

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

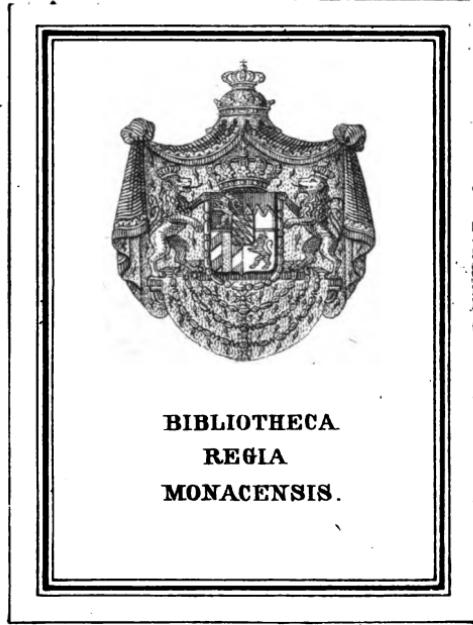
Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

L.-As. 379 65

8°

Groot

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

JAVAANSCHE
SPRAAKKUNST, LEESBOEK
EN
WOORDENBOEK.

NB. Tot meer gemak bij het gebruik kan de *Spraakkunst* met het *Leesboek* bij elkaar als eerste, en het *Woordenboek* afzonderlijk als tweede stuk ingebonden worden.

JAVAANSCHE SPRAAKKUNST,

DOOR WIJLEN

A. D. CORNETS DE GROOT;

UITGEGEVEN IN NAAM EN OP VERZOEK VAN HET BATAVIASCHE GENOOTSCHAP
VAN KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN,

DOOR

J. F. C. GERICKE;

TWEEDER VERBETERDE EN VERMEERDERDE UITGAAF, GEVOLGD DOOR EEN

LEESBOEK

TOT OEFENING IN DE JAVAANSCHE TAAL,

VERZAMELD EN UITGEGEVEN

DOOR

J. F. C. GERICKE;

OP NIEUW UITGEGEVEN EN VOORZIEN VAN EEN NIEUW

WOORDENBOEK,

DOOR

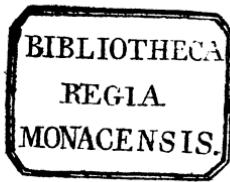
T. ROORDA,

DOCTOR IN DE LETTEREN EN DE GODGELEERDHEID, HOOGLEERAAR IN DE TAAAL-, LAND- EN VOLKENKUNDE VAN NEDERLANDSCH INDIEN AAN DE KONINKLIJKE AKADEMIE TE DELFT, EN LID VAN HET KONINKLIJK NEDERLANDSCH INSTITUUT.

AMSTERDAM,
BIJ JOHANNES MÜLLER,

1843.

9.

OEDRUKT BIJ C. A. SPIN.

V O O R B E R I G T.

Zoodra ik door Zijn Majesteit den Koning geroepen was, om aan de Koninklijke Akademie te Delft de Javaansche taal te onderwijzen, moest het mijn eerste zorg en arbeid zijn, in de hulp-middelen te voorzien, die noodzakelijk tot het geven van dat onderwijs vereischt worden, maar die volstrekt niet vorhanden waren. Het eenige werk toch, dat hiertoe zou hebben kunnen dienen, *Eerste gronden der Javaansche taal, benevens Javaansch leer- en leesboek met eene woordenlijst ten gebruik bij hetzelve*, door J. F. C. GERICKE (Batavia, 1831); dit werk, waarmee de Heer Gericke het allereerst de kennis der Javaansche taal voor Europeanen toegankelijk gemaakt heeft, is sedert lang geheel uitverkocht. Even zoo is het gelegen met de *Javaansche spraakkunst*, door wijlen A. D. CORNETS DE GROOT; *uitgegeven in naam en op verzoek van het Bataviasche genootschap van kunsten en wetenschappen*, door J. F. C. GERICKE (Batavia, 1833, als 15de deel der verhandelingen van het Genootschap); een werk, dat een schat van

belangrijke opmerkingen behelst, en waarin de Javaansche spraak-kunst veel uitvoeriger, dan in de *Eerste gronden* van den Heer Gericke, behandeld wordt. Om dus in de allernoodigste hulp-middelen, althans voor het eerste studiejaar, binnen den kortst mogelijken tijd te voorzien, ben ik te rade geworden, om van deze spraakkunst, met voorkennis en goedvinden van des Schrijvers broeder, den Hoog-Edel-Gestrengen Heer J. P. Cornets de Groot, thans waarnemend Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Koloniën, een nieuwe uitgaaf te bezorgen; daarbij te voegen het *Javaansch leer- en leesboek*, dat de Heer Gericke achter zijn *Eerste gronden* had uitgegeven; doch in plaats van de *Woordenlijst ten gebruikte bij hetzelve*, die de Heer Gericke daarbij gevoegd had, een nieuw woordenboek daarop zamen te stellen, omdat ik niet alleen geen vrijheid had, dit eerste werk van den Heer Gericke, waarvan hij mij zelf herhaalde malen het gebrekkige betuigd had, op nieuw uit te geven, maar ook, omdat naar mijn oordeel, zulk een korte en eenvoudige woordenlijst, als de Heer Gericke daarbij gevoegd had, niet voldoende zou zijn, om den leerling genoegzaam met de taal bekend te maken.

Bij deze nieuwe uitgaaf der Javaansche spraakkunst van Cornets de Groot, heb ik gemeend eenige meerdere vrijheid te moeten gebruiken, dan de Heer Gericke zich bij de eerste uitgaaf veroorloofd had. Met taal en stijl van dit werk, dat door den Schrijver zelf niet voor de uitgaaf was nagezien, heb ik zoo gehandeld, alsof mij de zorg daarvoor opgedragen was. Een hoofdstuk over de *Pâdâs*, dat in de eerste uitgaaf ontbrak, heb ik in deze er

bijgevoegd; en daar achter nog een ander tot oefening van den leerling in het lezen en in de uitspraak. Het hoofdstuk *over de telwoorden*, dat in de eerste uitgaaf achter het hoofdstuk over de werkwoorden stond, heb ik verplaatst en op het hoofdstuk over de bijvoeglijke naamwoorden laten volgen. De telwoorden toch behooren tot de naamwoorden. Wat ik hier en daar, vooral in de laatste hoofdstukken, van het mijne in het werk zelf ingevoegd heb, dat heb ik tusschen [] gezet; en wat ik mij verder stilzwijgend in de redactie van het werk veroorloofd heb, dat is weinig en van te gering belang, om het hier op te noemen. Overigens heb ik mijn eigen opmerkingen en bijvoegsels in aanmerkingen onder aan den voet der bladzijden geplaatst, en die van de weinige aanmerkingen, die de Heer Gericke bij de eerste uitgaaf gevoegd had, door mijn naamcijfer onderscheiden.

Onlangs heeft de Heer Lauts in de *Konst- en Letterbode* een stukje geplaatst, onder den titel: ADRIAAN DAVID CORNETS DE GROOT JUNIOR, GRONDLEgger DER JAVAANSCHE TAALSTUDIE, waar-mee hij aan de nagedachtenis van den zoo hoog verdienstelijken en begaafden, voor de wetenschap te vroeg gestorven Schrijver dezer Spraakkunst een welverdiende hulde gebracht heeft. Het is mij aangenaam, bij deze tweede uitgaaf dier Spraakkunst, dat stukje, dat uit een goede bron geput is, achter dit voorberigt te mogen doen plaatsen.

Bij den herdruk van het *Leesboek* heb ik het overschrift in Euro-pesche letters, dat de Heer Gericke er bijgevoegd had, als geheel onnoodig achterwegen gelaten. De drie eerste verhalen, die ont-

leend zijn uit een werk, dat gewoonlijk ගිජානු මාධ්‍ය යානු මාධ්‍ය මාධ්‍ය
genoemd wordt, heb ik nagezien naar een door de vriendelijkheid van den Heer Gericke mij toegezonden en door hem zelf gecollationeerd afschrift van het geheele werk, en mij bij dezen herdruk stipt aan dit afschrift gehouden, omdat ik wist, dat er in den eersten druk van het Leesboek ten minsten één afwijking van dat afschrift gevonden wierd, die de Heer Gericke zelf als een taalfout beschouwde. Overigens heb ik in dezen herdruk niets veranderd, behalven dat ik die gebreken, die door het gebrekige van de oude Javaansche drukletter veroorzaakt waren, verbeterd heb, en overal meer bestendig die regels van spelling in acht genomen heb, die thans door den Heer Gericke zelf voor de beste gehouden en meestal gevuld worden. Ook heb ik in de eigennamen meer gebruik gemaakt van de kapitale letters, dan in de eerste uitgaaf geschied was, vooral ook met het oogmerk, om den leerling daardoor des te spoediger daarmee bekend te maken.

Voorts heeft de Heer Gericke zelf omtrent dit Leesboek in het voorberigt voor zijn *Eerste Gronden* het volgende aangeteekend:

»De stukken, welke in het *Javaansch Leer- en Leesboek* gevonden worden, zijn of uittreksels van Javaansche handschriften, of tot dit bijzondere einde door eenen kundigen Javaan opgesteld. Men zal daarin den overgang van het *gemakkelyke* tot het *meer moeijelijke*, zoo wel als de verscheidenheid van taal en stijl ontdekken. De twee brieven, №. 11 en 12,” (in dezen herdruk №. 6 en 7) »zijn mij door den Heer Kolonel NAHUIJS ter plaatsing toegezonden, die zich tevens verantwoordelijk voor dezelve heeft

»gesteld. De Papali is een uittreksel van een grooter werk in dichtmaat van den onder de Javanen zoo zeer beroemden vorst, *Kjahi-Hageng-Seselo*, die vóór omtrent drie eeuwen geleefd heeft en te *Seselo* in het distrikt *Grobogan* begraven ligt. Dit uit-treksel bevat vijf en twintig *Podhos* of *Stanzas*, waarvan de wijze der dichtmaat *Dangdang-Gendis* genoemd wordt. Elke stanza bestaat uit *tien* regels. De twee eerste regels hebben *tien letter-grepen*, de derde heeft *acht*, de vierde *zeven*, de vijfde *negen*, de zesde *zeven*, de zevende *zes*, de achtste *acht*, de negende *twaalf*, en de tiende heeft *zeven lettergrepen*. De eerste, *vijfde* en *negende* regel eindigen met *Woeloe*, de tweede en zesde eindigen met een *medeklinker*, de derde met *Taling*, de vierde en zevende met *Soekoe*, en de achtste en tiende eindigen met een *Legenno*.”

Bij de samenstelling van het *woordenboek* is mijn voornaamste bron geweest een afschrift van het Javaansch-Nederduitsch woordenboek, dat de Heer Gericke, gedurende zijn eerste elfjarig verblijf op Java, onder het beoefenen der Javaansche taal vervaardigd heeft, en waarvan hij mij het gebruik heeft toegestaan. In het algemeen moet ik erkennen, en doe dit hier gaarne openlijk, dat ik den toegang tot de kennis der Javaansche taal geheel aan de vriendelijke goedwilligheid van den heer Gericke te danken heb, eerst door het mondelinge onderrigt, dat hij mij wel heeft willen geven, en vervolgens door het gebruik van dat woordenboek; als ook door de mededeeling van een menigte Javaansche handschriften, waardoor ik in staat gesteld ben geworden, om mijn oefeningen in die taal, na zijn terugkeer naar Java, voort te

zetteren. Onder die handschriften bevindt zich ook een afschrift van een, den Heer Gericke bij toeval in handen gekomen, woordenboek, of liever glossarium, van min bekende Javaansche woorden, meest Kawi-woorden, met de verklaring in gewoon of meer bekend Javaansch daarachter. Van deze glossen heb ik in dit woordenboek proeven gegeven, waaruit men zien kan, dat sommige daarvan als geheel verkeerd, andere als minder juist, weer andere als ten minsten twijfelachtig te beschouwen zijn; maar dat de meesten toch zeer juist zijn, zoodat er van dat woordenboek, als het met oordeel gebruikt wordt, voor de kennis van het Kawi veel nut te trekken is. Ik heb ze meestal kortheidshalven door het teeken == aangeduid; anders door de woorden: *Het wordt verklaard door.*

De afgeleide woorden heb ik in dit woordenboek onder de grondwoorden geplaatst, zooals dit in een woordenboek der Javaansche taal vooral naar mijn oordeel behoort te geschieden. Om echter eerstbeginnenden te help te komen, heb ik de door verandering der eerste letter of door voorzetels gevormde woorden, waar ik dit noodig achtte, ook tevens naar de orde van het alfabet geplaatst, en daarbij naar het grondwoord, waaronder het te vinden is, verwezen. Sommige woorden, waarvan de grondvorm mij niet met zekerheid bekend was, heb ik enkel naar de orde van het alfabet moeten plaatsen.

Voor het aanleeren der Javaansche taal is het van het grootste belang te weten, wat men voor een woord, dat *Krāmā* is, in *Ngoko*, of voor een woord, dat *Ngoko* is, in *Krāmā* zegt: daarom

heb ik dit bij al zulke woorden, waar ik dit kon doen, in dit woordenboek aangetekend.

Met het aanvoeren van voorbeelden, of ten minsten het aanhalen der bladzijden, waar een woord voorkomt, heb ik gemeend, niet alleen eerstbeginnenden, maar ook andere beoefenaars van deze nog zoo weinig beoefenende taal, een wezenlijke dienst te doen.

Meestal heb ik bij de Javaansche woorden, die ook in het Maleisch voorkomen, het Maleische woord aangetekend. Ook bij woorden, die uit het Sanscritsch ontleend zijn, heb ik dit veelal opgegeven. Bij gebrek aan Sanscritsche drukletters heb ik de Sanscritsche woorden alleen met Romeinsche letters kunnen schrijven. Voor den kenner van het Sanscritsch zal dit echter geen bijzondere zwarigheid hebben.

Men zal in het woordenboek eenige woorden aantreffen, die in het Leesboek niet gevonden worden; niet alleen grondwoorden van zulke woorden, die er werkelijk in voorkomen, maar ook andere, vooral Kawi-woorden. Ik heb deze in dit woordenboek mede opgenomen, omdat ik ze vond in de Woordenlijst van den Heer Gericke. Ik vermoed, dat de Heer Gericke, toen hij die woordenlijst samenstelde, voornemens was, aan het poëtisch gedeelte van zijn Leer- en Leesboek eenige meerdere uitgebreidheid te geven, maar naderhand, bij de uitgaaf, van dit voornemen om de een of andere reden teruggekomen is. Daar die woorden nu eenmaal in die woordenlijst stonden, heb ik ze in dit woordenboek niet achterwegen willen houden.

Van het gebrekkige van dit werk kan niemand beter, dan ik zelf, overtuigd zijn. Het *nonum prematur in annum* heb ik er dan ook zoo weinig bij kunnen in acht nemen, dat het zelfs in minder dan negen maanden niet slechts afgewerkt, maar ook afgedrukt heeft moeten worden.

DELFT,

T. ROORDA.

20 Maart 1843.

ADRIAAN DAVID CORNETS DE GROOT JUNIOR,
GRONDLEGGER DER JAVAANSCHE TAALSTUDIE,

GEBOREN DEN 1. APRIL 1804, OVERLEDEN DEN 10. JULIJ 1829.

(Overgenomen uit den *Algemeenen Konst- en Letterbode*, №. 5 en 6 van het jaar 1843.)

Adriaan David Cornets de Groot Jr. werd geboren te Groningen, den 1. April 1804. Zijne moeder was Vrouwe Hora Siccama. Zijn vader Adriaan David was, in het vijfde geslacht, afstammeling van den wereldberoemden Huig de Groot ¹. In twaalfjarigen ouderdom verzelle de jonge de Groot zijne ouders naar Java, alwaar zijn vader, bij de overname onzer Oost-Indische bezittingen, in 1816, tot Raad van Finantiën was benoemd ². Als kind kwam hij dus in Indië.

De Hooge Indische Regering, welke in 1816 was opgetreden, kwam weldra tot de overtuiging, dat, op Java, ten aanzien der taal, waarvan tot daartoe in de betrekkingen tot den Inlander was gebruik gemaakt, eene belangrijke wijziging moest plaats hebben, ten gevolge van de, sedert den aanvang der 19de eeuw, geheel veranderde betrekkingen tusschen de Europeanen en de Inlanders. Onze jeugdige de Groot geraakte door die omstandigheden in staat, om zich op een allezins merkwaardige wijze te ontwikkelen.

¹ Aldus: Hugo Grotius, zoon Pieter, zoon Huig, zoon Pieter, zoon Jan, zoon Adriaan David. De grootvader van Grotius was de eerste, die den naam van Cornets de Groot voerde, als zijnde de zoon van Ermengarde de Groot, dochter van Diderik de Groot, burgemeester van Delft, en van den Bourgondischen Edelman, Corneille Cornets. Huig Cornets de Groot werd uit dit huwelijk geboren, wiens zoon, Jan Cornets de Groot, vader was van Hugo Grotius of Huig Cornets de Groot.

² De andere Raden van Finantiën waren: I. C. Goldman, Mr. I. Bousquet en Mr. J. G. van Angelbeek. — A. D. Cornets de Groot Senior overleed op Java in 1827.

Sedert den aanvang van onze vestiging in Indië was, door eene betreurenswaardige dwaling, inzonderheid van de zijde der predikanten, reeds dadelijk in de Molukken, later op Java en overal elders in den Archipel, zoo voor het gods-dienstig, als voor het schoolonderwijs, van de Maleische taal gebruik gemaakt. Die taal toch, of liever eene verbastering dier tale, hoorde men, bij den inland-schen en uitlandschen koopman, als algemeene taal of *Lingua Franca*, te Bantam, Jakatra, Toeban en andere kustplaatsen van Java, zoo mede in die handelsteden, welke men, tot daartoe, op de nabijgelegene eilanden, had bezocht. Op het Maleische schiereiland, op Sumatra en op zoo vele plaatsen, bleek het nut van de Maleische taal, welke de Chinezen en andere Oosterlingen, evenzeer als de Nederlanders, zich bijverden aan te leeren. Het Maleisch werd algemeener; en men gevoelde in geenen deele de noodwendigheid, ook niet bij meerdere uitbrei-ding van magt op Java, om zich het Javaansch eigen te maken. Immers, men had enkel met de opperhoofden te doen, om zich rijst en andere voortbrengselen van den Javaanschen grond te doen leveren, en dezen wisten zich genoegzaam in het Maleisch uit te drukken; verder werd, hoe traag ook, toch van lieverlede, het Maleisch de taal, waarvan zich zelfs de regenten op Java in hunne gesprekken met de Europeanen bedienden. Zoo verliepen twee honderd jaren, gedurende welke de Nederlanders eene, voor hen zelven vreemde taal, op Java en in den geheelen Indischen Archipel, den Inlander opdrongen, en langs dien weg, aan die taal, een uitgebreider gebied verschaften. Waarom, vragen wij met innig smartgevoel, was het eene vreemde, en niet hunne eigene taal, welke zij in de 17de eeuw, in diervooge meer algemeen zochten te maken!

De Gouverneur-Generaal Daendels wijzigde de betrekkingen, welke onder de Oost-Indische Compagnie op Java, met den Inlander hadden bestaan; terwijl de groote heerbaan, tijdens zijn bestuur, van het eene einde tot het andere einde des eilands aangelegd, het verkeer met den Inlander èn gemakkelijker èn veelvuldiger deed worden. Het Britsche tusschenbestuur op Java (1811—1816) drukte de voet-stappen van zijnen voorganger; maar breidde diens stelsel uit, en drong, door de invoering eener algemeen werkende belasting, onder den naam van landrente bekend, dieper in tot het maatschappelijke leven, tot de eigenlijke huishouding van den Javaan. Europeesche ambtenaren, van onderscheidene rangen, kwamen in regt-streeksche aanraking met den Inlander. Het natuurlijk gevolg was, dat men de behoefté gevoelde aan de kennis van taal en zeden, aan de kennis van volk en land. De bewijzen daarvan treft men aan, in de werken van Sir Stamford Raffles en in de bemoeijenissen van het Bataviasche Genootschap.

Terwijl, langs het door Daendels ontgonnen pad, de wonderen van vroegere grootheid, van vergetene beschaving, dagelijks meer aan het licht kwamen, en den onderzoeklievenden Europeér in een' staat van opgetogenheid en hoog gespannen verwachting bragten, nopens de schatten der verloopene eeuwen, welke het schoone Java, onder den weligsten plantengroei, te midden zijner ondoordringbare wouden verborgen had, trad het herboren Nederland wederom in het Oosten op, en hernam de teugels van 'het bewind in den Indischen Archipel. Het herstelde Nederlandsch Indisch gouvernement gevoelde aldra, hoe, onder den veranderden toestand van den Javaan, de ambtenaren, welche den Inlander zouden moeten leiden en besturen, met zijne taal, zeden en gewoonten vertrouwd behoorden te zijn. Als beginsel werd eerlang aangenomen, dat de ambtenaren, bij het binnenlandsch bestuur op Java, — dat zij, die met den Javaan in aanraking moesten komen, — van hunne bekendheid met de landstaal moesten doen blijken. De kennis der Javaansche taal zou, in den vervolge, een onontbeerlijk vereischte wezen tot het, bekleeden van ambtsbetrekkingen op Java. Aan den anderen kant werd door de Hooge Regering besloten, om de middelen aan de hand te geven tot het verkrijgen der benodigde kundigheden: enige jongelingen, van Europeesche ouders geboren, welche zich door leergierigheid, schranderheid en goed gedrag onderscheiden, zouden tot élèves voor het Javaansch worden benoemd. In diervoeg legde de Gouverneur-Generaal van der Capellen den grondslag tot de beoefening der schoone en rijke Javaansche talen, welks vroeger aanzien en wijdstrekende magt, helaas! te lang met dikke duisternis zijn omtogen geweest. Nederland zal aan de wereld die kennis mededeelen. Het scheelde echter weinig, of die roem was aan Nederland ontroofd geworden, door het Britsche tusschenbestuur op Java, dat daartoe, door de omstandigheden, op het krachtdadigst werd ondersteund.

In de maand April van het jaar 1819 werd Adriaan David Cornets de Groot Jr., toen 15 jaren oud, tot élève voor de Javaansche taal aangesteld. Die benoeming had hij voornamelijk te danken aan de blijken van schranderheid, door hem destijs gegeven. Nog geen 14 jaren oud, had hij eene ingewikkelde rekenkundige vraag, voorkomende in de Bataviasche Courant van den 31. Januarij 1818, beantwoord, en daardoor verwachtingen van zich opgewekt, welke zijn volgend leven meer dan verwezenlijkte. Hij werd geplaatst te Soerakarta, alwaar hij zich onder het toezigt bevond van den Nederlandschen Resident bij het Hof des Keizers. Door zijnen ijver en zijne werkzaamheid verwierf hij zich spoedig de welwillendheid van den Resident, den Baron de Salis, en meer nog van diens opvolger, den tegenwoordigen

Generaal-Majoor en Oud Raad van Indië, den Baron Nahuijs van Burgst, die den jeugdigen de Groot als zijnen kweekeling beschouwde, en zoo geheel de man was, in staat, om dien kweekeling te leiden. Door zijne lessen en zijne wenken heeft hij grootelijks tot de vorming van de Groot bijgedragen. Onze jongeling was, naar het schijnt, de enige, onder de, gelijktijdig met hem benoemde clèves, die de bedoelingen der Hooge Regering geheel doorgrendde. Doch wij willen geene vergelijkingen maken. De Groot behoeft ze niet, om zijne verdiensten in het gepaste licht te zien plaatsen.

Met bedarde, doorzettende volharding, spande hij, als een andere Huig de Groot, alle krachten in, ten einde door te dringen tot het wezen der tale, aan wier studie hij zijn leven ging wijden. Hem ontbrak een geregeld leiddraad, hem faalden de noodzakelijke hulpmiddelen, welke het mogelijk maken, in de beoefening eener taal trapsgewize voort te gaan. Het schrikte hem geensins af, dat uit de taal zelve de regelen, welke zij in hare samenstelling volgt, moesten worden opgedolven, verzameld en geordend. Uit den schat der tale, uit eene veelomvattende, uit eene grondige beoefening, konde slechts die kennis worden opgedaan, welke den taalvorscher in staat stelt, de spraakkunst eener taal te scheppen. Die kennis verwierf hij zich door volhardenden ijver en onvermoeibaar geduld. Zijne scherpzinnigheid kwam zijnen natuurlijken aanleg te stade, bij eene studie, door de meesten als uitermate dor en afgetrokken geschuwd. Hij drong door tot in de verborgenheden der taal; en zijne spraakkunstige navorschingen deden hem verband, zamenhang en verhevene beteekenis ontdekken, alwaar de oppervlakkige beoefenaar louter zinledige vormen ziet.

Ten einde van drie jaren studie had de Groot zich het eigenaardige der uitspraak van het Javaansch, en de eigenheden der taalwendingen zoodanig weten eigen te maken, dat men algemeen daarover verbaasd stond. Met groten lof deed hij van zich spreken, en hij stond in groote achtung bij de Javaansche grooten, die zijne verkregene kundigheden bewonderden. De Gouverneur-Generaal van der Capellen beloonte op het schoonst des jongelings vlijt. Nog geene twintig jaren bereikt hebbende, werd A. D. Cornets de Groot Jr. tot Secretaris der Residentie Soerakarta aangesteld. Op eenen ouderdom, waarop menigeen zijne studiën nauwelijks aanvangt, had hij zijne studiën voleindigd, en zag hij eene schitterende loopbaan voor zich geopend. Welken invloed op het Hof van Solo hij zich, door zijne bekendheid met taal, zeden en gebruiken, wist te verschaffen, bleek ten klaarste, toen de Soesoehoenan (Keizer) zich met eene Javaansche vrouw, van ongenoegzaam hoogen rang, in wettigen echt wilde verbinden. Dit voornemen des

Keizers ontdekte de Groot op een oogenblik, toen des Residents afwezigheid hem in de gelegenheid stelde, om naar eigen inzigt te handelen. Dewijl de Secretaris de persoon was, met wien de Vorst, in zoodanig geval, moest te rade gaan, zette hij den Keizer met ernst en met nadruk de pligten uiteen, welke op den Soesoehoenan (zoowel in het geestelijke, als in het wereldlijke, het hoofd zijner onderdanen) rusten, ingevolge de bestaande zeden en rangsverdeeling, beide zoo eerbiedwaardig bij het Javaansche volk, dat het hem gelukte den Vorst van de ongepastheid van het voorgenomen huwelijk te overtuigen, en van hetzelve terug te brengen. De meest ondubbelzinnige betuiging der hoge tevredenheid van het Indische Gouvernement mogt de veelbelovende jongeling voor deze bemoeijenis inoogsten.

Meer dan één jaar voor zijne benoeming tot Residentie-Secretaris, had de Groot, met zijnen toenmaligen mede-élève Van Vlissingen, het plan ontworpen en aan de Hooge Regering aangeboden, tot daarstelling op Java eener drukkerij van Javaansche schriftteekens, ten einde handschriften in het Javaansch met de eigene karakters te kunnen drukken. Overeenkomstig dat ontwerp, werd, in het jaar 1822, de tegenwoordige Raad van Indië Elout, destijds Gouvernements-Secretaris voor de Inlandsche Zaken, met het doen gieten in Nederland van de, tot die drukkerij benoodigde, letter- of boekstaven, gemagtigd. Een der beide ontwerpers, Van Vlissingen, intusschen, zoowel als de Heer Elout, naar Nederland vertrokken, verleende zijne medewerking tot de verwezenlijking van het ontwerp. Te dezer gelegenheid mag echter de opmerking niet verzwegen worden, dat in de *Proeven, voortspruitende uit de oprichting eener eerste Javaansche drukkerij*, kort daarna te Haarlem in het licht gekomen, is vergeten geworden, de verdiensten van A. D. Cornets de Groot Jr. te dezen te vermelden. Toen de Heer Elout, in 1825, op Java terugkwam, was aan den last van eene drukkerij voor de Javaansche taal voldaan. Uit de *Bataviasche Courant* van den 19. October 1825 blijkt, dat de Groot in de gelegenheid werd gesteld, om de gebreken in de gegoten boekstaven aan te tonen.¹ Wie ziet hierin niet eenerzijds een bewijs van het vertrouwen, door de Indische

¹ Later heeft hij in een uitgebreid, aan het Hoog Bestuur van Nederlandsch Indië ingediend verslag, de gebreken en alle wenschelijke verbeteringen van die eerste Javaansche drukletter met de meeste nauwkeurigheid opgegeven; en toen hij daarna met verlof naar Nederland vertrok, nam hij zelf de taak op zich, om gedurende zijn verblijf in het moederland een verbeterde Javaansche drukkerij te bezorgen. Van een afschrift van dat verslag heb ik, toen mij naderhand die taak te beurt gevallen is, het allergrootste nut gehad. T. R.

Regering in mijne bekwaamheden gesteld; en anderzijds dat van zijne uitstekende kennis der Javaansche taal?

De vlijtige jongeling had zijne verkregene kundigheden, ook sedert zijne benoeming tot de belangrijke betrekking van Secretaris der Residentie te Solo, getracht te vermeerderen, door, zoo veel zijne ambtsbezigheden sulks toelieten, uitsluitend voor zijne geliefde studie te leven. De drukkerij, waartoe hij, met Van Vlissingen, het ontwerp geleverd had, moest dienstbaar gemaakt worden tot verbreidling van de Javaansche taal en tot het leveren van hulpmiddelen voor hare beoefening aan den Nederlander. Tot die studie moest voornamelijk dienen een Javaansche Spraakkunst en een Woordenboek voor het Javaansch; doch deze werken ontbraken geheel. Het oppervlakkige, dat over de Javaansche taal in het werk van Raffles voorkomt, was het enige, destijds bestaande. Er was derhalve geen Handleiding, hoe ook genaamd, tot het aanleeren der Javaansche taal, terwijl daarentegen voor de Maleische taal velerlei handboeken den leergrage konden worden in handen gegeven. Zoudे nogtans de Nederlandsche ambtenaar met vrucht onder de Javaansche bevolking werkzaam zijn, dan moest hem de weg worden gebaand tot de kennis der zeden en gebruiken, der geschiedenis en godsdienst van Java. Niet enkel den ambtenaar was zulks behoefté; zoodanige behoefté bestond ook voor den warmen godsdienstvriend. Hij mede zag met verlangen uit naar een wegbereider, welke hem zoude inleiden tot eene bevolking van minstens acht miljoen zielen; ten einde die bevolking, met vele deugden begaafd, te kunnen voorbereiden tot de vatbaarheid voor hogere beschaving, voor meer gezurverde godsdienstbegrippen; ten einde die bevolking voor te bereiden tot de verhevene godsdienst van den eenigen Verlosser des menschdoms!

Deze en dergelijke bedenkingen ontgloeden den ijver van den jeugdigen onderzoeker. Hij besloot zijne kraichten te beproeven aan het samenstellen eener spraakkunst, en aan de vervaardiging van een woordenboek. Het moeilijkste, de spraakkunst, wilde hij het eerst ondernemen, zonder evenwel het andere uit het oog te verliezen. Den hoogstnuttigen, maar hoogstbezaarlijken arbeid, voor welke de krachten van eenen jongeling, inzonderheid onder de verzengde luchtstreek, ontoereikend moesten schijnen, ondernam hij vol jeugdigen moed, en paarde aan dien moed eene mannelijke volharding. Hij beantwoordde, door dat onderwinden, aan de bedoelingen van de Hooge Indische Regering.

Eigenlijk gezegde wetenschappelijke opleiding had Cornets de Groot niet genoten; maar met de hem eigene scherpzinnigheid sloeg hij de handen aan het werk. Door vergelijking van woorden en van taalvormen, streefde hij met onverdroten

volharding naar het grootsche doel, vestigde of schiep de regels der Javaansche taal. Dit alles kunde hij niet doen, zonder de spraakkunst als wetenschap te beoefenen, zonder de spraakkunst van andere talen zich eigen te maken. Slechts eene diepgaande studie stelde hem in staat te bepalen, welke regels uit het samenstel, en uit het inwendige wezen der Javaansche taal, konden worden afgeleid. Doch zou zijn arbeid met der daad nuttig wezen voor Nederlanders, dan moet hij sich de spraakkunst der Nederlandsche taal voor den geest stellen. Dit alles ondernam, dit alles volvoerde een jongeling, onder het tot traagheid en zingenot lokkende, onder het antzenuwende luchtgestel van Java! Die jongeling, A. D. Cornets de Groot Jr., werd de grondlegger der Javaansche spraakkunst.¹

Bij de bearbeiding der spraakkunst hield de Groot zich bijzonder bezig met de letterteekens, de gedaante der letters, de kracht der klinkers of klankteekens, en de spelteekens. Met zorgvuldigheid behandelde hij spelling en uitspraak, en ontwikkelde den invloed, welken de welluidendheid zoo opmiskbaar op woordvorming en spelling uitoeft. Het werd hem duidelijk, hoe wezenlijk het Kawi, die aan het Sanscritisch zoo paverwante oude taal van Jaya, met het tegenwoordige Javaansch vermoedt, of daarin overgebleven is. Met mitoerigheid en grondigheid werd door hem behandeld alles, wat tot de zelfstandige namen en tot de voornaamwoorden betrekkelijk was. Aan de ontwikkeling der werkwoorden besteedde hij veel vlijt en scherpzinnigheid. Maar wij mogen hier niet meer bijvoegen; het is hier de plaats niet in bijzonderheden te treden opzijgens den spraakkunstigen arbeid van de Groot. Het was een verschijnsel, zoo buitengewoon als vergaand, een jongeling, te zien, naauwelijks twintig jaren oud, die, door eigene studie, tot sene wetenschappelijke beschouwing van de taal en hare vormen was opgeklommen, een uitkomst, welke van eenen man, bezielt met zijnen ijver, begaafd met zijne scherpzinnigheid, naauwelijks in den rijpen leeftijd, kan worden te gemet gezien. Zijne uitgebreide kundigheden in alles, wat den maatschappelijken toestand van den Javaan betrifft, brachten hem in hooge achtung aan de Hoven van Soerakarta en Djokjakarta, en bij den geleerden en zeer beschafden Sultan van Soemanap, die boven allen zijn begaafdheid in dezen zoowel wist op prijs te stellen. Ook het Nederlandsch Indisch Bewind erkende en beloonde de verdiensten van den jongen man.

De Proeve einer Javaansche Spraakkunst

van den Zendeling G. Bruckner, die zich sedert het begin des 19^e eeuw op Java bevindt, kwam in het jaar 1830 van de pers der Drentsche missie te Soerakarta. Die spraakkunst werd eerst op Java bekend bij de terugkomst van dien Heer uit Bedjalan, in het jaar 1831.

In Julij 1825 was de opstand van Diepo Negoro uitgebarsten, en de gevolgen daarvan verhinderden de Groot, zijne spraakkunstige nasporingen met dien ijver door te zetten, welken hij aan de geliefkoosde studie wenschte te besteden. Die onrustige tijden vermenigvuldigden te zeer zijne ambtsbezigheden. De tijd evenwel, door hem voor zijnen wetenschappelijken arbeid verloren, zocht hij door verdubbelde vlijt weder in te halen, toen de Hooge Regering hem, nog geen 24 jaren oud zijnde, in Maart 1828, als Gouvernements-Secretaris voor de Inlandsche Zaken, naar Batavia riep. Deze zoo gewigtige als aanzienlijke betrekking, was vooral belangrijk in het toenmalige tijdsgericht. De gemeenzaamheid van Cornets de Groot met de taal, met de regtspleging, met de rang- en standsverdeling, met de zeden en gewoonten, met de overleveringen, de aloude instellingen en begrippen van den Javaan, kon thans, meer dan ooit, voor het gemeene beste van uitgebreid nut wezen. Van dien nieuen, meer uitgebreiden werkkring, leden zijne spraakkunstige studiën in geenen deele. Al zijn' beschikbaren tijd, ook de nachten, wijdde hij daaraan toe, als van een duister voorgevoel gedreven, dat hij zich haasten moest, wilde hij zijnen arbeid voltoojen. Het was hem nogtans niet gegund, zijne spraakkunst der Javaansche taal af te werken en in het licht te geven; het was hem geenszins gegund, in de algemeene erkentenis zijner verdiensten, de vruchten te plukken van tien jaren ijzeren vlijt en volharding, van tien jaren onverpoosde inspanning en nachtwaken.

Het kon niet missen, of eene studie, zoo onafgebroken voortgezet, moest zijne krachten ondermijnen. Op het einde van 1828 werd eene tijdelijke verademing en het genot der gematigde luchtstreek van het vaderland voor zijn geschoekt gestel noodzakelijk geoordeeld. Tot herstel van gezondheid, verkreeg hij verlof eene reize naar Nederland te doen. Bezorgd echter voor zijnen bijna voltooiden arbeid, bepaalde hij bij uitersten wil, dat, ingevalle hij mogt komen te overlijden, zijne spraakkunst zou worden in handen gesteld van het Bataviisch Genootschap van kunsten en wetenschappen, waarvan hij sedert eenige jaren lid was; wel overtuigd, dat het Genootschap onder zijne leden mannen telde, die zijnen letterarbeid naar waarde zouden weten te schatten. Hij vermoedde geenszins, dat het Gouvernement zelf zich deze wetenschappelijke nalatenschap, op eene voor den schrijver vereerende wijze, zoude aantrekken.

Op twaalfjarigen ouderdom was hij in Indië gekomen, twaalf jaren had hij hoogst nuttig op het schoone Java doorleefd, toen A. D. Cornets de Groot Jr. dat eiland verliet, om het nimmer weder te zien! Hij vertrok van Batavia in Januarij 1829, aan boord van het schip *Schoon-Verbond*; hij vleide zich met de

hoop, zijnen arbeid aan vaderlandsche geleerden mede te deelen, zijne spraak-kunst van de overige leemten te zuiveren, en ook het woordenboek der Javaansche taal in Nederland te ordenen; hij hoopte zijne krachten te zullen herstellen, en de wetenschap met twee belangrijke werken te verrijken. Hij betrad, ja, den vaderlandschen bodem, doch overleed kort na zijne aankomst te Utrecht, op den 10. Julij 1829, ten huize zijner Tante, Mevrouw Hora Siecama, geboren Falek. Slechts 25 jaren en 3 maanden mogt hij oud worden! Voor zijnen roem ware het wenschelijk geweest, dat hij lang genoeg geleefd hadde, om zelf zijnen arbeid voor de pers gereed te maken en in het licht te doen verschijnen. Zoo redeneert de kortzigtige mensch! De Alwijze Schepper heeft Zijn schepsel te middea zijner loopbane opgeroepen. De Groot had zijnen tijd wel besteed; met het ontvangen talent had hij gewoekerd!

Ter eere der nagedachtenis van A. D. Cornets de Groot Jr., Gouvernement-Secretaris voor de Inlandsche Zaken, bij de Hooge Regering van Indië, gevoelen wij ons gedrongen, nog een paar omstandigheden te vermelden, welke te onzer kennis zijn gekomen.

De Minister van Koloniën schreef, tot antwoord op de kennisgeving van zijn overlijden, op den 27. Julij 1829: »Met veel leedwezen heb ik uit uwe misive, »van den 16. deser vernomen, dat de Heer A. D. Cornets de Groot deser dagen »te Utrecht is overleden.” — »Dat sterfgeval bedroeft mij te meer, omdat die »ambtenaar, volgens de berigten, mij door het Indisch Bestuur gegeven, gedurende »zijn verblijf hier te lande, de laatste hand leggen en de uitgave bevorderen zou »van eene Javaansche spraakkunst, door hem in de dienst van het Gouvernement »vervaardigd, en tot welker algemeenmaking ik, door het Indische Bestuur ver- »zocht was, de noodige medewerking te verleenen. — Er zal echter welligt mo- »gelijkheid bestaan, om van den arbeid van den Heer Cornets de Groot voor het »Gouvernement en de wetenschappen nut te trekken, en ik verzoek UEd. Gest. »daarom, mij de zamengestelde spraakkunst of de daartoe betrekkelijke papieren »te doen toekomen.”

In diervroege bragt het Gouvernement in Nederland aan de Groot eene wel-verdiende hulde, welke hij voorzeker bij zijn leven niet verwachtte. Even zoo vereerend als die tusschenkomst voor den overledene was, zoo vereerend ook was de hemoeijenis van het Indisch Gouvernement, tot bevordering der uitgave van zijne spraakkunst, onder dagtekening van den 7. December 1830, N°. 21.

Met de goedkeuring van het Gouvernement in Nederland en in Indië begun-

stigd, en overeenkomstig den wensch van den Schrijver, belastte het Bataviasche Genootschap zich met de uitgave der spraakkunst. Die wetenschappelijke vereniging verzocht daartoe haar lid, den Heer J. F. C. Gericke (¹), die op het einde van 1827 op Java aangekomen, zich de studie der Javaansche taal tot taak had gesteld; die, met ijver daarin werkzaam, zich vele kundigheden had verworven, en die in het jaar 1832 Directeur werd van het Javaansche Instituut te Soerakarta, tot opleiding van Nederlandsche jongelingen in de kennis der Javaansche taal enz. — De spraakkunst van de Groot, ter uitgave door de zorgen van den Heer Gericke in gereedheid gebracht, was niet afgedrukt vroeger, dan in het midden van het jaar 1833, en beslaat thans het vijftiende deel der *Verhandelingen van het Bataviasche Genootschap van Kunsten en Wetenschappen*.

De waarde van den arbeid van de Groot begint meer en meer erkend te worden, dewijl de studie der Javaansche taal, en derhalve ook der spraakkunst, algemeener gaat worden in Nederland, dank zij de zorgen van het Nederlandsche Gouvernement. Zoo moge de beoefening der taal en letteren van Java in Nederland wortelen en aldaar bloeien, en van Nederland over Europa zich uitbreiden, en bij hare beoefenaars de naam van Adriaan David Cornets de Groot Jr., in welverdienden roem blijven leven!

SLAATMAAND, 1842.

LAUTS.

(¹) De Heer Gericke werd door het Nederlandsch Bijbelgenootschap uitgesonden, om zich op de Javaansche taal toe te leggen en zijne studie tot de vertaling der Heilige Schrift te doen dienbaar zijn. Hij begaf zich naar Soerakarta, waar de Groot niet meer was. Ons is niet gebleken, of er tuuschen Gericke en de Groot eenige briefwisseling bestaan heeft.

JAVAANSCHE SPRAAKKUNST.

19. The following table shows the number of persons in each age group in the United States in 1930.

V O O R B E R I G T

VOOR DE

EERSTE UITGAAF.

Met genoegen heb ik aan de vereerde uitnoodiging van het *Bataviasche Genootschap van Kunsten en Wetenschappen* voldaan, om de door wijlen den Heer A. D. CORNETS DE GROOT, voor eene Javaansche Spraakkunst verzamelde en aan gemeld Genootschap gelegateerde stukken tot een geheel zamen te stellen, en de uitgave daarvan te bevorderen; zijnde mij hierdoor eene gewenschte gelegenheid gegeven, om eene regtmatige hulde te bewijzen aan de nagedachtenis van den verdienstelijken en voor de Javaansche taal en letterkunde te vroeg overledenen jongeling, en den beoefenaren der Javaansche taal een nieuw hulpmiddel aan te bieden, ter verrijking hunner kennis in deze buitengewoon moeijelijke taal.

Ik acht het mijnen pligt, om rekenschap te geven van de wijze, waarop gemelde stukken door mij bearbeid zijn geworden. Getrouwelijk heb ik alles, hetgeen mij is voorgekomen, eenigzins tot eene Javaansche Spraakkunst te behooren, medegedeeld. Slechts hier en daar heb ik mij eenige veranderingen in de constructie der woorden veroorloofd, terwijl

ik alleen sommige herhalingen, en hetgeen mij is toegeschenen voor de Javaansche spraakkunst geheel overtuiging te zijn, heb achterwege gelaten.

De weinige, door mij aan den voet der bladzijden geplaatste noten dienen tot opheldering en teregtwijzing. In de laatste hoofdstukken, en vooral bij de behandeling van het werkwoord, heb ik geene noten gevoegd, dewijl dit gedeelte door den Schrijver zelven nog niet was uitgewerkt geworden, en ik derhalve bij de bearbeiding van hetzelve, soms mijne eigene wijze van zien heb gevolgd.

Aan het werkwoord onthreken de paradigmata, omdat dezelve bij de stukken niet gevonden worden. Gaarne zoude ik er eene volledige opgave der onderscheidene vervoegingen hebben bijgevoegd; doch aangezien de groote afstand, waarop de Javaansche drukkerij zich bevindt, den druk daarvan moeijelijk maakt, zal ik dezelve voor eene tweede editie van mijne *Eerste gronden* besparen. Ook mist dit werk het *derde deel* over de *woordvoeging* (*syntaxis*), en ontbreekt aan hetzelve eene *Inleiding*, waarvan de Schrijver deser stukken meermalen melding maakt.

Ik heb in dit werk tevens gebruik gemaakt van de technische termen *Kromo* en *Ngoko*, wordende door het eerste woord het *kooge*, en door het laatste het *lige* Javaansch verstaan. In de spelling van Javaansche woorden met Nederduitsche letters heb ik de door mij aangenomene gevolgd; niet omdat ik de mijne in alle gevallen voor beter en juister houde dan die van den Heer CORNETS DE GROOT, maar met het oogmerk, om door eene veranderde spelling geene verwarring bij den leerling der

Javaansche taal te weeg te brengen. Bij een volgende gelegenheid hoop ik een vast systema voor de spelling der Javaansche letters met Nederdaitsche karakters daar te stellen, wanneer ik van de door den Heer *CONNETS DE GROOT* aangenomene spelling, tevens melding en gebruik zal maken.

Niemand verbeeldt zich, dat de door mij vroeger in het licht gegevene *Eerste Gronden der Javaansche Taal*, de uitgave van deze Spraakkunst minder noodzakelijk zouden hebben gemaakt. Dezelve bevat een nauwkeurig en uitgebreid onderzoek naar de gronden der Javaansche taal, terwijl mijn werk slechts beknoptelijk de resultaten daarvan opgeeft. Vooral worden in deze Spraakkunst de afleidingen der zelfstandige naamwoorden door de onderscheidene voorzetels en aanhechtsels, en de daardoor gewijzigde betekenis, met veel grond en nauwkeurigheid nagespoord en aangewezen. Niet minder grondig en volledig is in dezelve het werkwoord behandeld geworden, met uitzondering alleen dat aan hetzelve, zoals boven gezegd is, de paradigmate ontbreken.

Onder de meergemelde stukken van wijlen den Heer *CONNETS DE GROOT* heb ik nog het een en ander gevonden omtrent de onderscheidene taalkoorten, waarvan ik hier het voornaamste zal mededeelen.

»Het Javaansch bestaat eigenlijk uit twee talen of spreekwijzen, de *boso kromo*, de eerbiedige, beschafde, betekende taal, welke door eenen minderen persoon gesproken wordt tot eenen anderen van hoogeren rang, van meerdere jaren, of bezittende enige andere hoeda-

nigheid, welke den spreker kan nopen in eenen eerbiedigen stijl tot denzelven te spreken, en de ~~کنون~~^{کنون} ~~بوزو~~^{بوزو} ~~نگوکو~~^{نگوکو} *boso ngoko*, welke men spreekt tot eenen persoon, die lager van rang, dan wel jonger in jaren, of op eenige andere wijze aan den spreker ondergeschikt of eerbied verschuldigd is.”

»Het woord ~~کنون~~^{کنون} *kromo*, beteekent *geregeld*, *ordelijk*, en van daar kan men den zin *beschaafd* of *eerbiedig* afleiden. De taal, welke tot een' meerderen wordt gerigt, heeft deze benaming bekomen, uit hoofde de onderdanigheid bij de Javanen eene ordelijke en zorgvuldige voordragt vordert. Eene bijzondere keus en samenstelling der uitdrukkingen geven aan dezelve eene zekere beschaafdheid en omslagtigheid, terwijl de Javaan er steeds op uit is, om voor zijnen meerderen of ouderen, door de meest gezochte bewoordingen, zijne slaafsche nederigheid ten toon te spreiden. De benaming van *hoog Javaansch*, waarmede deze spreekwijze gewoonlijk wordt bestempeld, is derhalve in zoo verre gepast, dat de meerdere beschaafdheid van dezelve daardoor wordt te kennen gegeven.”

»De ~~کنون~~^{کنون} of het *hoage Javaansch*, is uit vier bestanddeelen zamengesteld, als: 1°. uit woorden, welke uitsluitend tot deze hoge taal behooren, en niet in het lage Javaansch voorkomen; 2°. uit zoodanigen, welke van het lage Javaansch alleen door een verandering in den uitgang of de spelling verschillen^a; 3°. uit woorden, welke eigenlijk

^a Een opgaaf van de veranderingen, waardoor in het Javaansch vele woorden

tot de lage taal behooren, maar waarvoor geen bijzondere uitdrukkingen in de hooge taal bestaan, en dus zonder eenige verandering in dezelve

tot bepaalde Krâmâ-woorden gevormd worden, behoort in een volledige spraak-kunst der Javaansche taal een afzonderlijke plaats te beslaan. Dit onderwerp is echter door den Schrijver van deze Spraakkunst, en ook door den Heer Gericke in zijn *Eerste gronden*, niet aangeroerd geworden. Wat ik hieromtrent tot hertoe opgemerkt en opgeteekend heb, wil ik hier mededeelen.

Die veranderingen betreffen óf alleen de klinkers, óf ook de medeklinkers, óf eindelijk de medeklinkers alleen.

I. Van de veranderingen, die alleen de klinkers betreffen, heb ik de volgende opgemerkt:

1b. Een *a* in de laatste lettergreep wordt veranderd in een *i*, vooral wanneer het woord op een *a* uitgaat en deze klinker dus *&* wordt uitgesproken. Zoo zijn *गृहाती* *गृहाती* *गृहाती* *गृही* *गृहाती* *गृही* *गृहाती* *गृही* *गृहाती* *गृही* *गृही* *गृही* enz. Krâmâ-vormen, terwijl men in Ngoko *गृहाता* *गृहाता* *गृहाता* *गृही* *गृहाता* *गृही* *गृहाता* *गृही* *गृहाता* *गृही* *गृहाता* *गृही* zegt. Sommige woorden, die uit het Sanscritsch afkomstig zijn, hebben ook in deze taal reeds beide uitgangen, den éénen op *a* voor het mannelijk, den anderen op *i* voor het vrouwelijk geslacht; en dan hebben de Javanen, deze beide vormen in hun taal aannemende, den mannelijken vorm in Ngoko, en den vrouwelijken in Krâmâ gebruikt. Zoo is in het Sanscritsch *nagara* mann. en *nagari* vr. *stad*; doch in het Javaansch

worden gebruikt; en 4°. uit woorden, welke inderdaad tot het hoge Javaansch behooren, doch zoowel in deze als in de lage taal worden gehézigd."

ਜිගාංග. en මිගාංකිංක්ර., terwijl in het Maleisch alleen de vrouwelijke vorm තුළු is overgenomen.

2°. Een *oe* in de laatste lettergreep wordt daarentegen verandert in *a*, terwijl dan ook de voorlaatste lettergreep meestal een *a* of *ə* heeft. Zoo zijn ප්‍රාදානුවා ප්‍රායානුවා සිජා නිජා කිජා පාවා සැජාවා en ඩායාවා Krāmavormen van ප්‍රාදානුවා ප්‍රායානුවා සිජා නිජා පාවා සැජාවා en ඩායාවා Ng. Zoo ook ඩාජාවා Kr. van ඩාජාවා Ng.; en hiertoe behoort ook ගුහාවා Kr. van ගුහා.

3°. Indien beide lettergrepen, zoowel de voorlaatste als laatste, een *oe* hebben, dan verandert ook de voorlaatste meestal in een *ə*; b. v. මිජා ප්‍රායානුවා ප්‍රායා සිජා නිජා ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා Kr., van ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා Ng. — Soms verandert ook de *oe* in beide lettergrepen in een *e* (*Taling*); b. v. ටයාතුගාවා en ටයාතුයා Kr., van ටයාවා en ටයාවා Ng.

4°. Als de voorlaatste lettergreep een *oe*, maar de laatste een *a* heeft, dan verandert in de voorlaatste lettergreep de *oe* in *i*; b. v. ණිජානුවා නිජාවා සිජාවා නිජාවා නිජාවා නිජාවා නිඡාවා නිඡාවා Kr., van ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා ප්‍රායානුවා Ng.

»Het woord မြန်မာဘုရား၏ *ngoto*, treft men in oude geschriften en geschiedenisken dikwijls aan, om eene gemeenzame of oneerbiedige spreek-

50. Een o (Taling-Taroeng) verandert in e (Taling); b. v. ရှယ်တော်၊ ရှယ်
ပါး၊ ရှယ်တော်၊ ရှယ်အဲရှယ်တော်၊ သံရှယ်၊ ရှယ်လျှော့၊ ရှယ်လျှော့၊
အေရှယ်လျှော့၊ အေရှယ်လျှော့Kr., van ရှယ်ဘုရား၊ ရှယ်ဘုရား၊ ရှယ်
ဘုရား၊ ရှယ်ဘုရားရှယ်ဘုရား၊ သံရှယ်ဘုရား၊ ရှယ်လျှော့၊ ရှယ်လျှော့၊ အေ
ရှယ်လျှော့၊ အေရှယ်လျှော့Ng. — In plaats van ရှယ်အဲရှယ်တော် zegt
men in Kramā ook ရှယ်ပါရာရှယ်တော်, doch dit is volgens N°. 4 voor ရှယ်ပါရာ
ရှယ်တော် zoals men in Ngoko ook wel zegt.

II. De veranderingen, die niet alleen de klinkers, maar *ook de medeklinkers* betreffen, bestaan in veranderingen der uitgangen of laatste lettergrepen. Alphabetisch naar den medeklinker, waar zij op uitgaan, gerangschikt, zijn de uitgangen, waardoor woorden, die een anderen uitgang hebben, tot Kramā-woorden gevormd worden, de volgende:

1. 14. — *ien* (အိုင်း), in plaats van *nd* (အိုင်) en *ja* (အိုယ်). Dit is echter zeer zeldzaam. Ik ken tot nog toe geen andere voorbeelden dan အိုင်အိုင်းKr. van အိုယ်အိုယ်Ng. zoo, also, en ရှယ်အိုင်းKr. van ရှယ်အဲပါး (boja) Kw. niet; neen. — Zeldzaam is ook

15. 20. — *nđe* (အိုင်း) in plaats van *nd* (အိုင်), *rđ* (အိုင်), *ré* (အိုရား) en *ü* (အိုယ်); b. v. သို့အိုင်း၊ ပို့အိုင်း, သူ့အိုင်း or ဘုံးအိုင်း en အော်အိုင်း or အော်အိုင်းKr. van ပို့အိုင်း ပို့အိုင်း or ဘုံးအိုင်း or အော်အိုင်းKr. van ပို့အိုင်း ပို့အိုင်း or ဘုံးအိုင်း or အော်အိုင်းNg.; ပို့အိုင်း၊ ပို့အိုင်း၊ ပို့အိုင်း and ပို့အိုင်းKr. van

wijze aan te duiden. Deze benaming der taal is mitsdien allezins op derzelver aard toepasselijk, en de Europeanen hebben daaraan ook ge-

ମିଳା ମିଳା ମିଳା ଏ ମିଳା Ng.; ଥିଲୁ କିଲୁ Kr. van ଥିଲୁ ଥିଲୁ Ng.; କିଲୁ ଏ କିଲୁ କିଲୁ Kr. van କିଲୁ ଏ କିଲୁ କିଲୁ Ng. — Ook ଥିଲୁ କିଲୁ Md., ଥିଲୁ କିଲୁ Kr., van ଥିଲୁ Ng., behoort hiertoe.

3°. — *ntoen* (ନ୍ତୂନ୍ତା) in plaats van *ri* (ରିଏ), *rim* (ରିମ୍ବା) en *ji* (ଜିଏ); b. v. ଯାନ୍ତୁନ୍ତା ପ୍ରସନ୍ନନ୍ତୁନ୍ତା ଯାନ୍ତୁନ୍ତା ଏ ଯାନ୍ତୁନ୍ତା Kr. van ଯାନ୍ତୁନ୍ତା ପ୍ରସନ୍ନନ୍ତା ଯାନ୍ତୁନ୍ତା ଏ ଯାନ୍ତୁନ୍ତା Ng.; ମିଳୁ କିଲୁ Kr. van ମିଳୁ କିଲୁ Ng.; ପ୍ରିୟାନ୍ତୁନ୍ତା Kr. van ପ୍ରିୟା କିଲୁ Ng.

4°. — *on*, in plaats van *la* (ଲାଏ) of *lah* (ଲାହୁ) doch zeldzaam; Zoo, ଏଣ୍ଟ ଥାର୍ତ୍ତାନ୍ତୁନ୍ତା ଏ ଥାର୍ତ୍ତାନ୍ତ୍ତା କିଲୁନ୍ତା Kr. van ଥାର୍ତ୍ତା Ng. en ଥାର୍ତ୍ତାନ୍ତ୍ତା Kw.; ଥାର୍ତ୍ତାନ୍ତ୍ତା କିଲୁ Kr. van ଥାର୍ତ୍ତା କିଲୁ Ng.

5°. — *et* in plaats van *oe*, *oeh* en *oeng*; ook *bet* in plaats van *woet*; b. v. ଯାନ୍ତିନ୍ତା ପ୍ରିୟାନ୍ତା କିଲୁନ୍ତା ଏ କିଲୁନ୍ତା Kr. van ଯାନ୍ତା ପ୍ରିୟା କିଲୁନ୍ତା ଏ କିଲୁନ୍ତା ଏ କିଲୁନ୍ତା Ng.; ମିଳିନ୍ତା Kr. van ମିଳିନ୍ତା Ng.; କିଲିନ୍ତା Kr. van କିଲିନ୍ତା Ng.; କିଲିଯାନ୍ତା Kr. van କିଲିଯାନ୍ତା Ng.

6°. — *os* in plaats van *i*, *in*, *ir* of *an*, wanneer de voorgaande medeklinker een ଯା of ଯା is; b. v. ଯାନ୍ତ୍ଯାନ୍ତ୍ଯା କିନ୍ତ୍ଯାନ୍ତ୍ଯା ମିନ୍ତ୍ଯାନ୍ତ୍ଯା ଏ ଯାନ୍ତ୍ଯାନ୍ତ୍ଯା Kr. van ଯାନ୍ତ୍ଯା କିନ୍ତ୍ଯା ମିନ୍ତ୍ଯା ଏ ଯାନ୍ତ୍ଯାନ୍ତ୍ଯା Ng.; ପ୍ରିୟାନ୍ତ୍ଯା ଏ ଯାନ୍ତ୍ଯାନ୍ତ୍ଯା Kr. van ପ୍ରିୟାନ୍ତ୍ଯା ଏ ଯାନ୍ତ୍ଯାନ୍ତ୍ଯା Ng.; କିଲୁନ୍ତ୍ଯା ଏ ଯାନ୍ତ୍ଯାନ୍ତ୍ଯା Kr. van କିଲୁନ୍ତ୍ଯା ଏ ଯାନ୍ତ୍ଯାନ୍ତ୍ଯା Ng., ଯାନ୍ତ୍ଯାନ୍ତ୍ଯା Kr. van ଯାନ୍ତ୍ଯାନ୍ତ୍ଯା Ng.

woonlijken den naam van *laag* of *gemeen* Javaansch gegeven; of

— Hiertoe behoort ook, dat van *ပါနားNg.* eerst de Krâmâ-vorm *ပါဒီး* en dan hiervan weer *ပါမြနှားသူး* gevormd is.

70. — *dos* (*တိမ္မားသူး*) in plaats van *jd* (*ယေး*); b. v. *မာရမှုသူးသူး*
ပါမြနှားသူးမြန်မားသူး en *ပါနားသူးသူး*Kr. van *မာယံ*(Kw.
အေယံ) သူးသူး မြန်မားသူး en *ပါနားသူးNg.*

80. — *os* (*တိမ္မားသူး*) in plaats van *tjå* (*တာ*), *då* (*ဓာ*), *tså*
(*တ္ထာ*), *si* (*စီ*); *čjå* (*ဇာ*); *aji* (*အို*) of *djoe* (*ဌ္ဂာ*); b. v. *ဓာရမှုသူးသူး*Kr.
van *တရသုံးNg.*; *တန်းဓာရမှုသူးသူး*Kr. van *တန်သာယံNg.*; စာရီရမှုသူး
သူးသူး သူးသူးမြန်မားသူး en *စာရီရမှုသူးသူး*Kr. van *စာရီရသူး* ပိုမောင်
en *စာရီရသူးNg.*; *တရမှုသူးသူး* en *ဋရမှုသူးသူး*Kr. van *တရား* en *ဋ္ဌာ*
နဲ့Ng.; *ဟရမှုသူးသူး* en *ဟရမှုသူးသူး* van *ဟရီးNg.* en *ဟရီးKw.*;
*အာရမှုသူးသူး*Kr. van *အာရီး* en *အာရီးNg.*.

90. — *ard* in plaats van *ārd*, *arang* of *arain*; b. v. *ဟရမှုသူးသူး*
မြန်မားသူးသူး မြန်မားသူးသူး en *ပြုမှုသူးသူး*Kr. van *ဟရမှုသူးသူး* မြန်မားသူး
မြန်မားသူး မြန်မားသူးသူး en *ပြုမှုသူးသူး*Kr. van *ဟရမှုသူးသူး* မြန်မားသူး
မြန်မားသူး မြန်မားသူးသူး; *မြန်မားသူးသူး*Kr., van *မြန်မားသူးသူး*

100. — *tal* in plaats van *lang* en *wang*, doch zeldzaam. Zoo *ပါရာသူးသူး*
en *ပါရာသူးသူး* မြန်မားသူးKr. van *ပါရာသူး* en *ပါရာသူးသူး* Ng.; *တု*
မြန်မားသူးKr. van *တုပါရာသူးNg.*; en hiertoe behoort ook *သူးသူးသူး* of *ပါရာ*
သူးသူးKr. van *သူးသူးNg.* or *ပါရာသူးသူးNg.*

schoon men hieruit geenszins moet afleiden, dat deze sprekwijze

120. — *djeng* (උං) in plaats van *djoe* (උං), *joe* (උං), *joen* (උං),
jd (උං), *roe* (උං) en *koe* (උං); b. v. මාං මාං Kr. van මාං,
en මාං Ng.; මාං මාං Kr. van මායු මායු Ng.; මාං Kr.
Kr. van මායු මායු Kw.; පිශාං පිශාං Kr. van පිශායු පිශායු Ng.; ගැං ගැං Kr. van
ගැං Ng.; මියාං මියාං Kr. මියායු මියායු Ng.

Eenig in haar soort of zeer zeldzaam zijn veranderingen, als କାଣ୍ଡିଯିଙ୍ଗୁଁ en
କଣ୍ଡିଯିଙ୍ଗୁଁ Kr. କାଣ୍ଡିଚିଁ en କାଣ୍ଡିଚିଁ Ng.; ପାନ୍ଦାତନ୍ତରଙ୍ଗୁଁ Kr. ପା
ନ୍ତରଙ୍ଗୁଁ Ng.; ହଣ୍ଡିଲ୍ପୁଁ Kr. ହଣ୍ଡିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାନ୍ଦିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାନ୍ଦିଲ୍ପୁଁ Ng.;
ଧିମ୍ବପୁଁ Kr. ଧିମ୍ବପୁଁ Ng.; ଗାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ଗାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ଶିଳ୍ପୁଁ Kr.
ଶିଳ୍ପୁଁ Ng.; ଶିଳ୍ପିଲ୍ପୁଁ Kr. ଶିଳ୍ପିଲ୍ପୁଁ Ng.; ଫଳାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ଫଳାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; କି
ଲିଲ୍ପୁଁ Kr. କିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତିଲ୍ପୁଁ
Ng.; ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତା
ତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତା
ତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr.
ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.;
ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr.
ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.; ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Kr. ପାତାତିଲ୍ପୁଁ Ng.

III. Veranderingen, die alleen de medeklinkers betreffen, zijn zeer zeldzaam.

Eenige malen treft men echter in het begin van Kråmåwoorden een **W** aan,

zich bij uitsluiting zoude bepalen tot de lagere klasse des volks.” *

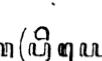
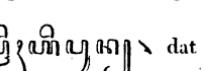
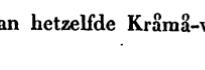
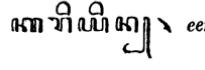
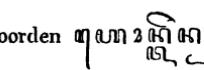
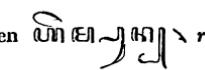
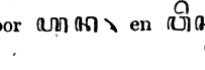
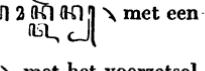
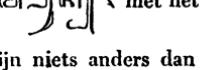
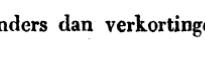
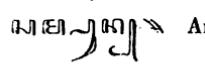
»Het *hooge* en *lage* Javaansch zijn alzoo twee onderscheidene spreekwijzen, welke gezamenlijk eene en dezelfde taal uitmaken, en op zich zelve niet kunnen bestaan; want zoo de spreker van hoogeren rang is, dan de toesprokene persoon, bedient hij zich van het lage Javaansch en wordt in de hooge taal aangesproken. Voor alle standen is de kennis der beide spreekwijzen derhalve onontbeerlijk, en deze kunnen alzoo niet afgescheiden of op zich zelve geleerd of gebezigd worden.”

waar het Ngoko-woord met een 𠂇 of 𠂈 begint. Zoo in 𠂇𠂇\Kr. 𠂇𠂇\Ng.; 𠂇𠂇\Kr. 𠂇𠂇\Ng.; 𠂇𠂇\Kr. 𠂇𠂇\Ng. — Nog is het opmerkelijk, dat 𠂇\Kr., maar 𠂇\Ng. is; en 𠂇\Kr., maar 𠂇\Ng.; 𠂇\Kr. en 𠂇\Kr., maar 𠂇\Kr. en 𠂇\Ng. — Ook is 𠂇\Kr., maar 𠂇\Ng.

Eindelijk moet nog opgemerkt worden, dat ook nog bij eenige woorden, om ze tot Kråma-woorden te vormen, het woordje 𠂇\Kr. gevoegd wordt: zoals 𠂇\Kr. van 𠂇\Ng. *wat?* 𠂇\Kr. 𠂇\Kr. en 𠂇\Kr. van 𠂇\Kr. van 𠂇\Ng. *waar?* 𠂇\Kr. van 𠂇\Ng. *worden* (als hulpwoord); 𠂇\Kr. van 𠂇\Ng. *er, van, van dien, van dat, enz.* T. R.

* Beter noemt men de 𠂇\Ng. de *platte taal* of *de taal zonder pligtpleging*, terwijl de 𠂇\Kr. de *taal der beleefdheid of pligtpleging* is. T. R.

»Daar er vele betrekkingen in het maatschappelijke leven zijn, welke vorderen, dat men iemand eenige onderscheiding bewijze, zonder denzelven evenwel de onderdanigheid verschuldigd te zijn, welke in het hooge Javaansch ligt opgesloten, zooals b. v. ten aanzien van eenen ondergeschikten, die bejaarder is dan de spreker, of door bloedverwant-schap in een' hoogeren rang is geplaatst, bedienen de Javanen zich in dit geval van eene derde spreekwijze, die gewoonlijk *boso madjo*, middelmatige of *middentaal*, wordt genoemd, bestaande uit het lage Javaansch, vermengd met eenige der in het gesprek meest voor-komende woorden uit het hooge Javaansch, en enkele anderen, die nitsluitend tot deze spreekwijze behooren.”²

En ook dit zijn grootendeels eigenlijk Krâmâ-woorden, doch waarvoor men in Krâmâ weer andere gebruikt. Zoo zegt men in plaats van *hoe?* in Mádyâ dat eigenlijk Krâmâ is; doch in Krâmâ gebruikt men daarvoor   *eerst*, twee verschillende vormen van hetzelfde Krâmâ-woord; doch de eerste wordt alleen in Krâmâ, de tweede alleen in Mádyâ gebruikt. De Mádyâ-woorden *er is*, en *reeds, gedaan*, zijn de eigenlijke Krâmâ-woorden voor en *zoals men in Ngoko zegt: doch in Krâmâ zegt men nu in plaats van met een w voor de o, en in plaats van met het voorzetsel * *Andere Mádyâ-woorden zijn niets anders dan verkortingen van*

»Als een vierde spreekwijze zoude nog kunnen worden aangehaald die, welke door alle Javanen in tegenwoordigheid van hunnen Vorst wordt gesproken, alsmede door deszelfs zendelingen of afgevaardigden, wanneer zij de bevelen van den Vorst overbrengen. Deze spreekwijze, genaamd **ဘားဘားဘားဘား** *boso kraton*, de taal van het hof, bepaalt zich even als de vorige tot enkele woorden, welke het meest in het gesprek voorkomen; terwijl men zich overigens, zonder onderscheid van rang, meestal van het hoog Javaansch bedient, met gebruikmaking evenwel van zoodanige uitdrukkingen, welke voor zeer nederig worden gehouden, en alleen tot den Vorst mogen worden gerigt.”

Ten slotte merk ik alleen nog aan, dat dit werk zekerlijk in eenen meer volmaakten staat het licht zoude hebben gezien, indien het den zeer kundigen en geachten verzamelaar der opgemelde stukken ware vergund geweest, zelve daaraan de laatste hand te hebben kunnen leggen. Intusschen kan ik mij zelven de getuigenis geven, van daarmede ter goeder trouw gehandeld en geene mocite en zorg aan hetzelve gespaard te hebben.

Kramā-woorden. Zoo zegt men in Kramā ပါရမာ wat? van မြတ်သွေး^{သွေး} met ပါရမာ er vóór; doch in Mádyā ပါရမာ or မြတ်သွေး Desgelyks zegt men in Mádyā ဒိန္ဒီနာ အိန္ဒီနာ die, dat, en ဒိန္ဒီနာ ဒီန္ဒီနာ, in plaats van ပါရမာ ပါရမာ အိန္ဒီနာ Kr., van မိန္ဒီနာ မိန္ဒီနာ အိန္ဒီနာ မိန္ဒီနာ Ng. T. R.

SOERAKARTA,
6 December 1832.

J. F. C. GERICKE.

INHOUD.

EERSTE DEEL,

OVER HET SCHRIFT EN DE UITSpraak.

EERSTE HOOFDSTUK,

OVER DEN FIGUUR DER LETTERS.

Alphabet.....	Blz. 1.
Tafel van het Alphabet.....	3.
<i>På-ijérø</i> en <i>Ngå-lélét</i>	6.
Kapitale letters, <i>Aksárd gällé</i>	7.
Aangenomene letters.....	10.
Op zich zelf staande klinkletters.....	11.
Benaming der letters.....	13.

TWEEDE HOOFDSTUK,

OVER DEN KLANK EN DE UITSpraak DER LETTERS.

Klank en uitspraak der gewone letters.....	Blz. 14.
Uitspraak der aangenomene letters.....	22.

DERDE HOOFDSTUK,

OVER DE KLINKERS OF KLANKTEEKENS.

Uitspraak der <i>aksåra legenna</i> met den klank <i>ä</i> of <i>a</i>	Blz. 25.
Klankteekens, <i>Sánidángan</i> genaamd.....	30.
De klinkletter <i>G</i>	31.
<i>Pøpøt</i>	32.
<i>Oeloe</i> of <i>Woeloe</i>	34.
<i>Soekoe</i>	35.
<i>Taling</i> of <i>Talingan</i>	—.
<i>Taling-Taroeng</i> of <i>Talingan-Taroéngan</i>	36.
Uitspraak der klinkers in de voorlaatste lettergreep.....	39.
Tweeklanken.....	43.

—.

VIERDE HOOFDSTUK,

OVER DE OVERIGE SÁNDÁNGANS OF SPELTERKENS, ALSMEDE OVER DE PASÁNGANS.

<i>Paten</i> , of <i>Kisas</i> , of <i>Pánkon</i>	Blz. 45.
<i>Pasángans</i>	—.
<i>Wingjan</i> of <i>Sígnjan</i>	53.
<i>Tjetjá' of Tjetjé</i>	54.
<i>Lajar</i> of <i>Oeloe lajar</i>	56.
<i>Tjakrå</i>	—.
<i>Körét</i>	57.
<i>Ripå</i>	—.
<i>Pinkal</i>	—.

Vereeniging van verschillende leesteekeens bij één letter.....	Blz. 60.
Letters, die nooit door een Paten, en zelden of nooit door een Pasángan, van haar vokaalklank beroofd worden.....	62.

VIJFDE HOOFDSTUK,

OVER DE PÁDÁS.

Pádá <i>zéhoer</i> , Pádá <i>mádyá</i> en Pádá <i>ánilap</i>	Blz. 64.
Poérwá-pádá, Mádyá-pádá en Wasaná-pádá.....	65.
Pádá-bab of ádég-ádég.....	
Pádá-lingsá.....	
Pádá andéggíng tjéláoe of dirgá moeraras.....	66.
Oeloe moéru' of Oeloe mélí', Soekoe ménitoet, Dirgá moeré en Pádá-watjan-anglögékná.....	
Lámpah; Sékh: Pisékh ing témbang gélik.....	67.

68

69

ZESDE HOOFDSTUK,

VOORBEELD TOT OEFENING IN HET LEZEN EN IN DE UITSpraak.

70

71

TWEEDE DEEL,

72

OVER DE WOORDVORMING.

73

74

EERSTE HOOFDSTUK,

VERDELING DER WOORDEN IN VOORSPRONKLIJKE EN AFGELEIDE.

Oorspronklijke woorden of stamwoorden en afgeleide woorden.....	Blz. 72.
Klemtoon.....	73.

Woorden van vier lettergrepen.....	Bla. 73.
Eenlettergropige woorden verlengd.....	74.
Zamengestelde woorden.....	75.

TWEEDDE HOOFDSTUK,

OVER DE ZELFSTANDIGE NAAMWOORDEN.

Onderscheiding van het geslacht.....	Bla. 78.
Aanduiding van het enkel- of meervoud.....	
Lidwoord.....	79.
Het voorzetsel <u>କି</u> of <u>ପ୍ରକି</u>	80.
Aanduiding der naamvalen.....	81.
Afleiding der zelfstandige naamwoorden door het aanhechtsel <u>କାମ</u> , <u>କାନ</u> , en de voorzetels <u>କା</u> , <u>ପା</u> , <u>ପନ</u> , <u>ପମ</u> of <u>ପଙ୍କ</u> , <u>ପି</u> <u>pi</u> , en <u>ପ୍ରା</u> of <u>ପେର</u>	85.
Over het aanhechtsel <u>କାମ</u> , <u>କାନ</u>	92.
Over het voorzetsel <u>କା</u>	97.
Over het voorzetsel <u>ପା</u> , <u>ପନ</u> , <u>ପମ</u> of <u>ପଙ୍କ</u>	98.
Over het voorzetsel <u>ପି</u>	107.
Over het voorzetsel <u>ପ୍ରା</u> of <u>ପେର</u>	108.
Verdubbelde naamwoorden.....	109.
Zamengestelde naamwoorden.....	111.
Verdubbeling van de eerste letter van een naamwoord.....	—.

DERDE HOOFDSTUK,

OVER DE BIJVOEGLIJKE NAAMWOORDEN.

Verbinding van een bijvoeglijk naamwoord met een zelfstandig naamwoord.	Blz. 113
Herhaling der bijvoeglijke naamwoorden.....	114
Afgeleide bijvoeglijke naamwoorden.....	115
Bijvoeglijke naamwoorden met het voorzetsel GEN <i>ka</i> en het aanhechtsel GEN GEN <i>an</i> . of GEN GEN <i>en</i>	" —
Aanduiding van den vergelijkenden trap.....	116.
Aanduiding van den overtreffenden trap.....	" 117
Bijvoeglijke naamwoorden met het voorzetsel GEN <i>a</i>	" 120.

VIERDE HOOFDSTUK,

OVER DE TELWOORDEN.

De hoofdgetallen.....	Blz. 121.
Rangschikkende getallen.....	" 129.
Gebrokene getallen.....	" 130.
Uitdrukking van hetgeen wij door het woord <i>maat</i> of den uitgang -voud of -voudig te kennen geven.....	" —.
Telwoorden in den vorm van werkwoorden.....	" 131.
Cijferletters.....	" —.

VIJFDE HOOFDSTUK,

OVER DE VOORNAAMWOORDEN.

A. Persoonlijke voornaamwoorden.....	Blz. 132.
--------------------------------------	-----------

1 ^o . Voornaamwoorden van den eersten persoon.....	Blz. 133.
2 ^o . Voornaamwoorden van den tweeden persoon.....	" 137.
3 ^o . Voornaamwoorden van den derden persoon.....	" 144.
A. Bezittelijke voornaamwoorden.....	" 147.
C. Wederkeerende voornaamwoorden.....	" 154.
D. Vragende voornaamwoorden.....	" 155.
E. Aanwijzende voornaamwoorden.....	" 156.
F. Betrekkelijke voornaamwoorden.....	" 157.

ZESDE HOOFDSTUK,

OVER DE WERKWOORDEN.

A. Over den vorm en de verschillende soorten der werkwoorden.....	Blz. 158.
1 ^o . Over de oorspronklijke werkwoorden.....	" 160.
Over de voorzetels မှတ်။ မှတ်။ en မှု။	" 162.
Verandering der eerste letter van het grondwoord.....	" 163.
Werkwoorden met het voorzetsel မှု a.	" 167.
<i>Aanm.</i> over den vorm van het werkwoord.....	" 168.
2 ^o . Over de transitive werkwoorden met het aanhechtsel မှု i.	" 172.
3 ^o . Over de causative werkwoorden met het aanhechtsel မှုမှု။ of မှုမှု။	" 174.
4 ^o . Over de bedrijvige werkwoorden met de voorzetels ပါ။ ပါ။ en ပါ။ of ပါ။ ပါ။ en ပါ။	" 177.
5 ^o . Over de onbedrijvige werkwoorden met het voorzetsel ပါ (m or ma). ..	" 182.
6 ^o . Over de verdubbelde en zamengestelde werkwoorden.....	" 186.

Verdubbelde werkwoorden met de aanhechtsels ৰିଃ ୟାଏଇଃ ୟାଇଃ	
of ସାହୁଙ୍କାରିଃ Blz. 189.	
Verdubbeling van de eerste letter van het werkwoord.....	190.
7 ^o . Over eenige onregelmatige vormen van het werkwoord en sommige bijzonderheden of afwijkingen van den algemeenen regel.....	191.
B. Over de vervoeging der werkwoorden.....	199.
-1 ^o . Over de wijzen der werkwoorden.....	200.
a. Over de onbepaalde wijs.....	200.
Over het onbedrijvig deelwoord.....	201.
Over het lijdend deelwoord.....	205.
Wederkeerige vorm.....	208.
b. Over de aantoonende wijs.....	210.
c. Over de gebiedende wijs.....	211.
d. Over de aanvoegende wijs.....	216.
2 ^o . Over de tijden der werkwoorden.....	217.
a. De tegenwoordige tijd.....	218.
b. De verledene tijd.....	—.
c. De toekomende tijd.....	219.
3 ^o . Voorbeeld van vervoeging van een transitief werkwoord met het voorzetsel ୟାଇଃ	

—
ZEVENDE HOOFDSTUK,

OVER DE BIJWOORDEN.

Over de bijwoorden in het algemeen.....	Blz. 224.
---	-----------

Bijwoorden van tijd.....	Blz. 225.
Bijwoorden van plaats.....	226.
Bijwoorden van verschillenden aard.....	227.

ACHTSTE HOOFDSTUK,

OVER DE VOORZETSELS.

NEGENDE HOOFDSTUK;

OVER DE VOEGWOORDEN.

Scheidende voegwoorden..... Blz.231.

TIENDE HOOFDSTUK.

OVER DE TUSSCHENWERPSELS!

Opgaaaf der voornaamste tusschenwerpsels.....	Blz.232.
Bijvoegsels.....	" 233.

JAVAANSCHE SPRAAKKUNST.

EERSTE DEEL,

OVER HET SCHRIFT EN DE UITSpraak.

EERSTE HOOFDSTUK,

OVER DE FIGUUR DER LETTERS.

1. De Javanen hebben twintig letters, die door hen *Aksårå* (አጀሮ), *Sástrå* (ሳስጥ) of *Tjarakan* (ትጃራካን) genoemd, en van de linker- naar de regter-hand, zonder aaneenhechting, elk

* Van deze drie benamingen wordt de eerste gewoonlijk alleen in Ngoko, en de tweede in Kråmå gebruikt, en de derde betekent niet zoo zeer *letters of schrift*, gelijk die beide eersten, maar komt overeen met hetgeen wij *Alphabet* of *Abc* noemen. De oorsprong van deze benaming is de volgende. De twintig letters van het Javaansche alphabet zijn zoodanig gerangschikt, dat ieder op elkander volgend vijftal een zinsnede uitmaakt. (Zie het *Leesboek tot oefening in de Javaansche taal*, bl. 29). Het eerste vijftal, અંગ્રેજી હાન્ડ લિટર્સ luidt als een zinsnede van

op zich zelf geschreven worden. Het alfabet van deze letters wordt hier in een tafel voorgesteld, met bijvoeging der overige letters en leestEEKENS, die in de orde van het alfabet geen bepaalde plaats hebben en waarover nader gehandeld zal worden.

twee woorden *dnā tjardakā*, en beteekent zoo: *er zijn afgezanten*: en, om nu uit te drukken, wat wij *Alphabet* of *Abc* noemen, heeft men van het tweede en voor-naamste woord uit die eerste zinsnede, met weglating van het voorafgaande *dnā* (*er zijn*), en door middel van den uitgang *an*, het afgeleide naamwoord *dnā tjarakan* gevormd. T. R.

TAFEL VAN HET ALPHABET.

Gewone Letters.

GEWONE FIGUUR.	PASANGANS.	NAAM EN KLANK.
..... um ~m hå
..... en d nä
..... ej a tjå
..... æn ə rå
..... en ɛ kå
..... em ɔ då
..... øm ʊ tå
..... æt ʌ så
..... u ɒ wå
..... eu ɔ lå
..... ej ʌ på
..... ej ʊ då
..... œ ɔ djå
..... uu ɔ jå
..... ønn dɿ njå

GEWONE FIGUUR.	PASÁNGANS.	NAAM EN KLANK.
..... EI C må
..... æn	æn	gå
..... œn	œn	bå
..... œ̄	œ̄	tå
..... œ̄n	œ̄n	ngå
..... —	—	—
..... ß	ß	På-tjérë, rë
..... ð	—	Ngå-télët, lë

Capitale Letters.

GEWONE FIGUUR.	PASÁNGANS.	NAAM EN KLANK.
..... onn	— Nå
..... —	—	Tjå
..... NV	—	Kå
..... QJ	Q	Tå
..... NN or NL	—	Så
..... W	W	På
..... Ñ	—	Njå
..... ÑN	—	Gå
..... ÑC	—	Bå

Hangenomene Letters:

ه	chå	wordt gebruikt voor de Arabische letter	خ	chd;
ڻ	fa	ڻ	fa;
ڙ	za	ڙ	zd;
ڦ	ghå	ڦ	ghain.

Op zich zelf staande Slankletters:

a	i	oe	e	o
ڻ	ڻ	ڻ	ڻ	ڻ

Slank- en Spel-teekens, Sandangan genaamd.

FIGUUR.	NAAM.	KLANK OF BETEKENIS.
ڻ	Pepet	é
ڻ'	Oeloe of Woeloe	i
ڻ	Soekoe	oe
ڻ	Taling	e
ڻ—ڻ	Taling-Taroeng	o

FIGUUR.	NAAM.	KLANK OF BETEKENIS.
..... 	. Paten of Pánkon .	beneemt aan een letter den vokaalklank.
..... 	Ságnjan of Wígnjan	h (aan het einde van een lettergreep).
..... Tjetjá'	ng (aan het einde van een lettergreep).
..... Lajar	r (aan het einde van een lettergreep).
.... (of Tjakrá	r(tusschen een medeklinker en den volg. klinker).
..... Kérret	ré(achter een medeklinker).
..... Pínkal	j (achter een medeklinker).

2. Behalven de twintig letters, die het eigenlijke alfabet uitmaken, zijn bij de Javanen nog twee in gebruik, die werkelijk ook tot het Javaansche schrift behooren, doch geen plaats in de rij van het alfabet hebben. Het zijn een *Pā* met een haaltje er onder, *Pā-tjére'* (پا تجیره) en een *Ngā* met de Pasángan *Nā*, *Ngā-lélét* (نگا ليله) genaamd, zooals in de voorafgaande tafel is opgegeven. Deze beide letters worden altijd gebruikt in plaats van de gewone letters en met het vokaalteeken *Pépét*, zoodat de zamenvoegingen en niet gebruikt worden.*

* De Schrijver laat hier volgen de waarschijnlijke afleiding dezer letters van twee in het Sanscritsch daarmee overeenkomende teekens; doch bij gebrek aan

3. De kapitale letters, die in de tafel worden opgegeven, zijn slechts een andere figuur van eenige der gewone letters, zonder onderscheid van klank of uitspraak, en zijn thans in het Javaansch in gebruik, om namen van vorsten en andere hooge personen te schrijven. Zij behooren echter eigenlijk tot de Kawitaal, waarin zij veel gebruikt worden, en aan regels onderworpen zijn; zich veelal rigtende naar de letter, die er op volgt. Er bestaat eenige grond om te onderstellen, dat deze letters almede een anderen oorsprong hebben, dan het einde, waartoe zij thans dienen, en dat zij gelijk stonden met eenige Sanscritsche letters, waarvan de bijzondere uitspraak tegenwoordig noch in het Javaansch, noch in de Kawitaal bestaat.*

Sanscritsche drukletters kan dit niet geplaatst worden. In de door mij genaakte rangschikking der woorden heeft de *På-tjéré'* een plaats gevonden onder de letter **ର୍ତ୍ତ** *Rd*, en de *Ngå-lélet* onder de **ନ୍ଦ୍ର** *Ld*. G.

* Wat de Schrijver hier zegt, had hij geen onderstelling behoeven te noemen. Niets toch is zekerder, dan dat deze kapitale letters, even als de *På-tjéré'* en de *Ngå-lélet*, overblijfsels zijn van het Sanscritsche letterschrift, zooals dat in al zijn rijkdom tot de Javanen gekomen en op het schrijven van de Javaansche taal toegepast is. De **ନ୍ଦ୍ର** is oorspronkelijk de *linguale* Na, en de gewone **ନ୍ଦ୍ର** eigenlijk de *dentale*. Zoo is ook de **ପାଲାତ୍ର** de *palatale*, de **କାହା** de *linguale*, en de gewone **କାହା** de *dentale* Sa. De **ଅଧିକା**, **ହିନ୍ଦୁ**, **ଗାହା**, **ଲାହା**, **ମାହା** en **ବାହା** komen overeen met de Sanscritsche *adspiratae* Tjha, Kha, dentale Tha, Pha, Gha en Bha. Alleen omtrent de **ବାହା** ben ik nog in het onzekere: want voor de *palatale* Na, waarmee zij schijnt

4. De letters van deze figuren worden in Ngoko *Aksårå-gëdë* (ඛංඡා ආකාර්ගේදේ) en in Kråmå *Såstrå-agëng* (ඛ මුහාර්ගේං), dat is *groote letters*, genoemd; terwijl in de Kawitaal daaraan de benaming

overeen te komen, bestaat in het Javaansch reeds de gewone **MM**. Is het dus misschien oorspronklijk niet een Nja, maar de adspirate Djha? De figuur zou er zeker voor pleiten. — Deze **MM**, zooals ook de **KK** en de **VV**, waren door den Schrijver op de tafel van het alphabet niet opgegeven. Zij zijn er door mij bijgevoegd. Zij konden echter des te gemakkelijker vergeten worden, omdat zij zeer zeldzaam gebruikt worden.

Het gebruik van deze letters in de spelling van het Kawi, volgens bepaalde regels, waarvan de Schrijver hier spreekt, en dat zich veelal richt naar de letter, die er op volgt; dat gebruik is ook in de spelling van het gewone hedendaagsche Javaansch niet geheel en al verloren gegaan. Naar de spelling van kundige Javanen gebruikt men namelijk nog onmiddellijk vóór de **W** (dus boven de Pasångan **W**) altijd de **WW** in plaats van de **W**, en onmiddellijk vóór de **V** (dus boven de Pasangan **V**) de **VV** in plaats van de **V**. De grond hiervan is klaarblijkelijk deze, dat de **WW** en de **VV** oorspronklijk, even als de **W** en de **V**, tot de klasse der *linguale* letters behooren. De **WW** in plaats van de **W** wordt naar het voorschrift van geletterde Javanen, en overeenkomstig een regel van de Sanscritsche spraakkunst, ook altijd geschreven, zoo dikwijls de *s* onmiddellijk op de *r* (en dus op de Lajar) volgt. Zoo moet men dan b. v. **tondå** **tòndå**, **mësti**, en **kárså** **kárså**, schrijven, en niet **tondå** **tòndå**, **mësti**, en **kárså** — Men doet wel, geloof ik, met deze regels van spelling te volgen. Men zou toch

van *Aksårå moërdå* (አክሬ ሙዕርዳ), dat is *hoofdletters*, gegeven wordt. Men kan ze evenwel geenzins met onze kapitale letters gelijkstellen, daar zij alleen tot het bovengemelde gebruik dienen, en zoowel aan het einde en in het midden, als aan het begin van een woord geplaatst worden; terwijl het in het Javaansche schrift niet gebruikelijk is, een nieuwen regel of een eigennaam met een groote letter te beginnen.

in het oog van geletterde Javanen onkunde verraden, indien men b. v. አክሬና
en niet አክሬና schreef. Ik zal die regels dan ook volgen bij deze uitgave van dit werk, ofschoon dit bij de eerste uitgaaf niet geschiedt, en ook niet geschieden kon, omdat bij de oude Javaansche drukletter de ዓል ontbrak. T. R.

* Met dat al is het toch niet te ontkennen, dat het tegenwoordig gebruik van deze letters bij de Javanen met dat van onze kapitalen veel overeenkomst heeft. Het voornaamste onderscheid bestaat slechts hierin, dat die Javaansche kapitalen niet slechts aan het begin, maar evenzeer in het midden en aan het einde der woorden gebruikt worden; dat men er geen gebruik van maakt aan het begin der volzinnen; en dat de Javanen niet van alle letters kapitalen hebben, maar slechts die, welke in de tafel zijn opgegeven. Voor het overige worden deze als kapitalen gebruikt: 1°. in *eigennamen*, ofschoon dan vooral, doch niet uitsluitend, in die van *voorname personen* (b. v. in አጭር ቃድሚስንግራት (መሸሪድ-dinningsrat, ዘንብና Moes&, d. i. Mozes); ook wel in namen van *plaatsen*, vooral van *aanzienlijke* plaatsen, zooals hofzetels van vorsten (b. v. in ልማት ካርታ (Soer&-kártä); — 2°. in *eigen benamingen*, zooals die van *den Hemel* (አዲስ ገዢ), *de Aarde* (ጥቅምት), *de Wereld* (እውነዢ), die door ons veelal niet als eigennamen beschouwd en geschreven

5. Hierop volgen op de tafel vier letters, namelijk ၑn Chå, ၑn Fa, ၑn Za en ၑn Ghå, door drie stipjes van de anderen onderscheiden. Van deze letters, dus gekenmerkt, bedient men zich om de Arabische

worden, maar die het toch werkelijk zijn: want eigennamen zijn alle woorden, die geen benamingen van een *soort* van dingen of wezens, maar van een *enkel* of *enig* ding of wezen zijn; — en eindelijk 3°. in *titels* van eer en aanzien, vooral van godlijke en koninklijke majesteit, of van geestelijke waardigheid (b. v. in de titels van den keizer van Soerakarta ၑනුජයා මාත්‍රිකා Soesoehoënnan, en ၑනුජයා පාකෝ-බොවනා Pàkoe-boewânâ, මාත්‍රිකා යුතු මාත්‍රිකා en මාත්‍රිකා d. i. Vorst of Koning, ၑනුජයා මාත්‍රිකා d. i. zoo veel als Prins, මාත්‍රිකා Propheet. — Die *buitengewone* figuren van eenige letters, die men uit het schrift der oude Kawitaal nog had, maar in het schrijven van gewone woorden niet gebruikte, heeft men vervolgens aangewend, om door uitzondering van het algemeen gebruik het bijzondere, ongemeene, enige of boven het algemeen verhevene te *onderscheiden*. Daar nu ook onze kapitale letters tot niets anders, dan tot *onderscheiding* dienen, zoo ziet men, hoe gering het onderscheid is; en men zal, geloof ik, het best doen, met in uit te geven Javaansche geschriften van die Javaansche kapitalen in eigennamen en titels een algemeen gebruik te maken, daar men toch niet wel als regel kan stellen, om alleen de eigennamen en titels van *voornam* en *aanzienlijke* personen en plaatsen met kapitalen te schrijven, en de anderen niet: want waar is dan de grenslijn te bepalen tusschen hetgeen men als voornaam of aanzienlijk te beschouwen hebbe, en wat niet? — Overigens zal het naauwelijks noodig zijn, hier aan te merken, dat die Javaansche benaming van *groote letters* niet op de

χ, φ, ψ, en ε voor te stellen, wanneer deze voorkomen in woorden, die uit die taal zijn overgenomen, dewijl er in het Javaansche alphabet geen letters bestaan, die er in klank genoegzaam mē overeenkomen."

6. De op zich zelf staande klinkletters, die in de tafel zijn opgegeven, behooren almede gerangschikt te worden onder de karakters, die eigenlijk tot de Kawitaal behooren, doch ook in het Javaansch gebruikt worden door schrijvers, aan wie het Kawi eenigzins eigen is, en die hun geschriften daardoor een meerdere juistheid^b willen bijzetten. Meer

grootte der letters ziet, maar op het gebruik, om er het groote, voorname en ongemeene mē te onderscheiden: de letters zelf worden namelijk niet groter geschreven, dan de overigen in hetzelfde woord en op denzelfden regel. De benaming in, Kawi van hoofdletters, komt met die van kapitalen volmaakt overeen. T. R.

* Behalven die vier, die hier door den Schrijver genoemd worden, wordt door den heer Gericke in zijn *Eerste gronden* ook nog opgegeven de voor de Arabische د Dzal. — Het teeken * heet *Sastrā-swārā* (). T. R.

^b Een grondige kennis van het Kawi of de oude dichtertaal wordt bij de tegenwoordige Javanen niet meer gevonden. Wanneer zij in hun geschriften van enkele Kawiwoorden gebruik maken, geschiedt zulks niet, om zich daardoor met meer juistheid uit te drukken, maar alleen om hun geleerdheid te tonen. Op gelijke wijze, en welligt met hetzelfde oogmerk, hebben vroegere Hoog- en Nederduitsche schrijvers hun werken met Latijnsche en Grieksche woorden vermengd. G.

Het komt mij voor, dat de heer Gericke hier den Schrijver niet volkommen juist

algemeen is evenwel het gebruik, om een enkelen klinker met de letter **um** te schrijven, daar deze letter als medeklinker een stomme *h* en alleen haar vokaalklank hoorbaar is. De op zich zelf staande klinkletters komen in klank en uitspraak volkommen overeen met de klankteekens, die bij de medeklinkers geplaatst worden.*

begrepen heeft. De Schrijver zegt niet, dat sommige Javaansche schrijvers, die met het Kawi eenigzins bekend zijn, aan hun geschriften meer juistheid willen bijzetten door het gebruik van aan het Kawi ontleende *woorden*, maar door het gebruik van die *op zich zelf staande*, aan het oud Kawi ontleende, *klinkletters*. De Schrijver bedoelt zeker, dat geletterde en in het Kawi niet onbedrevene Javanen, als zij een Kawi-woord te schrijven hebben, dat in het Sanscritsch niet met een *Ha*, maar met een klinkletter aanvangt, dan ook niet een Javaansche **um** met een klankteeken, maar één van die in navolging van het Sanscritsche schrift ingevoerde, op zich zelf staande klinkletters gebruiken, en dus b. v. **ㄣ** schrijven, en niet **ㄣ um ㄣ**, omdat dit woord, dat één beteekent, een Sanscritsch woord is, dat niet met een *Ha*, maar enkel met de klinkletter *e* geschreven wordt. T. R.

* Door den Heer Gericke wordt in zijn *Eerste gronden* opgemerkt, dat die op zich zelf staande klinkletters *Aksārð-pándjen* (አስራርድ-පንድຈን) genoemd worden. Ik durf echter niet zeggen, wat deze benaming eigenlijk beduidt. Zij worden, zooals mede door den heer Gericke wordt aangemerkt, evenzeer in Arabische woorden gebruikt, als in Kawi-woorden, die aan het Sanscritsch ontleend zijn, namelijk in zulke, die met een **!** of Hamza, en niet met een **۸**, geschreven

7. De uitspraak der letters, zoo als die in de tafel van het alfabet is aangegeven, is tevens haar benaming. [Over die uitspraak wordt in het volgende, en over de Sándángans, alsmede over de Pasángans, in het derde en vierde hoofdstuk, nader gehandeld].

T. B.

TWEEDE HOOFDSTUK,

OVER DEN KLANK EN DE UITSpraak DER LETTERS.

9. Ieder letter heeft een bepaalden klank, die in het Javaansch nimmer verandert, wat plaats zij ook in een woord bekleeden mag.* In de tafel van het alphabet is de uitspraak zoo goed, als mogelijk was, met Romeinsche letters, naar de uitspraak, die daaraan in de Nederduitsche taal gegeven wordt, opgegeven: doch, daar de ware klank daarmē niet altijd volkomen kan worden uitgedrukt, zoo is het noodig daarbij nog enige ophelderingen te voegen en den klank van ieder letter afzonderlijk te beschouwen en aan te wijzen.

10. **ଅନ୍ତା** *Hā*, de eerste Javaansche letter, wordt over het algemeen zeer zacht uitgesproken, en heeft aldán den klank van onze *h* in *huis*, *hebben*. Zoo wordt namelijk de letter meestal uitgesproken, wanneer zij in het midden van een woord staat, of wel de sluitletter van een lettergreet of van een woord uitmaakt; zooals in **ମାନ୍ତା** *dahar* (*eten*), **ରାହି** *rāhi* (*aangezigt*), **(ପାହା)** *prāhoe* (*een vaartuig*), **ଦାବୋହ** *dawoeh* (*vallen*), **ତଜାହା** *tjahjā* (*glans, luister*).^b — Meestal echter is deze klank

* Dit heeft alleen betrekking tot den medeklinker der letters of Aksārās. G.

^b Aan het einde van een woord of lettergreet, zooals in de beide laatste woorden,

in het geheel niet hoorbaar, voornamelijk wanneer de letter in het begin van een woord staat; zooals in **սունի** *akoe* (*ik*), **սունդալի** *arép* (*willen*), **սուս** *ådjå* (*dat niet*). — In woorden, die uit hun aard met een klinker moeten beginnen en zoo ook in de aan het Javaansch verwante talen geschreven worden, gebruikt men dan ook de letter **Ս**, daar in de uitspraak de klank *h* toch achterwegen gelaten en alleen de vokaalklank behouden wordt; b. v. in **սոստակարա** *aksåra* (*letter*), **սոստանտարա** *antåra* (*tusschenruimte*), **սոնցինդի** *dñna'* (*kind*), **սոստայդա** *ijå* (*ja*).^a

11. Wanneer de lettergreep of het woord, waarop een **Ս** volgt, met een medeklinker eindigt, wordt deze laatste in min naauwkeurig schrift en ook ter bevordering der vloeibaarheid veelal verdubbeld, en daarentegen de **Ս** weggelaten, met behoud echter van den daarmee verbonden klinker, die zich dan met de verdubbeldé letter vereenigt;

wordt als sluitletter wel niet de **Ս**, maar de **Վ** (վ) geschreven: doch dit teeken staat, zooals in het vierde hoofdstuk wordt aangemerkt, als medeklinker met de **Ս** gelijk. T. R.

^a De Javaansche **Ս** is dus (dit is de eenvoudige slotsom van al het door den Schrijver gezegde) geen *spiritus asper*, maar *tenus*, gelijk de *h* in de Fransche woorden *honneur*, *habit*, en dergelyken. Alleen aan het slot van een woord of lettergreep en in het midden van een woord tusschen twee vokalen is die *spiritus* van zelf iets harder; zooals wij dan ook b. v. *Johannes* schrijven en zeggen in plaats van *Joannes*. T. R.

b. v. **වේල්සාසිහ්** *wélassasih*, voor **වේල්සාසිහ්** *wélas-asih*, (*medelijden*), **වොඹෝලොඹෝල්** *oémboéloémbôel* voor **වොඩෝලොඩෝල්** *oémboel-oémbôel* (*een wimpel*).*

- In *proza* heeft dit alleen plaats: 1º. in zulke zamengestelde of door verdubbeling gevormde woorden, als de hier door den Schrijver gegevene voorbeelden;
 - 2º. zoo dikwijs een woord, dat op een medeklinker uitgaat, een aanhechtsel ontvangt, dat met een **වන** begint; b. v. in **කපාලිපොන්** *kapállipoen* (*zijn paard*), van **කපල** *kapal* (*paard*), en het aanhechtsel **විපොන්** *ipoen*; en
 - 3º., doch niet altijd, of liever slechts nu en dan, wanneer een woord, dat met een **වන** begint, ten nauwsten verbonden en bij het uitspreken onmiddellijk, zonder eenige rust tusschen beiden, vereenigd wordt, en dus zamensmelt met het voorgaande, daar één van beiden een min gewigtig rededeel in den volzin is, zooals een voorzetsel, voegwoordje of iets dergelijks; wat men echter niet ligt zal aantreffen, dan wanneer het eerste woord op een *n* of *ng* uitgaat, twee letters, die, zooals straks gezegd zal worden, door de Javanen toch gaarne verdubbeld worden:
- b. v. **මාරං නශාකො** *marang ngâkoe*, voor **මාරං පාතාකො** *aan mij*, **ටප් වෙශිංගො** *wong ngikoe*, voor **ටප් වෙශිංගො** *die menschen*, **නැංගි නශාකො** *nânging ngikoe*, voor **නැංගි නශාකො** *doch die*, **ජෙන තුන්ගා** *jen nora*, voor **ජෙන තුන්ගා** *indien niet*, **ජෙන තෙන තුන්ගා** *(ddjâ tan nora)* voor **ජෙන තෙන තුන්ගා** *dat het niet misse!* — In poëzie, dat wil zeggen in gezangen, heeft zulk een zamensmelting van een met een **වන** beginnend woord met het naastvoorgaande gewoonlijk plaats.

Hierbij moet nu wel in acht genomen worden, dat de verdubbeling van een

12. 𩷇 ՞ Nā, is volmaakt gelijk aan onze *n* in *nemen*, *doen*; zooals in 𩷇 ՞ nānging (*doch, maar*), 𩷇 ՞ nā ånå (*er is*), 𩷇 ՞ nā annå' (*kind*).

13. 𩷇 ՞ Tjå, heeft den klank van de Engelsche *ch* in *church*, *child*,

medeklinker in het Javaansch voor de uitspraak niet dezelfde beteekenis heeft, als in het Nederduitsch en in andere talen. In het Javaansch geeft namelijk de verdubbeling van een medeklinker niet, zoo als in het Nederduitsch, te kennen, dat de voorafgaande klinker kort en scherp als in een door een medeklinker geslotene lettergreep moet worden uitgesproken. Men leze dus b. v. het woord 𩷇 ՞ tå ՞ p å ՞ b o ՞ t o ՞ dat uit 𩷇 ՞ tå ՞ p å ՞ prabot, en 𩷇 ՞ tå ՞ i ՞ p o ՞ ipoen, is zamengesteld, niet zoo als wij *prabottipoen* zouden uitspreken, maar veelmeer als *prabo-tipoen*. Bij zulk een samenstelling en zamensmelting vereenigt zich in het Javaansch de laatste medeklinker van het eerste woord in de uitspraak bijna geheel en alleen met den eersten klinker van het volgende, zoodat de laatste lettergreep van het eerste woord niet meer geheel door dien medeklinker afgesloten wordt. De verdubbeling van den medeklinker in zulk een geval heeft dus meer beteekenis voor de afleiding, dan voor de uitspraak.

Voorts heeft in het Javaansch de verdubbeling van een medeklinker tusschen twee klinkers nog plaats: 1º. bij de *n*, *nj* en *ng*, zooals in ՞ n å ՞ n j å ՞ en ՞ n å ՞ g å ՞. Bij de *n* en *nj* is dit gebruik standvastiger, als bij de *ng*; doch ook bij de *n* en *nj* wordt het niet door alle schrijvers altijd in acht genomen. De grond der verdubbeling is gelegen in den neusklink dier letters, die zich van zelf aan den vorigen klinker mededeelt, doch zonder dat daarom deze klinker korter en scherper wordt. Men spreke dus die woorden ook niet anders uit, als *inå*, *injar*.

die met onze letters moeijelijk is uit te drukken. Het best zal men er de *tz* voor gebruiken; waartusschen echter een lisping gehoord moet worden, die naar den klank van een *s* gelijkt, doch niet zoo sterk, dat het noodig zou zijn er een *s* tusschen te voegen^a; b. v. ଶେତ୍ଜା (sētjā) (oprecht), ଶେତ୍ଜି (soetji) (zuiver, rein).

en *pāngan*. Tot den vorm der woorden behoort die verdubbeling ook eigenlijk niet. — Bij de *nj* wordt enkel de neusklank, de *n*, verdubbeld, en dus in plaats van geschreven, zooals wij ook in 'plaats van een dubbelde sch slechts *ssch* schrijven. — De verdubbeling vindt geen plaats, zoo dikwijls als de voorgaande klinker de *&* is, omdat deze klinker volstrekt een opene lettergreep vordert. Zij wordt bij de ook meestal achterwegen gelaten, wanneer deze letter met het klankteeken Soekoe verbonden is, omdat de letter dan reeds een onderteeken heeft; als ook, wanneer er een andere onmiddellijk in hetzelfde woord voorafgaat, zooals het schijnt, om dezelfde letter niet te veel te vermenigvuldigen; b. v. (zeldzaam) (liever dan) Om gelijke reden schrijft men ook liever dan . — Vele schrijvers zijn 2°. ook gewoon alle medeklinkers te verdubbelen na een *Pepet*; b. v. in en Hier heeft de verdubbeling geen andere reden, dan de kortheid van dien klinker: men spreke echter niet anders uit, dan alsof de letter niet verdubbeld ware, namelijk *gesang*, *tēmēn* en *sērat*, en wel met den klemtoon op de laatste lettergreep. — Ook vindt men nog wel in andere gevallen medeklinkers door sommige schrijvers verdubbeld, doch niet zoo regelmatig en dikwijls. T. R.

- Op de hier bedoelde wijze wordt de *tj* in den Frieschen tongval uitgesproken. T.R.

14. **Rā**, zooals in **rātoe** (*vorst*), **barat** (*wind*), heeft volmaakt den klank van onze *r*.

15. **Kā**, is volkomen gelijk aan onze *k*; b. v. in **kāli** (*rivier*), **aking** (*droog*). Wanneer zij echter de sluitletter van een woord uitmaakt, dan wordt zij zeer kort en eenigzins stootend uitgesproken *; b. v. in **bapak** (*vader*), **moeloeck** (*stijgen*). Op deze wijze wordt de letter ook uitgesproken, als zij verdubbeld is: men hoort dan ook niet den klank, die aan onze *k* eigen is; b. v. **schors**, *bast*, luidt *baba-an*, **een trap**, wordt uitgesproken *oenda-oenda-an*.

16. **Dā**, wordt nagenoeg als onze *d* uitgesproken, doch eenigzins zachter door de tong tegen de tanden aan te brengen; b. v. in **dewā** (*een god*), **dīnna** (*dag*), **adol** (*verkoopen*).

17. **Tā**, heeft nagenoeg den klank van onze *t*; zij wordt slechts, even als de **dā** in vergelijking van onze *d*, een weinig zachter

* Namelijk zoo, alsof men poging doet om de *k* uit te spreken, maar de letter in de keel blijft steken. Men kan dien klank der letter in ons schrift eenigermate uitdrukken door een Apostroph, en dus de woorden, die de Schrijver tot voorbeelden gebruikt, *bapa'*, *moeloe'* *baba'an* en *oenda'oenda'an* schrijven. Wanneer de klinker *i* voorafgaat, krijgt deze voor het gehoor den klank der *e*, zoodat b. v. de woorden **weinig**, en **goed, best**, uitgesproken worden, als ware het *kēile'* en *bētje'*. T. R.

uitgesproken; b. v. in **tojå** (*water*), **tathåla** (*tijd*)^a.

18. **så**, **wå**, **lå** en **på**, zijn alle gelijk aan onze *s*, *w*, *l* en *p*; b. v. in **såtroe** (*vijahd*), **walang** (*sprinkhaan*), **lajar** (*zeil*), **pasar** (*markt*). — De *s* is altijd hard^b.

19. **då**, wordt een weinig harder, dan onze *d*, uitgesproken, door de tong achter tegen het verhemelte te brengen; b. v. in **dåndå** (*boete*), **dampar** (*vorstelijke zetel*).^c

20. **Djå**, heeft den klank van de Engelsche *j* in *judge*, *just*, en kan het best door onze *dj* uitgedrukt worden, die dan echter zoo uitgesproken moeten worden, dat tusschen de beide letters een lisping hoorbaar is^d; b. v. in **djaran** (*paard*), **trådjoe** (*schaal*).

21. **Jå**, is aan de Engelsche *y* gelijk, en wordt uitgesproken als onze *j* in *jaar*, *jong*; b. v. in **joeswå** (*ouderdom*), **ajam** (*een hoen*).

^a Het onderscheid tusschen deze **å** en **ø**, en de **ä** en **œ**, bestaat hierin, dat de beide eersten de *dentale*, de beide laatsten de *linguale d* en *t* zijn.

T. R.

^b De Schrijver wil zeggen, dat de **å** nooit, zooals de Fransche *s*, tusschen twee klinkers als *z* wordt uitgesproken. — T. R.

^c Zie de aanmerking bij § 17. Ik onderscheid deze letter van de **å** alleen door een stip boven de *d*. — T. R.

^d Vergelijk het gezegde over de **å**, § 13. — T. R.

22. **Ngå**, wordt uitgesproken als onze *ng*; b. v. in **njånu** *njånu* (*vermoeden*), **njåpoe** *njåpoe* (*vegen*). *

23. **Må**, zooals in **mådœ** *mådœ* (*honig*), **damar** (*flambouw*), heeft den klank van onze *m*.

24. **Gå**, is in klank volkommen gelijk aan de *g* in de Fransche woorden *grand*, *garde*, en niet aan dien, welken deze letter in Nederduitsche woorden, als *gaan* of *dragen*, heeft. Daar evenwel het gebruik van onze *g* in dezen geen dubbelzinnigheid te weeg kan brengen, dewijl in het Javaansche alphabet slechts één zoodanige letter bestaat, zoo kan zij ook door ons voor de Javaansche **G** geschreven worden; b. v. in **galå'** *galå'* (*wild*), **djacang** *djacang* (*gracht*).

25. **Bå**, wordt even zoo uitgesproken als onze *b*; b. v. in **bántal** *bántal* (*hoofdkussen*), **lòbò'** *lòbò'* (*wijd*).

26. **Tå**, wordt uitgesproken als *t*, door de tong achter tegen het verhemelte te brengen^b; b. v. in **batang** *batang* (*kreng*), **boeta'** *boeta'* (*kaal*), **båti** *båti* (*winst*).

27. **Ngå**, wordt het best door *ng* uitgedrukt. De klank van deze letter komt juist overeen met de Engelsche *ng* in de woorden *king*, *song*, of zooals in het Nederduitsch *tang*, *bang*, wordt uitgesproken,

* Men zie over deze letter de aanmerking bij § 77. T. R.

^b Zie de aanmerking bij § 17, en vergelijk het gezegde over de **G**, § 19. Ook deze letter onderscheid ik van de **G** slechts door een stip boven de *t*.

zonder dat de *g* afzonderlijk hoorbaar is*; b. v. in **ngadjéng** (*vóór*), **ngálém** (*prijzen*), **pángan** (*spijs*).

28. De Pasángans en kapitale letters worden even als de gewone Aksárás uitgesproken.

29. De vier aangenomene letters worden door de Javanen zeer gebrekkig uitgesproken, daar hun spraakorgaan geheel ongeschikt is, om de Arabische klanken, die er meê betekend worden, voort te brengen.

30. De **Chå**, die eigenlijk in plaats van de **č** geschreven wordt, behoorde ook in de uitspraak den zuiveren klank van deze Arabische letter te behouden: doch, daar de Javanen dien klank niet dan met groote moeite kunnen nabootsen, veranderen zij dien dikwijls in

* Met deze woorden wordt de ware uitspraak van onze *ng* in zulke woorden, als *tang*, *bang*, *wangen* en dergelijke, door den Schrijver aangeduid. Tegenwoordig moet men daarop wel uitdrukkelijk opmerkzaam maken, omdat de verkeerde uitspraak van de *ng* in zulke woorden, als waren het, even als in *wangedrag*, twee afzonderlijke letters, hoe langer hoe meer veld wint. De *ng* is in onze taal meestal, even als de *ch*, een zamengesteld teeken, waarmee slechts één enkele klank wordt aangeduid, en wel dezelfde klank, die de *n* krijgt vóór een *k*, b. v. in *klank* en *klanken*, of ook vóór een *g* in zulke woorden, als *wangedrag*. Het is de klank van de *gutturale n*, die in de Indische talen slechts met één teeken geschreven wordt, maar die men in de Germaansche talen, omdat er in het Romeinsch schrift geen afzonderlijk teeken voor bestaat, door *ng* gewoon is uit te drukken. T. R.

den klank der **ك** *Kå*, waarvan die der **خ** ook niet zeer veel verschilt. Zoo b. v. in de woorden **خميس**, *chamís*, en **الخليفة**, *chalífa*, die zij gewoonlijk **كميس**, *kémis* (*Donderdag*), en **خليفة**, *kalífah* (*Stedehouder*), schrijven en uitspreken. — Somtijds bedient men zich ook van de **چ** *Chå*, om de Arabische letter **ح** voor te stellen; zoo als blijkt uit de woorden **حاجي** *hadjí* (*een pelgrim*), **حرام**, *hardm* (*verboden*), **حلال**, *halal* (*veroorloofd*), die zij **چادجي**, *chàdji*, **کارام**, *charam*, en **چالال**, *chalal*, schrijven, en meestal *kàdji*, *karam* en *kalal* uitspreken. Dit is echter geen vaste regel, daar voor de **ح** ook in vele woorden de **هـ** gebruikt wordt; b. v. in **حاصل**, *hasil* (*winst, voordeel*); en het woord **احد**, *ahad* (*Zondag*), van sommigen door **اکاد**, *achad* of *akad*, wordt uitgedrukt, terwijl anderen het in **نگاهد**, *ngahad*, verbasteren. — Daar dus hiervoor geen vaste regel te stellen is, dient men het gebruik, als het verkieslijkste rigtsnoer, te volgen, en die Arabische letters zoo te schrijven, als zij thans in ieder woord algemeen door de Javanen uitgesproken worden.

31. **فـ** *Få*, wordt geschreven voor de Arabische **فـ**, die als onze *f* wordt uitgesproken. — **زـ** *Zå*, wordt voor de **زـ** gebruikt en is aan

* De oorzaak van deze erge verbastering is misschien, dat in sommige gewesten op Java, zooals in de Soenda-landen, ook de **هـ** in plaats van de **فـ** als *Aksárd-pándjen* gebruikt wordt. — Het best wordt dat woord door anderen **اکارڈ**, *ahad*, geschreven en uitgesproken. T. R.

onze *z* gelijk. — Meestal echter wordt de ware uitspraak van de **়** en **়** niet in acht genomen, en in **়** en **়** veranderd. *

32. De **়**, *Għā*, die voor de Arabische letter **خ**, *Għain*, gebruikt wordt, kan door de Javanen zeer bezwaarlijk worden uitgesproken. Zij spreken deze letter dus meestal als de gewone **়** uit; b. v. in het woord **غائب** *ghaib*, **়** **়** **়** **়** **়** *gaib* (*verborgen, onzichtbaar*).^b

* Zoo wordt b. v. in plaats van **زمان** *zamān* (*tijd*), en **فرعون** *fir'aun* (de Arabische eigennaam van Pharaos), eenvoudig **داجمان** *djaman*, en **پیرانگون** *Pirāngon*, geschreven en uitgesproken. T. R.

^b Wat de Schrijver van de gewoonlijk min naauwkeurige uitspraak der vier door hem in de tafel van het alfabet opgegevene aangenomene letters zegt, dat mag men ook toepassen op de **়**, waarmee men in naauwkeurig schrift de Arabische **ذ** (*Dzal*) betekent. Zie de aanmerking bij § 5. T. R.

DERDE HOOFDSTUK,

OVER DE KLINKERS OF KLANKTEEKENS.

33. Ieder letter van het Javaansche alphabet is een medeklinker met een daaraan verbonden klinker, waarmee de medeklinker tegelijk wordt uitgesproken en zoo een lettergreep uitmaakt. Deze klinker kan in de uitspraak eenige wijziging ondergaan, en door bijgevoegde spelteekens verandert worden, maar luidt, wanneer hij onveranderd blijft, als onze scherpkorte *o* in *bord*, *zot*; of als de *a* in de Engelsche woorden *call*, *water*; of wel als de Fransche *o* in *école* *; b. v. in **ବାଟୁ** *båtå* (*baksteen*), **ରାଜୁ** *rådjå* (*vorst*), **ମାନା** *wånå* (*bosch*).

* De eigenlijke klinker der letter is de klank tusschen onze *a* en *o*. In vele distrikten van Java, en vooral langs de stranden, gaat deze klank geheel in *a* over, terwijl hij in de zoogenaamde Vorstenlanden meer van onze *o* heeft. G. — Maar, wat nu hier en in de volgende paragraphen van de Javaansche letters als medeklinkers met een oorspronkelijk daarmee verbonden klinker gezegd wordt, dat zal misschien duidelijker, en ook juister uitgedrukt worden, als men de Javaansche Aksårås, en zoo ook de Pasångans, als *medeklinkers* beschouwt, en daarbij aanneemt, dat van de verschillende *klinkers*, waarmee men een medeklinker hebbe uit te spreken, de *a*-klank in het Javaansche, even als in het Indische schrift, door geen afzonderlijk teeken wordt aangeduid; zoodat, wanneer de letter

34. De letters, die met dezen oorspronklijken klinker moeten worden uitgesproken en dus geen schrijfsteeken, waardoor de klank gewijzigd

geen ander vokaalteeken bij zich heeft, dan daardoor van zelf te kennen gegeven wordt, dat zij met den *a*-klank moet worden uitgesproken: want, is de letter geheel *vokaalloos*, dan wordt dit ook in het schrift op een bijzondere wijze aangeduid. Zoo is dus in het Javaansche schrift ieder letter, wanneer zij alleen en zonder teeken geschreven wordt, een medeklinker met den klinker *a*. Deze *a*-klank wordt echter, gelijk in andere Indische tongvallen, zoo ook in het Javaansch (ofschoon niet, zooals door den heer Gericke wordt aangemerkt, in alle distrikten, en ook niet in het Soendasch of de taal der Wester-Javanen), aan het eind der woorden, wanneer de laatste lettergreep niet door een medeklinker gesloten is, en desgelyks, wanneer de voorlaatste lettergreep mede niet gesloten is en op den *a*-klank uitgaat, dan ook in deze, zoo nasaal uitgesproken, dat hij even zoo luidt als de *a* in het Engelsche woord *water*, of als de *o* in het Fransche *école*. Men heeft tot hertoe dezen klank meestal eenvoudig door een *o* uitgedrukt: doch, behalven dat zóó deze klank van dien der ware en zuivere *o*, die in het Javaansch door de *Taling-Taroeng* geschreven wordt, niet kan onderscheiden worden, zoo heeft ook de *o* in een opene, niet door een medeklinker geslotene lettergreep, zooals in *boter*, *Cato*, bij ons nooit dien aan den Javaanschen tongval in de genoemde gevallen eigen klank der *a*. Het best drukt men dien uit door de in het Zweedsche schrift gebruikelijke *å* (een *a* met een kleine *o* er boven): op deze wijze toch geeft men te kennen, dat het eigenlijk een *a* is, maar die in de uitspraak een middelklank tusschen *a* en *o* wordt. Zoo heb ik dan ook in deze

wordt, bij zich hebben, noemt men માણા આંગ્લેગ્ના (aksārā lëgënnā) of માણા આંગલ લેગ્ના (aksārā ánglēgënnā) eenzame, ledige, letters, dat is: *letters, die geen teekens hebben.*

35. Die oorspronklijke klinkerwordt evenwel door onze korte *a* vervangen:

1º. wanneer er in hetzelfde woord een vokaallooze medeklinker volgt; zoals in પામાણ પામાણ (oom), માનાણ માનાણ (naam), [માણ એસ્તા (hand), સાસ્ત્રા સાસ્ત્રા (schrift)]; of wel een schrijfsteeken, waarmee een vokaallooze medeklinker wordt aangeduid; b. v. in એનાણ સાર્તા (en, benevens), તજાહ્જા તજાહ્જા (glans), લાજાર લાજાર (zeil), વાજા વાજા (tijd, uur), પાડાંગ પાડાંગ (helder). — Het teeken *Tjåkrå*, (, heeft die uitwerking niet, en laat den klinker vóór den medeklinker, waarmee dit teeken verbonden wordt, onveranderd^b; b. v. in તજાક્રા તજાક્રા (niet *tjakrå*), een pijl, સાસ્રા સાસ્રા (een eigenaam).

uitgaaf van dit werk van het begin af aan dien Javaanschen vokaalklank door dat teeken ા uitgedrukt, en zal dat in het vervolg altijd doen. — Indien bij een drukkerij dat teeken ા niet vorhanden is, dan kan men daarvoor des noeds ook *oa* laten zetten. T. R.

^a In een door een Javaan zamengesteld woordenboek van min gebruikelijke woorden, meest Kawiwoorden, wordt લેગ્ના door કુપાણ દ. i. naakt en bloot zijn, verklaard. En dit is de ware beteekenis van het woord. Hier tegenover staat de benaming કુમારી માણ માણ �zoals wij later zullen zien. T. R.

^b Natuurlijk: want de voorgaande lettergreep blijft open. Zie de aanmerking bij § 33. T. R.

2º. wanneer in hetzelfde woord een letter met een klankteeken volgt; b. v. in माद्यो॑ mādjoë (*voorwaarts gaan*), राहि॑ rāhi (*aangezigt*), दालिमा॑ dalimå (*granaatappel*), काद्या॑ kadyå (*als, gelijk*), वाद्या॑ wadyå (*volk, heer, leger*).

3º. wanneer de letter gevuld wordt door twee andere, die geen teekens bij zich hebben; zooals in अगामा॑ agåmå (*godsdiest*), नगरा॑ nagårå (*stad*). *

4º. In verdubbelde woorden, waarvan het laatste zijn eindklinker å, omdat er een schrijfsteeken op volgt, in a verandert, gaat ook de eindklinker å van het eerste woord in a over; b. v. in किराकिराणे॑ kirá-kiránné (*niet kirå-kiránné*), naar gissing, vermoedelijk, अगामा॑ agåmå

* De Schrijver maakt hier geen uitzonderingen. De heer Gericke zegt in zijn *Eerste gronden*, dat in woorden, die uit drie Aksårå-legennås bestaan, de klank der eerste Aksårå *dikwijls* in a veranderd wordt. Dit woord *dikwijls* onderstelt ten minsten uitzonderingen; en werkelijk vind ik door den heer Gericke het Kawi-woord नोजोको॑ (een titel van *hofgrooten of raadslieden van den vorst*) in zijn *Leer- en leesboek* met Romeinsche letters (*nojoko*) geschreven. Zoo iets kan echter geen plaats hebben, dan wanneer in zulke woorden de klemtoon op de eerste lettergreep valt, hetgeen evenwel gewoonlijk geen plaats heeft. In vele woorden wordt zelfs, gelijk de heer Gericke ook heeft aangemerkt, de a in de eerste lettergreep *dikwijls* nog meer verkort en in Pépét veranderd; zooals in het woord नेगार्द॑ dat dikwijls नेगार्द॑ négård, uitgesproken en geschreven wordt. T. R.

doega-doegannen (niet *doegå-doegannen*), *overdenk, bedenk; woorden, die, van hun aanhechtsels ontbloot, kirå-kirå en doegå-doegå luiden.*

5º. wanneer in verdubbeldे werkwoorden het laatste woord van klinkers verandert; zooals in **bole-båli** (*bola-båli* (niet *bolå-båli*)), *gedurig wederkomen, wira-wiri* (*wirå-wiri*) (*heen en weer gaan*).

36. Uit dit een en ander blijkt, dat alleen de klank van de letters, die een vokaallozen medeklinker of eenig teeken voorafgaan, in *a* verandert; doch niet van die, welke daarop volgen *, zooals in de woorden **ngapoerå** (*vergiffenis schenken*), **kawoelå** (*dienaar*), **soewargå** (*hemel*), **kapoelågå** (*cardamum*).

37. Indien een woord uit vier letters zonder teekens bestaat, dan hebben zij alle den klank *å*; b. v. in **årå-årå** (*een vlak veld*),

* De heer Gericke merkt hierbij aan, dat alleen het woord **ora** (*ora*) *neen, niet*, daarop een uitzondering maakt, daar de laatste letter van dit woord niet met een *å*, maar met een zuivere *a*, wordt uitgesproken. Dit geldt echter ook van het woord **boja**, dat in Kawi hetzelfde beteekent als **ora**, in Ngoko. — Het woord **ora** heeft ook nog dit eigenaardige, dat, als het door **er** (*is*), gevolgd wordt, dit dan, als ware het een aanhechtsel, door middel van een *n* er aangevoegd wordt, zoodat men **orånd**, in plaats van **ora ånd**, zegt en schrijft, gelijk b. v. **gárwanipoen** (*zijn echtgenoot*), uit **gárwa** (*gárwd*), en **ipoen**, is zamengesteld. T. R.

पाताराना *påtårānå* (*vorstelijke zetel*), दासाराता *Dåsåråtå* (*een eigennaam*). Deze woorden behooren echter meest alle tot de Kawitaal: want in het gewoon Javaansch wordt zelden een woord van vier letters of lettergrepen aangetroffen, tenzij het die lengte door bijvoeging van aanhechtsels verkrijgt; en dan wijzigt zich de uitspraak van zelf naar de bovenstaande regels. Bovendien zijn de woorden van vier letters meestal zamengesteld uit twee woorden van twee letters, en daaruit volgt, dat zij, gelijk zulke woorden van twee letters zonder teekens, met den klank å moeten worden uitgesproken.

38. Behalven dezen met de letter verbonden, veranderlijken klank heeft de Javaansche taal nog vijf klinkers, die door teekens, संदांग *Sándångan*, dat is *kleeding* of *toebehooren*, genoemd ^a, geschreven worden. Deze teekens hebben op zich zelf staande geen beteekenis; maar, boven, onder of naast een letter geplaatst, benemen zij haér den klinker å of a, en stellen daarvoor een anderen in de plaats. In klank komen zij volmaakt overeen met de op zich zelf staande klinkletters, die in de tafel van het alfabet opgegeven zijn.

^a De vertaling van het woord संदांग *Sándång* door *toebehooren* is minder juist.

Kleeding of *bekleedsel*s worden deze vokaalteekens en de overige spelteekens genoemd in tegenoverstelling van de benaming साक्षात् *sákṣat*, dat is *naakte* of *bloote letter*, zooals een letter genoemd wordt, die geen teeken bij zich heeft (zie § 34 en de aanm.). Maar, krijgt zij een vokaal- of spel-teeken bij zich, dan wordt zij daarmee als het ware bekleed. T. R.

39. De klankteekens hebben geen bepaalde volgorde en bekleeden bij de Javanen geen plaats in het alphabet^a. Zij worden daarbij nimmer door hen opgegeven, maar enkel als bijkomende schrijftekens aange-merkt, gelijk de Arabieren de hunne ook beschouwen: ofschoon zij daarmee niet gelijk gesteld kunnen worden, daar zij in het Javaansche schrift geheel onmisbaar zijn.

40. De eerste op zich zelf staande klinkletter *6.4.* staat gelijk met den aan de letters verbonden klinker, wanneer deze den zuiveren klank van *a* heeft^b. Zij komt alleen in Arabische woorden

^a De heer Gericke heeft bij een alfabetische rangschikking der woorden de Javaansche klinkers in die volgorde geplaatst, die de klinkletters in het Europeesche alfabet hebben. Het komt mij echter eigenaardiger voor, ze in die orde op elkander te laten volgen, die zij hebben in het Sanscritsche alfabet, waaraan zij ontleend zijn. In deze orde heb ik ze dan ook boven in de tafel van het alfabet gerangschikt, ofschoon de heer Gericke in de eerste uitgaaf, en misschien ook reeds de Schrijver zelf in zijn handschrift, ze daar naar de volgorde van het Europeesche alfabet geplaatst had. Dat de *Taling* en de *Taling-Taroeng* naast elkaar behooren te staan, is immers klaar. T. R.

^b De heer Gericke heeft in plaats van dezen eersten volzin slechts het volgende uitgegeven: »De eerste op zich zelven staande klinker is de *6.4. a*;" doch heeft daarbij de aanmerking gevoegd: »De Schrijver stelt dezen klinker gelijk met den oorspronkelijken vokaalklank der Haksoros, doch daar dit nimmer plaats kan hebben, zoo heb ik vermeend, voor zijne verklaring van denzelven eene andere,

voor *, en wordt slechts in het begin van een woord gebruikt; zooals in **الله** *Allâh* (God), **آمين** *Amin* (Amen), **احد** *achad* (één), **آدم** *Adam* (eigennaam).

41. Voor het klankteeken *Pepet* bestaat er geen op zich zelf staande klinkletter. De klank van dit teeken, die eigenlijk een verkorting van den *a*-klank is, behoort uitsluitend tot de Javaansche taal, daar in woorden, die deze en andere talen van den Archipel met elkander gemeen hebben, deze vokaal dikwijls in het Javaansch wordt gebezigd, waar in andere talen de *a* gebruikt wordt.

42. De beteekenis van het woord **پِپِېت** (*pēpēt*) gesloten, kan niet op de figuur van dit teeken zien; want die zou eerder *open* mogen heeten; maar wel op de uitspraak, daar deze kort en dof is, en slechts

»meer overeenkomstige in de plaats te moeten stellen.“ Het bovenstaande, dat ik er voor in de plaats gesteld heb, komt waarschijnlijk nader aan hetgeen de Schrijver geschreven of bedoeld had. Het is althans iets, wat hier ter plaatse zeer gepast is. T. R.

* Dit is minder juist. Het gebruik van deze klinkletter bepaalt zich volstrekt niet enkel tot Arabische woorden. Zij wordt ook, en dit is het oorspronkelijk gebruik er van, in Kawi-woorden geschreven, die in het Sanscritsch met één van de beide eerste op zich zelf staande klinkletters van het Sanscritsche schrift beginnen. Ook wordt zij veelal gebruikt in Europesche woorden of namen, die met een *a* beginnen; zooals in **آمستردام** *Amsterdam*. T. R.

een geringe opening van den mond vereischt*. De Nederduitsche zachte korte *e* in *begaan*, *dewijl*, en de *e* in de Fransche woorden *je*, *le*, komt volmaakt met den klank der Pépét overeen; zooals in *stéép*, *steil*, *djérro* (*diep*), *àdém* (*koud*).

43. De Pépét wordt in deze gedaante los boven de letter geschreven.
Dit teeken kan echter nimmer boven de **ñ** en **ññ** te staan komen,
dewijl er voor de lettergrepen *rë* en *lë* eigene teekens zijn, namelijk
de *På-tjërë* **ñ** (als Pasangan **ñ**) *rë*, en de *Ngå-lëkt* **ñ** **lë**.

Het werkwoord **ပါမီဘျာ** \ **ပါမီဘျာ** \ beteekent *toestoppen, sluiten, digten*, een weg *afsluiten* of *versperren*. De klank, die door het teeken **ပံ့** wordt aangeduid, is eigenlijk niets anders, dan een korte *a*, doch die niet vrij uit den mond wordt uitgesproken, maar zoo, dat door inhouding van den adem en digitsluiting van den mond de uitgang, als het ware door versperring, afgesloten en de *a* dus binnen 'smonds gehouden wordt. Dat de klank van de **ပံ့** volmaakt, zooals de Schrijver vervolgens zegt, met dien van onze *e* in *begaan* of *dewijl*, en van de Fransche in *je* of *le*, overeenkomt, is wel wat al te onbepaald gezegd. Wanneer men de **ပံ့** door een Javaan hoort uitspreken, dan is de klank *doffer*: zij wordt meer achter in den mond uitgesproken. In ons schrift met Romeinsche letters zou men de **ပံ့** het best door *ə* uitdrukken: doch, daar de klank zoo na aan dien van onze *e* in woorden als *begaan* en *dewijl* komt, zoo is men reeds sedert lang gewoon, de *e* daarvoor te gebruiken. Maar dan moet men, zooals de Schrijver op vele plaatsen gedaan heeft en ik altijd doe, *ə* schrijven. T. R.

Wanneer echter de *Ngå-lélét* als Pasángan geschreven zou moeten worden, dan gebruikt men in plaats daarvan weer de gewone figuur van de Pasángan *Lå* met de *Pépšt* er boven.^a

44. Bij dit vokaalteeken is ook nog deze bijzonderheid op te merken, dat, als het op de eerste lettergreep van een tweelettergrepig woord staat, de toon dan in de uitspraak, tegen den algemeenen regel, op de tweede lettergreep valt; zooals in het woord ମୀରାଟା \ s̥errāt (*brief*), terwijl ମୀରାଟା \ uitgesproken wordt met den klemtoon op de eerste lettergreep: s̥ārat. Hetzelfde heeft plaats, als beide lettergrepen dezen klinker hebben; b. v. ତେତେପ \ tētēp (*bevestigd*), ରେମ୍ପେଗ \ rēmpēg (*gedrongen*).

45. De ə staat gelijk met het teeken *Oeloe* (u u u), bij ver-
bastering dikwijls *Woeloe* (u u u) genoemd. Dit teeken, waarvan de
benaming *hoofd* betekent^b, heeft deze figuur a , en wordt los boven
de letter geplaatst. Het geeft daaraan den klank van onze *i*; b. v.

^b Deze beteekenis heeft het woord in het Soendasch en Maleisch. De benaming ziet op de figuur van dit bovensteeken in tegenstelling der Soekoe. T. R.

ପିପି \ *pipi* (*wang*), ତାଲି \ *tali* (*touw*), ଲିମା \ *limå* (*vijf*). Wanneer echter de Oeloe in de laatste lettergreep van een woord onmiddellijk door een vokaalloozen medeklinker gevolgd wordt, dan verandert de klank in dien van onze korte *i* in *zin*, *min*; b. v. in ଅସିନ \ *asin* (*gezouten*), ମାଲିହ \ *malih* (*meer*), ଇଶିମିନ \ *isin* (*beschaamd*).

46. De oe, staat gelijk met het klankteeken, dat vast onder aan den laatsten neérhaal van de letter geschreven wordt, en den eigenaardigen naam van *Soekoe* (සුකු), voet, draagt. Het heeft den klank van onze *oe* in *boek*, *doek*, en kan hiermee dan ook in ons schrift uitgedrukt worden; b. v. උඋ *poepoe* (*dij*), අං *goeroe* (*onderwijzer*). In de laatste lettergreep van een woord en onmiddellijk door een vokaalloozen medeklinker gevolgd, wordt echter de klank, even als bij het voorgaande klankteeken, in een zachteren veranderd en korter, dan de gewone klank *oe*, uitgesproken; b. v. in ආංඡං *sampoen* (*gedaan, reeds*), එංඩං *rámboeng* (*beslist*).

47. Omrent de figuur van de Soekoe dient te worden aangemerkt, dat dit teeken in vlug schrift meestal regt naar beneden geschreven wordt, terwijl men bij meerder sierlijkheid daaraan een ronde buiging achteruit geeft.

48. De klinkletter *c* \ e, heeft denzelfden klank, als die door het klankteeken *Taling* (တဲမိုင်) of *Talingan* (တဲမိုင်အန္ဂာမူး) beteekend wordt. Aan deze benaming is geen gepaste betekenis te geven, dan wanneer men haar op de figuur van het teeken (၄) toepast, daar

तालिंग तरोङ् ग् वॉर beteekent. De plaats van dit teeken is vóór de letter, en geeft daaraan den klank der zacht lange *e*; b. v. in तालिंग सेला (steen), तालिंग सादे (verkoopen). — De verkorting van klank in de laatste lettergreep van een woord, als deze door een vokaalloozen medeklinker gesloten wordt, heeft even als bij de Oeloe, ook bij de Talingan plaats. De klank verandert dan in dien van onze scherpkorte *e* in *pen*, *den*; b. v. in अंबेन आम्बेन ाम्बेन ámben (slaapbank), तालिंग सरेह तालिंग सरेह sareh (zacht, bedaard).

49. De op zich zelf staande klinker ओ o, komt overeen met de *Taling-Taroeng*. Het teeken ओ wordt *Taroeng* (तारोङ् ग्) of *Taroéngan* (तारोङ् गन् वॉर) genoemd; een benaming, waarvan de beteekenis *vechten* niet geacht kan worden van eenige toepassing op dat teeken te zijn, zoodat het niet is na te gaan, waarom die naam daaraan gegeven is. De *Taroeng* wordt achter de letter geschreven, maar heeft alleen, als vokaalteeken, geen beteekenis. Als vokaalteeken gaat zij altijd vergezeld van een vóór de letter geschrevene *Taling*; en het op deze wijze samengestelde teeken, dat *Taling-Taroeng* (तालिंग तारोङ् ग्) of *Taling-*

* De *Taling* mag van de letter, waarbij zij behoort, nimmer afgescheiden worden, zoodat, wanneer de regel van een bladzijde nog wel de *Taling* bevatten kan, maar niet meer de *Aksára*, waarbij de *Taling* behoort, dan wel de *Taling* op dien regel tot aanvulling van de nog overige ruimte geschreven worden mag, maar op den volgenden regel vóór de *Aksára* herhaald moet worden. T. R.

Taroéngan (તಾರೋಂಗನ್) genoemd wordt, geeft aan de letter den klank der Nederduitsche scherplange *o* in *boom*, *stroom*; zooals in *bodo* (dom), *logro* (wijd).^a De Taling-Taroeng ondergaat ook dezelfde verkorting van klank, waarvan boven bij de andere klankteekens gesproken is, en wordt in woorden, als *alon* (zacht, langzaam), en *amor* (gemengd), uitgesproken als onze scherpkorte *v* in *zon* en *tor*.

50. De overeenkomst van den oorspronklijken klinker der Aksårås met dezen laatsten klinker is oorzaak, dat Javanen, die minder naauwkeurig in het schrijven zijn, dikwijs, en meestal, wanneer de volgende letter ook den klank van deze *o* heeft, de *Taling-Taroeng* weglaten, en b. v. *gat* schrijven in plaats van *bòlong* (een gat), en *kom* in plaats van *bòkor* (een kom);

^a Ook hier bij de Taling-Taroeng moet worden aangemerkt, dat de beide teekens, waarmede deze klinker geschreven wordt, van de letter, waarbij zij behooren, niet afgescheiden mogen worden. Zoo mag men niet op het einde van den éénen regel de Taling, en op den volgenden de Aksårå met de Taroeng, of op het einde van den éénen regel de Taling en de Aksårå, en op den volgenden alleen de Taroeng schrijven. Wel mag men op het einde van een regel alleen de Taling schrijven, om de nog overige ruimte aan te vullen; maar, zoo de regel niet tevens de Aksårå en de Taroeng bevatten kan, dan moet men op den volgenden regel de Taling herhalen. T. R.

woorden, die, zóó geschreven, door iemand, die daar onkundig van is, verkeerdelyk *balong* en *bakor* zouden worden uitgesproken.

51. Als algemeene regel kan gesteld worden, dat, als de eerste lettergreep van een woord de Taling-Taroeng heeft en door een vokaal-lozen medeklinker gesloten wordt, terwijl de volgende lettergreep uit een letter bestaat, die geen teeken bij zich heeft, of *ŋ* *ŋ* *ŋ* *ŋ* *legennå*, is, alsdan de Taling-Taroeng, volkommen den klank van een Légnå hebbende, daarmee geheel gelijk gesteld wordt, en ook weggelaten wordt, zoodra de laatste letter van het woord eenig aanhechtsel ontvangt. Zoo komt b. v. van *ŋ* *ŋ* *ŋ* *ŋ* *bondå* (*vleugelen, binden*), *ŋ* *ŋ* *ŋ* *ŋ* *bdndan* (*een gebondene of gevangene*), van *ŋ* *ŋ* *ŋ* *rondå* (*een weduw*), *ŋ* *ŋ* *ŋ* *rinddnné* (*zijn weduw*). *

* Dit zal duidelijker worden, wanneer men hierbij het volgende aanmerkt.

Zulke woorden, als *ŋ* *ŋ* *ŋ* *a* en *ŋ* *ŋ* *ŋ* *o* hebben eigenlijk in beide lettergrepen een *a* (zoo is b. v. het Javaansche woord *ŋ* *ŋ* *ŋ* *tonid* (*teeken, bewijs*), het Maleische *áis tanda*: maar nu wordt in den Javaanschen tongval, wanneer de *a* in de laatste lettergreep zoo nasaal wordt uitgesproken, dat zij even als de *a* in het Engelsche *water* luidt, ook de *a* in de voorlaatste lettergreep op dezelfde wijze uitgesproken, niet alleen, als deze lettergreep door geen medeklinker gesloten is (zie de aanmerking bij § 33), maar ook, als zij door een neusklank (*n*, *ng* of *m*) gesloten is. Om dan echter dien klank in dit geval ook in het schrift uit te drukken, doet men dit door de Taling-Taroeng, die men dus dan ook niet als de *o* in ons *rond* of *verbonden*, maar zoo als in het

52. Omrent de verkorting van de vokaalklanken, wanneer zij in de laatste lettergreep van een woord staan en deze door een medeklinker gesloten is, van welke bijzonderheid bij elk teeken gesproken is, moet nog aangemerkt worden, dat die verkorting nooit van toepassing is op de eerste lettergreep der woorden, hoewel deze ook door een medeklinker gesloten is, maar dat de klinker dáár den vollen klank behoudt; b. v. **ஸ்ராங்** *sndjang* (*kleed*), **ஸ்ராங் ஸ்ராங்** *sntén* (*wie, welke*), **ஸ்ராங் செங்கி** *béndjing* (*morgen*), **ஸ்ராங் செங்கி** *boémoeng* (*een koker*), **ஸ்ராங் செங்கி** *boéntoet* (*staart*). Bijzonder is deze volle uitspraak van de vokaal gebruikelijk in woorden, waaraan het aanhechtsel **ஏன்** *an*, gevoegd is, en waarin zelfs de klinker van de tweede lettergreep den vollen klank terugkrijgt; zooals in **பொங்கான்** *bónkó"an*, van **பொங்கான் பங்கான்** *bónkó'* (*een bundel*), **பொங்கான் பங்கான்** *póndó"an*, van

Fransche *donner* of *école*, moet uitspreken. Zoo is ook het Javaansche **ஒங்கி** *bóngsi* hetzelfde woord als het Maleische **بڠس** *bangsa*, en dus *bóngsi* uit te spreken: — want dien scherpkorten klank van de *a* in de laatste lettergreep door een aanhechtsel verandert en een zuivere *a* wordt, dan ook in de voorlaatste lettergreep de zuivere *a* terugkeert; b. v. in **ஒங்காந் ராங்கி** *ránidánné*, van **ஒங்காந் ராங்கி** *rónddé*, **ஒங்காந் ராங்கி** *bángsánné* (*zijn natie*), van **ஒங்காந் ராங்கி** *bóngsá* (*natie*), **ஒங்காந் ராங்கி** *ambánne* (*de breedte er van*) van **ஒங்காந் ராங்கி** *ombá* (*breed, breedte*). T. R.

မြတ်စွာရေးရန် *pónđò'* (woning), မြတ်စွာရန်များ *dérē'an* (een kamiriboom), ရှိခိုင်းရန်များ *gillrran*, van ရှိခိုင်းရန် *gilir* (aflossen).

53. De regel, dat de klinker in de eerste lettergreep, als deze door een medeklinker gesloten is, vol wordt uitgesproken, gaat evenwel niet altijd door, daar in vele woorden de klinker zoowel in deze, als in de laatste lettergreep kort van klank is. Alhoewel deze onderscheiding voor geen bepaalden regel vatbaar is en voornamelijk door oefening geleerd moet worden, zal het echter van nut zijn, hierin enige hoofdpunten te bepalen, waaraan men zich over het algemeen in de uitspraak zal dienen te houden.

1º. Wanneer de eerste lettergreep van een woord een Taling-Taroeng heeft en door een medeklinker gesloten is, terwijl daarop een **aksåra** volgt, dan is de *Taling-Taroeng* kort van klank; zooals in **böndå** (*rijkdom*), **göndå** (*reuk*), **ombå** (*breed*), **bönggå** (*wederspannig*). *

2º. De Taling daarentegen is, op dezelfde wijze geplaatst zijnde, vol van klank^b; zooals in **¶ΕΗ¶** méndå (schaap), **¶ΠΗ¶** réndå (*passemant*).

3º. Indien echter de Taling gevuld wordt door een andere Taling in een lettergreep, die ook door een medeklinker gesloten is, dan is

* Zie de aanmerking bij § 51. T. R.

^b Volgens den algemeenen regel, § 52. T. R.

de klank van de eerste kort; zooals in **lenket** (*kleven*), **dempet** (*tegen aan liggen*), **kember** (*in een zaak betrokken worden*).

4°. Zoo ook, als de eerste lettergreep niet door een medeklinker gesloten is; zooals in **bètet** (*zekere vogel*), **séleh** (*nederzetten*).

5°. Heeft daarentegen de tweede lettergreep een Taling-Taroeng, dan is de klank van de Taling in de eerste vol; b. v. in **lénkong** (*een bogt*), **bénkong** (*krom*).*

6°. Wanneer een Taling Taroeng gevuld wordt door een Taling-Taroeng, en deze laatste in een door een medeklinker geslotene lettergreep staat, dan is de eerste Taling-Taroeng zacht^b; zooals in **ròkò'** (*een cigaar*), **dòkò'** (*zetten*), **lobò'** (*wijd*).

7°. De Taling en Taling-Taroeng worden kort uitgesproken, wanneer zij gevuld worden door een Oeloe of Soekoe; zooals in **bónkò'**

* Ook dit is volgens den algemeeneu regel, § 52; waar tevens uit de daar gebruikte voorbeelden **bónkò'**, en **pónkò'**, te zien is, dat dan ook de klank van de Taling-Taroeng in de eerste lettergreep vol is. T. R.

^b Uit vergelijking van § 46 en van de volgende 54ste § kan men zien, dat *kort* en *zacht* in de taal van den schrijver, wanneer hij van den klank of de uitspraak der klinkers spreekt, woorden van bijkans één en dezelfde beteekenis zijn. T. R.

béri (*schenkblad*), گیلیک séwoe (*duizend*), گهونگاری kòri (*poort*), گیلیک wòloe (*acht*), گهونگاری bòloe (*een soort van gebak*); maar behouden den vollen klank, wanneer er een andere klinker, dan Oeloe of Soekoe, op volgt; b. v. in گهونگاری bédå (*anders*), گهونگاری kérå (*scheel*), گهونگاری kówé (*gij*), گهونگاری tóle (*jonge*). *

* Ik kan hier bijvoegen, dat hetgeen de schrijver hier van de Taling en Taling-Taroeng zegt, ook op de a toepasselijk is. Zoo heeft de a in woorden als گهونگاری karo (*tweede*), en گهونگاری badé (*zullen*), haar vollen klank (om mij van de uitdrukkingen van den schrijver te bedienen), en luidt als onze a in waarom en baden; maar wordt korter of zachter uitgesproken in woorden als گهونگاری kàri (*achterblijven*), گهونگاری sàmi (*zamen*), گهونگاری wànni (*stoutmoedig*) of گهونگاری dàloe (*nacht*), — namelijk zooals in de Fransche woorden *mari*, *ami*, *banni*, en *jaloux*.

Er zullen zeker meer zulke regels voor de uitspraak van het Javaansch gegeven kunnen worden; maar dit zal het best kunnen geschieden door zulken, die, met een fijn gehoor begaafd, in de gelegenheid zijn, om die uitspraak van de Javanen zelf af te luisteren. Ik wil bij de door den schrijver gemaakte opmerkingen slechts nog deze ééne voegen, dat de Taling en Taling-Taroeng in de voorlaatste opene lettergreep ook kort worden uitgesproken in woorden, die in de laatste door een medeklinker geslotene lettergreep een Pépét hebben, zooals گهونگاری mèsém (*glimlachen*), گهونگاری bòlén (*niet, neen*), en گهونگاری bòsén (*zich vervelen*), — zoo namelijk, dat de klank niet veel verschilt van dien van onze e en o in messen en botten of bossen. T. R.

54. Het is welligt niet overtollig hierbij aan te merken, dat de boven vermelde wijzigingen in de uitspraak der klinkers eigenlijk slechts zoo vele zachte nuances van den toon der klanken zijn, die niet beschouwd moeten worden als een verlenging of verkorting in het aanhouden van den klank bij het uitspreken.^a De verkorting der vokaalklanken is eigenlijk een meerdere zachtheid in de uitspraak, en is enkel daarop, en geenzins op de klankmaat der lettergrepen, van uitwerking.

55. De Javaansche taal heeft geen tweeklanken en het letterstelsel laat ook niet toe, die te schrijven: de vereeniging van twee of meer klankteekens bij één en denzelfden medeklinker is daarmee onbestaanbaar. Om tweeklanken, die in vreemde woorden voorkomen, te schrijven, splitst men ze, en voegt een der letters *u*, *ui* of *uu* er tusschen, naar gelang van den overgang van het eerste tot het laatste gedeelte van den tweeklank.^b

^a Deze opmerking van den Schrijver is zeer juist, en getuigt van zijn fijn en scherpzinnig oordeel. Die zachte nuances in den toon der vokaalklanken in het Javaansch worden namelijk veroorzaakt, doordien de vokaal nu eens meer vóór, dan eens meer achter, of nu eens meer boven, dan eens meer onder in den mond, of ook nu eens meer vrij en onbelemmerd, dan eens meer afgebroken en binnen's monds, of eindelijk nu eens meer zuiver, dan meer nasaal, worden uitgesproken: en hierin heeft de laatste lettergreep van een woord grooten invloed op de vorige. T. R.

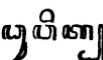
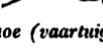
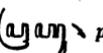
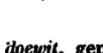
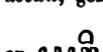
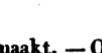
^b Zoo wordt b. v. de naam *Baud* in het Javaansch *Baoed*, geschre-

56. Het niet aanwezig zijn van twee- of drie-klanken draagt grootlijks bij tot de eenvoudigheid en duidelijkheid in de spelling en uitspraak. Omtrent de uitspraak der klinkers kan geen onzekerheid bestaan, daar zij geen dubbelde beteekenis hebben, en altijd den juisten klank aanwijzen, dien men wil aanduiden. * Indien deze eigenschap geacht wordt een voornaam deel van de volledigheid van een schrift uit te maken, dan kan het Javaansche letterstelsel onder diegene gerangschikt worden, die het best de in de taal aanwezige klanken uitdrukken.

VIERDE HOOFDSTUK,

OVER DE OVERIGE SÁNDÁNGANS OF SPELTEEKENS, ALSMEDE
OVER DE PASÁNGANS.

57. Er zijn nog zeven teekens, die even als de voorgaande klantteekens, *Sándángans* genoemd worden, en waaraan men de bijzondere

ven; en van het Nederduitsche woord *duit* hebben de Javanen   *doewit*, gemaakt. — Ook in Javaansche woorden, zooals   *praoe* (*vaartuig*), en   *pait* (*bitter*), smelten de klinkers, die slechts door een van elkaar gescheiden worden, bij een versnelde uitspraak zoodanig tot één klank te zamen, dat deze zeer weinig van de tweeklanken *au* en *ai* verschilt. T.R.

* Die *zachte nuances van toon* bij de uitspraak der klinkers, waarover hier boven gesproken is, worden hier door den Schrijver niet in aanmerking genomen. T. R.

benaming van *Spelteekens* geven kan, als dienende tot onderscheidene einden in het spellen der woorden.

58. Het eerste van die teekens heet **ପାତେନ୍** *Paten*^a, wat *doodend* beteekent en op de kracht van dit teeken ziet. Men noemt het ook wel **ପାନ୍କୋନ୍** *Pánkon*, dat wil zeggen *die op den schoot draagt*, waarmee waarschijnlijk op de plaatsing van het teeken gedoeld wordt, daar het in deze figuur **ଙ** achter de letter geschreven wordt met het benedenste gedeelte daaronder. De letter, waarbij dit teeken geplaatst is, wordt daardoor van haar vokaalklank beroofd, terwijl alleen de medeklinker overblijft, die zich met de voorgaande letter vereenigt en daarmee één lettergreep uitmaakt; b. v. in **ତାମନ୍** *taman* (*tuin, hof*), **ଲିଲାଟ** *ilat* (*tong*), **ଓଡୁହୁର୍** *wédoes* (*schaap*).

59. De *Pasángans*, die op de tafel van het alfabet voorkomen, staan met het teeken Paten in de naauwste betrekking: het zijn er de plaatsvervangers van^b. Wanneer namelijk midden in een woord een

^a Paten wordt in de beleefdte taal of Krámá **କିସାସ୍** *Kisas*, genoemd, waarvan de beteekenis dezelfde is. G. — **ମାତେନ୍ତାମାନ୍** is namelijk een Ngoko-woord. Het beteekent *doodend*, of *iets dat doodt of waarmee iets gedood wordt*: maar in het Javaansch zegt men ook *dooden* (**ମାତେନ୍ତାମି** *maténzai*) voor *dooven*, *uitdooven*, *uitblusschen*: men zou het dus *klinker-doover* kunnen overzetten. — Het woord **ମାତେନ୍ତାମାନ୍** wordt in Krámá en Ngoko beide gebruikt. T. R.

^b Dit kan alleen gezegd worden van de *Pasángans*, in zoo ver zij de Aksárás, waaronder of waarnaast zij staan, van haar vokaalklank berooven: de *Pasángans*

vokaallooze medeklinker voorkomt, zou de Paten vereischt worden, om dezen medeklinker van haar klinker te berooven. Om echter door het plaatsen van dat teeken geen afscheiding in het woord te maken, geeft men met weglatting van de Paten aan de letter, die op dien vokaalloozen medeklinker volgt, een andere gedaante of plaats, of ook beide tegelijk, en noemt haar dan *Pasangan*^{*}, terwijl zij daardoor de kracht van een Paten verkrijgt, om namelijk den voorgaenden medeklinker van haar vokaalklank te berooven. Als *Pasangan* wordt dan deze letter meestal, in plaats van op den regel, onder de vokaallooze letter geschreven; zooals in *oentaa* (*kameel*), en niet   *loemboeng* (*padischuur*), en niet   *Alleen de Pasangan* , , en behouden haar plaats in de rij der andere letters,

oefenen daarenboven de kracht uit van wezenlijke Aksárás. G. — Men zou ook beter doen met omgekeerd de Paten de plaatsvervangster der *Pasangan* te noemen: want, om een Aksárá, zooals de Schrijver het uitdrukt, van haar vokaalklank te berooven, dat wil zeggen, om aan te duiden, dat zij niet met den a-klank moet worden uitgesproken en enkel medeklinker is, wordt overal, waar dit kan, de volgende letter als *Pasangan* er aangevoegd; en alleen daar, waar dit niet kan, zooals aan het einde van een volzin of zinsnede, wordt in plaats van een *Pasangan* de Paten gebruikt. T. R.

* Men kan deze benaming *voegletter* vertalen. Zij wordt zoo genoemd, omdat zij dient, om de letter aan de voorgaande letter, zonder tusschenkomst van een klinker, aan te voegen. T. R.

zoals in **मेक्सु** *méksú* (*dwingen*), **लाम्पित** *lámpit* (*een mat*).

De **Na**, **Wa**, **Njå** en **Tu-gédé**, worden door verlenging van den laatsten neérhaal der vokaallooze letter daaraan vastgehecht; zoals in **अन्ना** *ánná'* (*kind*), **स्वर्गा** *swárgá* (*hemel*), **बान्नजा** *bánnjá'* (*gans*). Zulks kan ook met de **Tjå**, **Då**, **Djå**, **Bå**, **Tå** en **Tjå-gédé** geschieden; doch dit treft men zelden aan, en zulks hangt van de willekeur van den schrijver af. — Al de overige Pasángans kunnen niet aan de letter vastgehecht worden, maar moeten er los onder geplaatst worden. Uit de tafel is te zien, dat de **Rå**, **Jå**, **Gå** en **Ngå** als Pasángans geen andere gedaante aannemen; wat misschien voorondersteld zou kunnen worden eenige onduidelijkheid te veroorzaken en aanleiding te kunnen geven tot verwarring: doch dit kan het geval niet zijn, daar de plaatsing van deze letters onder den regel genoegzaam aantoon, dat het Pasángans zijn.

60. Het gebruik der Pasángans strekt zich zoo ver uit, dat, wan-neer een woord met een vokaallozen medeklinker eindigt, de eerste letter van het volgende woord (indien er geen zinsnijding tusschenbeiden is) in een Pasángan veranderd en de Paten weggelaten wordt; b. v. **संपोन पेद्जाह** *sámpon pédjáh*, en niet **हीज डिबीह** *híj is dood*; **नोंपा कपाल** *noémpá' kapal*, en niet **हीज नोंपा कपाल** *te paard rijden*. — Deze wijze van schrijven zal in het begin eenige moeijelijkheid in het lezen en onderkennen der zoo vereenigde, geheel en al als één woord geschrevene woorden veroorzaken; doch oefening

en toenemende kennis der woorden zal de moeijelijkheid daarvan weldra wegnemen, en de eenvoudigheid en duidelijkheid van het schrift doen ondervinden.

61. Het is onttegenzeglijk, dat de invoering der Pasángans in het schrijven van deze taal veel beknoptheid medebrengt, en als een verbetering van het Sanscritsche letterstelsel mag worden aangemerkt, volgens 't welk de vokaallooze letters slechts gedeeltelijk geschreven en met de volgende letter zoo inéengesmolten worden, dat daardoor dikwijls een zeer onduidelijke vereeniging van letters geboren wordt.

62. Omtrent de verbinding der Pasángans met schrijfsteekens (*Sánd-ángans*) moet het volgende opgemerkt worden:

1º. Al de teekens boven en op den regel, te weten de *Pépét*, *Oeloe*, *Taling*, *Taling-Taroeng*, *Wígnjan*, *Lajar* en *Tjétjà'*, hebben, als zij met een onder den regel geschrevene Pasángan verbonden moeten worden, hun plaats boven en naast de letter, die door de Pasángan van haar klinker beroofd is. Dewijl deze letter een bloote medeklinker is, die geen schrijfsteeken bij zich hebben kan, zoo blijkt het van zelf, dat een daarbij geplaatst teeken niet bij haar, maar bij de onderstaande Pasángan behoort: b. v. मंडि \ mándi (*vergiftig*), कंडे \ kándēl (*dik*), लंबे \ lámbé (*lip*), अम्बोन \ Ambon (*Amboina*), पांदजङ \ pándjang (*lang*), नगंती \ ngántih (*spinnen*), संतेर \ sántér (*snelstroomend*).

2º. De teekens onder den regel, namelijk de *Soekoe*, *Tjákrå*, *Kéret* en *Pinkal*, worden achter aan de Pasángans aangehecht; b. v. मंडि \

pěntoeng (*knods*), දැංතුව දිජන්ත්‍රා (*spinnewiel*), එස්ට්‍රී එස්ට්‍රී (*een vrouw*), නැරේන්ද්‍රා (*Vorst*). — Hierbij moet opgemerkt worden, dat in het schrijven de ophaal van de *Píñkal* tot aan de lijn, waar langs men schrijft *, wordt opgetrokken (b. v. මුඩ්‍රා), en dat de *Tjåkrā* meestal zoover verlengd wordt, dat zij boven den regel uitsteekt en de vokaallooze letter, die er boven staat, omvatgt. Somtijds hecht men dit laatste teeken niet aan de *Pasángan* vast, wanneer namelijk de figuur van deze letter zulks moeijelijker maakt, of als zij een Soekoe bij zich heeft; b. v. සේම්බ්‍රාන්දා (*scherts, kortswijl*), පාන්රිමා (*tevredenheid, dankbaarheid*), තාන් තාන් (*niet weten*).

3º. Wanneer de Pasángans *Kå*, *Tå* en *Lå* teekens bij zich hebben, die aan den laatsten neérhaal aangehecht moeten worden, dan nemen zij meestal de gewone figuur van deze letters weér aan, terwijl het uit haar plaatsing onder den regel genoegzaam blijkt, dat het Pasángans zijn; b. v. *କାପାଳା* *kapal koelå* (*mijn paard*), *ବୋନ୍ତୋଟ* *boentoet* (*staart*), *ଶନ୍ତ୍ରି* *sántri* (*priester*), *ଗ୍ଲୋଡେଗ* *gloedoeg* (*donder*). Sommigen laten de Pasángan haar gedaante behouden, wanneer de *Tjákrå* er bij geplaatst wordt, en schrijven dan b. v. *କାଲା* *ଶନ୍ତ୍ରି* *ଗ୍ଲୋଡେଗ*, doch keurige schrijvers beschouwen dit als niet fraai.

* De Javanen zijn gewoon, als zij net willen schrijven, het papier vooraf te linieren; maar dan schrijven zij de letters niet, zoals wij, op de lijn, maar er onder tegen aan, zoodat de letters aan de lijn als het ware hangen. T. R.

4º. Daar de **ମୁଖୀଙ୍କ** en **ନୀଳ** op den regel geschreven worden, nemen zij de teekens op dezelfde wijze bij zich, als de gewone letters, met deze uitzondering alleen, dat de Taling vóór den van zijn vokaalklank beroofden medeklinker geplaatst wordt, om door tusschenvoeging van dat teeken die letter en de Pasángan niet van elkander af te scheiden, hetgeen zelfs dan in acht genomen wordt, wanneer de Pasángan het begin van een ander woord uitmaakt; b. v. ଲାମ୍ପିଟ *(een maat)*, ମିମ୍ବାର୍ପିଟ *(zeker vogeltje)*, ମିମ୍ବାର୍ପିଟ୍ଟିପେନ *(een droom)*, ମିମ୍ବାର୍ପିଟ୍ଟିଓପଂଗ *(zonder tanden)*, ମିମ୍ବାର୍ପିଟ୍ଟିସାମ୍ପୋନ *sámpoen sédå* (*hij is overleden*). *

63. De zachtheid der taal gedoogt geen opeenhooping van mede-

* Daar de Pasángan nooit van de letter, waarmee zij verbonden wordt, afscheiden worden mag, zoo mag men die vier Pasángans ook niet aan het begin van een regel schrijven, terwijl men de letter, waar zij bij behoort, aan het einde van den voorgaenden regel geschreven heeft. Kan de Pasángan niet meer met de letter, waar zij bij behoort, op den vorigen regel staan, dan moet men met de Pasángan ook deze letter op den volgenden regel brengen; of, indien er op die wijze te veel opene ruimte aan het einde van den regel zou blijven, dan mag men die vier Pasángans ook even als de anderen *onder* de letter plaatsen, endus ମିମ୍ବାର୍ପିଟ୍ଟିତାନ୍ଧା *tánpå* (*zonder*); ja des noeds ook ମିମ୍ବାର୍ପିଟ୍ଟିତାନ୍ଧା ମିମ୍ବାର୍ପିଟ୍ଟିମିମ୍ବାର୍ପିଟ୍ଟିଏନ୍ଦା *endā* en ମିମ୍ବାର୍ପିଟ୍ଟିଏନ୍ଦା *endā* in plaats van ମିମ୍ବାର୍ପିଟ୍ଟିତାନ୍ଧା ମିମ୍ବାର୍ପିଟ୍ଟିଏନ୍ଦା *endā* en ମିମ୍ବାର୍ପିଟ୍ଟିଏନ୍ଦା *endā*. T. R.

klinkers zonder tusschenvoeging van een voakaalklank. Er worden zeer weinig woorden aangetroffen, waarin meer dan twee medeklinkers op elkaar volgen, en de weinige woorden, waarin dat plaats heeft, bepalen zich tot zulke, die de 三 tot derden medeklinker hebben; zooals **ඩ්ස් තෙප්ල්** *djómplang* (*overhelling*). Om zulke woorden te schrijven, is men dikwijls genoodzaakt van den algemeenen regel af te wijken en in het midden van het woord de Paten te gebruiken, dewijl anders drie letters onder elkaar geschreven zouden moeten worden, hetgeen tegen de gewoonte is en ook onduidelijkheid zou kunnen veroorzaken; b. v. **ඩ්ස් මැප්ල්** *angoéntjang* (*een lans of stok werpen*), **ඩ්ස් දේම්බ්ල්** *djemblang* (*een dikke buik*). Sommigen verkiezen echter van de Paten geen gebruik te maken, maar scheiden liever de twee laatste medeklinkers van elkaar af door tusschenvoeging van den klinker Pěpět, en schrijven dus **ඩ්ස් මිය්ප්ල්** en **ඩ්ස් දේම්බ්ල්**.

- Er zijn in het Javaansch een menigte woorden, waarin drie medeklinkers bij elkaar komen, maar zoo dat de derde medeklinker de *r* is; zooals b. v. **ඩ්පාන් (හ්)** *éndrā*: doch, daar deze *r* dan niet als Pasángan, maar met de Tjákrå geschreven wordt, zoo schijnen zij daarom de aandacht van den Schrijver ontgaan te zijn. — Ook de *Pinkal* treft men in vele woorden als derden medeklinker aan, zooals in **ඩ්ස් සාජ්ජ්** *sámjoeh*, **ඩ්ස් දේම්බ්ල්** *ambjoe'*, en dergelijke: doch de *Pinkal* kan men als halfklinker beschouwen. — Eindelijk vindt men in Kawi somtijds ook de *W&* achter twee andere medeklinkers, zonder voakaalklank

64. Ook de eerste letter van een woord kan door een Pasángan van haar klinker beroofd worden, zoodat zij daarmee één lettergreep vormt; b. v. **ぐ ク ニ** *gloéndoeng* (*rollen*), **ぐ シ ャ** *nglajar* (*zeilen*), **ク ラ ビ** *klámbi* (*buis*).^a Doch aan het einde van een woord kan een Pasángan haar klinker nooit verliezen: want zoo zou het woord op twee medeklinkers uitgaan, die de Javanen niet kunnen uitspreken.^b

tusschen beiden. Dan wordt de *U* als Pasángan met de voorafgaande letter verbonden, en deze in haar gewone figuur als Pasángan onder de eerste geschreven; b. v. **ア ド ワ ラ ラ ヴ ア テ リ** *ándwárá-wáti* (*naam van een rijk*). Ook de *Wå* kan men als halfklinker beschouwen: doch zoo worden in het Sanscritsch, behalven de *w* en *j*, ook de *t* en *r* genoemd. T. R.

^a In de meeste woorden, die zoo met twee medeklinkers aanvangen, heeft de eerste medeklinker eigenlijk een Pépet, en is het slechts door versnelde uitspraak, dat deze korte klinker verloren gaat. Zoo zegt en schrijft men b. v. dikwijls **ス ラ ワ エ** *sláwé*, voor **セ ラ ウ ラ エ** *sélawé*, en dit voor **サ ラ ウ ラ エ** *salawé* (*vijftig*). En, ofschoon meestal, wanneer een woord zoo met twee medeklinkers aanvangt, de tweede medeklinker een *t* (zoals in de aangehaalde voorbeelden), *r*, *w* of *j* is (zoals in **ン ラ ジ ナ** *prang*, *oorlog*, **ス ワ ラ ウ** *swárá*, *geluid*, **ハ ッ ハ** *hart*, *gemoed*), zoo kunnen toch door zulk eene verkorting en uitlating van een Pépet ook andere medeklinkers met een vorigen vereenigd worden. Zoo vindt men, althans in poëzie, somtijds **ウ ダ ッ** *pálang*, voor **ウ パ ッ** *pélang* (*zwaard*), en **エ ッ ハ** *btji'*, voor **エ ッ ハ ッ** *béji'* (*goed, best*). T. R.

^b Zoo zeggen en schrijven de Javanen b. v. **ネ デ ル ラ** *Nédérлан*, voor

65. De overige zes teekens, namelijk *Wignjan* (of *Sagnjan*), *Tjetjå'*, *Lajar*, *Tjakrå*, *Keret* en *Pinkal*, waarover nog gehandeld moet worden, zouden in het Javaansche schrift zeer wel gemist kunnen worden. Zij dienen enkel tot meer gemak en beknoptheid in het schrijven, en zijn eigenlijk de plaatsvervangsters van eenige letters, als deze gebruikt zouden moeten worden, om met een andere voorafgaande letter een lettergreep te vormen. *

66. De *Wignjan*^b, eigenlijk *Sagnjan*, genaamd, heeft deze figuur , en wordt als plaatsvervangster van een vokaallooze gebruikt, om een lettergreep te sluiten; b. v. *loerah* (*hoofd, gebieder*), *omah* (*huis*), *tjahja* (*glans, luister*). Als zij in hetzelfde woord door een gevolgd wordt, laat men dikwijls, ter voorkoming van een te harde uitspraak^c, de *Wignjan*

Nederland of *Nederlandsch*, *litnan*, voor *luitenant*, en *goefermen*, voor *gouvernement*. T. R.

* In het Javaansche schrift zijn al deze teekens ontleend uit het Sanscritsche schrift; een schrift, waarvan de uitvinder zeker niet van het beginsel is uitgegaan, om zoo weinig mogelijk schrijftekens te gebruiken. T. R.

^b De *Wignjan*, geen eigene plaats in het Alphabet bekleedende, wordt met de Aksåra gelijk gesteld, waarvan zij den consonant uitdrukt. G.

^c Liever: omdat, wanneer in het Javaansch een medeklinker verdubbeld wordt, de voorgaande klinker niet, zooals in het Nederduitsch, scherp-kort wordt uitge-

achterwegen, en schrijft b. v. ၁၃၂၅၂ voor ၁၃၂၅၂ geluk, voor spoed. Dit kan evenwel geen plaats hebben, wanneer de ၁၃ het begin van een volgend woord uitmaakt, daar dan de uitgang van het eerste woord een verandering ondergaan zou. Men schrijft derhalve niet ၁၃၂၅၂၁၃၂၂ maar ၁၃၂၁၃၂၂၁၃၂၂ omah ánnjar (een nieuw huis.)

67. De **ତୀତ୍ରା** \ *Tjetja'*, of **ତୀତ୍ରେ** \ *Tjetjë*, wordt door een enkel boven de letter geschreven punt ^b aangeduid; zooals in **ଶୀଯମ୍** \

* De *Tjetjá'* kan als een vokaalooze **W** beschouwd worden, waarom zij bij een alphabetische rangschikking der woorden met deze letter gelijk gesteld wordt. G.

¶ In sierlijk Javaansch schrift vindt men in plaats van een punt een klein gebogen streepje. G. — De naam beteekent *stip* of *punt*, en ook in het Sanscritsche schrift is de Anoeswara, waarmee dit teeken overeenkomt, een eenvoudige stip. In de meesle gewesten van Java schrijft men dan ook dit teeken enkel met een stip: doch in het schrift, dat thans algemeen voor het beste en fraaiste gehouden wordt, zooals het aan het hof van Solo in gebruik is, gebruikt men daarvoor een klein gebogen schrapje, zooals bij de drukletters, waarmee dit boek gedrukt is. T. R.

tijang (mensch), *měnkå* (straks), *koenâmbang* (drijvend). Wanneer op dit teeken in hetzelfde woord een volgt, dan kan het, even zooals van de Wignjan gezegd is, achterwegen blijven *, en, ofschoon het ook geschreven wordt, als overtuigig beschouwd worden, daar deze dubbelde *ng* niet zoo hard wordt uitgesproken, als de verdubbeling eigenlijk zou schijnen mede te brengen, maar even zacht

* De etymologie der woorden maakt de plaatsing der *Tjetjá'* dikwijs noodzakelijk, daar de volgende daaruit meestal ontstaan is. G. — De heer Gericke bedoelt woorden zooals *sândângan*, van *sândang*, met het aanhechtsel *an*; want, als aan een woord, dat op een medeklinker uitgaat, een met een klinker (of liever, met een spiritus lenis of) beginnend aanhechtsel gevoegd wordt, dan eischt de in de spelling aangenomene regel of gewoonte, dat die medeklinker in het schrift verdubbeld wordt. Doch de uitspraak van den klinker vóór dien verdubbelden medeklinker is dan niet zooscherp, als in Nederduitsche woorden vóór een dubbelden medeklinker, of zooals in de laatste lettergreep van het woord *sândang*. Integendeel, de klank van dien klinker is dan, omdat het nu niet meer de laatste lettergreep van het woord is, even vol, alsof de medeklinker niet verdubbeld ware. — Hetgeen hier in deze § door den Schrijver opgemerkt is, mag tot bevestiging strekken van hetgeen boven in de aanmerking bij § 11 omtrant de verdubbeling der medeklinkers in het Javaansch gezegd is, en vindt wederkeerig in het daar aangemerkte zijn verklaring. T. R.

blijft, alsof er slechts één enkele *ng* geschreven ware; b. v. ମାଙ୍ଗାନ୍ ମାଙ୍ଗାନ୍¹ of ମାଙ୍ଗାନ୍ ମାଙ୍ଗାନ୍ *mangan* (*eten*), ଦାଙ୍ଗାନ୍ ଦାଙ୍ଗାନ୍¹ or ଦାଙ୍ଗାନ୍ ଦାଙ୍ଗାନ୍ *dångan* (*ledigheid*).

68. De ଲାଜାର^{*}, ook ଲୋଜାର¹ *Lajar*², ook ଲୋଜାର¹ *Oeloe lajar*, genaamd, is een schuinsche streep, die los boven de letter geschreven wordt en achter den klinker van deze letter^b een *r* voegt; zooals in ବାର୍ତ୍ତାର୍ତ୍ତା *wårtå* (*berigt, tijding*), ତୋକାର୍ତ୍ତାର୍ତ୍ତା *toekar* (*vechten*), ମେର୍ସାର୍ତ୍ତାର୍ତ୍ତା *mårså* (*weten*), ଦୀପ୍ରାର୍ତ୍ତାର୍ତ୍ତା *djérro* (*diep*).

69. De ତ୍ୟାକ୍ରାନ୍ *Tjåkrå*, wordt door verlenging van den laatsten neêrhaal onder aan de letter gehecht en voegt een *r* tusschen haar medeklinker en klinker, hetzij deze laatste al of niet door een teeken gewijzigd is; zooals in ବ୍ରାନ୍ନାର୍ତ୍ତାର୍ତ୍ତା *brånå* (*schatten*), ନ୍ରାନ୍ନାର୍ତ୍ତାର୍ତ୍ତା *ngråså* (*ge-uoeien*), ଗ୍ରିଜାର୍ତ୍ତାର୍ତ୍ତା *grijså* (*huis*). Hieruit volgt, dat de Pasångan *Rå* nooit in het midden van een woord gebruikt wordt, maar alleen dan,

* De Lajar en de volgende Tjåkrå behooren bij een alfabetische rangschikking der woorden onder de Aksåra ତାଳୀ, waarvan zij den medeklinker betecken. G. — Zoo ook de Kérét, welk teeken bij de oude Javaansche drukletters vermist wierd, zoodat in de eerste uitgaaf van dit werk daarvan geen behoorlijke melding gemaakt kon worden. In deze uitgaaf heb ik dit gebrek der eerste uitgaaf maar stilzwijgend verholpen. T. R.

^b Staat de Lajar boven een Aksåra, die haar oorspronklijken klinker blijft behouden, dan verandert dit teeken dien klinker altijd in een zuivere *a*. G. — Zie § 35, 1°. T. R.

wanneer een volgend woord met die letter begint; zooals in **સામ્પોન** sámpoen rámpoeng (het is beslist), en niet **રામ્પોન** rámpoen.

70. [De **କେରେତ** \ Kěr̄et, is een naar beneden omgekrulde Tjåkrā, en wordt geschreven in plaats van een Tjåkrā met de Pěp̄et, even als **ପାତ୍ୟେରେ**, in plaats van de ଯୀ met Pěp̄et (§ 2); b. v. in **କୃଷ୍ଣା** Kr̄esnā (eigennaam), **ଅସ୍ରେପ** asr̄ēp (koud, koel), **ନ୍ଗ୍ରେକ୍ସା** ngr̄eksā (bewaken, beschermen).]

71. De *Lajar*, *Tjåkra* en *Keret* zijn bekend onder den naam van
repā, een Sanscritsche benaming van de letter r, die door deze
teekens wordt aangeduid.

72. De Pinkal, wordt ook door verlenging van den laatsten neérhaal der letter daaraan vastgehecht, terwijl de ophaal van het teeken zich tot het boveneinde van de letters verheft. En op dezelfde wijze, als de Tjåkrå de plaatsvervangster van de T is en een *r* tusschen de letter, waarmee zij verbonden wordt, en haar medeklinker invoegt, is de Pinkal de plaatsvervangster van de W en moet derhalven even als deze letter worden uitgesproken; b. v. in de woorden moeljå of moeliå (*heerlijk*), bjar of biar (*dageraad*), gëbjog (*wand, beschot*). Sommigen vermeenen, dat dit de ware uitspraak niet is, en geven er een zeer moeijelijken klank aan, die naar den klank

* De Pinkal wordt voornamelijk in woorden van Kawischen oorsprong gebruikt.

In het alfabet kan zij onder de **U** gerangschikt worden. G.

der bij elkander gevoegde letters *jw* gelijkt: doch kundige Javanen verzekeren, dat de eerstgenoemde de ware uitspraak is.

Met dat al is het zeker, dat de Pinkal in **উঁ** *God*, dat ook **উঁ** geschreven wordt, en in **উঁ** of **উন উঁ** dat in Kawi hetzelfde, als **উন** in Ngoko is, en *dat niet* beteekent, ongeveer als *jw* wordt uitgesproken, of liever, daar in **উঁ** **উঁ** en **উন উঁ** een **উ** voorafgaat, in deze woorden als *w*, en alleen, als het eerste van deze woorden **উঁ** geschreven wordt, als *jw*. Men vindt dan die woorden ook dikwijls met de Pasángan *Wā*, in plaats van de Pinkal, **উঁ** **উঁ** en **উন উঁ** geschreven. Er is zelfs grond om te vermoeden, dat deze woorden eigenlijk zoo met een Pasángan *Wā* behooren geschreven te worden, en dat het slechts aan verwarring van de Pasángan *Wā* met de Pinkal is toe te schrijven, dat *zij* ook hiermee geschreven worden. Men moet namelijk weten, dat de Pasángan *Wā* door velen zoo met een neérhaal van achteren geschreven wordt, dan *zij* van de figuur der Pinkal niet anders verschilt, dan dat deze achter de letter, en tot aan het boveneinde van de letter toe, wordt opgehaald, terwijl de Pasángan *Wā* met haar ophaal onder den regel blijft. Hetzelfde is ook op andere woorden toepasselijk, die men met een Pinkal geschreven vindt, terwijl men daarvoor veeleer een Pasángan *Wā* verwachten zou; zoals in **কালকো** **কালকো** een Kawivorm voor het gewone **কালকুণ্ডা** **কালকুণ্ডা** hetwelk uit **কালকুণ্ডা** **কালকুণ্ডা** *kalakoean*, zamengetrokken is: want uit dit *kalakoean* kan zeer wel **কালকুণ্ডা** **কালকুণ্ডা** *kalikwan*, ontstaan, maar niet **কালকুণ্ডা** **কালকুণ্ডা** ten minsten als men dit *kalákjan* zou moeten uitspreken. — In de meeste woorden moet echter de Pinkal buiten allen twijfel als *j* uitgesproken

73. Daar de Pinkal altijd op een medeklinker volgt, is haar klank in de uitspraak meestal gelijk aan dien van de *i*, zooals uit de gegevene voorbeelden ook duidelijk heeft kunnen blijken. Het zal dan ook verkeerslijker zijn, de *i* in plaats van de *j* voor dit teeken te gebruiken, omdat, wanneer de letter *j* op de *t* of de *d* volgt, die zamenvoeging ligt voor de **ဘ** *Tjå* en **ଡ** *Djå* zou kunnen genomen worden; zooals in **වඇඇ** *wadiå* (*heer, leger*), en **හමඇඇ** *kadiå* (*gelijk, als*). Indien men deze woorden *wadjå* en *kadjå* schreef, zou men op het denkbeeld kunnen komen, dat zij **වඇ** en **හමඇ** moesten gespeld worden.*

worden, of, wil men liever? als de *i* in het Fransche *dieu*, of als de *y* in *u-y-a*. De vergelijking van het Sanscritsche schrift bewijst dan ook ten duidelijksten, dat de Pinkal niets anders dan de letter *j* is. In het Javaansche schrift vervangt de Pinkal op dezelfde wijze de **Ѡ** als de Tjäkrå de **Ѡ**. Zoo wordt b. v. **ංජාසානී** *ngjasånni*, op dezelfde wijze van **ංජාස්ද**, gevormd, als **ංග්‍රාසානී** *ngrasånni*, van **ංජාස්ද**. T. R.

* Bij deze en dergelijke woorden zou die verwarring, als men ten minsten enige kennis van de taal heeft, wel niet kunnen plaats hebben: want **වඇඇ** en **හමඇඇ** zouden niet *wadjå* en *kadjå*, maar *wådjå* en *kådjå* luiden. Bij andere woorden intusschen zou die verwarring zeer wel kunnen plaats hebben. Zoo zou men, als men voor **ශේෂනාජය** *sennadjan*, en voor **සේෂියා** *séjia*; geschreven vond, zeer ligt op het denkbeeld kunnen komen, dat deze woorden in Javaansch schrift **සේෂනාජය** en **සේෂියා** geschreven zouden moeten worden, gelijk men

74. Er valt omtrent de schrijftekens alleen nog aan te merken, dat zij niet zonder onderscheid bij elkander geplaatst kunnen worden, omdat hieruit dikwijls tegenstrijdigheden en wanklanken ontstaan zouden.

Ten aanzien van de spelteekens is het een algemeene regel, dat de *Wignjan*, *Tjetjā'*, *Lajar*, *Tjakrā* en *Pinkal* met ieder klankteeken vereenigd kunnen worden, dewijl deze enkel op den klinker invloed hebben, en die spelteekens de bijvoeging van een medeklinker te kennen geven, zoodat zij geen betrekking op elkander hebben en hun vereening geen tegenstrijdigheid kan te weeg brengen.

75. Voorts zijn omtrent de zamenvoeging van verschillende teekens de volgende bijzonderheden in acht te nemen:

die woorden ook werkelijk op deze wijze met een *ꝝ* en een *Ꝝ* zelfs door Javanen geschreven vindt. — Daarentegen, als men *wadiā* en *kadiā* schrijft, dan is het, alsof deze woorden niet uit twee, maar uit drie lettergrepen bestaan, en men zou dus ligt *wa-di-ā* en *ka-di-ā* spellen en uitspreken; wat geheel verkeerd zou zijn. — Daar de Pinkal niets anders, dan de plaatsvervangster van de *ꝝ* is, zoo dient men haar ook, even als deze letter, in ons schrift door een *j* uit te drukken. Alleenlijk kan men, indien er een *d* of *t* voorafgaat, om alle verwarring voor te komen, daarvoor een *y* gebruiken, die men dan uit moet spreken zooals in het Fransche *il-y-a*. Zoo kan men dan *wádyā*, *kádyā*, *sénnádyan* en *sétyā* schrijven: en, verkiest iemand voor de Pinkal altijd de *y* te gebruiken, ook daar is niets tegen; of het zou dit moeten zijn, dat de *y* wel een Fransche en Engelsche, maar geen Nederduitsche letter is. T. R.

1°. De Lajar wordt, als zij tegelijk met de Oeloe gebruikt wordt, in handschrift meestal aan dit teeken aangehecht, zoodat beide teekens in één trek geschreven worden; b. v. in *gámbir* (zeker struikgewas), *tirtå* (water), *sírnå* (verdwijnen).

2°. Als de Tjétjà' met de Oeloe vereenigd wordt, dan moet zij naast dit teeken geschreven worden, en niet er in, dewijl zij op deze wijze een, alleen in gezangen gebruikelijk, scheidteeken zou voorstellen; b. v. *aking* (droog), *ing* (te), *tnkang* (die, welke). Doch, als zij met de Pépét vereenigd wordt, dan schrijft men de Tjétjà' daarin; zooals in *daténg* (komen), *mándéng* (aanstaren).

3°. Om de Tjåkrå en de Soekoe met elkander te vereenigen, wordt eerst dit laatste teeken op de gewone wijze geschreven, en vervolgens meestal met denzelfden trek de Tjåkrå naar den linkerkant om de letter heén gehaald; zooals in *proénggoe* (metaal), *sátroe* (vijand). De Tjåkrå wordt dan echter ook wel los vóór de letter geplaatst, en dus b. v. geschreven.

4°. Op gelijke wijze wordt de Pinkal, als zij van een Soekoe vergezeld gaat, eerst aan de letter gehecht, en vervolgens door verlenging van den laatsten neérhaal der Pinkal de Soekoe daaraan gevoegd; b. v. *oébjoeng* (zamenvloeien, zich verzamelen). — De Taroeng wordt achter de Pinkal geschreven; b. v. *gébjog* (wand, beschot).

5°. De *Wégnjañ*, *Tjétjà'* en *Lajar* kunnen, daar zij vokaallooze sluitletters voorstellen, nooit met elkander bij dezelfde letter té staan komen,

maar wel met de Tjåkrå of Pinkal vereenigd worden; zoals in **pasrāh** (*overgave*), **bjar** (*dageraad*).

76. Eindelijk zal het niet overtuigend zijn aan te merken, dat de letters **hå**, **rå** en **ngå** nooit door een Paten of Pasángan van haar vokaalklank beroofd worden, dewijl zij als vokaallooze medeklinkers door de teekens Wignjan, Lajar en Tjetjå' vervangen worden. Alleen de **u** maakt hierop een uitzondering, als zij aan het begin van een lettergreep met de letter **u** vereenigd wordt; zoals in **nglajar** (*zeilen*), **ngladenni** (*bedienen*). — Ook moet nog opgemerkt worden, dat de uitspraak der letters **tjå**, **wå**, **då**, **djå**, **jå**, **njå** en **tiå** niet gedoogt, dat zij door een Paten of Pasángan van haar klinkers beroofd worden, dewijl de klanken, die daaruit ontstaan zouden, in de taal niet aanwezig zijn en meestal niet uitgesproken kunnen worden. Alleen de Pasángan *Lå* maakt hierop eene uitzondering, zoals in het woord **njlawé** (*bij vijf en twintig*). *

* Ook de Pasángan *wå* vindt men somtijds met een van die letters verbonden, althans in Kawi-woorden, zoals **guru** en **uy** of **uwuy**. Beter zou men nog als regel kunnen stellen, dat die door den Schrijver genoemde letters geen lettergreep kunnen sluiten. Hierop is slechts één uitzondering, en die haart bijzonderen grond heeft. Dikwijls namelijk vindt men de **m** als sluitletter van een lettergreep onmiddellijk voor een **u** of **ü** zoals in **réntjang**, en **béndjing**. De **m** is in dat geval echter niets anders dan de

[VIJFDE HOOFDSTUK,

OVER DE PÅDÅ'S.

77. Behalven de letters, klank- en spelteekens, waarover tot hertoe gehandeld is, behooren tot het Javaansche schrift nog eenige teekens,

plaatsvervangster van de **ନ**. Wanneer namelijk op de *n* onmiddellijk een *Tjå* of *Djå* volgt, dan assimileert zich van zelf de *n* in de uitspraak zoodanig met deze *palatale* letters, dat zij zelf een *palatale n* wordt; en de *palatale n* is de **ନ୍ତମ**, gelijk de *linguale n* de **ମ୍ବମ**, en de **ନ** eigenlijk alleen de *dentale* is. Velen schrijven in dat geval eenvoudig de **ନ**; anderen nu eens de **ନ୍ତମ**, en dan eens de **ମ୍ବମ**, geheel naar willekeur; maar volgens het oordeel van geleerde Javanen en naar het voorbeeld van de keurigste schrijvers behoort men dan altijd de **ନ୍ତମ** te gebruiken. Men doet wel, geloof ik, met dezen spelregel te volgen, gelijk ik dien dan ook, in deze uitgave van dit werk volgen zal en reeds gevolgd ben: want de regel heeft zijn goede reden. Wanneer men echter zulk een woord als **ପାଲାଟାନ୍ତମ୍** of **ପାଲାଟାମ୍ବମ୍** in ons schrift met Romeinsche letters uitdrukt, dan moet men voor de **ନ୍ତମ** eenvoudig een *n* schrijven, daar wij voor de *palatale n* geen afzonderlijk teeken hebben, en de *n* van zelf voor de *dj* en *tj* in de uitspraak dien palatalen klank krijgt. — Ook bij een alphabetische rangschikking der woorden, zooals in een woordenboek, behooren zulke woorden geen andere plaats in te nemen, als wanneer zij met een **ନ** geschreven wierden; vooral, omdat zij zoo dikwijls met een **ନ** geschreven worden. T. R.

die onder den algemeenen naam van *Pådå* (පාදා) begrepen worden.

Het zijn de volgende:

Pådå loehoer (පාදාවුවුණු, hooge *Pådå*). Met dit teeken begint de meerdere in rang of aanzien zijn brieven aan een mindere.

Pådå madyå (පාදාවෙඹුණු, middel-*Pådå*) wordt op dezelfde wijze aan het begin van een brief gebruikt, wanneer men aan iemand van gelijken rang schrijft.

Pådå andap (පාදාවන්තුවුණු, lage *Pådå*) gebruikt de mindere aan het begin van een brief aan een meerdere.

De benamingen *hoog*, *midden*, en *laag*, zien op het onderscheid van rang, dat door het onderscheid in de figuur van deze drie verschillende *Pådås* wordt aangeduid, wanneer zij aan het begin van een brief geschreven worden. Overigens wordt één van deze drie, gewoonlijk de eerste, en zonder dat er eenig onderscheid van rang mee betekend wordt, ook aan het begin van boeken en geschriften in proza geschreven, en in gedichten of gezangen aan het begin van ieder nieuw couplet, in het Javaansch een *pådå*, dat is eigenlijk *een voet*, genaamd. Geletterde Javanen verzekeren, dat deze teekens, die men ook wel een weinig anders geschreven vindt, zamengesteld zijn uit letters, die als verkortingen van zekere woorden met elkander een zin geven. De verklaring, die zij er van geven, heb ik echter tot hiertoe niet te weten kunnen komen.

(Poérwå-pådå (aanvang-pådå) schrijft men aan het begin van een gedicht;

(Mådyå-pådå (midden-pådå) aan het begin van een nieuwe zang, dat wil zeggen, waar de zangwijze, en dus ook de versmaat, met een andere verwisseld wordt; en

(Wasånå-pådå (eind-pådå) aan het einde van een geheel gedicht.

In deze samenstellingen wordt het teken () in fraai geschreven handschriften gewoonlijk met bloem- en loswerk versierd, of ten minsten van achteren door eenig sieraad verlengd. De verschillende zangwijzen en versmaten worden daarom door de Javanen in Ngoko këm-bang, in Kråmå sëkar, dat is *bloemen*, genoemd.

Pådå-bab (), door anderen àdëg-àdëg () genoemd, wordt geschreven aan het begin van een nieuw hoofdstuk of artikel, en van elke nieuwe afdeeling van een brief of opstel, waar een nieuwe regel begonnen wordt.

Pådå-lìngså () is het gewone scheidteken in het Javaansch. Het wordt geschreven aan het einde van een geheelen volzin, of van een zinsnede, waar in een volzin een aanmerkelijk rustpunt is. Waar men een grooter afscheiding te kennen geven wil, dan aan het einde van een volzin, b. v. aan het einde van een geheel geschrift, hoofdstuk of artikel, daar wordt de Pådå-lìngså ook wel verdubbeld en geschreven.

: *Pådå andëgging tjélátœ* (ပାଦା ଅନ୍ଦେଗିଙ୍ଗ ତେଲାତୋ) *rustteeken*) wordt somtijds in plaats van een *Pådå lïngså* gebruikt, doch voornamelijk dáár, waar de zinsnede niet ten einde is en men toch eene kleine afscheiding wil maken. Over het algemeen is deze Pådå als scheidteeken weinig in gebruik. Het meeste gebruik wordt er nog van gemaakt voor en achter cijferletters, om die zoo van de voorgaande en volgende woorden te onderscheiden en af te scheiden. Anderen noemen dit teeken *ଦିର୍ଗା ମୋରାରାସ* *dîrgâ moeraras*.

78. De *Pådå-lïngså* wordt ook wel in gedichten of gezangen gebruikt, om er het einde der verzen meê aan te wijzen. Ik zou in plaats van *verzen* gezegd hebben *dichtregels*: maar de Javanen schrijven de verzen van een gedicht niet ieder afzonderlijk op een regel, zooals wij gewoon zijn te doen, maar doorlopend achter elkander, even als proza, en wijzen dan het einde van ieder vers door middel van een teeken aan. Sommigen gebruiken daartoe eenvoudig de *Pådå-lïngså*: doch er bestaan afzonderlijke teekens voor. Is namelijk de klinker in de laatste lettergreep van het vers een *Oeloe*, dan wordt in dit klankteeken een *Tjétjâ'* geschreven, op deze wijze ^Q; en dit teeken heet dan *Oeloe moéntâ'* (ଓୟୁତ୍ତମ୍ଭାନ୍ତାଃ) of volgens anderen *Oeloe mèli'* (ଓୟୁତ୍ତମ୍ଭିମ୍ଭାନ୍ତାଃ). Is de klinker in de laatste lettergreep een *Soekoe*, dan wordt de ophaal van dit klankteeken boven met een haakje door de neérhaal getrokken, op deze wijze ; en men noemt de Soekoe dan *Soekoe mëndoët* (ଓୟୁତ୍ତମ୍ଭିନ୍ଦୂତାଃ). Indien de klinker in de laatste lettergreep een

Taling of *Taling-Taroeng* is, dan wordt boven de Taling een teeken geschreven, dat men *Dtrgå moeré* (ଡର୍ଗା ମୋରେ) noemt, op deze of dergelijke wijze ፩. Is eindelijk de klinker in de laatste lettergreep een *a*, of *å*, dan is, indien de laatste letter een Paten bij zich heeft, deze *Paten* alleen genoeg, om het einde van het vers aan te wijzen; maar anders wordt de Taroeng ၃ tot scheidteeken gebruikt, die dan *Pådå watjan anglegennå* (ပାଦା ଅଙ୍ଗେଣା) genoemd wordt.

79. In oude versmaten is ieder couplet van een gedicht verdeeld in enige onderdeelen, meestal in vier, die elk uit twee of meer verzen bestaan. Van deze verzen noemt men het laatste *séléh* (ပါမာဏပု။), en het eerste, of de eersten, *Lámpah* (ပူဇော်။). Achter ieder *Lámpah* wordt dan een *Pådå-watjan-anglégenna* of een *Pådå-língså* geschreven, en achter ieder *Séléh* nog daarenboven dit teeken ၏, dat *Piséléh ing tembang gédé* (ပါမာဏပု။ပိုဒ်၏၏ပါမာဏပု။) genoemd wordt. T. R.]

[ZESDE HOOFDSTUK,

VOORBEELD TOT OEFENING IN HET LEZEN EN IN DE UITSpraak.

80. Tot oefening in het lezen volgt hier het begin van een werk, dat gewoonlijk මාන්දිංජිලාඩිගාරුජායා ගෝ ගෝ genoemd wordt, eerst in Javaansch schrift, en dan met Romeinsche letters op zulk eene wijze overgeschreven, dat de uitspraak zoo naauwkeurig, als mogelijk is, wordt

aangewezen. Wat de hierbij gebruikte teekens, zooals de accenten bij de klinkers, te kennen geven, en hoe men sommige letters, zooals de *g*, *dj* en *tj*, een weinig anders, dan in het Nederduitsch, hebbt uit te spreken, wordt hier als uit de voorgaande hoofdstukken genoegzaam bekend voorondersteld.

କ୍ଷେତ୍ରକୁଣ୍ଡାମାନ୍ଦ୍ରା ଏଥୁଁ ପାତିପାତି ଯାତ୍ରାହୃଦୟକିମାର୍ଗୀ କି
ଅଶୋକିର୍ବ୍ରାତା ମୁଦ୍ରାମୁଦ୍ରା ମୁଦ୍ରାମୁଦ୍ରା

Négàri Bâli wóntén tijang; boedinnipoen lánkoeng dénnning rosâ. Padaméllánnipoen sabin. Namánnipoen djâkâ Pirángon. Miréng charbar, jen négàri Mëssir awis téddâ. Djâkâ Pirángon lâdjéng késâh dâténg négàri Mëssir; békta dagángan pántoen oetâwi oewos. Sàréng doemoègi négàri Mëssir, kapánggih tijang doesoen ing Karas. Doesoen ing Karas poênnikâ toemoet négàri Bâli. Ánnâmâ kjâi Aman. Ánoénggil póndò' djâkâ Pirángon kalih kjâi Aman. Sâmi asadé dëdagángánnipoen. Kjâi Aman sàréng mîrsâ tjâhhjánnipoen djâkâ Pirángon; kjâi Aman anggrahitâ, jen ki-djâkâ Pirángon badé dados Râtoe. Lâdjéng anoet kjâi Aman dâténg ki djâkâ Pirángon. Sakársánnipoen ki-djâkâ Pirángon kjâi Aman amitoeroet. Dâténg ing poêndi-poêndi, kjâi Aman bótén kántoen. Sámpoen mândjing soedârâ wèdi. Lamoennángsal dagángan-nâgéng, batínnipoen dipoen téddâ tijang kalih. Lâdjéng késâh dâténg padoesoênnan, mëndët dagángan kérâi, octâwi timoen, sémónkâ sasménnipoen. Lâdjéng dipoen sadé dâténg pékén Mëssir. Sakélánkoeng laríssipoen. Koêmroeboet kang sâmi toêmbas. Sánking kataïpoen kang sâmi toêmbas, ki-djâkâ Pirángon ngántos bîngoeng. Katâh ìnkang bótén màwi játrâ. Sánking kataïpoen ìnkang sâmi toêmbas, ki-djâkâ Pirángon badé njapih ìnkang sâmi toêmbas; bótén gadâh gégaman. Sa-oêndoêrripoen sánking pékén, ki-djâkâ Pirángon apirémbággan kalih kjâi Aman. Aman, pajo pádâ tockoe pédang di-gawé gégaman.

Dodóllâ mánnèh, kowé ijâ ora di-doewitti mánnèh. Kjâï Aman amitoeroet sa-kadjéngipoen ki-djâkâ Pirángon. Lâdjéng sàmi toëmbas pëdang tijang kalih poënnikâ wàhoe. Ki-djâkâ Pirángon apirëmbággan malih. Aman, édjràhkoe olèhkoeadol timoen ånâ barang ikoe tékâ toénnâ, krânâ-ngâpâ akèh kang orándoewit. Jen mënkkónno, Aman; pajo pâdâ nëbas pakoeboêrran bahé. Annânging gole”å ìnkang gëdé. Adjâ kóngsi tánggoeng. Ijâ àkoe dèrè' bahé kang dàdi karêpmoe. Toemoëntén sàmi ngoepados tijang kakalih wàhoe. Bòtén dàngoe kjâï Aman sámpoen pikántoe' pakoeboêrran àgëng. Lâdjéng tînnënggâ tijang kakalih. Sàréng mënkkâtén, wóntén tijang pëdjâh; badé dipoen pëndém pakoeboêrran, ìnkang katënggå ki-djâkâ Pirángon wàhoe. Ki-djâkâ Pirángon bòtén soekâ, jen bòtén dipoen soekànni pánnébás-sipoen sitti, kataïpoen sadâsâ rînggit. Jen bòtén njoekànni jâtrâ sadâsâ rînggit, bòtén soeka kapëndém wóntén ngrikoe. Lâdjéng sàmi ánnjoekànni, tijang ìnkang mëndém djisim wàhoe, ártâ sadâsâ rînggit. Sàbén-sàbén wóntén tijang mëndém djisim, lampäipoen ìng-gih kados ìng-adjéng poënnikâ wàhoe. Sàréng lâmi-lâmi, dados kasoe-gijánnipoen, ki-djâkâ Pirángon kalih kjâï Aman. T. R.]

TWEEDE DEEL,

OVER DE WOORDVORMING.

EERSTE HOOFDSTUK,

VERDEELING DER WOORDEN IN OORSPRONKLIJKE EN AFGELEIDE.

81. De woorden der Javaansche taal kunnen het eigenaardigst onderscheiden worden in *oorspronklijke woorden*, of *stamwoorden*, en afgeleide woorden. Deze onderscheiding strekt zich uit tot een aanzienlijk gedeelte der taal, en is voor een grondige kennis der taal van het grootste belang.

82. De oorspronklijke woorden of stamwoorden zijn zulke, die, uit de taal zelf gevormd, in hun oorspronklijken staat, zonder bijvoegsel of verbuiging, een eigen beteekenis hebben; zooals **ଅର୍ଦ୍ଧ** *aarde*, **ହାତ** *hand*, **ଦେଖ** *doen*, **ଲାଲ** *rood*, **ପିଣ୍ଡାମ୍ବ** *wit*, **କାନ୍ଦି** *en*, *benevens*, **ପୁରୀ** *poort*.

83. Van deze stamwoorden worden de afgeleide woorden gevormd door het voorzetten of aanhechten van letters of lettergrepen, die niet op zich zelf kunnen staan of althans als woorden op zich zelf niet in gebruik zijn, maar den zin van het oorspronklijke woord veranderen,

wijzigen of nader bepalen; b. v. මානාත්‍යගා‍රාම්‍ය rijk, gebied, ook paleis, van මාත්‍ය vorst; පැවුණුමානුණුවා verzamelen, van පැවුණුවා vereenigd, bijéén; මාඩාවුණුවා verlichten, van පැවුණු licht, helder; පැමාත්‍යපා‍යාම්‍ය een bepaald werk, beroep, van පැමාත්‍ය doen, werken.

84. De meeste stamwoorden der Javaansche taal bestaan uit twee lettergrepen, waarvan op de eerste in de uitspraak altijd^a de klemtoon valt; zooals දාරාන්‍ය djáran (paard), මාම්‍ය මාම්‍ය ómâh (huis), මාත්‍ය මාත්‍ය toekoe (koopen), නොලී noèli (vervolgens). — Woorden van drie lettergrepen, die den klemtoon op de middelste hebben, zooals බාජිණා tjarítâ (verhaal, geschiedenis), පාන්දිණා pánđitâ (leeraar), යුඛායා soelâjâ (verschil, twist), (ප්‍රකාරා prakârâ (zaak), worden weinig aangetroffen.^b — Woorden, die vier lettergrepen hebben, zijn zeldzaam,

^a Een uitzondering maken de woorden, die in de eerste lettergreet een Pépét hebben: zie § 44. T. R.

^b Uit de aangehaalde voorbeelden, zooals බාජිණා පාන්දිණා en (ප්‍රකාරා blijk, dat de Schrijver tot de stamwoorden ook zulke rekent, die uit het Sanscritsch ontleend zijn, indien zij maar, alhoewel zij in het Sanscritsch afgeleide woorden zijn, geen Javaansche verlenging of verbuiging ondergaan hebben. En, wat den klemtoon betreft, deze valt in woorden van drie lettergrepen niet altijd op de tweede, maar ook wel op de eerste lettergreet; zooals in එහිජාජාහිජා sárqéjan (gij, u), මාඩාවුලාහිජා kálawan (en, met, benevens). En dit is altijd

en, zooals boven (§ 37) reeds aangemerkt is, meestal zamengesteld of van Kawischen oorsprong; b. v. **මාරුතොවා** mārū-toewā (*schoonvader*), **ඇඟායානා** ārā-ārā (*een veld, heide*), **ගෝදාපොරා** gōndā-poerā (*zeker gewas, waaruit welriekende olie gemaakt wordt*). — Zeer gering is ook het getal der woorden van één lettergreep; zooals **ඩී** en **ඩ්ටි** *die, welke*, **ඇයාහි** *als, indien*, **ඩ්ස්** *immers, enz.* Deze enkele klanken schijnen voor het gehoor der Javanen zeer onaangenaam te zijn; ten minsten trachten zij de welluidendheid van zulke woorden altijd te bevorderen door er een lettergreep, die tot de beteekenis niets afdoet, voor te zetten; zooals in **ඩීත්ටි** ēniēh, voor **ඩ්ටිත්ටි** omtrent, **ඩීත්ටි** bijna, **ඇත්තාර්** ērēh, voor **ඇත්තාර්** oorzaak, bewegreden, **ඩීත්ටි** ēmas, voor **ඩීත්ටි** goud.

het geval, wanneer de tweede lettergreep een Pēpēt heeft; zooals in **ඩුඩින්** soepēnnā (*droom*). Heeft ook de eerste lettergreep een Pēpēt, dan valt de klemtoon meer op de laatste; zooals in **ඇඟින්** lēgēnnā (*bloot, naakt*). T. R.

* Indien het stamwoord met een **ඩ** begint, dan wordt de **ඩ** met Soekoe in plaats van Pēpēt er voorgezet; b. v. in **ඩුඩින්** voor **ඩින්** boom, **ඩුඩිය්** voor **ඩුඩි** mensch. — Bovendien zijn er nog twee andere zeer gewone wijzen, waarop in de Javaansche taal een éénlettergrepig stamwoord zonder verandering van beteekenis tot een tweelettergrepig woord gevormd wordt, namelijk door het voorzetsel *a*, of door den eersten medeklinker met haar klinker te herhalen. Zoo wordt b. v. van het stamwoord **ඇත්තා** niet slechts **ඇත්තා**

85. Voorts bestaan er nog *zamengestelde woorden*, die gevormd worden:

1°. door samenstelling van twee woorden van verschillende betekenis;

b. v. **ද්‍යුරෝමේදී** *djoëroe-moëdi* (*stuurman*), **ද්‍යුරෝතොලිස්** *djoëroe-toëls* (*schrijver*), **පාත්‍රාමේග්ගාලා** *pâtrâ-menggâlâ* (*naam van zekerem bloem*). Tot dit soort van woorden behoren vele namen van plaatsen op Java; zooals **සැරාකට්‍රා** *Soerâ-kârtâ*, **බාජාලා** *Bâjâ-lâli*; als ook vele eigennamen van personen; zooals **සිංගාධිජා** *Singâ-djâja*, **සැරාපාශී** *Soerâ-pâti*.

2°. door verdubbeling van hetzelfde woord; zooals **ଓෂମ୍ବୋତ-ଓෂମ୍ବୋତ** (*zeker soort van Javaansche wimpels*), **ଓේନ୍ଡା'-ଓේନ୍ଡା'ଅନ** (*een trap*), **ଆଙ୍ଗାଙ୍ଗାଙ୍ଗ** (*het uitspansel*).

TWEEDE HOOFDSTUK,

OVER DE ZELFSTANDIGE NAAMWOORDEN.

86. De zelfstandige naamwoorden zijn in deze taal aan geen verandering of verbuiging tot aanduiding van geslacht, getal of naamval onderhevig.

ēmong, maar ook **ଅମୋଙ୍ଗ** *among*, en **ମୋମୋଙ୍ଗ** *mòmòng*, gevormd. Op dezelfde wijze worden ook zeer dikwijls tweelettergrepige woorden tot drielettergrepige verlengd. T. R.

87. De toepassing van het onderscheid van *geslacht* op voorwerpen, waaraan de natuur dit onderscheid niet toekent, zooals die in andere talen plaats heeft, is in het Javaansch onbekend; en dit kan geenszins als een gebrek, maar mag veeleer als een voordeel der taal beschouwd worden, daar het beginsel, om aan iedér ding een zeker geslacht toe te kennen, niet alleen vele moeijelijkheden te weeg brengt, maar ook onnatuurlijk genoemd mag worden.

88. Alleen bij de levende wezens, waarbij het onderscheid van geslacht *werkelijk* bestaat, wordt dit gewoonlijk op een zeer eenvoudige wijze aangeduid, namelijk door bijvoeging van woorden, die bepaaldelijk het geslacht te kennen geven; zooals voor het mannelijke ၑ[Ng.] of ၑ[Kr.] *man, mannelijk*, en voor het vrouwelijke ၑ[Ng.] or ၑ[Kr.] *vrouw, vrouwelijk*: b. v. ၑ[Kr.] *djaran lannang* een hengst, ၑ[Kr.] *méndå djälér* een ram, ၑ[Kr.] *kébó wadon* een wijfjes buffel, ၑ[Kr.] *poetrå éstri* een dochter (eig. een kind van het vrouwelijk geslacht).

89. Sommige dieren hebben voor elk geslacht eene afzonderlijke benaming; zooals ၑ[Kr.] *haan*, ၑ[Kr.] *hen*; ၑ[Kr.] *wilde stier*, ၑ[Kr.] of ၑ[Kr.] *wilde koe*; ၑ[Kr.] *een kwartel van het mannelijke geslacht*, ၑ[Kr.] *het wijfje* daarvan. Het getal van zulke woorden is echter zeer beperkt.

90. Het *getal* (de *numerus*) der naamwoorden wordt in de Javaansche taal door geen uiterlijken vorm, hetzij door verbuiging, uitgang, of ander-

zins, gekenmerkt. Ofschoon in het algemeen mag worden aangenomen, dat een woord zonder nadere bepaling iets enkels te kennen geeft en dit dan ook tevens uit het verband genoegzaam blijkt, zoo kan echter de zin ook menigmaal aan een woord een meervoudige beteekenis geven.

91. Duidelijk wordt het meervoud te kennen gegeven, wanneer bij een naamwoord tot nadere bepaling een woord, dat een meerdere of mindere hoeveelheid betekent, of wel een bepaald telwoord, gevoegd wordt; b. v. ピクシ カタカ (pëksi katák) vele vogelen, パクタラ サヌル
カタカ (ocwòh sawétarú) enige vruchten, サクヒング ウン (sakéhing wong) alle mensen, サロエパンニン プラカラ (saroepánning prakárá) alle (of allerlei) zaken, プラホエ テロー (práhoe téloe) drie prauwen of vaartuigen, デジャーハーパタ (djaran papat) vier paarden. — Op gelijke wijze wordt het enkelvoud dikwijs bepaalde lijk aangewezen door het telwoord オニドリ [of オニドリ] één, of het daarvoor in de plaats tredend voorzetsel オニ sa; b. v. オマハ シジ (omáh sidji) één huis, デヤム
ボエ サウディ (djámboe sawidji) één djamboe (zekere vrucht), サクハムサ
ンコセイ (lawe satočkél) een streng garen.

92. Het onbepaalde meervoud wordt somtijds te kennen gegeven door herhaling van het woord; b. v. ヴォルスチヤー vorsten, ヘンタリヤー
heeren, マンドリ (マンドリ) mantries (hoofden), バヤン バヤン brieken, ピカキ
カタカ getuigen. Deze wijze van het meervoud uit te drukken is echter niet algemeen in gebruik en moet niet verward worden met

de verdubbeling van zelfstandige naamwoorden, waarover later gehandeld zal worden.*

94. Van meer dan één vorst of van andere verhevene personen spre-
kende, bedient men zich, om het meervoud aan te duiden, van het
woord ພາຍະ alle; b. v. ພາຍະກະຮົມ (pårå råtoe) alle, of de, vorsten;
ພາຍະນິ້ມພາຍະ (pårå ntjukå) de rijksgrooten.^b

- Door zulk een herhaling van een naamwoord wordt eigenlijk te kennen gegeven, wat wij door het bijvoegen van het woord *verschillende* of *onderscheidene* gewoon zijn uit te drukken: b. v. **¶¶¶¶¶** betekent eigenlijk *vorsten en vorsten*, dat wil zeggen: *verschillende, onderscheidene vorsten.* T. R.

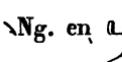
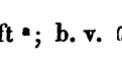
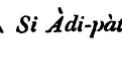
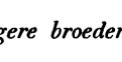
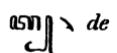
» Het woord **ԱՐԵՎ** betekent eigenlijk niet *alle*, maar *zamen, gezamenlijk*.
Zoo betekent **ԱՐԵՎ** als werkwoord, *zamen iets doen*; b. v. **ԱՐԵՎՈՒՄ ԱՐԵՎ**,
apârô-pâdöe, zamen twisten. — Het wordt ook niet enkel gebruikt, wanneer men

95. *Lidwoorden*, die in andere talen tot de naamvallen in een nauw verband staan, zijn er in het Javaansch niet; wat echter naar den aard der taal tot het regt verstand van een rede geen zwarigheid veroorzaakt. Het onafscheidelijk aanhechtsel **qum** Ng. en **mbu** Kr., dat later meermalen voor zal komen, vervangt dikwijs de plaats van ons bepalend lidwoord * *de* of *het*, en zou met dien naam bestempeld kunnen

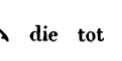
van *vorsten* of *verhevene personen* spreekt, zooals de Schrijver zegt; het wordt bepaaldelijk gebruikt vóór benamingen of titels van rangen of standen van personen, al zijn die juist zoo aanzienlijk niet, en betekent dan zoo veel als ons meervoud met het bepalend lidwoord: b. v. **ပାର୍ଦ୍ବହିତ୍ୟୁ** (pârd pradoerit) *de krigslieden*, al zijn het dan ook maar gemeene soldaten, waarvan men spreekt. T. R.

* De aanhechtsels (*suffixa*) **qum** en **mbu** kunnen nooit als iets anders, dan als eigenlijke bezittelijke voornaamwoorden beschouwd worden: voor het bepalend lidwoord zou men veleer de betrekkelijke voornaamwoorden **କି** of **କିମ୍** en **କିମନ୍** kunnen houden. G. — De Schrijver erkent dan ook zelf, dat het aanhectsels **qum** of **mbu** eigenlijk de meeste overeenkomst met het bezittelijk voornaamwoord (namelijk van den derden persoon) heeft; maar, wat hij zegt, dat het dikwijs de plaats van ons bepalend lidwoord *de* of *het* vervangt, en dus in het Javaansch dáár gebruikt wordt, waar wij het bepalend lidwoord gebruiken, dat blijft met dat al wel degelijk waar. Dikwijs kan men het niet wel anders, dan door het bepalend lidwoord, vertalen. Eigenlijk

worden, zoo het een op zich zelf staand woord was. Doch men zal zien, dat dit aanhechtsel ook als bezittelijk voornaamwoord gebruikt wordt, en dit is eigenlijk het rededeel, waarmee het de naaste verwantschap heeft.

96. Daarentegen heeft de taal het voorzetsel Ng. en Kr., dat op zich zelf niets betekent, doch voor een eigennaam of titel geplaatst, de kracht van een bepalend lidwoord heeft *; b. v. Si Troénnå, Si Djåjå, Si Àdi-pàti (*de Rijks-bestierder*), Poen Dëmang (*de Dëmang*). Ook gebruikt men dit voorzetsel voor woorden, die juist geen eigennamen zijn, doch de plaats daarvan bekleeden; b. v. de jongere broeder,   de zalige, de overledene.

is het een aanwijzend voornaamwoord, dat als bepaling aan een naamwoord gehecht wordt, en zoo *daarvan*, *er van*, *van dien* of *van die* betekent. T. R.

* Daar het geheel oneigenaardig is voor eigennamen en titels een bepalend lidwoord te onderstellen, zullen de voorzetsels en die tot nadere aanwijzing van den persoon dienen, als eigenlijke voornamen aangemerkt moeten worden. G. — Tegen deze aanmerking van den heer Gericke zou iemand wel kunnen aanvoeren, dat toch in het Grieksch, en ook in de moedertaal van den heer Gericke, het bepalend lidwoord wel voor eigennamen gebruikt wordt; b. v. ὁ Αλέξανδρος, der Alexander: doch ook met dit gebruik van het bepalend lidwoord in het Grieksch en Hoogduitsch heeft het Javaansche of niets gemeens. T. R.

97. Het moet niet onopgemerkt blijven, dat dit voorzetsel alleen in den gemeenzenamen stijl gebruikt wordt, en dat men het derhalven niet vóór den naam van een verheven of geëerd persoon zet, tenzij het in een bespottenden of minachtenden zin geschiedt.^a Het wordt alleen gebruikt, wanneer men *van* iemand spreekt; of *zoo tot* iemand spreekt, alsof men van een afwezige of derde sprak.^b

98. De *naamvallen* worden niet aangewezen door veranderingen, die het zelfstandig naamwoord aan het einde ondergaat, maar enkel uit de woordvoeging opgemaakt, of door middel van voorzetsels, en somtijds door middel van een onafscheidelijk aanhechtsel, te kennen gegeven. Ofschoon de taal derhalven geen naamvallen heeft in dien zin; waarin deze benaming door ons verstaan wordt, is het evenwel zeker, dat de naamwoorden in de woordvoeging in dezelfde betrekkingen komen, die

^a Indien de meerdere van zijn mindere sprekende dit voorzetsel voor zijn naam gebruikt, dan ligt daarin voor den laatsten, al is deze nog zoo aanzienlijk en geëerd, geen de minste bespotting of minachting. Zoo noemt de Soesoehoetian in zijn wetten zijn Rijksbestierder   (Zie het *Leesboek tot oefening in de Javaaansche taal*, bl. 30). T. R.

^b Het wordt ook gebruikt, wanneer men tot zijn meerdere sprekende zijn eigen naam opgeeft. Voorbeelden kan men vinden in het *Leesboek* op bl. 3 en 24. — Voor het overige moet omrent dit voorzetsel nog aangemerkt worden, dat het alleen voor namen van mannen gebruikt wordt. T. R.

in andere talen door de naamvallen aangewezen worden; en het is daarom noodig, de daarbij gebruikelijke bijvoegsels en omschrijvingen op te geven, terwijl het doelmatig zijn zal, de onderscheidene betrekkingen, waarin de naamwoorden in den zin te staan komen, met de in andere talen gewone naamvallen in vergelijking te brengen.

99. Bij ontstentenis van een lidwoord wordt het zelfstandig naamwoord in den eersten naamval in een onbepaalden zin, geheel alleen, zonder eenig hulpwoord of aanhechtsel, gebruikt; b. v. *උජා නැංදේර* (*djaran njándér*) *een paard rent*; *ඔජා තෙංගඟි* (*botjáh ngàdji*) *een kind leert*. Zoo blijft het onderwerp geheel onbepaald: het wordt eerst meer bepaald door bijvoeging van het onafscheidelijk, en hier voor bepalend lidwoord dienend, aanhechtsel *උජා නැංදේර්* (*djaránné njándér*) *het paard rent*; *ඔජා තෙංගඟි* (*botjáhé ngàdji*) *het kind leert*; *තිජාංගිපොංසෝ඘* (*tijángipoen sěpoëh*) *de man is oud.*^a

100. In den tweeden naamval, of in een bezittijken zin, ontvangt

* Ofschoon men dikwijs in zulke zinnen, als de hier aangevoerde, dat aanhechtsel door het bepalend lidwoord kan of moet vertalen; zoo kan men het toch in het Javaansch niet als zoodanig beschouwen. Zie de aanmerking bij § 95. Voorbeelden, zooals het laatste door den Schrijver aangevoerde, vindt men op bl. 21 en 23 van het *Leesboek*. Letterlijk zou men moeten vertalen: *zijn mensch is oud*; en dat wil zeggen: *hij is een oud mensch*. T. R.

het naamwoord, dat het voorwerp van eigendom of bezitting te kennen geeft ^a, het meergenoemde aanhechtsel မုန် Ng. of မိုဟ္မာ Kr., dat dan de plaats van een bezittelijk voornaamwoord bekleedt: b. v. ဘဏ္ဍာ၊ မိုဟ္မာဘဏ္ဍာ (gadahipoen toewan) *de bezitting van den heer*; ^b ဘဏ္ဍာ၊ မိုဟ္မာအရှေ့ဘဏ္ဍာ (bawahipoen Pangeran) *het gebied van den Prins*; အံဘဏ္ဍာတွေ့နိုင်ဘဏ္ဍာ (tángánné Si-Troénná) *de hand van Troénná*; မုန်၊ မုန်ဘဏ္ဍာမိုးဘဏ္ဍာ (godóngé wit ikoe) *de bladen van dien boom*.

101. Wanneer een werking of aanwijzing van tijd of plaats het onderwerp der rede uitmaakt, dan gebruikt men datzelfde aanhechtsel, of wel မိုး [Kr. Ng.], dat op dezelfde wijze aan het woord gehecht wordt ^c; b. v. ဒေသိမ်ဘဏ္ဍာ (dawohé Pángérán) *het bevel*

^a Het is derhalven het naamwoord in den eersten naamval, dat aan het einde door een aanhechtsel (*suffixum*) een verandering ondergaat, en op die wijze de betrekking aanwijst, waarin het tot het volgende naamwoord staat. G.

^b Letterlijk: *de bezitting van hem, den heer*. Ook in andere talen, zooals in het Syrisch, is zulk een woordvoeging gebruikelijk. Men kan haar in zekeren zin vergelijken met de in onze volkstaal zeer gewone wijze van uitdrukking, zooals b. v. *de heer zijn bezitting*. T. R.

^c Het onderscheid tusschen de aanhechtsels မုန် of မိုဟ္မာ en မိုး bestaat vooreerst hierin, dat, terwijl မုန် bepaaldeelijk tot de Ngokotaal en မိုဟ္မာ tot de Kråmåtaal behoort, မိုး daarentegen zoowel in Kråmå, als in Ngoko, gebruikt wordt. Ten anderen wordt မိုး het meest of liefst gebruikt:

van den Prins; ຂ້າດ້ານໍ້າ ເງື່ອງ ຄົວໜ້າ (kándánné wong koénnå) het verhaal der ouden; ພາພະກົມມິ່ງ ນັກງານ (papakémming négarú) de jaarboeken des lands; ກໍາສັນນິງ ຮາຕູ (kásánning Rátoe) de wil van den Vorst; ຕ່າງໝາງ ສິ່ງ ຖະແຫຼານ (tjahjánnung sréngéngé) de glans der zon; ສາກອລົນນິງ ນາກ່າວ (sakoelónning nagárå) ten Westen der stad.

102. Dikwijls worden deze aanhechtsels weggelaten en het woord, dat in andere talen in den tweeden naamval staat, onmiddellijk, zonder iets er tusschen, achter het te bepalen naamwoord gevoegd; hetgeen ook geschiedt,wanneer het een maat of hoeveelheid betekent:

1°. wanneer het naamwoord, dat door een volgend zelfstandig naamwoord bepaald wordt, van een werkwoord afgeleid is, dat met hetzelfde volgende zelfstandige naamwoord in den voorwerpelijken (lijdenden) vorm door middel van datzelfde **ມີ** als voorzetsel in den zin van *door* of *van* verbonden zou kunnen worden, of wanneer dat eerste naamwoord wel niet van een werkwoord afgeleid is, maar toch een dergelijke beteekenis heeft; zooals b. v. ກໍາສັນນິງ ຈາກ້າ (kásánning jaák) zooveel betekent als *het door (of van) den Vorst gewilde*, en ດາວໝາງ ສິ່ງ ບະແຫຼານ (daawmáng siring báñhán) *de van (of door) de zon verspreide glans*; — en 2°. wanneer een van beide naamwoorden, vooral wanneer het laatste, een plaats of tijd te kennen geeft, omdat namelijk **ມີ** ook als voorzetsel bij plaats- of tijdsbepalingen in den zin van *te*, *in*, *op*, enz. in gebruik is. — Dit is het, wat ik omtrent het onderscheid tusschen die twee aanhechtsels in het spraakgebruik tot hertoe heb kunnen opmerken. Aan vaste regels is het spraakgebruik in dezen niet gebonden. T. R.

b. v. ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ព្រះនាម ព្រះមហាក្សត្រ (regol karaton) *de poort van het paleis*; យោយាយ៊ូរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ajahan dàlém) *de dienst van den Vorst*; សារិក លាត់កែវ ពុទ្ធនា (béras sabagor) *een zak rijst*; * ពេលអាគារ ពុទ្ធនា នីងបុណ្យ (lakon rong djam) *twoe uren gaans*.

103. In plaats van den derden naamval gebruikt men vóór het naamwoord een voorzetsel, dat de strekking der handeling aanduidt, zooals ឬនៅក្នុង ឬនៅក្នុង ឬនៅក្នុង ឬនៅក្នុង of ឬនៅក្នុង die allen *voor*, *aan* of *naar* beteekenen: b. v. យ៉ាង ឬនៅក្នុង ឬនៅក្នុង ឬនៅក្នុង ឬនៅក្នុង (ángat toérrákén békki ing ratoénné) *hulde bewijzen aan den Vorst*.

104. Deze naamval wordt ook aangewezen door het werkwoord, dat de handeling beteekent en met het onafscheidelijk aanhechtsel ឬនៅក្នុង Ng. of ឬនៅក្នុង Kr. in den bedrijvenden vorm gebruikt wordt; b. v. យាគិច្ឆេរ ឬនៅក្នុង ឬនៅក្នុង ឬនៅក្នុង ឬនៅក្នុង (adikoe dà' toeko'ake djaran) *ik koop een paard voor mijn broeder.*)

105. De vierde naamval wordt dikwijls zonder voorzetsel aangeduid:

b. v. ឬពុំនោរិទិយ៍ ឬពុំ ឬ (matènni wong) *een mensch dooden*; ឬចិត្ត ឬអូរ (njoeméd dijan) *een licht aansteken*; ឬបាតិវាទាលុ (nglapá"i djaran) *een paard zadelen*. Somtijds echter wordt het voorzetsel ឬ voor het zelfstandig naamwoord geplaatst: b. v. ឬយាគិច្ឆេរ ឬនៅក្នុង ឬនៅក្នុង (koelâ níngâlli ing sámpejan) *ik zie u.*

106. Een punt van veel grooter omvang, dan het voorgaande, is

* Letterlijk *rijst*, *een zak*. T. R.

de wijze, waarop zelfstandige naamwoorden van andere rededeelen gevormd worden. De kennis van deze afleidingen is van veel belang, omdat zij niet alleen de taal van een menigte woorden voorzien, maar ook door meerdere uitbreiding, nadere bepaling of anderzins, aan de beteekenis der woorden velerhande wijzigingen geven. Zij dragen tevens veel bij tot duidelijkheid en juistheid der uitdrukking, als ook tot fraaiheid van den stijl.

107. De afgeleide zelfstandige naamwoorden worden van oorspronkelijke zelfstandige naamwoorden, van bijvoeglijke naamwoorden, van werkwoorden, en somtijds van kleinere rededeelen, gevormd, door bijvoeging namelijk van zekere onafschidlijke voorzetels of aanhechtsels, die op zich zelf geen beteekenis hebben. De meesten echter worden op die wijze van werkwoorden of bijvoeglijke naamwoorden gevormd; de afleidingen van oorspronkelijke zelfstandige naamwoorden of van andere rededeelen zijn minder in getal.

108. De afleiding geschieft op de volgende wijze:

1°. door het achteraanvoegen van **ան** *an*, indien het grondwoord op een medeklinker, of van **ով** *ov*, indien het op een klinker uitgaat; en wel:

a. van oorspronkelijke zelfstandige naamwoorden; zooals **մահիլ** *lekkernij, versnapering*, van **միս** *spijs, voedsel*; **ցաւստիլ** *grond, gebied, land*, van **ցւած** *grond, aarde*; **պաշտպանիլ** *een kistje, doosje, of iets dat daarvan de gedaante heeft*, van **պաշտպան**

kist; սաղմունյանց *gang*, *bedrijf*, van սաղմուն *gang*, *wandel*, *handeling*, *gedrag*; հոգունյանց *beek*, *waterleiding*, *geut*, van հոգուն *rivier*; վատաշանյանց *een meer*, *van* վատաշան *de zee*.

b. van bijvoeglijke naamwoorden; zooals սաղողականյանց *varken* (of *het lage, verachte dier*), van սաղողակ *laag, nederig*; կանչինյանց *geel koper* (*het gele voorwerp*), van կանչին *geel*; մադրանյանց *zilver*, van մադրան *wit*; պալմանյանց *palmwijn*, van պալմին *zoet*.

c. van werkwoorden; zooals պատրամանյանց *buit in den oorlog* (inonderheid van weggevoerde vrouwen), van պատրաման *wegvoeren*; նեղությունյանց *nalatenschap*, van նեղություն *verlaten, nalaten*; սալամանյանց *een gespannen touw, stok of rek, om kleederen over te hangen*, van սալաման *overhangen, iets over een touw hangen*; սալումանյանց *zitplaats*, van սալում *zitten*; սալունաժանյանց *zendeling*, van սալուն *zenden, uitzenden*.

2º. door het achteraanvoegen van het genoemde aanhechtsel սանյանց *of հանյանց* en het voorplaatsen van սռա *ka*:

a. van oorspronklijke zelfstandige naamwoorden; zooals սռապատճանյանց *paleis, vorstelijk verblijf*, van սռավոր *vorst*; սռապատճանյանց *de woning van den zoon van een vorst of prins*, van սռազոր *zoon*; սռագուտյանյանց *goudsmid, of de werkplaats van een goudsmid*, van սռագուտ *goud*; սռապատճանյանց *de dood, de staat of het verblijf na dit leven*, van սռամուտ *de dood, het sterven*.

b. van bijvoeglijke naamwoorden; zooals **ନେଦିରିହ୍ଯ** *nederigheid, onderdanigheid*, van **ଲୋକିପ୍ରାଣ** *laag, nederig*; **ମାତ୍ରାବ୍ୟତ୍ତିକାଳ** *schuld, misdrijf*, van **ଲୋକିଭାବ** *verkeerd, schuldig*; **ମାତ୍ରାଧାରୀତିକାଳ** *dapperheid, van **ମାତ୍ରି** *dapper*. — De woorden **ମାତ୍ରାବ୍ୟାଧିକାଳ** *waarheid, zekerheid*, en **ମାତ୍ରାବ୍ୟାଧିକାଳ** *gedrag, handelwijze*, zijn denkelijk van de Maleische taal overgenomen, dewijl zij, van de Javaansche grondwoorden **ମାତ୍ରା** *waar, zeker*, en **ମାତ୍ରା** *gang, handeling*, afgeleid, **ମାତ୍ରାବ୍ୟାଧିକାଳ** en **ମାତ୍ରାବ୍ୟାଧିକାଳ** zouden moeten luiden.**

c. van werkwoorden; zooals **ମାତ୍ରାବ୍ୟାଧିକାଳ** *wording, uitkomst, uitwerksel*, van **ମାତ୍ରାବ୍ୟାଧିକାଳ** *worden*; **ମାତ୍ରାବ୍ୟାଧିକାଳ** *een post, een ambt*, van **ବ୍ୟାଧିକାଳ** *zitten.*

3°. door het voorzetten van **ପା**:

a. van oorspronkelijke zelfstandige naamwoorden; zooals **ପାତ୍ରାନ୍ତିକି** *tijding*, van **ପାତ୍ରାନ୍ତିକି** *nieuws*; **ପାରାମିଲ୍ଲା** *een bedrijf*, van **ପାରାମିଲ୍ଲା** *werk, daad*.

b. van bijvoeglijke naamwoorden; zooals **ପାତ୍ରାନ୍ତିକିଲ୍ଲା** Ng. en **ପାତ୍ରାନ୍ତିକିଲ୍ଲା** Kr. *moeijelijkheid, bezwaar*, van **ପାତ୍ରାନ୍ତିକିଲ୍ଲା** Ng. en **ପାତ୍ରାନ୍ତିକିଲ୍ଲା** Kr. *moeijelijk, bezwaarlijk*.^b

c. van werkwoorden; zooals **ପାଚିଲ୍ଲା** *een keus, van **ପାଚିଲ୍ଲା** uit-*

* Zie over deze beide woorden de aanmerking bij § 116. T. R.

^b Over de in deze woorden ingevoegde *k* wordt beneden gehandeld. T. R.

kiezen; **ပန်ခါး** een geschenk of gift bij een feest, van **ပေါ်** geven, *bijdragen;* **ပရမာ့သို့** een last, bevel, van **ရမာ** (kón) gelasten, laten doen.

4°. door het achteraanvoegen van **မာမျှ** of **မျှ** en het voorzetten van **မဲ့ pa:**

a. van oorspronkelijke zelfstandige naamwoorden; zooals **ပရတာယူမျှ** tolpoort, heffingsplaats, van **ရတာယူ** tol; **ပဒ္ဒိန္ဒမျှ** de buurt of wijk der Chinezen, van **ဒ္ဓန္ဒ** een Chinees; **ပဏီရုဟမျှ** de stal van een olifant, van **ပဏီ** een olifant; **ပရရာမျှ** verzameling van dorpen, een uitgestrektheid land, waarin vele dorpen liggen, van **ရရာမျှ** een dorp; **ပရဗုဒ္ဓယမျှ** gebergte, bergachtig land, van **ရဗုဒ္ဓယ** berg; **ပဇ္ဇနာမျှ** jatibosch, van **ဇ္ဇနာ** jatiboom.

b. van bijvoeglijke naamwoorden; zooals **ပန္ဒိယာန္ဒမျှ** een kleed, waarin men zich baadt, van **န္ဒယာ** nat; **ပယာန္ဒာန္ဒမျှ** een kleed, waarmee men zich na het baden afsdroogt, van **ယာ** droog.

c. van werkwoorden; zooals **ပရရာရုပာယူမျှ** werk, bezigheid, van **ရရာရုပာ** doen, werken; **ပရောရာဒာမျှ** slaapplaats, van **ရာရာ** slapen; **ပမ်းယူမျှ** bidplaats, van **မ်းယူ** bidden; **ပရောကာမျှ** de grond, die geschikt is om beplant te worden, van **ရာကာ** planten; **ပန္ဒိယာန္ဒမျှ** overblijfsel, van **ဒိယာ** nalaten, achterlaten.

* Dit voorbeeld zou volgens den Schrijver onder 5°. c. behoren, en het woord eigenlijk **ပန္ဒိယာ** geschreven moeten worden. Zie de aanmerking bij § 125. T. R.

5°. door het voorzetten van **ပါ။** **ပေါ်။** of **ပဲ။** zonder onderscheid van beteekenis, maar overeenkomstig den klank der eerste letter van het grondwoord :

a. van oorspronklijke zelfstandige naamwoorden; zooals **ပရမာ။** *wensch*, van **မယာ။** *gebed*; **ပဇ္ဇိနယ်။** *de afstand van een geweerschot*, van **ပိုဒိယ်။** *een geweer*; **ပုဂ္ဂဏီ။** *overlegging, gedachte, van အာဏီ။* *het hart*.

b. van bijvoeglijke naamwoorden; zooals **ပုဂ္ဂ။** *de mindere in rang, van ကျော်။* *achter*; **ပဲ။** *de voornaamste, van ကျော်။* *voorste.*^a

c. van werkwoorden; zooals **ပတ္တုပါ။** *uitlegging, verklaring, van အော်။* *verklaren*; **ပူးပို။** *betaling, voldoening, van အော်။* *betalen*; **ပဲ။** *ရှုဏ်။* *kleeding, van သံရှုဏ်။* *zich kleeden*; **ပဲ။** *ရှုပါ။* *daad, handeling, gewrocht, van အော်။* *doen, verrigten.*

6°. door het voorzetten van **ပါ။** *pi:*

a. van oorspronklijke zelfstandige naamwoorden; zooals **ပါအော်။** *begeerte, verlangen, van အော်။* *de wil*; **ပါအော်။** *van အော်။* *schade, verlies.*

b. van bijvoeglijke naamwoorden; zooals **ပါအော်။** *stevigheid, hechtheid, standvastigheid, van အော်။* *stevig, sterk, standvastig; ပါအော်။* *trotschheid, van အော်။* *trotsch.*

^a Over de woorden, die hier als van andere zelfstandige of van bijvoeglijke naamwoorden afgeleid onder de letters *a* en *b* worden opgegeven, zie men beneden de aanmerking bij § 125. T. R.

c. van werkwoorden; zooals ພິທີ່າດໍາວັນ *aanwijzing*, van ຖີ່າດໍາວັນ *aanwijzen*; ພິແງ່ໜ້າວັນ *onderrigt*, van ແງ່ໜ້າວັນ *zeggen*; ພິແງ່ໝັນ *hulp*, ບິຈັດ, van ແງ່ໝັນ *helpen*; ພິໝັ້ນຍັນ *geschenk*, van ໝັ້ນຍັນ *geven*, *schenken*.

7º. worden sommige naamwoorden gevormd door het voorplaatsen van ປຸ່ *pra*, of ປີ່ *pér*; zooals ປຸ່ຖັກວັດຖົມ *bewijs*, van ຖັກວັດຖົມ *teeken, merk*; ປຸ່ຖັກສາວ *opgaaf*, van ຖັກສາວ *of ຖັກຖັກສາວ* *duidelijk, klaar*; ປີ່ພື້ຖາຍະໜັງ *de betrekking tusschen twee zwagers*, *wier vrouwen zusters zijn*, van ພິຖາຍ *zwager*; ປຸ່ຖາດໍາ *verschil*, *onderscheid*, van ຖັດໍາ *anders, verschillend*.

109. Deze beschrijving van de wijze, waarop afgeleide zelfstandige naamwoorden gevormd worden, heeft zich tot hertoe alleen tot de regelmatige afleidingen bepaald. De lettergrepen, die daartoe gebruikt worden, zijn echter aan enige veranderingen onderworpen, naarmate

* Men vindt het voorzetsel *pi* ook voor woorden, die het aanhechtsel *an* achter zich hebben; zooals ພິບຸດູແພຳໝາງ *Ng.* en ພິບຸດູແພຳໝາກ *Kr.* = ບຸດູແພຳໝາງ *en* ບຸດູແພຳໝາກ *met een ander, of met elkaander, raadplegen; van* ບຸດູແພຳໝາງ *en* ບຸດູແພຳໝາກ *of* ພິບຸດູແພຳໝາກ *en* ພິບຸດູແພຳໝາງ *raad*, voorstel; ພິທີ່ບັດໝາງ *Ng.* en ພິທີ່ປັດໝາກ *Kr. gemeenschap, gezellige verkeering, van ທີ່ບັດໝາງ *en* ທີ່ປັດໝາງ *of* ພິທີ່ບັດໝາງ *en* ພິທີ່ປັດໝາງ *aansluiting, verbinding, vereeniging*; ພິທີ່ຕັດໝາງ *de woorden, die tot een taal behooren, van ທີ່ຕັດໝາງ *of* ພິທີ່ຕັດໝາງ *taal, woord, wat iemand zegt of spreekt.***

T. R.

de klank der naaste letter, waarbij zij gevoegd worden, zulks vordert. Om dit zoo duidelijk als mogelijk te maken, zal ieder van deze lettergrepen afzonderlijk nagegaan, en de veranderingen, die zij uit noodzakelijkheid, of om de welluidendheid, of wel enkel door het spraakgebruik, ondergaan, zoo naauwkeurig mogelijk aangewezen worden, en daarbij tevens aangemerkt worden, wat zij in het algemeen betekenen en welke wijzigingen zij daardoor aan de afgeleide woorden plegen te geven. Dikwijls evenwel zal men afwijkingen van den oorspronklichen zin dier afgeleide vormen aantreffen, die, door het gebruik gewettigd, met geen mogelijkheid onder bepaalde regels te brengen zijn.

110. Wanneer het woord, waaraan de lettergreep *an* *ŋ*, gehecht wordt, op een medeklinker uitgaat, wordt deze verdubbeld en de *an* van het aanhechtsel weggelaten: b. v. *ပုံမျှမျှနှံ* *antwoord*, van *ပုံမျှမှု* *terugkeeren*; *အေသာက်မျှ* *bezitting, eigendom*, van *အေသာ* *bezitten*; *အနောက်မျှ* *aanlassching*, van *အနော* *aanlasschen*, aanvoegen; *အနောက်မျှ* *aanbod*, van *အနော* *aanbieden*.

111. In woorden, die op een Wignjan (၁) uitgaan, wordt dit teeken, omdat het overtuiging zijn zou *, wel eens achterwegen gelaten; zooals in *အေသာက်မှု* voor *အေသာက်မျှ* *bezitting, eigendom*; *ငါးရာက်မှု* voor *ငါးရာက်မျှ* *plundering, roof*.

112. In woorden, die op een Sockoe en een Wignjan uitgaan, gaat

* Zie de aanmerking ^c bij § 66. T. R.

het laatste teeken en de **an** van het aanhechtsel somtijds over in een **a**; b. v. ガドウガドウ *gadoewan*, voor ガドハガドウ *gadoehan* (*iets dat men in tijdelijk bezit heeft*); en desgelyks in een **an**, als het woord op een Woeloe en Wignjan uitgaat; zooals in ガラハガラ *garah* voor ガラハガラ *liefde*. — Deze afwijkingen vindt men voornamelijk bij minder naauwkeurige schrijvers, en moeten ook afgekeurd worden, omdat de oorsprong van het woord daardoor verdonkerd wordt, ofschoon het gebruik die schrijfwijze bij sommige woorden gewettigd heeft, zooals in ガラハガラ voor ガラハガラ *verbod*, ガリガリガラ *garipas* voor ガリガリガラ *rijpaard*.

113. Indien het grondwoord op een voakaalklank eindigt, vervalt de klinker van het aanhechtsel geheel en wordt alleen de medeklinker *n* achter het woord gehecht^a: b. v. セガラガラ *ségaran* (*een meer*, van セガラ *segarå*) *de zee*; パタハ *patah* *een braadpan*, van パタ *pat* *staal*; ジャララハ *jarala* *vrolijkheid, levendigheid*, van ジャラ *jar* *vrolijk, levendig*.

^a Als algemeene regel kan alleen gesteld worden, dat, als het grondwoord op den *a*-klank, en dus op *d*, uitgaat, dan de *a* van het aanhechtsel *an* gewoonlijk met die voorgaande *a*-klank tot één *a* zamensmelt; zooals in het eerste voorbeeld セガラガラ *ségaran*, voor セガラガラハ *segaraän*. Ook met een voorgaande *é* vloeit de *a* van dat aanhechtsel wel niet altijd, of meestal, maar toch dikwijls, in een; zooals in het laatste voorbeeld ジャララハ *jaramen*, voor ジャララハハ *jarameän*. T. R.

114. Wanneer de klinker, waarop het woord uitgaat, een Oeloe of Soekoe is, verandert de eerste in een Taling, en de laatste in een Taling-Taroeng*; zooals in *କାପୋତ୍ରେଣ* (*kapoetren*) *het verblijf der prinsessen*, van *କାନ୍ଦିଲୀ* *een prinses*; *ବାହୁଧାରୀ* *de plaats om zich (voor het gebed) te reinigen*, van *ବାହୁମିଳି* *rein*; *ପାତୋରେଣ* (*patoeron*) *slaappaats*, van *ଶବ୍ଦିଲୀ* *slapen*.

115. Somtijds echter blijft het aanhechtsel *an* achter een klinker in zijn geheel en wordt dan tusschen de beide klinkers een letter ingevoegd, die van zelf uit den overgang van den éénen klinker tot den anderen ontstaat. Als namelijk de klinker, waarop het woord uitgaat, een Soekoe is, dan is deze letter een *ଯ* b. v. *ଯବିଲ୍ୟପାନୀ* *een gezelschap van welgekleede menschen*, van *ବିଲ୍ୟା* *fraai, schoon*. En, indien de klinker een Taling is, dan is het een *ଯ* b. v. *ଯାତ୍ରାଣପାନୀ* *werk*, van *ତ୍ରାପାନୀ* *werken*; *ଯାତ୍ରାନ୍ତିର୍ଯ୍ୟାମୀ* *een kettingganger*, van *ତ୍ରାନ୍ତିର୍ଯ୍ୟା* *ketting*; *ଯାତ୍ରାନ୍ତିର୍ଯ୍ୟାମୀ* *slaappaats*, van *ତ୍ରାନ୍ତିର୍ଯ୍ୟା* *slapen*. Deze wijze van aanhechting is achter de Taling zelfs meer algemeen, dan die andere boven (§ 113) vermelde, waardoor achter dezen klinker enkel de medeklinker *n* gevoegd wordt, en zij is zeer dienstig, om deze woorden te onderscheiden van zoodanige, waarvan het grondwoord met Oeloe geschreven wordt, zooals *କ୍ରମାନ୍ତିର୍ଯ୍ୟା* *een beek, geut*, van *କ୍ରମି* *een rivier*.

* Dat wil zeggen, dan smelt de *i* met de *a* van het aanhechtsel tot een *e*, en de *oe* met de *a* tot een *o* ineen. T. R.

Hiertoe behooren ook de beide woorden, die boven reeds (§ 108, 20. b.) door den Schrijver als onregelmatige vormen zijn aangehaald; namelijk **ମନ୍ତ୍ରମାତ୍ର** **ଅନ୍ତିମମାତ୍ରା** waarheid, zekerheid, voor **ମନ୍ତ୍ରମାତ୍ରାମାତ୍ରା** van **ମନ୍ତ୍ରମାତ୍ରା** waar, zeker, en **ମନ୍ତ୍ରମାତ୍ରାଯାମାତ୍ରା** gedrag, handelwijze, voor **ମନ୍ତ୍ରମାତ୍ରାଯାମାତ୍ରା** van **ମନ୍ତ୍ରମାତ୍ରା** gang, handeling. Daar zegt de Schrijver, dat hij om dezen onregelmatigen vorm vermoedt, dat deze twee woorden uit de Maleische taal zijn overgenomen. Doch deze reden wettigt naar mijn oordeel dat vermoeden niet genoegzaam. Wij zien hier, dat dergelijke vormen ook in andere Javaansche woorden aangetroffen worden. Zij worden door de Javanen gewoonlijk verkeerd met een **Wignjan** geschreven. Het zijn afgeleide woorden, die gevormd zijn door middel van het aanhechtsel **ମନ୍ତ୍ରମାତ୍ରା** doch zoo, dat dit aanhechtsel in zijn geheel en onveranderd gelaten wordt; terwijl dan toch, wanneer het grondwoord op een *i* uitgaat, deze klinker, even als anders ook, in *e* verandert, zoals in **କାଦାଦୀଏନ** **kadadéän**, van **ଦାଡି** **dädi**. Het waarschijnlijkst komt het mij voor, dat deze vormen in een in de volkstaal nog overgebleven verschillend dialect haar oorsprong hebben. Ook in het Soendasch blijft op dezelfde wijze het aanhechtsel *an* meestal in zijn geheel en onveranderd. T. R.

117. Wanneer, terwijl de laatste lettergreep van het grondwoord uit een *aksårå legennå* bestaat, de voorgaande lettergreep een Taling-Taroeng heeft en door een *n*, *m*, of *ng* gesloten is, dan verandert ook deze Taling-Taroeng, als het aanhechtsel *an* er achter gevoegd wordt, in *a*: b. v. van *bòndå* (bònđò) *vleugelen, binden*, komt *bán* (bán-dan) *een gebondene*; van *gåmå* (opbrengen, leveren, *gåmå* opbrengst).

118. Er blijft nog alleen over op te merken, dat door het aanhechtsel *an*, de algemeene omvang der beteekenis van het grondwoord tot een kleiner kring of een bijzonder voorwerp bepaald wordt. Het geeft ook een onderdeel van een geheel, of een vergelijking met de zaak, die door het grondwoord betekend wordt, of ook een verkleining van deze beteekenis te kennen: hetgeen alles uit de gegeven voorbeelden genoegzaam blijkt. Indien dit aanhechtsel achter een woord gevoegd wordt, dat een tijdsbestek te kennen geeft, dan betekent het een menigte van zulke tijdvakken: b. v. *jaren*, van *jaar*; *maanden*, van *maand*.^a

^a Zie hierover de aanmerking bij § 51.

^b Op gelijke wijze wordt door dit aanhechtsel een meervoud der getallen te kennen gegeven; b. v. *honderden*, van *honderd*; *duizenden*, van *duizend*; *miljoenen*, van *miljoen*. G. — Van een werkwoord afgeleid, heeft een naamwoord

119. Het voorzetsel *an ka*, dat in afgeleide zelfstandige naamwoorden meest altijd van het aanhechtsel *an*, vergezeld gaat, smelt met de *an*, als deze de eerste letter van het grondwoord is, dikwijs ^a in één; zoodat deze weggelaten wordt en de vokaalklank en schrijftekens op de *an* overgaan: b. v. *an*^u*pu*^u*ŋ* *de wil* (niet *an**an*^u*pu*^u*ŋ*), van *an*^u*pu*^u*ŋ* *willen*; *an*^u*ŋ*^u*ŋ* *aanbod* (niet *an**an*^u*ŋ*^u*ŋ*), van *an*^u*ŋ*^u*ŋ* *aanbieden*.

120. Wanneer de klinker Oeloe of Soekoe de *an* vergezelt, worden meestal dezelfde regels ten aanzien der verandering van die klanken in acht genomen, als wanneer, zooals hierboven (§ 114) is opgegeven, een woord, dat op die klinkers uitgaat, het aanhechtsel *an* ontvangt^b; b. v. *ŋ**an*^u*ŋ**an*^u*ŋ* *een draaikolk*, van *ŋ**ŋ**an*^u*ŋ* *omdraaien*.

121. Wanneer de eerste letter van het grondwoord een *u* of *ui* is, wordt de vokaalklank van het voorzetsel dikwijs weggelaten; en dan

met dit aanhechtsel meestal de beteekenis van het *voorwerp* der werking. — Zie voorts ook § 145. T. R.

^a In plaats van *dikwijs* had de Schrijver wel *gewoonlijk* of *meestal* kunnen zeggen. Voorbeelden van het tegendeel zijn *an**an*^u*ŋ**ŋ* *bestaan*, *aanwezen*, van *an**ŋ* *er is*; *an**an*^u*ŋ**ŋ* *of* *an**ŋ*^u*ŋ**ŋ* *aangeboden*, *aaubieding*, van *an*^u*ŋ**ŋ* *an*^u*ŋ**ŋ* *aanbieden*. T. R.

^b Te weten: de *a* smelt met een volgende *i* tot *e*, en met een volgende *oe* tot *o* in één. T. R.

worden die letters, de eerste als Tjåkrå, de andere als Pasågan, met de *an* vereenigd: b. v. *କୁଣ୍ଡଳ ରାଜ୍ୟ* paleis, voor *କୋଣ୍ଡଳ ରାଜ୍ୟ* *ଖଣ୍ଡିନ୍ଦିଗ୍ରା* vermaak, verlustiging, voor *କୋଣ୍ଡଳିନ୍ଦିଗ୍ରା*.

122. De afleiding door *ka* en *an* geeft doorgaans aan het naamwoord een afgetrokken beteekenis, zooals van een eigenschap of hoedanigheid, of bepaalt de algemeene beteekenis van het woord tot iets meer bijzonders. Ook wordt daardoor de plaats, waar, of de staat, waarin iets geschiedt of verrigt wordt, of ook wel de werker of uitvoerder van een handeling te kennen gegeven.^a Bepaaldelijk dient zij ook, om een woning of huis aan te duiden, door van den naam van den bewoner op die wijze een naamwoord te vormen; b. v. *ମାତ୍ରିକାଲୀଙ୍କ* het huis van den *Dëmang*, *ମାତ୍ରା* (*ପ୍ରକଳ୍ପିତାଖାତ୍ମକ*) de woning van *Såsrå-Négårå*.

123. Het voorzetsel *an pa*, wordt op dezelfde wijze als *ମାତ୍ରା ka*, met de eerste letter van het grondwoord vereenigd: b. v. *ଯାତ୍ରାକାରୀ* opgaaf, verklaring, van *ଯାତ୍ରା* aanbod; *ଧ୍ୟାନକାରୀ* een regter, van *ଧ୍ୟାନ* op iemand steunen; *ପ୍ରତିକାରୀ* een gereedschap, van *କାରୀ* gereed zijn.

124. Dit voorzetsel verandert bovendien in naamwoorden, die van werkwoorden ^b afgeleid zijn, dikwijls in *ପାତ୍ରାଯାତ୍ମକ* of *ପାତ୍ର*.

^a De eigenlijke beteekenis van dezen vorm wordt § 144 aangegeven. — Zie voorts ook § 147. T. R.

^b Alle naamwoorden dus, die met *ପାତ୍ରା* *ପାତ୍ରକ* of *ପାତ୍ର* beginnen, zijn

overeenkomstig den klank van de letter, waarmee het grondwoord begint. Te weten:

ပန္ဒေါ် *pan*, wordt gebruikt voor de letters မဲ, မေ, မာ, မု en မူး;
b. v. ပန္ဒေါ်မျှေးပျော် *onderwerping*, van မန္ဒေါ်ပျော် *zich onderwerpen*;
ပန္ဒေါ်မြတ်များ *uitdaging*, van မန္ဒေါ် *uitdagen*; ပန္ဒေါ်မြတ်များ *het*

van *werkwoorden* afgeleid, en wel van zulke werkwoorden, die het voorzetsel ပန္ဒေါ်ယာများ of ပဲ့၊ in plaats van မူး *a*, aannemen. De Schrijver heeft boven (§ 108, 5°. a. en b.) wel eenige voorbeelden opgegeven, als van naamwoorden afgeleid, die dus bewijzen zouden, dat die regel niet doorgaat: doch die afleidingen zijn niet juist. ပန္ဒေါ်မြတ်များ *wensch, bede*, komt niet van မမှုသား *gebed*, maar van မမှုသာ့ or မန္ဒေါ်မြတ်သာ့ *bidden*; ပန္ဒေါ်မြတ်များ *de afstand van een geweerschot*, niet van မန္ဒေါ်မြတ်များ *geweer*, maar van မန္ဒေါ်မြတ်မြို့ *met een geweer schieten*; ပန္ဒေါ်မြတ်များ *overlegging, gedachte*, niet, zooals de Schrijver ook hier weer in deze § zegt, van ရာဇ်မြတ်များ *het hart*, maar van ပန္ဒေါ်မြတ်မြို့ *behartigen, overleggen*; en ပန္ဒေါ်မြတ်မြို့ *de mindere in rang*, komt wel van ကျေးမွှု *achter*, doch dit is geen bijvoeglijk naamwoord, maar een bijwoord, en bijwoorden hebben in het Javaansch ook de beteekenis van werkwoorden. Hetzelfde kan men ook zeggen van ပဲ့မြတ်များ *de voornaamste*, van မြတ်များ want dit woord betekent minder als bijvoeglijk naamwoord *de voorste, vooraan, voorop*. Buitendien kan dit laatste voorbeeld niets bewijzen, daar men even goed zonder *Tjētja'* ပန္ဒေါ်မြတ်များ schrijft. T. R.

overvaren, oversteken (van een rivier), van မတော်း overvaren; ပမျိန္ဒီ၊ gissing, meening, van ဖျက်း gissen, meenen; ယမျိန္ဒီ၊ verdenking, van ယဆိုး verdenken; ပတ္တာဖျက်း witdieping, van ဖျော်များ uitdiepen; ပမျိန္ဒီများ [of beter ပတ္တာမျိန္ဒီများ] verzoek, van အရေး များ verzoeken; ပမျို့မြှုံး meening, van ထို့မြှုံး vermeenen; ပမျို့ မျှနှုံး^၃ astrekking, inhouding, van ထို့မျှနှုံး^၃ inhouden, aftrekken.

ယမျှ၊ pam, wordt gebruikt vóór werkwoorden, die met een EI of အေ beginnen; zooals ပခြိုင်း bestelling, last, van ခြိုင်း be stellen, belasten, opdragen; ယရုံးရရှားများ weerspannigheid, on willigheid, van ရရှားရရှားများ wederspannig, tegenstrevig zijn, ပမျိုး ယယ်း betaling, van အေယယ်း betalen.

ပဲ့ဗဲ pang, staat vóór de letters မှာ en သဲ့: b. v. ပဲ့ကာယိုး uitgraving, van ကာယိုး uitgraven, graven; ပဲ့ကာယိုး gedachte, van ကာယိုး het hart; ပဲ့ဖြေဗဲ gehoor, van ဖြေဗဲ hooren; ပဲ့ရှေ့ ရှေ့များ schuilplaats, van ရှေ့ပျော်များ onder een dak schuilen.

125. Daar deze bijvoeging der medeklinkers *n*, *m* en *ng* bij het voor zetsel ပဲ pa dikwijls een dubbelden medeklinker doet ontstaan, wan neer namelijk het grondwoord met een van die medeklinkers aanvangt, zoo wordt die bijvoeging, ter vermijding van de daaraan verbondene verwarring van klank^a, veeltijds door kiesche schrijvers achterwegen

^a Het is moeijelijk te gissen, wat de Schrijver hiermeè zeggen wil; maar men kan er veilig voor in de plaats stellen: »omdat de verdubbeling in de uitspraak

gelaten; en, hoezeer de afleiding van het woord het tegendeel moge vorderen, is het evenwel verkiekslijk niet altijd een dubbelen medeklinker te schrijven, zoo om de zachtheid van de uitspraak, als omdat men die verdubbeling niet als noodzakelijk beschouwen kan, daar het woord toch

toch zoo weinig gehoord wordt." Zie de aanmerking bij § 11. — Bovendien is de meening van den Schrijver, dat het voorzetsel niet enkel *pa*, maar ook dikwijs *pan*, *pam* of *pang* is, en dat dien ten gevolge de eerste letter van het grondwoord, wanneer het dit voorzetsel aanneemt, dikwijs verdubbeld wordt, eigenlijk niet waar. Dit kan hier niet aangetoond en uiteengezet worden, maar zal blijken uit hetgeen beneden over de werkwoorden bij § 219 zal aangemerkt worden. Het voorzetsel is eigenlijk altijd eenvoudig *pa*, en waar het ပုဂ္ဂိုလ် (ook ပုဏ္ဏဂ္ဂိုလ်) en ပုဏ္ဏမုဂ္ဂိုလ် ပေါ်မုဂ္ဂိုလ် of ပါးမုဂ္ဂိုလ် geschreven wordt, daar behoort de neusklaunk *n*, *m* of *ng* niet tot het voorzetsel, maar tot het werkwoord, waarvan het naamwoord afgeleid is: en de verdubbeling van die neusletter in het schrift heeft, waar die plaats heeft, haar grond niet daarin, dat het voorzetsel *pan*, *pam* of *pang* luidt, maar alleen in de aangenomene gewoonte van spelling, en zij behoort niet plaats te hebben, dan alleen waar deze gewoonte van spelling dit meèbrengt. Het is ook enkel en alleen om deze gewoonte van spelling, en geenszins om de reden, die door den Schrijver aan het einde van deze § wordt opgegeven, dat men het woord *panātā* niet ပုဏ္ဏအတာ maar ပုဏ္ဏရအတာ schrijft. Daarentegen schrijft men b. v. ပေါ်မုဂ္ဂိုလ် en niet ပေါ်မုဂ္ဂိုလ် ofschoon men *pamātā*, en niet ပာမှတ်မာ, uitspreekt. T. R.

genoegzaam kenbaar is en er geen misverstand uit geboren kan worden.

Zoo schrijft men *पान्नता* *pānnatā*, *ondorwerping*, voor *पान्नता* *pānnatā* *प्राणीता* *prāṇītā*, *leerling*, voor *प्राणीता* *प्राणीता* *प्राणीता* *bestuur, regering*, voor *प्राणीता* *प्राणीता* *गुणा* *gehoor*, voor *प्राणीता*. Het weglaten van de *Tjētjā'* tot verdubbeling van de *ng* is echter minder gebruikelijk, daar dit teeken volgens den algemeenen regel niet zwaar uitgesproken en dikwijs zonder noodzaak door de Javanen geschreven wordt. De verdubbeling wordt ook meestal bewaard, wanneer de letters van het grondwoord *legennā*, of zonder schrijfsteeken zijn. Men schrijft derhalven beter *पान्नता* *pānnatā* (*regeling*), dan *पान्ना* *pānnā*, omdat dit laatste ligt *pānūtā* uitgesproken worden kan.

126. Het voorzetsel *पा pa*, gaat veelal van het aanhechtsel *पा अ* *pa an*, vergezeld: maar hierbij moet opgemerkt worden, dat men dan in woorden, die afgeleid zijn van werkwoorden, die met een *ए ए* *ā ā* of *ऐ ऐ* beginnen, in plaats van *पा pa*, nooit *पान्नता* *pānnatā* of *पान्नीता* *pānnītā* gebruikt. Zoo schrijft men *पान्नात्याया* *pānnātyāyā* Ng. en *पान्नीत्याया* *pānnītātyāyā* Kr. *werk*, van *तात्पाता* Ng. en *तात्पीता* Kr. *werken*; *पान्नात्तिका* *pānnāttikā* *toetssteen*, van *तात्ति* *toetsen*; *पान्नामाता* *pānnāmātā* *opening*, *begin*, van *माता* *openen, beginnen*; en daarentegen *पान्नीत्याया* *pānnītātyāyā* *gewrocht*, *पान्नाम्या* *het toetsen*, *पान्नामा* *het openen*; doch nooit *पान्नीत्याया* *pānnītātyāyā* enz.*

* Wat de Schrijver in deze paragraaf zegt, gaat zeker niet volkommen door.

127. Het spreekt van zelf, dat deze regel alleen op de bovengenoemde

In een afschrift van het woordenboek der Javaansche taal, door den heer Gericke tezamengesteld, vind ik behalven **या॒त्ता॒या॒या॒** Ng. *beroep, bedrijf*, ook **या॒त्ता॒या॒या॒** Ng. *werk, daad*; behalven **पाय॒त्ति॒य॒य॒** Kr. *bezighed, beroep*, ook **पाय॒त्ति॒य॒य॒** Kr. *ambacht, beroep, kostwinning*; **पाय॒य॒रा॒य॒** *toetssteen*, en juist niet **पाय॒य॒रा॒य॒** — voorts **पान्दी॒य॒नी॒ह॒य॒** *een schuilplaats, पान्दी॒य॒य॒य॒* *regering, bestuur* (een woord, dat beneden door den Schrijver zelf wordt aangehaald, waar hij over de voornaamwoorden van den tweeden persoon spreekt), **पान्दी॒य॒य॒** *een waterplaats, पान्दी॒य॒य॒* Kr. en **पान्दी॒य॒य॒** Ng. *ballingschap, पान्दी॒य॒य॒* Ng. en **पान्दी॒य॒य॒** Kr. *een jagtplaats, पान्दी॒य॒य॒* benevens **पान्दा॒य॒य॒** *een plaats, waar zich troepen bevinden, पान्दा॒य॒य॒* *een plaats, waar iets opgehangen wordt, benevens पान्दा॒य॒य॒* *een stellaadje, waarop iets opgehangen wordt, पान्दी॒य॒य॒* *een werktuig, waarmee iets glad gemaakt wordt, een strijkijzer, पान्दा॒य॒य॒* *een braadpan, पान्दी॒य॒य॒* *onderhoud, levensonderhoud, पान्दी॒य॒य॒* *een wijkplaats, पान्दी॒य॒य॒* benevens **पान्दी॒य॒य॒** *iets dat rond is en draait, een handmolen*. — Dat men, wel niet altijd, maar toch meestal **पान्दा॒य॒य॒** en **पाय॒त्ति॒य॒य॒** zegt, is buitendien niet te verwonderen, daar de werkwoorden, waarvan zij afgeleid zijn, ook meestal niet het voorzetsel **या॒** en **या॒** maar **या॒** aannemen, en men ook zonder het aanhechtsel **या॒** niet alleen **पान्दा॒य॒** en **पाय॒त्ति॒य॒** maar ook **पान्दा॒य॒** en **पाय॒त्ति॒य॒** zegt. — Met dat al is het toch niet te onderstellen, dat de Schrijver, wiens bedrevenheid in de

Javaansche taal zoo groot was, zich zoo geheel en al vergist zou hebben, dat er aan den regel, dien hij geeft, niets waars zou zijn. Ja, veilig, geloof ik, mag men, hetgeen de Schrijver in de paragraaf zegt, als den regel der taal beschouwen, maar niet als een regel, waarop geen uitzonderingen bestaan zouden. Als regel mag men namelijk aannemen, dat in zulke afgeleide naamwoorden, die behalven het aanhechtsel *an* ook het voorzetsel *pa* aannemen, dit *pa* doorgaans niet in *pan*, *pam* of *pang* veranderd wordt, al is het, dat het stamwoord een werkwoord is, dat het voorzetsel *an*, *am* of *ang* aanneemt; en de grond van dien regel is, dat zulke naamwoorden meestal niet regelrecht van dit *werkwoord*, maar van een met het aanhechtsel *an* daarvan gevormd *naamwoord*, zijn afgeleid. Zoo is *ପାଣୀକଣ୍ଠ* *toetssteen*, niet regelrecht van *ପାଣୀକଣ୍ଠିତ* *toetsen*, afgeleid, maar van het naamwoord *ପାଣୀକଣ୍ଠ* dat ook reeds *toetssteen* beteekent. Evenwel is het niet te verwonderen, dat zulke naamwoorden, omdat het stamwoord toch een *werkwoord* is, ook wel als van een werkwoord afgeleid uitgesproken worden, en dat men dus b. v. ook wel *ପାଣୀକଣ୍ଠିତାମ୍ବଳ* in plaats van *ପାଣୀକଣ୍ଠ* zegt. Men mag dit dan dikwijls als een fout of misbruik beschouwen: maar in sommige woorden althans is dit misbruik, indien het dat is, een algemeen gebruik geworden, zooals in *ପାଇନ୍ଦିତାମ୍ବଳ* ofschoon dit woord in het Soendasch nog *ପାଇନ୍ଦିତାମ୍ବଳ* luidt en *rang, staat, beteekent*, hetgeen, om dit in het voorbijgaan te zeggen, wel meer, dan *regering, bestuur*, de ware beteekenis van het woord schijnt te zijn. Zeker is het een fout, indien men in plaats van *ପାଣୀକଣ୍ଠିତାମ୍ବଳ* *een plaats waar zich troepen bevinden*, b. v. *een legerplaats*, *ପାଣୀକଣ୍ଠିତାମ୍ବଳ* zegt; want dit woord komt van *ପାଣୀକଣ୍ଠିତାମ୍ବଳ* *troepen*, en niet van *ପାଣୀକଣ୍ଠିତାମ୍ବଳ* *ଯାହାକିମ୍ବଳ* als werkwoord,

vijf ^a letters van toepassing is, en niet op de *h*, *mm*, *ll* en *rr*, daar deze met de voorzetsels *pan*, *pam* en *pang* dubbelde medeklinkers worden, en dus het onderscheid niet merkbaar is, zooals daarvan boven reeds de noodige uitlegging gegeven is. ^b

Als zesde letter moet de ၁ hier nog bijgevoegd worden: zij is door den Schrijver over het hoofd gezien, omdat de naamwoorden, die van een met deze letter beginnend woord afgeleid zijn, zoo zeldzaam aangetroffen worden. Een voorbeeld is echter ပမိုဂုဏ္ဏများ *een aanleg, boomgaard, met jong verplant plantsoen*, van ပမိုဂုဏ္ဏများ *jong verplant plantsoen*, van het werkwoord ပမိုဂုဏ္ဏမှု *jonge boomen verplanten*; en een ander, tegen den door den Schrijver gegeven regel met *pan*, ပမိုပွဲများ *dat echter als werkwoord gebruikt wordt en aanstaren betekent, van ပိုပွဲ or ပိုပိုပွဲ *het zwart in de oogen, oogappel.** T. R.

b Zie § 125, maar daarbij de aanmerking. Voorbeelden zijn: **ပန်မာမျှ**
 Ng. en **ပန်သုတမျှ** Kr. school, van **ပန်မာမျှ** Ng. en **ပန်ပံ့** Kr. onder-
 wijzen; **ပုတေသနမျှ** of **ပတေသနမျှ** schuilplaats, beschermer, van
 ထားသုတမျှ schuilen, of ထားသနိုင်း beschermen; **ပုံချိန်ပါမျှ** of **ပုံ-**
 ချိန်ပါမျှ Ng., zoals **ပုံစံသုတမျှ** Kr., onderhoud, levensonderhoud, van
 ဖုံချိန်ပါမျှ doen leven; **ပန္ဒိုက်မျှ** een merk, teeken, van **ပန္ဒိုက်**

128. In de beteekenis maakt het ook eenig verschil, of het voorzetsel *an pa*, al, of niet, van het aanhechtsel *an* vergezeld gaat. Daarvan vergezeld betekent het woord een voorwerp, of een gebruik of einde; terwijl het in het tegenovergestelde geval een uitwerking, of de wijze, hoe iets geschiedt, te kennen geeft.^a

129. Als een onregelmatigheid moet hier aangeteekend worden, dat in de woorden *မရမေပါယ်* Ng. en *မရမေတိယ်* Kr. *moeijelijkheid*, *zwarigheid*, van *ရမေပြု* Ng. en *ရမေတိယ်* Kr. *moeijelijk*, *bezuurlijk*, een *k* tusschen het voorzetsel *pa* en het grondwoord gevoegd is; waarvan zich geen ander voorbeeld opdoet, dan dit.^b

een merk of teeken maken; *မရမေနာမျိုး* *een werktuig, waarmee men iets splijt,*
van *ရမေမျိုး* *splijten.* T. R.

* Wat de Schrijver hier van de beteekenis van het voorzetsel *pa* zegt, is zeer onvolledig. Zoo betekent het met het aanhechtsel *an* zeer dikwijls de plaats waar iets is of geschiedt, of een werktuig of middel, *waardoor* iets gedaan wordt; en zonder dat aanhechtsel ook den persoon, *door wien* iets geschiedt, b. v. in *မရမေပါယ်* Ng. en *မရမေဘဏ္ဍာ* Kr. *beschrijving*, maar ook *een schrijver*, van *ရမေပါယ်* Ng. *ရွှေ့ဘဏ္ဍာ* Kr. *schrrijven*. Doch dit vereischt een nader, opzettelijk onderzoek, zooals ook de beteekenis en het gebruik der afgelide naamwoorden, die door het aanhechtsel *an* en het voorzetsel *ka* gevormd zijn; een onderzoek, waartoe het mij thans aan tijd ontbreekt. T. R.

^a Het is te verwonderen, dat de Schrijver zich het zeer bekende woord

130. Zoowel in het schrift, als in de uitspraak, voornamelijk in het gewoon gesprek, worden de voorzetsels *ka* en *pa*, als ook de verlengingen van het laatste, dikwijls in *ki* *ké*, *pi* *pé*, *piŋgi* *pén*, *piŋgi* *pém* en *pi* *péng* veranderd; wat aan de beteekenis niets afdoet.

131. *pi*, wordt voor het grondwoord gezet, zonder daaraan, wanneer het een zelfstandig naamwoord is, eenige verandering van beteekenis te geven. Het schijnt geen ander nut te hebben, dan dat een bijvoeglijk naamwoord of werkwoord daardoor tot een zelfstandig naamwoord gevormd wordt. Het staat ook gelijk met het voorzetsel *pi pa*, daar men zoowel *piŋgi* als *piŋgi* als *piŋgi* en *piŋgi* zou kunnen schrijven. De laatste schrijfwijze van deze en meer andere woorden is echter algemeen aangenomen.* In den

யාග්‍රහා තුමස් Ng. en *යාග්‍රහා හිඹු* Kr. van *තුමස්* Ng. en *ඩීමු* Kr. *erlangen, bekomen, niet herinnerde.* Op dezelfde wijze treft men een tusschen twee bij elkaar komende klinkers ingevoegde *k* ook in *යාග්‍රහා ගැවා* aan: zie de aanmerking bij § 146. T. R.

* Opmerkelijk is het, dat men dit voorzetsel *pi* niet aantreft vóór woorden, die met een van die letters beginnen, waarvoor in plaats van *pa* meestal *pan*, *pam* of *pang* gebruikt wordt: althans van *බිජු ගැහුවා* *zitten*, en *බිජු පෙන්* *oorsprong, afkomst*, is de afleiding onzeker. Het voorzetsel *pi* wordt dus niet gebruikt tot het afleiden van zelfstandige naamwoorden van zulke werkwoorden, die een bedrijvigen vorm hebben: overigens schijnt het van het voorzetsel *ඩී*

erbiedigen stijl wordt het dikwijs ook zonder noodzaaklijkheid voor een woord geplaatst, daar de Javaan het als welvoeglijk beschouwt zijn woorden, wanneer hij tot een meerdere spreekt, zoo veel mogelijk uit te breiden.

132. De voorzetsels (ඖ *pra*, en එ *per*, hebben geen andere strekking, dan het voorgaande, en komen zelden voor. Het schijnt zelfs, dat zij oorspronkelijk niet tot de Javaansche taal behooren, maar van het Maleische voorzetsel *per* ontleend zijn.

pa, eigenlijk niet te verschillen, maar alleen daar gebruikt te worden, waar de beteekenis van het grondwoord door dit voorzetsel niet veranderd wordt. Het wordt zelfs voor werkwoorden gebruikt, zonder dat deze daardoor de beteekenis van zelfstandige naamwoorden ontvangen; zooals in මියනු ගැනී සහු න්ග. en මියනු ගැනී නු ක්ර. = ගැනී ගැනී සහු en ගැනී ගැනී නු vragen. T. R.

* Bij § 108, 7°. maakt de heer Gericke een aanmerking, die mij voorkomt hier beter op haar plaats te zijn. Zij is de volgende: »Het voorzetsel (ඖ *pra*) moet eigenlijk beschouwd worden, als afgeleid van het woord පරු (pārū) allen, gezamenlijk; b. v. in (පුඩානු) een kruisweg, dat duidelijk blijkt samengesteld te zijn uit මියනු of පැනු vier, en පැනු pārū; dus: vier wegen die samenlopen. Zoo ook (පුත්තුසානු) verbindenis, gezamenlijke overeenkomst, van එක්දා een belofte." — Zeker is het ten minsten, dat (ඖ *pra*, een verkorting is van පැනු in de beteekenis van deel, gedeelte. Zoo betekent (පුඩානු) vierde deel; b. v. සියු (පුඩානු) drie vierde;

133. Het voorzetsel, dat een grondwoord, wanneer het tot een werkwoord gestempeld wordt, als werkwoord ontvangt, wordt natuurlijker wijze weggelaten, wanneer van dat grondwoord een afgeleid zelfstandig naamwoord gevormd wordt; b. v. van നിയമിക്കുക *verdeelen*, komt നിയമിക്കുന്നാം *aandeel, gedeelte*; van നിശ്ചയിക്കുക *zien*, നിശ്ചയിക്കുന്നത് *gezigt*.

134. Er blijft ten aanzien der zelfstandige naamwoorden alleen nog over te vermelden, dat zij dikwijls door herhaling of verdubbeling gevormd worden, of wel door zamenvoeging van twee naamwoorden, waardoor dan aan de betekenis een zekere wijziging gegeven wordt. Men kan de eersten, waarin het grondwoord enkel herhaald wordt, *verdubbeld*, en de anderen, die uit twee verschillende bij elkaar gevoegde woorden bestaan, *zamengesteld* naamwoorden noemen.

135. De eenvoudige verdubbeling van een naamwoord geeft somtijds een onbepaald meervoudig getal te kennen^{*}; in andere gevallen echter wordt aan het woord door de verdubbeling een andere betekenis gegeven, zoodat het een benaming van een bijzonder voorwerp wordt, hetzij dan dat deze benaming met de betekenis van het grondwoord in

en zoo zegt men naar willekeur മാപാജാന്തിരമാണുമ്പു or മാപാജാന്തിരമാണുമ്പു
മും for *een derde*. — In de meeste woorden is het voorzetsel uit het Sanscritsch, en niet, zooals de Schrijver zegt, uit het Maleisch, ontleend; b. v. in പ്രകാരം *zaak, geding, artikel, hoofdstuk*, Ml. *कर्त्र*, Sanscr. *prakara*. T. R.

* Zie § 92, en de aanmerking daar. T. R.

verband staat, of niet; zooals blijken zal uit de volgende voorbeelden.

ଯାୟାମା-ମାୟାମା \ *plein of voorhof van een paleis of woning van een aanzienlijk persoon* (door de Hollanders verkeerd *Passeerbaan* genoemd), kan niet gerekend worden in eenig verband te staan met het enkele woord **ଯାୟାମା** \ *een golf, baar.* **ଯୁକ୍ତିଯା-ଯୁକ୍ତିଯା** \ beteekent *een soort van langen wimpel, die aan een bamboes opgestoken wordt,* terwijl **ଯୁକ୍ତିଯା** \ *een benaming is van iets dat opstijgt, zooals een fontein, bron.*^a — Voorts zijn er vele verdubbelde woorden, waarvan het enkele niet bestaat; zooals **ଯାଜା-ଯାଜା** \ *een veld, weide,* **ଯାନ୍ତି-ଯାନ୍ତି** \ *een ring*^b, **ଯାନ୍ତି-ଯାନ୍ତି** \ *geneesmiddel,* **ଯାପୀ-ଯାପୀ** \ *het uitspansel, de dampkring,* **ଶର୍ବାତା-ଶର୍ବାତା** \ *een sirih-doos,* en meer dergelijke. — Van andere en wel van de meeste verdubbelde woorden staat de beteekenis in verband met die van het enkele woord, waarvan zij gevormd zijn; b. v. **ଯାନ୍ତି-ଯାନ୍ତି** \ *een soort van sikkel, waarmee de padi gesneden wordt,* van **ଯାନ୍ତି** \ *of eigenlijk ପାଦି* \ *padi snijden.*

136. Behalven deze regelmatig verdubbelde naamwoorden is er nog een andere soort, waarvan de vokaalklanken een verwisseling ondergaan; zooals **ଶର୍ବାତା-ଶବ୍ଦା-ଶବ୍ଦା** \ *een soort van gewas,* **ଶର୍ବାତା-ଶବ୍ଦା** \ *zeker blad,* **ଶର୍ବାତା-ଶବ୍ଦା** \ *een eenig kind,* **ଶର୍ବାତା**

^a Zulk een lange wimpel zal dan wel zoo genoemd zijn geworden van het *op-stijgen* of *in de hoogte vliegen* door den wind. T. R.

^b Het enkele **ଯାନ୍ତି** \ beteekent in het Soendasch een *ring.* T. R.

অঞ্জি zekere bloem, **মামুল আলি** voor **মামুল** beenderen, gebeente.*

137. De *zamengestelde* naamwoorden kunnen desgelijsks in twee soorten onderscheiden worden; namelijk in zulke, die uit twee verschillende woorden van gelijke beteekenis bestaan; zooals **সোহাপিরেন্না** (*sohā-pirēnnā*) *genoegen, welbehagen, সিহত্রেন্না* (*sih-trēnnā*) *liesde, genegenheid*; en in zulke, waarvan elk woord een andere beteekenis heeft, zoodat echter uit de vereeniging van beiden een nieuwe beteekenis geboren wordt; zooals **কৃত্তিমিল্য** *een schrijver, van কৃত্তি* *be-*
stierder, werker, en মিল্য *schrijven; কৃত্তিপিলি* *stuurman, van*
কৃত্তি *en পিলি* *roer; পদ্মমালালিঙ্গ* *de naam van zekeren*
bloem, van পদ্ম *ondersteunen, stutten, en লিঙ্গ* *de lucht;*
মামান্ত্ৰিবা *een schoonvader (die als oudere verwant toegenaderd is),*
van মামা *naderen, en বা* *oud.*

138. Voorts moet nog aangemerkt worden, dat de eerste letter van een woord dikwijls verdubbeld wordt, waardoor aan de beteekenis zeer veel nadruk wordt bijgezet. Deze herhaling geschiedt nogtans dikwijls zonder noodzaaklijkheid, en dient dan alleen tot bevordering van de fraaiheid en den nadruk in de voordragt; b. v. **মামান্ত্ৰিবৰোবা** *(adjå kënnå mamánnssing roeroebå) laat u niet door het*

* Vergelijk hetgeen beneden § 236 over dergelijke werkwoorden gezegd zal worden. T. R.

zoet-der verleiding weg-slepen. In vele woorden echter heeft de herhaling altijd plaats, en kan niet nagelaten worden zonder de beteekenis van het woord te verduisteren; zooals b. v. in မြတ်မာမ်း *een dreigend onheil*, မြတ်မာမ်း *onopregtheid*, မြတ်မာမ်း *een aangenomene houding.**

139. Al wat in dit hoofdstuk over de verbinding der zelfstandige naamwoorden met voorzetels en aanhechtsels en de verandering van letters of klanken, die in sommige gevallen daarbij plaats heeft, gezegd is, dat is ook op de verdubbelde naamwoorden van toepassing. Er moet hieromtrent slechts aangemerkt worden, dat de voorzetels voor het eerste en de aanhechtesl achter het laatste woord geplaatst worden, zoodat er geen scheiding ontstaan kan. De naamwoorden, waarvan de eerste letter verdubbeld is, kunnen niet verdubbeld worden, en moeten zij verdubbeld worden, dan vervalt die herhaling van de eerste letter.

* Door den heer Gericke wordt in zijn *Eerste gronden*, § 24, aangemerkt, dat door de eerste letter van een zelfstandig naamwoord te verdubbelen en het aanhechtesl *an er* achter te voegen, een soort van meervoud gevormd wordt; b. v. ပါမာမြန်မာရ် *bevelen*, မိမာမာရ်မြန်မာရ် *koopwaren*, မုစ္မာမြန်မာရ်မုစ္မာမြန်မာရ် *bladeren*, ပါပံ့မြန်မာရ် *gedaanten.* T. R.

DERDE HOOFDSTUK,

OVER DE BIJVOEGLIJKE NAAMWOORDEN.

140. In de eenvoudige woordvoeging wordt het bijvoeglijke naamwoord achter het zelfstandige geplaatst; b. v. **ବାନ୍ଧୋ ଜାଣିଲ୍ଲା** (*bannjoe àdém*) *koud water*, **ବାନ୍ଧିଲ୍ଲା କାନ୍ଦିପାଇଁ** (*lading ländép*) *een scherp mes*, **ଓମାହ ଗେଡେ** (*omah gedé*) *een groot huis*, **ଶାରୀକା ବାଳିଯାଇଁ** (*lare alit*) *een klein kind*.

141. Dikwijls wordt meer uitdrukkelijk op de eigenschap of hoedanigheid van het onderwerp gewezen door het bijvoeglijk naamwoord te doen voorgaan; hetgeen geschiedt zonder de beide woorden door een werkwoord te verbinden: doch alsdan is het zelfstandig naamwoord altijd van een aanwijzend voornaamwoord of een daarmee gelijkstaand aanhechtsel vergezeld: b. v. **ଓମବା ଦେଲାଙ୍ଗ୍‌ଗୋଙ୍ଗ ଇକେ** (*òmbå dëláng-goeng ikoe*) *breed (is) die weg, of die weg (is) breed*; **ବିଗାର ଦ୍ୟାରାନ୍ନେ** (*bigar djaránné*) *het paard (is) wild.*^a

142. De nadruk wordt ook dikwijls vermeerderd door tusschenvoe-

^a In de woordvoeging, waarvan de Schrijver hier melding maakt, is het bijvoeglijk naamwoord het *praedicaat*. Zij heeft dus niets gemeens met die, waarover in de voorgaande en volgende paragrafen gesproken wordt en waarin het bijvoeglijk naamwoord de *bepaling* van een zelfstandig naamwoord is. T. R.

ging van de woorden **ହୀଁ** [Ng.] of **ହୀଁ ଏଣ୍** [Kr.Ng.] *die, welke;*
 b. v. (ପ୍ରକାରା କଂଗ ରୋବେଡ୍) *een zaak die moeijelijk
 is; (କ୍ରାନୁ ଓ କେନ୍ନା ପେଂଗୋଲୋ ଇକେ ଅଙ୍ଗଦେଳ ମରିଂ ଓଂଗ କଂଗ ାଲା)* *want
 de hoogepriester kan een mensch, die slecht is, niet vertrouwen.*

143. De bijvoeglijke naamwoorden zijn, even als de zelfstandige, aan' geen verandering van geslacht, getal of naamval onderhevig, en al wat daaromtrent in het voorgaande hoofdstuk gezegd is, dat is ook op dit rededeel van toepassing. In de herhaling van een bijvoeglijk naamwoord ligt insgelijks veelal een onbepaald meervoud opgesloten^a; doch in andere gevallen moet zij niet daarvoor gehouden worden, maar dient zij, om aan het woord meer nadruk in de rede bij te zetten:

b. v. (୭ମାହ ଗେଦେ ଗେଦେ) *groote huizen,* (ପ୍ରାଦ୍ଯୋରିତ ବେତ୍ଜି-ବେତ୍ଜି) *goede soldaten;* (ସର୍ରୋ-ସର୍ରୋ) *zeer hard.*

144. De afleiding van bijvoeglijke naamwoorden van andere redeelzen bepaalt zich voornamelijk tot zulke, die van werkwoorden gevormd zijn door het voorzetsel **କା** en het aanhechtsel **ଅନ୍ତିର୍ମିଳି** *an*; welke afleidingen wel als bijvoeglijke naamwoorden in de rede voorkomen, doch eigenlijk als deelwoorden van den lijdenden vorm van het werkwoord beschouwd moeten worden; zooals **ପ୍ରକାରା ହୀଁଏଣ୍** *geacht,*

^a Vergelijk § 92 en de aanmerking daarbij. T. R.

geëerd; eigenlijk die veel aanhangen of volgelingen heeft, van **၁ၻ၂၇၃၁** volgen, naast, of op zijde, gaan.

145. Van bijvoeglijke naamwoorden leidt men door het achteraanvoegen van *an* ook andere af: b. v. **၁ၻ၂၇၄၂၁** onbeplant (rijstveld na den oogst), van **၁ၻ၂၇၃၁** zwart; **၁ၻ၂၇၅၂၁** beplant (rijstveld, op het tijdstip dat de padi rijp, dus *geel*, is), van **၁ၻ၂၇၃၁** geel.

146. Geheel onregelmatig is de afleiding der woorden **၁ၻ၂၇၂၂၁** **၁ၻ၂၇၂၃၁** (Ng.) en **၁ၻ၂၇၂၄၁** (Kr.) *aangenaam, gemakkelijk, behaaglijk*, van **၁ၻ၂၇၂၅၁** en **၁ၻ၂၇၂၆၁** *lekker* (van smaak). Hiervan doet zich geen ander voorbeeld op.^a

147. Door het voorzetsel **၁ၻ၂၁၁** *ka*, en het aanhechtsel **၁ၻ၂၄၁၁** *an*, bekomt een bijvoeglijk naamwoord ook den zin, die in onze taal door het voorzetsel *te* wordt uitgedrukt: zooals **၁ၻ၂၂၁၂၁** *te breed*, van **၁ၻ၂၃၁၂၁** *breed*; **၁ၻ၂၃၁၃၁** *te groot*, van **၁ၻ၂၃၁၃၁** *groot*; enz. Het aanhechtsel verandert ook wel in **၁ၻ၂၂၁၁** *en*, b. v. **၁ၻ၂၃၀၈၁၉၁၃၁** *te kort*.^b

^a Beide woorden zijn samengesteld: **၁ၻ၂၇၂၃၁** uit **၁ၻ၂၇၂၁၁** en het onafscheidelijk voorzetsel **၁ၻ၂၁၁** *sa*, met een tusschen de bij elkaar komende klinkers gevoegde *k*, zooals in **၁ၻ၂၇၂၄၁** (§ 129) zoodat het eigenlijk *gaarach lekker* beteekent; en **၁ၻ၂၇၂၅၁** uit **၁ၻ၂၇၂၅၁** en **၁ၻ၂၃၁၁** Kw. *zeer, buitengewoon*. T. R.

^b Zoo ook **၁ၻ၂၃၁၃၁၃၁၁၁၁** Ng. of **၁ၻ၂၃၁၃၁၃၁၁၁၁** Kr. *te laat op den avond*, van **၁ၻ၂၃၁၃၁၁၁** Ng. of **၁ၻ၂၃၁၃၁၁၁၁** Kr. *avond*. T. R.

148. *Om de trappen van vergelijking te kennen te geven, ondergaan de bijvoeglijke naamwoorden geen verandering van uitgang of anderzins.*

De vergelijkende trap wordt gewoonlijk aangeduid door het bijvoeglijke naamwoord onmiddellijk vóór het zelfstandige te zetten: dat men vergelijkender wijzé spreekt, moet dan uit den zamenhang begrepen worden:

b. v. ပျော်ဟန်အဲမျှ။ (doewoer oewit ikoe) *die boom is hooger* [eig. *hoog — is die boom*], ရုခားလျာင်ဘာမျှ။ (rosâ djarankoe) *mijn paard is sterker.*

149. *Indien de persoon of zaak, waarmee men vergelijkt, genoemd wordt, dan zet men vóór dit naamwoord één der woorden မာတ္ထာ။ မာလို့။ ပေမျှ။ of မာပါ့။ die dan in zulk een zamenhang zooveel als*

* မာပါ့။ is het Krâmâ van မာတ္ထာ။ Ngoko: *de tweede, het tweede, ten tweeden; met, benevens.* Ook ပေမျှ။ is Ngoko, en betekent *met, benevens.* မာလို့။ is, geloof ik, ook enkel in Ngoko in gebruik. In plaats van မာပါ့။ wordt, zooals de heer Gericke in zijn *Eerste gronden* heeft aangemerkt, ook het daarvan afgeleide မာပါ့ပေမျှ။ gebruikt. Hij geeft er dit voorbeeld van: မြတ်။ ယိုးမာတ္ထာ။ မာပါ့ယောက်မှု။ မာပါ့ယောက်မှု။ er waren meer doden dan levenden. Ook ရှာတ္ထာ။ Ng. en ရှာလို့။ Kr.Ng. worden, zooals mede door den heer Gericke daar is aangetoekend, in vergelijkingen gebruikt; en deze woorden komen in eigenlijke beteekenis volkommen met ons *dan* overeen. Hij geeft er dit voorbeeld van: ပေတာမာတ္ထာ။ ရှာတ္ထာ။ မာပါ့။ မာပါ့။ မာပါ့။ မာပါ့။ *het is daar slechter dan hier.* T. R.

dan beteekenen: b.v. පුෂ්පිණ පිහිටි යිනු යමාත්‍රකාව පුෂ්පිණ පිහිටු (oewit iki wis doewoer karo oewit ikoe) deze boom is hooger dan die boom.

150. Ook plaats men, om sterker te vergroten, vóór de bijvoeglijke naamwoorden de volgende woorden: ယုန်း[Kr.] en ယုမိုး[Ng.] meer, ယုတ္ထုန်းပါး[Kr.] en ယုတ္ထုမိုးပါး[Ng.] overtreffen; b. v. ယုန်းလုပ်ကိုး ríker, ယုမိုးစီးပွား grooter, ယုမိုးစီးပွား beter.

151. De overtreffende trap wordt doorgaans op dezelfde wijze als de vergelijkende uitgedrukt, en moet dan uit den zin verstaan worden: b. v.
ଅଣ୍ଟିଲାଙ୍କାବିହୀନ୍ତିରେଖିଲୁଗ୍ରା (toelissan kang loewih bëtji') het fraaiste schrift; ଯାଂକ୍ଲାଂକୋଏଂଗିଅଗେଂଗ (ánglánkoéngi ágeng) zeer groot, buitengewoon groot. — Ook wordt het woord କିମ୍ବା or ମିମ୍ବା Ng. of ପାମ୍ବା Kr.

* De heer Gericke geeft in zijn *Eerste gronden* van het gebruik dier beide werkwoorden **ဟုတ္တာပါ၏Kr.** en **ဟုတ္တာပါ၏Ng.**, waarbij hij ook nog **တော်မျိုး၏Kr.Ng.** voegt, het volgende voorbeeld: **ဟနဲ့သရမယ့်အာမာ** **ဟုတ္တာပါ၏Kr.** **ဆိုရယ်တော်မျိုး၏Ng.** *uw groote overtreft mij;*
d. i. *gyj* *zijt grooter dan ik.* T. R.

b Eigenlijk: *groot overtreffend*

• Naar alle waarschijnlijkheid is het woord **සංක්ද** van **භාෂ්‍ය** afgeleid; waarom het beter is **සංක්ද**, *sánking*, te schrijven, gelijk het door de meeste Javanen wordt uitgesproken. G. — **භාෂ්‍ය** en **සංක්ද** zijn werkelijk één en hetzelfde woord: het onderscheid ligt eigenlijk slechts in de plaatsing van den klemtoon op de eerste of laatste lettergreep. **භාෂ්‍ය සංක්ද**, *sónkdu*, wordt na-

er dikwijs bijgevoegd; b. v. ගේල්කොංගිභාගෝජු (anglánkoéngi saking bagoes) uitstekend schoon.*

melijk in plaats van පැහැණු sākā, gezegd, daar men de eerste lettergreep met een neusklank sluit; wat in dergelijke woorden zeer dikwijs geschiedt, gelijk b. v. het Javaansche මෙසිංඡා hetzelfde woord is als het Maleische میامِ *tijd*, *getijde*, dat in het Javaansch eigenlijk මෙසා māsā, zou moeten luiden. පැහැණු nu is óf zamengesteld uit පැහැණු en මා en óf, wat mij thans waarschijnlijker voorkomt, het is de Krâmâ-vorm පැහැණු sāki, met de Tjetjâ' tot uitgang der verbinding met het volgende naamwoord, gelijk men dienzelfden uitgang ook, zooals wij beneden zien zullen, bij de telwoorden aantreft. Zoo ook bij de voorzetsels නෑත්‍යා en නෑත්‍යා *naar, tot*, van නෑත්‍යා of නෑත්‍යා *komen* (: het laatste, නෑත්‍යා is in deze beteekenis in het Javaansch wel niet in gebruik, maar is nog bewaard in het Maleisch). Ja ook in මියුණු dat hetzelfde als නෑත්‍යා en නෑත්‍යා betekent, treft men dien uitgang aan: want het grondwoord is ongetwijfeld මියුණු dat even als නෑත්‍යා in den zin van *kom, komaan!* gebruikt wordt. — Dat පැහැණු nu, om tot dit woord terug te keeren, spreekt men tegenwoordig gewoonlijk *sánking* uit, zoodat ook de eerste lettergreep door een neusklank gesloten wordt, gelijk men ook in plaats van පැහැණු sākā, in den zin van *afkomst, oorsprong*, altijd පැහැණු sānkā, zegt. Geletterde Javanen willen echter, dat men altijd පැහැණු zal schrijven, en de heer Gericke is ook zelf gewoon deze spelling te volgen. T. R.

* Eigenlijk: overtreffende (*uitmuntende* of *te boven gaande*) van schoon (*van wegen de schoonheid*). Zoo ook in het door den heer Gericke gegeven voorbeeld van

152. De meeste nadruk wordt echter aan den overtreffenden trap gegeven door achter het bijvoeglijke naamwoord මියාදැනු [Kr.] of මාදායා [Ng.] *zelf, alleen, eenig, of* මිහාහු [Kr.Ng.] *geheel, gansch, te laten volgen; b. v. මාදායාමියාදැනු* *de grootste, මිසිදායාදැනු* *de kleinste.*

153. Een herhaling van het woord met bijvoeging van het aanhechtsel මාදා [Ng.] of මියාහු [Kr.] geeft ook een zekeren overtreffenden trap te kennen; zooals in de woorden බාගුහාතුහා *het langste, ten langsten (van den tijd),* ගුඩුගුඩුත්‍රාහා *het hoogste, ten hoogsten, enz.*^a

154. In den verhevenen stijl, bijzonder wanneer van de Godheid, een vorst of ander verheven persoon gesproken wordt, bedient men zich veel van het Kawi-woord මාහා dat in dezen zin een *verhevenheid of uitmuntendheid* te kennen geeft en in de Javaansche taal enkel in zetting met een ander woord gebruikt wordt: b. v. ගෝසිලාහුමාහා පායායාවි *(Goesti Allah kang māhā soetji) de allerheiligste God;* කෘජ්ංජකාරමාහායායාවි *(kāngdjēng rādjā kang māhā àgēng) de grootste, verhevenste koning*^b; පාහායාවි *de heerlijkste.*

Ngoko: පාහායාවියිනිසායායාවි *de slechtste; eigenlijk: overtreffende van wegen slechtheid.* T. R.

^a Deze uitdrukkingen beteekenen letterlijk: *zijn lengte lang, zijn hoogte hoog.* T. R.

^b Zoo noemen de Javanen bij uitsluiting den Koning der Nederlanden. G. —

155. Omrent de bijvoeglijke naamwoorden valt alleen nog te zeggen, dat zij in de woordvoeging, even als de bijwoorden en werkwoorden, dikwijs het onafscheidbaar voorzetsel *an a* bij zich nemen; hetgeen de kracht der uitdrukking bevordert en tot aanvulling en verfraaijing van den stijl zeer dienstig is^a; b. v. ଲାମୋନ ଅନ୍ତା ପାତ୍ରାପ୍ପେ ଅବେତ୍ଜି (lamoen ånå wong patráppé abëtji?) indien iemand een goed gedrag heeft.

VIERDE HOOFDSTUK,

OVER DE TELWOORDEN.

156. De *telwoorden* onderscheidt men in *bepaalde* en *onbepaalde*. — De eersten geven een bepaalde hoeveelheid of juist getal te kennen,

In het Sanscritsch wordt even zoo in samenstellingen *mahā* gebruikt. Het beteekent *groot, verheven*, in samenstellingen zooals ons *grootmagtig, grootachibare*, en dergelijke. T. R.

^a De eenvoudige waarheid is, dat door dat voorzetsel aan een woord, dat anders bijvoeglijk naamwoord is, de vorm van een onbedrijvig werkwoord (of *toestandswoord*) gegeven wordt; wat veelal niet zonder nadruk geschiedt. Zoo luidt het gegeven voorbeeld letterlijk: indien het is dat iemand zijn gedrag *goed* is; of: indien er iemand is (en) zijn gedrag *is goed*. ଦେଖିଲୁଗୁ beteekent *goed*, maar ଦେଖିଲୁଗୁ *goed zijn*. In het gegeven voorbeeld is het met ଅବେତ୍ଜି *niet als bepaling*, maar als *praedicaat* verbonden. T. R.

en worden verdeeld in *hoofdgetallen*, *rangscherkende* en *gebrokene getallen*.

157. De *hoofdgetallen* zijn:

ମିନ୍ଦି \ or ଯମିନ୍ଦି Ngoko, ହାନ୍ତିଗାଲ୍ପି \ Krâmâ	één.
ଦୁଇ \ Ng., ଦୁଇ \ Kr.	twee.
ତ୍ରି \ Ng., ତ୍ରି \ Kr.	drie.
ଚାରି \ Ng., ଚାରି \ Kr.	vier.
ପଞ୍ଚ \ Ng., ପଞ୍ଚ \ Kr.	vijf.
ଷଷ୍ଠି \	zes.
ଷଷ୍ଠି \	zeven.
ଅଧିଶ୍ଵର \	acht.
ନନ୍ଦି \	negen.
ଦୁଇଜଣି \ Ng., ଦୁଇଜଣି \ Kr.	tien. ^b
ପଞ୍ଚଜଣି \	elf.

* De heer Gericke geeft in zijn *Eerste gronden* § 18 ହାନ୍ତିଗାଲ୍ପି \ of ହାନ୍ତିଗାଲ୍ପି \ als Krâmâ op, en in het afschrift van zijn woordenboek vind ik alleen ହାନ୍ତିଗାଲ୍ପି \ als Krâmâ, en ହାନ୍ତିଗାଲ୍ପି \ als Mâdyâ aange- teekend. Intusschen is het zeker, dat deze laatste vorm ook in Krâmâ gebruikt wordt, vooral in het gesprek. T. R.

^b In Kawi heeten de getallen van 1 tot 10: କାମା \ 1, ଦ୍ଵି \ of ଦ୍ଵିତୀୟ \ 2, ତ୍ରି \ 3, ଚାରି \ 4, ପଞ୍ଚ \ 5, ଷଷ୍ଠି \ 6, ଦୁଇ \ 7, ପଞ୍ଚଜଣି \ 8, ଦୁଇଜଣି \ 9, ଦୁଇଜଣି \ 10. Dit zijn de Sanscritsche telwoorden. T. R.

ရှားသယျဗြဲ Ng., မာပါရိပါသယျဗြဲ Kr.	twaalf.
နိုယ်ယျဗြဲ Ng., အိုကာမိုယျဗြဲ Kr.	dertien.
ဟနိုယ်ယျဗြဲ Ng., မာတ္ထိယ်ယျဗြဲ Kr.	veertien.
ပီမယ်ယျဗြဲ Ng., ဘာ့သွေ့ယ်ယျဗြဲ Kr.	vijftien.
ဒိဇိုယျဗြဲ	zesien.
ပို့ကျယ်ယျဗြဲ	zeventien.
ရှားသယ်ယျဗြဲ	achtien.
သူတယ်ယျဗြဲ	negentien.
ရှားသယျဗြဲ Ng., မာပါရိယော် Kr.	twintig.
သပို့မှုံး	één en twintig.
ရှားသယ်မှုံး Ng., မာပါရိယ်မှုံး Kr.	twee en twintig.
နိုယ်ယ်မှုံး Ng., အိုကာယ်မှုံး Kr.	drie en twintig.
ဟနိုယ်မှုံး Ng., မာတ္ထိနှုံး Kr.	vier en twintig.
ပီယ်မှုံး	vijf en twintig.
မိမိမှုံး	zes en twintig.
ပို့မှုံး	zeven en twintig.
ရှားသယ်မှုံး	acht en twintig.
သူတယ်မှုံး	negen en twintig.
နိုယ်ယ်မှုံး Ng., အိုကာယော် Kr.	dertig.
နိုယ်ယ်မှုံးမိန္ဒီ Ng., အိုကာယော်သဏ္ဌာယျဗြဲ Kr. .	één en dertig.
နိုယ်ယ်မှုံးရှားသယ်မှုံး Ng., အိုကာယော်အော်ပါရိ Kr. .	twee en dertig.
ဟနိုယ်ယ်မှုံး Ng., မာတ္ထိမှုံး Kr.	veertig.
ရှုံးနိုယ်မှုံး	vijftig.

අභ්‍යන්තර පිළි Ng., අභ්‍යන්තර පිළි මාසු Kr. . . .	<i>dén en vijftig.</i>
අයියනු	<i>zestig.</i>
මින්දු මාසු Ng., මින්දු මාසු Kr.	<i>zeventig.</i>
අභ්‍යන්දු මාසු Ng., අභ්‍යන්දු මාසු Kr.	<i>tachtig.</i>
අභ්‍යන්දු මාසු Ng., අභ්‍යන්දු මාසු Kr.	<i>negentig.</i>
අභ්‍යනු	<i>honderd.</i>
අභ්‍ය	<i>duizend.</i>
අභ්‍ය මාසු Ng., මාසු මාසු Kr.	<i>twoe duizend.</i>
අභ්‍ය මාසු	<i>tien duizend.</i>
අභ්‍ය මාසු	<i>honderd duizend.</i>
අභ්‍ය මාසු	<i>een miljoen.</i>

* De heer Gericke voegt hierbij in zijn *Eerste gronden* § 18 nog de volgende: මාසු මාසු 10,000,000; මාසු මාසු 100,000,000; මාසු මාසු 1000,000,000; මාසු මාසු 10,000,000,000; en මාසු මාසු 100,000,000,000. Deze beide laatste woorden beteekenen echter volgens het woordenboek van den heer Gericke hetzelfde, namelijk *billioen*, en het onderscheid is slechts dit, dat මාසු මාසු een gewoon Javaansch en මාසු een Kawi-woord is. De heer Gericke heeft er wel niet bijgevoegd, wat hij onder *billioen* verstaat, maar volgens het meermalen aangehaalde, door een Javaan samengestelde woordenboek is මාසු මාසු = මාසු මාසු en මාසු = මාසු මාසු d. i. 10,000,000,000, en dus මාසු මාසු 100,000,000,000; en even zoo wordt මාසු මාසු in ditzelfde woordenboek door 10000000000 verklارد. T. R.

158. Tot goed verstand van deze telwoorden en van de veranderingen, die zij in de verbinding met andere woorden ondergaan, is het noodzakelijk, ze nader te beschouwen en elke bijzonderheid er van aan te tekenen.

159. Het telwoord **ণি^{ତ୍ତି}** is samengetrokken uit het onafscheidelijk voorzetsel **ଏ** *sa*, dat een *eenheid* betekent, en het woord **ମଣି^{ଟି}** *stuk*, dat ook **ମଣି^{ଟି}** uitgesproken wordt en dan een *korrel* betekent; terwijl op dezelfde wijze in *Båså-kråmå* de benaming van dit getal uit **ଏ** *sa* en **ଅନ୍ତର୍ଗତ୍ୟ** *eenig, eenheid*, is samengesteld. Gewoonlijk wordt, om de eenheid aan te duiden, slechts dit voorzetsel **ଏ** *sa* voor het naamwoord geplaatst; zooals **ଏକିଶିଖ୍ୟ** *een Spaansche mat*, **ଏମହି** *een maand*; en men bedient zich van het woord **ମଣି^{ଟି}** of **ଏହାନ୍ତର୍ଗତ୍ୟ** alleen dan, wanneer het niet in verbinding met een naamwoord voorkomt, of wel om aan de bepaling der eenheid een bijzonderen nadruk bij te zetten. Vraagt men b. v. **ଏହାନ୍ତର୍ଗତ୍ୟାଯାତ୍ମକାବାଚାନ୍ତିପିଲା** (*kówe anggåwå batoer pirå*) hoeveel bedienden brengt *gij mede?* dan is het antwoord **ମଣି^{ଟି}** of **ଏହାନ୍ତର୍ଗତ୍ୟ** *één*. **ଦ୍ୱାରାନ୍ତିମଣି^{ଟି}** (*djarankoc amoeng sidji*) *ik heb slechts één paard.*

160. Het telwoord **ଦ୍ୱାରାନ୍ତର୍ଗତ୍ୟାଃ** *twee*, is eigenlijk een verdubbeling van den oorspronklichen vorm **ଦ୍ୱାରା** met verwisseling van de letters **ରା** en **ାର**, die in meer woorden van deze taal voorkomt.^a En zoo zijn

^a Vooral wanneer, zooals in **ଦ୍ୱାରାନ୍ତର୍ଗତ୍ୟାଃ** (dat ook nog wel in dezen onver-

ook ପାତ୍ରେଣ୍ଟିଙ୍କୁ \ vier, en ଶିଥେଣ୍ଟିଙ୍କୁ \ zes, door herhaling der eerste letter van ପାତ୍ରେଣ୍ଟିଙ୍କୁ \ en ଶିଥେଣ୍ଟିଙ୍କୁ \ gevormd. Deze verdubbeling komt alleen voor, wanneer de telwoorden geplaatst worden achter het woord van datgeen, waarvan men het getal te kennen geeft: b. v. ଷାଖାନ୍ତିକିଙ୍କୁ \ zes boeken.

161. Voör het naamwoord of ander telwoord, waarmee zij verbonden worden, geplaatst, nemen de telwoorden ଦ୍ୱାରା \ twee, ତ୍ରୀଯା \ en ତ୍ରୀଗା \ drie, ଚାରିଅଳ୍ପା \ vier, ପିଞ୍ଜା \ vijf, ଷିଞ୍ଚା \ zeven, ଏକାଶ୍ୟା \ acht, en ନାନ୍ଦା \ negen, een *Tjētjā'* tot uitgang aan; b. v. ଦ୍ୱାରାମିଲ୍ଲୁ \ ଦ୍ୱାରା \ two pikols, ତ୍ରୀଯାପ୍ରମା \ three vaartuigen, ତ୍ରୀଗାପ୍ରମାଦିନ୍ଦ୍ରୀ \ three zaken, ଚାରିଦିନ୍ଦ୍ରୀ^b \ vier dagen, ପିଞ୍ଜାମିଶ୍ରୀ \ vijf paren,

anderden vorm wordt aangetroffen) twee lettergrepes, die beide met een ର୍ମ beginnen, op elkander volgen. T. R.

In dit geval wordt ook wel de eerste letter van de overige tweelettergrepige telwoorden herhaald. Dit is inzonderheid het geval met ଦ୍ୱାରାମିଲ୍ଲୁ \ b. v. ତ୍ରୀମିହନ୍ତାମିଲ୍ଲୁ \ two mensen. — In plaats van ଶିଥେଣ୍ଟିଙ୍କୁ \ als het niet zóó, als een bijvoeglijk naamwoord, achter een zelfstandig naamwoord geplaatst wordt, zegt men ook ପିଞ୍ଜିଙ୍କୁ \ om er zóó den tweelettergrepigen vorm aan te geven (§ 84): b. v. ପିଞ୍ଜିପାତ୍ରେଣ୍ଟିଙ୍କୁ \ (wární pángot énném) kromme messen zes. Zie het *Leesboek tot oefening*, bl. 10. T. R.

^b Men ziet, dat ଚାରିଅଳ୍ପା \ vier, het enige van die telwoorden, dat op een medeklinker uitgaat, niet enkel de *Tjētjā'*, maar *ang* tot uitgang aanneemt. De

ପିଅଁଷିଣି \ zeven maanden, ଏବାହ୍ୟାଶ୍ୱାହ୍ୟା \ acht honderd, ଏବାହ୍ୟା
ପ୍ରାପ୍ତିନିଃସମ୍ମାନି \ negentig. — Deze uitgang, die evenwel in de samenstelling
der telwoorden van 11 tot 19 en van 21 tot 29 niet gebruikt wordt^a,
schijnt alleen te dienen, om de welluidendheid te bevorderen en
het telwoord met het volgende woord te verbinden. — In Krâma
verliest in dit geval ବାହାପାତ୍ରା \ vier, de eerste lettergreep^b;

overigen, die insgelijks op een medeklinker uitgaan, nemen dien uitgang niet aan.
Ook bepaalt zich dit tot telwoorden beneden de tien. Maar het vraagwoord,
waarmee naar een getal gevraagd wordt, ପିଗା \ hoe veel? krijgt in hetzelfde
geval insgelijks de Tjetja' tot uitgang; b. v. ପିଜାଯିନ୍ଦ୍ରା \ hoeveel dagen? ପିଜା
ପାତ୍ରାହ୍ୟା \ hoeveel honderd? Overigens treft men dezen uitgang ook nog in enige
voorzetsels aan: zie de aanmerking ^c bij § 151. T. R.

^a Deze samenstelling is ook van een anderen aard. T. R.

^b Deze eerste lettergreep in ବାହାପାତ୍ରା \ is het voorzetsel ବା sa, dat,
zoals de Schrijver hierboven (§ 159) gezegd heeft, een *eenheid*, of liever *en*
eigenlijk één geheel, betekent, en even zoo in ବାହ୍ୟାଶ୍ୱା \ en ବାହ୍ୟାଶ୍ୱା \ *tien*,
ବାହ୍ୟାଶ୍ୱା \ of ବାହ୍ୟାଶ୍ୱା \ 25, ଏବାହ୍ୟାଶ୍ୱା \ 50, ଏବାହ୍ୟାଶ୍ୱା \ 60,
ବାହ୍ୟାଶ୍ୱା \ 100, ଏବାହ୍ୟା \ 1000, ବାହ୍ୟାଶ୍ୱା \ 10,000, en de verdere *ronde*
getallen voorkomt. In dit ବାହାପାତ୍ରା \ heeft men namelijk nog een spoor
van een vroeger gebruikelijk *viertallig* stelsel in het tellen, dat later voor het
tientallig stelsel plaats heeft gemaakt. Zie Crawfurd's *History of the Indian Archi-
pelago*, Vol. I, p. 255; W. von Humboldt über die Kawi-Sprache auf der Insel Java,

b. v. ଅପାତ୍ରିଷ୍ଟିମ୍ବା \ vier dagen, ଅପାତ୍ରିଷ୍ଟିମ୍ବା \ vier jaren, ଅପାତ୍ରିଷ୍ଟିମ୍ବା \ veertig.

162. De woorden ପ୍ରଥମୀ \ en ଦ୍ୱାଦ୍ଶୀ \ beteekenen *tiental*, en dienen tot het vormen van de benamingen der tienheden, door er telwoorden der eenheden vóór te zetten, zooals uit de bovenstaande opgaaf der telwoorden te zien is. Hierbij treft men echter deze bijzonderheid aan, dat de getallen *vijftig* en *zestig* eigene benamingen hebben: ଅପାତ୍ରିଷ୍ଟିମ୍ବା \ en ଷଷ୍ଠିଦ୍ୱାଦ୍ଶୀ \

163. Van *twintig* tot *dertig* worden de telwoorden gevormd door het woord ଅପାତ୍ରିଷ୍ଟିମ୍ବା \ voorafgegaan van de benamingen der eenheden, met uitzondering alleen van ଷଷ୍ଠିଦ୍ୱାଦ୍ଶୀ \ 25. Dikwijs gebruikt men voor *vier* en *twintig* ook dit woord met bijvoeging van het woordje (ପ୍ରଥମୀ \ b.
b. v. ଚିହ୍ନାକଷ୍ଟାତ୍ମବତ୍ତା (ପ୍ରଥମୀ \ *vier en twintig mangas*; en om 25 uit te drukken, voegt men dan dikwijs bij ଷଷ୍ଠିଦ୍ୱାଦ୍ଶୀ \ het woord ପାଇନ୍ଦିମ୍ବା \ dat *vol, gesloten*, betekent.

B. II, S. 263, en hetgeen de uitgave Dr. Buschmann daarbij gevoegd heeft, S. 266.

Het betekent eigenlijk *een geheele troep of schaar*.

ଚିହ୍ନାକଷ୍ଟାତ୍ମବତ୍ତା \ of କଷ୍ଟାତ୍ମବତ୍ତା \ van ଅପାତ୍ରିଷ୍ଟିମ୍ବା \ *draad*, betekent *een draad*; en zoo betekent ଅପାତ୍ରିଷ୍ଟିମ୍ବା \ van ଯିତିକଣ୍ଠିତା \ *een band of omwindsel*. De eigenlijke betekenis van ଚିହ୍ନାକଷ୍ଟିମ୍ବା \ waarvan ଷଷ୍ଠିଦ୍ୱାଦ୍ଶୀ \ komt, is onbekend, zooals ook die van ଅପାତ୍ରିଷ୍ଟିମ୍ବା \ T. R.

» (ପ୍ରଥମୀ \ schijnt hetzelfde te beteekenen als ଚିହ୍ନାକଷ୍ଟିମ୍ବା \ Ng. *nabij*, - *digit bij*, zoodat ଷଷ୍ଠିଦ୍ୱାଦ୍ଶୀ (ପ୍ରଥମୀ \ zooveel zeggen wil als *op één na vijf en twintig*. T. R.

164. De overige getallen tusschen de tienheden worden zeer eenvoudig uitgedrukt door de benaming der tienheid met het telwoord der eenheid er achter; b. v. නියුම්යායිජා 37, අයක්නියා 53, පැයියාභාපජා 64, අභාස්යායයයහායජා 84. Somtijds bedient men zich van dezelfde zamenstelling ook voor de getallen van 21 tot 29; b. v. අත්‍යුම්යායිඡජා 22, මැඩ්යයයහායජා 24, enz.*

165. *Honderd* en *duizend* worden uitgedrukt door de woorden මාජායා en අයඟායා voorafgegaan van een telwoord, waardoor de hoeveelheid bepaald wordt; b. v. මැඩ්යායායිජා *twee honderd*,

* „Met het woordje මාජායා voor de telwoorden van 1 tot 9 te plaatsen, »telt men in sommige distrikten van Java van 31 tot 39; b. v. අභාස්යායා මාජායා 31, අභාස්යායා මාජායා 32, අභාස්යායා මාගායා 33, අභාස්යායා මාගායා 34, enz. Van de telwoorden, die Ngoko zijn, gebruikt men in dit geval alleen de laatste lettergreep; b. v. අභාස්යායා 31, අභාස්යායා 32, අභාස්යායා 33, අභාස්යායා 34, enz.” Gericke, *Eerste Gronden*, § 20. — Dit මාගායා is een Kawi-woord, dat door den heer Gericke in zijn woordenboek door *geheel en al, niets overlaten*, en in dat door een Javaan te zamen gestelde woordenboek door *juist*, verklaard wordt. — Voorts bestaan er, zooals de heer Gericke insgelijks in zijn *Eerste gronden* heeft aantekend, voor 45, 55 en 65 nog de volgende bijzondere benamingen: මා පා පා ආජායා Ng. මා පා පා ආජායා Kr. 45, මා පා පා ආජායා Ng. මා පා පා ආජායා Kr. 55, මා පා පා ආජායා 65. T. R.

ତେଣୁକ୍ତିବ୍ୟା *drie duizend.* — Het woord **ଶହୀରା** dat de Javanen voor *tien duizend* gebruiken, betekent in het Sanscritsch *honderd duizend*.

166. De uitdrukkingen **ଅନ୍ତର୍ମାଳାନ୍ତିବ୍ୟା** *anderhalf*, **ଅନ୍ତିବ୍ୟାନ୍ତିବ୍ୟା** *derdehalf*, **ଅନ୍ତର୍ମାଳାବନ୍ଧିବ୍ୟା** *twaalfdehalf*, **ଅନ୍ତର୍ମାଳାବନ୍ଧିବ୍ୟା** *99½*, zijn zeer algemeen aangenomen. Ook is het gebruikelijk voor *honderd en vijftig en duizend vijfhonderd* zich te bedienen van de woorden **ଅନ୍ତର୍ମାଳାବନ୍ଧିବ୍ୟା** (Ng.) **ଅନ୍ତିବ୍ୟାନ୍ତିବ୍ୟା** (Kr.) *anderhalf* (*honderd of ditzend*). Tot meerdere duidelijkheid voegt men er meestal de woorden **ଅନ୍ତର୍ମାଳା** en **ଅନ୍ତର୍ମାଲ୍ଯ** *bij*; b. v. **ପ୍ରତିଶିଖ୍ନାନ୍ତର୍ମାଳାବନ୍ଧିବ୍ୟା** *150 soldaten*, **ଅନ୍ତିବ୍ୟାନ୍ତିବ୍ୟା** *ଅନ୍ତର୍ମାଲ୍ଯ* *ଶହୀରା* *1500 Spaansche matten.*

167. De *rangschrifkende* getallen worden op de volgende wijze uitgedrukt: **ପାଦିଷ୍ଠାନ୍ତିବ୍ୟା**^b *de eerste*, **ପିତ୍ତମାନ୍ତିବ୍ୟା** or **ଅନ୍ତିବ୍ୟା**

^a Zoo zegt men dan ook b. v. **ଅନ୍ତର୍ମାଳାବନ୍ଧିବ୍ୟା** *350*, **ପିତ୍ତମାନ୍ତିବ୍ୟା** *650*, **ଶିଥିନ୍ଦ୍ରିଯାବନ୍ଧିବ୍ୟା** *2500*, en desgelijks **ଅନ୍ତର୍ମାଳାବନ୍ଧିବ୍ୟା** *35000*, enz. Als men het woord **ବନ୍ଧିବ୍ୟା** niet nader bepaalt, dan verstaat men het volgens den heer Gericke van zelf *van een half honderd*. T. R.

^b Dit woord moet **ପିତ୍ତମାନ୍ତିବ୍ୟା** geschreven worden en komt waarschijnlijk van **ପାଦ** dat anders als voorzetsel gebruikt wordt, met het voorzetsel **ପି** en het aanhechtsel **ମାନ୍ତିବ୍ୟା**. Het wordt in Krâmâ en in Ngoko gebruikt, doch behoort toch meer tot de Ngokô-taal: het bepaalde Krâmâ-woord is **ପାଦିଷ୍ଠାନ୍ତିବ୍ୟା**. Deze woord moet beteekenen *een maal*, *een keer* en *eerst*, *eerstelijk*, en met het betrekkelijk voornaamwoord **ମାତ୍ରା** of **ମାତ୍ରିମାତ୍ରା** er voor *de eerste, het eerste*. Ook **ପିତ୍ତମାନ୍ତିବ୍ୟା**

မှတ်။ *de tweede*; terwijl de anderen gevormd worden door het voorzetsel မို့[Ng.] of အာပို့[Kr.] vóór het telwoord te plaatsen; zoals အာမို့နီ။ *de derde*, အာမို့စာယာ။ *de vierde*, မို့မို့။ *de vijfde*, အာမို့စုနာ။ *de duizendste*.

168. De benamingen der *gebrokene* getallen worden gevormd door het woord ယား *deel, gedeelte*, vóór een telwoord te plaatsen; zoals ဓာတ္ထရာပါ။ (sapārā limā) ၏, ရှားသာတ္ထရာပါ။ ၏, ဆပာတ္ထရာ။ ၏, ဆယာတ္ထရာ။ ၏။ Het woord ယား is in ဆ(ပြ)ယာ။ ၏, နိုင်(ပြ)ယာ။ ၏, in (ပြု prā, verkort; terwijl het ook gebruikelijk is te zeggen ဓာတ္ထရာနိုင်ရာ။ ၏ of ဆ(ပြ)နိုင်ရာ။ ၏[Ng., ဆ(ပြ)နိုင်ရာ။ Kr.] ၏။ ရှားသာ(ပြ)နိုင်ရာ။ ၏။ Voor al de overige gebrokene getallen worden de benamingen op de genoemde wijze regelmatig gevormd, uitgezonderd nog de woorden ဓန္တာ။ ၏။, မယ ရှား။ (Ng.) en ဆယာပို့။ (Kr.) *de helft*.

169. Hetgeen wij door het woord *maal* of den uitgang -voud of -voudig te kennen geven, wordt uitgedrukt door het voorzetten van het woordje မို့[Ng.] of အာပို့[Kr.] zooals မို့ပို့ရှား။ *twee malen*, တော်သာ။ *vier malen, viervoudig*, အာပို့များ။ *hon-*

ဒ်မို့များ။ မို့မို့များ။ Ng., ရှားမို့များ။ Kr. မှုပို့များ။ မှုပို့များ။ Md., beteekenen *eerst* en *eerste*. T. R.

* Deze woorden zijn beide Ngoko-woorden: in Krāmā zegt men အာပို့အာ
မို့။ T. R.

derd malen, honderdvoudig; of ook van de woorden ନେତ୍ରିପ୍ରକାଶ୍ୟାଃ or ନେତ୍ରିପ୍ରକାଶ୍ୟାଃ dubbeld, zooals ନେତ୍ରିପ୍ରକାଶ୍ୟାଃ driedubbeld, ନେତ୍ରିପ୍ରକାଶ୍ୟାଃ tienvoudig.

170. Ook moet nog aangemerkt worden, dat de telwoorden de voorzetsels aannemen, die tot het vormen van werkwoorden dienen, en dat de eerste letter van het grondwoord dan dezelfde verandering ondergaat, als bij het werkwoord. Deze vorm geeft te kennen, dat het telwoord stuksgewijze betrekking heeft op hetgeen, waarvan gesproken wordt, en is vooral in geldelijke rekening gebruikelijk: b. v. ଅକୋତୋପେଲେହ ରେଗାନ୍ନେ ନେଲୋଂ ଦୋଏଟି (akoe toëkoe pélém sapoeloëh rēgānné nēloëng doewit) ik heb tien mangas gekocht voor drie duiten ieder; ଅରେଙ୍ଗ ରୋପିଯାଃ (aréong roepijah) twee ropijen het stuk; ଅମ୍ବାପିଲାଃ voor een Spaansche mat het stuk.*

171. De cijferletters, bij de Javanen in gebruik, zijn de volgende:

m	ଙ	ଙ୍କ	ବ	ବୀ	ଚ	ଚୁ	ଚୁ	ଚୁ	୦
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0.

Deze teekens, die men ziet dat voor het grootste gedeelte gewone letters zijn^b, worden op dezelfde wijze als de getallen in de Europesche

* Hierover nader bij de behandeling van het werkwoord § 255.

^b De ବ and de ବୀ zijn door een verandering van de letter ଏଇ gevormd: de eerste wordt door de Javanen ମାଲାଯାଃ Mā lajar, d. i. zeilende Mā, of ମାରିଙ୍ଗାଃ Mā miring, d. i. overhellende Mā, en de andere ମାରିଙ୍ଗାଃ Mā koe-ræng, d. i. ingeslotene Mā, genoemd. T. R.

talens geschreven. Om de verwarring, die door de gelijkheid met de letters ontstaan zou kunnen, voor te komen, worden de cijfers altijd op eenigen afstand van elkander geschreven, en meestal twee punten of een scheidteeken er vóór en achter gezet; b. v. : : 25, : om 6 : 14, \times om 23 \times 1832.

VIJFDE HOOFDSTUK,

OVER DE VOORNAAMWOORDEN.

172. De voornaamwoorden ondergaan, even als de zelfstandige naamwoorden, geen verandering of verbuiging tot aanwijzing van geslacht, getal of naamval. De onderscheidene betrekkingen, waarin zij te staan komen, worden insgelijks uit de woordvoeging opgemaakt, of door bijvoeging van daartoe dienende woorden te kennen gegeven.

A. Persoonlijke voornaamwoorden.

173. Levenlooze voorwerpen komen in de Javaansche taal niet als personen voor, en kunnen bij gevolg niet door een persoonlijk voornaamwoord beteekend worden.

174. De zonderlinge onderscheiding van den rang en de meerdere of mindere waardigheid der personen, die de gesprekken en geschriften der Javanen zoo zeer kenmerkt, vindt bijzonder plaats in het gebruik

der persoonlijke voornaamwoorden, aangezien deze onmiddellijk op den persoon, die spreekt of toesproken wordt, betrekking hebben, en dus zeer geschikt zijn, om zijn meerderheid of minderheid te kennen te geven. Er zijn derhalven verscheidene bewoordingen om den eersten of tweeden persoon te beteekenen, waarvan het gebruik zich alleen rigt naar den graad van meerderheid en gezag, of van nederigheid en eerbied, waarmee men spreekt of schrijft. Een volledige kennis van die woorden, en van het gebruik, dat van elk daarvan behoort gemaakt te worden, is bijgevolg zeer noodzakelijk, om den geest der taal en zeden van het volk, waarmee men onderhandelen wil, in acht te kunnen nemen. Er zal derhalven van elk dier woorden een genoegzame omschrijving gegeven worden.

1º. *Voornaamwoorden van den eersten persoon.*

175. મન્ત્રી *ik*, is de eigenlijke gewone uitdrukking voor den eersten persoon, en wordt in den gemeenzamen stijl tot een gelijke gebruikt, doch voornamelijk door een meerdere tot een mindere van rang, en behoort dus tot de Ngoko-taal, b. v. મન્ત્રી મન્ત્રી (akoe àrep toëroe) *ik wil slapen*, મન્ત્રી મન્ત્રી મન્ત્રી (akoe taëkoe omàhmoe) *ik koop uw huis*.

176. Vóór een bedrijvig werkwoord gebruikt men in plaats van dit voornaamwoord het onafscheidbaar voorzetsel મન્ત્રી of મન્ત્રી dat met het werkwoord verbonden wordt en op zich zelf geen beteekenis

heeft. Het voorwerp staat dan meestal vóór het werkwoord, of het moet in het voorafgaande opgesloten zijn. Alleen, wanneer aan het werkwoord meer nadruk bijgezet moet worden, kan het voorwerp daar achter geplaatst worden; doch dan bedient men zich bij voorkeur van **amárákake**, b.v. **ଅମ୍ବାରାକାକେ ପୁରୁଷାରାଗିନୀ ମିଶ୍ରା ମିଶ୍ରାକାରାଗାରାଗିନୀ** (*akoe amásrákake doewit iki marang kowe*) en omgekeerd, **କୋରେ ପାରାକି ପୁରୁଷିଟ୍ରି ମିଶ୍ରା** (*kōre dà' pásráki doewit iki*) ik geef het geld over aan u.*

177. **ଅମ୍ବାରାକାକେ** of **ଅମ୍ବାରାଗିନୀ** is een Kawiwoord, dat *dienaar* betekent, en wordt, zooals in meer Oostersche talen gebruikelijk is, als een voornaamwoord van den eersten persoon gebezigd, en wel in Kråmå, namelijk, als men tot een meerdere spreekt. — Deze oorspronkelijke vorm van het woord bepaalt zich alleen tot het schrift in den nederigen stijl, doch wordt in het gesprek, en wanneer men minder eerbiedig schrijft, verkort in:

ଅମ୍ବାକେ *ik*. Dit voornaamwoord is het algemeen gebruikelijke in Kråmå, en wordt ook gerigt tot personen van juist geen hooger rang, dan dien van den spreker, doch die men toch eenige onderscheiding toekent en niet in Ngoko wil toespreken. Het komt b. v. in deze zinsnede voor: **ଅମ୍ବାକେ ଏହାକି** *ik zeg*, of eigenlijk: (*uw*) *dienaar zegt*. —

* Zoo moet men namelijk in het eerste geval vertalen; maar daarentegen in het laatstgenoemde: *u geef ik het geld over*. T. R.

angku of **angku** wordt ook gebruikt in de uitdrukking **angku angku**, die letterlijk *ik verzoek, ik smeek*, beteekent, en bij de Javanen herhaaldelijk, in het begin van ieder zinsnede, gebruikt wordt, wanmeer zij tot een voornaam persoon spreken, terwijl zij daarmē te kennen willen geven: *ik verzoek verlof (om te spreken), het zij mij vergund (te zeggen).*

178. **angku** behoort mede tot het Kawi, en is aan die taal ontleend als een voornaamwoord van den eersten persoon, dat door iemand van aanzien tot zijn ondergeschikte gebruikt wordt. Het wordt als zoodanig gebruikt in de hedendaagsche lastbrieven, bevelschriften, akten, enz.; als ook, ofschoon zonder onderscheiding van rang, in boeken, gedichten en gezangen. In het gesprek is het niet anders in gebruik, dan in de taal, die men **basa kraton** (*båså kraton*) dat is *hofspraak*, noemt; die namelijk gesproken wordt tusschen onderdanen, wanmeer zij in tegenwoordigheid van den vorst zijn, en ook door zendingen, die een last van den vorst aan zijn onderdanen overbrengen.

179. **angku** mede aan het Kawi ontleend, wordt bij uitsluiting door een vorst tot zijn onderdanen gebruikt. Het bepaalt zich overigens tot den verhevenen stijl in boeken en gedichten. In sommige oostelijke distrikten is dit woord echter in de dagelijksche taal algemeen in gebruik.

* Ook wel **angku** want dit, zooals ook die andere langere, meer gewone vorm, wordt meestal met een *Sā-géde* geschreven. T. R.

180. Dit zijn de voornaamwoorden van den eersten persoon, die het meest op die plaatsen, waar het zuiverste Javaansch gesproken wordt, in gebruik zijn. In andere streken van het eiland hoort men echter verscheidene bijzondere uitdrukkingen, zooals in het distrik Bagelen **ତୁମ୍ହେ**, **ତୁମ୍ହି** en meer andere. Daarenboven worden er in Javaansche boeken vele aangetroffen, die tot het Kawi en Maleisch^b behooren, als **ତୁମ୍ହି**, **ତୁମ୍ହେ**, **ତୁମ୍ହି**, **ତୁମ୍ହା**, **ତୁମ୍ହାରୀ**, **ତୁମ୍ହାରୀଙ୍କ**, **ତୁମ୍ହାରୀଙ୍କରୀ** enz. — Deze menigvuldigheid van uitdrukkingen wordt nog vermeerderd door de ongemeene zucht van de Javanen, om in het gesprek tot hun meerderen de meest mogelijke onderdanigheid ten toon te spreiden en een gezocht nederigen stijl te gebruiken; een zucht, die hen al hun vernuft doet besteden, om bewoordingen bijéén te brengen, die hun persoon tegenover dengenen,

* Dit woord wordt door den heer Gericke in zijn woordenboek als een Kawiwoord^a opgegeven. T. R.

^b De Schrijver bedoelt hiermee de drie laatste woorden: maar dit moet men niet zoo verstaan, alsof deze woorden, omdat zij ook zoo in het Maleisch gebruikt worden, daarom door de Javanen aan die taal ontleend zouden zijn. Het zijn alle drie Kawi-woorden. **ତୁମ୍ହା** en **ତୁମ୍ହାରୀ** beteekenen eigenlijk zooveel als **ଦିନାପୁଣୀ** onderdaan, dienaar: **ତୁମ୍ହି** is zoowel Soendasch als Maleisch. T. R.

^c Ook **ତୁମ୍ହେ** T. R.

dien zij toespreken, in de diepste laagheid doen voorkomen. Zoo bedienen zij zich van uitdrukkingen, die eer als zinnebeeldige en gezochte uitdrukkingen van de nederigheid der sprekers, dan wel als gewone, tot de spraakkunst behorende, voornaamwoorden beschouwd moeten worden; h. v. (*habdi dälém*) een slaaf of dienaar, (*gēhal sámpejan*) het stof uwer voeten.

2º. Voornaamwoorden van den tweeden persoon.

181. **qəməzqələ** *gij*, staat in Ngoko gelijk met **əməkə** *ik*, en is alzoo de gewone uitdrukking voor den tweeden persoon in de taal tot een mindere, of in den gemeen zamen stijl tusschen gelijkstaande personen. Voor een bedrijvig werkwoord geplaatst, ondergaat dit voornaamwoord een verandering in **qəməz^b** — *Op plaatsen*, waar de Javaansche taal nader aan het Soendasch grenst, als te Tegal en Bagelen, zegt men

* Eigenlijk de slaaf of dienstknecht van het paleis, d. i. van den vorst, of uw slaaf of dienstknecht. Zie over Uitg. E. I. beneden § 187 en 203. T. R.

b De verkorting **မေ** van het voornaamwoord **မင်္ဂလာ** wordt wel in gesprekken gehoord, maar komt zelden in geschriften voor. G. — Maar in gesprekken dan staat dat **မေ** gelijk met **မင်္ဂလာ** of **အမေ** (§ 176). Het is wel de oorspronkelijke vorm, het Maleische **انكو** in **ديكوا**, zoodat **မေ** zamengesteld is uit **မ** en het aanhechtersel **ဗုဏ်**; gelijk dan ook de **ဗ** in de uitspraak weinig gehoord wordt. T. R.

voor ମୁହଁମୁହଁମୁ met verandering van uitgang ମୁହଁମୁହଁମୁ of ମୁହଁମୁହଁମୁ.

182. ମୁହଁମୁହଁମୁ is een woord uit de Kawitaal, dat *voeten* beteekent en in Krâmâ gebruikt wordt als voornaamwoord van den tweeden persoon, wanneer het woord tot een meerdere gerigt wordt. Het staat gelijk met ମୁହଁମୁ of ମୁହଁମୁ in den eersten persoon. — Deze uitdrukking levert een sterk bewijs op van de onderdanigheid, waarmee de Javanen hun meerderen toespreken, daar zij naar de letterlijke beteekenis van het woord niet den persoon, maar zijn *voeten*, aanspreken.^b

183. ମିହିମାନିମା *gij*, behoort mede tot de Krâmâ-taal, doch is minder nederig, dan het voorgaande. Het wordt meestal gebruikt tot een persoon, die, hoewel minder van rang, dan de spreker, toch uit hoofde van zijn meerderen ouderdom of om andere betrekkingen onderscheiding verdient; of omgekeerd, wanneer de persoon, die toegesproken wordt, hooger van rang, maar jonger van jaren is. — Door weglatting der eerste lettergreep wordt ମିହିମାନିମା verkort in ମିହିମା.^c

• Dit zou in het Javaansch een Krâmâ-vorm zijn. Is het dan ook op die plaatsen als Krâmâ in gebruik? Voor zoo ver ik weet, is het geen Soendasch. T. R.

^b Men schijnt hiermee te kennen te geven, dat men zijn blik tot den persoon niet hooger, dan tot de voeten, durft ophaffen. T. R.

^c Het is mij nog niet voorgekomen, dat ମିହିମାନିମା als persoonlijk

184. ମିଦ୍ୟା of eigenlijk ମାତ୍ରିକା gy, is gebruikelijk, wanneer men een gelijke van rang in een zeer gemeenzamen stijl toespreekt, of een mindere, dien men uit aanmerking van bejaardheid of andere hoedanigheden achtung toedraagt. De wijze, waarop men spreekt, wordt dan ମିଦ୍ୟା (mádhyā) middeltaal, genoemd.

185. De vergelijking der woorden ମିଦ୍ୟାମାତ୍ରିକା en ମିଦ୍ୟା zooden aanzien van den vorm als van het gebruik, dat er van gemaakt wordt, geeft in den geest der taal alle aanleiding om te stellen, dat ମିଦ୍ୟା niets anders dan een verkorting van ମିଦ୍ୟାମାତ୍ରିକା is. Doch het aanwezen van het gelijkluidende woord in het Maleisch, namelijk دିକ୍‌ dikəw, zou aan den anderen kant kunnen doen vermoeden, dat het hiermee in verband staat, te meer, daar men het Javaansche voornaamwoord ମାତ୍ରା ook in het Maleisch aantreft. Indien echter de hierboven gegevene afleiding van het woord ମିଦ୍ୟା juist is, vindt men daarin (vermits ମିଦ୍ୟାମାତ୍ରିକା in het Maleisch niet bestaat) een reden, óf om de verwantschap tusschen deze gelijkluidende woorden der beide talen te ontkennen, en ons aan de stelling van

voornaamwoord gebruikt wordt. Het wordt alleen als bezittelijk voornaamwoord, in plaats van ମାତ୍ରା-ମାତ୍ରିକା achter het zelfstandig naamwoord geplaatst:
b. v. ମାତ୍ରାମିଦ୍ୟାମାତ୍ରିକା uw vader. G. — Hiermee stemt overeen wat de Schrijver zelf beneden § 202 over het gebruik van dit woord heeft aangemerkt. — ମିଦ୍ୟାମାତ୍ରିକା is een verlengde vorm van ମିଦ୍ୟା. T. R.

den heer Marsden in zijn Spraakkunst bl. 46 [bl. 80 der vertaling van den heer Elout] te houden, dat †namelijk دیکوُ انجکوُ *dikau*, een verandering van het Maleische *ankau*, is; of wel om aan te nemen, dat die verwantschap werkelijk bestaat, en dat het gemelde Maleische voornaamwoord van de Javaansche taal is overgenomen, waardoor de bedoelde afleiding van den Engelschen taalkundige vervallen zou.

186. バランギヤルアサマヤハル *baranggialasamaya har* wordt alleen tot prinsen en andere aanzienlijke personen gerigt, en geeft een verhevener rang van deneen, dien men toespreekt, te kennen, dan die door het enkele woord ハサマヤハル *hasamaya har* betekend wordt. — バランギヤル *baranggial* is waar-

* Het Javaansche *দিমা*, *dikā*, heeft met het Maleische دیکوُ *dikau*, niets gemeen: zie de aanmerking b bij § 181. Niet onwaarschijnlijk is het, dat *দিমা* en de verlengde vorm *বাদিমা* zamenhangen met *দিমা* *হাসিমা* *হাসিমা* dat in hoog Krāmā zeggen, spreken, beteekent, ofschoon ik niet zeggen durf, waarin die zamenhang bestaat. *বাদিমা* is samengesteld uit *বাদ* en *মা* *হাস* en dit *বাদ* is hetzelfde woord, dat gewoonlijk met het voorzetsel *হাত* doch ook wel zonder dat, als titel van mannen van gezag gebruikt wordt. Het wordt in een door een Javaan veraardigd woordenboek door *মুহূর্ত* *voet*, verklaard. Indien het waar is, dat dit de eigenlijke betekenis van het woord is, waarvoor ik echter geen zekerheid heb, dan zou het overeenkomen met *হাতমায়া* *T. R.*

schijnlijk afgeleid van *站* of *立*, staan, en betekent alzoo hetgeen waarop men staat, dat is de voeten.*

187. **առաջնորդ** is een woord, dat eigenlijk *huis*, *woning* van een groote, of *paleis* beteekent, doch met andere woorden verbonden, daarmee een voornaamwoord van den tweeden persoon uitmaakt, zonder dat het mij tot nog toe gehleken is, in welk verband dat met de eigenlijke beteekenis van woord staan kan.^b In den zin van een bezittelijk voor-naamwoord wordt **առաջնորդ** ook alleen op zich zelf gebruikt^c; b. v.

• De afgelcide beteekenis van နှစ် or နှစ်သူ is *bewind voeren, regeren*,
zoals in နှစ်ဘဏ္ဍာ အဲ အဲ အဲ als vorst regeren. ယတေသနတမျိုး kan derhalven
vertaald worden door *bewind, gezag, regering*, en ပတေသနတရာချေမှု
ယမျိုး door *uw regering, uw gezag, voor gjij*. G. — Over de eigenlijke be-
teekenis van het woord vergelijke men de aanmerking bij § 126. Het wordt
ook, zoals ook door den heer Gericke in zijn *Eerste gronden* is aangetoekend,
met het voornaamwoord van den eersten persoon verbonden, en dus မင်္ဂလာ
ယမျိုး voor *ik* of *mij* gezegd. T. R.

^b De eenvoudige oorsprong van het gebruik van dit woord in de plaats van een voornaamwoord van den tweeden persoon zal wel zijn, dat men tot een vorstelijk persoon sprekende uit ontzag in plaats van zijn persoon het paleis noemt, om daardoor te kennen te geven, dat men zijn persoon te heilig acht, om dien zelfs maar te noemen. T. R.

* Zie beneden § 203. — Eigenlijk wordt ~~aan~~^{aan} alleen in den derden

ଓୟିଏଂକା ପାତାଙ୍ଗରୀ (soemòngâ kârsâ dâlém) *uw wil worden geëerbiedgd*; en heeft dan altijd betrekking op een persoon van aanzien. —

De verbindingen van dit woord zijn de twee volgende:

1º. ପାତାଙ୍ଗରୀ verheft den rang van den persoon, dien men toespreekt, nog meer dan ପାତାଙ୍ଗରୀ-ଶରୀରାଯାଙ୍ଗରୀ en wordt alleen gerigt tot personen van vorstelijken bloede of anderen, die de hoogste ambten bekleeden.

2º. ରାଜମାନୀ ପାତାଙ୍ଗରୀ is de hoogste uitdrukking, die men voor den tweeden persoon in het Javaansch gebruiken kan, en wordt alzoo bij uitsluiting tot een vorst gerigt, of somtijds tot den prins, die op den vorst in rang volgt. Het gebruik heeft dit voornaamwoord ook in een eeretitel veranderd, om van een vorst sprekende daarmee zijn persoon aan te duiden.

persoon gebruikt; en zoo zegt men b. v. ଅଳ୍ପାଧିକାଙ୍କୁ *knecht van het paleis*, voor *knecht van den vorst*, ରାଜମାନୀଧାରୀ *het rijk van den vorst*, ook wanneer men niet tot den vorst spreekt. En zoo wil dan ook, al is het dat men tot den vorst zelf spreekt, b. v. ରାଜମାନୀଧାରୀ eigenlijk zoo veel zeggen als 's vorsten wil, even als of men niet *tot*, maar *van* den vorst sprak. Het woord kan niet gebruikt worden, om den vorst regstreeks te noemen, zooals b. v., wanneer de vorst het onderwerp in een stelling is. Dan wordt het verbonden met de woorden ପାତାଙ୍ଗରୀ or ରାଜମାନୀଧାରୀ die ook anders zoo gebruikt worden. T. R.

188. Het gebruik van de drie laatste voornaamwoorden **ပାଣ୍ଡିକ୍ଷିତ**
ମାନ୍ଦିରାଯାମିତି **ମାନ୍ଦିରିତାମାନ୍ଦିରି** en **ମାନ୍ଦିରାଯାମାନ୍ଦିରି**
 richt zich wel, zooals bij ieder aangemerkt is, naar de meerderen of min-
 dere verhevenheid en aanzienlijkheid van den persoon, tot wien men
 spreekt, maar wordt ook veelal gewijzigd door de waardigheid van den
 persoon, die spreekt. Zoo zal b. v. een onderdaan van lagen of ge-
 middelen rang tot zijn prins **ପାଣ୍ଡିକ୍ଷିତମାନ୍ଦିରି** zeggen, doch zijn
 jongere broeder kan niet **ପାଣ୍ଡିକ୍ଷିତମାନ୍ଦିରାଯାମିତି** volstaan; en
 een prins of regent zal niet, even als een onderdaan van de lagere
 klasse, tot den eersten aanverwant van den vorst de uitdrukking
ମାନ୍ଦିରାଯାମାନ୍ଦିରି gebruiken. Dezelfde aanmerking is toepasselijk
 op de voornaamwoorden, waarover vroeger gesproken is.

189. **ମାନ୍ଦିକ୍ଷିତା*** *gij*, wordt in den tweeden persoon gebruikt,
 zooals **ମାନ୍ଦିତା** in den eersten, en staat daarmee in alle opzichten gelijk.

190. **ମିତା** kommt op dezelfde wijze overeen met **ମିତିମୁହି** *ik*, en
 wordt op plaatsen, waar dit woord in dagelijksch gebruik is, ook even
 zoo algemeen gebezigd.

191. Even als er voor den eersten persoon door samenstelling uit-
 drukkingen gevormd worden tot vernedering van den persoon van den
 spreker, zoo bedienen de Javanen zich ook van onderscheidene be-
 woordingen, die den persoon, die toesproken wordt, schijnen te

* Men schrijft ook **ମାନ୍ଦିକ୍ଷିତା**. T. R.

verheffen, of waardoor uit ontzag vermeden wordt hem een voornaamwoord toe te voegen; zooals **ඩිකං පාලිරා** (*inkang salirā*) *het lichaam, uw persoon, gij.*^a

3º. *Voornaamwoorden van den derden persoon.*

192. Zeer bevreemdend is het, dat er, bij de **buitengewone** en overtollige menigte van voornaamwoorden van den eersten en tweeden persoon, voor den derden persoon geen eigenlijke uitdrukking in de Javaansche taal bestaat. Dit gemis, dat dikwijls een gaping en ge-

^a In Kawi worden nog, zooals de heer Gericke in zijn *Eerste gronden* heeft aangegeekend, als voornaamwoorden van den tweeden persoon **හැමු** **හැයුහැමු** en **හැයුහැමු** gebruikt. — **හැමු** wordt, zoo ver ik weet, alleen als onafscheidelijk aanhechtersel in den zin van een bezittelijk voornaamwoord gebruikt; b. v. in **හැමු තුසාන්** (*kársántā*) *uw wil*; en schijnt de verlengde vorm te zijn van **හැමු** dat ook in Kawi als voornaamwoord van den tweeden persoon in gebruik is. **හැමු** en **හැයුහැමු** wordt beide in het meermalen genoemde Javaansche Kawi-woordenboek door **සිජාන්** verklaard. — **හැයුහැමු** en **හැයුහැමු** worden alleen tot vorstelijke personen gebruikt. **හැයුහැමු** is het welbekende Maleische **قادر** of **قدرك**. Het wordt in dat Kawi-woordenboek verklaard door **භාත්‍යාචාර්යා** en door **හැමු** voet. Er kan dus geen twijfel aan zijn, of het is eigenlijk het Sanscritsche **pādoekā**, *schoen, muil*. — **හැයුහැමු** beteekent *Heer.* T. R.

brekkigheid in den stijl veroorzaakt, waarmēc de Europeaan zich bezwaarlijk vereenigen kan, en die het hem dikwijls moeijelijk maakt, zijn gedachten naar de hem eigene wijze van denken en spreken beoorlijk in het Javaansch uit te drukken, wordt bij den inlander evenwel niet bespeurd. Over het algemeen verstaat men den persoon of de zaak, waarvan gesproken wordt, uit den zamenhang; waaraan de werkwoorden zeer veel toebrengen. Dikwijls herhaalt men ook den naam, wanneer dit tot meerdere duidelijkheid vereischt mag worden. De duidelijkheid, die de werkwoorden in dezen te weeg brengen, bestaat daarin, dat, wanneer de derde persoon de lijder is, of het voorwerp, waarop de werking overgaat en dat in andere talen in den derden naamval staat, het werkwoord dan een transitief werkwoord is, dat geen zin heeft zonder een voorwerp, waarop die werking overgaat, al wordt het niet genoemd.*

193. De persoon, waarvan men spreekt, wordt echter somtijds op een meer stellige wijze uitgedrukt door het woord *ତୀର୍ଯ୍ୟାମିଙ୍ଗ*. en *ପିଯାଳକ୍ଷେତ୍ରିକ୍ର.*, of, met het aanhechtsel, *ତୀର୍ଯ୍ୟାମିତୀର୍ଯ୍ୟାମି* en *ପିଯାଳକ୍ଷେତ୍ରିକ୍ରିପ୍ତିମ୍ବାହୀନ୍ଦ୍ରିୟ* *zijn zelf, hij zelf: zooals* *ତୀର୍ଯ୍ୟାମିତୀର୍ଯ୍ୟାମିପିଅଣ୍ଟିଏଣ୍ଟିଜ୍* (*dewé"é sing toetoer*) *hij (zelf) heeft het gezegd;* *ପିଯାଳକ୍ଷେତ୍ରିକ୍ରିପ୍ତିମ୍ବାହୀନ୍ଦ୍ରିୟାମିପିଅଣ୍ଟିଏଣ୍ଟିଜ୍* (*pijámba"ipoen īnkang adàmél*) *hij (zelf) heeft het*

* Men zie hetgeen beneden over de werkwoorden met het aanhechtsel *ପିଯାଳକ୍ଷେତ୍ରି* gezegd wordt. T. R.

gedaan. — Het dikwijls herhalen van deze wijze van uitdrukking verraadt echter een gedwongenheid van stijl, die vermeden moet worden: want de Javanen beschouwen die als oneerbiedig, wanneer van een meerdere gesproken wordt, en bedienen er zich zelden van, anders dan in een volstrekt bepaalden zin. Liever geven zij den derden persoon door den zamenhang te kennen, of zij verkiezen het naamwoord te herhalen.

194. Gelijk in vele andere talen, is het om de welvoeglijkheid ook in dezen gebruikelijk, somtijds den naam, den titel of eenige andere aanduiding van een aanzienlijk persoon, waarvan men spreekt, in den loop der rede te herhalen; b. v. *କୋଲା ଇନ୍ଗି ଦେରେ ପୋଣ୍ଟାପାରେନ୍ତାହିପୋନ୍ମ ମାସ ତୋମେଂଗ୍ଗୋଙ୍କ* (*koelâ inggi dère' poënnâpâ saparéntâhipoén Mâs Toemënggoeng*) *ik zal Mas Toemënggoeng's (of uwe*) bevelen nakomen.*

195. In de gemeenzame wijze van spreken duidt men den derden persoon, wanneer deze het voorwerp is, dat de werking ondergaat, ook aan door bij het werkwoord het aanhechtsel *ପଣ୍ଠାଙ୍ଗ.* of *ମିଳିଯାଙ୍କ* Kr. te voegen, wat echter in geschriften niet gebruikelijk is; b. v. *ତା'ଗିଟ୍ଟେଇ ତା'ଗିଟ୍ଟେଇ* (*ta'gitt'e*) *ik zal (hem) slaan.*

196. De persoonlijke voornaamwoorden ondergaan, even als de andere rededeelen, geen verandering of verbuiging tot aanwijzing van het meervoudig getal, waarvoor in de taal ook geen bijzondere uitdruk-

* Dit zal wel een schrijffout zijn in plaats van *zijne.* T. R.

kingen bestaan; of liever, men bedient zich van de hierboven genoemde voornaamwoorden, zoowel in het meervoud, als in het enkelvoud. Er is dus geen kenteken, of het één of meer personen zijn, die spreken of toegesproken worden; wat over het algemeen uit den zamenhang, of wel door een omschrijving, waardoor het meervoud bepaaldelijk wordt uitgedrukt, blijken moet. Bijzonder bedient men zich hiertoe van de woorden **ମାତ୍ରାଙ୍ଗ** **ଏହିକୁ** Kr. en **ମାତ୍ରାଙ୍ଗାଙ୍ଗ** **ଏହିଯାଙ୍ଗ** Kr. *alle*, die achter het voornaamwoord geplaatst worden; zooals **ମାତ୍ରାଯାଙ୍ଗ** **ମାତ୍ରାପ୍ରଦୟାଙ୍ଗ** (*àkoe pâdâ àrêp loéngâ*) *wij (allen) willen gaan.*

B. *Bezittelijke voornaamwoorden.*

197. De bezittelijke voornaamwoorden zijn in het Javaansch zeer eenvoudig en staan met de persoonlijke voornaamwoorden in het naauwste verband, daar het meestal dezelfde uitdrukkingen zijn, die door achter een zelfstandig naamwoord geplaatst te worden, den zin van onze bezittelijke voornaamwoorden verkrijgen. Alleen in de taal tot een mindere zijn er zekere onafscheidelijke aanhechtsels, die op zich zelf niets beduiden, doch achter aan een naamwoord gevoegd de beteekenis van een bezittelijk voornaamwoord hebben. Deze zijn:

* Vergelijk § 93. Alleen **ଜୀବି** of **ଜୀବିନୀ** kan men eigenlijk beschouwen als hulpwoord, om het meervoud uit te drukken, en deze woorden beteekenen *zamen, gezamenlijk*. **ମାତ୍ରାଙ୍ଗାଙ୍ଗ** en **ଏହିଯାଙ୍ଗାଙ୍ଗ** beteekenen bepaald *alle*. T. R.

1º. voor den eersten persoon **ମୀ** \ zooals in **ମୀହିନ୍ଦୀ** \ *mijn kind*,
ମୀହୁଣ୍ଡୀ \ *mijn hoofd*;

2º. voor den tweeden persoon **ତୁ** \ zooals in **ତୁମାର୍ବିହୀ** \ *uw huis*,
ତୁମାର୍ବିକ୍ଷେ \ *uw werk*.

198. Voor den derden persoon heeft men desgelijsk het aanhechtsel **ତୁମା** \ in Ngoko, en **ତୁମ୍ଭୁଲ୍ଲା** \ in Kråmå, dat naar den gewonen regel van verbinding zóó aan het naamwoord gehecht wordt, dat, als dit op een medeklinker uitgaat, deze dan verdubbeld en de **ମ** weggeheten wordt; b. v. **ତାଂଗାନ୍ନେ** \ (*tángánné*) *zijn hand*, van **ତାଂଗା** \ *hand*; **ପେଡାଂଗେ** \ (*pédángé*) *zijn sabel*, van **ପେଡା** \ *sabel*, **ସେରାଟ୍ଟିପୁ** \ **ମୂଳୀ** \ (*serráttipoen*) *zijn brief*, van **ମୋର୍ତ୍ତାଫ୍ରେ** \ *brief*. Gaat het naamwoord op een klinker uit, dan plaatst men een *n* daar achter, die dan

* Deze beide aanhechtsels worden zoo nauw met het naamwoord, waar achter zij gevoegd worden, verbonden, dat zij daarmee slechts één woord uitmaken. Daarom wordt dan ook de *d*-klank in een naamwoord door deze aanhechtsels in een zuivere *a* veranderd; b. v. in **ତେକାହୋ** \ *tékāhoe* (*mijn komst*) en **ତେକା** \ **ମୋ** \ **ତେକାନୋ** \ *tékāno* (*uw komst*), van **ତେକା** \ *tékā* (*komst*). Zoo ook in **କନ୍ତଜାମୋ** \ **ମୋ** \ **କନ୍ତଜାମୋ** \ *kántjāmoe* (*uw ambtgenoot*), van **କନ୍ତଜା** \ *kántjā*: zie § 51 en de aanmerking daarbij. — Ook smelt de *n* van het aanhechtsel **ମୋହୀ** \ met de letters *k* en *m* van **ମୋ** \ en **ମୋ** \ in één; zooals in **ପାନୋଲିସ୍‌ସାକ୍ଷୀ** \ (*panoelissákoe*) (*mijn lessenaar*), in plaats van **ପାନୋଲିସ୍‌କାମ୍ହୀ** \ van **ପାନୋଲିସ୍‌କାମ୍ହୀ** \ en **ପାନୋଲିସ୍‌ମାନ୍ଦୀ** \ *pagawéamoe* (*uw bedrijf*), van **ପାନୋଲିସ୍‌ମାନ୍ଦୀ** \ T. R.

even zoo verdubbeld wordt: b. v. **ગીરેન્ને** (*gawénné*) *zijn werk*, van **ગીરેન્ને** **હાર્ટીન્ને** (*aténne*) *zijn hart*, van **હાર્ટીન્ને** **ગ્રીયાન્નો** **પુર્ણો** (*gríjánnipoen*) *zijn huis*, van **ગ્રીયાન્નો**. — Veeltijds wordt de bezitter genoemd, en in dat geval kan het aanhangsel eerder gerekend worden de beteekenis van een lidwoord te hebben; b. v. **લાપડ'ાની સિ દ્જાજા** (*lapd'á Si-Djájá*) *het zadel van Djájá*, **કાર્સાન્ને ગોસ્તી અલા** (*karsánné Goéstí Alláh*) *de wil van God, den Heer.*^b

199. Omtrent den oorsprong van de bezittelijke aanhechtsels એટ્ટો

* Hierbij moet opgemerkt worden, wat de heer Gericke in zijn *Eerste Gronden* § 16 heeft aangetekend, dat, als het zelfstandig naamwoord op een Oeloe of Soekoe uitgaat, dan veelal de eerste in een Taling en de laatste in een Taling-Taroeng verandert; b. v. **ચારણાન્નીયુધ્બુ** van **ચારણા** *gedaante*, **પાય પ્રાણાન્નીયુધ્બુ** van **પાય** *twist*, **મિન્દાન્નીયુધ્બુ** van **મિંદ્ય** *speeksel*, **ઘાણાન્નીયુધ્બુ** van **ઘાણા** *voet*. — Dit heeft op dezelfde wijze altijd plaats, wanneer van een woord, dat op *i* of *oe* uitgaat, een werkwoord met het aanhechtsel **મિં** gevormd wordt, zoals **દીનાન્ની** *dooden*, van **ડાન્ની** *dood*. De oorzaak van deze verandering is, omdat de klinker, ofschoon de lettergreep eigenlijk niet door een medeklinker gesloten is, dan toch in de uitspraak veelal wat korter afgebroken wordt; en wel altijd in zulke werkwoorden met het aanhechtsel **મિં** omdat, wanneer een woord op *i* uitgaat, de klinker in de voor-gaande opene lettergreep altijd kort is, volgens § 53, 7°. T. R.

^b Zie over deze woordvoeging § 100 en daarbij de aanmerking ^b.

en සුංජා is weinig met zekerheid te bepalen. Hoewel het eerste gerekend kan worden een verkorting van මැහැංජා te zijn, mag men deze gissing toch niet als zeker aannemen, daar සුංජා niet op een dergelijke wijze is af te leiden. Zoo komt men dus op de gedachte, of deze aanhechtsels ook dezelfde zijn, die men in de Maleische taal aantreft; en deze onderstelling schijnt zeer gegrond te zijn.^a Daarentegen vindt men geen spoor tot verklaring van het aanhechtesel තුංජා en මිංජා, dat in de meest bekende talen van den Archipel niet voorkomt, en derhalven aan het Javaansch alleen eigen is.^b

^a Maar daarom zijn deze aanhechtsels niet aan de Maleische taal *ontleend*. මැහැංජා, dat ook in het Maleisch gebruikt wordt, is de verlengde vorm van ංජා. T. R.

^b De aanhechtsels තුංජා en මිංජා worden in de Javaansche taal op dezelfde wijze gebruikt, als het bezittelijk voornaamwoord ශ්‍රී nja in het Maleisch. G. — En ook dit, zooals door den heer Gericke in zijn *Eerste Gronden* is aangemerkt, is in het Javaansch, doch alleen in Kawi, in gebruik; b. v. තේංංගන්ජා (*tēmboengnjā*) en බාසංංජා (*basanjā*) zijn taal, van ශ්‍රී ගිංං en ංජාවා. En ook dit mag men niet beschouwen als aan het Maleisch *ontleend*. Het is een woord, dat beide verwante talen met elkander gemeen hebben, maar dat in de ééne in dagelijksch gebruik, in de andere een poëtisch woord is. Een ander als bezittelijk voornaamwoord van den derden persoon in Kawi gebruikelijk aanhechtesel, dat volkomen op dezelfde wijze, als තුංජා en මිංජා met

200. Op dezelfde wijze worden de voornaamwoorden **ମୀମ୍ବିଲି** **ମୀଲି** **ik**, en **ମୀନା** **gij**, als bezittelijke voornaamwoorden aan het naamwoord vastgehecht, doch zóó, dat dan **ମୀନା** in plaats van **ମୀନା** gebruikt wordt; b. v. **କାଗୋଇଁଙ୍ଗାନ୍ନିଂସୋଇ** (*kagoéngánníngsoen*) *mijn eigendom*, van **ବାଲାନ୍ନିଂସୋଇ** (*balánníngsoen*) *mijn leger*, van **ରାତୋଇଁନିରା** (*ratoénnirå*) *uw vorst*, van **ରାଜୀପେଜାନ** (*sagoe-hirå*) *uw belofte*, van **ବାପା**.

201. De overige persoonlijke voornaamwoorden worden als bezittelijke voornaamwoorden gebruikt door ze eenvoudig onmiddellijk achter het zelfstandige naamwoord te plaatsen; b. v. **ବାପାକୋଲା** (*bapà' koelå*) *mijn vader*, **କାଓେଲା** (*atoer kawoelå*) *mijn verklaring*, **ଶାଖାନିରା** (*lajang dikå*) *uw brief*, **ରାଜିପେଜାନ** (*ràji sámpejan*) *uw jongere broeder*, **ପାରେନ୍ତାମାନିରା** (*paréntah mánmirå*) *mijn bevel*, **କାଟେମେନ୍ନପେକେନିରା** (*katémennan pékennirå*) *uw opregtheid*.

202. Hier is het de plaats om aan te merken, dat, wanneer men tot een meerdere spreekt en iemand noemt, wiens rang boven of gelijk met den persoon, die men toespreekt, niet toelaat, hem met de *voeten* van dezen gelijk te stellen, zooals het voornaamwoord **ହାତିଯାଦିଲି** zou aanduiden*, dan om de welvoeglijkheid in plaats hiervan het woord

* Ik twijfel zeer, of deze door den Schrijver gegevene reden wel de ware is: zij is het zeker niet, indien het woord **ହାତ** even als **ହାତିଯାଦିଲି** eigenlijk *voet* betekent: zie de aanmerking bij § 185. Het voornaamwoord

যীন্দি বাহি মা (183) gebruikt wordt; b. v. জায়া যীন্দি বাহি মা uw vader, জামা যীন্দি বাহি মা uw oudere broeder, en niet জায়া বাহি মা enz.

203. Spreekt men tot een vorst of ander aanzienlijk persoon, tot wien men de uitdrukkingen বাতু বাস মাঘুলু or পাণ্ডিকু বাতু মাঘুলু (187) gebruikt, dan wordt het bezittelijk voornaamwoord enkel door মাঘুলু uitgedrukt, met weglatting van de woorden, waarmee het anders verbonden wordt*: b. v. আম্বু মাঘুলু uw wil, পুত্রু মাঘুলু uw zoon. Hetzelfde heeft plaats met পাণ্ডিকু বান কু বাতু মাঘুলু (§ 186) waarvan het eerste woord insgelijks vervalt; b. v. পাণ্ডিকু বান কু বাতু মাঘুলু uw zegening.

বাতু বাস মাঘুলু wordt ook anders zeer dikwijls zóó gebruikt, dat het een hoogst ongepasten zin zou geven, indien men op de eigenlijke beteekenis van het woord zag. De ware reden van het gebruik van যীন্দি বাহি মা in het door den Schrijver omschreven geval zal wel zijn, dat het een minder hoog Krāmā-woord, als বাতু বাস মাঘুলু is (§ 183). Een opmerkelijk voorbeeld van het gebruik van যীন্দি বাহি মা vindt men in het *Leesboek tot oefening in de Javaansche taal*, bl. 13, waar de Soesoehoenan van Soerakarta in een brief aan den Luitenant-Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië, dien hij anders bestendig অন্তিম বায়ু Grootvader, betitelt, zijn drie gemalinnen গোমু যীন্দি বাহি মা Uw kleinkinderen, noemt. T. R.

* Zie de aanmerking bij § 187. T. R.

204. Wanneer het een of ander bepaaldelijk gezegd wordt, het eigen-
dom of de bezitting van iemand te zijn, dan bedient men zich van de
woorden **Ngoko** of **Krāmā** (Ngoko) en **Krāmā** (Krāmā) of,
als men van een aanzienlijk persoon spreekt, **Kagoéngdānné** die alle
*eigendom, bezitting, beteekenen, en waarbij dan een voornaamwoord of
aanhechtsel, dat den zin van een bezittelijk voornaamwoord heeft, ge-
voegd wordt; zooals **doewekkoe djaran** (*mijn paard*), of eigenlijk *mijn eigendom het paard*; **kagoéngdānné wong gedé** (*het eigendom der grooten*). Vooral is deze uit-
drukking gebruikelijk, wanneer het voorwerp, dat iemand bezit, niet
genoemd wordt; b. v. **het uwe**, **het mijne**, **het uwe** (als men tot een vorst spreekt).*

C. Wederkeerende voornaamwoorden.

205. Voor de wederkeerende voornaamwoorden bestaan in het Ja-
vaansch geen bijzondere uitdrukkingen. Zij worden aangeduid door de
verbinding en onderlinge betrekking der woorden, of uit de beteekenis
van het werkwoord van zelf verstaan. Somtijds gebruikt men ook, om
de wederkeerende werking uit te drukken, de woorden **Ngoko**,
Ngoko, **Ngoko** (**Ng.**), **Krāmā** en **Krāmā** (**Kr.**) *zelf, zich zelf, of van zijn eigen lichaam, zich zelf.**

* Volgens den heer Gericke in zijn *Eerste gronden* worden alle drie woorden,

D. *Vragende voornaamwoorden.*

206. De vragende voornaamwoorden, die meest allen ook in een aanwijzenden en betrekkelijken zin gebruikt worden, bepalen zich tot de volgende:

- 1°. मा॒या॑(Ng.) प॒र्या॑(Kr.) en मा॒या॑(Md.) beteekenen *wat?* *welke?* b. v. ए॒मो॒ऽपा॒या॑ दु॒या॑या॑ (koove àrep åpå) *wat wilt gij?* स॒र्या॑या॑या॑ (oeuwong åpå) *welk man?* *wie?* वा॒त्र॒या॑या॑या॑ (त्रिया॑या॑) म॒र्पा॑ (sámpéjan toembas poénnaåpå) *wat hebt gij gekocht?*
- 2°. वा॒या॑(Ng.). वी॒क्ष्या॑या॑(Kr.) *wie?* b. v. वी॒क्ष्य॒या॑ or प॒र्या॑वा॑ वी॒क्ष्य॒या॑ *wie is dat?*^b
- 3°. मी॒क्षि॑(Ng.) प॒र्या॑(Kr.) zijn eigenlijk het bijwoord *waar, alwaar;*

die *lichaam* beteekenen, मा॒या॑या॑ Ng. मा॒या॑या॑ Kr. en मा॒या॑या॑ Kr. Ng., met bezittelijke voornaamwoorden verbonden op die wijze gebruikt; b. v. मा॒या॑या॑ मी॒क्षि॑या॑ myn lichaam, ik zelf, मा॒या॑या॑ मी॒क्षि॑या॑या॑ uw lichaam, gij zelf, मा॒या॑या॑ मी॒क्षि॑या॑ hij lichaam, hij zelf. T. R.

* De heer Gericke geeft in zijn *Eerste gronden* प॒र्या॑या॑ als Mádyå op. Beide vormen zijn in gebruik. T. R.

^b Uit de voorbeelden ziet men, dat de vragende voornaamwoorden in het Javaansch niet, zooals in de meeste andere talen, de eerste plaats in den zin bekleeden, maar achteraan geplaatst worden. Vooraan geplaatst hebben dezezelfde woorden den zin van aanwijzende of betrekkelijke voornaamwoorden. T. R.

doch worden ook in den zin van vragende voornaamwoorden gebruikt;
 b. v. မာယ်တို့၊ *welke brief?* မာယော်တို့၊ *welk paard?* Deze woorden nemen echter veelal de aanwijzende woorden မူး၊ ထဲ့၊ of မှို့အဲ့၊ *vóór* zich.

E. *Aanwijzende voornaamwoorden.*

207. Het zijn de volgende:

1°. ယိုအို (Ng.) ပျော်အို (Kr.) မိုအို (Md.) *dese, dit, wijzen een* persoon of zaak aan, die gesteld wordt nabij te zijn; zooals မာရှိအို၊ *dit jaar*, မာရှိသူအို၊ *dit paard*, အိုယ်ပဲအို၊ *dit man*.

2º. මියා of මියු (Ng.) ප්‍රේක්‍රියා of ප්‍රේක්‍රියු (Kr.) සියා
of සියු (Md.) *die, dat*, worden gebruikt tot aanwijzing van iets, dat
meer verwijderd is; b. v. ගාසයා මියා of ග්‍රීසයා ප්‍රේක්‍රියා *dat*
huis; ගෝල් මියා *die berg.*^b

* Alleen de laatste van deze beide Kråmå-vormen met Soekoe schijnt bepaaldelijk *die*, *dat*, te beteekenen; terwijl de eerste evenzeer voor *dese*, *dit*, gebruikt wordt. Zoo zegt men ook voor **ଏହିହାଇ** Ng. *thans*, *tegenwoordig*, *nu*, in Kråmå niet slechts **ଏହିହାଇ**, maar ook, en wel gewoonlijk, **ଏହିହାଇ** T. R.

^b In zijn *Eerste gronden* heeft de heer Gericke aangemerkt: »**ନ୍ଗୋମା** ଏହି
»**ନ୍ଗୁଣୀ** die daar, en **କିନ୍ତୁ** deze, komen insgelijks als aanwijzende voor-
»naamwoorden voor." Het zijn alle drie Ngoko-woorden: in Kråmå zegt men

F. *Betrekkelijke voornaamwoorden.*

208. Als betrekkelijke voornaamwoorden worden gebruikt **ନ୍ତା** (Ng.)
ଏହି (Kr.Ng.^a) en **ଯିହି** (Kr.) *die, dat, welke, hetwelk*; b. v. **ଏହି କାରୀ ଦେଖିଲାମୁଣ୍ଡା** (*djaran sing tā' toekoe*) *het paard, dat ik gekocht heb*;
ଏହି ଯିବିଧିକାଳୀଙ୍ଗାମାପାର୍ହା (*tijang tñkang loemámpah*) *iemand, die gaat*.

ZESDE HOOFDSTUK,

OVER DE WERKWOORDEN.

209. Het werkwoord is in de Javaansche taal zeer moeijelijk en ingewikkeld, zoowel wat den uiterlijken vorm, als de behoorlijke

ଏହିହା In zijn woordenboek, namelijk in het afschrift er van, dat ik gebruik, heeft de heer Gericke tusschen deze drie vormen geen onderscheid gemaakt, en ze alle drie *die daar, gene*, vertaald. Als men echter in aanmerking neemt, dat zij uit **ଏହା** **ଏହା** en **ଏହି** met het aanhechtsel **ହା** zijn samengesteld; en ze met **ଯିହା** **ଯିହା** en **ଯିହି** vergelijkt, dan schijnt men veelreer te moeten stellen, dat **ଏହିହା** meer bepaald *dese hier* betekent. T. R.
 • **ଏହି** wordt gewoonlijk alleen in Ngoko gebruikt: **ଏହି** bepaalt zich meer tot het dagelijksche gesprek. Gelijk **ଏହି** in geschriften nu en dan ook in Krâmâ gebruikt wordt, zoo treft men **ଯିହି** ook wel eens in Ngoko aan. T. R.

toepassing in de rede betreft. De werkwoorden bezitten namelijk, behoudens hun eenvoudigheid in vele opzichten, eigenschappen, die dikwijls de fijnste onderscheidingen, ten aanzien der omstandigheden der werking, beteekenen, en waarvan dus voor een groot gedeelte het goed verstand der rede afhangt. Er worden daarentegen veranderingen of bijzondere vormen van het werkwoord aangetroffen, waarvan bezwaarlijk rekenschap te geven is, omdat de beteekenis van die vormen niet aan vaste regels onderworpen kan worden, daar zij dikwijls alleen aan sommige werkwoorden eigen zijn, zonder op anderen te kunnen worden toegepast.

A. Over den vorm en de verschillende soorten der werkwoorden.

210. Naar den uiterlijken vorm verdeelt men de Javaansche werkwoorden het eenvoudigst in *oorspronklijke* en *aangeleide*. Onder de eersten verstaat men zulke, die uit hun eigen aard de beteekenis van een werkwoord hebben, zonder daartoe eenig bijkomsel of ander rededeel te behoeven; zoals मनुष्यां दृग् *doen, maken*, मनुष्यां स्लप्ना *slapen*, मनुष्यां विक्री *verkoopen*. Tot de aangeleide werkwoorden behoren de zoodanige, die van een oorspronklijk werkwoord of van een ander rededeel gevormd zijn door het bijkomen van aanhechtsels, die aan het woord een bijzondere beteekenis of strekking geven; b. v. मनुष्यां अम्बला *omvallen*, मनुष्यां अम्बला अम्बला *omverhalen*; साबे *sabel*, मनुष्यां साबे *met de sabel houwen*; मनुष्यां लिंग *licht*, मनुष्यां विलिंग *verlichten*. — De meeste oorspronklijke werkwoorden kunnen zoo tot aangeleide gevormd worden, zoodra de betee-

kenis van het woord slechts eenigzins toelaat er die wijziging aan te geven, die zulke aanhechtsels medebrengen.

211. Het is van belang, al de veranderingen en wijzigingen, die de werkwoorden door die bijvoegsels ondergaan, en den bijzonderen invloed, dien zij op de beteekenis hebben, naauwkeurig en ieder afzonderlijk na te gaan; en dit leidt tot de volgende verdeeling, te weten:

1º. *oorspronklike* werkwoorden, of zulke, die geen wijzend aanhechtesel bij zich hebben, hetzij dat de beteekenis *bedrijvig* of *onbedrijvig* is;

2º. *transitive** werkwoorden met het aanhechtesel *untuk*,

3º. *causative** werkwoorden met het aanhechtesel *untuk* (Ng.) of *untuk* (Kr.);

4º. *bedrijvige* werkwoorden met de voorzetels *di* or *de* or *di* or *de* or *di* or *de*

** Hier heb ik de door den Schrijver gebruikte benamingen noodzakelijk moeten veranderen. De Schrijver had de tweede soort eenvoudig *bedrijvende* (ik zeg liever *bedrijvige*), en de derde *overgaande* (ik zeg liever *transitive*) werkwoorden genoemd. Maar ieder, die maar eenigzins met de Javaansche taal bekend is, zal gaarne toestemmen, en uit hetgeen de Schrijver zelf er beneden van zegt, is het ook te zien, dat deze benaming van *overgaande* (*transitive*) werkwoorden juist de meest gepaste benaming voor de tweede soort is, en dat men de derde soort niet wel beter, dan met den naam van *causative* werkwoorden, bestempelen kan. T. R.

5°. *onbedrijvige* werkwoorden met het voorzetsel **ଏ** (*m* of *ma*);

6°. *verdubbelde* en *zamengestelde* werkwoorden;

7°. *onregelmatige* vormen van het werkwoord.

1°. Over de oorspronklijke werkwoorden.

212. Het werkwoord in zijn oorspronklijken of natuurlijken staat, namelijk zonder aanhechtsels, waardoor de beteekenis gewijzigd wordt, heeft uit zijn eigen aard een *bedrijvige* of *onbedrijvige* beteekenis, zonder dat deze aan den uiterlijken vorm te onderkennen is. Voorbeelden zijn: **ପ୍ରାପ୍ତିଭାବୀ** *ontvangen*, **ମିଳିବାନ୍ତିକୀ** *slaan*, **ମାତ୍ରାବୀ** *doen*, *maken*, **ଯାତ୍ରାମାତ୍ରିକୀ** *gelasten*, *bevelen*, **ବିଲାପିକୀ** *zitten*, **ଶିଥିକୀ** *slapen*, **ଚିନ୍ତିକୀ** *denken*, *peinzen*, **ଖାପ୍ଯିକୀ** *lachen*.

213. Deze eenvoudige vorm van het werkwoord is het grondwoord van dit rededeel *, waarvan al de andere vormen of wijzigingen afgeleid

* Maar daarom juist niet het eerste en eigenlijke grondwoord zelf. Zoo is onder de voorbeelden, die de Schrijver in de vorige paragraaf heeft aangehaald het werkwoord **ଚିନ୍ତିକୀ** *denken*, *peinzen*, niet het eigenlijke grondwoord of de grondvorm. Deze grondvorm is het naamwoord **ଚିନ୍ତା** *gedachte*, *gepeins*: maar ditzelfde woord ondergaat, als werkwoord gebruikt, de verandering der eerste letter **ଚ** in **ଶ**. Dat de Schrijver zulk een werkwoord, dat een verandering van de eerste letter van den grondvorm ondergaan heeft, of ook het voorzetsel aannemt, waarover § 215 en vervolgens gesproken wordt, een *oorspronklijk* werk-

worden, en waartoe ook die woorden gerekend moeten worden, die van andere rededeelen ontleend zijn en als werkwoorden gebruikt worden. Het is dikwijls moeijelijk te onderkennen, of zulk een grondwoord, daar het geen uiterlijk kenteeken van een werkwoord bezit, tot dit rededeel, of wel tot een ander behoort, vooral wanneer de beteekenis twijfelachtig en het woord voor tweeeënlei uitlegging vatbaar is. Zoo zijn de woorden ପିଲ୍ଲା bedriegen en bedrog of verraad, ମାତ୍ରମ୍ଭୁତ୍ତା meten en maat, ପିତ୍ତାମାତ୍ରା vertrouwen en vertrouweling, zoo wel zelfstandige naamwoorden als werkwoorden, en het moet er voor gehouden worden, dat deze grondwoorden tot beide soorten behooren, naar gelang zij in de rede voorkomen.

214. Alle* werkwoorden nemen, behalven de wijzigende aanhechtersels, een voorzetsel bij zich, dat als eigenlijk kenteeken van het werkwoord aangemerkt worden mag. Daar het oorspronkelijke werkwoord

woord of ook wel *grondwoord* noemt, is een niet zeer gelukkige uitdrukking, die daarom ook door den Schrijver zelf niet overal volgehouden wordt, zooals in § 218, 1°., waar door den heer Gericke in de aanmerking de juiste waarheid gezegd en de minder gelukkige wijze, waarop de Schrijver zich gewoonlijk uitdrukt, in het voorbijgaan afgekeurd en verbeterd wordt. T. R.

* Dat dit te algemeen gezegd is, kan men zien uit § 216, waar de Schrijver, in plaats van *alle*, *meest alle* zegt en zelfs uitdrukkelijk aanmerkt, dat een aantal werkwoorden dit voorzetsel niet aanneemt. T. R.

dit voorzetsel ook aanneemt, zoo wordt het daardoor dikwijs van een zelfstandig naamwoord onderscheiden, doch moet daarom niet verward worden met de afgeleide werkwoorden, waardoor alleen zulke verstaan worden, die van aanhechtsels voorzien zijn of bijzondere vormen aangenomen hebben, waardoor de beteekenis van het woord veranderd of gewijzigd wordt.

215. Het voorzetsel, dat het eigenlijk kenteken van het werkwoord is, heeft deze drie vormen, առաջին պահին en միջին die alleen in uitgang verschillen en hetzelfde voorzetsel zijn, maar dat zich wijzigt naar gelang van den klank der letter, waarmee het woord begint.

216. Men kan aan deze voorzetsels geen bepaalde beteekenis toeschrijven. Zij kunnen bij meest alle werkwoorden geplaatst, en ook weggelaten worden, zonder dat in beide gevallen de beteekenis van het woord eenigermate veranderd of versterkt wordt; b. v. առաջնորդելլու և առաջնորդելլու *staan*, առիցնորդելլու և սկսնորդելլու *voornemens zijn*, առաջնորդելլու և առաջնորդելլու *schreeuwen*, առաջնորդելլու և առաջնորդելլու *pogen, trachten*. — In andere gevallen veranderen de voorzetsels *onbedrijvige* werkwoorden in *bedrijvige*; zooals առաջնորդելլու [of պահապահելլու] *bewegen, in beweging zetten*, van պահապահելլու *bewegen, zich bewegen*; առաջնորդելլու [of պահապահելլու] *iets veranderen*, van պահապահելլու *veranderlijk zijn*. — Daarentegen kan een aantal woorden dit voorzetsel niet aannemen, of zij moeten tevens vergezeld gaan van een de beteekenis wijzigend aanhechtsel. Zulke zijn առաջնորդելլու *zich baden*, առաջնորդելլու

zitten, զանգակալ \ spelen, ամուսնութեան \ trouwen, een vrouw nemen, պահութեան \ terugkeeren, պատրիարք \ bezitten, զանգառական \ zoeken, պահին \ beminnen. —

Dezelfde voorzetsels dragen tevens veel bij tot aanvulling en sieraad van den stijl, en worden in een eerbiedig en met zorg opgesteld geschrift veel gebruikt, doch in den gemeenzenamen stijl, en bijzonder in het gesprek, meestal achterwegen gelaten; wat almede tot bewijs verstrekt, dat het gebruik er van tot wijziging van de beteekenis of den nadruk van het woord niet volstrekt noodzakelijk is.

217. Omtrent het gebruik der drie genoemde voorzetels, naar ge-
lang van de eerste letter van het woord, zijn de volgende regels in
acht te nemen:

20. **ယာမျိုး** vóór ထဲ en **ယာ** zoals in **သမဂ္ဂပါမျိုး** begeeren,
bejagen, van **ဖုစ်ပါမျိုး** ယာစုပ်။ **werpen**, van **ယာ** ။

218. Het is duidelijk te zien, dat deze voorzetels geplaatst worden vóór zulke letters, die met den uitgang van het voorzetsel inéén smelten, en dat de zachtheid der taal niet toelaat, dat zij vereenigd worden met

1º. wanneer het grondwoord met een **vn** of **en** begint, worden deze met een **vn** verwisseld, en nemen dan het voorzetsel **vn** aan; zoals **vn̄-ଯାଏଁ**, *aanhitsen*, van **ଯାଏଁ**; **ଯନ୍ତ୍ରିପ୍ରିୟ**, *omsingelen*, van **ପ୍ରିୟ**.

2º. indien de eerste letter een କ or ଖ is, veranderen deze in een କଣ, en krijgen het voorzetsel ଯାହୀଁ\ zooals ଯାହୀଁଲାଗୁଁ\ zich ont-houden, iets vermijden, van କିଳାଗୁଁ\ ଯାହୀଁପ୍ରେଁ bedriegen, verraden, van କିପ୍ରେଁ\ ଯାହୀଁପ୍ରେଁ vergen, van ଯପ୍ରେଁ — In plaats van de କଣ wordt echter over 't algemeen de ଖ gebruikt, indien de tweede letter van het grondwoord insgelijks een କ or ଖ is; in welk geval de verandering der eerste letter in କଣ een wanklank veroorzaken zou. Men zegt en schrijft dus b. v. ଯାହୀଁଲାଗୁଁ\ losmaken, van କିଳାଗୁଁ\ ଯାହୀଁପ୍ରେଁ verdwalen, van ଯପ୍ରେଁ en niet ଯାହୀଁଲାଗୁଁ\ ଯାହୀଁପ୍ରେଁ. Hetzelfde heeft dikwijls plaats met sommige andere woorden, die met een କ beginnen, bijzonder met zulke, waarvan de tweede letter een

• Uit dit en de volgende voorbeelden ziet men, dat het grondwoord (*de radix*) het zelfstandige naamwoord is, en dat de voorzetsels het in een werkwoord veranderen. G. — Vergelijk de aanmerking bij § 213. T. R.

ଓ of ୬ is; zooals ୩ାହୁପ୍ରାଣ୍ୟା verzoeken, van ପ୍ରାଣ୍ୟା ୩ାହୁପ୍ରାଣ୍ୟା
ପ୍ରାଣ୍ୟା veranderen, van ପ୍ରାଣ୍ୟା

3°. is de eerste letter een ଶା or ଛା, dan wordt zij veranderd in ଶା, en neemt het daarmee overeenstemmende voorzetsel ୩ାହୁପ୍ରାଣ୍ୟା aan; zooals

Zoo ook; wanneer de tweede letter een ଏ met Pinkal is, daar de klank dan nagenoeg dezelfde is als die der ଶା. Zoo in ୩ାହୁପ୍ରାଣ୍ୟା voornemens zijn, liever dan ୩ାହୁପ୍ରାଣ୍ୟା van ପିଲ୍ଲାଙ୍କା In woorden, waarvan de tweede letter een ଏ is, treft men de verwisseling der ମାତ୍ରା met de ଏ in het Javaansch juist niet dikwijs aan. Een ander voorbeeld is ୩ାହୁତାଣ୍ୟା met een stuk hout werpen, = ୩ାହୁତାଣ୍ୟା van ତାଣ୍ୟା En dit voorbeeld bewijst voor de ଏ ook meer en beter, dan het door den Schrijver gegeven voorbeeld ୩ାହୁପ୍ରାଣ୍ୟା daar dit woord eigenlijk ୩ାହୁପ୍ରାଣ୍ୟା luidt. Men moet den regel dan ook algemeener stellen, en zeggen, dat het plaats heeft, wanneer de tweede lettergreep met een lipletter begint of met den aan de lipletters verwantem klinker oe wordt uitgesproken; zooals in ୩ାହୁପିର୍ଯ୍ୟା scheiden, = ୩ାହୁପିର୍ଯ୍ୟା van ପିର୍ଯ୍ୟା ୩ାହୁପାନ୍ଧାନ୍ତାଙ୍କା opnemen, = ୩ାହୁପାନ୍ଧାନ୍ତାଙ୍କା van ପାନ୍ଧାନ୍ତାଙ୍କା ୩ାହୁପାନ୍ଧାନ୍ତାଙ୍କା aanlasschen, = ୩ାହୁପାନ୍ଧାନ୍ତାଙ୍କା van ପାନ୍ଧାନ୍ତାଙ୍କା en ୩ାହୁପାନ୍ଧାନ୍ତାଙ୍କା teruggesteven, antwoorden, = ୩ାହୁପାନ୍ଧାନ୍ତାଙ୍କା en ୩ାହୁପାନ୍ଧାନ୍ତାଙ୍କା van ପାନ୍ଧାନ୍ତାଙ୍କା Of die verwisseling der ମାତ୍ରା met ଏ in het gewone hedendaagsche Javaansch ook nog in andere gevallen plaats heeft, durf ik niet met zekerheid zeggen: maar in Kawi is *zij* én in deze, én in andere gevallen zeer gewoon; zooals in ୩ାହୁପିଣ୍ଠିତ୍ୟା juist, van pas maken, van ପିଣ୍ଠିତ୍ୟା T. R.

መ ቃይል ተስፋል ስለሚ ስጋፍ ስለሚ ስጋፍ ስለሚ ስጋፍ ስለሚ ስጋፍ
opstapelen, van ቃይል ተስፋል ስለሚ ስጋፍ ስለሚ ስጋፍ ስለሚ ስጋፍ
aankloppen, van ቃይል ተስፋል ስለሚ ስጋፍ

4º. de letters **Ո** en **Ա** worden verwisseld met **Է**, en hiervoor het voorzetsel **ՄԵ** geplaatst; zooals **ՄԵՐԿԱ** beantwoorden, ver-gelden, wreken, van **ՎՐԿԱ**; **ՄԵՐԿԱ** wassen, van **ՎՐԿԱ**; **ՄԵՐԿԻ** scheiden, van **ՎՐԿԻ**.

zoeken; ନଗାଧିୟାୟୁଁ *nggade*, voor ଯାହାଧିୟାୟୁଁ *in pand hebben*; ଘାରାପାୟୁଁ
ମବାଲାଙ୍ଗ, voor ଯାହାପାପାୟୁଁ *werpen*.

220. Het spreekt van zelf, dat dit geen plaats kan hebben, wanneer de eerste letter een ମୀ, ମୀଳ, ଏଇ or ଏଇ is, dewijl daardoor een verdubbeling van den medeklinker in het begin van een woord ontstaan zou, die niet uitgesproken worden kan; waarom dan het voorzetsel eenvoudig weggeletten en in de uitspraak volstrekt niet gehoord wordt; zooals ମାତ୍ରାୟୁଁ voor ଯାମାତ୍ରାୟୁଁ *een zaak omstandig verhalen*; ମାମାୟୁଁ
voor ଯାମାମାୟୁଁ *gissen, meenen*; ମାତ୍ରାପାୟୁଁ voor ଯାମାତ୍ରାପାୟୁଁ *wreken*;
ଅନ୍ତରାୟୁଁ voor ଯାନ୍ତରାୟୁଁ *beklagen, betreuren*.

221. Er dient nog aangemerkt te worden, dat deze vier laatstgenoemde letters, wanneer zij in plaats van een ମୀ, ରୀ, ମାମା, ଶାମା, ରୀ,
ରୀ, ଏଇ or ଏଇ staan, bij weglatting van het voorzetsel behouden blijven,
en dus van zelf aanwijzen, dat er een voorzetsel bij het woord verondersteld moet worden; b. v. କ୍ରିତିପାୟୁଁ *leiden*, voor ଯାକ୍ରିତିପାୟୁଁ
van କ୍ରିତିପାୟୁଁ କଣିକିପାୟୁଁ *vasthouden*, voor ଯାକ୍ରିତିକଣିକିପାୟୁଁ van
କଣିକିପାୟୁଁ ପ୍ରଥିତିପାୟୁଁ *drinken*, voor ଯାନ୍ତରାୟୁଁ *van ପ୍ରଥିତିପାୟୁଁ*. In
woorden, die met ଶୀ, ଶୀପା or ଶୀପା beginnen, wordt de voorgeplaatste
letter ଶୀ insgelijks behouden; zooals in ପ୍ରେଷା *gevoelen*, voor ଯାପ୍ରେଷା
(ପ୍ରେଷା) ପ୍ରେଷାପା *omhelzen*, voor ଯାପ୍ରେଷାପା ପ୍ରେଷାପା *zeilen*,
voor ଯାପ୍ରେଷାପା.

222. De oorspronkelijke werkwoorden nemen dikwijs het voorzetsel
ଶୀ *a* voor zich, hetgeen alleen dient, om meer nadruk aan het woord

te geven, of tot sieraad van den stijl, of ook tot aanvulling; b. v.

ମେନ୍ନାଵା ଅରେପ ଅରାବି (mennāwā àrēp arābi) *indien gjij wilt trouwen.*

Dit voorzetsel wordt veel in gedichten gebruikt, en is daarin zeer dienstig tot het voltallig maken van de versmaat. Het wordt altijd vóór het oorspronkelijke werkwoord zelf geplaatst, en kan niet van de voorzetels ଅନ୍ତିମା ଅନ୍ତିମା ଏବଂ ଅନ୍ତିମା vergezeld gaan.*

* Wat de Schrijver tot hiertoe over de oorspronkelijke werkwoorden met of zonder voorzetels gezegd heeft, is minder bevredigend; hetgeen vooral ook een gevolg is van de niet zeer gelukkige onderstelling, dat de verandering der eerste letter in zoo vele werkwoorden veroorzaakt zou worden door het in schrift uitgedrukt of weggelaten voorzetsel ଅନ୍ତିମା ଅନ୍ତିମା ଏବଂ ଅନ୍ତିମା. Het was niet wel doenlijk, het gebrekkige in de behandeling van dit gedeelte door afzonderlijke aanmerkingen op de verschillende paragrafen te verhelpen; en daarom wil ik hier aan het einde zoo kort als mogelijk aanteekenen, wat naar mijn oordeel tot beter inzigt in den aard van het Javaansche werkwoord leiden kan.

Het onderscheid tusschen *bedrijvige* en *onbedrijvige* (gewoonlijk zegt men *onzijdige*) werkwoorden is in de Javaansche taal zeer aanmerkelijk. De eersten alleen zijn de eigenlijk gezegde *WERKWOORDEN*, die een *working*, daad, verrigting of handeling beteekenen; de laatsten zou men beter *TOESTANDSWOORDEN* kunnen noemen.

Alle woorden zijn *benamingen* van bepaalde begrippen; bijgevolg zijn alle woorden in den grond *naamwoorden*. Alle *grondwoorden* zijn *naamwoorden*. Van zulke naamwoorden, die een *eigenschap* of *hoedanigheid* beteekenen, het mogen dan *zelfstandige*

of bijvoeglijke naamwoorden zijn, verschillen de *toestandswoorden* veelal ook niet in vorm. Het zijn dezelfde woorden; maar, als zij gebruikt worden, om het *praedicaat* in een stelling uit te drukken, dan zijn het *onbedrijvige werkwoorden*, beter *toestandswoorden*. Zoo betekent het woord ziek, *ziekte* en *ziek zijn*.

De eigenlijk gezegde werkwoorden nemen een eigenen vorm aan. Wanneer namelijk het grondwoord niet met een neusklank, en dus met een , , of begint, dan neemt het een neusklank, en dus naar gelang van den klank der letter, waarmee het aanvangt, één van die letters voor zich. Doch dan kunnen sommige letters achter dien neusklank in de uitspraak haar eigen klank niet behouden, maar gaan geheel verloren, zoodat alleen die neusletter blijft en voor de eerste letter van het grondwoord in de plaats treedt. Zoo gaan 1°. de keelletters en verloren achter den voorgezette keel-neusklank (*§ 218, 1°*, vrg. 221), en men zegt b. v. in plaats van zoals het eigenlijk zou moeten zijn, van Even zoo gaan 2°. de lipletters en verloren achter den lip-neusklank (*§ 218, 4°*), en men zegt b. v. in plaats van van 3°. de tandletter en de tongletter achter den in het tegenwoordige Javaansche schrift niet onderscheidenen tand- of tong-neusklank (*§ 218, 3°*), zoodat men b. v. zegt, in plaats van van en 4°. de verhemelteletter , zoals ook de , achter den verhemelte-neusklank , of de daarvoor somtijds in plaats tredende (*§ 218, 2°*), en men zegt b. v. in plaats van van De drie halfklankers , en nemen den keel-neusklank voor zich, maar blijven, daar zij er

zich in de uitspraak gemakkelijk meè vereenigen laten (§ 218, 5°.), zooals in **ପ୍ରମାଣ** van **ଜାନିବା**. Ook blijven de keelletter **ମୁ**, de lipletter **ଲୁ**, de tandletter **ଦୁ**, de tongletter **କୁ** en de verhemelteletter **ଶୁ**; zij nemen ook, zooals de Schrijver zegt (§ 219) den met haar klank overeenkomstigen neusklank vóór zich: maar deze wordt in het schrift niet uitgedrukt; zeker omdat men er in de uitspraak slechts weinig van hoort.

Voorts nemen de *toestandswoorden* zoowel als de eigenlijk gezegde *werkwoorden* dikwijls het voorzetsel **ଏହି** a vóór zich, hetgeen in proza alleen geschieht, om aan het woord wat meer nadruk te geven, of tot sieraad van den stijl (§ 222).

In dit geval alleen kan men de *toestandswoorden* van de *naamwoorden* onderkennen.

In de eigenlijk gezegde *werkwoorden* komt dan vóór de letters **ମୁ**, **ଲୁ**, **ଦୁ**, **କୁ** en **ଶୁ** de neusklank, die anders niet geschreven wordt, ook in het schrift te voorschijn, en wordt dan **ଏହିମୁ** **ଏହିଲୁ** **ଏହିଦୁ** **ଏହିକୁ** of **ଏହିଶୁ** geschreven, zoodat b. v. het werkwoord **ଏହିମୁହାନୀ** dat men als *ndjaloë* uit spreekt, met dit voorzetsel **ଏହିମୁହାନୀ** geschreven wordt. Daar echter dit voorzetsel op zich zelf eenvoudig *a*, en niet *an*, *am* of *ang* luidt, zoo volgt hieruit, dat, als het gezet wordt vóór een werkwoord, dat ook in het schrift met een neusletter begint, deze letter dan eigenlijk geen dubbelde medeklinker wordt. Wel wordt *zij* in vele gevallen verdubbeld: maar dit heeft dan enkel en alleen zijn grond in een aangenomene gewoonte van spelling, volgens de aanmerking bij § 11. Zoo schrijft men b. v. **ଏହିମୁମୁ** voor **ଏହିମୁମୁ** van **ମୁହାନୀ**, **ଏହିଶୁଶୁଶୁଶୁ** voor **ଏହିଶୁଶୁଶୁଶୁ** van **ଶୁହାନୀ** en ook veelal **ଏହିଦୁଦୁଦୁ** voor **ଏହିଦୁଦୁଦୁ** van **ଦୁହାନୀ** doch gewoonlijk niet, zooals de Schrijver

doet, **मा॒ल॒ग॒प॒र्॒** en **मा॒ह॒त्त॒प॒र्॒** maar liever **मा॒ल॒ग॒प॒र्॒** en **मा॒ह॒त्त॒प॒र्॒** van **क॒ल॒प॒र्॒** en **ह॒त्त॒प॒र्॒**

Hieraan zijn dus de eigenlijk gezegde werkwoorden van de toestandswoorden te onderkennen, dat *zij* óf met een neusletter beginnen, óf, indien de eerste letter een **मा**, **मि**, **हा**, **हि** of **क॒** is, dan het voorzetsel **उ॒** *a* met een neusklank aannemen. Wel treft men eenige woorden aan, die een uitzondering op den regel schijnen te maken. Zoo nemen de woorden **का॒ठ॒या॒** Ng. en **क॒ठ॒य॒प॒र्॒** Kr. *doen*, *maken*, *werken*, ofschoon deze beteekenis die van een eigenlijk gezegd werkwoord schijnt te zijn, het eenvoudige voorzetsel **उ॒** *a* aan, en men zegt **का॒ठ॒या॒** en **क॒ठ॒य॒प॒र्॒**. Doch veilig, geloof ik, mag men stellen, dat deze woorden in het Javaansch dan ook eigenlijk niets anders, dan *toestandswoorden* zijn, en dus eigenlijk niet zoo zeer *doen*, maar veel meer zoo veel als *besig zijn*, beteekenen. Daarentegen moet het in den eersten opslag vreemd schijnen, dat b. v. de woorden **द॒मि॒** Ng. en **द॒मि॒य॒प॒र्॒** Kr. *geschieden*, *worden*, het voorzetsel **उ॒** met een neusklank aannemen, zoodat men **द॒मि॒** en **द॒मि॒य॒प॒र्॒** zegt. Doch ook dit laat zich verklaren. Daar toch, waar iets *geschiedt* of *wordt*, inderdaad een *working* plaats heeft, zoo kunnen deze woorden in het Javaansch wel degelijk als *werkwoorden* beschouwd worden. Sommige woorden zijn in beide vormen, én als *toestandswoorden*, én als *werkwoorden*, in gebruik, al naar dat zij beschouwd worden. Zoo zegt men b. v. **क॒ठ॒िय॒** of **क॒ठ॒िय॒प॒र्॒** en **क॒ठ॒िय॒** of **क॒ठ॒िय॒** Ng. en desgelijks **क॒ठ॒िय॒** of **क॒ठ॒िय॒** en **क॒ठ॒िय॒** of **क॒ठ॒िय॒** Kr. *verlaten*.

T. R.

2°. Over de transitive werkwoorden met het aanhechtsel မိ i.

223. De wijze, waarop het aanhechtsel မိ met een werkwoord verbonden wordt, verschilt, even als bij de aanhechtsels မှ ၁။ ၂။ ၃။ en မှု ၁။ ၂။ ၃။ of မိပျော် ၁။ ၂။ ၃။ aan zelfstandige naamwoorden, naar gelang van de letter, waarop het grondwoord uitgaat. Is namelijk deze uitgang een medeklinker, dan wordt deze verdubbeld; zooals b. v. in မှုလူသာ လူ *omhakken*, van မှုသာ သာ မှုသာသူ *verzoeken*, van မှုမြေ မြေ မှုမြေမြေ *berijden*, van မှုမြေသာ သာ *Indien het woord daarentegen op een klinker eindigt, dan plaatst men daar achter een n, die dan insgelijks verdubbeld wordt, terwijl dan tevens de Oeloe in een Taling en de Soekoe in een Taling-Taroeng verandert; b. v. ကျေအာရီ *geven*, van ကျေ အာရီ *berispen*, van ကျေ မြတ်မြတ် *vullen*, van ပါ့မြတ် [ပါ့မြတ်မြတ်] *ten uitvoer brengen, volvoeren*, van ပေမြတ်].*

224. De wijziging, die het aanhechtsel မိ aan de beteekenis van het werkwoord geeft, bestaat hierin, dat het den overgang der handeling aanduidt op een voorwerp, dat in andere talen in den derden naamval zou uitgedrukt worden. Het geeft bepaaldelijk te kennen, dat de persoon, tot of van wien, of de zaak, waarover men spreekt, de werking ondergaat, en mag derhalven gezegd worden, den bedrijvigen zin van het werkwoord stellig aan te duiden, zooals genoegzaam blijkt uit de volgende voorbeelden: $\text{မှုမြေသာသူမြတ်ပေသာ}$ မြတ်သာပေသာ .

(sámpéjan koelå atoerri kapal) *ik geef u een paard;* မှန်ရမှာမြှုပူသဲ
သလ္ဂုတ္တပေါ်မှာမြှုပူခဲ့ချိန်းဘဏ္ဍာ။ (kénkénnan koelå sámpoen koelå bék-
tanni serrat) *ik heb aan mijn zendeling een brief medegegeven.* — Even-
wel kan het aanhechtsel မို့ ook slaan op een voorwerp, dat in andere
talen in den vierden naamval uitgedrukt zou worden, daar dit evenzeer
de handeling, die door het werkwoord betekend wordt, ondergaat: b. v.
ပွဲမြှုပူယာရာမှာမြှုပူခဲ့မှာသဲအမိန့်နိုင်မြှုပူသဲ (Poen Djåjå bade ám-
mahossi siti koelå) *Djåjå zal mijn land pachten;* မှုပူယာရာရှိမှုမြှုပူသဲနဲ့
ပွဲမြှုပူသဲ (koelå ánggëntossi Poen Troénnå) *ik vervang Troenå.*

* Vele van deze werkwoorden kunnen uit den aard der beteekenis met geen ander voorwerp verbonden worden dan met zulk een, dat in andere talen in den vierden naamval wordt uitgedrukt, en deze verschillen dan niet van andere werkwoorden van een transitive beteekenis; zooals မို့တော်း zien. Doch de bijzonderheid van deze bij uitnemendheid *transitive* werkwoorden is vooreerst, dat zij altijd en door den worm zelf op een voorwerp doelen, waarop de werking, die er door betekend wordt, overgaat, en ten anderen, dat zij den overgang beteekenen niet slechts op zulk een voorwerp, dat men in andere talen in den vierden naamval uitdrukt, maar ook op zulk een, dat in andere talen in den derden naamval of door middel van een voorzetsel met het werkwoord verbonden wordt. Zoo betekent b. v. ထို့တော်း *op* of *tot* iemand of iets *nederdalen*, zoodat het naamwoord of voornaamwoord, dat het voorwerp betekent, waarop of waar naar toe de nederdaling geschiedt, zonder voorzetsel met het werkwoord verbonden

225. Ook geeft het aanhechtsel **唵** dikwijls het meervoud van het voorwerp te kennen^a: want **ቲං ଯାଁ ପୁଣ୍ଡି ଅମ୍ଭାଲି ପା ତିଳି ତିଳି ଅମ୍ଭାଲି ଅମ୍ଭାଲି** (tijang poënnikå sàmi ámmennéh' oewit) betekent: die menschen beklimmen één boom; terwijl deze uitdrukking, **ଡିନ୍ ଯାଁ ପୁଣ୍ଡି ଅମ୍ଭାଲି ପା ତିଳି ତିଳି ଅମ୍ଭାଲି ଅମ୍ଭାଲି ଅମ୍ଭାଲି ଅମ୍ଭାଲି** (tijang poënnikå sàmi ámmenne'i oewit) vertaald moet worden: deze menschen beklimmen de boomen.

3º. Over de causative werkwoorden met het aanhechtsel

ମା ତମା (Ng.) of **ମା କ୍ରମା** (Kr.).

226. Het aanhechtsel **ମା ତମା** (Ng.) of **ମା କ୍ରମା** (Kr.)^b wordt op dezelfde wijze, als het voorgaande, aan het werkwoord gevoegd, met dit onderscheid alleen, dat, als het grondwoord op een klinker uitgaat, dan daar achter, in plaats van een **ତ**, een **ତମ** gevoegd wordt, en wel

wordt. En zoo wordt dan ook dat voorwerp met den lijdenden of voorwerpelijken vorm van het werkwoord als onderwerp verbonden. T. R.

* Eigenlijk kan het *meervoud* van het voorwerp onmogelijk door dat aanhechtsel van het werkwoord aangeduid worden: doch wat het is, dat hier den Schrijver voor den geest zweefde, en waarin dus het eigenlijke onderscheid tusschen die beide tot voorbeelden aangevoerde uitdrukkingen bestaat, durf ik niet met zekerheid zeggen. Vergel. § 288. T. R.

^b In Kawi luidt dit aanhechtsel meestal **ମା ମା** zonder onderscheid van Ngoko of Krämä. T. R.

zoo, dat de **um** van het aanhechtsel dan gewoonlijk in het schrift behouden wordt; zooals in **ଦେଖିବା** *doen zien*, van **ଦେଖିବା** *zien*; [**କରିବା** *doen worden*, van **କରିବା** *worden*;] **ବିନ୍ଦିବା** *କରିବା* *doen uitgaan, uitbrengen*, van **ବିନ୍ଦିବା** *uitgaan*. Het is echter ook wel gebruikelijk, de eerste letter van het aanhechtsel dan in de Pasangan Kå te veranderen, en dus b. v. **ଦେଖିବା** te schrijven. In woorden, die uit zich zelf op een medeklinker uitgaan, is het verkeerslijker, dezen te verdubbelen en de eerste letter van het aanhechtsel weg te laten; zooals in **ପରିପାଳିତବା** *verpachten*, **ଫରିବା** *doen terugwijken*.

227. Door het aanhechtsel **ମାତ୍ରମା** of **ମାଣ୍ଡିବା** wordt aan het werkwoord een overgaande of veroorzaakende zin gegeven, waardoor aangeduid wordt, dat de handeling veroorzaakt wordt, en het voorwerp, waarop de werking wordt uitgeoefend, daardoor iets lijdt of ondergaat, ten behoeve van, of met betrekking tot, een anderen persoon of een andere zaak; b. v. **ଅନ୍ଧଜକାହାମାନିବା** *poen Kråmå haken kapal ing tijang*) *aan iemand een paard schenken*; **ପାନ୍ଧିକାହାମାନିବା** (*serrat poennikå bådē koelå bækta'haken ådi koelå* (*dezen brief zal ik aan mijn broeder medegeven*); **ଶରିଦ୍ଜାହାମାନିବା** (*Poen Kråmå koelü gëntössäken Saridjå*) *Kråmå laat ik Saridjå vervangen*.

228. Voorts wordt door **ମାତ୍ରମା** en **ମାଣ୍ଡିବା** nog uitgedrukt, dat het voorwerp een verandering van gedaante ondergaat of in een

229. De bovengemelde aanhechtsels kunnen echter niet bij alle werk-

* De eigenlijke beteekenis van dit aanhechtsel kan men altijd door *doen*, *ma-
ken*, *laten* of *zorgen* uitdrukken. Zoo in de voorbeelden, in deze § en boven
§ 226 door den Schrijver aangevoerd. In het spraakgebruik wordt echter deze
eigenlijke beteekenis niet altijd op dezelfde wijze aangewend. Zoo betekent het
eerste in § 226 aangebrachte voorbeeld niet enkel *doen*
zien of *doen hooren* of *doen weten*, d. i. maken, dat een ander iets ziet of hoort of
weet; maar ook maken, dat men *zelf* iets ziet of hoort of weet, of, met één
woord, *vernemen*. Zoo betekent ook maken, dat men
(zelf, of een ander) hoort. Voorts wordt dan ook van dezen causativen vorm der
werkwoorden, wanneer de beteekenis op twee verschillende voorwerpen slaat,
zulk een gebruik gemaakt, dat zij met den transitiven vorm verwisseld kunnen
worden; zooals blijkt uit de voorbeelden in § 227 aangevoerd, vergeleken met
de gelijke voorbeelden, die men aantreft in § 224. Een ander voorbeeld hier-
van vindt men in § 176. Zie ook § 104. Dit spraakgebruik had den Schrijver
verleid, om de werkwoorden met dit aanhechtsel *overgaande (transitive)* werk-
woorden te noemen: zie de aanmerking bij § 211. De heer Gericke heeft ze in
zijn *Eerste Gronden* (§ 26) te regt veroorzaakende werkwoorden (*verba causalia*)
genoemd. T. R.

§ 232. OVER DE VOORZETSELS 爪^マレ^ル EN 爪^マル^ク OF 爪^マレ^ル EN 爪^マリ^ク 177

woorden gebruikt worden, daar de beteekenis van het woord voor de wijziging, die de aanhechtsels er aan geven, vatbaar moet zijn.

4°. Over de bedrijvige werkwoorden met de voorzetsels

爪^マレ^ル EN 爪^マル^ク OF 爪^マレ^ル 爪^マリ^ク EN 爪^マリ^ク

230. In de Javaansche taal wordt aan de werkwoorden een bedrijvige beteekenis gegeven door het voorzetten van 爪^マレ^ル en 爪^マル^ク of met een dofferen klinker 爪^マレ^ル en 爪^マリ^ク die dezelfde voorzetsels schijnen te zijn, die in het Maleisch zoo algemeen gebruikt worden. Zij kunnen eigenlijk niet gerekend worden tot het gewone hedendaagsche Javaansch te behooren, maar behooren veeleer tot het Kawi, en worden in het Javaansch voornamelijk gebruikt in gedichten en andere deftige opstellen, waaraan men een meer hoogdravenden en naar het Kawi zweemenden stijl wil geven.

231. Ofschoon de voorzetsels 爪^マレ^ル, 爪^マル^ク en 爪^マリ^ク die in beteekenis van deze niet verschillen, eigenlijk meer tot de Javaansche taal behooren, zijn er echter vele woorden, die welluidender met 爪^マレ^ル of 爪^マリ^ク luiden, en bij verscheidene is het zelfs gebruik geworden, zich altijd van deze laatsten te bedienen.

232. De verbinding met het grondwoord geschiedt somtijds op dezelfde wijze, als bij de aanhechtsels 爪^マレ^ル en 爪^マリ^ク zooals 爪^マレ^ル ruiken, zoenen, 爪^マリ^ク verstaan, begrijpen, 爪^マレ^ル hulde bewijzen, 爪^マリ^ク met een knods slaan. Dikwijls wordt echter een-

voudig de ए voor het grondwoord gezet; zooals in ए मा कर *een opstel maken, verhalen, ए(ग्र)प्रामाण्यमाण् यावृत्तिमाण् यावृत्ति* uittrouwen, uithuwelijken.

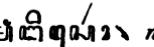
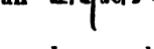
Het voorzetsel is altijd eigenlijk eenvoudig ए ma. Zoo ook in de drie eerste door den Schrijver hier bijgebrachte voorbeelden, waarin de verdubbeling van de ए en अ volstrekt niet tot den eigenlijken vorm van het woord behoort, maar alleen in de aangenomene gewoonte van spelling haar grond heeft. Het wordt slechts *man*, wanneer het werkwoord met een ए, अ of अं, en *mang*, wanneer het met een अम् begint, gelijk in ए अम् ए even zooals het voorzetsel अम् a dan *an* of *ang* wordt. Het zou ook *mam* worden, wanneer het gezet wierd vóór een werkwoord, dat met een अम् begint, even zooals dat voorzetsel अम् a dan *am* wordt; maar dat wordt, omdat het onwelluidend zijn zou, vermeden. Het voorzetsel verschilt ook volstrekt niet van het gewone voorzetsel अम् a, behalven dat het eigenlijk tot de verouderde Kawi-taal behoort. Maar, wordt het vóór een *bedrijvig* werkwoord geplaatst, dan begint dit met een neusletter, die dan in het schrift veelal verdubbeld wordt, of het wordt *man* of *mang*, wanneer het werkwoord met een ए, अ, अं, of अम् begint. Maar hieruit volgt dan ook, dat ten minsten de beide laatste door den Schrijver aangevoerde voorbeelden, ए ए मा en ए(ग्र)प्रामाण्यमाण् यावृत्तिमाण् यावृत्ति hier niet toe behoren. De gewone vorm van deze werkwoorden zonder voorzetsel is ए मा en प्रामाण्यमाण् यावृत्तिमाण् यावृत्ति van de grondwoorden ए मा en प्रामाण्यमाण् यावृत्ति. Met het voorzetsel ए ma zou het dus ए ए मा en ए(ग्र)प्रामाण्यमाण् यावृत्तिमाण् यावृत्ति worden. ए ए मा en ए(ग्र)प्रामाण्यमाण् यावृत्तिमाण् यावृत्ति zijn dus niet van den gewonen vorm dezer werkwoorden, en evenmin onmiddellijk van de grondwoorden ए मा en प्रामाण्यमाण् यावृत्ति afgeleid, maar

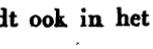
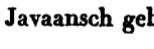
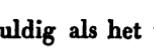
233. Veeltijds hebben deze voorzetsels een beteekenis, die een beweging, rigting, of verandering van plaats te kennen geeft. Zoo zijn ଅଣ୍ଟାଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି ଅଣ୍ଟାଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି noord-, zuid-, oost- en west-waarts gaan, afgeleid van ଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି Noord, ଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି Zuid, ଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି Oost, en ଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି West. Desgelijs-

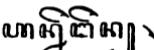
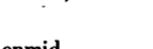
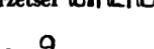
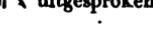
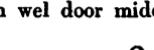
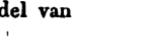
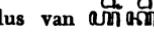
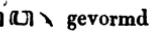
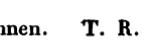
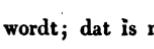
van de naamwoorden ପାତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି en ମାନ୍ଦାଏନ୍ଦାର୍ଥକି met verandering van de lipletter ଉ in de lip-neusletter ଇ, zooals dit bij eigenlijk gezegde of bedrijvige werkwoorden altijd geschiedt. T. R.

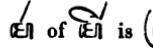
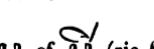
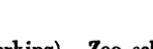
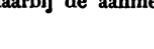
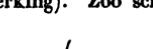
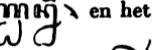
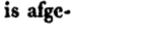
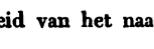
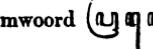
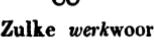
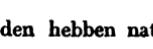
- Niet juist regtstreeks van deze grondwoorden, maar van de daarvan door middel van het voorzetsel ଯିବି gevormde bijwoorden: ଯିବିଅଣ୍ଟାଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି ten Noorden, van ପାତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି de verlengde vorm van ଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି ଯିବିଅଣ୍ଟାଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି ଅଣ୍ଟାଏନ୍ଦାର୍ଥକି en ଯିବିଅଣ୍ଟାଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି. Deze en dergelijke bijwoorden worden echter veelal bij verkorting zoo uitgesproken, dat van het voorzetsel ଯିବି alleen de *ng* behouden blijft, en zij dus den vorm van een werkwoord krijgen. Zoo zegt men dan ପାତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି in plaats van ଯିବିଅଣ୍ଟାଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି en ମାନ୍ଦାଏନ୍ଦାର୍ଥକି ଅଣ୍ଟାଏନ୍ଦାର୍ଥକି in plaats van ମାନ୍ଦାଏନ୍ଦାର୍ଥକି en କ୍ଷୀତିପାତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି daar de keelletter କ୍ଷୀ evenmin als de ମା in କ୍ଷୀତିପାତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି van ପାତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି achter den keel-neusklang der କ୍ଷୀ in de uitspraak behouden kan blijven. Op gelijke wijze zegt men ook ଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି in plaats van ଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି voor ଯିବିଅଣ୍ଟାଧିପତିଙ୍କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି. Deze werkwoorden nemen dan natuurlijk, even als de andere werkwoorden, ook het gewone voorzetsel ଉଠାନ୍ତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି aan, en men zegt dus ook b. v. ପାତାଏନ୍ଦାର୍ଥକି Noordwaarts gaan; doch veel gebruikelijker is in deze en vele dergelijke andere woorden, ook in

het gewone hedendaagsche Javaansch, het voorzetsel **El** ma. Het komt mij echter waarschijnlijk voor, dat men dit voorzetsel dan ook niet houden moet voor het in Kawi in plaats van **U** a gebruikelijke **El** ma, maar dat men zulke werkwoorden beschouwen moet als afgeleid van naamwoorden met het voorzetsel **U** pa, zoodat b. v. **巴厘島** afgeleid is van **巴厘** wat ten Westen is, de Westkant. Dit naamwoord is mij werkelijk in de Brāhma-joedā voorgekomen. Zoo zijn ook de beide volgende door den Schrijver aangevoerde voorbeelden **巴厘人** en **巴厘女** afgeleid van de naamwoorden **巴厘人** en **巴厘女**, die ook beide in gebruik zijn. Het eerste is gevormd van het bijwoord **巴厘人** voor **巴厘**, van **巴厘** verlengde vorm van **人**, het andere van **巴厘** zonder tusschenkomst van het voorzetsel **人**, omdat dit woord zonder dit voorzetsel als bijwoord gebruikt wordt. En dat b. v. van **巴厘女**, het grondwoord werkelijk **巴厘女** is, kan men daaruit zien, dat de passive vorm van dit werkwoord **女人巴厘女** is. Even zoo is het gelegen met andere dergelijke werkwoorden, die desgelijsks met **El** ma beginnen. Daarentegen hebben weer andere dergelijke werkwoorden, die niet op dezelfde wijze van een met **U** pa beginnend naamwoord gevormd zijn, het voorzetsel **El** ma ook niet. Zoo vormt men b. v. van den eigenaam van het eiland Java **爪哇** Ng. of **印度** Kr. met het voorzetsel **到** het werkwoord **去** of **到** **去**, met het gewone voorzetsel **去** of **到** naar **Java gaan**; en van **印度** **regter** (b. v. hand) of **regts**, zonder tusschenkomst van het voorzetsel, enkel door de eerste letter in de overeenkomstige neusletter te veranderen, **印度** naar den regter kant gaan, of als bijwoord gebruikt,

  nederwaarts gaan of gekeerd zijn, af dalen, nederhangen, van beneden, onder; stijgen, opwaarts gaan, naar boven gekeerd zijn, van hoog, boven.

234. Het voorzetsel of wordt ook in het Javaansch gebruikt, hoewel niet zoo menigvuldig als het voorgaande, waarmee het over het algemeen in beteekenis overeenstemt; zooals in de woorden   teeken, kenmerken,   handel drijven.

naar den regter kant, en zegt met het gewone voorzetsel   Ook het tegenovergestelde   naar den linker kant gaan, of naar den linker kant, wordt met het gewone voorzetsel   uitgesproken: maar, of dit onmiddellijk van het grondwoord   linker en links, dan wel door middel van het voorzetsel   en dus van   gevormd is, zoodat in plaats van gezegd wordt; dat is niet te onderkennen. T. R.

* De eigenlijke vorm van het voorzetsel of is mra, en alle werkwoorden met dit voorzetsel zijn afgeleid van naamwoorden met het voorzetsel of (zie § 132 en daarbij de aanmerking). Zoo schrijft men dan ook niet alleen   maar ook, en eigenlijk, en het is afgeleid van het naamwoord   teeken, bewÿs, dat men ook   uitspreekt en schrijft. Zulke werkwoorden hebben natuurlijk altijd een   beteekenis, daar het eigenlijk gezegde werkwoorden zijn, die gevormd worden door de eerste letter van het grondwoord, de lipletter in de lipneusletter te veranderen. T. R.

5º. Van de onbedrijvige werkwoorden met het voorzetsel **EI** (*m* of *ma*).

* Het laat zich zeer betwijfelen, of deze en dergelijke onbedrijvige werkwoorden wel door middel van een voorzetsel van het grondwoord gevormd zijn. De ware vorm van het voorzetsel zou toch, zooals uit de volgende § blijkt, niet de enkele letter *m*, maar de lettergreep *ma* zijn: maar dan zou, indien het grondwoord met een *oe* of *i* begint, uit de vereeniging van de *a*-van het voorzetsel met de *oe* een *o*, en met de *i* een *e* ontstaan, zooals dit b. v. werkelijk het geval in ~~en~~^{en} zeggen, spreken, van ~~en~~^{en} wat iemand zegt, taal, spraak, met het Kawi-voorzetsel *ma* (dit ~~en~~^{en} is namelijk een Kawi-woord). Er is dus

moeten wel onderscheiden worden van zulke, waarvan het grondwoord met een **u** of **ui** begint, en die door de verandering van deze letters in **ei** denzelfden vorm, maar een bedrijvige beteekenis krijgen; zoodals **ei****ij****ij** beschimpen, schelden, van **ei****ij****ij** **ei****ij****ij** wassen, van **ai****ij****ij** **ai****ij****ij** beantwoorden, vergelden, van **ai****ij****ij** enz.

236. Indien het grondwoord met een andere letter dan *an* begint, dan blijft deze onveranderd en neemt het voorzetsel *El ma* voor zich, waarvan de klinker ook wel in de uitspraak verloren gaat; b. v.

^a De *a* wordt namelijk dikwijls in de uitspraak verkort, en dan schrijft men

El, met Pépét. Zoo wordt dan het eerste door den Schrijver aangevoerde voorbeeld ook **ई** geschreven. Dan gaat vervolgens deze korte klinker ook wel geheel verloren, wanneer de eerste letter van het grondwoord een **়** of **়ু** is, daar deze beide letters zich gemakkelijk met een voorgaanden medeklinker zonder tusschenkomst van een klinker vereenigen. Zoo zegt en schrijft men dan **ঔ** voor **ঈ** en dit voor **ঔ**.

Voorts mag men het er veilig voor houden, dat alle zulke met El ma beginnende werkwoorden, als hier door den Schrijver bedoeld worden, en die niet tot het Kawi, maar tot het gewone Javaansch behooren, afgeleid zijn van naamwoorden, die gevormd zijn door het voorzetsel **় pa**, waarvan de lipletter *p*, wanneer het naamwoord tot een werkwoord omgestempeld wordt, in een *m* verandert. Zoo is **ঈ** *gaan*, gevormd van **় মানুষ** *iemand die gaat*, een reiziger; **ঈ** **পুরুষ** Ng. **ঈ** **পুরুষ** Kr. *weglopen, vlugten*, van **় মানুষ** Ng. **পুরুষ** Kr. *loop, vlugt*. Het zijn dan bij gevolg ook eigenlijk geen *onbedrijvige* werkwoorden of *toestandswoorden*, maar eigenlijk gezegde, en dus *bedrijvige, werkwoorden*. De meeste hebben dan ook werkelijk een bedrijvige beteekenis, zooals van *gaan*, *kruipen*, *weglopen* enz.; en, indien andere meer een *toestand* schijnen te beteekenen, zooals een zekere houding, dan beteekenen zij toch eigenlijk, zooals **ঈ** **়** niet in dien houding *zich bevinden*, maar die houding *maaken*. —

Wat dus de Schrijver in het begin van de vorige § zegt, dat de werkwoorden, waarover hij hier handelt, een volstrekt onbedrijvigen vorm hebben en meer bepaald, dan andere, onbedrijvige werkwoorden mogen genoemd worden, dat bepaalt zich alleen tot zulke, waarover hij in de vorige § spreekt, en die eigenlijk niet door een voorzetsel, maar door het invoegen van *oem*, gevormd zijn. T. R.

ଅପ୍ରାଣୀୟା op den rug liggen, van ଅପ୍ରାଣୀୟା କରାନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମା or ଅପ୍ରାଣୀୟା
kruipen, van କରାନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମା କରାନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମା or କରାନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମା gaan, van ବାହ୍ୟା

237. Men plaatst vóór dit soort van werkwoorden, die, daar het onbedrijvige werkwoorden zijn, nooit de aanhechtsels ଯାଇବା or ଯାଏଇବା or ଯାଇବା ବାନ୍ଧିବା aannemen^a, somtijds het voorzetsel ଅନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମା en schrijft b. v. ଯାଇବାନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମା ଯାଏଇବାନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମା enz. Doch dit is niet alleen geen-zins noodzakelijk, maar moet ook afgekeurd worden, omdat hierdoor een overtollige bijeenvoeging van twee voorzetels ontstaat, en ଅନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମା zooals wij vroeger gezien hebben, aan bedrijvige werkwoorden eigen is. Daar deze voorzetels evenwel in goede geschriften aangetroffen worden, tot aanvulling van de versmaat ook zeer dienstig en geheel niet onwel-luidend zijn, zoo is het eigenaardiger te stellen, dat dit het eenvoudigste voorzetsel ଅନ୍ତା is, en dan behoort men ଯାଇବାନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମା ଯାଏଇବାନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମା enz. te schrijven.^b

^a Dit bepaalt zich alleen tot die onbedrijvige werkwoorden, waarover de Schrijver in § 235 handelt, en niet tot die, waarvan hij in § 236 spreekt. Deze zijn, zooals in de voorgaande aanmerking gezegd is, eigenlijk *bedrijvige* werkwoorden, en nemen dan ook die aanhechtsels wel aan; b. v. ଅନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମାଯାଇବି Ng. ଅନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମାଯାଏଇବି Kr. *ergens naar toe loopen, ergens heen vliegen;* ଅନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମାଯାଇବି Ng. ଅନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମାଯାଏଇବି Kr. *iets door scherts te verkrijgen trachten;* ଅନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମାଯାଇବି Ng. — ଅନ୍ତିବ୍ରାହ୍ମା Kr. *iets aan een haak laten hangen.* T. R.

^b Zoo zou men ook behooren te schrijven, al was het, dat het een bedrijvig werkwoord was. Zie de aanmerking bij § 222. T. R.

6°. Over de verdubbelde en zamengestelde werkwoorden.

238. Een soort van veel groter omvang maken die werkwoorden uit, die door herhaling of verdubbeling van het grondwoord, of door het samenvoegen van twee onderscheidene woorden, gevormd zijn. De eersten zijn *verdubbelde*, de andere *zamengestelde* werkwoorden.

239. Door de *verdubbeling* of herhaling van een werkwoord wordt te kennen gegeven, dat de werking, die het betekent, bij herhaling, of wel bij aanhoudendheid, plaats heeft. Men onderscheidt er twee soorten van:

1º. werkwoorden, die uit een eenvoudige verdubbeling van het grond-woord bestaan, zonder de minste verandering, met uitzondering alleen van de vereischte voorzetsels of aanhechtsels; zooals മാരുമ്പയ്ക്കാ-
gissen, nadenken, overdenken, മാര്ത്തിപ്പിക്കിയപ്പോൾ aanhoudend schieten,
പുതുമാറ്റുമ്പോൾ weigeren, ongehoorzaam, brutaal of driest zijn, എന്ന
അമ്പാൾ gedurig de wacht houden, op schildwacht staan.

2o. werkwoorden, die bij de verdubbeling een verandering van klinkers ondergaan; zooals မြတ်သောက်တိုက်။ zwaaien, heen en weer slingeren, van မြတ်။ မြတ်သပတ်ပို့။ gedurig terugkeeren, heen en weer gaan, van သပ်ပို့။ In zulke door herhaling gevormde woorden zijn de klinkers van het laatste woord meestal de oorspronklike.

240. De *zamengestelde* werkwoorden zijn insgelijks van twee soorten:

1°. zamengestelde woorden van gelijke betekenis, die tot versterking

van de beteekenis of tot nadruk, of eenvoudig door het spraakgebruik, bij elkaar gevoegd worden; b. v. ሂጥ የጤና ተማሪ የጤና verstoren, verontrusten (hiervan worden de grondwoorden niet afzonderlijk aangetroffen), በልደግኩ የጤና ተማሪ plunderen, van እና ተማሪ en ተማሪ dat beide plunderen betekent.

2º. zamengestelde woorden van verschillende beteekenis, die, bij elkaar gevoegd, een eigene beteekenis geven; zooals ሂሳብ የሚገኘውን የሚገኘውን iemand in de rede vallen, een gesprek onwelvoeglijk storen, iets ongepast aanvoeren, van እና ተማሪ ongepast, onwelvoeglijk, en ተማሪ spreken, zeggen; ይገኙ ተከይ የሚገኘውን een bezoek afleggen, van ይገኙ naderen, en የሚገኘውን gezelschap.

241. In het gebruik van de voorzetels en aanhechtsels rigten de verdubbelde werkwoorden zich geheel naar de enkele. Zij kunnen die namelijk op de gewone wijze bij zich nemen, wanneer zij als enkele werkwoorden daarvoor vathaar zijn. De voorzetels worden dan voor het eerste woord geplaatst, en de aanhechtsels aan het laatste gevoegd, zonder dat de beide woorden van elkaar afgescheiden mogen worden; b. v. ሂጥ ጥሩ በጥ ጥሩ ተመክሱ ስለሆነ ስለሆነ gedurig terug plaatsen, ሂጥ ጥሩ ተመክሱ ስለሆነ ስለሆነ ondervragen, navragen, ሂጥ ጥሩ ተመክሱ ስለሆነ ስለሆነ gedurig stoeten, aanstoeten.

242. Wanneer het grondwoord met een መ begint, blijft deze letter bij de herhaling onveranderd; dat wil zeggen, dat zij bij de herhaling niet die verandering ondergaat, die het voorzetsel meebrengt en waaraan

het eerste woord onderworpen is; b. v. ガリガリガリガリガリガリ
 doen herinneren, te binnen brengen, van ガリガリ、ガリガリガリ
 ガリガリ herhaaldelijk doen opstijgen of in de hoogte werpen, van ガリ
 ガリ、ガリガリガリ aanhitsen. — Ook kan men in plaats van de
 ガリ, waarmeê het tweede woord begint, de sluitletter van het eerste
 woord, indien het namelijk op een medeklinker uitgaat, verdubbelen, en
 aldus schrijven: ガリガリガリガリガリガリ、ガリガリガリガリガリ
 Dit geschiedt alleen om de welluidendheid te bevorderen. Het heeft ook
 meestal plaats bij woorden, die op een Tjétjá' uitgaan, terwijl bij andere
 sluitletters gewoonlijk de eerste schrijfwijze gevuld wordt.*

243. Wanneer zulk een werkwoord den onbedrijvigen vorm, die met een **എ** begint, aangenomen heeft, dan blijft deze letter ook bij de herhaling^b; zooals in **എ എപ്പു എപ്പു** *gedurig stijgen, rijzen*, **എ ഉണ്ട്** *aanhoudend voorwaarts gaan*, **എ ഉണ്ടാക്കി ഉന്നാ** *zwaaijen*.

244. Indien het grondwoord met een andere letter dan *an* begint, dan richt deze zich bij de herhaling van het woord naar de regels, die omtrent de verandering van de eerste letters *zijn* opgegeven.^o Wanneer

* Zie § 11 en daarbij de aanmerking. T. R.

b Dit alleen is bewijs genoeg, dat de **EI** in zulke onbedrijvige werkwoorden geen voorzetsel is: zie de aanmerking bij § 235. Een voorzetsel kan onmogelijk meê herhaald worden. T. R.

◦ B. v. ቅጂን ፩ የገዢ ቅጂን ፩ የገዢ ስም ስም *bekladden, bemorsen*, van ቅጂን ፩ የገዢ ቅጂን ፩ *schrappen*, van het grondwoord ቅጂን ፩ የገዢ ቅጂን ፩ *een schrap*. T. R.

de letter namelijk in het eerste woord onveranderd blijft, dan blijft zij het ook in het herhaalde; b. v. ພາສີບາຕິບາຍ້າກ້າວ *likken*, van ພົມບາຍ້າກ້າວ *graven, delven*, van ບູບາຍ້າກ້າວ *slaan, afrossen*, van ຕືບາຍ້າກ້າວ *ທາງການ* *ທາງການ* *vernielen, bederven.*

245. Bij de verdubbeling van woorden, die met een ၁။, ၃။ of ၅။ beginnen en een ၁။ vóór zich nemen, geschieft dit alleen bij het eerste en niet bij het tweede woord; b. v. ပဲ၍(ဖြယ်ရာယ်၍) plunderen; van ရာယ်၍ ပဲ၍(ရှုတ်ရအေရှုတ်ရအေ၍) kleven, aankleven, van ရအေ၍

247. Bij de aanhechting van **သာမဏေ** en **သာနိုင်** is hetzelfde in acht te nemen, als met **၏** uitgezonderd alleen, dat men in plaats van *n* een *k* achter het grondwoord voegt; b. v. **သာကျော်သာကျော်** **သာမဏေ** **သာမဏေ** *doen lachen*, **သာကျော်သာနိုင်** **သာမဏေ** *uittrouwen*.

248. Even als bij de zelfstandige naamwoorden strekt zich de verdubbeling van het werkwoord dikwijls alleen tot de eerste lettergreep uit; en dan heeft bij beide letters die verandering plaats, die de eerste letter van een werkwoord gewoonlijk ondergaat: b. v. **ବେରେସ୍ଦ** *bevreesd maken, vrees aanjagen*, van **ବେରେ** *bevreesd*; **ହାତୀ** *haten, ook hatelijk handelen*, van **ହାତ** *haat, nijd*.

249. Wanneer echter het grondwoord met een **ନ୍ତା**, **ଶ୍ଵା**, of **ମୁ** begint, blijven deze onveranderd en nemen alleen in de eerste lettergreep de **ମୁ** voor zich; zooals in **ପର୍ଲେଙ୍ଗ** *verlengen, vertragen*, van **ପରିଯା** **ପିଣ୍ଜିଯା** *pijnigen*, van **ପରିଯା**

250. Indien de eerste letter geen schrijfsteeken heeft, dan spreekt men de herhaalde lettergreep somtijds om de welluidendheid met een Pépét uit; b. v. **ପିଣ୍ଜିଯାଯା** **ପିଣ୍ଜିଯାନା**. Eindigt de eerste lettergreep met een medeklinker, dan wordt deze niet herhaald, maar alleen de eerste letter; zooals in **ବେପେର୍କି** *beperken, bepalen*, van **ବେପେର୍କିମ୍ବା** *bepaling*.^b

* Daarentegen wordt de eerste lettergreep, indien zij een Pépét heeft, bij de verdubbeling dikwijls met *a* uitgesproken; b. v. **ଫିନ୍ଡିଙ୍** *vinden*. Even zoo wordt ook de eerste letter, als zij een anderen klinker heeft, dikwijls met een *a* of met Pépét herhaald; b. v. **ବୋଟିଯା** or **ବୋଟିଯା** *wonen*. T. R.

^b Beter voorbeeld is **ବୋଟିଗାନା** *bewaken*: want in **ବୋଟିମ୍ବା** gaat de eerste lettergreep eigenlijk niet op een medeklinker uit, maar wordt de *ng* slechts uit een aangenomene gewoonte van spelling verdubbeld. T. R.

251. Grondwoorden, die met de letter **u** beginnen, kunnen nimmer tot dezen vorm van het werkwoord gebracht worden; hetgeen alleen moet worden toegeschreven aan dezelfde reden, waarom men **vóór** deze letter zelden het voorzetsel **u** *a* gebruikt, den wanklank namelijk, dien de herhaling der **u** zou te weeg brengen. In de beteekenis van het woord kan de oorzaak niet gezocht worden: want het woord **u u n z e i g** (Ng.) *wonen*, kan den bedoelden vorm niet aannemen, terwijl in het woord **(a) u u** (Kr.) dat hetzelfde betekent, de herhaling van de eerste lettergreep meer voorkomt, dan de eenvoudige vorm, daar men gewoonlijk **u** (**a**) **u** zegt.

7º. *Over eenige onregelmatige vormen van het werkwoord en sommige bijzonderheden of afwijkingen van den algemeenen regel.*

252. De tot hiertoe opgegeven vormen van het werkwoord bepalen zich tot de regelmatige, die aan vaste regels onderworpen kunnen worden, en bestaan in afleidingen van een oorspronklijk werkwoord of naamwoord, dat door het bijvoegen van aanhechtsels of anderzins een gewijzigde beteekenis ontvangt. Van deze algemeene vormen en afleidingen zijn echter enige afwijkingen, die niet onder een bepaalde regel te brengen zijn, maar slechts op weinige woorden, ja somtijds op niet meer dan één enkel woord, van toepassing zijn. — In de eerste plaats zullen wij onze aandacht vestigen op eenige vormen van het werkwoord, die op vele, doch niet op alle woorden, van toepassing

zijn, en daarna over sommige bijzonderheden of afwijkingen van den algemeenen regel handelen.

253. Vele woorden, die reeds van andere afgeleid zijn, kunnen op de gewone wijze tot werkwoorden gevormd worden, namelijk door het bijvoegen van de bij dit rededeel gebruikelijke voorzetels en aanhechtsels. B. v. van **ଗୋଟିଏ** *genoeg, gedaan, uitgescheiden*, vormt men eerst het afgeleide naamwoord **ଗୋଟିଏମଣ୍ଡି** *het uitscheiden, ophouden*, en hiervan het werkwoord **ଗୋଟିଏମଣ୍ଡିବେ** of **ଗୋଟିଏମଣ୍ଡିବୁ** *doen uitscheiden, ophouden*. — Van het Arabische woord **كَافِر** (*kafir*) *ongeloovige*, dat in het Javaansch **କାଫିର** geschreven en veel gebruikt wordt, leidt men op dezelfde wijze **କାଫିରାନ୍ତି** af, waardoor de Javanen verstaan: *misrekening, teleurstelling, niet geslaagd of nergens te regt gekomen* (als een ongelooovige, die van Mohammed verstooten is, en, zooals zij vermeenen, ook van zijn eigen Heer geen heil te wachten heeft). — Van **କାଫିରାନ୍ତି** komt vervolgens het werkwoord **କାଫିରାନ୍ତିବେ** *teleurstellen, iemands oogmerken mislukken doen*. — Op dezelfde wijze worden van de afgeleide woorden **ଚାରୁଯାନ୍ତି** *geraas, gedruisch*, **ପାନ୍ଦିଙ୍ଗାନ୍ତି** *verblijfplaats, tent of loods*, en vele dergelijke woorden, de

* Deze afleiding van dat Arabische woord zal de Schrijver wel niet te veel vertrouwen van den een of anderen Javaan hebben aangenomen. Waarschijnlijker is het, dat het gevormd is van het Kawi-woord **ବେଳି** *verleggen, ongerust, => ବେଳିଲାଗି* zoodat het eigenlijk betekent: *geheelenal in verlegenheid gebracht*. T. R.

werkwoorden မာဖုန်းမာမျှေး geraas, gedruisch maken (zoals van een menigte mensen), en ဆန်းကြုံမာမျှေး vertoeven, pleisteren, gevormd.

254. Een geheel bijzondere afleiding is die van vele werkwoorden, die een wederkeerige of wederzijdsche handeling beteekenen; namelijk door het aanhechtsel မာမျှေး en somtijds met verdubbeling der eerste lettergreep; b. v. ပုံဖာမျှေး or ပါပုံဖာမျှေး oorlogen, van ပုံ oorlog; အောက်ခာမျှေး or အောက်ခာခာမျှေး te zamen vechten, met elkander worstelen, van အောက် vechten, worstelen; အာယာဖာမျှေး or အာအာယာမျှေး over en weder werpen, elkander gooien, van အာယာရဲ့ werpen; အာယာမျှေး or ပောပာယာမျှေး zich wederkeerig verdedigen, vechten, van ပာယာမျှေး zich verzetten, zich verdedigen. Deze vorm kan aan vele woorden gegeven worden, die vatbaar zijn voor de beteekenis van een wederkeerige handeling.

255. De telwoorden nemen ook den vorm van werkwoorden aan; zoals မာရိုး van စိုး drie; မာရှုံးမြှုံးမျှေး van စု၍မြှုံး hondérd; မာရှုံးမြှုံးမျှေး van ရှုံးမြှုံး duizend; မီးဘား or မာရိုံးဘား en ook မာရိုံးဘားမျှေး van ပီးဘား hoeveel. Men bedient zich van deze woorden, die van het werkwoord alleen den vorm aangenomen hebben, doch eerder tot de telwoorden behooren, om uit te drukken, wat in het Nederduitsch, als men van prijzen of hoeveelheden spreekt, te kennen gegeven wordt door *ieder*, *elk*, *het stuk*: b. v. မျှော်သုတေသနမူပါဝါ၊ မျှော်သုတေသနမူပါဝါ၊ မျှော်သုတေသနမူပါဝါ (oewòh iki rëgánné ánné-loeng doewit, of něloeng doewit) deze vruchten kosten drie duiten het stuk;

ବାତୋକୋ ଯିନ୍ଦ୍ରା ଗନ୍ଦ୍ଜାର ନ୍ଲିଙ୍କ ତା ଯା ସ୍ପୁଏ (batoerkoe wis tà' gändjar ngl-
mang réal) ik heb mijn bedienden elk met vijf Spaansche matten beloond;
ତ୍ରୟାଵା ଯିନ୍ଦ୍ରା ତିନା ତା ଯା ତା ଯା (déså ikoe mirå wóngé) hoeveel volk is in elk
van die desas? — Deze woorden komen ook in een andere betekenis voor;
ତ୍ରୀ ଯା ତା ଯା (van ତ୍ରୀ ଯା) drie) iets drie malen doen of herhalen, in
drieën verdeelen, ook de derde maand der zwangerschap van een vrouw vieren.

256. Sommige werkwoorden hebben behalven de regelmatige ook nog bijzondere vormen, die alleen aan dat woord eigen zijn en zelden op een ander woord toegepast kunnen worden. Het grondwoord ሂጥጥል *atat* heeft bij voorbeeld den gewonen vorm በጥጥል *batat* of በጥጥለሁ *batatihu* *inhouden, bevatten, beladen zijn*, en daarbij den bijzonderen vorm ተጥጥለሁ *tatatuhi* of ስጥጥለሁ *satatuhi* *beladen (als bedrijvig werkwoord), belasten*.^b Op gelijke wijze komen van het Krāmā-

b Het eigenlijke grondwoord is **EELSEN**, waarvan de verlengde tweeletter-

woord ան (պայտ) zwaar, beladen zijn, de werkwoorden անան (պայտան) անուն (պայտուն) en ան (պայտ) die alle *beladen* (als bedrijvig werkwoord) beteekenen. Geheel onregelmatig is voorts de afleiding գլուխութեա of սաղմութեա iets in de zon dragen, van het grondwoord զբութեա. Het heeft echter ook den gewonen vorm գլուխա or սաղմուխա. Men heeft ook անանութեա van զբա or մուգա dat dezelfde betekenis heeft.^b

257. Een der voornaamste afwijkingen in den vorm der werkwoorden

grepige vorm առաջաւելութեա is. Van het eerste wordt nu regelmatig door herhaling van de eerste letter պառաջաւելութեա van het andere, door verandering der keelletter Ա in de keel-neusletter Շ, առաջաւելութեա gevormd. T. R.

a Het grondwoord is (պայտ) de verlengde vorm ան (պայտ) of door herhaling der eerste letter պ (պայտ). Van deze drie vormen worden nu, door de eerste letter in de overeenkomstige neusletter te veranderen, de werkwoorden պայտա, պառայտա, en պառայտա gevormd. T. R.

b De grondvorm is զբա met den verlengden vorm մուգբա vanhier het werkwoord մուգիա. Van hetzelfde զբա is door verdubbeling զբութեա gevormd: vanhier het werkwoord զբութեա wanneer men dit tweettergripig woord als een enkel woord neemt; maar պառաջաւել wanneer men het neemt als een woord, dat door herhaling van het grondwoord gevormd is. — Men kan dus in de voorbeelden, die de Schrijver in deze § aanhaalt, geenerlei onregelmatigheid, maar slechts rijkdom van vormen zien. T. R.

* Dit *meestal* zal wel somtijds moeten heeten: want de Schrijver zegt straks zelf, dat het zich tot zeer weinige woorden bepaalt. T. R.

b. De ware oorzaak is ongetwijfeld, dat het grondwoord een éénlettergripig woord is, maar dat door het voorzetten van U of U tot een tweelettergripig verlengd wordt. Wat dus de Schrijver hier zegt, behoort bij § 260, en er is hier ook geen de minste afwijking of onregelmatigheid. T. R.

met de *a* plaats heeft. Men treft dit echter ook in sommige andere woorden aan. T. R.

258. De afleiding van het woord ପ୍ରାଣୀଁ, *eerbied, hulde, onderda-nigheid*, is geheel onregelmatig, daar het de lettergreep ନ୍ଗା vóór zich neemt, en zoo het werkwoord ପ୍ରାଣୀଁକାଁ or ଯାତ୍ରାନୀଁକାଁ, *eer-biedigen, hulde bewijzen*, vormt, terwijl de regelmatige vorm ଯାତ୍ରାନୀଁ, niet in gebruik is.^a

259. Van het woord ପାଦାଙ୍ଗୀଁ or ପାଦାମ୍ବରୀଁ wordt met het aan-hechtsel ଅନ୍ତରଜଳୀଁ naar den algemeenen regel ପାଦାନ୍ତରାଙ୍ଗାନ୍ତାଁ, *klee-den, toerusten, oprooien*, gevormd: maar, ofschoon deze vorm veel voor-komt, zoo geeft men echter dikwijls, vooral in het gesprek, daaraan een onregelmatigen vorm, door de laatste letter van het grondwoord in ନ୍ତାଁ te veranderen, en zegt ପାଦାନ୍ତାନ୍ତାନ୍ତାନ୍ତାଁ. En van ଜ୍ଞାନାଙ୍ଗାନ୍ତାଁ, *vragen, zeggen*, zegt men op dezelfde wijze altijd onregelmatig ଜ୍ଞାନ୍ତାନ୍ତାନ୍ତାନ୍ତାଁ, *doen vragen of onderzoeken*, terwijl de gewone vorm ଜ୍ଞାନ୍ତାଁ ନୀତିନ୍ତାଁ niet bekend is.^b

^a * Zonder voorbeeld is dit niet. Zoo zegt men in plaats van ପ୍ରାଣୀକାନ୍ତାଁ ପାଦାଙ୍ଗୀଁ or ପାଦାମ୍ବରୀଁ, *met elkaar spelen, dobbelen, dob-beelpartij*, van ପାଦାଙ୍ଗୀଁ ପାଦାମ୍ବରୀଁ ook ପାଦାନ୍ତରାଙ୍ଗାନ୍ତାଁ ଯାତ୍ରାନୀଁ. In het Soen-dasch is dit voorzetsel ନ୍ତାଁ *nga* veel in gebruik. Het behoort dus waarschijnlijk tot een bijzonder dialect. T. R.

^b Men mag daaruit met waarschijnlijkheid opmaken, dat de woorden ପାଦାଙ୍ଗୀଁ or ପାଦାମ୍ବରୀଁ en ଜ୍ଞାନ୍ତାନ୍ତାନ୍ତାଁ niet de eigenlijke grondwoorden zijn, maar door middel van het aanhechtsel ନ୍ତାଁ ନୀତିନ୍ତାଁ afgeleid zijn van de in gebruik ge-

260. Vele grondwoorden en bepaaldelijk zulke, die slechts uit één lettergreep bestaan, nemen in den vorm van een werkwoord, zonder verandering van de eerste letter, **un a** of **un ē** voor zich; en, terwijl dan deze **un** als eerste letter de gewone verandering ondergaat, wordt er ook weer het gewone voorzetsel vóórgeplaatst; zooals **मात्रिभृत्या वर्देन**, *verdeelen, uitdeelen, van भृत् या verdeelen, verdeling.**

261. Een werkwoord, of liever een woord, dat den vorm van een werkwoord heeft, wordt dikwijls in de woordvoeging als een zelfstandig

raakte grondwoorden **मही** of **मीमा** en **मात्रा** zooals b. v. ook **मात्रा मीमा** **मीमा**, *vrouwelijk, vrouw*, van het ongebruikelijke **मात्रा** gevormd is, gelijk de vergelijking van het Sanscritsch bewijst. Van **मही** of **मीमा मीमा** is het grondwoord misschien niet geheel verloren geraakt. Want, daar men in plaats van het afgeleide **मात्रामीमा** of **मीमामीमा** ook **मामीमा** geschreven vindt, zoo is het waarschijnlijk, dat het grondwoord bewaard is in het Kawi-woord **मामी** dat door den heer Gericke *werktuig, hulpmiddel*, verklaard wordt. T. R.

b Hier toe behooren dan ook die werkwoorden, waarover de Schrijver § 257 spreekt.

Voorts behoort tot de ongewone vormen of afleidingen van het werkwoord ook dit, dat van **अन्तः** *open, open zijn*, waarvan de grondvorm **अन्तः** is, **अन्तः कर्त्ता-कर्त्तुम्** Ng. of **अन्तः कर्त्ता-कर्त्तुम्** Kr. *open maken, openen*, gevormd wordt, even als of **अन्तः** een onbedrijvig werkwoord van het grondwoord **अन्तः** was, terwijl de regelmatige vorm **अन्तः कर्त्ता-कर्त्तुम्** of **अन्तः कर्त्तुम्** in de beteekenis van *laten openen* gebruikt wordt. T. R.

of bijvoeglijk naamwoord, of wel als een ander rededeel, gebruikt; hetgeen alleen aan den zin te onderkennen is. Zoo komen **ଅନ୍ତିକ୍ଷରୀ** regts gaan, een regtsche rigting nemen, en **ମାଲ୍ଲିଯା** links gaan, meestal als bijwoorden voor. Hetzelfde heeft plaats met de woorden **ଉତ୍ତରିପାଇ** een noordwaartsche rigting nemen, **ଦିନ୍ଦିଗ୍ରହୀ** zich zuidwaarts rigten, **ଉପାର୍ଶୀ** opwaarts, **ନିମ୍ନିଧିରୀ** nederwaarts. Eveneens kan het woord **ବାହୀନିଯି**, dat beminnen betekent, in dezen zin: **ଗୋଟିଏ ଦୁଃଖୀ ବାହୀନିଯି ହେଲା** (Goësti Allah inkang sakelankoeng moerah sárta angasihhi) de Heer God, die zeer barmhartig en liefderijk is, als een bijvoeglijk naamwoord aangemerkt worden.

262. Er dient nog aangemerkt te worden, dat een aantal woorden wel den vorm, maar niet den gewonen zin van een werkwoord bezitten, maar een bijzondere beteekenis hebben, die meestal een vergelijking met iets of het bezitten van een eigenschap of hoedanigheid te kennen geeft.

b. v. **ପାଣିପାଇ** met een steen werpen, en ook zoo hard als een steen zijn, van **ପାଣି** steen; **ମାତ୍ରିପୁରୀ** in den tusschenijd of inmiddels iets verrigten, van **ପାଣି** tusschenijd; **ପାଣିହାତିରୀ** Patih zijn, of als Patih dienen, van **ପାଣି** zekere bediening.

B. Over de vervoeging der werkwoorden.

263. Het werkwoord ondergaat in het Javaansch slechts eenige wei-

* Zie over deze woorden § 233, en daarbij de aanmerking *. T. R.

nige veranderingen, om de verschillende wijzen, waarop het in de rede gebruikt wordt, te onderscheiden. Het zal derhalven noodzakelijk zijn, het gebruik der werkwoorden in het Javaansch te doen kennen, en ten einde hem, die aan de vervoegingen der werkwoorden in Europeesche talen gewoon zijn, te gemoet te komen, hetgeen in deze talen gebruikelijk is, op het Javaansche werkwoord, zoo veel zulks geschieden kan, toe te passen.*

1°. *Over de wijzen der werkwoorden.*

264. Men onderscheidt gewoonlijk vier wijzen, waarop een werkwoord, of wat het betekent, kan uitgedrukt worden: de *onbepaalde*, de *aantoonende*, de *gebiedende* en de *aanvoegende wijs*.

265. De *onbepaalde wijs* is de eenvoudige benaming van het werkwoord, zoovels het bij de behandeling van de verschillende vormen hierboven voorgesteld is; b. v. koopen, zitten, slapen, zien, brengen, beknorren, verzamelen, beschaamd maken.— Ofschoon de voorzetels en ook bij andere wijzen en tijden gebruikt worden, schijnen zij toch bijzonder eigen te zijn aan

* Beter en wetenschappelijker zou het geweest zijn, indien de Schrijver zich hier aan het Javaansche taaleigen gehouden had en dat met vergelijking van het spraakgebruik der Europeesche talen verklaard had. T. R.

de onbepaalde wijs, waarvan de overige vervoegingen in deze taal gerekend moeten worden af te stammen, daar alle werkwoorden, die volgens de gegevene regels deze voorzetsels kunnen aannemen, die in de onbepaalde wijs altijd bij zich hebben, of, zoo zij al niet uitgedrukt zijn, gerekend moeten worden daarvan vergezeld te zijn.*

266. Tot de onbepaalde wijs behoren de *deelwoorden*, waarvan men in het Javaansch twee soorten, beide zonder tijdsbepaling, onderscheidt. Zij verschillen zeer in betekenis. De eerste duidt een hoedanigheid of toestand aan, en mag derhalve een *onbedrijvig* deelwoord genoemd worden; de andere geeft een lijden of het ondergaan van een handeling te kennen, en mag dus een *lijdend* deelwoord heeten; terwijl in het Javaansch geen deelwoord bestaat, dat als *bedrijvig* aangemerkt mag worden, om de uitvoering van een handeling te kennen te geven, zooals door het bedrijvig deelwoord in onze taal betekend wordt. De Javanen drukken het laatste uit door de onbepaalde wijs, somtijds vergezeld van een hulpwoord, dat de voortduring of het nog plaats hebben der handeling aanwijst.

267. Het *onbedrijvig deelwoord* wordt over het algemeen door een verandering in den vorm van een werkwoord afgeleid, en wijkt in vele

* Wat de Schrijver hier van die voorzetsels zegt, moet van de verandering der eerste letter van het grondwoord in een neusletter bij de eigenlijk gezegde of bedrijvige werkwoorden verstaan worden. Zie de aanmerking bij § 222. T. R.

opzigt van de eigenschappen van een deelwoord af. Het wordt namelijk ook van zelfstandige of bijvoeglijke naamwoorden of andere grondwoorden afgeleid, en in een andere beteekenis, dan in die van een deelwoord gebruikt, daar het somtijds als zelfstandig naamwoord of als bijwoord, doch het meest als bijvoeglijk naamwoord voorkomt. De ware beteekenis van een woord in den vorm van het deelwoord is, dat iets voorzien of begaafd is met de hoedanigheid, die door het grondwoord (hetzij werkwoord of ander rededeel) te kennen gegeven wordt, of zich in den daardoor betekenden staat bevindt.

268. De regelmatige afleiding van zulk een deelwoord, dat alle aanhechtsels, die een werkwoord anders vergezellen, doet wegvalLEN, bestaat hierin, dat de eerste letter van het woord van haar klinker afgescheiden en met een Soekoe (*oe*) uitgesproken wordt, terwijl de oorspronklijke klinker van die eerste letter een *EI* voor zich krijgt en daarmee de tweede lettergreep vormt: zooals *ԹԵ՛ՐԵՎՆԵՐ* *drijvende*, in een drijvenden staat zijn, van *ԹԵՐԵՎՆԵՐ* *drijven*; *ԹԵ՛ՐԵՎՈՒՅՆԵՐ* *gebogen*, in een gebogene houding zitten, van *ԹԵՐԵՎՈՒՅՆԵՐ* *zich buigen*; *ԹԵ՛ՐԵՎՈՒՆԻՆԵՐ* *nederhangend, naslepend*, van *ԹԵՐԵՎՈՒՆԻՆԵՐ* *slepen, naslepen, nederhangen*; *ԹԵ՛ՐԵՎՈՒՆՈՒՅՆԵՐ* *staande, in een staande houding*, van *ԹԵՐԵՎՈՒՆՈՒՅՆԵՐ* *staan*; *ԹԵ՛ՐԵՎՈՒՅՆԵՐ* *zeggende, berigende*, van *ԹԵՐԵՎՈՒՅՆԵՐ* *zeggen, berigten*; *ԹԵ՛ՐԵՎՈՒՅՆԻ* *zich als een oud man aanstellende, verwâand zijnde*, van *ԹԵՐԵՎՈՒՅՆԻ* *een oud man*.

269. Sommige werkwoorden, die den klinker *Pépét* in plaats van

de *a* bij de eerste letter *un* aannemen (§ 257 en 260), kunnen dien in het deelwoord naar verkiezing behouden of niet. Men zegt zoowel *սունկութիւն* als *սունկութիւն* *koud zijnde*, van *սունկութիւն* *koud*; *սունդուռացնելու* als *սունդուռացնելու* *schenkende, gietende*, van *սունդուռութիւն* *schenken, gieten*; *սունդուռացնելու* als *սունդուռացնելու* *schreeuwende*, van *սունդուռացնելու* *schreeuwen, roepen*. Doch andere en wel de meeste woorden van dezen aard mogen niet met de *Pépét* gebruikt worden; zooals *սունդուռ* *gesmolten zijnde*, van *սունդուռ* *smelten*; *սունդուռութիւն* *trachtende, pogende*, van *սունդուռ* *trachten, pogen*; *սունդուռութիւն* *verwijderd zijnde*, van *սունդուռ* *ver*; *սունդուռութիւն* *opgedroogd zijnde*, van *սունդուռ* *droog*.

270. De beteekenis van dezen vorm van het werkwoord, die hier het *onbedrijvig deelwoord* genoemd wordt, beantwoordt niet altijd volkommen aan hetgeen deze benaming zou meebrengen. De voornaamste afwijking hiervan is, dat vele woorden in dezen vorm niet slechts als deelwoorden, maar ook in de andere wijzen van het werkwoord, gebruikt worden, zelfs in een bedrijvige beteekenis. Zoo heeft men de volgende woorden, die dagelijks in het gesprek, maar ook in goede geschriften, zeer algemeen zijn: *դունկի* *staan*, *դունալու* *gaan*, *դունդուռութիւն* *gevoelen*, *դունամանու* *bewaken*, *դունդուռութիւն* *gehecht, verkleefd zijn*, *դունու* *wonen, gezeten of gevestigd zijn*, *դունսու* *lachen*, *դունու* *verstaan*, *դունու* *-aanrukken, aanvallen*, *դունդուռութիւն* *opstuiven*, *դունդուռութիւն* *bruischen*, enz. Van sommige dezer woorden

zijn de gewone vormen in de taal niet bekend: b. v. **ଅନ୍ତିମ** of **ଅନ୍ତିମୀ**, dat de oorspronkelijke vorm van het werkwoord **ଥାବିଲୁଣ୍ଟାନ୍ତିମ** *staan*, moet zijn, wordt nooit in dezen zin door de Javanen gebruikt. Anderen daarentegen, zooals **ଯାଏଇଲୁଣ୍ଟାନ୍ତିମ** *gaan*, **ପାରିଲୁଣ୍ଟାନ୍ତିମ** *gevoelen*, **ପାରିଲୁଣ୍ଟାନ୍ତିମ** *bewaken*, **ପାରିଲୁଣ୍ଟାନ୍ତିମ** *aankleven*, enz., zijn wel bekende woorden, doch minder in gebruik.

271. Vele woorden van dezen vorm worden als bijvoeglijke naamwoorden gebruikt; b. v. **ଅପରାଧୀ** *opgerold*, van **ଅପରାଧ** *oprollen*; **ଅକ୍ଷରିତୀ** *hoorbaar, helder, duidelijk* (van klank), van **ଅକ୍ଷର** *hooren*. Anderen daarentegen zijn zelfstandige naamwoorden of bijwoorden; zooals **ଅଶ୍ଵିନୀ** *dat geworden of geschapen is, een schepsel*, van **ଅଶ୍ଵିନ** *worden*; **ଅଶ୍ଵିନୀରାହୀ** *een staartster, ook staartpeper*, van **ଅଶ୍ଵିନିରାହା** *staart*; **ଅପରିପାଳିତୀ** *bereid, gereed*, van **ଅପରିପାଳିତ** *toebereiden, gereed maken.*

Uit alles, wat de Schrijver over dezen vorm met den achter den eersten medeklinker van het grondwoord ingevoegden klank *oem* gezegd heeft, blijkt duidelijk, dat de benaming van *deelwoord*, alsof het een bijzondere *wijs* van het werkwoord was, niet zeer gepast is. Het is de bepaalde vorm van een *toestandswoord*, gelijk de bepaalde vorm van een eigenlijk gezegd *werkwoord* in een voor den eersten letter van het grondwoord aangenomenen neusklank bestaat. Zie de aanmerking bij § 222. Dat de vorm der woorden, waarover in § 235 gesproken wordt, niets anders dan een verkorting van dezen bepaalden vorm der toestands-

272. De *lijdende* vorm van het werkwoord heeft, ofschoon er ook geen tijdsbepaling in opgesloten ligt, meer overeenkomst met ons verleden deelwoord, dan het voorgaande. Dikwijls wordt er de onbepaalde wijs door uitgedrukt, wanneer het woord *zoo* in den zin geplaatst is, dat de bijvoeging van de hulpwoorden *zijn* of *worden* in het Nederlandsch gevorderd zou worden, die men echter in het Javaansch niet uitdrukt.

273. Het *lijdend* deelwoord heeft twee vormen, die in beteekenis niet verschillen, maar waarvan de ééne eigenlijk tot de Javaansche taal, en de andere tot het Kawi behoort. De laatste wordt echter in Javaansche boeken en geschriften, zelfs in brieven en andere dagelijksche opstellen, *zoo* veel gebruikt, dat hij het burgerrecht verkregen heeft en hier niet voorbijgegaan kan worden. In beide vallen de voorzetels van het werkwoord weg, en neemt de eerste letter weer haar oorspronklijke gedaante

woorden is, heb ik in de aanmerking bij die § reeds opgemerkt. — Wat de beteekenis, of, laat ik liever zeggen, het gebruik van dezen vorm betreft, *zoo* verdient in het bijzonder nog aangetekend te worden, wat door den heer Gericke in zijn *Eerste gronden* aan het einde van § 23 is opgemerkt, dat een woord van dezen vorm, wanneer het van een zelfstandig naamwoord afgeleid wordt, een *gelijkheid* aanduidt aan datgeen, wat het zelfstandig naamwoord betekent; b.v. *गलि रुक्* *gelijk rook*, van *रुक्* *rook*, en *गलि दंड* *gelijk den donder*, van *दंड* *de donder*. *गलि रुक्* zou men namelijk eigenlijk kunnen vertalen door *in den toestand van rook of damp*. T. R.

aan. De aanhechtsels vervallen daarbij niet, doch ondergaan in sommige gevallen een verandering, die beneden nader zal worden opgegeven.

274. De gewone vorm van het lijdend deelwoord bestaat in het voorzetsel **ka** [Kr. Ng.], of **କି** [Ng.] of **କିପୁଣ୍ୟ** [Kr.] voor het werkwoord geplaatst^a; b. v. **ଗୁଣ୍ୟାହୀ** *gestoken*, van **ଗୁଣ୍ୟା** *steken*; **ପ୍ରାର୍ଥନୀହୀ** *gevraagd, verzocht*, van **ପ୍ରାର୍ଥନୀ** *vragen, verzoeken*; **ପ୍ରାପ୍ତିହୀ** *vergolden, gewroken*, van **ପ୍ରାପ୍ତି** *vergelden, wreken*; **ବିବିଧିହୀ** *geslagen of geslagen worden*, van **ବିବିଧି** *slaan*; **ବିଯାହିତିହୀ** *of (met weglatting der ମା)*

^a In Mâdyâ gebruikt men, zooals de heer Gericke in zijn *Eerste gronden* § 26 heeft opgemerkt, **ତମାହୀ** in plaats van **କି** of **କିପୁଣ୍ୟ**; b. v. **ତମାହୀ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଵାରା** *in beslag genomen worden*, van **ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଵାରାହୀ** *in beslag nemen*. Dit **ତମାହୀ** hetwelk eigenlijk niets anders, dan een van **କି** met het aanhechtesel **ମାହୀ** afgeleid naamwoord is, wordt ook veel, zonder onderscheid van rang, in Kawi, en ook, ten minsten in geschriften, in Ngoko, gebruikt. —

Voorts moet **କି** of **କିପୁଣ୍ୟ** en **ତମାହୀ** niet als *voorzetsel*, maar als *hulpwoord* beschouwd worden. Het komt volkommen overeen met het Nederduitsche *worden*. Het is namelijk de eenlettergrepige grondvorm van het verlengde tweelettergrepige **ମାହୀ** *worden, geschieden, gebeuren*. T. R.

^b Hetgeen bewijst dat het oorspronkelijke grondwoord het éénlettergrepige woord **ମାନ୍ୟ** en **ମାନିତ୍ୟ** hiervan slechts de verlengde tweelettergrepige vorm is. T. R.

ပါမ်းကိုဖူမာ့၊ *opgerigt* of *opgerigt worden*, van ပံ့ဖူမ်းကိုဖူမာ့၊
oprigten, *doen staan*; ပီယူမာ့ဘဏ္ဍာနာဒီး၊ *gepacht* of *gepacht worden*,
van ပာဏ္ဍာနာဒီး *pachten*.

275. De tweede vorm van het lijdend deelwoord ontstaat door de eerste letter van het grondwoord met een *Oeloe* uit te spreken en deze lettergreep met het overige gedeelte van het woord door het tusschen-voegen van een dubbelde *nn* (၁၂) te vereenigen: b. v. ရှိဖူယူ၊ *geplunderd*, van ပံ့ဖူယူ၊ *plunderen*; အိမ်ရုပ်ပို့၊ *gebonden*, van ပာမျိုးရုပ်ပို့၊ *binden*; အိမ်စုပ္ပါယူမျှ၊ *of* အိမ်ယုပ္ပါယူမျှ၊ *verzameld*, van ပံ့ယုပ္ပါယူမျှ၊ *verzamelen*; အိမ်ပြေား၊ *of* အိမ်ရှေ့ပြေား၊ *opgesloten*, van ပံ့ရှေ့ပြေား၊ *opsluiten*, *gevangen zetten*. —

Wanneer het grondwoord met een ဟဲ begint, dan wordt er in plaats van de ၁၂ een dubbelde *Ngå* tusschen ingevoegd^b; zooals in အိမ်

* In de twee laatste voorbeelden is de tweede door den Schrijver opgegevene spelling de gewone en naar den aangenomenen regel; en de verdubbeling van de ၁၃, waar zij niet met Soekoc verbonden is, heeft ook enkel en alleen in een aangenomene gewoonte van spelling haar grond. Zie de aanmerking bij § 11. Deze lijdende vorm bestaat in den achter den eersten medeklinker in het grondwoord ingevoegden klank *in*, op dezelfde wijze, als door het invoegen van *oem* de bepaalde vorm der toestandswoorden ontstaat; zie de aanmerking bij § 271. T. R.

^b Ook hier behoort de verdubbeling niet wezenlijk tot den vorm. En de oorzaak, waarom men in dit geval in plaats van de ေ den keel-neusklank *ng* ge-

ஏப்பி *uitgezonden*, van **யாக்கூப்பி** or **யாகுப்பி** *witzenden*; **மிட்டாக்காட்டா** *teruggeplaatst*, van **யாக்காட்டா** *terugplaatsen*.

276. Eenige woorden worden in dezen vorm somtijds in een anderen zin, dan in dien van het lijdend deelwoord gebruikt, en zijn zoo in de dagelijksche taal aangenomen. Zoo zegt men **அதிர்ஜுவாரி**(Ng.) en **அதிர்ஜுவாரி**(Kr.) *gelasten*, in den zin der onbepaalde wijjs.

277. Voorts ontstaat uit het lijdend deelwoord in den laatsten vorm nog een aan de Javaansche taal eigene verbuiging van het werkwoord, die in een zamenstelling van het grondwoord in zijn oorspronklijke gedaante, zonder voorzetsel, met dit van hetzelfde woord gevormde lijdend deelwoord bestaat, en een wederkeerige of wederzijdsche werking betekent; zooals **ஏப்பிடிஅப்பி** *elkander helpen, bijstaan*, van **அப்பி** *helpen, bijstaan*; **ஒனிடிச்சிடியப்பி** *op elkander schieten*, van **ஒனியப்பி** *schieten*. — Somtijds wordt op een soortgelijke wijze een

bruikt, schijnt deze te zijn, dat in de werkwoorden, waarvan het grondwoord met een **ஃ** begint, deze keelletter in de keel-neusletter **ஃ** veranderd wordt, en deze keeklank dan in den lijdenden vorm op de ingevoegde neusletter overgaat. Dit gebeurt echter niet, wanneer het grondwoord met een **ஃ** begint, ofschoon deze ook in het werkwoord in **ஃ** verandert. In Kawi vindt men ook wel de **ஃ** in plaats van de **ஃ** in den lijdenden vorm van werkwoorden, waarvan het grondwoord met een **ஃ** begint. T. R.

* Zoo ook in het door den heer Gericke in zijn *Eerste gronden* § 26 aangevoerde

wederkeerige werking te kennen gegeven door het lijdend deelwoord te doen voorafgaan van een woord, dat de tegenovergestelde beteekenis heeft; b. v. **ածուկութիւն** (adol-tinoekoe) *verkoopen en koopen.*

voorbeeld **մարտիսկահայութիւն** *groeten en gegroet worden*, d. i. *elkander groeten*, van **մարտիսկա** volgens § 247; waaruit tevens blijkt, dat men, dezen wederkeerigen vorm werkelijk als één zamengesteld woord beschouwen moet. T. R.

* Eigenlijk: *verkoopen en gekocht worden*. — Voorts zal het, na hetgeen boven in 'de aanmerking bij § 271 over het daar zoo genoemde *onbedrijvig deelwoord* gezegd is, naauwelijks noodig zijn aan te merken, dat ook de vormen, die hier door den Schrijver met den naam van *lijdend deelwoord* bestempeld worden, geen *deelwoorden* zijn. Het zijn, even als die vorm met den ingevoegden klank *oem*, *toestandswoorden*. Dat **ան** met het daarvan gevormde **մնալի** en **դնալի** een *hulpwoord* is, dat *worden, geschieden* betekent, is in de aanmerking bij § 274 reeds gezegd: en de beide vormen met het voorzetsel **Կ** *ka* en met den ingevoegden klank *in* (of *ing*) verschillen van dien met den ingevoegden klank *oem* slechts in zoo ver, dat het *lijdende, passive, of liever objective (voorwerpelijke) toestandswoorden* zijn, in tegenoverstelling van dien met *oem*, die een *subjectiven (onderwerpeliiken)*, ofschoon daarom juist geen *activen* of *bedrijvigen*, zin heeft. — Ook de *wederkeerige vorm* is een *toestandswoord*, waarom dan ook het eerste gedeelte van dezen 'zamengestelden vorm niet den vorm van een eigenlijk gezegd, *bedrijvig, werkwoord* heeft.

Eindelijk moet hier nog opgemerkt worden, dat de beide lijdende vormen niet

278. Tot hertoe is alleen gesproken van de vormen der deelwoorden, die van bedrijvige werkwoorden afstammen; doch ook de onbedrijvige werkwoorden kunnen als deelwoorden gebruikt worden, en hebben dan meer overeenkomst met ons *verleden* deelwoord; daar zij een toestand beteekenen, waaraan alleen het begrip van den verledenen tijd verbonden is, zonder dat van een lijden of het ondergaan van een handeling. Zij veranderen daarom echter niet van vorm.^b B. v. **କୌଣସି**, betekent *sterven* en *gestorven*, **ଆଗ୍ରାହି** *komen* en *aangekomen*.

279. De *aantoonende wijs* is die, waardoor men de werking, die het werkwoord betekent, naar de verscheidenheid der tijden regtstreeks te

het voorzetsel **କା** en met den ingevoegden klank *in* (of *ing*) dikwijls met het aanhechtsel **କାମୀ** gebruikt worden, en zoo een naamwoord vormen, dat het *voorwerp* betekent van die werking, die door het grondwoord in den vorm van een werkwoord wordt uitgedrukt. Deze vorm wordt gewoonlijk ook als voorwerpelijk toestandswoord gebruikt, wanneer het werkwoord den transitiven vorm met het aanhechtsel **ପି** heeft: b. v. **କୋଣିଲୁଗ୍ବାମ୍ବା** of **କିମ୍ବିଲୁଗ୍ବାମ୍ବା** die *geroepen* of *ontboden* wordt, van het grondwoord **କିଲୁଗ୍ବାମ୍ବା** waarvan het werkwoord **କିଲୁଗ୍ବାମ୍ବି** *roepen*, *ontbieden*, betekent. T. R.

* Dus: de Javaansche taal heeft geen bijzonderen vorm voor het deelwoord in onderscheiding van het werkwoord of toestandswoord; en evenmin onderscheidt zij door verandering van vorm of verbuiging het verledene van het tegenwoordige. T. R.

kennen geeft. Het werkwoord behoudt daarbij in het Javaansch den vorm der onbepaalde wijs, hetzij met of zonder bijvoeging van hulpwoorden, waardoor het onderscheid der tijden bepaald wordt aangewezen: b. v. *akué mánkat* (*akoe mánkat*) *ik vertrek*; *akué wénggoh* (*akoe loénggoeh*) *ik zit*; *koelå ánníngálli* (*koelå sámponen ánnjoe-ka'akén*) *ik heb gegeven*. — De vraagende wijs behoort hier ook toe, en wordt meestal te kennen gegeven door een vraagwoord, zooals *má* (Ng.) of *wé* (Kr.) dat eigenlijk *wat?* betekent; b. v. *wé poénnápá sámpejan níngálli* (*ziet gij? opá kowé wis mángan*) *ziet gij? heb gij gegeten?*

280. De gebiedende wijs bestaat alleen in de Ngoko-taal, die tot een mindere gesproken wordt, daar alleen in deze betrekking een bevel kan worden gegeven; hetgeen in de Kråmå-taal, die men tot een meerdere in rang of jaren spreekt, geen plaats kan hebben. Wanneer in de laatste wijze van spreken een verzoek of verlangen te kennen gegeven wordt, dan bedient men zich van de aanvoegende of wenschende wijs*, of wel van een hulpwoord, dat den wensch betekent. — In gedichten of andere geschriften, waarin Kråmå-woorden voorkomen, die om de

* Maar de Schrijver zegt zelf beneden, dat de aanvoegende wijs in het Javaansch van de gebiedende wijs niet verschilt; en een bepaalde wenschende wijs of *optatief* bestaat er in het Javaansch ook niet. T. R.

welluidendheid, versmaat of anderzins gebruikt worden, zonder juist een onderscheid in den rang der personen te kennen te geven, maakt men ook wèl van de gebiedende wijs gebruik; doch dit is op het dagelijksch gesprek niet van toepassing.

281. De gebiedende wijs wordt van het grondwoord gevormd door middel van bijzondere aanhechtsels, die verschillend zijn naar gelang van het verschil der aanhechtsels van het werkwoord, waardoor de beteekenis bepaald of gewijzigd wordt. De voorzetels van het werkwoord vervallen daarbij, en de eerste letter neemt haar oorspronkelijke gedaante weer aan. Het is geenszins noodzakelijk, den persoon, dien

* Dit is niet volstrekt noodzakelijk, en gebeurt niet altijd. De voorbeelden, die de Schrijver in de volgende paragrafen aanhaalt, 食する eet, 喫する drink, 取る trek aan, van de grondwoorden 食する drink en 取る trek kunnen bewijzen, dat de neusklank, waarmee het grondwoord in den vorm van een werkwoord uitgesproken wordt, ook in de gebiedende wijs behouden kan worden. Ook kan het voorzetsel 用 a vóór de gebiedende wijs gebruikt worden. Zoo vindt men b. v. in den tweeden brief op bl. 6 van het *Leesboek tot oefening* 用ておもなまへ bring mede, van おもなまへ of 用ておもなまへ medebrengen. En wat de Schrijver zegt, dat de gebiedende wijs van het grondwoord gevormd wordt, dat moet niet verstaan worden van die bepaalde vormen der toestandswoorden, die door het invoegen van *oem* en *in* of het voorzetsel 用 ka gevormd en door den Schrijver met den naam van *onbedrijvige* en

men beveelt, daarbij uit te drukken; doch, als dit tot meerderen nadruk geschiedt, dan wordt die vóór het werkwoord genoemd.

282. In woorden, die geen aanhechtsel hebben, wordt de gebiedende wijs gevormd door het achteraanvoegen van **um å**, of liever van den klinker **å**, die naar gelang van den uitgang van het grondwoord of met den medeklinker **um**, of met een anderen, uitgesproken wordt.

283. Eindigt het woord met een *Aksårå lëgennå*, dan wordt eenvoudig **um å** achter het woord gevoegd; zooals **गा॒वा॑ गा॑** (*gåwå-å*) *breng*, van **गा॒वा॑** *brengen*; **आ॒ना॑ आ॑** (*åna-å*) *het zij*, van **आ॒ना॑** *zijn, wezen*.

284. Wanneer het woord op een medeklinker uitgaat, dan wordt deze verdubbeld; b. v. **ए॒त्ता॑ ए॑** *eet*, van **ए॒त्ता॑ ए॑** *eten*; **ज॒ज्ज्ञा॑ ज्ञा॑** *sit*, van **ज॒ज्ज्ञा॑** *zitten*.

285. Als het woord op een klinker uitgaat, blijft deze onveranderd en wordt het aanhechtsel met dien medeklinker uitgesproken, die van zelf uit den overgang van den eenen klinker tot den anderen ontstaat. Te weten:

1º. bij den uitgang op een *Oeloe* of *Taling* wordt het aanhechtsel **मा॑ ja**; b. v. **ए॒त्ति॑ मा॑** *sta op*, van **ए॒त्ति॑** *opstaan*; **ए॒द्दि॑ मा॑** *het worde, geschiede*, van **ए॒द्दि॑** *worden, geschieden*; **ए॒र्द्दि॑ ए॒र्द्दि॑ मा॑** *drink, van ए॒र्द्दि॑* *drinken*; **गा॒र्द्दि॑ गा॑ मा॑** *doe, van गा॒र्द्दि॑* *doen*.

lijdende deelwoorden bestempeld worden. Woorden van deze vormen behouden die in de gebiedende wijs. T. R.

2º. achter een *Soekoe* of *Taling-Taroeng* wordt het aanhechtsel **u** *wā* uitgesproken; b. v. **սալու** *slaap*, van **սլապ** *slapen*; **սառա** *սառա* *koop*, van **սռա** *koopen*; **տանձա** *trek aan*, van **տանձ** *aantrekken*.

286. Even zoo wijzigt zich de uitspraak van het aanhechtsel naar den voorgaenden klinker dikwijs ook, wanneer het woord op een *Wignjan* uitgaat, in welk geval deze dan wegvalt; b. v. **սիդր** voor **սիդրա** *zit*; **սիմի** voor **սիմիս** *keer terug*.

287. Deze vorm der gebiedende wijs schijnt zich te bepalen tot woorden zonder aanhechtsel, die een onbedrijvige beteekenis hebben, of wel een werking te kennen geven, maar zonder dat daarbij op een bepaald voorwerp gedoeld wordt, waarop de werking overgaat. Is dit laatste het geval, dan gebruikt men het aanhechtsel **միկը** dat op dezelfde wijze, als het voorgaande met het woord verbonden wordt: b. v. **միկեցնի** *gelast hem*, van **միկոցնի** (*kón*) *gelasten*; **միկոչնի** *roep hem* (op een bepaald persoon doelende), van **միկ** *roepen*.

288. Van werkwoorden met het transitive aanhechtsel **մի** wordt de gebiedende wijs gevormd door voor dit aanhechtsel **անգ** *ång*, in

* Indien het grondwoord op een klinker uitgaat, dan wordt dit aanhechtsel daaraan door middel van een tusschengevoegde *n* verbonden; b. v. **անցնի** *անցնի* van **անց** *bewaken, op iets passen*. T. R.

de plaats te stellen en dit op dezelfde wijze met het grondwoord te verbinden: b. v. **ပူမိန္ဒမာ** *zuiver*, *maak schoon*, van **မာ့ဖျှမိန္ဒမာ** *zuiveren*, *schoon maken*; **ပါရမာမူမာ** *oul*, van **မာ့ဖိရမာမူမာ** *vullen*; **အရာကွန်ဖျေမာ** *wond*, *kwets*, van **မရာကွန်ဆုံး** *wonden*, *kwetsen*. — Aan dezen uitgang der gebiedende wijs is dikwijls hetzelfde begrip van meervoudigheid verbonden, dat aan het aanhechtsel **မို့** is toegekend (§ 225); b. v. **ယူလုပ္ပမာ** *roep* (*hem*^a).

289. Wanneer het werkwoord het causative aanhechtsel **သာစုမာ** of **သာအောက်** heeft, dan wordt dit vervangen door **မို့မှု** of bij verkorting **မှု** b. v. **စာသောက်မှု** van **ယံစာသောက်မာ** *laten brennen*; **ယမြှုမို့မှု** of **ယမြှုမှု** van **ယမြှုယောက်မှု** *overlaten*, *overgeven*.

290. De nadruk der gebiedende wijs wordt versterkt door bijvoeging van het onafscheidelijk en op zich zelf niets betekenend aanhechtsel **အာ** waarvan men zich in het Javaansch op dezelfde wijze bedient, als in het Nederduitsch van het woordje *toch*; b. v.

^a Dit moet een druk- of schrijf-fout zijn voor *hen*. — Ook de heer Gericke zegt in zijn *Eerste gronden* § 28, dat van de twee uitgangen **မို့မှု** en **ယာမာ** de eerste altijd op een voorwerp in het enkelvoud en de tweede op een voorwerp in het meervoud slaat; b. v. **မှုသာဏေရမာပျော်မှုမှု** *roep dien man*; **မှုသာဏေရပာပျော်မှုမှု** *roep die menschen*. De Schrijver spreekt hier en in § 225 niet zoo algemeen en zegt *dikwijls*. Doch zie de aanmerking bij § 225. T. R.

ମାରାତା \ (*måra-tå*) kom toch, ଅଟ୍ଟିଣା \ sta toch op, ଏଟ୍ଟାନ୍ତା \ eet toch.

291. Om een verbod uit te drukken, wordt van de aanhechstsels, waardoor de gebiedende wijs gevormd wordt, in het geheel geen gebruik gemaakt, en bedient men zich alleen van een hulpwoord, dat het verbod te kennen geeft en het werkwoord voorafgaat: [မာမူ။Ng.] of မာမူ။မူ။[Kr.] b. v. မာမူဘိမီ။ wees niet bevreesd; မာမူအေ။
မုဟာဘိ။ (âdjû-tâ ngoéndang adimoe) roep uw broeder niet; မု။မေ။
မူ။မူ။(။) vergeet het niet.

292. De aanvoegende wijs heeft met de gebiedende veel overeenkomst.
 Zij wordt op dezelfde wijze door de aanhechtsels မား မာမဲ့ en မို့၍
 gevormd, en kan er om die reden dikwijls meê verwisseld of verward
 worden. In de woordvoeging is deze wijs dikwijls te onderkennen aan
 de woorden မို့ပါး[Ng.] of မို့တို့[Kr.] ပူယယေး[Ng.] of ပူယ
 မယေးနှင့်[Kr.] မယေး၏ မို့အမျှေး၊ သယျာပါ့၊ enz., die haar
 voorafgaan: b. v. ပူယမယေးနှင့်သယျာပါ့ဘုရားတို့ (soepados koelā áng-
 sällä bät) opdat ik voordeel behale; မို့တို့သယျာပါ့၏ (mënnäwi
 koelā sag̊ddä) indien ik in staat ware.^b

* Uit de voorbeelden blijkt, dat het werkwoord dan niet in de gebiedende wijs wordt uitgesproken. T. R.

^b Het zal naauwelijks noodig zijn hier aan te merken, dat hetgeen hier de aanvragende wijs genoemd wordt, in het Javaansch niet alleen, zoals de Schrijver

2º. Over de tijden der werkwoorden.

293. De tijden worden in het Javaansche werkwoord niet door verbuiging of een verandering in den uitgang aangeduid, maar, wanneer de beteekenis bedrijvig is, in den vorm der onbepaalde wijs door bijvoeging van hulpwoorden, die den verledenen en toekomenden van den tegenwoordigen tijd onderscheiden. Alleen valt omtrent den vorm van

zegt, met de gebiedende wijze veel overeenkomst heeft, maar dat zij er volstrekt niet van verschilt, en dat derhalven deze onderscheiding, zooals ook die van onbepaalde en aantoonende wijs, op de Javaansche taal van geenerlei toepassing is.

In de Javaansehe taal worden slechts twee wijzen van spreken door den vorm der woorden onderscheiden. Men spreekt er óf stellender, óf wenschender wijs, en dit laatste is, indien men in den tweeden persoon iemand aanspreekt, *bevelen* of *gebieden*. Daar men nu een meerdere, tot wien men in Kråmå spreekt, niet *bevelen* of *gebieden* kan, zoo volgt daaruit, dat deze wijs in den tweeden persoon in Kråmå niet gebruikt wordt. Maar des te menigvuldiger is in Kråmå deze zelfde wijs in den eersten of derden persoon. Een paar voorbeelden van den eersten persoon geeft de Schrijver hier: andere, en zoo ook van den derden persoon, kan men in overvloed vinden in de in Kråmå geschrevene brieven bl. 6 en vlgg. van het Leesboek. Alleen het laatste op bl. 15 wil ik hier aanvoeren: କୃପାଯାମି
ବା ଏଣ୍ଟି ତଥା ଯାହୁ ଯିହି ହେବି ତିଥିନ୍ଦି ମୁଁ ik zal trachten, dat zij (namelijk mijn kinderen en kindskinderen) dragen een altijd oprecht hart. T. R.

het woord hierbij aan te merken, dat de werkwoorden, die naar den algemeenen regel in de onbepaalde wijs een voorzetsel aannemen en veelal een verandering van de eerste letter ondergaan, dezen vorm hlijven behouden.

294. De *tegenwoordige* tijd wordt gewoonlijk door het enkele werkwoord zonder bepaalde aanwijzing van tijd uitgedrukt: b. v. **କୋଳାଗଦାହ** (koelâ gadah) *ik bezit*; **ଲାତୋମୁରୋବ** (latoe moeroeb) *het vuur vlamt*. — Een meer stellige bepaling, dat de handeling, terwijl men spreekt, nog voortduurt, wordt verkregen door middel van een bijwoord, dat deze beteekenis heeft; zooals de woorden **ପାଶି** [Ng.] of **ପାତିଥାଇ** [Kr.] *pas, zoo even*, **ଯିବିଧି** [Ng.] of **ଅନାକ୍ରିତ** [Kr.] *nog, daarna* [Ng.] of **ଅନାକ୍ରିତ** [Kr.] **ପାଇ** or **ପାଇବ** [Kw.] en **ଆପାଇ** or **ଆପିବ** [Kr.] *met, toen* [Ng.] or **ଆପିବ** [Kr.] *toen, enz.*

295. De *verledene* tijd bepaalt zich in de Javaansche taal hoofdzakelijk tot den *volmaakt verledenen* tijd, die eenvoudig uitdrukt, dat de daad geëindigd is, zonder betrekking tot eenigen anderen tijd, en wordt over het algemeen te kennen gegeven door het voorzetten van het hulpwoord **ପାଇଥାଇ** in Krâmâ en **ପିଲାଇ** or **ପିଲାଇ** in Ngoko, dat beide *reeds, voorbij, gedaan, geschied, betekent*. — In de *båså mädýå*, of de taal tusschen in rang gelijkstaande personen, wordt het woord **ପାଇଥାଇ** meestal in **ମନାପାଇଥାଇ** veranderd: doch deze uitdrukking, en in het geheel die taal of wijze van spreken, bepaalt zich meest tot het gesprek en den gemeenzamen briefstijl, en wordt in geschriften

weinig aangetroffen. Het Ngoko-woord **Ὥ****Ὥ****Ὥ** bepaalt zich daarentegen meer tot den deftigen stijl en geschriften, en men bedient zich daarvan zelden in het gesprek.

296. De onderscheiding van den *onvolmaakt verledenen* en den *meer dan volmaakt verledenen* tijd is eigenlijk van geen toepassing op de Javaansche taal, daar er geen bijzondere uitdrukkingen zijn, waardoor die tijden bepaald aangewezen worden. Vooral de eerste wordt zeer onvolledig uitgedrukt, en meestal op dezelfde wijze voorgesteld, als de tegenwoordige tijd, zonder enige aanduiding, dat de zaak voorbij is: b. v. **Ὥ****Ὥ****Ὥ** *ik slaap* of *ik sliep*; **Ὥ****Ὥ****Ὥ** *gij twist* of *gij twistet*. Wanneer er echter een naauwkeurige onderscheiding van deze tijden vereischt wordt, bijzonder ten aanzien van den *meer dan volmaakt verledenen* tijd, dan wordt die door den zamenhang of door omschrijving te kennen gegeven.

297. De *toekomende* tijd wordt even als de verledene door een hulpwoord aangeduid; te weten door **Ὥ****Ὥ****Ὥ** in Ngoko, en **Ὥ****Ὥ****Ὥ** in Kråmå; woorden, die in beteekenis volmaakt overeenkomen met *zal*, *zullen*, en alleen dienen, om eenvoudig te kennen te geven, dat iets toekomstig is: b. v. **Ὥ****Ὥ****Ὥ** *(koclå bådē mántoe)* *ik zal naar huis gaan*; **Ὥ****Ὥ****Ὥ** *(akoe bakal toékoe)* *ik zal koopen.** —

* Niet altijd worden deze hulpwoorden of die voor den verledenen tijd, **Ὥ****Ὥ****Ὥ** of **Ὥ****Ὥ****Ὥ** Ng. en **Ὥ****Ὥ****Ὥ** Kr. zoo, als in deze voorbeelden,

onmiddellijk vóór het werkwoord of toestandswoord geplaatst: dikwijls worden zij vóór het voornaamwoord van den eersten of tweeden persoon gezet, dat met het werkwoord of toestandswoord verbonden wordt, en, indien het dan een eigenlijk gezegd *werkwoord* is, dan gaat de bij de eerste letter aangenomene neusklank verloren, en keert het werkwoord, uitgezonderd de aanhechtsels, tot den vorm van het grondwoord terug: b. v. ମାତ୍ରାମ୍ବଦ୍ୟାନ୍ତମାହୀଁ ik heb ontvangen, van ମାତ୍ରମାହୀଁ *ontvangen*; କୋଣ୍ଡାମ୍ବଦ୍ୟାନ୍ତମିଳାଯ୍ୟାଁ ik zal schrijven, van ମିଳାଯ୍ୟାଁ *schrijven*. Een voorbeeld van deze twee verschillende woordvoegingen kort na elkaar vindt men op bl. 14 van het *Leesboek*: ମାତ୍ରମାହୀଁ ମାହୀଁନିଜାହୀଁ ପୁଅଁନ୍ଦ୍ରିୟାଯାଁ — — ମାହୀଁମାତ୍ରମାହୀଁ ମାହୀଁନିଜିମାନ୍ଦ୍ରିୟାଯାଁ ik heb den brief van Grootvader ontvangen, — — en ik heb den inhoud er van wel verstaan.

Doch ook zonder dat één van die hulpwoorden voorafgaat, vindt men dikwijls het voornaamwoord op dezelfde wijze met een werkwoord verbonden; evenwel niet altijd; zoodat de vraag ontstaat, of dit geheel naar willekeur geschiedt, dan of er eenig onderscheid van beteekenis tusschen is. De Schrijver spreekt nergens hiervan. De heer Gericke heeft in zijn *Eerste gronden*, § 29 en 32, d. gesteld, dat bij die verbinding het hulpwoord, dat den verledenen of toekomenden tijd te kennen geeft, vóór het voornaamwoord weggelaten, maar verondersteld wordt, en noemt het daarom § 33 en vlgg. den *onbepaalden tijd*: doch ik meen van hem vernomen te hebben, dat hij zelf die verklaring niet meer voor de ware of juiste hield. Daarmee komt dan ook niet overeen, dat men die verbinding dikwijls aantreft, waar onmogelijk een van die hulpwoorden vóór het voornaamwoord als

— Men bedient zich ook wel van andere woorden, om den toekomenden tijd uit te drukken, zooals မှန်ပူပျော် [Ng.] မှန်ခြင်း [Kr.] *willen*, မှန်တော် [Ng.]

weggelaten ondersteld mag worden. Zoo kunnen b. v. op bl. 6 van het *Leesboek*, in den tweeden brief, de woorden onmogelijk beteeken: *ik HEB u opgeroepen*; noch ook *ik ZAL u oproepen*. Naar hetgeen ik zelf tot hertoe heb kunnen opmerken, dan komt het mij voor, dat men stellen mag, dat die verbinding alleen dan gebruikt wordt, wanneer men van een werking spreekt, als *nog niet volbracht* of *volvoerd*. Het zou dan een soort van *Imperfectum* zijn, maar volstrekt geen *Praeteritum imperfectum*: het begrip van *tijd* is er niet aan verbonden. De andere verbinding, waarbij de eerste letter van het werkwoord achter het voornaamwoord den neusklank behoudt, zou dan daaren tegen een *Perfectum*, ofschoon daarom juist geen *Praeteritum perfectum*, zijn, en beteeken, dat de werking als *volbracht* of *volvoerd* wordt voorgesteld. Spreekt men dus van iets, als verleden en voorbij, zoodat het thans niet meer geschiedt, dan moet men dit *Perfectum* gebruiken; en spreekt men daarentegen van iets als toekomstig en dat nog gebeuren moet, dan wordt het *Imperfectum* vereischt. Waar wij in den tegenwoordigen tijd spreken, daar kunnen beide vormen gebruikt worden, al naar dat de werking als volbracht, of als nog niet volbracht, maar nog steeds voortdurend, wordt voorgesteld. — De heer Gericke heeft § 32, f. aangemerkt, dat men dat *Imperfectum*, zooals ik het hier noem, in Kråmå ook wel in plaats van de gebiedende wijs gebruikt; b. v. *gij schrijft* of *zult schrijven*, voor *schrifj*. T. R.

අභ්‍යන්තරු[Kr.] of ගිවා[Ng.] හැකියාවු[Kr.] kunnen, මූල්‍යමාත්‍ර[Ng.] ප්‍රතිඵලි[Kr.] straks, aanstonds. Deze woorden doelen echter bepaald op de omstandigheid, die er door betekend wordt: b. v. යාමායාමායා ik wil slapen; ප්‍රතිඵලියායායියා ik zal (hem) roepen.

30. Voorbeeld van versoeging van een transitief werkwoord

met het voorzetsel යාමායා

Onbepaalde wijst: . . . යාහිජියායියා roepen.

Onbedrijvig deelwoord: . ගුණීජියායා roepende.

Lijdend deelwoord: . . . නාහිජියායායා or නීහිජියායායා geroepen.

Tegenwoordig deelwoord: බුද්‍යාහිජියායා roepende.^b

Verleden deelwoord: . . . බුද්‍යාහානාහිජියායා geroepen hebende.

Toekomend deelwoord: . බුද්‍යායාත්‍යාහිජියායා zullende roepen.

* Men moet dit als niets anders beschouwen, dan als een voorbeeld, waaruit men zien kan, hoe de onderscheidene wijzen en tijden van een Nederduitsch werkwoord in het Javaansch veelal uitgedrukt kunnen worden, en daarbij wel in acht nemen, wat bij hetgeen de Schrijver over de wijzen en tijden der werkwoorden gezegd heeft, telkens hierboven is aangemerkt. T. R.

^b බුද්‍යා beteekent als, toen, terwijl. Vrg. § 294. T. R.

Aantoonende wijs.

Tegenwoordige tijd: ଆସିଯାଇଛି \ *ik roep;*
 ତଥାପି ଆସିଯାଇଛି \ *gij roept;*
 ଆସିଲାଯାଇଛି \ *wij roepen;*
 ତଥାପି ଆସିଲାଯାଇଛି \ *gij roept;*

Verledene tijd: . . . ଅପେଳାଯାଇଗାନ୍ତିଲ୍ଲାମି \ ik heb geroepen, of
 ପୁଅ-ଗାନ୍ତିଲ୍ଲାମାନ୍ତିଲ୍ଲାମି \ ik heb(hem*)
 geroepen.

Toekomende tijd: മഹായാത്യാഹാക്ഷിണിഃ, ik zal roepen, of
 പുണ്യാഗ്രയാത്യാഹാക്ഷിണിഃ, ik zal (hem)
 roepen.

Aanvoegende wijs: . ଯାହୁଯାନ୍ତିରେ ଯାହୁଯାନ୍ତିରେ ଯାହୁଯାନ୍ତିରେ
ଅକ୍ଷମ୍ଯ ଦେଖିଲୁଣ୍ଡା ଏବଂ ଯାହୁଯାନ୍ତିରେ ଯାହୁଯାନ୍ତିରେ
ଅକ୍ଷମ୍ଯ ଦେଖିଲୁଣ୍ଡା ଏବଂ

ZEVENDE HOOFDSTUK,

OVER DE BIJWOORDEN.

298. De woorden der Javaansche taal, die tot deze soort behooren, zijn moeijelijk te bepalen, daar ook andere woorden als bijwoorden gebruikt kunnen worden, hetzij door er eenvoudig den zin van zulke woorden aan toe te kennen, of door het bijvoegen van aanhechtsels, die vereischt worden, om er dien zin aan te geven.

299. Een volledige kennis van de bestaande bijwoorden, en van het gebruik er van, moet door oefening verkregen worden. Het zal voldoende zijn, ons hier tot de volgende aanmerkingen te bepalen.

1º. Vele andere rededeelen worden van de bijwoorden ontleend, alleen door ze als zoodanig in den zin te gebruiken, zonder eenige verandering van het woord zelf; zooals *HNUN \ toen*, *tijdens*, *wanneer* (eigenlijk *de tijd*).^a

^a Dit is veleer een *voegwoord* te noemen. Hetzelfde geldt van meer andere woorden, die door den Schrijver in dit hoofdstuk als *bijwoorden* aangehaald worden. Het zal onnoodig zijn, dit telkens aan te merken. Doch niet alleen naamwoorden, maar ook werkwoorden, en vooral toestandswoorden, worden, ook met het voorzetsel *UN a*, menigvuldig als *bepalingen van werkwoorden of toestandswoorden*, en dus als *bijwoorden*, gebruikt. T. R.

2º. Verscheidene bijwoorden worden gevormd door verdubbeling van het woord, waardoor een *herhaling*, *voortduring* of *onbepaaldheid* te kennen gegeven wordt: b. v. ମାତ୍ରିମାତ୍ରି \ eindelijk, laatstelijk, gevolglijk; ମୁହଁମୁହଁ \ alvorens, voordat; ମାତ୍ରମାତ୍ରି \ pas, onlangs; କିମ୍ବାକିମ୍ବା ମନ୍ଦିରି \ beurtelings.

3º. Andere bijwoorden worden gevormd door het voorzetsel ଏଇ sa, dat in dit geval *overeenkoming*, *naar mate*, *naar gelang*, *diensvolgens*, betekent; b. v. ମାପାପାତି \ bijaldien, ମାପାନ୍ତାନ୍ତା \ naar behooren, ମାନ୍ତାମାନ୍ତା \ in waarheid.

4º. Ook het aanhechtsel ମାମା \ wordt somtijds tot het vormen van bijwoorden gebruikt; zooals in କଣମାମାମା \ eindelijk, ten laatsten.

5º. Verscheidene bijwoorden, die een tijd of plaats te kennen geven, nemen het voorzetsel ଯିବି vóór zich; zooals ଯିବିମାତ୍ରାମା \ hier, ଯିବିମାତ୍ରାମା \ daar, ଯିବିମାତ୍ରାମା \ tijdens, ଯିବିନିମାତ୍ରା \ voortaan.

300. Er blijft alleen nog over, de meest gebruikelijke bijwoorden op te geven, gerangschikt onder de algemeene benamingen van *bijwoorden van tijd*, *van plaats* en *van verschillenden aard*, zonder de verschillende soorten, waarin zij naar hun beteekenis verdeeld kunnen worden, met naauwgezetheid te onderscheiden.

1º. *Bijwoorden van tijd.*

ମୁହଁ \ [Ng., ମୁହଁମୁହଁ \ Kr.] nog niet; ମୁହଁମୁହଁମା \ [Ng., ମୁହଁମୁହଁମା \ Kr.] voordat, alvorens; ମନ୍ଦିରି \ [Ng., ମନ୍ଦିରି \ Kr.]

voorbij, geleden; ദായിത്വം [Ng., ഡവഡ്‌ഗുണ്ടിക്ക്‌Kr.] nadat; ദായി
ക്കി [Ng., ഡപ്പുക്കിനു of ഡപ്പുക്കിനിKr.] nu; ദാഹം [Ng., ഡ
ഹുക്കുKr.] straks, zoo even, onlangs; ദിനിയാഹി [Ng.] voorheen, te voren;
ദിവിശ്വാ [ഡിവിശ്വാ of ഡിവിശ്വാNg., ഗുരുതിയിശ്വാKr.] eerst;
ദിത്വം [Ng., ഡിത്വംKr.] aanstands, dadelijk; ദിത്വാധിക്കി
[Ng.] tegenwoordig; ദിംബാചി [Ng., ഡിമിക്കിKr.] തൊഴ്വൻ[Kr.Ng.]
naderhand; ദാഖ്യം [Ng., ഡാഖ്യുKr.] terwijl; ദിനായി [te gelijker tijd;
ദാഡായി [Ng., ഡാഡാക്കിലുഡ്യുKr.] altijd, altoos, zoo lang
als; ദിനായി of ദാഡായി somwijlen, somtijds; ദാഹം [Ng.]
അധിക്കി [Kr.] vroeg; ദാഹം [Ng.] morgen; ദിനി gisteren;
ഡാഡാഹി overmorgen; ദാഹാ-നാഹാ അഥവാഹാ യാഹാഹാ
ഡാഹാ [Ng.] അഥവാഹാ [Kr.] wanneer? അഥവാ അഥവാഹാ അ
ഥവാഹാ of ഡിഡാഹാ toen, ten tijde dat, tijdens; ഡാഹി
ഡാഹാ [Ng., ഡാഹിഹാക്കിലുഡ്യുKr.] zoodra; ഡാഹി [Ng.] ഡാഹി
[Kr.] pas, nu, eerst; ഡാഹിയി telkens.

2º. *Bijwoorden van plaats.*

අභාජු^۱[Ng.] (මූලිකා[Kr.] hier; මාඟ of අභාජුව^۲[Ng.])
 ප්‍රීජු^۳ of ප්‍රීජා[Kr.] dáár; මිජු^۴ of මිජි[Ng.] ප්‍රීජි[Kr.]
 waar? මාඟයා^۵[Ng.] තොයිගා[Kr.] over; ඩියාජු^۶[Ng.] හැඳුවගා^۷[Kr.] nabij; සිංගාජු^۸[Ng.] (මූලිකා[Kr.] hier, herwaarts; සිංගාඇ
 of සිංගාඡුව^۹[Ng., (මූලා[Kr.] dáár, derwaarts; ඩියාජු[Ng.]
 ලංස්^{۱۰}[Kr.] voorbij; හායාග්‍රෑන්ත්^{۱۱}[Ng., හායාග්‍රෑන්ත්ප්‍රාග්‍රෑ[Kr.] langs;

ဗျား[Ng.] တိတေသပျော်[Kr.] *boven*; မိများ[Ng.] တာရှုပျော်[Kr.] *beneden*; အောင်[Ng.] အပို့[Kr.] *buiten*; နိုင်ရာ၏[Ng.] နိုင်ရာ၏[Kr.] *binnen*; ပို့ခို့တေသပျော်[Kr.] *bezigden*; တယ့်ပျော်[Ng.] တန်း[Kr.] *voór*; ကျို့[Ng.] ပိုက်း[Kr.] *achter*; enz.

3°. *Bijwoorden van verschillenden aard.*

နိုင်ရာ၏မျှော်၊ နိုင်ရာ၏မျှော်၊ [of နိုင်ရာ၏Ng.] နိုင်ရာ၏မျှော်[Kr.] *dus, aldus, zoo, also, op die wijs*; အေ(ပြီ)ရာ၏မျှော်[Ng.] အေ(ပြီ)ရာ၏မျှော်[Md.] အေရာ၏မျှော်မျိုး[Kr.] *hoe, hoedanig?* အကျိုးမာကျိုး[Kr.] *of* ပို့
slechts, alleen; ရှုံးရာ၏မျှော်[Ng.] ပိုံရာ၏မျှော်[Kr.] *alleen, eenig*; ပဲ
မိုင်းမျှော်[Ng.] သဲမိုင်းမျှော်[Kr.] *zeer, veel, zeer*; ပို့သူမျှော်[Kr.] *beter ပို့သူမျှော်*
geheel, gansch; ပဲထဲမျှော်[Kr.] *allengskens*; ရုပေါ်မျှော်*or* of ရုပေါ်မျှော်*en* ဟဲ
မျိုး*eerder, liever*; ပို့ယာ*or* ယာ[Ng.] ပို့ယာ၏မိုင်းမိုင်း*or* ပို့ယာ၏
[Kr.] *ja, wel, ook*; ရှုံးရာ၏ခာ[ora, Ng.] ရှုံးရာ၏မိုင်းမိုင်း[Kr.] *neen, niet*;
မျှော်[Ng.] ရှုံးရာ၏[Kr.] *het is niet*; မာန်[Ng.] မာန်မျှော်[Kr.] *dat niet (verbiedend)*; ပို့စို့[Kr.Ng.] ပို့စို့မှုနှုန်းမျှော်[Kr.] *zekerlijk*;
လျော်မျှော်[Ng.] လျော်မျှော်[Kr.] *verkeerd*; ဇာတ်မျှော်[Ng.] ဇာတ်မျှော်[Kr.]
regt, juist; ဇာတ်မျှော်*en* ဇာတ်မျှော်*oprechtelijk*; ဇာယ်မျှော်[Kr.Ng.]
အေ(ပြီ)း[Kr., ရှုံးရာ၏Ng.] *dikwijls*; ဟာဘုံး[Ng.] ဟာဘုံး
မျှော်[Kr.] *zelden*; enz.

ACHTSTE HOOFDSTUK,

OVER DE VOORZETSELS.

301. De meest gebruikelijke voorzetels zijn:

1°. **te**, *op, aan, in, tot.* Dit voorzetsel duidt doorgaans een aanwezigheid of een bepaling van tijd of plaats aan: b. v. **ஸமோன்டெந் நகரி** (*sámpoen wóntén ing negàri*) *hij is reeds in de stad;* **வாணிதூதியானியா** (*sangét roèwéđ ing mánnah*) *hij was zeer verlegen in zijn hart;* **ஏனிமையாட்டுத்தபூமிகிழீஞ்சிமை** (*nalikå padollé ing dínnå ikoe*) *tijdens den verkoop op dien dag;* **ஏபாந்திரினிசயிவு** (*wóntén ing Sémawis*) *zich te Samarang bevinden.* — Dikwijls wordt **இ** vóór bijwoorden van tijd en plaats gebruikt, en geeft dan aan de bepaling van de aanwezigheid meer nadruk; b. v. **இதோன்டெ** (*hier*), **இதோட்டெ** (*dáár*), **இதெபு** (*boven*), **இதேனா** (*buiten*), **இதிலி** (*waar?*)

2°. **ஈ** (*sa*), dat sommigen verkeerdelijk **ஸா** (*sà*), schrijven, is een onafscheidelijk voorzetsel, en dient veel tot het vormen van bijwoorden; zooals **ஸமிக்ஷி** [*Ng.*] **ஸபுஷிக்ஷ** [*Kr.*] *thans, nu;* **ஸவாட்டா** *zoo lang als;* **ஸால்லா** *zoodra.* Vóór naamwoorden of werkwoorden geplaatst, heeft het de beteekenis van *als, ingevolge, overeenkomstig, naar, bij*:

* Over de ware beteekenis en het verschillend gebruik van dit voorzetsel, als

b. v. **සකාර්සා සංපේජන** [sakárså sámpejan] *ingevolge uw wil;*
සය ගියි පියුහා මැවිස් යියුව [sadàtengipoen ing Sémawis] *bij zijn
komst te Samarang.*

3º. **යාග්**、**යාඇ**、**චිජ්** [Ng.] **යාණි** [Kr.] *naar, aan, tot, hebben
alle dezelfde beteekenis van een rigting of beweging naar een plaats:*

b. v. **යාග් තාග් තාග් යාග් තාග් තාග්** (àkoe wèwèh marang kówé (*ik
geef aan u; යාග් යාග් තාග් තාග් යාග් යාග් යාග්*) *lan mén-
nåwå kówé toetoer marang sawidji wong) en zoo gjij tot iemand zegt.*

Dit voorzetsel heeft dikwijls veel overeenkomst met het boven vermelde
යාග් en kan er dan meê verwisseld of verbonden worden: b. v. **යාග්**
යාග් මා (යාග් මා තාග් යාග් යාග් යාග්) (*barang kang kapratjaja'áké
ing wong ikoe) het goed, dat dien man is toevertrouwd; **යාග් යාග් යාග්**
යාග් පා (සේරාත කං දැතේ ඩිං කොලා) *een aan mij gerigte brief.**

4º. **ණියා** [Ng.] **වායි** or **වායි** [Kr.] *van, uit, zooals in පායි*
(ග්‍රීය) *van huis; යාග් මා නියායි තාග් තාග් තාග් යාග්* (ánkat-
koe těkkå ing kénne ésoek (*ik ben vroeg van hier vertrokken; පායි ආයු*
යාග් නියායි පා (lan sadoeloer lannang těkkå båpå) *en de broeders
van (denzelfden) vader.* - Dit voorzetsel is in het gebruik vrij regelmatig.

Er valt alleen omtrent aan te merken, dat het somtijds zonder werk-
woord aangetroffen wordt en dan de veronderstelde beweging in zich

ook van andere, die hier door den Schrijver besproken worden, kan men het

Woordenboek op het Leesboek nazien. T. R.

sluit; b. v. କୋଳା ସଙ୍କିଳିତା ଚିହ୍ନୀ, koelâ sâṅkîlî nêgârî) ik (kom) van de stad.

5°. De voorzetsels ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [Ng.] of ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [Kr.Ng.] en ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [Ng.] of ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [Kr.] door, worden gebruikt vóór de naamwoorden, die den werker te kennen geven, vooral, wanneer het werkwoord in den lijdenden vorm gebezigd wordt; b. v. ଦେରାପନ ହେନ୍ନାହା ଦି-ଅଙ୍ଗୋ ଶେମ୍ବାଜଙ୍ଗ ଦେନ୍ନିଂ ଓଙ୍ଗ ଇସଲମ (de rapon hennâhâ di-anggo sembâjang dénnîng wong Islam) opdat het door de Mohammedanen gebruikt kunne worden ter verrigting van de Godsdienst.

302. Hier volgt nog een opgaaf van voorzetsels, die dikwijls voorkomen en regelmatig in het gebruik zijn: ଯାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ tot, tot aan; ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ of ତିଥିଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [beter ତିଥିଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ Ng., ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ Kr.] tot; ଦିଲ୍ଲାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [of ଦିଲ୍ଲାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ Ng.] ଧାରାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ or ଦିଲ୍ଲାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [Kr.] nabij; ଯାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [Ng.] ତିଥିଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [Kr.] over; ଯାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ over, van de overzijde; ଆଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ ଆବାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [Ng.] ଆବିଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ ଆବାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ ଶାଖିଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ and ପାଣାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [Kr.] met, benevens, bij; ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ of ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [Ng.] ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ ତିଥିଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ or ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ ତିଥିଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ [Kr.] ଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ

* ଯାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ is namelijk eigenlijk een toestandswoord, dat van daan komend of van daan komen beteekent. Zoo zijn ook ତିଥିଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ ଧାରାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ or ପାଖାଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ en ତିଥିଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ eigenlijk toestandswoorden, die komend of komen beteeken. Over den uitgang van ତିଥିଏଣ୍ଟାର୍ଗ୍ରୁ en van de drie laatstgenoemde voorzetsels zie men de aanmerking bij § 151. T. R.

[Kr.Ng.] *zonder*; ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ}ରୁ^{କୁ} [Ng.] ମିହ୍ନ୍ତିମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ} [Kr.] *boven*; ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ}
 [Ng.] ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ} [Kr.] *beneden*; ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ}କା^{କୁ} [Ng.] ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ}କିପୁ^{କୁ} [Kr.]
 ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ}କା^{କୁ} [Kr.Ng.] *tusschen*; ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ}କା^{କୁ} or ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ}କା^{କୁ} [Kr.] *volgens*, enz.

NEGENDE HOOFDSTUK,

OVER DE VOEGWOORDEN.

303. Men kan de voegwoorden in twee soorten verdeelen, namelijk in *verbindende* en *scheidende*. — De eerste zijn zulke, die de woorden of leden der rede verbinden, en een bevestiging, bijvoeging of oorzaak te kennen geven. Zulke zijn: ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ}ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ} [Ng.] ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ}ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ} ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ}ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ} [Kr.] *en*; ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ}ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ} [Ng.] ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ}ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ} [Kr.] *en, voorts*; ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ}ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ} *daarom, derhalven, zoo*; ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ}ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ} or ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ}ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ} [Kr.Ng.] ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ}ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ} ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ}ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ} [Kr.] *want, dewijl, omdat, vermits; enz.*

304. Onder de *scheidende* voegwoorden kan men al de andere rangschikken, die een scheiding, voorwaarde, uitsluiting of tegenstelling te kennen geven, en tevens tot verbinding der rede dienen; zooals ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ}ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ} [Ng.] ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ}ଧାର୍ଯ୍ୟୁ^{କୁ} [Kr.] *of*; ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ} or ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ}ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ} *maar, doch, evenwel, nogtans*; ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ}ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ} or ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ}ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ} *ofschoon, alhoewel*; ମାତ୍ର ମାତ୍ର [Ng.] ମାତ୍ର ମିହ୍ନ୍ତୁ^{କୁ} [Kr.] *tenzij, behalven, uitgezonderd; enz.*

TIENDE HOOFDSTUK,

OVER DE TUSSCHENWERPSELS.

305. De tusschenwerpsels zijn in de Javaansche taal niet menigvuldig; althans bepalen zij zich meestal tot het gesprek, en worden zelden in geschriften aangetroffen. De voornaamsten zijn deze: **මා** (aanroeping) *o!* **යාකුයු** **යායුයු** *o God!* **හැයු** *he!* **අයු** *ach!* **හෙයු** *helaas!* **යාතුයු** **යාතුයු** **යාගා** [Ng., Ng.] **යාමි** Kr., **යාත්‍යාගා** Kr.h., **යාම්පු** Md.] *kom!* *komaan!* **සීයු** **සීයු** (van verwondering) *ziedaar!* **සේයු** *soei!*

BIJVOEGSELS.

Bladz. 75.

Bij de aanmerking bij § 84 nog het volgende te voegen: Wanneer zoo een eenlettergrepig woord tot een tweelettergrepig, of een tweelettergrepig tot een drielettergrepig gevormd wordt door den eersten medeklinker met zijn klinker te verdubbelen, dan wordt somtijds de eerste lettergreep door een neusletter gesloten. Zoo b. v. in *፩፭፻፪* in plaats van *፩፭፻፪* *deelen*, *verdeelen*, van *፩፭፻፪* *ማኑ* in plaats van *ማኑ* *een pot of ketel waarin rijst gekookt wordt*, van *፩፭፻፪* *ማኑ* *ንክሪ* *naaijen*, in plaats van *ማኑንክሪ* van *ማኑ* *ንክሪ*.

Bladz. 76.

Bij § 88 moet de volgende aanmerking gemaakt worden: In sommige aan het Sanscritsch ontleende woorden, die op å uitgaan, wordt het vrouwelijke geslacht van het mannelijke onderscheiden door den Sanscritschen vrouwelijken uitgang i: b. v. *ማባ* *god*, *ማቢ* *godin*; *ሁን* *zoon* en bepaaldelijk *vorstenzoon*; *ሁንී* *vorstendochter*. Zoo nog in eenige, doch zeer weinige, andere woorden.

Bladz. 198.

Bij de aanmerking bij § 260 nog het volgende: Zoo is ook *ከተማ* *ቅዱን* *bezwangeren*, afgeleid van *ከተማ* *zvanger*, van het grondwoord

ବିଳ୍ପି \ *buik*, terwijl ବିଳ୍ପି ଦାଣିଙ୍ଗା \ *verdonkeren*, *verduisteren* beteekent,
van ବିଳ୍ପି \ *donker*, *duister*.

In sommige werkwoorden, die afgeleid zijn van grondwoorden, waarvan de eerste letter een ଏ is, wordt deze letter niet in een ଏ veranderd, maar even als vóór de andere halfklinkers ର, ଲୁ en ମୁ, de keelneusletter ଏ er vóór gezet. Zoo in ଶ୍ରୀକୃତୀ କାନୁଷ, van ଦାଣି \ *tand*; ଶ୍ରୀକୃତୀ ନ୍ଗ., ଶ୍ରୀକୃତୀ କ୍ର., *geheim houden*; van ଦାଣି ନ୍ଗ., ଦାଣି କ୍ର., *geheim*, *geheimenis*; en met het voorzetsel ଅନ *a*, ଯାତ୍ରିକ୍ଷେତ୍ରଦାଣି ନ୍ଗ., ଯାତ୍ରିକ୍ଷେତ୍ରଦାଣି କ୍ର., *over iets beschikken*, van ଯାତ୍ରିକ୍ଷେତ୍ରଦାଣି \ *geoorloofd*, *geregeld*, *verlof*; ଯାତ୍ରିକ୍ଷେତ୍ରଦାଣି \ *besluiten*, *eindigen*, van ଯାତ୍ରିକ୍ଷେତ୍ରଦାଣି \ *einde*, *besluit*.

VERBETERINGEN.

- Blz. 3, r. 1 v. o. lees: *ଧି*
- » 9, » 1 v. o. », § 124.
- » 18, » 9 v. o. » zeldzaam
- » 21, » 3 v. o. » § 76.
- » 24, » 7 v. o. » *ଫ୍ରେଶ୍*
- » 41, » 6 v. o. » *ଶାନ୍ତିକାଳ*
- » 45, » 5 v. o. » *matenni*
- » 48, » 10 en 11 » *Sán-dangans*
- » 60, » 8 v. o. » van de ମୁ is
- » 72, » 2 en 3 » en *afgeleide woorden*.

Blz. 74, r. 2 v. o. lees: met zijn klinker

- » 76, » 12 en 13 » ယရာဇ်မျှေး or ရယရာဇ်မျှေး[Ng.]
- » 78, » 11 » အနံလို
- » 90, » 1 v. o. » § 124.
- » 101, » 13 v. o. » § 222
- » 111, » 2 v. o. » § 239
- » 149, » 9 v. o. » ယရာဇ်မျိုး
- » 152, » 6 v. o. » persoon
- » 163, » 7 v. o. » ၃၁။ ယရာဇ်မျှေး
- » 173, » 9 v. o. » transitive
- » 174, » 3 » အမီမီနီ
- » 185, » 6 v. o. » မသရာဇ်မျိုး

IN HET LEESBOEK:

Blz. 5, r. 3 v. o. lees: ယံ့မျှေး in plaats van ယာမျှေး

- » 11, » 8 » မျှု in plaats van မျို
- » » 4 v. o. » ပါတ္ထရာဇ်များ in plaats van ပါတ္ထရာဇ်များ
- » » 2 v. o. » ပါယူမျိုးမာရီစာပါး in plaats van ပါယူမျိုးမာရီစာပါး
- » 12, » 11 v. o. » Ng. အေရဟယ်ဗာမျှေး
- » 17, » 3 v. o. » Mëndang
- » 21, » 8 » မတ္ထများ
- » 32, » 7 v. o. » ရယ်း in plaats van ရယ်း
- » 33, » 11 v. o. » ရယ်းရာဇ်များ in plaats van ရယ်းရာဇ်များ

Blz. 34, r. 1 v. o. lees: ମାନ୍ଦିଲାକ୍ଷ୍ମୀଯାମ୍ବାଁ in plaats van ମାନ୍ଦିଲା

କ୍ଷେତ୍ରୀଯାମ୍ବାଁ

» 37, » 3 » ଗଣପ୍ତିଁ in plaats van ଗଣପ୍ତୀଁ

IN HET WOORDENBOEK:

Blz. 5, r. 10 v. o. lees: *onverschillig; nataligheid.* 34.

» 38, » 12 » ଯିନ୍ଦ୍ରିୟାମ୍ବାଁ in plaats van ଯିନ୍ଦ୍ରିୟାମ୍ବାଁ

» 43, » 14 » 29, 33 (op beide plaatsen in Ngoko).

» 71, » 2 v. o. » ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍କର.

» 106, » 5 v. o. » କ୍ଷେତ୍ରୀଯାଙ୍ଗ. (Kr. ପାନୀୟାଁ)

» » 4 v. o. » କ୍ଷେତ୍ରୀଯାଙ୍ଗ. (Kr. ଶିଳ୍ପିୟାଁ)

» 107, » 3 » *eerlijk, braaf.*

» 111, » 2 » *midden in iets; half.*

» 136, » 10 » କ୍ଷେତ୍ରୀଯାମ୍ବାଁ Kw. *noemen;*

» 142, » 4 v. o. » ପୁରୁଷାଁ ପୁରୁଷାଁ Ng.

» » 2 v. o. » ପ୍ରମ୍ଭୀଁ gew. ଯାପ୍ରମ୍ଭୀଁ Kr.

» 150, » 11 » ଯାଜାଁ Kr.; Ng. ପୁରୁଷାଁ ପୁରୁଷାଁ

» » 13 » *leering, onderwijs.* 13.

» 153, » 11 » ପିଣ୍ଡିଁ Kr. (Ng. ଘୁମିଁ)

» 197, » 2 v. o. » କ୍ଷେତ୍ରୀଯାମ୍ବାଁ

» 208, » 9 » (Kr. ଘଂମାମ୍ବାଁ)

» 238, » 8 v. o. » (Ml. ଧୂପାଁ *onder).* 34.

» 239, » 9 v. o. » ଧୂପାସମ୍ମାନକ୍ଷେତ୍ରୀଯାଙ୍ଗ Kr. Ng.

L E E S B O E K

TOT OPENING IN DE

J A V A A N S C H E T A A L.

Gesprekken.

am >

၂၁၈

四

四

63

3

|| ஸ்தியானா கூட்டுபவியூட், வினியோதியூட், வகூட்டுவி

970

ကရုပ်ရှုနှင့် ပါယအာရုံမပါဘဏ္ဍ၊ ယခါနိမိနိမိပါယ ယိုက်
ယုံပါယအတိအာရုံ၊ အိုအို။

三

۴۱

କୁଣ୍ଡଳ ପାତା ଯିରି ପାତା ହିଁ ଏବଂ ପାତା ହିଁ ଏବଂ ପାତା ହିଁ ଏବଂ ପାତା ହିଁ

ମୁଖରେ ପାଦରେ କିମ୍ବା ପାଦରେ କିମ୍ବା ପାଦରେ କିମ୍ବା ପାଦରେ କିମ୍ବା

၁၈၆။ သနိုက်တော်မြတ်ပျော်ရွှေ၊ သနာ-ရွှေ၊ သနိုက်တော်မြတ်ပျော်
ရွှေ၊ သနိုက်တော်မြတ်ပျော်၊ ရွှေ၊ သနိုက်တော်မြတ်ပျော်၊ သနိုက်တော်မြတ်ပျော်
ရွှေ၊ သနိုက်တော်မြတ်ပျော်၊ ရွှေ၊ သနိုက်တော်မြတ်ပျော်၊ သနိုက်တော်မြတ်ပျော်
ရွှေ၊ သနိုက်တော်မြတ်ပျော်၊ ရွှေ၊ သနိုက်တော်မြတ်ပျော်၊ သနိုက်တော်မြတ်ပျော်

ପିତ୍ରାଣାନୀଦିନୀଲିଙ୍ଗାୟତ୍ରୀ : ପା ୮ : ମହିଳାତିକ୍ଷମ
କାଣାହୁରାଯିପ୍ରୀ : ପା ୧୧ : »

6

အူမှန်ရေးအာဏာပိုင်ရေးအာဏာရေးမှာ ဖြစ်ပါသည်။ ဒါနဲ့ အာဏာရေးအာဏာပိုင်ရေးအာဏာရေးမှာ ဖြစ်ပါသည်။

။မယက်နှီးမာယျုပြီးကာဟတိရယေသူ၊ ဆရာတ်ကြေယေ
မက္ခဏ်ထဲတော်စာမာရေးစာ-ပါနီပံ့ယျုပြီးမာခိုက်ယေ

ପ୍ରକାଶବିହାରରେ ଏହାର ପରିମାଣ ଅଧିକ ହେଉଥିଲା । ଏହାର ପରିମାଣ ଅଧିକ ହେଉଥିଲା କିନ୍ତୁ ଏହାର ପରିମାଣ ଅଧିକ ହେଉଥିଲା କିନ୍ତୁ ଏହାର ପରିମାଣ ଅଧିକ ହେଉଥିଲା । ଏହାର ପରିମାଣ ଅଧିକ ହେଉଥିଲା ।

॥ ଯିନ୍ଦ୍ରିୟାତ୍ମିକିଷ୍ଟିମି : ଗା ର : ପ୍ରସାଦ୍ଵିଜ୍ଞାନ୍ତପୁରୁଷୀଶ୍ଵରୀ
ଗା : ଗା ଯ ୭ ଶ୍ଵରୀ : ॥

四

Erfahrene.

am >

၂၁၈

四

۴۱۷

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରି ପାଦିକାରୀ ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ପାଦିକାରୀ ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି
ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା
ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି
ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି
ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି
ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି ମହିଳା ଏହାଙ୍କି

63

am >

८

四

ဘမ်ခိုင်၊ ယိုအျော့စာသိမ်ခြေထဲမှ (ပြန်သိဘအော့) ဘမ်
သိဘအော့တော့ဘာ-ဘာအော့ပဲဘာ ဘာ မြန်»

63

91

မေတ္တနာဒါလနာအန္တနီဖြေပါ့ဖျော်၊ အေတ္တရှိရာတာလအော်၊ စုသွေး
မြေပါလာခါရုပ်အန္တဟာဘဏာခါရုပ်၊ အေတ္တရှိရာလိုပါ့ကျော်မြှေ့
ဆတ္တိနဲ့ပါ့ဖျော်ဖျော်တယာ၊ ယာမေတ္တရှိဖျော်မြှေ့ကျော်မြှေ့
ရုပ်ဘုရား၊ အံ့သတေသနတော်မြှေ့လောများ၊ စုသွေးမြှေ့ဘဏ်ဖြေ့
ဖျော်မြှေ့ရုပ်ဘုရား၊ မိုးမြောနီရာပါ(အော်မောင်လာမြောလုပ်)လော်

၆၁

မြေဟောမြို့ရုပ်အန္တနီရိုက်မြေပါ့ဖြေ့ဖျော်၊ ဒေဝါ
ခါရီတုလိုပါ့ဖြေ့ဖျော်၊ ပြောမြို့ရုပ်အန္တနီရိုက်မြေပါ့ရုပ်မြှေ့ကျော်၊
အောင်မြို့ရုပ်အန္တနီရိုက်မြေပါ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ စုသွေး
မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့
ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့
ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့
ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့
ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့
ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့
ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့

၆၂

မြေဟောမြို့ရုပ်အန္တနီရိုက်မြေပါ့ဖြေ့ဖျော်၊ အေတ္တရှိမြို့ရုပ်အော်
လိုပါ့ဖြေ့ဖျော်၊ ဂိုပ်ရှုမြှေ့ရုပ်မြို့ရုပ်မြေပါ့ရုပ်မြှေ့၊ မိုးမြောနီရာလုပ်မြှေ့
ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊
ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့၊ ရုပ်မြို့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့ရုပ်မြှေ့

၁။ ဒေါက်ပါနိယျေများ၏အာရုံချိုင်းမှာ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ
မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ
မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ
မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ မဟုတ်ဘဲ

18

۸۱

କୁଳିପ୍ରତ୍ୟେଷିବା, ଧାରାମାଯତ୍ତୁ, ଧ୍ୟାନ୍ୟବିପ୍ରତ୍ୟେଷିବା
ଦ୍ୱାରାମିଲ୍ଲୁ, ଧର୍ମବ୍ୟାପ୍ତିକାରୀଙ୍କରେ ଧ୍ୟାନ୍ୟବିପ୍ରତ୍ୟେଷିବା,
ଶିଖିମାଯତ୍ତୁ»

四

ଓৰু পুৰী আৱাম মালতী টা ঘূৰি, ত্যন্তি গুৰু হিঁ দৰণাৰা, ঘূৰ
কোমল ধূৰ্ম্ম, ত্যন্তি গুৰু হিঁ ত দৰে ত দৰে, ব্যাঘাৰা, দেশু মালতী
ত্যন্তি গুৰু হিঁ ত দৰে ত দৰে, তাৰি মালতী, ত্যন্তি গুৰু হিঁ ঘূৰি
চৰি, কোমল মালতী, ত্যন্তি গুৰু হিঁ বৃষ্ণি কৈ কৈ কৈ, ত্যবুঁ দেখা
মালতী, ত্যন্তি গুৰু হিঁ ঘূৰি, প্ৰয়োগ কৈ কৈ কৈ, ত্যন্তি
কুৰি দেখা ঘূৰি, কী কী কী, ত্যন্তি গুৰু হিঁ ঘূৰি, ত্যন্তি গুৰু হিঁ ঘূৰি
কুৰি, মিঠা মালতী, ত্যন্তি গুৰু হিঁ ঘূৰি দেখা, কাৰো ত মাৰা কৈ
মালতী, ত্যন্তি গুৰু হিঁ ঘূৰি দেখা, গুৰু গুৰু মালতী

四

6

⑨

အော်ပျော်မာယသမန္တာတော်၊ ကာာစာ၊ ရယ်မှုန္တာတော်မြိုင်မာယ
တမ္မပေးပါရာတွေ့ဖော်၊ ဖော်၊ ရယ်မှုန္တာတော်မြိုင်မာယ-၊ ရယ်
နှံမားပြီးတော်၊ ကာာဂာယမို့၊ ရယ်မှုန္တာတော်မြိုင်မာယ-တော်
နှံမားပြီးတော်၊ ကာာဂာယမို့၊ ရယ်မှုန္တာတော်မြိုင်မာယ-တော်၊
ကာာနှံမားပြီးတော်၊ ရယ်မှုန္တာတော်မြိုင်မာယ-တော်၊ ကာာ
နှံမားပြီးတော်၊ ရယ်မှုန္တာတော်မြိုင်မာယ-တော်၊ ကာာ
နှံမားပြီးတော်၊ ရယ်မှုန္တာတော်မြိုင်မာယ-တော်၊ ကာာ
နှံမားပြီးတော်၊ ရယ်မှုန္တာတော်မြိုင်မာယ-တော်၊ ကာာ

Nittreksel uit de Sapali.

Bij den UITGEVBR dezes is verschenen:

Crusius, G. Ch., Grieksch-Nederduitsch woordenboek voor de gedichten van Homerus, benevens eene verklaring der moeijelijke plaatsen, der gebruiken en instell. van het heldentijdsvak. Voor Nederl. scholen bewerkt door Dr. Hm. Pol. 1837. gr. 8°.	f 5.40
Jaarsveldt, J. van, booefenende en vergelijkende Hoogduitsche Spraakunst, ten gebruik voor Nederlanders. 1841. gr. 8°.	1.60
theoret.-pract. u. vergleich. Holländische Sprachlehre für Deutsche, zum Gebrach in Schulen und für den Selbstunterricht. 1838. gr. 8°.	1.80
Pol, H., Geschiedenis der oude Volken en Staten, ter dienste van scholen en huiselijk onderwijs. 1841. gr. 8°.	2.25
Geschiedenis der Middeleeuwen. 1841. gr. 8°.	2.45
Geschiedenis der Volken en Staten van den neuen tijd. 1843. gr. 8°.	3.75
Wilde, A. de, Nederd.-Maleisch- en Soendasch woordenb. Benev. tweestukk. tot oefen. in h. Soendasch, uitgég. door T. Roorda. 1841. gr. 8°.	3.75
Ackersdijck, Nederlands Financiën. Nationale Schuld. 1843. gr. 8°.	5.50
Archief v. Geneeskunde. Onder medewerk. v. eenige Vaderl. Geleerden, uitgég. door Dr. J. P. Heije. 1841 en 1842. gr. 8°. 1°. en 2°. dl.	12.75
Hetzelfde Werk, 3°. dl. 1°. en 2°. stuk.	2.55
Backer, C., Iets over Gooiland, de ontginnung v. hetzelvē, en de regten v. het domein, als eigenaar en d. gebruikers. 1838. gr. 8°.	9.90
Bedenkingen over het verzekeren d. Oostind. producten, voor rekening v. d. Staat verzonden. 1840. gr. 8°.	—.30
Belasting op de rente van de Nationale Schuld. Belasting op de Inkomensten. 1841. gr. 8°.	—.36
Be natz, J. M., Tafereelen v. h. heilige Land, bevatt. 40 uitgez. sfeerdingen d. belangr. plaatsen, in de heil. Schrift vermeld, m. eene verklar. beschrijv. d. Dr. G. H. von Schubert.	
Uitgabe №. 1 op gr. velijn pap.	28.—
— №. 2 " Chineesch	22.60
— №. 3 " fijn velijn	18.—
— №. 4 " ord. velijn	16.—
Beschouwing v. h. ontwerp v. wet, inhoud. h. eerste boek v. h. Wetboek van Strafregt. 1839. gr. 8°.	1.25
Bijdragen tot geneeskundige staatsregeling. 1842. gr. 8°. 1°. en 2°. deel	5.55
Hetzelfde Werk, 3°. dl. 1°. stuk.	1.08
Bijdragen tot Regtsgeleerdheid en Wetgeving, verz. en uitgég. door Mr. C. A. den Tex en Mr. J. v. Hall. 1826—1836. gr. 8°. 1°—10° deel, met Registers.	40.80
Hetzelfde. 1837—1838. gr. 8°. 11° en 12° deel, met Register.	16.40
Boeke, J. Eenvoudige en beknopte handleiding bij de voorbereiding tot den Doop. 1841. gr. 12°.	—.10
Schriftuurlijke katechismus. 1837. gr. 12°.	—.30
Handleiding bij het onderwijs in de christelijke geloofs- en pligt-tenleer. Ten gebruik in Doopsgezinde gemeenten. 1837. gr. 12°.	—.70
Twee Gesprekken ov. beleefdheid en beschaving. 1836. gr. 12°.	1.20
Boot, J. C. G., Notice s. l. manuscris trouvés à Herculanium. gr. 8°.	—.80
Breggen Corntz, F. van der, de Inwijdingsrede van Hermann Boerhave, ter aanprijzing van de beoefening der Hippocratische leere. gr. 8°.	—.70

Cappelle, A. G. van, Commentatio de Regibus et Antiquitatibus Pergamenis. 8°. maj.	f 2.20
Cobet, C. G., Observat. crit. in Platonis Comici reliq. 1840. 8°. maj. "	2.50
Cramer, A. M., Het leven en de verrigt. v. Menno Simons. (Met een gegrav. Portr. v. Menno.) 1837. gr. 8°.	2.60
Fontes tres jur. civ. rom. antiqu. Legum XII tabul., legisJuliae et Papiae Poppaeae et edicti perpet. fragm. 1840. 8°. maj. . . . "	1.40
Fortuijn, C. J., Verzameling v. wetten, besluiten en andere regtsbronnen v. Fransche oorsprong, in zooverre deze ook, sedert de invoer der nieuwe wetgeving, in Nederland van toepassing zijn. 3 deelen. (1660—1813). 1839—1841. gr. 8°.	" 22.45
Geuns, J. v., Natuur- en geneesk. beschouwing v. moerasen en moerasziekten, in verband m. de vraag: Of de droogmaking v. h. Haarlemmermeer nadeel. gevolgen hebben zal v. de gezondheid der bewoners van nabijgelegen plaatzen en d. arbeiders aan het meer. Met eene kaart van het Haarlemmermeer. 1839. gr. 8°.	" 4.—
Greve, Fr. de, Oratio de Jona Dn. Meijero, Jurisconsulto de patria deque jurisprud. et nomoth. praecl. merito. 1839. 8°. maj. . . . "	7.50
Hall, M. C. v., Het leven en karakter van den Admiraal Jhr. Jan Hendrik van Kinsbergen. Met gegrav. Portret en Fac-simile's. Tweede druk. 1843. gr. 8°.	5.30
——— Bijvoegselen tot den eersten druk van het Leven en karakter van den Admiraal Jhr. Jan Hendrik van Kinsbergen, uit den tweeden druk verzameld, met afbeeld. 1843. gr. 8°.	" 6.00
Hall, F. A. v., de wettigheid van den maatregel omtr. d. uitgestelde schuld gehandhaafd. 1841. gr. 8°.	" 4.00
Handleiding tot de Studie der Oudheid, door J. C. Spakler en J. Heemskerk Az. Deel I. (Inleiding, Taalkunde, Kritiek en Uitlegkunde, Letterkunde der Grieken en Romeinen). 1843. gr. 8°.	4.60
van Hasselt, W. J. C., Nederl. Wetgeving op de Scheepvaart, of verzameling van wetten, besluiten, enz. de scheepvaart betreffende. 3 deelen. 1843. gr. 8°.	" 15.50
Hengel, W. A. v., Comment. perpet. in epist. Pauli ad. Philipp. 1838. 8°. maj.	" 3.90
Heusde, Ph. G. v., Characterismi princ. philos. vett., Socratis, Platonis, Aristotelis. Ad. crit. philosoph. rationem commend. 1839. 8°. maj. "	3.30
——— De school van Polybius of geschiedkunde voor de 19de eeuw. 1841. gr. 8°.	" 3.20
Holland, aan de Vereenige Staten van Noord-Amerika, ten opzichte van de voldoening van derzelver schulden, ten voorbeeld voorgesteld. 1842. gr. 8°.	" 5.00
Holtius, A. C., Het Wisselregt in de XIVde eeuw, volg. de consilia v. Baldus; een bijdrage tot de geschiedenis der regtsgeleerde dogmatiek. 1840. gr. 8°.	" 6.00
Jaarboeken, Ned., v. Regtsgeleerdheid en Wetgeving. Verzam. en uitgég. d. Mr. C. A. den Tex en Mr. J. v. Hall. gr. 8°. 1e—4e deel.	28.65
Regtsgel. Bijblad, behoorende tot de Nederl. Jaarb. voor Regtsgel. en Wetgeving. Verzam. en uitgegeven door Mr. C. A. den Tex en Mr. J. v. Hall. 1839—1842. gr. 8°. 1e—4e deel.	" 23.35
Jaarboeken, Ned., v. Regtsgel. 1843. gr. 8°. 5d. N°. 1 en 2.	3.70
Regtsgel. Bijblad, behoorende tot de Nederl. Jaarb. voor Regtsgel. 1843. gr. 8°.	"
James, J. A., Bestuur en aanmoediging v. ieder, die ernstig de zaligheid zoekt. Naar het Engelsch door P. J. L. Huét. Tweede druk. 1842. 12°.	" 6.00
——— best papier en gecartonneerd.	" 1.20
——— Gids v. Jongelingen, die het onderlijke huis verlaten. Uit h. Engelsch d. Samuel Muller. 1841. 12°.	" 1.40
——— de verwelkte Bloem. Een kort berigt omrent Clementine Cuvier, dochter van Baron Cuvier; naar het Engelsch, door P. J. L. Huét. 1843. 12mo. gecart.	" 1.60

Iets ov. d. Vraag: of er v. ied. Ontheigening te alg. nutte eene afzonderl. wet moet worden gevorderd? 1841. gr. 8°.	f.—.50
Het Instituut, of Verslagen en Mededeelingen, uitgegeven door de vier Klassen v. h. Koninkl. Nederl. Institut v. Wetenschappen, Letterkunde en Schoone Kunsten over het jaar 1841. gr. 8°.	
in 4 Nos.	4.35
Hetzelfde Werk, over het jaar 1842. №. 1 en 2	" 3.50
Karsten, S., Oratio de antiqu. liter. doctrina c. philosophia conjung. habita A. D. VII Maji, A. o. 1840, quum in Acad. Rheneno-Traject. liter. hum. et philos. theoret. profess. solenni ritu auspicar. 1840.	
8°. maj.	—.50
Kemper, J. de Bosch, Wetboek van Strafvordering, naar deszelfs beginnelen ontwikk., en in verband gebragt met de algem. regtsgeleerdheid, met een bijvoegsel bevatt. formul. en voorbeeld. der ambtsverr. v. regters-commis. enz. 1838—1840. gr. 8°. 3 deelen met nalez. en registers	20.20
gedachten over de beoefening en toepassing der aanstaande Nederlandse Wetgeving. 1838. gr. 8°.90
Leerredenen, Tweetal, ter gelegen. d. gedachtenisviering v. h. eerste eeuwgetijde d. Doopsgez. Kweekschool, d. 6 ^{en} Dec. 1835, uitgespr. d. Am. Doyer en J. Boeke. 1836. gr. 8°.	f.—.80
Lelijveld, P. v., <i>περὶ ἀτιμασίας. De infamia jure Attico.</i> 1836. 8°. maj. v. 3.60	
Lennep, D. J. v., Illustris Amstel. Athen. memorabilia, prodita deinceps orat. J. P. d'Orville in centes. Athen. natal. et D. J. v. Lennep in alt. Athen. saecul. Acced. v. Lennepii in utramq. orat. annot. 1832. 4°. maj.	5.80
Lentz, L. C., Knospen. Christliche Gedichte. 1840. gr. 12°.	1.—
Meijer, J. D., Consultatiën. 1842. gr. 8°.	4.25
Leerstellingen omtr. de regerijke magt, in den jare 1817 geuit en uit zijne schriften in 1842 herinnerd. 1842. gr. 8°.	1.75
Molenaar, J., Leerredenen. 1836. gr. 8°.	3.60
Muller, S., Leerredenen. 1836. gr. 8°.	3.80
Leerde ter gedacht. d. 25 jar. Evangeliebediening in de Doopsgez. Gemeente te Amsterdam. 1839. gr. 8°.60
Muurling, G., Orat. de Wess. Gansfortij, Germ. theol., princip. atque virtut. etiamnunc proband. et sequend. 1840. 8°. maj.80
Orientalia. Edidd. Th. G. J. Juijnbold, T. Roorda et H. E. Weijers. 1840. 8°. maj. Vol. I.	7.80
Philosoph. Gr. vett., praesertim qui ante Platonem floruerunt oper. reliq. Rec. et illustr. S. Karsten. 1830—38. 8°. maj. Vol. I. p. 1, 2; II.	12.50

Singulis sub titulis:

Xenophanis Coloph. carm. reliq. De vita ejus et stud. dissert. fragm. explic. plac. illustr. S. Karsten. 1830. . f	2.40
Pharmenidis Eleatae carm. reliq. etc. 1835.	" 3.60
Empedoclis Agrigent. carm. reliq. etc. 1838.	" 6.50
Poll, J. van de, Verzameling v. Vaderlandsche wetten en besluiten, uitgevaard. sedert 22 Jan. 1798 tot 10 Julij 1810, in zooverre zoodok, sedert de invoering d. nieuwe Wetgeving in Nederland, middellijk of onmiddellijk van toepassing zijn. 1840. gr. 8°.	" 6.60
Rheinwald, Verhaal van de verhuizing der Evangelischen uit het Zillerdal naar Silezië. 1838. gr. 8°.	1.20
Riehm, J. C., Leerrede, uitgespr. ten aanhoore v. Z. M. Koning Willem II, v. H. M. de Koningin en de verdere leden des Koninkl. Huizes, op d. 29 ^{en} Nov. 1840. gr. 8°.	" .50
Scheltema, S. P., Over opvoeding en het behoud van kinderlijken zin. 1842. gr. 8°.	" 2.—
Schreevoogt, G. E. V. Bedenk. tegen de scheiding van geneeskund. gestichten en bewaarpl. van krankzinnigen, aangen. bij het wetsontwerp v. 1840. gr. 8°.	" .50

Schubert, G. H. v., Reis naar h. Oosten, gedur. de jaren 1836 en 1837. Uit h. Hoogd. vertaald. 1839. gr. 8°. 1 ^e deel.	f 5.20
Spiegel, L. P. J. van de, Résumé des Négociations, qui accompagnent la Révolution des Pays-Bas Autrichiens; avec les pièces justificatives. 1841. gr. 8°.	" 4.70
Spijker, H. J., Jehova is Koning! Leerrede ov. Ps. XCIX. vs. 1a., uitgespr. d. 29 ^{en} Novbr. 1840. gr. 8°.	" .50
Tex, C. A. den, Encyclopaedia jurisprudentiae. In us. Lect. Academ. 1839. 8°. maj.	" 5.75
Thorbecke, J. R., Aantekening op de grondwet. Tweede uitgave. 1841. gr. 8°. 1 ^e deel.	" 4.20
Tijdgenoot, de, Verzameling v. Stukken betreff. den tegenwoordigen toestand des Vaderlands. 1841—1842. 4°.	" 13.—
Vaillant, C. E., Handboek voor den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand. Bewerkt volgens het Ned. Burgerlijk Wetboek met aanwijzing van de onderscheidene decisien enz., benev. Formulieren tot de inschrijving der Akten. Tweede (vermeerderde) uitgave, gr. 8°.	" 4.90
Verhandeling ov. de vraag: Welke verdiensten hebb. de Nederl. vooral in de 14 ^e , 15 ^e en 16 ^e eeuw in h. vak v. toonkunst verworven, enz., door R. G. Kiesewetter en T. J. Fétis, bekhr. en uitgeg. door h. Kon. Nederl. Instit. 1829. gr. 4°.	f 7.20
Vriese, W. H. de, Hortus Spaarnbergensis. Enumer. stirp. quas, in villa Spaarnberg prope Haarlem, alit A. v. d. Hoop. 1839. 8°. maj.	" 2.90
Vrolik, G., Over de wijze waarop de opene ruimte in den scheel, na panboring of ander beenverlies, wordt aangevuld. Met eenne plaat. 1837. gr. 4°.	" .90
_____ Bemerk. üb. d. Weise, wie d. Oeffnung in d. Schädel, nach d. Trepanat. od. ander. Knochenverlust, ausgefüllt wird. Mit 1 Kupf. 1837. gr. 4°.	" .90
_____ Schreiben an M. J. Weber üb. dessen Lehre v. d. Ur- u. Racenformen d. Schädel. u. Becken d. Menschen. 1830. gr. 4°.	40
_____ Over eene volkomene Gewichtsverstijving der Heilig-Darm- en Schaambeenderen, zonder voorafgegane ziekelijke aandoening. Met 2 platen. 1841. lang-Folio.	" 1.40
_____ über eine vollkommene Verwachsung der Gelenke an den Kreuz-Darm- u. Schaambeinen, ohne vorhergegangene krankhafte Beschaffenheit. Mit 2 Kk. Q.-Folio.	" 1.40
Vrolik, W., Beschrijving der beenderen van het menschelyk lichaam, naar aanleiding van Blumenbach. 1834. gr. 8°.	" 2.40
_____ Handboek der ziektekundige ontheedkunde. 1840. gr. 8°. 1 ^e . en 2 ^e . deel.	" 11.60
<i>Ook onder den titel:</i>	
_____ de Menschelyke Vrucht, besch. in hare regelm. en onregelmat. ontwikkeling. 2 deelen. gr. 8°.	" 11.60
_____ Recherches d'anatomie comparée sur le Chimpancé. 1841. gr. Fol.	" 24.75
Warin, A., Gedachten en Schetsen. 1840. gr. 8°.	" .60
_____ Bijdragen tot eenvoud. huisbouwkunde. 1841. gr. 8°.	" .90
Wat kan de dubbele kamer doen? 1 ^e . Augustus 1840. gr. 8°.	" .40
Wetboek van Koophandel, met aanteekeningen van Mrs. C. D. Affer, W. E. J. Berg, M. H. Godefroi, J. W. Tijdemann en Jo. de Vries, Jz. 1841. gr. 8°. 1 ^e . Boek.	" 2.20

WOORDENBOEK

OP HET

**LEESBOEK TOT OEFENING IN DE
JAVAANSCHE TAAL.**

GEDRUKT BIJ C. A. SPIN.

ଶାଖା \ Kr. Ng. *schaduw, schaduwachtig.*

ଶାଖା \ *ergens onder schuilen, zich voor de zon of den regen verbergen.*

ଶାଖା \ *beschaduwen, een schuilplaats verleenen, beschermen.*

ଶାଖା \ *een plaats die schaduw verleent, schuilplaats; beschermer, verzorger.* 43.

ଶାଖା Ng. ତ୍ରୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ତା \ Md. ତ୍ରୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ତା \ Kr. *ergens zijn, wezen, vorhanden, aanwezig zijn, bestaan;* b. v. ତ୍ରୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ତା କାହାମାନିକା \ *hoeveel rovers zijn er?* 4. ତ୍ରୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ତା ଯାତ୍ରୀ \ *hij moet vooraan zijn.* ୫. ତ୍ରୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ତା ନ୍ଯାୟକାର୍ଯ୍ୟ \ *indien er nieuw aangekomen knapen zijn.* 26. ତ୍ରୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ତା ଯିବିଷ୍ଟିଷ୍ଠିତ୍ତା \ *er was een Chinees die stierf, of het had plaats, dat er een Chinees stierf.* 9. ଯାତ୍ରୀତିଷ୍ଠିତ୍ତା \ *daar zijn reeds deze vijf dagen; d. i. het is nu reeds vijf dagen.* 5. ଯାତ୍ରୀତିଷ୍ଠିତ୍ତା ଯାଚିଲା ଯାପାଯାଗୁଣିକା \ *moge het zijn, dat gij een weinig berigt geest.* 8. ଯାମା ଯିବିଷ୍ଟା \ *op straat, eig. op straat zijnde.* 17. ତ୍ରୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ତା ଯିବିଷ୍ଟିଯା \ *te Samarang.* 5. ଯିଷ୍ଟାକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷିତିଷ୍ଠିତ୍ତା \ *zitten op den steen.* 21. ଯାଦିବାଯିଷ୍ଟିକା \ *ଯାଦିବାଯିଷ୍ଟିକା* \ *hetzij in de stad, hetzij in het een of ander dorp.* 29. — ଶାଖା \ *Kw. in plaats van ଯାମାଯିଷ୍ଟା \ Somtijds wordt er dan ook nog wel ଯିବିଷ୍ଟା achter gevoegd; b. v. ଯିଷ୍ଟାକାର୍ଯ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷିତିଷ୍ଠିତ୍ତା \ zitten in de kapel.* 41. — NB. In plaats van ତ୍ରୟାନ୍ତାକାର୍ଯ୍ୟକା \ *er niet zijn,* zegt men ତ୍ରୟାନ୍ତାକାର୍ଯ୍ୟକା \ 4, en elders.

ကာမ်းများ Ng. ရတန်များ of ရပ်များ en
ရတန်များ of ရတန်များ Kr. voorts, verder. 7, 9, 12, 34, 36.

ବ୍ୟାପକ ଅନ୍ତର୍ଗତ Ng. (of Kr.Ng.? ଓ ବ୍ୟାପକ ଅନ୍ତର୍ଗତ Kr.Ng.) *aanwezen, bestaan; toestand.* 45.

କିମ୍ବା କିମ୍ବା Kr. Ng. *padi* (*rijst*) *snijden*, *oogsten*. ତୁମାରା ଗୁଣାମିହ
ଏହା କଲାପ କାହିଁ ଯାଇପାରିବୁ କିମ୍ବା, indien de te veld staande rijst
reeds alle *geoogst* is.

ပရိုၢ *het snijden van de rijst, de oogst.* **ဖယာမာၢ**
als het *oogst* is; als de rijst gesneden wordt. 3.

ବୀଜ୍ Kr.Ng. lichaamsgebrek; zedelijk gebrek; nalatigheid, onachtzaamheid, onverschilligheid. (= **କୁର୍ମା** en ଲାଗୁଣା**ମୁହିଁ** Ml. هیں laag, gering, verachtelijk; Sanscr. hîna, gebrekkelig, berispelijk, enz.) 43.

မြန်၊ *minachten.*

နାତିଗି *nalatig*, *onachtzaam*, *onverschillig*.

ကျော် Ng. ကျော် Kr. klank, geluid; het luiden, de inhoud, b. v. van een brief. မိုးပေါက်ရှိစွာပေးသံစာရှိနာမြှုပ်နည်းမိုးပါ။ naar al het luiden (al overeenkomstig den inhoud) van dezen mijn lastbrief. 6.

ပျော်ပနီသတ္တမြို့ယနာရီကာအာမြှေဖားကုန် wat al in het bewijsschrift bevat is. 37.

ஏழி Ng. ஏடியூ Kr. geluid geven, geluid maken, spreken; inhouden, bevatten, melding maken. வீரன்டிய வீரினாடூ hetgeen in den brief luidt (hetgeen in den brief staat). 14.

ஏந்தை-நாட்டை \ Ng. ஏந்தைக்கூடு \ Kr. geluid maken, lezen. 10.

ယାମାଣ୍ଜୁ ହେଁ zie ତଥା ହେଁ

ଯାନ୍ତିକେଁ ଯାନ୍ତିକେଁ Kr.Ng. *op iets treden, zich op iets bevinden.*

ଯାନ୍ତିକେଁ Ng. (Kr. ପୁଣ୍ୟ) *kind* (Ml. اُنْق). ଯାନ୍ତିକେଁ ଯାନ୍ତିକେଁ ଯାନ୍ତିକେଁ
met mijn kinderen en vrouw. 7 (in Kråmå, omdat hij van zijn eigen
kinderen spreekt).

ଯାନ୍ତିକେଁ Ng. (Kr. ପର୍ବିନ୍ଦା) *maagschap, bloedverwantschap; magen,*
bloedverwanten (Ml. سانق). ଯାନ୍ତିକେଁ ଯାନ୍ତିକେଁ *de gansche maagschap.*
ଯାନ୍ତିକେଁ ଯାନ୍ତିକେଁ ଯାନ୍ତିକେଁ ଯାନ୍ତିକେଁ al mijn *onderscheidene bloedver-*
wanten. 45.

ଯାନ୍ତିକେଁ ଯାନ୍ତିକେଁ Ng. (Kr. ପର୍ବିନ୍ଦିଙ୍ଗ) *vriendschap.* (Het
wordt ook verklaard door ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପର୍ବିନ୍ଦିଙ୍ଗ ଏବଂ ଯାନ୍ତିକେଁ
ଯାନ୍ତିକେଁ ଯାନ୍ତିକେଁ). 43.

ଯାନ୍ତିକେଁ Ng. (Kr. ପର୍ବିନ୍ଦା) *aangenaam van smaak, smakelijk, wel-*
smaakend, lekker (Ml. اینق).

ଯାନ୍ତିକେଁ Ng. (Kr. ପର୍ବିନ୍ଦିଙ୍ଗ) *aangenaam, lekker maken, (het hart)*
verkwikken. 42.

ଯାନ୍ତିକେଁ Ng. (Kr. ପର୍ବିନ୍ଦା) *zich aangenaam, wel gevoe-*
len; vermakelijk, aangenaam.

ଯାନ୍ତିକେଁ Ng. (Kr. ପର୍ବିନ୍ଦିଙ୍ଗ) *zich vermaaken.*

ଯାନ୍ତିକେଁ Ng. *vermaken, veraangenamen.* ଯାନ୍ତିକେଁ
ଯାନ୍ତିକେଁ *het moge zijn lichaam veraangenamen; d. i. het moge*
hem een aangenaam gevoel baren. 42.

ଯାନ୍ତିକେଁ zie ଯାନ୍ତିକେଁ

କିଣି Ng. ଯାହିଁ Kr. waar? ଯାହିଁ ତଥା କାହିଁ କାହାଁ waer is uw huis?
 ଯାହିଁ ତଥା କାହିଁ କାହାଁ Kr. waar bevindt zich de put? 22. ବାହି ଯାହିଁ
 ଯାହାକାହାଁ କାହାଁ କାହାଁ କାହାଁ କାହାଁ dan moeten zij te ver-
 staan geven, waar het spoor der roovers zich bevindt. 35. କାହାକାହାଁ
 କାହାଁ କାହାଁ van waar (eig. een mensch van waar, d. i. van wat
 land of plaats) zijt gij? 25. — Veelal zegt men met het voorzetsel
 ଯିକି er voor ଯିକି ଯାହିଁ Kr. en zoo altijd ଯିକି କିଣି or କିଣି Ng. waar?
 ତଥା କାହାଁ ଯାହାକି କାହାଁ waer is uw woning? 3. — କାହାକାହାଁ van
 waar? 23. — କିନ୍ତୁ କିଣି Ng. କାହିଁ ଯାହିଁ Kr. waarheen? — ଯିକି
 କିମିକି କିଣି or କିମିମିକି Ng. ଯିକି ଯାହିଁ Kr. waar ook; overal.
 ଯିକି କିମିକି କିମିକି ତଥା କାହାଁ କାହାଁ କାହାଁ waar ook de plaats is, dat men
 het vindt. 29. — କିଣି en ଯାହିଁ worden ook als vragende voor-
 naamwoorden van personen en zaken gebruikt, en beteekenen dan
 wie? wat? welke? ଯାହିଁ ଯିକି କାହାଁ କାହାଁ କାହାଁ wie het is,
 die het (contract) niet volbrengt, die worde enz. 37. — କାହାକାହାଁ
 କାହାଁ zie କାହାଁ

ଯାହାଁ Kr. Ng. Indiaansch. — Kw. ଯାହାଁ or ଦ୍ୱାମାଁ schrift op goud ge-
 graveerd. Zie bl. 38.

ତଥା (ମାଁ) Kw. 1°. hoog, verheven; 2°. een berg op een afstand gezien. Zie bl. 40.

Ook eign. van een Bathârâ. (Sanscr. i n d r a, uitmuntend, en eign. van
 den God des hemels, den vorst der goden van den tweeden rang.

Het wordt verklaard door ଅନ୍ତଃ୍ରାଁ and ତଥାତାଁ als ook door ଶିରିନ୍ଦିଙ୍ଗାଁ).

ଯାହାଁ କାହାଁ Kr. (Ng. ଯାହିଁ କାହାଁ Kr. Ng. ଯାହାଁ କାହାଁ କାହାଁ)
 terugkeeren, terugkomen, te huis komen. (Ml. ପାଦା).

ရှုရှုသံ။ or ရှုရှုKr.h., z. v. a. het voorgaande. သရမာသံ
ရှိပါမာအဲကားဖဲ့၊ nadat de Vorst (in zijn paleis) teruggekeerd was. 26.

ဟန်။ ဟန်။ Kr.Ng. iemand doen achteruitgaan, verminderen, uit
een post ontslaan, afzetten. ပစို့ပို့ဆုတ်ပေါ်အာဟာ။ zijn
vorige Patih wierd vervolgens afgezet. 17.

ရှုရှု(နိမ္ဒာ။ de eign. Hendrik. 11.

ယာနီမာ။ zie ဒီမာ။

ယာနီပျော်၊ ထာနီပျော်Kr.Ng. gelooven, vertrouwen.

ထာနီပျော်။ op iets vertrouwen. ယျောဉ်ပျော်တို့သံ။ men
vertrouwe niet op (zijn) krachten. 43.

မိန္ဒိယျော်၊ မိန္ဒိယျော်Kr.Ng. zwijgen.

ရှုရှုမိန္ဒိယျော်Kr. (Ng. မိန္ဒိယျော်။ ၂၇၈၁။ ၈၁၃၅။) rusten, ophouden,
eindigen; zwijgen. ရှုရှုမိန္ဒိယျော်မာရီပါး။ het ophouden, eindigen,
van den oorlog. 12.

မိန္ဒိယျော် Indië, Indisch.

ဟန်။ ဟန်။ I°. Ng. (Kr. မိန္ဒိယျော်။) roepen, oproepen, ontbieden. 23.

II°. Kr. (ook အေရာရာများKr.; Ng. အေရာရာသံများKr.h. ထုတွေ။) vragen.

ယာနီ။ ထာနီ။ Ng. ယာရမာသံများ၊ ထာရမာသံများKr. 1°. wachten. ယာယရ^၁
ရှုရှုသံမာအဲရှုရှုသံများ။ lang wachten, met verlangen wachten. ယာယရ^၁

အေရာရာသံမာအဲရှုရှုသံများ။ ထာရမာသံမာအဲရှုရှုသံများ။ hij wachtte
met groot verlangen op de komst van zijn bode. 28. — 2°. tot aan toe,
aan iets toe komen. ရှုရှုမြန်ရှေ့အေရာရာသံများ indien het er aan
toe komt, dat men handgemeen wordt; indien men handgemeen raakt. 30.

သာတန်မြန်ပျော်ဘာတဲ့ dat de hofbeambten niet te weten komen. 19.
 မုယာဖွံ့ဖြိုးပြတေသိပါပျော်၊ အမှို့မှို့မှို့ပါပို့မှို့
 ယာ၏ indien zij een regtzaak hebben, en het er toe komt, dat het
 voor het hoog geregt gebracht wordt. 37. အမှို့မှို့အမှို့တော်၊
 tot vijftig toe. 4. အမှို့မှို့မှို့မှို့တော်ပါပို့ပျော်၊ tot meer dan
 twee maanden toe, langer dan twee maanden. 36. ဟာ အမှို့မှို့အမှို့
 မို့ပါပို့ပျော်၊ voor altoos. 12. အမှို့မှို့မှို့မှို့တော်ပါပို့ပျော်မှို့မှို့
 မှို့တော်ပါပို့တော်၊ tot langen tijd toe was zijn zijn midden in het woud;
 hij was lang in het woud. 20.

ڪameel Kr.Ng. *Kameel.* (Ml. انت).

သိမ်းများ \ zie အောက်များ \

မြတ်သနရှိမှု \ zie မာမာ

ကျမှုနာရီ Ng. ပျော်စိတ်ယူ Kr. tusschenruimte, tusschentijd; meening, gissing.

သာမဏေ။ I^o. Kr. (ook **သာမဏေ။** Kr.; Ng. တရာ့ဘဝါ။) *verkrijgen, erlangen, bekomen, ontvangen.* တရာ့ဘဝါ။ **niet erlangen.** 44.

မိအာမြှေအုံ of ယအာမြှေအုံ Kr. (Ng. ပိရတေသယံး of ပရ^၁
မှာ ဒရယံး) *verkrijgen, erlangen, bekomen, ontvangen; toepassing,*
bevinding. 40. မှာ ဒရယံးမှာ မိအာမြှေအုံ *niet erlangen.* 13. မိအာ
မြှေအုံ အိန္ဒိ စိတ် *tijdingen bekomen; nieuws vernemen.* 5.

IIº. മാന്ത്രിക്ക് \ മാന്ത്രിക്ക് \ Kr.Ng. terugkeeren, naar huis gaan.

ମିଣିହାନ୍ତା \ of ମିଣିହାନ୍ତା \ Ng. (Kr. ନୀଯାହା \) op zijn, ten einde zijn.

ယာမျှပို့မျှ \ zie ယာမျှဘဲ

၁၀၀၂။ zie ၁၀၂။

پاره چنگی \Kr.Ng. last, bevel aan velen; proclamatie, oproeping. (Ml. انداخت).

ஏப்பனினிவீவட்டுத்தில்லை என்றும் கூறுகிறார்கள்

(५) बाहुमत तोen de regenten van Mesr den last (de proclamatie)

van koning Pirangon hoorden, wierden zij alle bevreesd. 17.

၁၂၃၅၁၂ *aan velen een bevel uitvaardigen, proclameren.* 17.

wederom (de volgende) proclamatie. 17. ພົມວິຊາເຄົາກຳ ຖະກິດໄງ້ ຕະກິດໄງ້ Kr.

ဘယ်တော်ဘယ်တော် Ng. bevelschrift, lastbrief.

wat iemand zegt. (Ml. أَبْعَدَ.) — Kr.h. zeggen, spreken.

ကျော်မှု၊ ကျော်မှု Kr. (Ng. ရဲမာ့ရဲမာ့) drinken.

ကျော်မြန်မာ Kr.h. (ook အော်မြန်မာ Kr.h.; Kr. အော် Ng.

ପାଇବାରୁ ଯିବାକୁ ପାଇବାରୁ (ପାଇବାରୁ) *aanbieden, geven.* ଏ ପାଇବାରୁ ଯାହାକୁ ପାଇବାରୁ

kennis geven. 9. — Kr. (Ng. ນົມສັກ ເຊີ້ນ) te drinken geven, drenken.

ఏయాక్కి Kr. (Ng. ఏయాయాక్కా) de vroege morgen, uchtend. ఏయాక్కి

၆၁။ ယန်းယ မိန္ဒာ ပို့တော် ပန်းယ /မို့ \ toen het uchtend was, riep hij

terstond de regenten en Mantris op. 17. ଶାହୀ ଶାହୀ Kr. (Ng. ଶାହୀ

நினைவுக்கால்) *morgen uchtend.*

သုတေသန (Kr. ନୟାତ୍ମକ) *nieuw, versch.* ନୟାତ୍ମକ ଏକ ନୟାତ୍ମକ
ling, vreemdeling. Zoo ook ନୟାତ୍ମକ ଯାତ୍ରୀ 26.

ယာရမျှလျှော် zie ရမျှလျှော်

ଯାଏଇଁ କିମ୍ବା zie ଏଇଁ କିମ୍ବା

၂၁၅

၁၁၆ ၁၁၆ Kr.Ng. met het hoofd knikken.

ይሸፍናኩ \ iemand met het hoofd toeknikken. ሽዋቸናኩ ተግባራኩ
 ሙሉ የሸፍናኩ ገዢ ንብረት በኩል ተስፋል (ኩል Nabi Soengeb glimlachte en knikte
 zijn kind toe. 25.

ପୁଣ୍ଡାଙ୍ଗ \Kr.Ng. *schuim van water.*

ଶୁଇମା \ schuimen. 39.

ယာတန်း zie ယာမာ

ଯିବ୍ରା zie ବ୍ରା

ឃីង្ហោ zie ង្ហោ

လူများ Kr. (Ng. အေရာင်များ) zich aangenaam, wel gevoelen, gezond zijn; vermakelijk, aangenaam van gevoel (eig. gansch lekker).
ယခိုင်များ ဖြစ်၍ ဒိုက်များ မဟန်များ မဟန်များ Adji-Sakkå was niet wel te moede; eig. niet gansch lekker was zijn hart. 28.

ကျောပြု၊ ဖျောပြု Kr.Ng. zeggen, spreken. (Ml. اوجف). မိမျှနေအိမ်
ဘဏ္ဍာပြု၊ ဖျောပြု alhoewel gjij moet spreken. 44. — ရဟန္တာပြု၊
gezegd worden. 16. — ရဟန္တာပြု၏အမြတ်စွမ်းမာရပါတယာ။ ရဟန္တာ၏
သနဆုံးမြတ်စွမ်းမာရမည့်အခါးပြု၏ Adjji-Sâkâ wordt gezegd,
dat hij met groot verlangen wachtte op de komst van zijn bode.
ပေါ်ပေါ်သနဆုံးပြု၏အမြတ်စွမ်းမာရပါတယာ။ voorts zijn reis,—
er wordt niet gesproken van onder weg. 28.

ମାନ୍ଦି, ook ଶିଖ. 1°. jongere broeder of zuster (= ମାନ୍ଦି). 2°. dag

(= ହରି, Ml. هاری). — Ook is هاری cign. van een Bathârâ (Sanscr. hari, een naam van Wisnu. — Het wordt ook beide, هاری en هری verklaard door هاری و هری).

ଯାହିଁ \ zie ହିଁ \

မိန္ဒၢာ 1°. Kw. aanhechsel aan naamwoorden = ရဟန် en မိန္ဒၢာ

b. v. मानार्जुन de naam *er van*. 41. — 2º. Kw. en Ng. h. = ए
uv. In het Javaansch wordt het namelijk tegenwoordig uitsluitend door een vorst tot zijn onderdanen gebezigt. Alleen in sommige oostelijke gewesten is het in de dagelijksche taal algemeen in gebruik.

ଶାର୍ଣ୍ଣିଗାଯାମ୍ବଦ୍ୟଳ ହି \ u00e6 vorige koning is gestorven. 17. କାନ୍ତି
ହି ଧାରୀହି \ (voor କାନ୍ତିଯିନୀଧାରୀହି \ u00e6 onkwetsbaarheid. 41.

வினா wordt gezegd, wanneer dit voornaamwoord niet achter aan een naamwoord gehoeft wordt; b. v. அதினா tot (of aan) u. 41.

ဟန်မိန္ဒၢရာမေတ္တာ၏အိမ္မာကဲ့တော်။ hoort gij allen! 17. မိန္ဒ

ବୀଜ୍ଞାନ ପରିଷଦ୍ କାନ୍ତିକାଳୀଙ୍କ ଯେବେ \ boet *gij* hem met vijftig realen. 30.

պահ չ է (hora) Ng. (Kr. գ դա չ են մել) niet, neen. սա ԱՌ եղու պի չ է (Ng.

(Kr. ፩፻፷፭ ፻፻፷፭) *het moet volstrekt, zonder mankeren.*

ယာ ၁၆ အောက်မှာ ၃ ခုအတူပေါ်မြော ၃ မိန္ဒီ။ *het moet volstrekt (zonder man-*

keren) geschieden. 6. မာဇ်အာမြောက်သာမေးမြို့မာရမာသာ၊ *het moet*

zonder mankeren, vast meêgebracht worden. 28.

¶ ३ Kw. hetzelfde als het voorgaande. 42 vlgg.

ယာမျိုး ယာမျိုး of တိုက္ခို Ng. (Kr. ယံမျိုး၊ တိုက္ခို) trachten, pogen,

streven. 41. බිජාජායායැනීග්‍රහා tracht naar al het goede

cr van 44

በዚህ የ ongebruikelijk.

ଅଗ୍ରମ୍ବି Ng. iemand aanspreken, door vermaning van het kwaad terughouden. **ଅଗ୍ରମ୍ବି** die geschikt is om vermaand te worden, vermaan dien. 42.

መተዳደሪያ zie ቅጂዎች

၁၂၃၂ Kr.Ng. schuim.

 schuimen, schuimbekken.

පාන්ඩුවක් Kr.Ng. open vlake, plein, onbegroeid veld, heide. 20.

ယାମାଙ୍କ Ng. (ook କେନ୍ତିଙ୍କ Ng.; Kr. ମାମି ଏବଂ ପାମି) naam. 39.

အားကြုံ Ng. (Kr. നാമക്കീ, en നാമക്കി) noemen, benoemen; daar-
voor houden. မျှသူမျှသူဘာဟာကြုံပါယ့်။ indien zij geen
menschen noemen. 33.

un'j' Kw. een lang uitgestrekte wolk. Zie bl. 39.

۱۰۷۳۶۲ Kr.Ng. 1º. *langs*, *bij langs*. — 2º. *den onderbuik wrijven, strijken*.

(Ml. اورت; vrg. የጤናንግዥ).

ପ୍ରଶାନ୍ତିକ୍ଷମା Kr.Ng. eieren voordat zij gelegd zijn; vruchten of veldgewassen
voordat zij tot rijpheid gekomen zijn. 38.

ଯାଇଁ, zie ଯୁଣିଁ,

မှန်ရှင် Kr. (ook မှန်ရှင် Kr.; Ng. မှန်ပူပူ) willen, begeeren. (Het wordt verklard door မှန်ပူပူ en မှန်တဲ့).

ଅଣ୍ଡାକ୍ର. (oook ଅଣ୍ଡାକ୍ର.; Ng. ଅଣ୍ଡାପ୍ରି) *wil, begeerte, lust, verkiezing.* 16. ଅଣ୍ଡାକ୍ରିପ୍ତିଯାନ୍ତେଙ୍କା ଦେ *wil* des Schoppers. 29.

ବୁନ୍ଦିଲୁଗୁଣାତ୍ମକାରୀ ଅଧିକାରୀ al wat gjij wilt, al wat gjij verkiest.

မယမာပုအေသာက်မြန်မာရာများ indien uw wil er genoegen
in neemt. 4.

ନେତ୍ରକୁଳିଙ୍ଗ Kr. (Ng. ନେତ୍ରକୁଳିଙ୍ଗ) *verkiezen, verlangen,*
begeeren.

गी॒ष्मा॑ of ष्मा॑Kr. (ook ष्मा॑Kr.; Ng. ष्मा॑प॑). vóór, in tegenwoordigheid van. गी॒ष्मा॑कृ॒प॑ वो॑र hem. 26. पि॒रंग॑
ष्मा॑कृ॒प॑वि॑राप॑ वो॑र den Koning Pirangon. 18.

ພາຍໃຫມ || Kw. zacht, langzaam, bedaard (= ໄກສະຖາວອນ).

ମିଶାଯ୍ବୁ ମିଶାଯ୍ବୁ Kr.Ng. twee dingen tegelijk doen , twee functies tegelijk
bekleeden. ରାଜୁ ମିଶାଯ୍ବୁ vorst en priester tegelijk zÿn. 24.

ଯାଇଁ ଯାଇଁ Ng. (Kr. ଯାଇଁ ଏଣ ଯାଇଁ) *willen, begeeren.* ଅନ୍ତର୍ଗତ ଯାଇଁ
ମିଶ୍ର କିମାଜା ମିଶ୍ର କିମାଜା ik *wil* naar het rijk van Mëndhang. 25.

யിരായുപ്പ് \ of ആയുപ്പ് \ Ng. (Kr. മായാ \ en മാന്ത്രി) വോർ, in te-

genwoordigheid van; vooraan, vooraf, aanstaande. ମିଶ୍ରମାନ୍ତରୀଯ ମିଶ୍ରମାନ୍ତରୀ
 ମୁଖୀ (een bode) moet vooruit (moet vooruit gaan). 23. ମିଶ୍ରମାନ୍ତରୀ
 ମିଶ୍ରମାନ୍ତରୀ ମୁଖୀ ମିଶ୍ରମାନ୍ତରୀ in de maand Besar aanstaande. 5.

ଅଧ୍ୟବାଣିମୀ Ng. 1°. (Kr. ଅଧ୍ୟବାଣିମୀ କାହାରେ) verlangen, begeeren. ଏଥାବାଣିମୀ ଯବାଣିମୀ ଦାରଂ begeer ik het. 25.

2º. (Kr. ക്രീഡാണിമാ ||) voorbrengen.

ယျှေးပျော် Ng. (Kr. ရှိန်) *leven; het leven.* ယာယမီနိုယာယာယျှေးပျော်
 leven zij nog? 3. ရှုပ်သယျှေးပျော် or ရှုပ်သယျာယျှေးပျော် een *levend*
 mensch. 14, 42.

မိန္ဒာ zic ပုန္ဒာ

WILG Kw. water, dat zich op een steen verzameld heeft. Zie bl. 39. —

2º. eign. van den derden zoon van Pandhoe. — 3º. naam van een
berg in het oostelijk gedeelte van Java.

ଯାହିୟା \ of ଯାହା \ zie ହିୟା \

هیران of حیران Kr.Ng. verbaasd, verwonderd zijn (Ar. Ml. 27.

ମୁଖ୍ୟାଙ୍କା \ of ମୁଖ୍ୟାଙ୍କା \ Ar. Ml. ସୂର୍ଯ୍ୟ, eerbied, groete.

ଅଣ୍ଟିକୁ Kr.Ng. *achten, eerbiedigen.* — ଆପଣଙ୍କାଳୀମ୍ବାନ୍ତିକୁ geëerd,

geacht; eerbiedenis, eerbiedige groete. 14. ແກ້ໄຂ ພາຍໃນ ໄດ້ ຖີ່ມັນ ແກ້ໄຂ

၁၁ အောက်မှ နာယာပါးများ အောက်ဖော်ပါသည်။ benevens de *eerbied-*
denis en de menigvuldige groetenissen. 11. မာယာပါးများ အောက်

Wijn am n Kw. een berg.

ፋይናንያ ስም አርብ, Araby, Arabie, Arabisch. የማኅበራዊትና ቢሮንድ ስም ደንብ የፋይናንያ ስም አርብ, Araby, Arabie, Arabisch. የማኅበራዊትና ቢሮንድ ስም ደንብ

Arabische Letters. 28.

၁၂၇၄၂ Kr.Ng. *vlam.*

ঝুঁটু *vlammen, flonkeren, glinsteren.* 40.

ଗିର୍ବୁଁ Ng. (Kr. କାଳି) zwart. 39.

ମିନ୍ଦୁଣ୍ଡାଙ୍ଗ୍ରୀ Kr.Ng. verbonden met ଘର୍ଗ୍ରୀ of ମିଣ୍ଟିଙ୍କ୍ରୀ onbebouwde (eig. zwarte) grond. 38. ତାହାରେବୀନ୍ଦୁଣ୍ଡାଙ୍ଗ୍ରୀ de tijd, wanneer de velden zwart zijn, wanneer er geen veldvruchten op staan. 38.

၂၁၃၁၀၂ Kr.Ng. flank, zijde.

قیچی, *hellen, overhellen, overhangen, op zijde liggen.* (Ml. میرغ). 44.

ନୀର୍ମାଣ Ng. ଗୁଡ଼ିକୀ Kr. *vergezellen*.

qum Kr.Ng. *beschroomd, bevreesd, verlegen; schroom, vrees, ontzag.*

ဘုရားပါ \ *bevreesd maken.*

မြန်မာဘာသာပျော် \ beschroomd, bevreest; gevreesd. မြန်မာဘာသာပျော် \
evreest worden. 41.

મનુષ્ય \ zie મનુષ્ય \

ଯିହିଙ୍କା \ of ଯିହିଙ୍କା \ Ng. ଯାହିଙ୍କା \ of ଯାହିଙ୍କା \ Kr. କିଙ୍କା \ of କିଙ୍କା \ Md.

die, dat. Doch het schijnt, dat in Kråmå alleen de laatste van deze beide vormen, met Soekoe, bepaaldelijk *die, dat* beteekent, en dat de eerste in een meer algemeenen zin gebruikt wordt, en dus even zeer deze, dit, als *die, dat*, te kennen geeft (vrg. କଣ ଏମାନ୍ or କଣ ଏବାନ୍).

ମିଣିଟ୍‌ଟାଙ୍କିଟିମା \ op dien dag. 26. ଅଧିକାରୀଙ୍କିମା \ ik deze, ik

ጥሃዋጥኑንያጋዣዎችምህሩ wat is dit, dat deze beide mensen

weenen? 21. ഏന്നെന്നു് ഗി ദീ, ഗി ദാര. 22, 25. — എന്നു് ഒ

5, 19, 21, 12, 14, 18.

ଯିବୁଯି \Ng. ପୁଅନ୍ତି ଯିବୁଯି \Kr. କି ଯିବୁଯି \ deze, dit (vrg. ଯିବୁଯି ଯା \ onder

କୋଟି ଯାତ୍ରା ଏହି ପାଇଁ ଦେଖିଲା ମହାନ୍ତିରଙ୍କ ପ୍ରକାଶକ ପରିବାରଙ୍କରେ ପରିବାରଙ୍କରେ ପରିବାରଙ୍କରେ

¶ indien gij het niet gelooft, dit is het bewijs er van. 17.

ယာ ယ မိန္ဒီ နှင့် အိန္ဒိ ဂျာ ယ မိ ဒါ ဘုရား။ is dit het, dat het rijk van

Méndhang heet? 25. ଯା ଯିମ୍ବା ହେତୁଁ *deze brief*. 6. ଏ ଯାଏନ୍ତି ହେତୁଁ

de weg van dit, de weg hier. 20. — ከዚህ ዓይነት በፊት የሚያስፈልግ የሚያስፈልግ ስምምነት መለያ ነው 41

వాహిష్మి\ Ng. వాపుష్మి\ మా\ or వాపుష్మి\ Kr. thans, nu. 15. విషయ

పుష్మి\ మా\ tegenwoordig. 12, 19. ఏత్యునువుక్యుష్మి\ మా\ tot nu toe.

యాత్మమా\ zie త్రమా\

యాత్మమా\ en యాత్మమా\ zie త్రమా\

మిష్టియ్యు\ Ng. (Kr. బృంది\ en దీండ్ర\) hoofddoek, zoo als de Javanen

dien dragen (Ml. ایکت). 26, 27 (ook in Kråmå).

యాణాక్షా\ Ng. (Kr. వా
క్షి\) letter (Sansk. aksara); bepaaldelijk de

hoofdletters van het Javaansche Alphabet, in tegenoverstelling van de

Pasangans en Sandhangans. యాణాక్షా\ Javaansche letters. 28

(in Kråmå).

ఫ్లాష్యువ్యు\ Ar. Ml. أَخْلَاصٌ, zuiverheid, opregtheid; zuivere, opregte ge-

zindheid. ఫ్లాష్యువ్యు\ మిస్టియ్యు\ మిస్టియ్యు\ opregte gezindheid van een
zuiver hart. 11.

ఫ్లాష్యువ్యు\ Ar. Ml. حُكْمٌ, vonnis, straf; de priesterlijke regtbank. ఫ్లాష్యు

ఫ్లాష్యువ్యు\ మిస్టియ్యు\ een zeer zware straf.

పాశ్చాత్యువ్యు\ Kr. Ng. vonnis, straf. 34.

యాది\ zie ది\

యాయ\ యాయ\ Ng. (Kr. యాణిమ్మ\ యాణిమ్మ\) met elkaar laten vechten;

ophitsen, opstoken; partijen tegenover elkaar verhooren. యాయ\ రథ్యమ్మ\

hanen laten vechten. 32.

యాయ\ Ng. (Kr. యాణిమ్మ\). twist, strijd, krakeel. — యాయ\ యాయ\

of యాయ\ twisten, strijden. 29.

యాయమ్మాయ\ యాయమ్మాయ\ met elkaar twisten. 33.

၁၀၉၂ ၁၂ ၁၂ zie ၁၀၂၃၂

¶ unterscheid. Kw. verschil, onderscheid. 42.

ပျောမျှ \Ng. (Kr. အောမျှ) *regen; regenen* (Ml. ဟွဂ်). 39.

ଯିନ୍ଦା \ ଯିନ୍ଦା \ Kr.Ng. *omgaan*, *omlopen* (Ml. ایدر).

ਚੜ੍ਹਾਈ omheengaan, in een kring gaan, rondloopen, omringen. 39.

३३ **Kw.** water, dat zich in een kom bevindt (Sanscr. oedaka, water). Zie bl. 39.

မြန်မာရပ်သိမ်္မာ၊ uw hoogland, de gewoonte van opbrengst,

hoe veel is die? hoeveel is dat gewoon op te brengen? 4. ମାତ୍ରା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

နှင့် ပုဂ္ဂနာ ထောက်သလာ ဘုရားတော်ဘုရားမာ ။ op de gewone plaats. 26.

யോഗിക്കു \ zie യോഗിക്കു \

~~6~~ **Adam** \ eign. Adam.

ବ୍ୟାଣିତା । ଯ୍ୟାଣିତା । Ng. (Kr. ଘୁଣିନ୍ଦି) staan.

ଘାନ୍ଧିତା ପାଇଁ Ng. ଘାନ୍ଧିତା କିମ୍ବା Kr. stellen, oprigten, tot stand

brengen. သာမဏိရှုရေးမှာ ယင်းများ၏ een hanegevecht tot stand

brengen. အောင်ကြော်များထဲတွင် အောင်ကြော်များ၏ ပုဂ္ဂန်များ၊ die een speel-

partij tot stand brengen. 32, 33.

ବାଣୀ Ng. (Kr. ବାଣୀ Kr. h. ବାଣୀ) het *hart*, *gemoed* (M. هات).

သဏ္ဌာနိဘ။ zijn hart. 45.

ଏଣ୍ଟି ଯାନ୍ତି Ng. ଏ ଏଣ୍ଟା ହୁଏ ଏ ଏଣ୍ଟା ହୁଏ Kr. voorzichtig zijn; voorzichtig, bedachtzaam. ଏଣ୍ଟି ଯାନ୍ତି ଯା wees voorzichtig. 19.

Kw. water, dat zich in vruchten bevindt. Zie bl. 39.

un zie

սաղառական Kr.Ng. *hard, onbuigzaam, stevig.*

የአንቀሳ Kr.Ng. honderdtal (Ml. راقص). የአንቀሳ honderd. ቅጽ 2
የአንቀሳ Ng. አሳሰቢያ የአንቀሳ tweehonderd. 30.

መንግሥት ተወስኝ Kr. (ook ተከሰስ ተወስኝ Kr.; Ng. ተከሰስ ተወስኝ) *iemand zenden, afvaardigen; iemand een last opdragen (ML. اوتمن).*

କୌଣସି ଦେଖିଲୁ ତମଙ୍କା ତୋନୁ ହାତରେ ତମଙ୍କା ତୋନୁ ହାତରେ
toen hij Dorâ zond. 29.

يَعْنِي يَسْكُن Kr. (ook οὐκέτι θάνατος Kr.; Ng. οὐκέτι οὐδεὶς θάνατος) *afgevaardigde, zendeling, bode* (Ml. اوتوسن). 23, 28.

ଯାଣାବା \ en gew. ଯାଣାପା \ Ng. ଯାଣାପି \ Kr. en, of (Ml. ଓତ୍ତା; Sanscr.
athô, en oak; atha-wâ, en uta-wâ, of). ବାହ୍ୟକ୍ଷିଣୀକ୍ଷିତିରୁ
କାନ୍ତିରୁ ଏବଂ କିନ୍ତିକିନ୍ତା \ binnen de stad en buiten de stad. 16. ଶ୍ରୀଯ
କ୍ଷିରୁ ଘରଜା (ପ୍ରତିକିଳ୍ପି) ଯାଣାମିବା ଯାଣିକିନ୍ତା କିନ୍ତିଯା\
de huizen der krijgslieden en van al het gemeen. 18. ଯାଣାପିତ୍ତା
ଅମାରା କ୍ଷିତିରୁ ଯାରୁ ଯାଏ \ ଯାତିକିନ୍ତିକିଲ୍ପି କ୍ଷିତିରୁ ଯାମାକିଲ୍ପି en,
indien er een nieuw aangekomen knaap is, hij wordt gewis binnen
geleverd. 25. ବାଧାବା ଯାଣାପିରୁ ଯାଏ \ tien of twintig. 4. ଅମ
କ୍ଷିଯାଣାପିଲ୍ଲିପାଇ \ geiten, of ezels en kamelen. 20. କିନ୍ତା
ଯାଣାଯାଚାରୀ ଯାଏ \ ଯାଣାଯାଚାରୀ ଯାଏ \ verban hem naar Lo-
dâjâ, of naar Ngajah. 30.

ବ୍ୟାପାଳ Ng. ବ୍ୟାପାଳି Kr. best, uitmuntend, voortreffelijk, volmaakt, braaf,
 deugdzaam (= ଦେଖିଲେଣ୍ଠିଲୁ) Ml. ପ୍ରୀ; Sanscr. oettama, hoogste,
 beste, voortreffelijkstc). 41.

မိန္ဒာ။ Ng. စုံယာ။ Kr. getal.

ပိန္ဒာ။ Ng. စုံယာ။ Kr. tellen, optellen, rekenen, berekenen (Ml. ایْتْخَ
of هِيْتْخَ).

ရုပေါ်။ Ng. ရုပေါ်။ Kr. berekening, uitrekening.

ခိုက်။ Ng. စုံယာ။ Kr. uitrekenen; de kwade dagen optellen
en daaruit iets kwaads voorspellen; iemand van eenig kwaad verdacht
houden. ရုမာရုယာ။ 43.

ဟျော်။ Ng. (Kr. ဂူလူအီး) schuld aan geld (Ml. هُوَقْعَةٌ).

ရုယာ။ Kr. Ng. schuldeischer, goldschieter, crediteur.

ရုယာ။ Ng. ရုယာ။ Kr. geld leenen, te lenen
geven, geld borgen. 10.

ယာပါ။ zie ပါ။ II°.

ယိုပါ။ zie ပါ။ I°.

ယိုပါ။ Ng. (ook ပါ။ Ng.; Kr. ပိုပို့သူ။) schaamte, zich schamen,
beschaamd. 23, 41.

ယာ။ zie ယဲ။

ယာ။ zie ယဲ။

ရုယာ။ Ng. Kw. beweging, schudding, overdenking, gedachte. 44.

ရုယာ။ Ng. Kw. zich bewegen, verroeren; iets overwegen, overdenken.

ရုယာ။ Ng. (အောင်အိုးအိုးအိုး) bij zich zelf overdenken.

အူမူးအား။ Ar. اسحاق, eign. Isaäk.

ယာည့်။ Kr. (Ng. အောမူ။) hand; en een el, ter lengte van den benedenarm
van den elleboog tot den top van den middelsten vinger (Ml. سَبَدْ, Sanscr. hasta). ယာည့်။ မိန္ဒာ။ ဘို့ယာ။ ဘို့ယာ။ zijn ééne hand. 28.

ရုပေါ်။ Kr. (Ng. အိမ့်မျှ) *waar, wezenlijk, in waarheid.* — သရပါမြှေ။ Kr. (Ng. အိမ့်မှန်) *waar, waarachtig, zeker, gewis.* ပျော်အမြတ်သိမ်းရုပေါ်။ *indien dit waar is.* 8. သရပါမြှေရယ်မြှေမြှေသိ။ *het is zeker, dat hij er toe besluit.* 24.

ရုတေသနအာရာရဟာ Ng. ရုတေသနအာရာရနှင့်။ Kr. *bevestigen, goedkeuren, eerbiedigen, huldigen, eerbiedig gehoorzamen.* 43. ရယ်ရှုံးဘယ်ရုတေသနအာရာရအာရာရ။ *indien gij niet eerbiedigt (eerbiedig gehoorzaamt).* 6.

ရုပာမြှေ။ Kr. (Ng. တရယ်မြှေ) *vrouw, vrouwelijk* (Ml. استری). ကဗျာခို ဖုရှာတော်ပြုနိုင်တော်တော်မြှေမှုများ။ ရှာမှုများ။ die pro-pheet Soengeb had twee kinderen, beide *van het vrouwelijk geslacht.* 20.

အဲရွှေရုပာမြှေ။ *mannen en vrouwen.* 21.

တူးမြှေ Ar. مُلَام, het *Islamisme, de Mohammedaansche godsdienst;* *Mohammedaansch.* အိုယ်တူးမြှေ Mohammediaan, Muzelman. ရှား။ လူတူးမြှေ။ de *Muzelmannen.* 18. အိမ့်မှာရှိမှုတူးမြှေ။ *weinigen waren Muzelmannen.* 17.

ယာဂါဏ္တာ Kw. *top van een berg, bergtop.* Zie bl. 40.

ရုပာဂီ။ Kr. Ng. *glimlach, vriendelijke lach; grimlach.*

ရုပာဂီ။ *glimlachen; grimlachen, meesmuilen.* ကဗျာခိုဖုရှာ ရုပာဂီ။ ရှာမှုများ။ *de propheet Soengeb glimachte en knikte zijn kind toe.* 25.

ဟျေးမြှေ Kr. Ng. *jaargetijde, saisoen.* 44.

ရုပာမြှေ I. Kw. *gedachte, verbeelding; begeerte, wensch* (Het wordt

သုတေသနရယ်မြန်မာရွှေပြည်နိုင်ယဉ်မန္တာရွှေ, wat al het hart wenscht, is vervat in den brief. 13.

မြတ်မိန္ဒာ *Kw. begeeren, wenschen.*

မြတ်စွာ II°. Kw. olifant (= မင်္ဂလာ).

፩፻፻፻ Kr. Ng. duizendtal. ፩፻፻፻ duizend.

ပေါက်ရှုံး zie ရှုံး

၂၇၉ ရက် ၁၁၁၁

ପ୍ରକାଶ୍ୟା \ zie ପ୍ରକାଶ୍ୟା \

မျှမှတ်။ Ng. မျှမှသိ။ Kr. *moeijelijk, ongemakkelijk.* 41.

ပရမာပြု Ng. ပရမာဝါယ် Kr. moeijelijkhed, bezwaar. 41.

நடவடிக்கை முறை விரிவாக பல வகையாக இருக்கிறது. அதில் ஒரு பகுதி என்று கூறப்படும் பகுதி என்பது சமீபத்திய நடவடிக்கை என்று கூறப்படும் நடவடிக்கை விரிவாக இருக்கிறது.

¶ **unzetteln** { Ng. **unzetteln** { Kr. *schudden, bewegen, zich verroeren*).

မြတ်သနများကိုအနေဖြင့်ယဉ်ယူဆဲ။ *niet veranderen* in zijn bedoelingen. 12.

မာရ်ဖော်မျှ Kr. (Ng. မာရ်) *kwaad, boos, slecht, letijk, gemeen* (Het wordt ook verklaard door ပျောမျှ). ဒိုက်ယံးမာရ် *slecht mensch.* ပာရ်ယော်-မာရ်ယော် *slechte lans.* 10. ထဲမြို့ပြုးယော်မာရ်တော်မြို့ယော် *alle slechte en gemeene dolken.* 9. မာရ်
သူ၏ ပျောမာရ်တော်မြို့ယော် *kwaad voor goed ver-*
gelden. 12.

ଯାତ୍ରା zie ତ୍ରା

ଯାତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷମ୍ବାଁ Ng. (Kr. ଯାଚିକାଁ or ଯାଦିକାଁ) lichaam. Met een voornaamwoord verbonden geeft het daaraan zekerer nadruk of een wederkeerige beteekenis; b. v. ଯାତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ *hij, hem, of zich.* 41 vlgg.

ଯାତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ zie ତ୍ରା

ତ୍ରାତିକଷମ୍ବାଁ zie ତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ

ଯାତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ zie ତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ

ଯାତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ Kr.Ng. duurzaam, onverslijtbaar, onvergankelijk, eeuwig, altoos-durend. 43.

ଯୁଦ୍ଧିତାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ zie ତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ

ଯାତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ Kr.Ng. helder zien, voorzien, voorzeggen, voorspellen, propheteren
(Het wordt verklaard door ପ୍ରାଣୀତିକଷମ୍ବାଁ vrg. ଗାଯାଦା).

ଯାତ୍ରାପାତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ or ତିଯାତ୍ରାପାତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ bezwering: het bezweren
van een wapen, om er zeker mee te treffen. 42.

ଯୁଦ୍ଧିତାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ zie ତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ

ଯୁଦ୍ଧିତାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ zie ତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ

ଯାତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ Ng. (Kr. ଯାତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ) kwaad, boos, slecht, lelijk, gemeen (Het wordt ook verklaard door ଯାତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ en କିମ୍ବାଁ). 42, 43. ତ୍ରାନ୍ତିକଷମ୍ବାଁ
een slecht mensch.

ଯୁଦ୍ଧାଁ Soendasch, هولو مل., hoofd.

ଯୁଦ୍ଧାଁ Kr.Ng. opperpriester (مل. قهقہہ, hoofd, hoofdman,
overste, opperste).

ଯୁଦ୍ଧାଁ Kw. daad, verrigting (= ଅନ୍ତିମାଁ).

ግዢና *iets doen, verrigten, z. v. a.* •**ግዢናሁን** 42. **ግዢናሁን**
een gebed doen, bidden.

မရှိဘဲမပါ။ မရှိဘဲမပါ။ Kr.Ng. (*spijken*) *bereiden, gereedmaken, (den grond)*
bearbeiden; iets doen, verrigten (vrg. မရှိဘဲမပါ။ မရှိဘဲမပါ။). မပါ။
 ဘယ်မောင်မရှိဘဲမပါ။ *hoeveel is het rijstveld, dat gjij bearbeidt?* 3.
 မပါ။ *gedrag, houding, manier van doen.*

ጥሃመና ባሮግኑ Ng. 1°. (Kr. ማኅጂ አጋዥ እና ሁኔታ ማጂ) *verkrijgen, erlangen, bekomen, magtig worden* (Ml. حُلُوٌ, حُلُوٌ). 29. ተስተካክለሁ ነገዥ ከዚህ
ጥሃመና ባሮግኑ uw hoogland, hoeveel is de gewoonte van *verkrijgen*?
d. i. hoeveel verkrijgt gij daar gewoonlijk van? hoeveel is het gewoon op te brengen? 3.

was reeds te laat; d. i. toen gij het vee drenktet, was het reeds te laat. 22. Desgelijs bl. 29.

ତୁମିରେ କିମ୍ବା ତୁମିରେ କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା \ *wat men van iets krijgt, opbrengst.*

ତୁମିରେ କିମ୍ବା ତୁମିରେ କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା \ *hoeveel is de opbrengst er van?*

ଯାବାର \ Kw. *baar, golf* (Ml. الون *alwan* of آلن *ālān*, of هالون *halwan*).

ଯାବାର \ zie କିମ୍ବା \

ଯାବାର \ Kr.Ng. *langer maken, rekken, uitrekken.*

ଅପା \ *voortgaan, voortgang nemen.* 33. ଅପାକାଳାନୀଷାଳା \

ଚାପ୍ରାଣା \ *de aanklagt moet voortgang nemen en voor de Pradâta gebracht worden.* 32.

ଯାବାର \ Kw. *berg.* Zie bl. 40.

ଯାବିକା \ Kr. (Ng. କିମିକା) *klein, gering.* ଯାବିକାଯାବିକା \ *een kleine knaap.* ଯାବିକାଯାବିକା \ *aanzienlijk of gering.* 37.

କିମିକା \ *gering mensch; de gemeene man.* 16. ଯାବାର \

କିମିକାକିମିକା \ *de onderscheidene geringen.* 18.

ଯାବିକାକିମିକା \ zie କିମିକା \

କ୍ରମ୍ଭୁ \ Ar. Ml. الله, God. କ୍ରମ୍ଭୁକାନ୍ଦା \ Ar. Ml. الله تعالى, *de hooge God, de Allerhoogste.* 17. କ୍ରମ୍ଭୁକାନ୍ଦା \ *de Heere God.*

ଯାବିପା \ (Ar. الـ) *(alf) benaming van het eerste jaar van een Windoe.*

ଯାବିତି \ zie କିମିକା \

ଯାପାଲା \ ଯାପାଲା \ Kr.Ng. *roemen, loven, prijzen, aanprijsen, aanbevelen.*

ଯାପାଲା \ *lof, roem, vleijerij.* 41.

ଯାପାଲା \ Kr.Ng. *verwelkt, verfleinsd.*

ଯାହାକୁ Kr.Ng. festoen.

ଶାଖିଷ୍ମାଖି \ *scherm, bedekking, bescherming, behangsel; geheim,*
bedekt. ଶୁଣ୍ଯବ୍ୟକ୍ତିଶାଖିଷ୍ମାଖି \ *sluier en behangsel.* 45.

ବେଦକ୍କି bedekken, verbergen. **ଯାହୁଣିଏପାର୍ତ୍ତି** indien
(een wolk) de maan bedekt. 39.

ପାତିଙ୍ଗାଳୀ een bedekte, beschermde plaats. Bij verkorting
ପାତାଳୀ 45?

မို့ယဲ့ Ng. မို့ယဲ့ Kr. (zie boven) *verdwijnen, verliezen, verlies* (Ml. هیلچ).

Het wordt ook verklaard door **אַתָּה** en **תְּמִימָה**). 42.

un **unj** \ 1°. naam van een roofvogel, *kuikendief*.

2º. ԿՐԵՋ՝ ԿՐԵՋԻ՝ Kr.Ng. overgeven, overreiken.

ଓঁ যঁ যঁ না Ng. — আন্তি মৃ Kr. aanreiken, toereiken, overreiken,
overgeven, uitleveren. বাণী পদ কোম্পানি সহ গুণ্ড যঁ যঁ না
het is mij niet geoorloofd het over te geven. 28.

¶ ፩. Ng. (Kr. ፩. en ፩.) *indachtig zijn, gedenken, zich herinneren; weder tot zich zelf komen.* 43.

ଯାହିଁ ଯାହିଁ । zie ଯାହିଁ ।

ഡാ പാ Ng. ബുദ്ധ പാ Kr. മഹാ Md. *wat?* In deze beteekenis wordt het doorgaans achteraan geplaatst: vooraan geplaatst is het een eenvoudig vraagwoord, of heeft het de beteekenis van ons *wat* in een zinsnede, die slechts een deel van een volzin is (Ml. اے). പാ നാ റാ പാ ദാ പാ *wat* is uw bedrijf? 3. ബുദ്ധ പാ സരാ സ്ത്രീ ടാ ഗ്രൂ ഫോ (പ്രാന്തി ടാ ഗ്രൂ ഫോ) *wat* al de wensch is van het hart, is vervat in den brief. 13.

నැගාපුජ්‍ය පාඨයා සිංහී ප්‍රාන් නැඹා අස්ථි en, wat zijn bezittingen waren, wierd onderzocht. 9. යා පාඨයා යිඩා ප්‍රාජ්‍ය, යා මිඩා පාඨ එක් ප්‍රාජ්‍ය තුව අත්ත ඇතා wat het is, dat uw begeerte wordt, voorzeker ik gehoorzaam u. යා පාඨ තුව තුව පාඨ නැඩා ප්‍රාජ්‍ය ප්‍රාජ්‍ය, volgt gij mij? 15. තුව් ගෙය ගෙය පාඨ යා යිඩා ප්‍රාජ්‍ය ප්‍රාජ්‍ය, uw ouders, leven zij nog? 3. මැණි පාඨ තුව ප්‍රාජ්‍ය යිඩා ප්‍රාජ්‍ය de Pangeran, is hij welvarend? 4. යිඩා ප්‍රාජ්‍ය පාඨ අත්ත පාඨ යා ප්‍රාජ්‍ය, wanneer juist zijt gij aangekomen? 5. මිඩා පාඨ wat is dit? මිඩා පාඨ තුව ප්‍රාජ්‍ය wat is de oorzaak daarvan? 21.— යා පාඨ මා Ng. ප්‍රාජ්‍ය ප්‍රාජ්‍ය යා Kr. wat ook. යිඩා ප්‍රාජ්‍ය ප්‍රාජ්‍ය ප්‍රාජ්‍ය van wat aard het ook zij. 34.

ပျော်မသာKr. (Ng. အာသတ္ထာ) *waarom?* eig. *wat moet het?*
မသရမတမန္ဒာNg. **ပျော်မထမန္ဒာ** of **ပျော်မထန္ဒာ** en
ပျော်မလပါ။Kr. *verder, voorts, wederom* (eig. vragender wijs: *en verder?* of *wat verder?*) 34, 42.

ଅନ୍ତିମ Kw. *vuur* (Ml. اُف of اُفی). 45.

¶loon \Ng. ¶loon \Kr. *loon, belooning voor een vast werk of bepaalde dienst.* 26, 27.

ଶାଖା\ zie ପାତ୍ରା\

ଶିଖାମ୍ବା\ zie ଧରା\

ଶାନ୍ତି\ Kw. *willen, begeeren.* ଶାନ୍ତିପ୍ରାଣୀ\ *niet willen.*

ଶାନ୍ତିପ୍ରାଣୀ\ Kr.Ng. *ongeluk, ramp, tegenspoed, nederlaag in een oorlog* (Het wordt verklaard door ଜୀବନକାଳିପ୍ରାଣୀ).

ଶାଖା\ Ng. ଶାଖାତି\ Kr., ook wel bij verkorting ପାତ୍ରା\ en ଯାତି\ *gelijkenis, voorbeeld* (= ଯାତାଗାନ୍ଧିଷ୍ଠାମ୍ବା\ Ml. افام; Sanscr. oepamā, *gelijkenis*). 44, 45. — ଯାତାପାତ୍ରା\ en ଯାତାଯାତି\ *bij voorbeeld; ingeval, bijaldien.* ଯାତାଯାତିତ୍ତୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତିଯିମ୍ବିଦ୍ଵିଷ୍ଟାହାତାପାତ୍ରା\ *bij voorbeeld er is iemand te Soerakarta; of ingeval er iemand te Soerakarta is.* 34 vlgg. ତ୍ରୟାତାକୁତ୍ତୁଯାତିତିଯିମ୍ବିଦ୍ଵିଷ୍ଟାହାତାପାତ୍ରା\ ତ୍ରୟାମାମ୍ବାତ୍ତୁନ୍ତିଷ୍ଠିତିଯିମ୍ବିଦ୍ଵିଷ୍ଟାହାତାପାତ୍ରା\ *indien bij voorbeeld (of bij geval) een dorpeling niet wil helpen.* 35.

ଶାନ୍ତି\ Ng. (Kr. ଶାନ୍ତି) *jongere broeder of zuster* (In de taal van het Noorderstrand ଶାନ୍ତିମ୍ବା\ Ml. آدیق و مُنْدَاد\ *adiq en mundad*).

ଶାନ୍ତିମ୍ବା\ ଶାନ୍ତିମ୍ବା\ or ଶିଖାମ୍ବା\ Ng. (ook ଶାନ୍ତିଶାନ୍ତି\ Ng.; Kr. ଶାନ୍ତିମ୍ବା\ *nederdalen, nedergaan, nederkomen, afgaan, afkomen, afklimmen, astijgen.*

ଶାନ୍ତିମ୍ବା\ ଶାନ୍ତିମ୍ବା\ Kr.Ng. *om iemand heén zitten* (Ml: هادف، مفادف). ଶାନ୍ତିମ୍ବା\ *omringd van zijn kinderen en kleinkinderen; of liever, volgens de betekenis van het woord in het Malcisch, met ziju kinderen en kleinkinderen voor zijn aangezigt zittende.* 41.

ଯିଦିଯ୍ୟା Ng. (ook ଯିନ୍ୟା Ng.; Kr. କିଣ୍ଠା ଏବଂ ପାନ୍ଦିତା) *kennen, weten;*

kennis, begrip. 41. ଯିଦିପାନ୍ଦିତିଷ୍ଟିଲ୍ୟା *weten van schaamte.* 41.

ଯାଇଲ୍ୟା Ng. (Kr. ଯାଇପାଇ) *koud, koude; koel, koelte, koelheid; frisch,*
aangenaam. 45.

ଯାଏନ୍ତା ଯାଏନ୍ତା Kr.Ng. *iemand op weg afwachten; op den weg, waar iemand langs, of op de plaats, waar iemand heén zal komen, zich plaatsen, om hem op te wachten (M. ଖାତି or ଖାତା).* ଯାଯାହିଲ୍ୟାନ୍ତିରାପିନ୍ଧା ଶାତାଳିଯାଇଯିଲ୍ୟାନ୍ତିରାପିନ୍ଧା *het volk van Ki-Djâkkâ Pi-rangon bezette al de wegen (om den Koning van Mesr op te wachten en gevangen te nemen).* 16.

ଯାଇଲ୍ୟା *iemand den weg afsnijden, beletten, tegenhouden, dwars-boomen.* ଯିନ୍ଦାଯାଇଲ୍ୟା 42.

ଯାଇଲ୍ୟା Ng. (Kr. ଯାଇଲ୍ୟା) *het moet niet, dat niet* (Vrg. ଯାଯାଲ୍ୟା).

ଯାଇଲ୍ୟାର୍ଥାର୍ଥା *er moet geen gebrek zijn.* 15. ଯାଇଲ୍ୟାନ୍ତିରିନ୍ୟାଲ୍ୟାନ୍ତିରା *dat de hofgrooten niet te weten komen.* 19. ଯାଇଲ୍ୟାନ୍ତା *dat toch niet, wilt toch niet.* 41. — ଯାଇଲ୍ୟାନ୍ତିରାନ୍ତା *zie ତଥାର୍ଥା*
ଯାଇଲ୍ୟା *oook ହିନ୍ଦି 1°.* Ng. ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ Kr. *prijs, waarde; van waarde, kostbaar.*

2º. Kw. *koning, vorst, vorstin* (= ରାଜା ଏବଂ ରାଜ୍ଞୀ). ଯାଇଲ୍ୟାନ୍ତା *zie ରାଜାର୍ଥା*

3º. Kw. *een tooverformulier* (= ହିନ୍ଦି ଦ୍ଵାଜ୍ଜୀ Sanscr. dji, *overtref-fend, overwinnend, overwinnaar, en een démon*).

ଯାଇଲ୍ୟା ଯାଇଲ୍ୟା Ng. ଯାଇଲ୍ୟା ଯାଇଲ୍ୟା Kr. *naderen, aanrukken.*

သရုတ္တ အမာ အရမာ Ng. ထနိ ထနိ မျှ Kr. *doen naderen, nader brengen.*

သရုတ္တ အမာ အရမာ Ng. ထနိ ထနိ မျှ Kr. *naderen.* သပုံမြေ
သထန် ထန် မြေ ပါ ပါ (ပြ မာ ဂါ) *toen ik naderde in het bereiken van Prāmārāgā.* 7. — Een ander ထနိ ထနိ မျှ zie onder ယန် ပိန် ၁၁. Kr. Ng. *zaad, zaadkorrel* (z. v. a. မြို့ ၏). — ၂၁. Ng. (Kr. ဘုံ ပါ ပျော် ၏ Md. အုံ အေး ပျော်) *de eenheid.*

ပိန် ၏ *eig. een korrel; van hier Ng. (Kr. ဘုံ ပါ ပျော် ၏ Md. သအုံ အေး ပျော်) één, van personen zoowel als van zaken (Vrg. မြို့ ၏ ပိန် ၏ onder ပိန် ၏).* ရယ် သရုတ္တ အနီး ၏ *één vrouw.* ၃၁. ထန် ထန် မြေ အနီး ၏ ပိန် ၏ *elken dag één.* ၂၅ (in Madyā).

ဟျော် Ng. *rede, spraak, taal* (Ml. အွဲ ဂျော်). ၄၁, ၄၃.

အျော် ရှိ ၏ Ng. *iemand in drift aanspreken, bekijken.*

စုစု အမ် Kw. *spreken, zeggen* (= မှော် ၏).

ဟာ ဖြို့ ၏ *zie* (ဖြို့ ၏)

ပိန် လျှော် မျှ Kr. (ook ပိန် သရုတ္တ မျှ ၏ en ဟျော် မျှ Kr.; Ng. ပို သရုတ္တ ၏ en ဟျော် ၏) *inhoud van een gesprek of brief.* သလာ အုပ် သရုတ္တ ပိန် မျှ အနီး ပိန် လျှော် မျှ Kr. *ik heb den ganschen inhoud er van (van den brief) wel begrepen.* ၁၄.

ဟန် မျှ Kr. Ng. *bestendig, onveranderlijk.*

ဟန် မျှ ၁၁. Kw. *onveranderlijk, zonder beweging* (= အော် မျှ ၏ en အော် ၏). ဟန် မျှ = ဟန္တ မျှ ၏ en ဟန္တ မျှ ၏

၂၁. Ng. ပရုတ္တ မျှ Kr. (vrg. ပရုတ္တ မျှ ၏ onder ဟန် ၏) *pacht.*

ଅନ୍ତର୍ଗତି Ng. ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ Kr. pachten, huren, in huur nemen.

ஏன் குழு புதை Ng. எதுபாடு வகுக்கி மீ Kr. verpachten, verhuren,
a huur geven. 37.

want\Kr. Iº. (van **want**\Kw.; ook **want**\Kr.; Ng. **want**\Kw.)
willen, begeeren.

II°. Zie um ~~um~~

ମାନ୍ଦିକ୍ର. (ମାନ୍ଦିକ୍ର. Kw.; ook ମାନ୍ଦିକ୍ର. Kr.; Ng. ମାନ୍ଦିକ୍ର.) wil,
begeerte. 26.

အနိမ်းကျ Kr. (အပူပါရမာ Ng.) voorbrengen. မာယီ
အန်မင်္ဂလာဖို့သိမှုပါ။ hij wierd voor hem gebracht. 26. —
Een ander အနိမ်းများ zie onder မာယီ

ପ୍ରେସ୍ତିମାନ୍ଦି Kr. (ook ପ୍ରେସ୍ତିମାନ୍ଦିକ୍ରି; Ng. ପ୍ରେସ୍ତିମାନ୍ଦିକ୍ରିଲ୍) hopen,
verwachten, verlangen.

ပဏ္ဍာနီ၏ Kr. (Ng. ပဏ္ဍာန်ပဏ္ဍာန်) hoop, verwachting,
verlangen, wensch. 14.

ଯିନ୍ଦ୍ରିୟ ଯିବା \ zie ନି \

யാത്യും പാത്യും en ദിത്യും Ng. (Kr. യുത്തി, Md. വക്കിന്ത്യു, Kr.
h. യുത്തിന്ത്യു) welaan! komaan!

ကာရိယာ^၁ Kr.Ng. elkander te hulp roepen. ခိုက်ပါယံယပါ
ကာရိယာ^၂ အော်မြန်မာ^၃ indien zij water putten, roepen zij elkander
tot hulp. 21.

ပရ္မယာမဂ္ဂ \Ng. - zooveel als het voorgaande.

માયુરમાળી Kr. hooger last of bevel. માયુરમાળી vorstelijk
bevel. માણિકાયિત્તમાયુરમાળી cen hooger last uitvoeren. 8.
માનુષ તો માણિકાયિત્ત માયુરમાળી
ત્રયુદ્ધમાણિકાયિત્ત Kr. Ng. wortel van een boom of plant. 39.
માયુરમાળી of માયુરમાળી of bij verkorting માયુરમાળી Kw. z. v. a. માનુષ
41, vlgg.

ବାସାନ୍ତିକ୍ର. Ng. een volwassen kip, hoen' (Ml. ایم of هایم). 42.
 ବାସାନ୍ତିକ୍ର. zie ବାସାନ୍ତିକ୍
 ବାସାନ୍ତିକ୍ର. h. (Kr. ମିଟାନ୍ତିକ୍ର. Ng. ମାହିନ୍ଦି or ମିହିନ୍ଦି) grootvader of grootmoeder. Ook een eeretitel, dien b. v. de Soesoehoenan van Soerakarta aan den Gouverneur-generaal van Nederlandsch Indiëen geest. 11.

ଗିରିଯା \Kw. = ଗିରିଯା \ *wolk.*

ଶିରପିଲା \Kw. een dunne wolk, die de maan bedekt (Het wordt ook verklaard door ଶାଖାତାମା). Zie bl. 39.

ପାନ୍ଦିତାମା Kw. een wolk, die op het water drijft. Zie bl. 39.

ଶିଖନ୍ତିକାରୀଙ୍କ ପଦାର୍ଥକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏହା କାହାର କାରଣରେ ହେଉଥିଲା ?

Zie bl. 39.

ရှုဟန်သူ၏ Ng. (Kr. ကြံ့သ၊ Kr. h. ရော်သူ) *huis, woning; wonen* (Ml. အော်).

ယျိုးရှုဟန်သူ၏ waar is uw *woning?* 22 (in Madyā). ရှုတဲ့
အား-သူ၏ ရှုဟန်သူ၏ ပါးသူ၏ ယျိုးရှုဟန်သူ၏ de mensen die digt bij den weg
wonen. 33. ရှုဟန်သူ၏ ရှုဟန်သူ၏ ပါးသူ၏ ယျိုးရှုဟန်သူ၏ de onderscheidene
huizen der regenten. 19.

ရှုဟန်သူ၏ ရှုဟန်သူ၏ Ng. ရှုဟန်သူ၏ ရှုဟန်သူ၏ မိမိရှုဟန်သူ၏ Kr.
een huis bewonen, trouwen. ရှုမှာ၏ ရှုဟန်သူ၏ မိမိရှုဟန်သူ၏ ရှုဟန်သူ၏
zijt gij reeds getrouw'd? 3.

မိမိရှုဟန်သူ၏ en ရှုဟန်သူ၏ zie ရှုဟန်သူ၏
မိမိရှုဟန်သူ၏ zie မိမိရှုဟန်သူ၏

ဟာမာ၏ eigennaam 15.

ဘုံဆောင်၏ Ar. Ml. انسان, *geloof, godsdienstig geloof.*

မိမိရှုဟန်သူ၏ zie မိမိရှုဟန်သူ၏

ဟာမာ၏ zie ရှုမှာ၏

ဟျော၏ Ng. (Kr. ယျော်) *leefstijd, ouderdom* (Ar. Ml. سُنْة). ဟျော၏ ပါးသူ၏
hoeveel is uw *leefstijd?* hoe *oud* zijt gij? 3.

ဟာ(မြို့) zie (မြို့)

ဟျော၏ ပါးသူ၏ zie မိမိရှုဟန်သူ၏

ဟာမာ၏ zie ရှုမာ၏

မိမိရှုဟန်သူ၏ zie မိမိရှုဟန်သူ၏

ဟာမိမိ၏ Kr. Ng. *een gewigt van 100 Kati's of 125 oude ponden; een Pikol;*

een dragt, bestaande uit 25 Gedeng's of dubbelde rijstbossen. မာမိမိ၏

တိသေသာမိမိ၏ *twaalf Pikols.* 5.

ဟန်အေဂျာ \ zie ဒီအေဂျာ \

ရုပေဖော်အေဂျာ \ Kr. (ook ရုပေဇ္ဈိအေဂျာ \ Kr.; Ng. ရုပေဆီ) *indachtig zijn, gedenken, zich herinneren; tot zich zelf komen; herinnering; herstelling van een flauwte.* 43.

ဟူမဏအေဂျာ \ Ar. مُلُّ، volk, natie, gezindte. ဟူမဏအေဂျာ \ *het volk van den Propheet.* 43.

ဟူမဏအေ \ zie အေ \

မိုးမဏအေ \ zie မှေ \

ဟာမဏအေ \ zie မာ \

မိုးမဏဘီ \ မိုးမဏဘီ \ Ng. (Kr. ရွှေမြို့၊ ကျေမြို့) *dromen* (Ml. صَفْيَ). 18.

မိုးမဏဘာမဏအေ \ Ng. (Kr. ရွှေမြို့) *droom.* 19.

ဟာမိုးမဏဘာမဏအေ \ Ng. z. v. a. *het voorgaande.* သမဂ္ဂမြန်မာရီပဏီ ရုပေဘာမဏအေ \ *in den droom.* 19.

ဟူမဏအေ \ *ongebruikelijk.* Van hier ဟူမဏအေဟူမဏအေ \ *iemand uitschelden, een kwaden naam geven.* 42.

မိုးမဏအေ \ zie မာမဏအေ \

မိုးမဏအေအေ \ zie ယူအေ \

ဟူမဏအေ \ ဟူမဏအေ \ Kr.Ng. *verbergen, geheimhouden, verzwijgen.*

ဟူမဏအေအေ \ *verborgen, geheim; zich verbergen.* 19.

မိုးမဏအေအေ \ မိုးမဏအေအေ \ Kr.Ng. *iets in den mond stoppen.*

မိုးမဏအေအေ \ *in den mond gestopt worden.* 26.

ရုပော်အေ \ Ng. (Kr. မိုံ) *breed, breedte; ruim, ruimte; wijd, wijdte.*

ဟန်အေမဏအေ \ မိုးမဏအေ \ *de ruimte (uitgestrektheid) van uw hoofddoek,*

d. i. de ruimte, die uw hoofddoek beslaat. 27.

ရှုရာ ရှုရာ ရှုရာ Ng. (Kr. ပျော်တွေ့၊ ဖြော်မျှေး drinken. 22.

ရှုရာ ရှုရာ ရှုရာ Ng. ရှုရာ ရှုရာ ရှုရာ Kr. te drinken

geven, drenken. 20, 21, 23.

ပျော် ဖြော် Kr.Ng. loslaten, in vrijheid stellen. 42.

ဟာမာရာ Kr.Ng. in de lucht zweeven; zouder bepaald doel iets verrigten

(Het wordt verklaard door မာယာယာ Sanscr. ambara, het luchtruim).

ပြိုရာ သူ၏ of ရှုရာ Kw. omzwerven; in de lucht zweeven (= ပျော်

ဟာမာရာ). Ook naam van een gewest. အာဏာပါဏာမာရီ

ရှုရာ သူ၏ het regentschap van Ngoembårå. 7.

ရှုရာ ရှုရာ ရှုရာ Kr.Ng. iemand medepligtig verklaren.

ဟာမိုး တိုး မိုး Kw. nemen, aannemen (= တရမာရျှေး မြ. امبل, مقبل).

ဟာမြှေး zie မြှေး

ဟာရှုံး မြှေး en ဟာရှုံး မြှေး zie ရှုံး

ဟာရှုံး မြှေး zie ရှုံး

ဟျော် Ng. ဟျော် Kr. ook, insgelijks, desgelijks (မြ. چو). 41. ဟျော်
အျော် မျိုး မြှေး မြှေး ik zal ook trachten. 15.

ဟာရှုံး မြှေး Kr.Ng. gretig, gulzig, happy. အင်ဂာနာ စာ ဟာရှုံး မြှေး
de Vorst was gretig. 26.

ဟာရှိုး မြှေး မြှေး

ဟာရှိုး မြှေး မြှေး

ဟာရှိုး မြှေး မြှေး မြှေး

ဟာရှိုး မြှေး မြှေး မြှေး

ဟာရှိုး မြှေး မြှေး မြှေး

Kr.Ng. *geluid, stem.* 45.

මෙම නියමිත ක්‍රිංකාරක නොවුනු සේවකයින් Kr.Ng. (troopen) commanderen.

မိဘ Kr. (Ng. ମନ୍ଦିରାମାତ୍ରା) *moeder* (M. مادر). Het wordt verklaard door ତୁମେହାତଥାମାତ୍ରା). **မိାମିତି** *de moeder*, d. w. z. zijn, haar, hun, uw, mijn of onze moeder. 19.

ମିଣ୍ଡା, ମିଣ୍ଡା Kr.Ng. vliegen. ମିଣ୍ଡାରି ଯାଗୁଣୀଁ de vlugt van een vogel.

မျဟောတော်၊ မျဟောတော် Kr.Ng. branden, verbranden. တော်မျဟောတော်
မြန်မြတ်တော်မျဟောတော် terstond brandde het (was er brand) in de

1

զառ զառ Kr.Ng. *slambouw, fakkel, toorts.* 33.

အောင်မိန္ဒီလျှော့ eign. Ar. Ibrahim, *Ibrahim*, *Abraham*. 24.

ହୀବର୍ଟ de eigennaam *Huibert.* 11.

ମାଟେ Ng. ମା (ଫିରା) Kr. rood (Ml. ابع). 39.

ઉંટી Kr.Ng. *omtrek, kring, rondte.*

ଓପ୍ପାଇ, *omgaan, omrijden.* **ଓପ୍ପାଇବିଳାଯାଏନାମାଙ୍କା**, *cen
toer om den Kraton maken, 4.*

ရမားရတ်။၊ ရတ်ရတ်။ Ng. (Kr. තිබුණු) branden, verbranden. තිබුණු
ရတ်ရတ်။ ရမား။။ ရမား ၈၁၃ ရမား ပေါ်။ ရမား ပေါ်။ ၆၄၈ ရမား ပေါ်။ terstond verbrandde het

huis van den Patih Aman. 19. — ~~en~~ verbrand, afgebrand. 19;
ook in Kråmå, 18.

ଅଳ୍ପ ଧ୍ୟାନ ୩ ଧ୍ୟାନ ୩ ଧ୍ୟାନ \ of ଅଳ୍ପ ୩ ଧ୍ୟାନ ୩ ଧ୍ୟାନ \ Ng. wat verbrand is.

Ook in Kråmå, 18.

Wij Kr.Ng. voorzetsel 1°. voor benamingen van plaats en tijd: *te, op, in*; b.v.

मीनियमियू \ te Samarang. मीठमी \ op weg. मीट्रेप्पा \
 binnen, मीट्राट्रप्पा \ beneden (van मा ट्रायू \). मीट्रिक्सी \ (van मी
 क्सी \) Ng. मीयक्सी \ Kr. waar? मीवयक्सी \ in den tegenwoor-
 digen tijd. मीठिक्सी \ विम्पा \ op Donderdag. मीवविक्सी \ in de
 maand Besar. — Vóór een woord, dat met een मा , dat is met een
 klinker, begint, gaat de Oeloe van मा veelal verloren. Zoo zegt
 en schrijft men gewoonlijk मा ट्रायू \ en ट्रिक्सी \ voor मीट्राट्रप्पा \
 en मीट्रिक्सी \. Zoo ook ट्रायू \ en ट्रिक्सी \ Kr. अट्रियू \ Ng. vóór,
 vooraan, voorop, vooruit.

2º. wordt het menigvuldig gebruikt, om naamwoorden als bepa-
lingen met naamwoorden of voorzetsels en werkwoorden te verbinden:

b. v. ମହିଳା ଏବଂ କୁଟୀର୍ଣ୍ଣି ମହିଳା de vrouw *van* iemand. 30. ନବୀ ପିତୃ
ଯାହୁ ଯିବି ଗାନ୍ଧି ମୁଖ୍ୟମାନ୍ୟ ବେଶ୍ୟା ବେଶ୍ୟା \buiten het gehucht *van* Nabi Soengeb. 20.
ମୁହଁମାନ୍ୟ ଏବଂ ମହିଳା ଏବଂ ମହିଳା ଏବଂ ମହିଳା ଏବଂ ମହିଳା ଏବଂ indien ik u
lever aan den Vorst. 26. ମୁହଁମାନ୍ୟ ବ୍ୟାପ୍କ ମୁହଁମାନ୍ୟ ବ୍ୟାପ୍କ ମୁହଁମାନ୍ୟ hij moet
het voort aangeven aan het Geregt. 30. ମୁହଁମାନ୍ୟ ବ୍ୟାପ୍କ ମୁହଁମାନ୍ୟ ବ୍ୟାପ୍କ
een toer om de Kraton maken. 4. ମହିଳା ଏବଂ ମହିଳା ଏବଂ ମହିଳା ଏବଂ
ମହିଳା \ waarover men overeengekomen was omtrent de hoeveelheid
(wat de hoeveelheid betreft). 10.

መጥገኗያ \ en መጥገኙዎች \ zie ውጤዎች \

ហាង(ឃី) zie ព្យាគី

ပုံမှာ: ၁၇၅၀ သည် Bé, in cijfers 1750. bl. 6.

ဟဲမာကိုပဲ။ jaartal. 13.

යාම්පාදු Kr.Ng. *hoogmoedig, trotsch; hoogmoed, trotschheid.* 41.

ပုဂ္ဂန္တ \ အဲ ပုဂ္ဂန္တ \ Ng. ခိုက္ခာ \ Kr. omdraaijen, den rug toekeeren.

ப்பு \ Ng. பின் \ Kr. achter, van achteren.

ଅନ୍ତର୍ମାଣୀ Ng. ଅନ୍ତର୍ମାଣୀ Kr. achter den rug. ଅନ୍ତର୍ମାଣୀ ଅନ୍ତର୍ମାଣୀ

maand Soerå), 8.

ଘାଁ ମା ଗୋ || ଘାଁ ମା ଗୋ || Kr.Ng. *ophaffen, opilgten* (Ml. اغكت).

ଓঁ মা শুঁ \ optrekken, vertrekken, op reis gaan. 23, 28. ওঁ মা শুঁ \

zij moeten vertrekken (op reis gaan). 6.

ပအောင်မာတ္ထု verheffing. ပအောင်မာတ္ထုပူမူရှစ်ယန်ခုနှစ်ပူမူရှစ်ယန်ခု

ဟျှန်များ၊ အျှန်များ Kr. Ng. *wegscheiven.* မို့မာရှုန်များ *wegge-*
schoen worden. 22, 23.

ମୁଁ ଅଣ୍ୟା । ଏଁ ଅଣ୍ୟା **Kr.Ng.** overtreffen, te boven gaan.

ကျော်မှတ်ပုံ၊ ကျော်မှတ်ပုံ Kr.Ng. een dekset opligten, openen. 21, 23. အော်မျာ

ကျော်မှတ်စွမ်းရန် ဖော်ပြု။ ik zal het deksel er van open doen. 22.

ပြောများ zie မြေား

မယ်၏။ Kr. (oock မယ်၏။ Kr.; Ng. မယ်၏) *indachtig zijn*,

gedenken, zich herinneren; herinnering; uit een staauwte weer tot zich zelf komen (Ml. ایشت). 18, 28.

ရပါန်ဂျာ၏Kr. (ook ရပါန်ဂျာ၏Kr.; Ng. ရပါဝါ၏) herinnering, waarschuwing. Zoo aan het begin van een (hoewel in Ngoko geschreven) bevelschrift, als opschrift. 6.

အေရဟန်ကြံးများ၏Kr. (Ng. အေရဟန်ကြံးများ) het geheugen, de herinnering. 12.

ပိုမ်းများ zie ပူမ်းများ

ယားသပျော်၏Kr. (ook ယားအော်၏Kr.; Ng. ရမားရမား၏) verkrijgen, bekomen, ontvangen. ယားသပျော်၏tijding krijgen, berigt ontvangen. 8.

ရရှိနှုန်းရှိရှိနှုန်းရှိရှိနှုန်းရှိရှိပူဇ္ဈိပူဇ္ဈိ၏indien het veel zijn, dan is ook veel het krijgen van hun aandeel (dan krijgen zij ook veel voor hun aandeel). 4. ယားလျှို့ပူဇ္ဈိရမားမှား၏hetgeen door roeven verkregen wordt. 33. ဓမ္မ၍မားယားလျှို့ပူဇ္ဈိရမားမှား၏
အိမ္မား၏dit heeft reeds drie jaar gekregen (dit is reeds drie jaar geleden). 3.

ဆရာတော်၏Kr. Ng. moeijelijk, ongemakkelijk, bezwaarlijk. 45.

ဟျမ်းများ zie ဟျမ်း

မား၏zie မား

ယားရဏာ၏အံရဏာ၏Ng. ယားရဏာ၏အံရဏာ၏Kr. zich kleeden, (een kleed) aantrekken; dragen, gebruiken. ပတ်ရဏာကြံးများ၏သိမ်းသင့်သင့်သို့
မားပတ်ရဏာအပါးများ၏သိမ်းသင့်သင့်သို့များ၏het gewaad van den koning van Mesr wierd vervolgens aangetrokken door Ki-Djåkå Piran-gon. 16. ယားရဏာမားအံရဏာ၏ရဏာရဏာ၏ရဏာ၏(ဖွဲ့ဖြတ်မြို့မား၊

den naam *dragen* van Pangeran-Arijā Praboe-Prang-Wēdānā. 14.

ଅୟବୁଗିଯାଏତନାଯାମାର୍ଯ୍ୟିଅଳ୍ପଣିତିଷ୍ଠିତିକାହାବ(ମୁଦା)

ik zal trachten, dat zij een hart *dragen*, dat opregt is en erkentelijk. 15.

ଯାଏତନାଏତନାଏଲ୍ଲା Ng. ଯାଏତନାଏତନାଏଲ୍ଲା de onderscheidene
kleedingstukken, de kleeding, het gewaad. ଯାଏତନାଏତନାଏଲ୍ଲା

het gewaad van den vorst, het vorstelijk gewaad. 40.

ଯାଏତନାଏଲ୍ଲା Ng. ଯାଏତନାଏଲ୍ଲା Kr. kleeding, gewaad. 16, 17.

ଯିକିଯିକି Ng. hetzelfde als ଯିକିଯି Ng. zoo, alzoo; ja, ook, zie! enz. b. v.

Leven uw ouders nog? Antw. ଯିକିଯିଅବାକିଯିବିକିଯି ja, zij
leven nog. 3. Welaan, wij rijden om half vijf uit. Antw. ଯିକିଯି
ja zoo. 4. ଅଯାଇଛୁ ଯିକିଯିଅବାଯିପାଇସିଯିବାଲ୍ଲିପିଲ୍ଲା

indien het veel zijn, dan krijgen zij *ook* veel voor hun aandeel. 4.

କିଯାଇ ଯାଏତନାଏଲ୍ଲା କିମିକି ଯାଏତନାଏଲ୍ଲା ଯାଏତନାଏଲ୍ଲା
mijn voornemen is heden avond *ook* te gaan paard rijden. 4. ଯାଏଲ୍ଲା
ଯାଏଲ୍ଲା ଯାଏଲ୍ଲା ଯାଏଲ୍ଲା ଯାଏଲ୍ଲା ଯାଏଲ୍ଲା

overigens was, ja, mijn reis tot aan Prānā-rāgā
toe zonder ongeval. 7. Indien bij geval de dorpelingen niet willen

helpen, ଯିକିଯିଅବାଯାମ୍ବାପାନ୍ଦିତନାବର୍ତ୍ତିପାନ୍ଦିତନାବର୍ତ୍ତି
dan wordt de boete bepaald naar de schatting van het Geregt. 35.

ଯାଏଲ୍ଲା ଯାଏଲ୍ଲା Ng. ଯାଏଲ୍ଲା କିମିକି Kr. stijgen, klimmen, opklimmen,

naar boven gaan, hooger worden in rang. 42. ଅପିଚାଯାଏତନାଏଲ୍ଲା

ଅପିଚାଯିଚାନ୍ଦିନୀ �hun pleit moet voortgang hebben, opklimmende

tot de priesterlijke vierschaar, d. i. voor de priesterlijke vierschaar:

want deze wordt in den tempel en dus op een langs trappen te beklimmen plaats gehouden. 34.

ယံ့ရုဏ္ဏ၍ မို့ရုဏ္ဏ၍ en မို့ရုဏ္ဏ၍ zie ရုဏ္ဏ၍
 ယံ့၏ Kr.Ng. *bepaling*, *wet*, *instelling* (Het wordt verklaard door
 မို့၏). ယံ့၏ ရုဏ္ဏ၍ မို့၏ ရုဏ္ဏ၍ သူ၏ ရုဏ္ဏ၍ de *bepalingen* van
 het Gouvernement. 12.

ယာရုရာ zie ရုရာ
 မိုက်ပျော် Kr. (Ng. ယူပြာ) *hoog, hoogte.* — မိုက်ပိုက်ပျော် of ပိုက်ပိုက်ပျော်
boven. ယတိကြုံစာ မိုက်ပိုက်ပျော် *zijn bovenlip.* 26.

ତ୍ୟାମ୍ବନୀଲ୍ୟୁଁ Kr. I. (Ng. ନ୍ଯାଙ୍କୁଁ) *nieuw, versch.* ନୀଯାମ୍ବନୀଲ୍ୟୁଁ
 een *nieuweling, vreemdeling*. Zoo ook ନୀଯାମ୍ବନୀଲ୍ୟୁଁ ତ୍ୟାମ୍ବନୀଲ୍ୟୁଁ
 een *nieuw aangekomen, een vreemdeling*. 23.

IIº. (Ng. နိမာဘ်၊ ဟန့်။ en ဟန္တိဘ်။ Kr.Ng. ဒီမာဘ်။) spoedig, *gaauw*, *gezwind*, *snel*, *vlug*. 29 (in Ngoko). ရယ်ကာရယ်ဘုံ၊ အေသာက်အေသာက်၊ *zoo spoedig mogelijk*, *ten spoedigsten*.

ယံ၏ပျော်၏ပျော်၏ Kr.Ng. *dragen, gebruiken; daarvoor houden; zich gedragen; behandelen.* ယံ၏ပျော်၏ *gebruik, behandeling.* ယံ၏ပျော်၏
ပျော်၏ကျင့်၏ ယံ၏ပျော်၏အောင်၏ဘဏ်၏သမာန်၏ Kr.Ng. *hun gebruik was Ki-
Djåkå Pirangon Goesti te noemen.* 16.

ယာဉ် zie ဉ�

四

କୁଣ୍ଡଳୀ zie କୁଣ୍ଡଳୀ

নাহুইজ de eigennaam *Nahuijs*. 11.

ጥክክል እና ተስፋዣ እና ተስፋዣ

ଯାଇଁ zic ଯାଇଁ

କୁଣ୍ଡଳୀ \ zie କୁଣ୍ଡଳୀ \

କୁହାଁ zie ଯୁହାଁ

ମାଣ୍ଡିଯୁ \ zie ମାଣ୍ଡିଯୁ \

କିମ୍ବା \ zie କିମ୍ବା \

କଣିକୀ, zie କଣିକୀ

എന്നെന്നും \ en എന്നും \ zie എന്നും \

ଆଜ୍ୟୀ zie ଘାଜ୍ୟୀ

କୁଣ୍ଡଳୀ \ zie କୁଣ୍ଡଳୀ \

ମୁଖ୍ୟ \ zie ମୁଖ୍ୟ \

Kw. *verdwijnen*; als Senkålå zoo veel als de cijfer o (= ೦ ನೀಂಣ್ಯಾ ಎನ್

uit en zonder beteekent). 25.

ନାରୀ \ ongebruikelijk; in het Sanscrit *nara*, *man*.

ሰላም ብርሃን (እኔ ነው, koning, vorst (= ዘመን) እና zamengesteld uit ከደንበኑ
en ብርሃን (እኔ). Zie bl. 40.

ወጪ እና ማዕድ ቅዱ \Kw. koning, vorst (zamengesteld uit ዘግኑን ስኔነኑ).

Zie bl. 40.

ମନ୍ଦିରାଳୟକାରୀ of minder goed ମନ୍ଦିରାଳୟକାରୀ of ook geheel verkeerd
ମନ୍ଦିରାଳୟକାରୀ Kw. *koning, vorst* (= ରାଜୁ) zamengesteld uit
ମନ୍ଦିରାଳୟକାରୀ en *îswara*, Sanscritsch, *heer*). Zie bl. 40.

ကုသာယ် ဖို့ook bij verkorting မှာ ယ် ဖို့ကဗာ ယ် ဖို့က သို့က မှာ ယ် ဖို့က သို့က koning, vorst (= ရှေ့က zamengesteld uit မာသာ နဲ့ ပါရှေ့). Zie bl. 40.

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ zie ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \

ଶୁଣ୍ଡି \ zie ଶୁଣ୍ଡି \

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ en ଶବ୍ଦାଳ୍ୟାକାରୀ \ zie ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ zie ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା Kr.Ng. de hel (M. نارك of نارک, Sanscritsch narak a).

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା Kw. wolken, zwarte en roode door elkander. Zie bl. 39.

ଶୁଣ୍ଡି \ zie ଶୁଣ୍ଡି \

ଶୁଣ୍ଡିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ \ zie ଶୁଣ୍ଡିତ \

ଶୁଣ୍ଡିତ \ zie ଶୁଣ୍ଡି \

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ zie ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ en ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ zie ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ zie ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟାବାହୀ \ Nederland, Nederlandsch. ଶବ୍ଦାଳ୍ୟାବାହୀ ନାମଦିଲାପାହୀ \

Nederland; het koninkrijk Nederland. ଶବ୍ଦାଳ୍ୟାବାହୀ ନାମଦିଲାପାହୀ ଶିଥିଯା \

Nederlandsch Indië. 11.

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ of ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ gew. ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ of ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ en ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ of ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ Kr.Ng. ofschoon, alhoewel. 44.

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା I°. Kw. vorst (= ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା Sanscritsch nātha, heer, meester),

Zie bl. 40. ଶବ୍ଦାଳ୍ୟାକାରୀ \ de Vorst. 26.

II°. Kr.Ng. zie ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ zie ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ zie ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \

ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \ zie ଶବ୍ଦାଳ୍ୟା \

ମାତ୍ରାକ୍ଷ୍ୟୀଁ \ zie ମାତ୍ରା \
 କିମ୍ବାକ୍ଷ୍ୟୀଁ \ zie କିମ୍ବା \
 ମାତ୍ରା \ zie ମାତ୍ରା \
 ମାତ୍ରାପାନୀ \ zie ମାତ୍ରାପାନୀ \
 କିମ୍ବାମାତ୍ରା \ zie କିମ୍ବାମାତ୍ରା \
 ମାତ୍ରାକ୍ଷ୍ୟୀଁ \ zie ମାତ୍ରାକ୍ଷ୍ୟୀଁ \
 ମାତ୍ରାପାନୀ \ zie ମାତ୍ରାପାନୀ \
 ମାତ୍ରାକ୍ଷ୍ୟୀଁ \ zie ମାତ୍ରାକ୍ଷ୍ୟୀଁ \

ଅନ୍ତିମ \ zie ଅନ୍ତିମ \ onder ଅନ୍ତିମ \

ඇම මුද්‍රා සියලු නිස් නිවැරදිව ප්‍රාග්ධන වූ ඇති Kw. eiland (= යුතුවා). මුද්‍රා
යෙහි, het eiland Java. 11, 27.

မြန်မာ \ zie မြန်မာ

କୁଣ୍ଡଳୀ zie କୁଣ୍ଡଳୀ

ବ୍ୟାକ୍‌^୧ zie ବ୍ୟାକ୍‌^୨

କୁପୁଣ୍ଡି \ zie କୁପୁଣ୍ଡି \

ଶିଖାଯକୀଁ zie ଶିଖାଯାଇଁ

କ୍ଷେତ୍ର Kw. *het hart* (= ମନଶ୍ଚି) Het wordt ook verklaraad door ମନୀ).

କୁଣ୍ଡି \ zie. କୁଣ୍ଡି \

କିମ୍ବା zie କିମ୍ବା

କୁଳାଙ୍ଗୁ \ zie କୁଳାଙ୍ଗୁ \

ଅବିକ୍ରମ Kr.Ng. *ten tijde*, *tijdens*, *terwijl*, *wanneer*, *toen* (= ଏହି ବେଳେ
ଏ ଘଟିଥିଲା)। ଅବିକ୍ରମକୁ ଏହିପରିବାକୀ *tijdens wij onder
weg waren.* 7. ଅବିକ୍ରମଙ୍କ ପାଶା ଅବିକ୍ରମଙ୍କ *wanneer zij el-
kander ontmoeten.* 31.

ଶୁଣିଯ୍ୟା \ zie ଶୁଣିଯ୍ୟା \

ଶୁଣୁଣି \ zie ଶୁଣି \

ଶବ୍ଦ \ zie ଶବ୍ଦ \

ଶୁଣିତାକ \ en ଶୁଣିତାକ୍ଷର \ zie ଶୁଣିତାକ \

ଶିବାକ \ Kr.Ng. (ook ଶୁଣୁଣିନ୍ଦ୍ରିୟ Ng.; Kr. ଶୁଣା) *toorn, granschap; ver-toornd zijn* (Ar. Ml. نَفْس). 42, 43.

ଶିଖିଯ୍ୟା \ zie ଶିଖିଯ୍ୟା \

ଶିଖ \ zie ଶିଖ \

ଶିଖାକ \ zie ଶିଖାକ \

ଶିଦ୍ଧି \ zie ଶିଦ୍ଧି \

ଶୁଣ \ zie ଶୁଣ \

ଶାନ୍ତିକ \ zie ଶାନ୍ତିକ \

ଶାନ୍ତିକ \ Ar. Ml. مُجْوَمُ, eig. sterren. ଶାନ୍ତିକାରୀ \ *sterrewichelaar, astroloog.* 19. Zoo ook bij misbruik enkel ଶାନ୍ତିକ \ b.v. ଶାନ୍ତିକାରୀ ମାତ୍ରାକ \ vier *sterrewichelaars.* ମାତ୍ରାକ \ de *sterrewichelaars.* 18, 19.

ଶାନ୍ତିକା \ (nâjâkâ) of ଶିଖାକ \ Kw. *raadsman, raadslieden, hofgrooten* (Sanscr. nâjaka, *aanvoerder, leidsman.* Het wordt verklaard door ପାତ୍ରବ୍ୟା \ ପ୍ରକାଶ \ en ପାତ୍ରିତି \). ଶିଖାକିପାତ୍ରାକାରୀ କା \ de *huizen der grooten.* 18, 19.

ଶିଖାକ \ Kr.Ng. *voornemen, oogmerk, bedoeling, plan.* ଶିଖାକ \ ମା ଶିଖାକ \ *een oogmerk hebben, bedoelen* (Ar. Ml. مُتَّبِعٌ). ଶିଖାକ \ *mijn voornemen, plan.* 4.

ଅନ୍ତିମ ଶବ୍ଦରେ bedoeling, oogmerk. 12.

ଶତ Kr.Ng. *zes* (Ml. مُن of من). Zoo vóór andere naamwoorden of getallen; b. v. **ଶତାଶୁଷ୍ଟି** *zes* honderd. Achter een naamwoord **ଶତିକି**, b. v. **ବ୍ୟାକିଶତିକି** *zes* boeken. Ook **ଶତିକି**, b. v. **ଶତିକିପାତ୍ରାଶତିକି** *kromme messen, zes.* 10.

ଶୁଭାଲ୍ପ gew. **ଶୁଭାଲ୍ପାଲ୍ପ** Ng. **ଶୁଭାଲ୍ପ** gew. **ଶୁଭାଲ୍ପାଲ୍ପ** Kr. *jong, jeugdig. ଶତିକିପାତ୍ରାଶତିକି* de jongste. 20. **ଶୁଭାଲ୍ପାଲ୍ପାଲ୍ପାଲ୍ପ** titel van de derde gemalin van den Soesoehoenan van Soerakarta. 13.

ଶୁଭାଲ୍ପାଲ୍ପାଲ୍ପ Ng. **ଶୁଭାଲ୍ପାଲ୍ପାଲ୍ପ** Kr. *jong, jeugdig; de jeugd. ଶାଶ୍ଵତିଶୁଭାଲ୍ପାଲ୍ପାଲ୍ପ* nog *jeugdig.* 23.

ଶାଶ୍ଵତ Kr. (hooger Kr. **ଶାଶ୍ଵତ** en **ଶାଶ୍ଵତ** Kr. h.; Ng. **ଶାଶ୍ଵତ** en **ଶାଶ୍ଵତ**) *naam* (Sanscr. Ml. نام). **ଶାଶ୍ଵତ** *ଶାଶ୍ଵତ* *genaamd zijn, heeten.* **ଶାଶ୍ଵତିପାହିଜିଯାମ** *zijn naam is Nabi Moesâ.* 19. **ଶାଶ୍ଵତିପିଲ୍ଲି** **ଶାଶ୍ଵତିଲ୍ଲି** *de oudste was genaamd Dèwi Soepoewah.* 20. **ଶାଶ୍ଵତିପାହିଜିଯାମାମିଲୀ** *de huizen van hen, die Kafirs genoemd worden.* 10. **ଶାଶ୍ଵତିଶୁଭାଲ୍ପାଲ୍ପାଲ୍ପ** *de tien namen, titel van een boek.* 38.

ଶିଳ୍ପ *zie ଶିଳ୍ପ*

ଶିଳ୍ପୀ *zie ଶିଳ୍ପା*

ଶିଥିଲ୍ଲାମାଶାଶ୍ଵତ or **ଶିଥିଲ୍ଲାମାଶାଶ୍ଵତ** en — **ଶିଥିଲ୍ଲାମାଶାଶ୍ଵତ** *zie ଶାଶ୍ଵତ*

ଶିଥିଲ୍ଲାମାଶାଶ୍ଵତ *en ଶିଥିଲ୍ଲାମାଶାଶ୍ଵତ* *zie ଶିଥିଲ୍ଲାମାଶାଶ୍ଵତ*

ଶାଶ୍ଵତାଶିଖି *en ଶାଶ୍ଵତାଶିଖି* *zie ଶାଶ୍ଵତାଶିଖି*

ଶାଶ୍ଵତାଶିଖି *zie ଶାଶ୍ଵତାଶିଖି*

ଶ୍ରୀଦେବୀ \ zie ଶ୍ରୀଦେବୀ \

ଶ୍ରୀକଣ୍ଠୀ \ zie ଶ୍ରୀକଣ୍ଠୀ \

ଶ୍ରୀଗ୍ରୀ \ zie ଶ୍ରୀଗ୍ରୀ \

ଶ୍ରୀକୃ \ zie ଶ୍ରୀକୃ \

ଶ୍ରୀକୃନ୍ଦୀ \ ଶ୍ରୀକୃନ୍ଦୀ \ ଏବଂ ଶ୍ରୀକୃନ୍ଦୀଷ୍ଟ୍ରୀ \ zie ଶ୍ରୀକୃନ୍ଦୀ \

ଶ୍ରୀପ୍ରୀ \ zie ଶ୍ରୀପ୍ରୀ \

ଶ୍ରୀଗଣ୍ଧା \ zie ଶ୍ରୀଗଣ୍ଧା \

ଶ୍ରୀଗନ୍ଧି \ zie ଶ୍ରୀଗନ୍ଧି \

ଶ୍ରୀଜାତୀ Ng. ଶ୍ରୀଜାତୀ \ of ଶ୍ରୀଜାତୀ \ ook ରାଜ୍‌ପ୍ରିୟ Kr. stad, hoofdstad, riks-

stad; ook rijk of land (Ar. مَدِينَةٌ, Sanscr. nagara, m. en nagari, f. stad). ଯିହାଙ୍କାମାତ୍ରକାନ୍ତିକାଜୀବିଧ୍ୟାକାଳୀନା \ die zijn

rijkszetel heeft in de riksstad Soerakarta. 11. ଯାମାତ୍ରକାନ୍ତିକାଜୀବିଧ୍ୟାକାଳୀନା \

binnen de stad. 33. ଯାମାତ୍ରକାନ୍ତିକାଜୀବିଧ୍ୟାକାଳୀନା \ ଯାମାତ୍ରକାନ୍ତିକାଜୀବି

ଅଧିକାରୀ \ hetzij in de stad, hetzij in een dorp. 29. ଶ୍ରୀଜାତୀର୍କାନ୍ତିକାଜୀବିଧ୍ୟାକାଳୀନା \

het rijk (of land) Java. 12. ଶ୍ରୀଜାତୀର୍କାନ୍ତିକାଜୀବିଧ୍ୟାକାଳୀନା \ het koninkrijk

Nederland. 11. ଶ୍ରୀଜାତୀର୍କାନ୍ତିକାଜୀବିଧ୍ୟାକାଳୀନା \ zie ରାଜ୍‌ପ୍ରିୟ \

ଶ୍ରୀକଣ୍ଠୀଷ୍ଟ୍ରୀ \ zie ଶ୍ରୀକଣ୍ଠୀ \

ଶ୍ରୀଗଣ୍ଧା \ zie ଶ୍ରୀଗଣ୍ଧା \

ଶ୍ରୀମତୀ Kr. Ng. propheet (Ar. مُبَيْନୀ). ମୋହମ୍ମେଦ ପ୍ରୋଫେଟ de propheet Mozes. 19.

ଶ୍ରୀମତୀଷ୍ଟ୍ରୀଷ୍ଟ୍ରୀଷ୍ଟ୍ରୀଷ୍ଟ୍ରୀଷ୍ଟ୍ରୀଷ୍ଟ୍ରୀ \ al mijn voorouders waren

Propheten genaamd. 24. ଯାମାତ୍ରକାନ୍ତିକାଜୀବିଧ୍ୟାକାଳୀନା \ al het volk

van den Propheet (d. i. van Mohammed). 43.

ଶ୍ରୀଷ୍ଟ୍ରୀଷ୍ଟ୍ରୀ \ zie ଶ୍ରୀଷ୍ଟ୍ରୀଷ୍ଟ୍ରୀ \

44. gew. 級の如きの如き Ng. (Kr. ຖ້າຍີ່ຢູ່) stilstaan, stihouden, op-houden, zwijgen. 45. ຖ້າຍີ່ຢູ່ ພົມຕະຍາຍ່າ indien het water stilstaat op een steen. 39. ຖ້າຍີ່ຢູ່ ຍາການ ພົມຕະຍ່າ indien hij niet geschikt is, houd u dan stil (zwijg dan). 42.

କ୍ଷେତ୍ରମ୍ବୀ, zie କ୍ଷେତ୍ରମ୍ବୀ

କାହିଁଯା । zie କାହିଁଯା ।

ଶିଖାଯିଁ, zie ଶିଖାଯାଁ

କିମ୍ବା କୁଣ୍ଡା କିମ୍ବା ଏ କୁଣ୍ଡାରୀ କିମ୍ବା କୁଣ୍ଡାରୀ

କୁଣ୍ଡଳୀ ଯୁଗୀ zie କୁଣ୍ଡଳୀ

କାଳୀଯା \ zie କାଳୀଯା \

ဇော်တရာ့ \ zie ဇော်တရာ့ \

မင်္ဂလာ zie ၅၁

四

وازیم **Kw.** *glans, schijn; het gelaat* (**Ml.** چهای of چهای). 43.

ଚିନ୍ହ Ng. ଚିନ୍ହିଟା Kr. Chinees, Chineesch (ମୀ. چین). ଏହି ଚିନ୍ହ Ng.
କିମ୍ବା ଚିନ୍ହିଟା Kr. een Chinees. 9. ଓ କିମ୍ବା ଚିନ୍ହ Kr. 37. ଏହି
ଚିନ୍ହିଟା Kr. genoemde Chinees. 9.

ବ୍ୟାକା ହୋଇଲା ଏବଂ ପରିମାଣ କରିଲା Kr.Ng. *vatten*, *grijpen*, *pakken*, *achterhalen*;
 vatten, begrijpen. ଯାଇନ୍ଦ୍ରିୟ ମାତ୍ରିକାରୀ ହୁଏ ବିଷ୍ଣୁ ଗାୟା ପରିମାଣ କରିଲା

ကိုယ်များမှာ zijn een hand *vatte* zijn bovenlip. 26.
ပါကြတဲ့ gegrepen worden. ald.

Kr.Ng. 1º. kleine stukken of brokken. — 1º. in kleine stukken hakken; iets door elkander vermengen. 2º. zich driftig maken.

2º. hoeveelheid, getal.

3º. een uitgestrektheid lands, waarvoor in vroeger tijd één huisgezin
geteld wierd. ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ଆମ୍ଭାଦ୍ରି ଏକ Djoeng rijstveld. 3.

 Kr.Ng. bek, snavel van een vogel.

۴۲. *met den snavel pikken* (Ml. چوچق prikken).

မာမာင် Kr.Ng. *sout, lichaamsgebrek; misgeboorte, wangestalte* (= မိမိင်) en မာမာ။

MINACHTEN laken, minachten, verachten. 43, 44.

၁၀၈ ၁။ Kw. *kenteeken*, *kenmerk*; *naam* (Het wordt verklaard door အေဂါနယ်).

2º. Kr.Ng. lichaamsgebrek, kreupel.

விருதூ (ook விருதூ, விருதூ, en விருதூ) Ng. விருதூ (ook விருதூ) Kr. *nabij*, *digtbij*, *naast*. விருதூவாட்டுமூழ்க்கு விருதூ யானபாக்டூ, die het naast aan de plaats zijn, waar hij dat goed vond. 29. விருதூ-கும்பி-விருதூ, *digbt bij (niet ver van)* de stad. 7. — விருதூ-விருதூ-விருதூ, die in de nabijheid zijn. 34.

எனியபூ (ook எனியபூ எனியபூ of முபூ எனியபூ of எனியபூ) Ng. எனியபூ of எனியபூ Kr. naderen. 4*

ବାକୀଟା\Kw. *zendeling, bode* (= ଯୁଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍‌ଫାର୍ମା). 29.

ବାଚିତା\Ng. ବାଚିତିଯାବ୍ଲ୍ୟୁ\Kr. *verhaal* (M. *ଚରିତ* of *ଚରିତ୍ର*; Sanscr. *tjarita, geschiedenis*). — ଆବାଚିତା\ of ଲିଖିତିତା\Ng. ଆବାଚିତିଯାବ୍ଲ୍ୟୁ\Kr. *verhaald, verhaald worden*. 28.

ବାଚିତାକାରିତା\Ng. ବାଚିତିଯାବ୍ଲ୍ୟୁଅନ୍ତିମା\Kr. *een verhaal doen, verhalen.* ଯିକେବେଳେମୋହାର୍ଯ୍ୟାଚିତିଯାବ୍ଲ୍ୟୁଅନ୍ତିମାହ୍ୟା
ଅପର୍ଯ୍ୟାଯା\ nu zal ik mijn reis *verhalen*. 7.

ବ୍ୟା\Kw. *vreugde, blijdschap*.

ବ୍ୟାପ୍ତିଯାହ୍ୟା\ or ବ୍ୟାପ୍ତିଯ୍ୟୁକ୍ତି\ *zeer met iets ingenomen, over iets verheugd zijn*.

ବାନ୍ଧିତା\ (ook ଦିବାହ୍ୟା)Kr. (Ng. ଦିବାହ୍ୟା\ ଦିବାହ୍ୟା\ ଦିବାହ୍ୟା\
et ଦିବାହ୍ୟା) *nabij, digt bij, naast.* ବାନ୍ଧିତ୍ରିଗିଯାତ୍ମି\ *digt bij den grooten weg*. 21.

ବାନ୍ଧିତ୍ରି\Kr. (Ng. ଦିବାହ୍ୟା\ or ଦିବିନ୍ଦି) *iets of iemand naderen.*
ବୁଜିତା\Kr. Ng. *punt, spits; puntig; vork.* Ook *trasverkooper*. 43.
ବିନ୍ଦିଯା\, ବିନ୍ଦିଯ୍ୟୁ\ Ng. (Kr. ଦିବି\, ଦିବି) *vatten, pakken, grijpen,*
gevangen nemen, zich van iemand meester maken, houden. ଶିଥ୍ୟ
କାନ୍ତିବିନ୍ଦିଯାଟ୍ରିବିନ୍ଦିଯ୍ୟୁ\ *indien de koning van Mesr voorbijkomt, grijpt hem terstond.* 16. ଆବିନ୍ଦିଯା\ *gevat, gegrepen,*
gevangen genomen. 30, 31.

ବୁଝିଯା\Kr. Ng. *jonge spruit, scheut (verg. ଛୁଝିଯା\ *uitspruiten, uitschieten*).*

ବୁଝିଯା\ *plant, gewas.*

କିମ୍ବା (ଗ୍ର. Kr.Ng. *leugen, bedrog, trouweloosheid, verraad* (= ତୁଳାତ୍ମକାରୀ
en ଯାଏଇଁ vrg. Ml. چدری).

କମି (ଗ୍ର. *valschheid plegen, verraderlijk op iemand aanvallen, gewel-
dadigheid plegen.* ମାନିମ୍ବା (ଗ୍ର. *verraderlijk aangevallen.* 33.

ବାନ୍ଧା । 1°. Kw. *vier* (= ଚାରିଟାଙ୍କୁ Sanscr. *tjatoer*).

2°. Kr.Ng. *schaakspel* (Ml. چاتور).

3°. Ng. *taal, spraak* (= ଶବ୍ଦପୂର୍ଣ୍ଣତାଙ୍କୁ).

ବାନ୍ଧାନ୍ତା (ଗ୍ର. Kr.Ng. *zeggen, spreken, verhalen.* କିମ୍ବାନ୍ତା (ଗ୍ର. *vertaald worden.*

ବାନ୍ଧାନ୍ତାକି (ଗ୍ର. Kr.Ng. *tot iemand spreken.*

ବାନ୍ଧିଲ୍ଲା (ଗ୍ର. Kr.Ng. *in gereedheid gebracht, gereed gemaakt.*

ବାନ୍ଧିଲ୍ଲାକି (ଗ୍ର. Kr. (Kr.Ng. ତୁଳାତ୍ମକାରୀ) *spijzen gereed maken.*

ବାନ୍ଧିଲ୍ଲାଅନ୍ତାନ୍ତା (ଗ୍ର. Kr. *latengereed maken.* ମାନିଲ୍ଲାଅନ୍ତାନ୍ତା 26.

ବାଦ ଏବଂ ବାନ୍ଧାବା (Kw. *een spitse berg* (= ଗାନ୍ଧାରୀ)). Zoo ook ବାନ୍ଧାବା

Zie bl. 40.

ବାନ୍ଧାବାନ୍ତା (ଗ୍ର. Kr.Ng. *een onvoltooide kris* (Het wordt verklaard door
ଆହାରାନ୍ତା). 10.

କିମ୍ବାନ୍ତା (zie କିମ୍ବାନ୍ତା).

କିମ୍ବାନ୍ତା (Ng. (Kr. ମାନିନ୍ତା) *klein, gering.* 43. ତୁଳାତ୍ମକିମ୍ବାନ୍ତା
gering mensch; de kleine man, het gemeen. ald.

କାନ୍ଦିଲ୍ଲାନ୍ତା (ଗ୍ର. Kr.Ng. *neiging tot dieverij, diefachtig; iets heimelijk wegne-
men, stelen.* 41.

କିମ୍ବା (କିମ୍ବା) (ଗ୍ର. Kr.Ng. *zich voorstellen, denken; overdenken, overleggen; wen-
schen, begeeren.* କିମ୍ବାକିମ୍ବାନ୍ତା (ଗ୍ର. *de voorstelling van
mijn hart is; ik stel mij voor, mijn hart zegt mij.* 13.

வினாக்கள் (ook விளைவுகள் en விளையாட்டுகள்) Ng. (Kr. விளையாட்டுகள்) en விளைவுகள்) nabij, digt bij, naast.

ବ୍ୟାଙ୍ଗ ଦେଖିଲୁ କିମ୍ବା Ng. (ook ବିନ୍ଦୁ ଦେଖିଲୁ Ng.; Kr. ବିନ୍ଦୁ ଦେଖିଲୁ ଏଣ ବିନ୍ଦୁ
ଦେଖିଲୁ) gelooven, vertrouwen (ML فرچای). ଧ୍ୟାନିତି ଧ୍ୟାନିତି
କା (ବ୍ୟାଙ୍ଗ ଦେଖିଲୁ indien gij 't niet gelooft. 17.

မြတ်၍ en မြတ်၍ Kr.Ng. zich van iets onthouden, matigen; မြတ်၍
tegenhouden, verbieden, beletten (မြတ်၍ = အေသာပါ၍). ယခု
မှနိုဘဏ်မြတ်၍ indien gij u niet onthoudt. 43. မြတ်၍၍၍
het zich onthouden van slapen. 43, 44. မြတ်ယား or ယာမြတ်ယား
onthoud u. 43.

ନିର୍ମାଣ କରିବାରେ Kr.Ng. (water of oil) scheppen.

ପିଲ୍ଲା ମୋହାରୀ naam van een dorp dicht bij Prånå-rågå. 7.

ପାନ୍ତି (ପାନ୍ତି) **** zich met wandelen in een tuin vermaaken.

என்று வாழி, *ergens lustwandelen.* என்று விழுதுவால், *cen-*

berg waar men tot verlustiging op wandelt. 40.

竝竝 cign. van een Chinees, 9.

၁။ ၁။ Kw. hetzelfde als မာ၏, zie မာ၏ (Het wordt ook verklaard door မာ၏၏).

2º. Kw. een voorzetsel, dat zooveel als **daar** betekent. Zoo in
ရှိမ်တော်မို့, z. v. a. ထူးတော်မို့, *nadat*. 11.

3º. **गी** gew. **गी** Kr.Ng. prikkel, doren, graat van visch.

እና ቅኑን ነገር (Kr. እና ቅኑን) de tweede, ten tweeden; met, en, behalve; bij vergelijking dan.

ဘုရား Kr. (Ng. ကိုယ်ရဲ့) *bloed.*

ግኝኑ Kr. Ng. *regeling, bestuur, leiding* (= የትክክልና እና ማቅረብና). — ዘግኝኑ Kr. *dewijl, vermits, aangezien, nademaal.* 7, 10.

ကြော် of အုပ္ပရော် Kr.Ng. regelen, bestieren, regeren.

q' ۷۱۳ Kr.Ng. 1°. *geest* (Ar. مل. ح).
ج

2º. မျှော်း of မြို့မျာ်း afstammeling, nakomeling (Sanskrit r u h, voortkomen, afkomen. Het wordt verklaard door ရှိဘန်း).

ဘုရိုက္ခာ of ရီက္ခာ Ng. ဘုရိုကြော် of ရီကြော် Kr. (ook ယာပါက္ခာ Ng. ပါယာ Kr.) *dag*, in tegenoverstelling van den nacht (vrg. ပါက္ခာ). 43. ပိုဘုရိုက္ခာအသလစ်ပါး bij *dag* en bij nacht. 44.

ဘဒ်နာရများ၏ပုဂ္ဂနိုင်မြစ်ပုံမျိုး၊ koning Pirangon
zag, dat het buiten reeds dag was. 18 (waar ဘုရားမျိုး in Kråmå²
gebruikt wordt).

၁၂၂၈။ zie ၁၂၂၉။

جا^نجا^نجا^نجا^نجا^ن of جا^نجا^نجا^نجا^نجا^ن Kw. 王子王公 Kr.Ng. een titel bij
de Javanen, die aan afstammelingen van vorsten gegeven wordt:
prins van den bloede. 王子王公王公王公王公 zie 王子王公王公王公王公 onder
جي^ن - 王子王公王公王公王公 zie 王子王公王公王公王公 - 王子王公王公王公 zie 王
جي^ن - 王子王公王公王公王公 zie 王子王公王公王公王公 - 王子王公王公王公
جي^ن - 王子王公王公王公王公 zie 王子王公王公王公王公 - 王子王公王公王公
جي^ن zie 王子王公王公王公

જ્યુયાન્સ, zie જ્યુયાન્સ

ဘုမာယ် Ng. ဘုမာနီ Kr. ဘုမား Kw. geluk, voorspoed, zegen;
gelukzalig (ဘုမာယ်) wordt verklaard door ဟန္တိသိမ္မာ — Zie
 ဟယ်၊ ဓာတ်၊ ယား။ 41.

မာဘုမားကဲ့ Kw. geluk, heil, welvaart. 12, 14.

ஊழியர் கி.யி.ஏ. of சீயியர் Kr. ongebr.: van
 hier ஊழியர் en அாஊழியர் of அாஊழியர் Kw. ஊழியி
 ர் Kr. அாகி.யி.ஏ. of அாகி.யி.ஏ. of அகி.யி.ஏ. Md. (Ng.)
 கி.யி.ஏ. of கி.யி.ஏ. en கி.வி.ஏ.) eerst, de eerste, in de eerste
 plaats, te voeren. விடுதலாட்டுக் கி.யி.ஏ. eerst, (de eerste) gaan,
 d. w. z. voorgaan. 23.

ଜାଣିଯାଇଲୁ \ zie. ଜାଣିଲୁ \

n̄ḡ Kw. regenwater (= *rain*).— Kr.Ng. een meer, dat een afloop heeft door een rivier.

አማርኛ (zamengesteld uit አማር en የኢትዮ) eigennaam van een man. 3.

ቍኝ Kw. *vergenoegd, te vreden; vreugde* (= የማኝ) Het wordt ook verklارد door ቁጥር መግለጫ.

ပါယ္မ် Kw. vreugde, blijdschap. — မျမှော်ယ္မ် Kr. zie မျမှော်
ခိုမ် zie ခုမိုမ်

ଶାନ୍ତିକଣ୍ଠ ମହିଳାଙ୍କି Kw. water, dat door een geut loopt. Zie bl. 39.

ጥገና ቀኑ Kr. (Ng. ደጋ ቀኑ) helper, medehelper, volgeling, bediende, knecht. 7, 21.
 ፍያ ሂሳብ ቀኑ ተናስ ነው በኩል ከሚያ መተካት ተናስ ቀኑ ተናስ እንደሆነ ይመለከት ይችላል
 indien de medehelpers van hen, die de rovers vervolgen, veel in getal zijn. 35.

၆၂၁။ ရှင်၏ မြတ်သူ၏ အား ၂၅.

ଶାନ୍ତିକ୍ର. Kr. Ng. *keten, ketting, boeien* (M. نتی). (ଶାନ୍ତିକ୍ର. *ketenen, boeien*.
ଅଣାଶାନ୍ତିକ୍ର. *geketend worden.* 34.

ယခု၏မြန်မာ၏ *iemand, die tot den kettingarbeid veroordeeld is,*
een kettingganger. 24.

၂၅၃၂ Ng. ပူ၄၄၂ Kr. *vallen, nederstorten, instorten* (Ml. ﻭَنْتَه).
၂၅၃၃

ရှိနိမ္မာ \ zie ခုရှိယိမ္မာ \

ଶାଖ୍ୟ ଧିଣ୍ଡା \ zie ଶାଖ୍ୟ \

አንተ አመት Kr.Ng. een weduuw, die kinderen heeft (Ml. مَارْدَة). አንተ አመት
· ማሬመት Kr. een weduuw met of zonder kinderen. 31.

ဘန္ဂာ၊ gew. ပေါ်နာ Ng. (Kr. ရိုးဘာ၊ Kr. Ng. မဲမိုးဘာ) ziek, krank,
ongesteld; ziekte, *pijn*, zeer. Ook hartzeer (= ပြိုးမာစိုးဘာ၊ MI., ဗျာ).

အယ်မြို့ဘယ်ပါဘာ။ indien hij valt, dan wordt hij bezeerd. 44.

ବାଚୀମା—ଗାନ୍ଧା Ng. (Kr.Ng. ଗାନ୍ଧିକୀଣ୍ଟିଲ୍ପ୍ରୀ) of — ଯାତ୍ରା—
ziekte, *pijn*, *hartzeer veroorzaken*, *zeer doen*, *schadelijk zijn*. ବାଚୀ
କୋମିଲ୍ପ୍ରୀଯିବାଶିଲ୍ପ୍ରୀ, *het moge* (hem) *zeer doen* in zijn hart; *het
moge hem hartzeer veroorzaken*. 42.

ବାତ୍ରା—gew. ବାତ୍ରା Kr. (Ng. ବାତ୍ରାବାର୍ଦ୍ର) *kind, jonge of meisje*.

ବାତ୍ରାମାମିର୍ବ୍ରୀ of ବାତ୍ରାମାମାମିର୍ବ୍ରୀ *de beide meisjes*. 21, 22.

ବାତ୍ରାବାମିଲ୍ପ୍ରୀ *een kleine knaap*. 26.

ବାତ୍ରାବାତ୍ରା—zie ବାତ୍ରା

ବାତ୍ରାବାଲ୍ପ୍ରୀ—gew. ବାତ୍ରାବାଲ୍ପ୍ରୀ Ng. (Kr. ବାତ୍ରାଲ୍ଲିଲ୍ପ୍ରୀ) *uitscheiden,
stilhouden, rusten*. 44.

ବାବାଲ୍ପ୍ରୀ or ବୁବାଲ୍ପ୍ରୀ—zie ବାବା

ବୁଦ୍ଧମା—Kw. *thans, nu*. 11.

ବିହା—Md. *gij* (= ବିକା), alleen in de westersche distrikten in gebruik.

ଜିହି—Kw. *ik*.

ଜିପ୍ରିମା—of (ପ୍ରିମା) en ଜିପ୍ରିଲ୍ପ୍ରୀ—of (ପ୍ରିଲ୍ପ୍ରୀ) Kr. (Ng. ମିମା
ମା) *dáár ginds* (vrg. ମିମା and ମିଲ୍ଲିଲ୍ପ୍ରୀ). 5. ଜିଜିଯିଲ୍ଲିଜିଜିଯ
ଲ୍ଲିମାନ୍ତି(ପ୍ରିଲ୍ପ୍ରୀ) *de menschen van het dorp dáár*. 7.

ଜିପ୍ରିମି—of (ପ୍ରିମି) Kr. (Ng. ମିରାଲ୍ଲିଲ୍ପ୍ରୀ) *hier*.

ବ୍ରାମା—*schrift op steen* (Sanscr. rēkā of lēkā, *schrift*). Zie bl. 39.

2º. Kw. *tellen, optellen, rekenen*.

3º. Kr.Ng. *vindingrijk, listig, slim; list, slimheid*. — (Het wordt
ook verklaard door ବ୍ରାମାମିଲ୍ଲିଲ୍ପ୍ରୀ).

ବାଳିଲ୍ପ୍ରୀ—Kr.Ng. *digbt, nauw aan elkaar; aankleven*. ବାଳିଲ୍ପ୍ରୀ

ବାଲିଲ୍ପ୍ରୀ *hij moet zijn gansche maagschap aankleven*. 45.

၂၈၁၆။ verkleefd, gehecht zijn.

အေနာက် *aan iemand verkleefd zijn.*

ခုနှစ်။ Kr.Ng. gereed gemaakt, uitgerust, in orde gesteld; toestel, inrichting.

ଗ୍ରେଡିଙ୍ଗ \ gereed maken.

(ကျော်လှို့တော်) \ in order brengen, regelen. 40.

Soepoewah drenkte spoedig haar vee. 22.

ပုဂ္ဂန်၏ မြတ်မာန်၏ Kr.Ng. *bewaken, beschermen, toezigt op iets houden*
 (Sanscr. rākṣâ, *bewaring, bescherming, beveiliging*). မိုက္ခင်းမှု
 မာန်မာန်၏ ပိုက္ခင်းမှု၏ die moeten goed *bewaakt* (daar moet goed
toezigt op gehouden) worden. 32.

ଭୁତ୍ତା *bewaken, beschermen, toezigt houden; bescherming, toezigt, zorg voor iets.* **ଭୁତ୍ତାକ୍ଷେତ୍ରିଯବ୍ୟାପ୍ତି** *bescherming der wegen; toezigt op de wegen.* 4. **ଧାର୍ଯ୍ୟତ୍ତିମାନୀ** *de regenten, die over 's Vorsten rijk het toezigt houden te Prânârâgå.* 9.

ບູດີ່ of ພູດີ່ Kr. (Ng. ເນັງຕັ້ງ) *berg, bergen.* ບູດີ່ໃຫຍ້ກິດໆ *het ge-
bergte* Kéndéng. 25.

၁၇၂၈၊ zie ၁၇၂၉

het Nederduitsche woord *ridder*. 11.

ဘဏ္ဍာ *Kw. de wereld* (= နေတေသာ)。— ယာပိန္ဒြ (ဖြေတေသာ) zie ယာ၊ —
မူပိန္ဒြ (ဖြေတေသာ) zie မူ (မျှ)。— အယာန္ဒြ (ဖြေတေသာ) zie အယာ

ରାଜୁ Kr.Ng. vorst of vorstin. 12, 24, 27. ରାଜୁ ଦିନୀ de vorst van Mesr. 16.

၁၄၅။ ရန်မင်းမြတ်ဘင်္ဂ၏ de vorst van Mendang. ၂၅. ယခုခုနှစ်မြတ်ဘင်္ဂ၏
၁၅၆။ ရန်မင်းမြတ်ဘင်္ဂ၏ de vorsten van Java. ၁၂.

(അംഗം) *iemand vorst noemen, als vorst erkennen.* (അംഗം അന്ന് ആണ്)
mij als vorst erkennen. 17.

မြတ်စော် als vorst regeren. ယာဉ်ပါရမာ့**မြတ်စော်**
ကာဘာခါနီယိုအိုကာစွာ့**မြတ်စော်** ik wierd gelast dit gansche rijk van
Mesr als vorst te regeren. 17.

ବାନ୍ଦା ରାଜ୍ୟକୁ ହେଉଥିଲା \ het rijk van een vorst, koningrijk; de woning of
het paleis van een vorst. ବାନ୍ଦା ରାଜ୍ୟକୁ ହେଉଥିଲା \ binnen de
kraton. 28.

గැටුව Ng. ගැටුව Kr. smaak, gevoel, gewaarwording, meaning (MI).

رس. Sanscr. *r a s a*, *smaak* enz. *r â s a*, *geluid*, *gesprek*).).

(അണ്ണ) Ng. (അണ്ണാവ്) Kr. smaken, gevoelen, gewaarworden.

(ଅନ୍ତରୀଳ) Ng. (ଅନ୍ତରୀଳ) Kr. gevoel, bewustheid; zich aan een plaats wel gevoelen, aan een plaats gehecht zijn.

၁၁၅။ Ng. een gesprek.

କାହାମ୍ବିନୀ of ବୁଜାମ୍ବିନୀ 1°. Kr.Ng. *binnen 's monds mompelen*, neuriën. 2°. Ng. କାହାଧିନ୍ୟାବାକିମ୍ବିନୀ Kr. *met elkander in gesprek zijn*; achterklap, *kwaadsprekendheid*. ପିଲ୍ଲାମାତ୍ତିପାରାମ୍ବିନୀ ପାରାମ୍ବିନୀ ବୁଜାମ୍ବିନୀ de mensen, die met elkander gaan, *moeten met elkander praten*. 33. ପାଇପାରାକାହାମ୍ବିନୀ *spreek geen kwaad*. 43.

ကျမ်း Ng. kawaad van iemand denken of spreken.

(अगम वानी) Kr. z. v. a. het voorgaande; en zijn gevoelen mededeelen, met iemand redekavelen; aanspraak op iets maken; een meisje ten huwelijk vragen. 44.

ကျမ်းမား Kr.Ng. *krachtig, sterk; kracht, sterke.* 23, 24, 43.

Ng. ଅନ୍ଧାକାର. ongeregeldheid, wanorde, zoo als van rooverij aan den weg. 3, 4.

ଆଯାମ୍ବା \ zie ଆଯାମ୍ବା

ଜୀବନି \ (କ୍ରମିକ) Kr.Ng. zich kleeden, aanhebben; zich iets toeëigenen.

ବୁଲିଆ Kr.Ng. *zniver, rein; opregt; klar, duidelijk.* ବାଣିଯାଣକିମ୍ବା
ଏହିକି \ ଯିହାଙ୍କୁ ବୁଲିଆ କିମ୍ବା କିମ୍ବାକିମ୍ବା \ *zij moeten zamen een contract
maken, klar en duidelijk.* 37.

உவற்று பூவற்று Ng. சிவற்று பூவற்று Kr. bederven, verderven,
 verwoesten, vernielen, vernietigen (M. وسق). 19. எசிவற்று
 verwoest, vernietigd worden. 19.

አርማሚ \ Ar. MI. ሽዎስ, gezant, apostel, godsgezant.

ရှေ့ချိန်ရာများ Resident. ရှေ့ယရန္တချိန်ရာများ de Heer Resident. 5, 36.

جاپ^ج Kr. h. (Kr. ກາເສີ້ງ Ng. ຜົກສາ) komen, aankomen; komst, aan-
komst. جاپ^ج ພະຍົບຕົວໃຈມິຢູ່ van Samarang komen. 5.

צְפָנָה \ zie צְפָנָה \

ଏଥାପିଁ\ zie ଏଥାନାପିଁ\

ጥንቃጋይና Ng. ባንቃይና Kr. helper, makker, bediende.

မဲ့အပ် Ng. မဲ့ပ် Kr. helpen, bijstaan.

جیسا \ gew. گیسا \ Kr. Ng. *vergunning, verlof* (Ar. مل. صاء). — گیسا \

କ୍ଷେତ୍ରପାତ୍ରୀ Kr. (Ng. ଯାଏଥାଏ) veroorloven, vergunnen, inwilligen, toe-
staan. ଯାଏନ୍ତି ଏହା ଯମ୍ବଲାଙ୍ଗ କାହାକ୍ଷେତ୍ରପାତ୍ରୀ ଯାଏନ୍ତି ଯାଏନ୍ତି ଯାଏନ୍ତି

Grootvader heeft Pangeran Rijâ vergund (*veroorloofd*). 14. යින්මායින්

အေဒီယန်းယူ။ die ik de Boepatis veroorloof. 32 (in Ngoko).
အောင်ယန်းမြှို့သမာန်။ zijn moeder *gaf* hem vervolgens *verlof* (om
te vertrekken). 19. — အေသာက်မျှ။ Kr.Ng. *vergund*, *toegestaan*; *ver-
gunning*. ဟန္တုရှားခာဏာသမာန်မျှ။ *het is mij niet vergund*
(geoorloofd). 28.

ஞபங் (Kr. മണി) gedaante, gestalte, vorm; kleur; de gedaante of vorm van iets hebben (Ml. ഫു), Sanscr. roêpa). 41. சம்பாவு
பினாக்குவதற்காய்வூ dat de gedaante van geld heeft (d. i. aan geld), 25 Spaansche matten. 5. நெய்யாக்காவுக்குப்பானவீ
hetzij paard, of buffel, of rund, enz. 29.

କାନ୍ତି \ Kr.Ng. koning, vorst (Sanscr. Ml. ରାଜ). କାନ୍ତିନୀ \ de koning van

Mesr. 16. ପିରାଙ୍ଗ ରାଜୁଙ୍କାନ୍ଦିଆ \ de koning Pirangon. 17.

(~~U~~^W Kw. hofplaats, residentie van een vorst.

ધૂમ્રા or અનુમ્રા Kw. bloeijend, welvarend, volkrijk; bloei, welvaart van een land (vrg. રાજ્યધૂમ્રા bij રાજાનાન્દુ) Sanscr. r̥edja of ardja,

verkrijgen, winnen). ବାହୀଯାଂଖ୍ରୀଧାରୀଯାତ୍ମିକୀୟାଙ୍ଗ୍ରେଁ zeer gezegend was de vruchtbbaarheid van den grond er van. 27. ପାନ୍ଦିର୍ଯ୍ୟାଙ୍କୁଁ zegen, heil, ondervinden. 42, 44.

ମୁଣ୍ଡିଲ୍ଲୋଁ beter ଶାର ହେଲ୍ଲୋଁ Ar. Ml: جب, de naam der zevende maand van het Mohammedaansche jaar. 11.

ଶ୍ରୀରାଜାଙ୍କଳେଷ୍ଠାନୀଙ୍କୁଁ ଏହାଙ୍କଳେଷ୍ଠାନୀଙ୍କୁଁ of ଶ୍ରୀରାଜାଙ୍କଳେଷ୍ଠାନୀଙ୍କୁଁ Kr. Ng. goedkeuren, toestemming geven (ଶ୍ରୀରାଜାଙ୍କଳେଷ୍ଠାନୀଙ୍କୁଁ = ମିଣ୍ଟରଙ୍ଗଙ୍ଗୋଁ).

ଏହାଙ୍କଳେଷ୍ଠାନୀଙ୍କୁଁ iets goedkeuren, billijken.

ଶିଯାଁ or ମାଶିଯାଁ or ମାଯାଁ Kr. Ng. titel van de afstammelingen van een vorst, koninklijke prins (Sanskrit. अर्या, geacht, achtigswaardig, van een goede familie, en arya, voortreffelijk, en iemand van de derde kaste of Vaisya's). 13, 14.

ଶିଯିଙ୍ଗୋଁ zie ଶ୍ରୀରାଜାଙ୍କଳ୍ଲୋଁ

ଶାଯାଙ୍କୋଁ Kr. (Kr. Ng. ଶ୍ରୀଯାଙ୍କୋଁ ଏବଂ ମାନ୍ଦିରୀଙ୍କୁଁ) gezin, huisgezin, man en vrouw; alles wat tot een huisgezin behoort. 42.

ଶ୍ରୀଯାଙ୍କୁଁ Port. Ml. ଡାଲ୍, reaal, Spaansche mat, piaster (ongeveer f 2,40).

ତ୍ରୟକ୍ଷୀତ୍ରୟାଙ୍କୁଁ ଏହାଙ୍କୁଁ vijftig realen. 30.

ଶାରାଙ୍କୁଁ Kr. (Kr. Ng. ଶାରା ଏବଂ Ng. ଶାରା ପାତାଙ୍କୁଁ) vader. ଶିଖାରୀଙ୍କାରାଙ୍କୁଁ de vader, d. i. mijn, onze, uw, zijn, haar, hun vader. 22. ଶାରାଙ୍କୁଁ myn vader. 13.

ଶ୍ରୀରାଜାଙ୍କଳ୍ଲୋଁ zie ଶ୍ରୀରାଜାଙ୍କଳ୍ଲୋଁ

ଶ୍ରୀରାଜାଙ୍କଳେଷ୍ଠାନୀଙ୍କୁଁ zie ଶାରା

ଶ୍ରୀରାଜିଙ୍ଗୋଁ Kr. (Ng. ଶିରାଜିଙ୍ଗୋଁ) behagen in iets scheppen, veel van iets

bouwen, beminnen. ပါးမျှလူမြို့မြို့နှင့်အထူးဆောင်ရွက်တဲ့ die gaarne
een zwaard had, dien wierd een zwaard gegeven. 16.

ဗုဒ္ဓနားအဲ zie လူမားအဲ

ဘဏ္ဍ။ Kr.Ng. *afgedaan, beslist.* ခေါ်လိုက်လှမှုများ afgedaan worden.

ရှားမှန်မာအကိုယ့်လှမှုများ kan niet afgedaan worden. 36.

ဖြစ်လှမှုများ *iets afdoen, beslissen.* 37. သမဂ္ဂနှုန်းမြှုပ်လှမှုများ

het is zeker, dat hij beslist. 24. အားအပ်လှမှုများ *afgedaan worden.* 36, 37.

ဗုဒ္ဓယိများ zie ဗုဒ္ဓများ

ပုံရှုများ Kr.Ng. *druppelen, zijpelen, lekken.* 39.

မူလျှောက်များ Kr.Ng. *de maan.* 15.

မူလျှောက်များ Ng. ပူဇော်များ Kr. *raad, voorzag, voorstel.* 10, 15.

ပါ့ပူဇော်များ Ng. ပါ့ပူဇော်များ Kr. *raadgeving, voorstel, voorzag.*

ပါ့ပူဇော်များ or ဟာပါ့ပူဇော်များ Ng. ပါ့ပူဇော်များ or

သပါ့ပူဇော်များ Kr. *mst elkander raadplegen, beraadslagen.* 15.

ဗုဏ်သား zie ဘဏ္ဍ

ပူဇော်များ Kr. *waarde, prijs* (S. Ml. ရှိ, ook ၁၂). 9, 10.

ဘဏ္ဍ Kw. *lichaam* (= လာရီဘာ) Het wordt ook verklaard door

ဘဏ္ဍများ (Ml. ရား).

ဘဏ္ဍ Kr.Ng. *gist, gest* (Ml. ရား). Ook om het rijm z. v. အားအပ် Kw.

lichaam. 44.

ရှားမှုများ Kr.Ng. *iets van den grond ophalen.*

ဘဏ္ဍ Kr.Ng. *een vrouw nemen, trouwen (van een man).* ဘဏ္ဍမှုများ

အားအပ်ဘာ, het trouwen van mijnen zoon. 5.

اربع of ربع Kr.Ng. naam van den vierden dag der week (Ml.

Ar. ارْبَعَةٌ). විභාගුණයා ۲ Ng. විභාගුණයා ۲ Kr. Woensdag. 6.

Mohammedaansche jaar. 7.

ຖាត់ ឬ zie ព្យាពា

ஏடு (அடு) Ng. (Kr. සිංහ \ en සියලු නා) hooren.

ကြမ်းမျှနာရများ (Kr. ଶିଯ୍ୟାମା-ଗାନ୍ଧୀ) doen hooren,
iemand opwekken om te luisteren; en hooren, vernemen. ଯାହାମିଳାର୍

မြတ်သန၏ အိမ်များ၏ *hoort* gjij allen. 17.

၁၃၆။ Kr.Ng. grensscheiding van een hoofdplaats. ကျော်လာမ်နေရာ

verbannen (hem) buiten de grenzen. 30.

չա՞նի Ե | Kr.Ng. *dubbel*, *-voud*, *-voudig*.

၁၃၈၂၊ ၂၁၂၂၊ *dubbeld, voering.* 45.

Wājé een titel bij de Javanen van inlandsche hoofden van den tweeden rang. 6.

150

ମା \ 'zie ମା ତୁ ଯା \

କିଂକାରୀ or କିଂକାରୀ Kr.Ng. voorzetsel voor namen van mannen van jaren

(Ml. کیاں of کئی. همیں wordt verklaard door همیں کرنا); b. v. همیں کرنا

Aman. 15. Zoo ook ഫിലാഡെല്പി, of ഫിലാഡെല്പി 26.—ഫിലാ

Java een vorstelijke titel, vroeger op Java in gebruik. 41.

کو en **ام کو** Ng. (Kr. **کو** و **کو**) *ik, mij, mijn, wij, ons* (Ml. **کو** en **کو**).

मी wordt verklaard door **मी नाम है**). 15. **मी** wordt gewoonlijk alleen als aanhechtersel aan naamwoorden gebruikt, om het bezitelijk voornaamwoord uit te drukken; b. v. **मी मैं हूँ** *mī mīn* wil. 15. —

In de Sēnkålå z. v. a. de cijfer 1. bl. 15.

କିମ୍ବା Ng. (Kr. ଯୁକ୍ତିମାଳା of ଯୁକ୍ତିକଣୀ) *dze hier* (vrg. ଯିମିମାଳା
under ଯିମିମାଳା).

အောင်ရှိရှိ \ zie ယာမာ \

မှတ်မိုးရှုံး \ zie မိုးရှုံး \

မှတ်ပျော်တွေ့ရှုံး \ zie ပျော်တွေ့ \

မှတ်ပါယာလူရှုံး \ zie ပါယာလူ \

မှတ်ပာ၏။ \ zie ၏ \

မှတ်ပုသေးမှတ်ပုသေး \ or မှတ်ပုသေး Kr. (zie မှတ်၏။) onderdaan; en (Ng. မှတ်၏။

en မှတ်၏။) voornaamw. van den eersten persoon: *ik, mij, mijn, wij,*

ons. မှတ်ပုသေး en မှတ်ပုသေး worden alleen in geschrift in nederigen stijl gebruikt: in het gesprek, en als men minder nederig schrijft,

zegt men မှတ်ပုသေး (မှတ်ပုသေး wordt verklaard door မှတ်ပုသေး၏။၏။). မိုးမှတ်ပုသေး မှတ်ပုသေး dat onder *mijn* gebied behoort. 9.

မှတ်ပုသေး၏။၏။ *ik stel voor.* 4. မြို့ယှဉ်ပုသေး *mijn huis.* 3.

မှတ်ပုသေး Kr.Ng. onderdanig zijn, dienst doen. 25, 45.

မှတ်ပုသေး၏။၏။ Kr.Ng. zich als een onderdaan gedragen. 45.

မှတ်ပုသေး၏။၏။ Kr.Ng. een dorpspriester, gewone geestelijke.

မှတ်ပုဇ္ဈာန်၏။၏။ Kr.Ng. een plaats, die door priesters bewoond wordt.

Ook naam van een dorp. 3.

ရှေ့တော်ရှုံး \ gew. ရှေ့တော်ရှုံး Ng. ရှေ့တော်၏။ \ gew. ရှေ့တော်ရှုံး Kr. bevelen, gelasten. 27. ရှေ့တော်ရှုံး Ng. ရှေ့ပျော်ရှုံး၏။၏။ Kr. ရှေ့တော်ရှုံး၏။၏။ Kw. gelast worden. 17, 23, 28, 42.

ရှေ့တော်ရှုံး၏။၏။ Ng. ရှေ့တော်ရှုံး၏။၏။ Kr. (ook ရှေ့အောင်၏။၏။ Kr.) afvaardigen, zenden.

ရှေ့တော်ရှုံး၏။၏။ Ng. ရှေ့တော်ရှုံး၏။၏။ Kr. (ook ရှေ့အောင်၏။၏။ Kr.) afgevaardigde, zendeling, bode. 29.

ମାତ୍ରା ଅଛି । of ଏହାର କଥା କଥା Ng. (Kr. (କୁ ମାନା) dâár. Zoo ମାନା ଏହାର କଥା କଥା । 29.

၅၂၁၆၁၇၁ Ng. (Kr. ၄၅၃၈၁) hier. ယာမေသာ၍ ၁၇၁၇၁ alhier. 25.

ጥዕና ቅጂ ማስፈጸም ቅጂ ቅጂ \ gjij moet hier zijn. 24.

ස්ථාන \ of විභාග \ en ස්ථානවැයු \ of විභාගවැයු \ en ස්ථානගුරු Ng. විභාගීගු \ of විභාගීගු Kr. විභාග ගීගු \ of විභාගවැයු \ en විභාගීගු Md. *dus, zoo, aldus, alzoo, dusdanig, zoodanig.* 41. විය විභාගීගු \ de reden is aldus; om deze reden; trouwens. 4, 24. තුළයාය් යිහැක් මාත්‍රාවැලිභාගීගු \ een Grootvader, die gelijk een zoodanige is; zulk een Grootvader. 13. විභාගීගුයි \ *zoo wederom, zoo ook.* 36. ගුණයා ප්‍රියයා පාර විභාගීගු යිහැක් hij verwonderde zich over zoodanigen loop daarvan: 27.

କ୍ରିଏୟ Ng. (Kr. ପାତାର୍ଗ୍) geraakt, getroffen, bereikt worden; kunnen, mogelijk zijn (Ml. କନ୍). **କ୍ରିଏୟଦିପଣାନୀଯା** kunnen beroofd worden. 4.

ማክና ቅዱን \ en ማክና ቅዱን \ zie አጋ ሰነ \

କନ୍ତ୍ଜାନା Kw. goud (= କନ୍ତ୍ଜାନା, Sanscr. kāntjana). ରାଜୁଙ୍କଣ୍ଠାନା
titel der vorstin van den eersten rang. 13.

ମିଥିରା ଶିଳ୍ପୀ, zie ତଥାହିଁ,

ଅନ୍ତରୀଳରେ ଏହାକିମ୍ କିମ୍ବା ଏହାକିମ୍ କିମ୍ବା

ရမာ၏ အနေဖြင့် ဒါနများ

ମାନ୍ଦୁଗ୍ରୀ\ zie ମାନ୍ଦି

ମିଣ୍ଡୁଗ୍ରୀ\ zie ମିଳା

ମିଲୁଗ୍ରୀ\ zie ମିଳିଯ୍ଗ୍ରୀ

ମିଲୁଗ୍ରୀ\ Kr.Ng. *pad, padde*; ook eigennaam. 5.

ମିଲୁଗ୍ରୀ\ eigennaam van een regentschap in de residentie Samarang,
en van de hoofdplaats. 8.

ମାହେ\ Kr.Ng. *hok, stal of kooi voor beesten.*

ମାହେନ୍ଦ୍ରାଜା\ Ng. — ମାହେନ୍ଦ୍ରାଜା\ Kr. *beesten in een hok drijven.* 22.

ମାହେନ୍ଦ୍ରି\ Kr.Ng. *de pees van een boog; en eigennaam van de rei bergen langs
het zuidelijk gedeelte van Java.* 25.

ମାହେନ୍ଦ୍ରି\ in een lange rei voortgaan, zich in de lengte uitstrekken.

ମାହେଯାତ୍ରାମ୍ବୁ\ zie ମିଯାତ୍ରା

ମାହେଯା\ Kw. *stralen werpen; de stralen der zon* (Het wordt verklaard door
ମାହେଯାଯା).

ମାହେଯା\ Kr.Ng. *het schijnend* (= ପାଇ\ en ପୁରୁଷୀ\). Het wordt
ook verklaard door ମାହେଯାଯା). 40.

ମାହେଯା\ Ng. (Kr. ମାହେଯା) *geel.*

ମାହେଯାମ୍ବୁ\ Ng. (Kr. ମାହେଯାମ୍ବୁ) *geel kopér.*

ମାହେଯା\ eigennaam van een plaats. 9.

ମାହେଯା\ zie ମାହେଯା

ମାହେଯା\ Kr.Ng. *roover* (M. **କିପ୍ଚୁ** *bedriegen, verschalken*). 35.

ମାହେଯା\ *op weg rooven.* ମାହେଯାମାନ୍ଦାଯା\ *die zamen rooven.* 35.

ମାହେଯାମାନ୍ଦାଯା\ wat door roover verkregen wordt. 34.

ମାହେଯାମାନ୍ଦା\ *beroofd worden.* 34.

ମାତ୍ରା ଯାହା \ zie ଯାହା \

ମାତ୍ରା ଥାହା \ Kr. Ng. een soort van spel met pitten van de Sawoe. 32.

ମାତ୍ରା ଯାପା \ zie ଯାପା \

ମାତ୍ରା \ Kw. 1°. = ମାତ୍ରା \ daad, verrigting (Sanscr. kârâ). Het wordt verklaard door ଯାମାତ୍ରାଯାମାତ୍ରା).

2°. = ମାତ୍ରା \ honing, en କିନ୍ଦିଯା \ zuiker.

(ମାତ୍ରା \ Ng. (ମାତ୍ରାତିଷ୍ଠା \ Kr. zaak, regtszaak, geding; stuk; artikel, hoofdstuk; aangaande, wat betreft (Ml. فرکار). ମାତ୍ରା (ମାତ୍ରା ଅନ୍ତିମାତ୍ରା) een weinig zaken hebben. 5. ଶିଖିଣି ଧାରଣା ମାତ୍ରାତିଷ୍ଠା \ indien er regtszaken van hen zijn. 36. ଆଚିନିଯୁକ୍ତାଯାମାତ୍ରା \ ମାତ୍ରାତିଷ୍ଠା \ oudsten vier stuks; d. i. vier oudsten. 9. ଉତ୍ତିଷ୍ଠାଦିମାତ୍ରା (ମାତ୍ରାତିଯାମାତ୍ରା) eenig berigt aangaande mijn zoon. 8.

ମାତ୍ରା \ Ng. ମାତ୍ରା \ Kr. achterblijven, overblijven, terugblijven; overblijfsel, overschat, achterstall. କିମାଯାମାତ୍ରା \ Kr. Aman bleef niet achter. 16. ମାତ୍ରା \ ଯାଚା \ କିମାଯାମାତ୍ରା \ blijf gij hier achter. 25. ମାତ୍ରା \ ଯାଚା \ କିମାଯାମାତ୍ରା \ Kr. het huis van Sajid Imram bleef over. 18, 19.

ମାତ୍ରା \ zie ମାତ୍ରା \

ମାତ୍ରା \ Ng. ମାତ୍ରା \ Kr. meaning, gissing, gedachte (Ml. كي). ଯାମାତ୍ରା \ Ng. ଯାମାତ୍ରା \ Kr. naar gissing, naar gedachte. 20.

ମାତ୍ରା \ ଯାମାତ୍ରା \ zie ଯାମାତ୍ରା \

ମୋହିଯିବୁ \ en ମୋହିବୁ \ zie ମୋହିବୁ \

(ମୋହିବୁ \ zie ମୋହ \

ମୋହାମ \ of (ମୋହ Ng. ମୋହାମିବୁ \ of (ମୋହିବୁ Kr. oorzaak, reden; omdat, dewijl (Ml. کارنا, Sanscr. Kârana of Karana). 24.

(ମୋହିବୁ Kr.Ng. een mand, korf (Ml. كرسي). 10.

ମୋହିଯିବୁ \ କିମିହିଯିବୁ \ of (ମୋହିଯିବୁ Kr.Ng. een kleine steen, keisteen. 23.

(ମୋହା Kw. rust, vrede, geluk, voorspoed. ମୋହାମିବୁ \ ମୋହାମିବୁ \ bezzende, dat het rijk van Mëndang *rust* zou genieten. 27.

(ମୋହି \ of ମୋହି \ Kw. bezigheid, werk (= ପାତାମିତା \ Sanscr. Kr̥ti, daad, verrigting).

ମୋହାମିତା \ zie ମୋହି \

ମୋହ \ zie ମୋହ \

(ମୋହିବୁ \ zie ମୋହ \

ମୋହିବୁ \ zie ମୋହିବୁ \

ମୋହା \ Kw. daad, werk; maken, doen, werken (Sanscr. Kârja). ମୋହା \

କିମିହିବୁ \ କିମିହିବୁ \ କିମିହିବୁ \ zijn werk en het werk van velen. 45.

କିମିହିବୁ \ gemaakt, geschapen. 43.

ମୋହିଯିବୁ \ of (ମୋହିଯିବୁ \ zie ମୋହିଯିବୁ \

କିମିହିଯିବୁ \ କିମିହିଯିବୁ Ng. କିମିହିବୁ \ କିମିହିବୁ Ng. zenden, verzenden

(Ml. کیرم). Zoo ମୋହିଯିବୁ \ 13.

ଶିଖିଷ୍ଟଣା Ng. ଶିଷ୍ଟଣା Kr. *doen zenden, verzenden.*

ଶାଖିଷ୍ଟଣା 12.

(ମୃତ୍ୟୁ Kr. Ng. *opstandeling, muiteeling.* 11.

ଫିଲ୍ଡ୍ Kr. Ng. *driftig, knorrig, gestreng.* 45.

ଅର୍ଥାଂ Ng. ଅର୍ଥାଂ Kr. *ontbreken, niet voorhanden zijn* (Ml. كورغ). 30a

ଅର୍ଥାଂ ଯଗନ୍ଧନା ଯାତ୍ରା ଦିନ୍ଦୁମ୍ବା ଦିନ୍ଦୁମ୍ବା dat niet *ontbreke* hun kleeding en voedsel (dat het hun niet ontbreke aan kleeding en voedsel). 15.

ପ୍ରାଚୀଯା ଦ୍ୱାରା zie ପ୍ରାଚୀଯା

ଅନ୍ତିମୀ 1°. Ng. (Kr. ପିତ୍ରୀ ଏବଂ ଅପାଯା) *grootvader, en in het algemeen een bloedverwant in het derde gelid: oudoom en kleinzoony; ook jongeling bij de vroegere Javanen.* 42 vlgg.

2°. Kw. *gij*, als men tot een meerdere spreekt (= ପିତ୍ରୀ).

ଅର୍ଥାଂ Kr. Ng. *damp, rook.* 39.

ଅର୍ଥାଂ ଦ୍ୱାରା *naar damp of rook gelijkend.*

ଅନ୍ତିମିଯା 1°. Ng. (Kr. ପିତ୍ରୀ) *voet, poot.*

2°. Kr. Ng. *een halve Djoeng.* ଅନ୍ତିମିଯିତିଯା *anderhalve Djoeng.* 8.

ଅନ୍ତାନାନ୍ଦିନୀ ଦ୍ୱାରା *eigenaam van een Chinees.* 9.

ଅନ୍ତାନ୍ତାନ୍ତା ଦ୍ୱାରା zie ଅନ୍ତାନ୍ତା

ଅନ୍ତାନ୍ତାନ୍ତା of ଅନ୍ତାନ୍ତାନ୍ତା Ar. Ml. *كعبَةُ اللَّهِ*, naam van den tempel te Mekka.

ଅନ୍ତାନ୍ତାନ୍ତା ଦ୍ୱାରା Ar. *كعبَةُ اللَّهِ, de Caba van Allah.* 24.

ଅନ୍ତାନ୍ତା Kr. h. (Kr. ଅନ୍ତାନ୍ତା Ng. ଅନ୍ତାନ୍ତା) *mannelijk, aan het mannelijk geslacht.* ଅନ୍ତାନ୍ତାନ୍ତା ଦ୍ୱାରା er kwam ter wereld *een (kind) van het mannelijk geslacht.* 8.

ମୋହିନୀ of ମୋହିନ୍ଦ୍ରିକ୍ଷାKw. ମୋହିନୀNg. ମୋହିନୀ ଯାତ୍ରାପ୍ରକାଶ୍ର. *gelijk, gelijk als, zoo als.* ମୋହିନୀହୁଣ୍ଡ୍ରିକ୍ଷା Kr. *gelijk een berg.* 40. ମୋହିନୀମାନ୍ଦ୍ରିକ୍ଷା Kr. *gelijk dit, aldus.* ମୋହିନୀତ୍ରିଭୂତିତ୍ରିଭୂତିନ୍ଦ୍ରିକ୍ଷା Ng. ମୋହିନୀତ୍ରିଭୂତିତ୍ରିଭୂତିନ୍ଦ୍ରିକ୍ଷା *zoo, zoodanig.* 30, 13, 35. ମୋହିନୀପ୍ରମାଦ୍ୟମାନ୍ଦ୍ରିକ୍ଷା Kr. *ik verwonder mij over zulk een begeerte van u.* 26. ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା *zoo als bij voorbeeld.* 32. ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା (Ng. କିମ୍ବିତ୍ରିଯା) *hoe? hoedenig?* 10.

ମୋହିନୀହୁଣ୍ଡ୍ରିକ୍ଷା Kw. *een paard* (Ml. କୁଡା).

ମୋହିନୀ Ng. କିମ୍ବିତ୍ରିଯା Kr. *iets volstrekt willen; het is volstrekt noodzakelijk.* 14, 42.

ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା Ng. ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା Kr. *het is volstrekt noodzakelijk een fakkel mee te nemen.* 42.

ମୋହିନୀ zie ମୋହିନୀ

ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା zie ମୋହିନୀ

ମୋହିନୀହୁଣ୍ଡ୍ରିକ୍ଷା zie ମୋହିନୀ

ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା zie ମୋହିନୀ

ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା zie ମୋହିନୀ

ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା ଏବଂ ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା zie ମୋହିନୀ

ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା Kw. *de hemel, het aitspansel (= ମୁହିନ୍ଦ୍ରିକ୍ଷା Sanscr. âkâsa, Ind. aether, de lucht).*

ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା zie ମୋହିନୀ

ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା Kr. (Ng. ମୋହିନୀ) *gaan, heengaen, weggaan, vertrekken; gang,*

vertrek (misschien van ମୋହିନୀ). ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା ଯାନ୍ତିକିଲିବିଲିନ୍ଦ୍ରିଯୁକ୍ତିକୁ

naar Samarang vertrekken (gaan). 5. ମୋହିନୀତ୍ରାନ୍ତିକ୍ଷା ଯାନ୍ତିକିଲିବିଲିନ୍ଦ୍ରିଯୁକ୍ତିକୁ

କିମ୍ବିତ୍ରିଯା *mijn vertrek van de stad Mesr.* 24.

ମୋହତ୍ୟାମ୍ବୁଦ୍ଧି \ zie ଯତ୍ୟାମ୍ବୁଦ୍ଧି \

ମୋହତ୍ୟାମ୍ବୁଦ୍ଧି \ zie ଯତ୍ୟାମ୍ବୁଦ୍ଧି \

ମୋହତ୍ୟାକ୍ରମୀ \ zie ଯତ୍ୟାକ୍ରମୀ \

ମୋହତ୍ୟାମ୍ବୁଦ୍ଧି \ zie ଯତ୍ୟାମ୍ବୁଦ୍ଧି \

ମୋହପ୍ରା \ of ମୋହା \ Kr.Ng. *ruw, ruig, grof, hard; ernstig* (M. *سُفْكَ*).

ମୋହପ୍ରା \ Kr.Ng. *te laat*. 21, 22. ମୋହପ୍ରା \ *te laat voor het bruiloftsfeest*. 6. ଯତ୍ୟାମ୍ବୁଦ୍ଧିଯତ୍ୟାମ୍ବୁଦ୍ଧି ଯତ୍ୟାମ୍ବୁଦ୍ଧି

ତୁମପ୍ରା \ *toen zij aan de put kwamen, mensen water putten* —

't was reeds te laat; d. w. z. *kwamen zij te laat, daar er geen mensen meer waren, die water putten.* 21.

କିମ୍ବୁଦ୍ଧି \ *eigennaam.* 42.

ମୋହକିମ୍ବୁଦ୍ଧି \ zie ଯତ୍ୟକିମ୍ବୁଦ୍ଧି \

ମୋହା \ zie ମୋହପ୍ରା \

କିମ୍ବିତା \ Kr.Ng. *links.*

କିମ୍ବିତା \ Kr.Ng. *naar den linker kant, links gaan; slinks handelen, kwaad doen.* ଯତ୍ୟକିମ୍ବିତା \ *een slinks hart.* 41, 43.

ମୋହା \ zie ମୋହପ୍ରା \

ମୋହାତ୍ୟା \ zie ମୋହା \

ମୋହା \ Kr. (Ng. ଯତ୍ୟା \) *vóór een naamwoord geplaatst, anders ଯତ୍ୟାମ୍ବୁଦ୍ଧି \ (Ng. ଯତ୍ୟାମ୍ବୁଦ୍ଧି \) *vier.* ମୋହାମ୍ବୁଦ୍ଧି \ *vier dagen.**

ମୋହା \ *veertig.* 21. ମୋହାମ୍ବୁଦ୍ଧି \ *vier stuks.* 9. ମୋହାମ୍ବୁଦ୍ଧି \ *veertien.* ମୋହାମ୍ବୁଦ୍ଧି \ *veertiéen dagen.* 5. ମୋହାମ୍ବୁଦ୍ଧି \ *veertiéen oudsten.* 10.

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ or ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ Ar. III. حیوان, *lewend wezen, dier.* —

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ zie ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ zie ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ zie ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ or ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ Kr.Ng. *magtig, vermogend, in staat; magt bezitten* (III. كوايس). 40.

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ Ng. ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ Kr. *in staat zijn, kunnen.* 53. ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ ନୀତିକୁଣ୍ଡଳା \ niet *in staat zijn om te openen.* 22.

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ zie ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ Kw. *alleen, slechts, maar* (Sanscr. kēwala).

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ Kr.Ng. *een heldere glans.*

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ *een regenboog.*

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ *de glans van een regenboog, weerglans.* 40.

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ 1°. Kr.Ng. *de tijd; tijdens, toen, wanneer* (Het wordt ook verklaard door ତିଥିମା \ III. ज्वा, Sanscr. kāla). ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ ତିଥିମା \ *toen 't op Woensdag was* (op Woensdag). 6. ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ ତିଥିମା \ *toen het zoo veel was, of tijdens zoo veel* (d. i. toen ter tijd). 22. ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ *toen hij ziek was.* 9. ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ *toen Adji Såkå naar Java ging.* 25.

2°. Kr.Ng. *een vogelnet, lokaas* (= କିଲ୍ପାଯାମ୍ବା \).

3°. eigennaam van een Batârâ (Het wordt verklaard door ଅତା \ ,

ଅତା \ en ଅତାମାତରମା \ als ook door ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \).

ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \ zie ମାତ୍ରାଯାମ୍ବା \

କୋଣାର୍କ Ng. (Kr. କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦିର) *verliezen, verlies, verloren* (Uit vergelijking van ଯାତାପା Ng. ଯାତାପା ମନ୍ଦିର Kr. *kwaad, slecht*, zou men kunnen vermoeden, dat କୋଣାର୍କ en କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦିର daarvan zijn afgeleid: waarschijnlijker komt het mij echter voor, dat କୋଣାର୍କ het Sanscr. khâla of khâlah, *laag, lager* is, en dat het Kr. କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦିର alleen in overeenstemming met ଯାତାପା en ଯାତାପା ମନ୍ଦିର daarvan is afgeleid). ହିନ୍ଦୁବାର୍ଷକ ନିଃଶ୍ଵର ଅଧିକାରୀ *verloren* is uw overeenkomst. 27.

မာမျိုး Ng. (Kr. မာမျိုးမျိုး) verliesen, voor een ander onderdoen.
အာမျိုး zie မျိုး

het Nederduitsche *kolnel*, *kolonel*. 11.

ମାସି ଏମାତ୍ରାଙ୍କ ଏବଂ ଏମାତ୍ରାଙ୍କ ଏବଂ ଏମାତ୍ରାଙ୍କ ଏବଂ ଏମାତ୍ରାଙ୍କ

ଅଣ୍ଟି Kr.Ng. *ezel* (Ml. ئەزەل). 20.

ଅଣ୍ଟିଙ୍ଗ Kr. Ng. *huid, vel, dop, schil, schors* (Ml. كولت). କାଳିଯାନ୍ତିଙ୍ଗ
ଲାଗ୍ନିଙ୍ଗ ମହିଳାଙ୍ଗ menschen van' natien met blank *vel*, d. i.
blanken. 37.

କୋଣାର୍କ \ zie କୋଣାର୍କ \

କାଣିଯାଙ୍କ \ zie ଶିଙ୍କ \

ମୋଟାପଣିକୁ \ en ମୋଟାପଣିକୁ \ zie ମୋଟାପଣିକୁ \

କାବ୍ୟମାଳା zie ଯାତ୍ରମାଳା

କାଣିକି ଯାଏ । zie ଯୁଗେ ।

କୋଣାର୍କ ମହାଦେଵ ମନ୍ଦିର

ଆମ୍ବାରୀ Ar. Ml. **ଫକ୍**, *ongeloovige, heiden* (al wie geen Mohammedaan is); *ongeloof, heidendom.* ଆମ୍ବାରୀରେ ଆମ୍ବାରୀ **ବେଳି** *velen waren de ongeloovi-*

gen; d. i. de meesten waren ongeloovigen. 17. සියාමාප්‍ර
ongeloovigen. 18.

କୋଟିଗ୍ରୀଯା \ of କୋଟିଗ୍ରୀଯା \ Ng. କୋଟିପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗ୍ରେ \ Md. (Kr. କୋଟିଗ୍ରୀ
ଯାନ୍ତିନି \) hoe? hoedanig? 3.

ମାୟତ୍ତଙ୍କାରୀ । zic ଯାଣି । II.

ମୋଯାଣ୍ଡିଯାଙ୍କୁ zie ପାଣ୍ଡିଙ୍କୁ

ମୋହାର୍ବି (Kr. (Ng. ນົກ້າມຸງ) paard (S. MI. كفل, vaartuig, schip).

ကျမှုတေသနပန်း paard rijden. 4. မြတ်ပန်း^၁ een hengst. 9.

کمال Kr.Ng. *opperhoofd, overste* (Ml. **کمال**, *hoofd, opperhoofd*; Sanscr.

kapala, bekkeneel, hersenpan).

KR. NG. Kr.Ng. een soort van dobbelspel met duiten onder de gemeene Javanen. 32.

କାହିଁ zie ହିଁ

كُنْج Ng. **كُنْج** Kr. *omringd, omsingeld, ingesloten; kring, omtrek*
 (ML. كُنْج).

ஓம்பு^{Ng.} ஓம்பு^{Kr.} *omsingelen, insluiten.* மான்மீம்பு[\] *omsingeld worden.* 16.

ଅବିଷ୍ଟି, en ଅବ୍ୟକ୍ତି, zie ବ୍ୟକ୍ତି.

କୀଣିଅଙ୍ଗ Kr. (Ng. ତାତିଅଙ୍ଗ) *weinig, weinige.* 4, 17, 35. **କାଣିଅଙ୍ଗ** *een weinig;* b. v. **(ପ୍ରଣାମିଯାମନିଅଙ୍ଗ)** *een weinig zaken.* 5. **କାଣିଯାନିଅଙ୍ଗ** *een weinig tijding.* 8.

କଣ୍ଠ ଅଳ୍ପ ଅନ୍ତର୍ଗୁଡ଼ୀ Kr.Ng. onkwetsbaar.

မောက်များ၏ အနေများ၏ onkwetsbaarheid, onkwetsbaar zijn, een harden huid hebben. Zoo မောက်များ၏ အနေများ၏ 42.

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ zie ଯାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ ଏହାକିମ୍ବାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ Kr.Ng. op eenigen afstand volgen. 35.

ଦିଲ୍ଲିତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ ଏହାକିମ୍ବାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ zij moeten op eenigen afstand gevolgd worden. 35.

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ Kw. gehoorzaam, onderdanig. 42.

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ or ଦିଲ୍ଲିତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ Kr.Ng. gehoorzaam zijn.

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ Kr.Ng. 1°. sluier, hoofddeksel. 45. — 2°. dikke oogleden. — 3°. op naam van een ander iets doen.

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ zie ଯାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ en ମାଧ୍ୟମ୍ୟୁ \

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ zie ଯାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ Ng. ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ Kr. hout, boom (Ml. كايو).
କାଇୟୁ

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ or କାଇୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ Ng. କାଇୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ Kr. geboomte. 39.

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ zie ଯାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ zie ଯାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ zie ଯାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ zie ଯାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ kommandeur. 11.

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ kommandant. 13.
କମିରି

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ Ng. een kleine ronde vrucht, met een harde schil, die de Javanen tot spelen gebruiken (Ml. كمیری). ଯାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ met Kemiris spelen. 32.

ଅଳ୍ପାଧିକାନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ Ar. Ml. خميس, benaming van den vijfden dag der week. 6.

ଦିଲ୍ଲିତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ Ng. ଦିଲ୍ଲିତିଷ୍ଠିତ୍ୟୁ \ Kr. Donderdag.

ଓଡ଼ିଆ କମିଷନ୍ ଅଧିକୃତ୍ବୀ ହେତୁ Nederduitsche *Kommissaris*. 11.

ଓଡ଼ିଆ କମିଷନ୍ ଅଧିକୃତ୍ବୀ ହେତୁ ଦେଖିବୁରୁଁ

ଓଡ଼ିଆ ଅଧିକୃତ୍ବୀ ହେତୁ ଏକାଟିକିମାନୀ ଅଧିକୃତ୍ବୀ ହେତୁ Kr. (Ng. କମିଷନ୍ ଅଧିକୃତ୍ବୀ Kw. କମିଷନ୍ ଅଧିକୃତ୍ବୀ)

alone, slechts, maar. 20, 23.

ଓଡ଼ିଆ ପାତା ହେତୁ ଦେଖିବୁରୁଁ

ଓଡ଼ିଆ ପାତା ହେତୁ Kr. Ng. de plank, waarop het Javaansche papier bereid wordt. 10.

ଓଡ଼ିଆ Kr. Ng. wasscher. 43.

ଓଡ଼ିଆ linnen wasschen.

ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ Kr. Ng. zich groot voordoen; trotsch, eerzuchtig. 43.

ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ Kr. Ng. verschrikken, ontstellen. 18, 22.

ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ ଦେଖିବୁଁ

ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ ଦେଖିବୁଁ

ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ Ng. (Kr. କାନ୍ତିଯାନା) *buffel* (Ml. بُر). 29, 42.

ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ ଦେଖିବୁଁ

ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ of ଓଡ଼ିଆ Ar. Ml. خبر, berigt, tijding, nieuwstijding. 11.

ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ Ng. (ook କାନ୍ତିଯାନା en କାନ୍ତିଯାନା Ng.; Kr. ତୁମିଲାଲୀ ହେତୁ Kr. Ng. سیଳାହେତୁ) *snel, vlug, spoedig, gauw, میلیଲାଲୀ* vlug geschieden, d. i. vlug, gauw. 22.

ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ ଦେଖିବୁଁ

ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ ଦେଖିବୁଁ

ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ ଦେଖିବୁଁ en ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ ଦେଖିବୁଁ zie ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ

ଓଡ଼ିଆ ହେତୁ Kr. Ng. honderdduizend. ହଜାରିଛି = ହଜାରିଛି

କୋଟି Ng. କାନ୍ତିଆ Kr. *verschansing*, *vesting*, *burgt*, *stad*, *hoofdplaats*
 (= ଶତାଧର୍ମୀ ଏବଂ ମାଯାଶତାଧର୍ମୀ ଗ୍ରୂ ମୀ. **କୁତ୍**; Sanscr. *koeta* ଏବଂ
kôta, *een vesting*). 16. ଦୀପାଳା ଅନ୍ତିମିଆ **ଦିଗ୍ବିଜ୍ଞାନ** *digbt bij de hoofd-
 plaats (stad)*. 7.

ଅନ୍ତରେ ଏବଂ ଯାହାକୁ Kr.Ng. (doch wordt ଏହାକୁ zelden in Kr., en ଯାହାକୁ
zelden in Ng. gebruikt; Ng. ଯାଏବା) betrekkelijk voornaamwoord: *die*,
dat, *welke*, *hetwelk*; *hetgeen*; en bepalend lidwoord: *de*, *het*.
ଯାଏବା ଯିବା ଏହାକୁ ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ ବ୍ୟାପକ ହୋଇଥାଏବା ହୋଇଥାଏବା
hoeveel is het rijstveld, *dat* gjij
bearbeidt. 3. ଏହାକୁ ଯାଏବା, of ଯାହାକୁ ଯାଏବା, *de* moeder; d. i. *mijn*,
onze, *uw*, *zijn*, *haar* of *hun* moeder. 19. ଯାହାକୁ ମାଣ୍ଡାଫ୍ଲ୍ୟୁ
hetgeen geplant wordt, *het* geplante. 3. ଯାହାକୁ ଯିବା ଏହାକୁ
naast zijn. 29 (in Ngoko).

မျှန်များ၊ ရှေ့သမားများ၊ ရထ်များ၊ en ရှေ့သမား
 များ zie မားများ၊
 ယောက်၊ en ရှေ့ယောက်၊ zie ယောက်၊
 ယောက်၊ zie ယောက်

မူအင်းKr. (Ng. နှိမ်သူ) bereikt, geraakt, getroffen worden; kunnen, mogelijk zijn. **မူအင်းအပို့**ဟရမာသည်။ *hij moet onderworpen worden aan een eed.* 35, 36. **မူဘာသောက်မူနှိမ်အာင်မျှ** *het kan niet bepaald worden.* 3.

मा॒ न॒ ओ॑ क्वा॒ क्वा॑ Kw. aanstands (= क्वामा॒ न॒ ए॑ अ॒ क्वा॑). 71?

விலை I. Ng. விலையென்று Kr. விலையென்று Kr. Ng. eigenlijk; geschieden, gebeuren,

မြတ် Kr. Ng. *wegens*, *door*, *van*. အာရုံးမြတ်သူမျှ၏
ယုံကြည်။ *verdeeld worden van (of door) het kind van een*

¶ **¶** **¶** Kr.Ng. 1°. uit hoofde dat, doordien, dewijl, daar. 21, 22,
26, 27 en elders.

2º. dan, voorts, nu. 15, 20, 21, 29, 30. Zie ook **ଶାଖାତ୍ମକାରୀ**,
en **ଶାଖାତ୍ମକାରୀ** onder **ଶାଖା** en **ଶାଖା**.

IIº. 美 gew. 美 K. *voortreffelijk, uitmuntend, fraai, schoon;*

ଯାଦିପାଣୀ Kr.Ng. titel van een regent, *landdrost*, en van den hoofdregent of *rijksbestierder* (eigenlijk *voortreffelijk heer*; MI. ادفات).
Zoo ହାନ୍ତିକାର୍ତ୍ତାର-ଗାଦିଯ ଫିରମୁ (ଅନ୍ତିମି ଗର୍ଭିତ୍ତା) ୧୦. ହାନ୍ତିକାର୍ତ୍ତାର୍ ପାଦିଯ ଫିରମୁ କାର୍ତ୍ତିକାର୍ତ୍ତା ୧୩.

၁၃၁ zie ၁၃၁

မြတ်သူ gew. ယာရုန္တူ Ng. (Kr. အိုဘိုး of အိုဘေး) *afgelegen, ver; verte, afstand* (M. جاوة). 33, 45. ယာရုန္တူရုန္တာလီကာလီ၊ အာရိယီယယ်မြှေး *de verre afstand van de riksstad Mesr van Midian.* 25.

an̄gama & Kw. *vuur* (Sansk. *dahana*).

କିମ୍ବା କିମ୍ବା \ zie କିମ୍ବା କିମ୍ବା \

မာရိမာ en **မာရိမာ၏** Kr.Ng. zich met de zaken van een ander bemoeien. 43.

ପ୍ରକାଶ \ zie ମି \ I.

Kw. 1º. *een wilde buffel*; — 2º. *een donkere wolk*; — 3º. *opvijzelen, vleijen* (= விழுதுவு, விளக்குவது, எடுத்துவது, எடுத்துப் போன்று).

ଯାତ୍ରାପୁଣ୍ୟ eigennaam. 36.

ଦିନ Ng. ଦିନ Kr. dag (Het wordt ook verklaard door ଦିନ)

en ଦିନିଦିପ୍ପା । Sanscr. dina, een dag). ପାହିପୁଷ୍ପିଣ୍ଠିଙ୍ଗ୍ରେତିକୁ ବେରିଟିଗ ଦିନାମିତିକୁ । Donderdag. 7.

၁၂၁၃ zie ၂၇၁ I.

အနေများ of အိမ်များ Ng. အမှုမှုသများ of အိမ်မှုသများ Kr. zich aankleeden, gereed maken (ML. نہاد, sieraden, versierselen, tooi).

ଯାହୁମ୍ବା\Ng. ଯାତ୍ରାବ୍ୟକ୍ଷମ୍ବା\Kr. in gereedheid gebracht;
goederen. ପାଚିଯାହୁମ୍ବା\Ng. ପାଚିଯାତ୍ରାବ୍ୟକ୍ଷମ୍ବା\Kr. eenig
goed. 34.

ଯିଏତ୍ୟନ୍ତାମ୍ବୁଦ୍ଧି । zie ଯାହିଁ, onder ଯାହିଁ, I.

ଯାଏଇବୁ \ zie ଯାଇବୁ \

ଜିକ୍ଷାପ୍ରାୟ, zic ଜିପ୍ରାୟ,

۱۷۹۲ Ar. می، دنیا، deze wereld, de goederen dezer wereld. 43.

ウニ Kr.Ng. bij icmand inwonen.

ഏ നീ ചെ ത മാ \ Ng. ഏ നീ ചെ ത മാ \ Kr. 1°. ergens indoen wonen. --

ତୁମ୍ହାରୀ, zie ଯି, I^o.

ਅਗੁ ਵਾਨ ਕਰ. (Ng. ອັກົນ ວຳ ອຳ ປົ) *leugen, liegen.* Ook eigenaam. 25, 28.

ଭୟାବାନିଯାଁ eigennaam. 7.

යාගාහා දිගාහා of (යාගා Kw. *bedaard, geduldig; bedaardheid* (= වැඩා))

۷۷۳۰ Kr.Ng. zonde, misdrijf, misdaad (ML. دهak).

ముఖ్యమై Kr.Ng. *ondeugd, ondeugend* (zamengesteld uit het Sanscr. *doer,*

kwaad, en sīla, aard, natuur). କ୍ଵାଦ ଏଣ୍ ଶିଳା Ng. ନିଯମ ଏଣ୍ ଶିଳା

Ng of *Ng* Kr.Ng. naam van een struikgewas, dat wrange vruchten draagt. 45. — Ook naam van een dorp. 7.

ରଙ୍ଗ Ar. Ml. **رُنْج**, *rang, rang van eer of aanzien; voorspoed, geluk.* 43.

جَعْلَةً \ Ar. جَعْلَةً, *gezin.* 42.

अङ्गम् Kw. *gevaar in een bosch* (Het wordt verklaard door *अङ्गम्* en het Sanscr. *dîrga* beteekent *lang*; *doerga* daarentegen beteekent *slecht te naderen, ontoegankelijk, slecht om door te komen, van een moeileijken weg*, b. v. door een woud; Jav. *अङ्गम्* Kw. = *मुक्तिमाला*). 45.

bezitten \Kw. in eigendom hebben, bezitten.

daer Ng. *dadelijk*, *daarna*. — *waer* Kr. Ng. *onophoudelijk voortgaan*,
zonder ophouden; aanhouwend kwaad doen. 44.

ஏஞ்சி Ng. ஏயாற்றி Kr. nog niet; b. v. ஏயாற்றின்னையென்று nog niet ten
einde zijn. 67. வாய்ந்தா Ng. வாற்யாற்றியென்று Kr. alvo-
rens, voordat. 13, 44.

ଏହାଙ୍କ ଅନେକ Ng. ik (Zie over het gebruik van dit voornaamwoord de Spraakkunst). 63, 67. ଯାହାଙ୍କିମାତ୍ରାଙ୍କ ik bezoldig. ୩୦

ଅହି \Kw. toen, wanneer, ten tijde (= ଏହା ଏହା ଘର୍ତ୍ତାଙ୍କା).

၁၀။ Md. (Kr. ဘုရားမာယျော်၊ Ng. ရဟန်ရတော် en မြှေး) *gij,*
u, uw, 20, 22, 26.

ယାଣିବା z. v. a. het vorige. Van hier ହେଲ୍‌ବାଣିବା zie ହେଲ୍.

IIº. ദിഹാ gew. ധാ ദിഹാ Kr. h. (Kr. ദിഹാ ന്തുമ്പ്) Ng. ദിഹത്ത് Kr.Ng. ദിഹാ (ധാന്ത്) het spreken; wat iemand zegt, zijn woorden; last, bevel. — ദിഹാ of ദിഹാ al wat gij beveelt! ധാ (പ്രശ്നി ട്രാഷാ ധിഹാ) de krijgslieden zeiden: »Al wat gjij beveelt!» 16.

မာနိုက် Kr. h. zeggen, spreken; bevelen, gelasten. 18, 19, 22.

ପଦ୍ମକିରଣ Kr. h. woord, gezegde, rede; bevel. 40.

விட்டான மாற்ற வா Ng. விட்டான மாற்ற வரு Kr. gelasten, laten doen, evelen (van een aanzienlijk persoon gesproken). 26, 28.

ကျမှုKr. h. (Ng. ပျမှုမျှ Kr.Ng. နိုပါန်) *toorn, gramschap* (Het wordt behalven door ပျမှုမျှ ook verklaard door အာရာဏ္ဏလွှာမျှ
S. Ml. ကွဲ, *mismoedigheid, droefheid; Sanscr. doekha, moeilijk-
heid, droefheid).*

ஏய் Ng. ஏய்ய க்ர. iets of iemand niet zijn. 41, 42. ஏய்யெட்டு

କିମ୍ବା ଯାଏ ତାଙ୍କି indien het niet mijn Heer zelf is. 28.

aanwijzing, Kr. *aanwijing*, *teregtwijzing*.

၁၂၃ ရှေ့သမဂ္ဂ၏ Ng. မြို့သမဂ္ဂ၏ Kr. *aanwijzen, aanwijzing*
doen; teregtwijzen, onderrigen. ၂၀.

ଯେତ୍ୟାମା-ଯେତ୍ୟା \ zie ହି \ I°.

မာမူဒေသ။ en မာမူဒေသနှင့်မျှ။ zie ၃၅, I°.

မာမျှ။ zie ၃၅, I°.

မာစော။ Kw. strijd, twist. 29.

(ပြ) မာစော။ Kr. Ng. naam van een Pandāpā op de Aloenaloeen, waar tweemaal in de week regtsitting gehouden wordt: *de regtbank van den Vorst.* 30, 36.

မာတော်။ zie ၂၉၄။

မာလုံ။ Kr. (Ng. ပျော်။) in de zamenstelling met een ander telwoord of vóór een naamwoord geplaatst, anders မာမူဒေသ၊ *tien* (Sanscr. dasa).

ပျော်မာမူဒေသ၊ မာလုံမာမူဒေသ။ dit zijn de *tien* benamingen van water. 39.

မာပါ။ ယော်၊ *twintig*. မာယာမူလုံ၊ *veertig*. မိုးယာမူလုံ၊ *tien* mensen. 4.

မုန်။ Ng. (Kr. ပျော်မူလုံ။) *dorp* (Ml. سُيْدَ، Het wordt ook verklaard door မြေးရှားမူလုံ။ Sanscr. dêsa, een oord, een streek). မာမူဒေသ၊ မာလုံမာမူဒေသ၊ *een dorp, twee dorpen.* 27. မုန်သမီးမာမုန်၊ *het een of ander dorp.* 29.

မုန်သမာ။ Kr. Ng. *zonde, misdrijf, misdaad* (Ml. سُوْدَ، Sanscr. dôsa).

မုန်သမူလုံ။ *zondig, misdadig.* မိုးယာမုန်သမူလုံ။ *zondaar, misdadiger.*

မုန်သမူလုံ။ zie မုန်သမာ။

မှုမုန်။ Ng. (Kr. ဓာတ်သု။) *bezitten, hebben.* မှုမုန်သမူလုံ။ *kinderen hebben.* 3. မှုမုန်ဘဏ်။ *te doen* (bezighed, drukte,) *hebben;* d. w. z. een bruiloftsfeest te geven hebben. 5. မှုမုန်သမီးမီး။ မှုမုန်သမီးမီး။ မှုမုန်သမီးမီး။ မှုမုန်သမီးမီး။ *ik heb thans een voorzag aan u.* 15.

శ్రీయామ్మా^{Ng.} (Kr. శ్రీయామ్మా, Kr. h. అంతమ్మె) *bezitting, eigendom.* శ్రీయామ్మా *mijn eigendom.* 27. శ్రీయామ్మాటించు
యీఅంస్తియ్యా *het eigendom van den vinder.* 30.

శ్రీయా^{Kw.} *een god, godheid* (Sanscr. dēwa, Ml. دیو).

శ్రీయామ్మా *een godin; en voorzetsel of cereftiel vóór namen van
vrouwen van hoogen rang* (Sanscr. dēwi, Ml. دیوی); b. v.
శ్రీయామ్మాయుట్లు^{Ng.} 20.

శ్రీయామ్మా *zie శ్రీయా*

యామ్మిణ్ణా^{Md.} 1°. (Kr. Ng. వింటి) *gematigd, middelmatig.*

2°. (Ng. యామ్మి, Kr. యామ్మి) *juist, op het oogenblik.*

3°. (Ng. యామ్మా, en యామ్మా, Kr. యామ్మి, Kr. h. యామ్మాణా) *komaan! welaan!* 22, 23. యామ్మిణ్ణయించుచ్చి^{Ng.} *komaan! volg
mij achterna!* 20.

శ్రీయామ్మా^{Ng.} *verkoopen.* 41.

యామ్ము^{Kr.} (Ng. వింటి) *nacht.* యీమామ్ముమ్ము^{Ng.} *elken nacht.* 16. శాఖ
షి కాటుంచుమ్ముపుర్ణా^{Ng.} *koning Pirangon sliep 's nachts' (of 'op een
nacht).* 18.

శ్రీయు^{Kw.} *zien.*

యాయమ్మా^{Ng.} (Kr. వింటి) *weg* (Ml. جالن). 20, 33. యాయియియియ
యమ్మా^{Ng.} *onder weg.* 33. శృంగారామ్మియియమ్మా^{Ng.} *het beschermen
der wegen.* 4.

యియమ్మా^{Kr.} (Ng. యియియి) *Javaansch papier, dat van de schors van de*

Gloegoe bereid wordt. 10.

مُحَمَّد Ar. Ml. مُحَمَّد، naam van de twaalfde maand van het
Mohammedaansche jaar. 6.

۴۳. Ar. ملیل دلیل, *wegwijzer, gids; de Koran.*

କ୍ରିଏଟି Kr. h. (Kr. କ୍ରିଏଟି Ng. କ୍ରିଏଟି) huis, woning van een
aanzienlijke, vorstelijk paleis; en alles wat den vorst toebehoort. 28.

ଯେହାତ୍ତିପୁଣ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିରୁଁ ten huize van den Heer Resident. 5.

ଶିଳ୍ପାଚିନ୍ତାରୁଷୀ, het rijk van *den vorst*. 9. — ପାଣ୍ଡିକ୍ଷିଯନ୍ତରୁଷୀ,

wordt als voornw. van den tweeden persoon gebruikt, doch wordt alleen gerigt tot prinsen van den bloede of anderen, die de hoogste ambten bekleeden: *gij*, u. ගැඹාජායාභාජා is de hoogste uitdrukking, die men voor den tweeden persoon in het Javaansch gebruiken kan, en wordt bij uitsluiting tot den vorst gerigt, of somtijds ook tot den prins, die in rang op den vorst volgt. — Achter een naamwoord, om het bezittelijk voornaamwoord *uw* uit te drukken, wordt in plaats van ගැඹාජායාභාජා en ගැඹාජායාභාජා enkel ගැඹාජා gebruikt; b. v. ගුම්බූයාභාජාදීජා deze droom van *Uw Majesteit*. 19. — ගිජායාභාජාKr. (ook ගිජාජිජාජාKr.; Ng. ගිජාජාජා) in, binnen. ගිජායාභාජාජා in den brief. 13. ගිජායාභාජාජාජා binnen twee maanden. 36.

ମହାରାଜା Kw. 1º. de zon (= ମୁଖ୍ୟମନୀୟ). — 2º. een vorst (= ଶାଶ୍ଵତ).

3°. *een olifant* (= ənəlfənt) — Het wordt ook verklaard door ənəlfənt.

ବିଜ୍ଞାନ୍ୟାମ୍ ଯାହା ଯାହା ତୁମେ ତୁମେ ଗିରିଧରୀ ଯାହା ଯାହା ଏଣ୍ୟାମ୍ ଏଣ୍ୟାମ୍

ନ୍ୟାମ୍ — Sanscr. dīpa, *schijnen, lichten, een lamp*).

କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା eigennaam. 11.

କିମ୍ବା zie କିମ୍ବା I°.

ଯାହା 1°. Kr.Ng. *winst, voordeel*. — 2°. z. v. a. ଯାହା ଯାହା — 3°. Kw. *een*

Waringinboom voor de woning van een regent of de Kraton van een vorst

(Het wordt verklaard door ଦାଜାମ୍ — Sanscr. dâja, *geven, gift*).

ଯାହା ଯାହା of ଯାହା ଯାହା Kr. (Ng. ଯାହା ଯାହା) *al, alles, alle, geheel*.

ଯାହା ଯାହା ଯାହା ଯାହା *al mijn vee*. 23. ଯାହା ଯାହା ଯାହା *alle*

straten. 16. କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା
zijn tulband was nog niet geheel uitgerold. 27.

କିମ୍ବା ଯାହା Kr.Ng. *te veel van iemand vergen, onbarmhartig, meedoogenloos zijn*. 42.

କିମ୍ବା କିମ୍ବା or କିମ୍ବା କିମ୍ବା Ar. କ୍ଷୁଦ୍ର, *bloedprijs; de onkosten voor de genezing van een zieke; een boete of verwijzing tot de betaling der onkosten voor de geneesmiddelen* (Het wordt ook verklaard door କାପାଯାମ୍). 30.

କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର Kr.Ng. *deelen, verdeelen, uitdeelen*.

କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର *deel, aandeel*.

କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର *aandeel, gedeelte*. 4.

କାରିପାକାରି Kr. (Ng. କାରିପାକାରି) *doen, handelen, werken, maken, veraardigen; werk, verrigting*. କାରିପାକାରି କାରିପାକାରି କାରିପାକାରି କାରିପାକାରି
କାରିପାକାରି *thans kan hij geen kwaad meer doen*. 12. କାରି

ခါပါပါတာဆု။ een chronogramma maken. 25. မဲမို့ယာယာမျှနှင့်နှင့်
zij moet zamen een contract maken. 37. ယမို့ပို့ယာမျှနှင့်အကျ
ပီ့ယာယု။ het doen (het werk, de bezigheid) van die twee dochters. 20. —
အာယာမြိုပု။ of ပို့မူမြိုပု။ gemaakt, tot iets gemaakt worden,
tot iets verstreken. 21. အာယာမြိုမှုအံ့။ afgedaan, afgemaakt worden. 36.
မို့မှုမှုမြိုပု။ wat er gemaakt (opgemaakt) is. 37. — Ook
မို့မြိုပု။ gemaakt worden, in Madyå, 25.

ပယမြိုမျှ။ Kr. (Ng. ପାତ୍ରଧ୍ୟାଯାମ୍ଭ୍ର) arbeid, werk, bezig-
heid, bedrijf. 3, 24.

ဖျော်။ zie ဖျော်။

ပါမ်း။ Kr. Ng. een dorpshoofd, dat hoofden van kleinere dorpen (*Bekel's*)
onder zich heeft (Ml. مَعْدُو). 5.

ဖျော်။ Ng. ဖျော်။ Kr. I. gissen, vermoeden, denken, meenen. Zoo ဖျော်။
en ဖျော်။ 44. — ဖျော်ဖျော်။ en ဖျော်ဖျော်။ heen en weer gissen.
II. ဖျော်။ en gew. ဖျော်။ Kr. (Ng. ଅନ୍ତର୍ଗତ କାମ୍ପାର୍କ୍) en ဖିଣାମ୍ଭ୍ର) iets, b. v. een plaats, bereiken; tot aan toe. 28. မာဦးဖျော်ဖျော်။
toen zij de put bereikten (aan de put *kwamee*). 21. ပବା-ପ୍ରାଣୀ
ဖျေ୍ରାଜିଷ୍ଠିଯମାନିପୁଣ୍ୟାତିକ୍) mîjn reis tot aan Prânârâkâ toe. 7.

မေတ်။ Ng. (Kr. କ୍ରେଚି) handel, koophandel (Ml. تجارت). ရုပ်သမဂ္ဂ။
handelaar, koopman. ပବାର୍ଥଯାତା။ met koopmanschap reizen, koop-
handel drijven. ရုပ်သିବିଜ୍ୟଯାତ୍ରାକାରୀ။ hoe veel zijn de
menschen, als zij met koophandel reizen? 4. ပବାର୍ଥଯାତା။
het reizen der kooplieden. 3.

၁၅။ I^o. Kr. (Ng. သူရတယ်) een wijl tijds, lang duren (Het wordt behalven door ဘုရတယ် ook door ပေတယ် verklaard). မြန်မာစိတယ်၊ het duurde niet lang, niet lang daarna. 59. မာယ်ယတယ်။ een wijl en nog een wijl tijds, na eenigen tijd. 29.

II°. Kr. h. (Kr. အေရမာယ် Ng. အေရမာယ်) vragen. ယင့်ကိုဘမာန်မာယ်မာတေသာပါ။ gij vraagt naar mijn naam. 24.

III°. Kw. de bloem van den Arenboom.

မျမှော် Ar. Ml. مَلِعَ، gebed; bidden.

၁၆။ Kr.Ng. een zekere maat rijst, zoo veel als twintig menschen op eenmaal verzadigen kan. ယအိပ္ပသုမာယ်။ 40 Dangan's. 5.

၁၇။ Kr.Ng. buitengewoon, buitengemeen. 22.

၁၈။ en ၁၉။ မာယ်ယတယ်။ zie ၁၇။

အာ

၁၀။ I^o. Kw. gij (= မျှော်) — Het wordt ook verklaard door မှုရမာယ်။ 105.

Zoo ook မျှော်။ 107.

II°. Kr.Ng. een demonstrative partikel, die men op verschillende wijzen vertalen kan; b. v. အာသာအာ၊ zoals namelijk; zoals bij voorbeeld. 32. မာမေးအာ၊ dat toch niet. 41.

၁၁။ Kw. zekerlijk, vast; oprecht.

၁၂။ Kr.Ng. gehoorzaam zijn, gehoorzamen (vrg. မြန်မာရယ်အာ၊ မြန်မာ၊ van ရယ်). ယခါမြို့ဟာများမြို့နှုန်းမြို့မြို့အာ၊ မြို့နှုန်းမြို့မြို့အာ၊ voorzeker ik gehoorzaam u. 15.

କାହାରୁ Kr.Ng. jaatr (Ml. قاہن). ଅବିଷିକ୍ତିବାନୁଗ୍ରହୀଙ୍କୁ twaalf
jaar. 22. କାହାରୁ ଏଣ୍ଟିରୁ het jaar Bé. 4.

କୋ ଜୀବା କୋ \ Kw. onderhoorigheid. କୋ ଜୀବ କୋ \ ଯୁଦ୍ଧ ପିଣ୍ଡିଯା\
al de onderhoorigheden van het eiland Java. 11.

အေမျှ၏ en မေအေမျှ၏ Kw. *neen*, *niet* (= မျှမှုသာ၏ en မျှမှုများ). 42, 43. —
ယာနအေမျှမှုသာ၏ Ng. zie မျှမှုသာ၏
အေမျှ၏ Kr.Ng. zonder. 25, 41.

မြတ်သူမျှ၊ မြတ်သူမျှ gew. ယာရမျွေးမျှ K.w. zien, gewaarworden.
မြတ်သူမျှ Ng. (Kr. ദാനിയാലു) gezien, wat gezien wordt,
zigtbaar; gezien worden, verschijnen. မြတ်သူမျှ အပါန်ကို
ယာမျှ indien hij uit de verte gezien wordt. 40. မြတ်သူမြတ်သူ
မြတ်သူမြတ်သူ zoo kwam het voor. (eig. het gezien worden
er van was) in den droom. 19.

Kr.Ng. *schade, verlies, nadeel.* 44.

ନେବା Ng. (Kr. ନେବି ଏମ୍ବା) planten; aanstellen.

Kr. **Ng.** 1°. *hulp, bijstand; bijstaan.* 7.

2°. beweging van het lichaam; zich in beweging zetten.

3o. houding, gedrag (= *quintet*).

ବ୍ୟାନ କ୍ଷେତ୍ର zie ପିଲ୍ଲା

କିମ୍ବା \ zie କିମ୍ବା \

ଶ୍ରୀମଦ୍- zie ଶ୍ରୀମଦ୍-

କ୍ଷାଣ୍ମି Kw. een voegwoord, waarvan mij de ware beteekenis niet volkommen zeker is. Men kan het *desgelijks* of *niet minder* vertalen. (Misschien is het samengesteld uit **କ୍ଷା** en het Sanscr. voegwoord **ମି**). Ook **ଶାକ୍ଷାଣ୍ମି**, 42.

asj ann Kr.Ng. laag, asdeeling, verdieping.

၁၇၂။ ၁၇၃။ Kr.Ng. tegenlopen, aanstoten, aanronden. 44.

ନୋହିଲା Kr. (Ng. ନୋହିଲା) plant; het planten. **ନୋହିଲୁଗ୍ରା** veldge-
wassen, veldvruchten. 38,

மலை^க Kr. (Ng. மலை) planten, aanstellen. மாண்பும்
geplant. 3.

କୀଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍, zie କୀଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍

Iº. Kw. *en*, *niet*, *benevens* (Het wordt verklaard door ଏଣ୍ଟିଲ୍ଯୁ
en ଏପରୀ). 41.

II. အန် \ gew. မာဏ။ Kr. Ng. aanbod, aanbieding; voorstel, voorsteling; wat men tot iemand zegt, betuiging. ဟာဏ်ပရောဂျာ။
aanbieding van verzoeken. 12. ဟာဏ်မျှပရောဂျာ၏မင်္ဂလာဒုရာ ယို့မေးစီးတို့၏။ mijn oprochte betuiging aan Grootvader is . . . 15.
ဟာဏ်ရီယံမြို့ပရောဂျာ၏မြို့၏။ toen zeide de Patih: » Het
»zij zoo.” 27.

ବାଣୀ zeggen, spreken. 19, 23. ଯାହା ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା,
de krijgslieden zeiden: »Al wat gij beveelt." 16. ବାଣୀ ଯାଣିଯ
କିମି ପିତିଗାନ୍ଧିକାରୀ hij zeide tot den Patih van Mendang. 26. — Zoo dok
ଯାହାଙ୍କି (Kr.) ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ପାଇଁ ଅଛି ଯାହାଙ୍କି de vier
sterrewichelaars zeiden. 19.

ମାତ୍ରା \ or ook ମାଯାର୍ଥା \ aangeboden, voorgesteld worden. ଯାହା
 କାହିଁ ପୁଣ୍ୟକାଳୀତା \ toen hij den vorst aangeboden (voorgesteld) wierd. 26.
 ମାଯାର୍ଥାଯିବା ଧ୍ୟାନ୍ୟାମିତି \ het hooge geregt voorgesteld (voor het
 hooge geregt gebracht) worden. 34, 37. ମାତ୍ରାଯାବାଚ୍ଛିଯିତିମାତ୍ରା \
 hij (de brief) worde aangeboden (overhandigd) aan mijn Vader. 6.
 ମାଯାର୍ଥାଯାବିଷ୍ଟିମାତ୍ରାଯାବାଚ୍ଛି \ hij (de brief) worde aan-
 geboden aan den Raden Adipati. 9.

ବ୍ୟାକ୍ ନିଁ *iemand iets aanbieden, voorstellen, tot iets uitnodigen*
ବ୍ୟାବ୍ୟାକ୍ ରିବ୍ୟୁତ୍ସାହ୍ମୀ *ik stel u voor het zamen te doen.* 4.—
ବ୍ୟାକ୍ ରିପ୍ରେଷ୍ନ୍ସାର୍କ୍ର. (Ng. ବ୍ୟାବ୍ୟାକ୍ ରିପ୍ରେଷ୍ନ୍ସାର୍କ୍ର) *kennis geven, melden,*
ବ୍ୟାକ୍ ରିପ୍ରେଷ୍ନ୍ସାର୍କ୍ର ବ୍ୟାକ୍ ରିପ୍ରେଷ୍ନ୍ସାର୍କ୍ର *berichten. ବ୍ୟାବ୍ୟାକ୍ ରିପ୍ରେଷ୍ନ୍ସାର୍କ୍ର ବ୍ୟାକ୍ ରିପ୍ରେଷ୍ନ୍ସାର୍କ୍ର ବ୍ୟାକ୍ ରିପ୍ରେଷ୍ନ୍ସାର୍କ୍ର *ik
meld u. 6.**

အကျိုးမှန်သော Ng. အကျိုးဘဏ်၏ Kr. *doen of laten aanbieden.*
မြတ်ပေါ်သောကျိုးမှန်သော မြတ်ပေါ်သော အကျိုးမှန်၏ Kr. *ik laat mijn dankerken-
tenis aanbieden.* 14. ယာကျိုးမှန်သောကျိုးမှန်၏ Kr. *laat (hem) mij aanbieden;*
laat hem tot mij brengen. 16. မြတ်ပေါ်သောကျိုးမှန်သော အကျိုးမှန်၏ Kr.
*hij moet het (de regtszaak) voort laten aanbieden aan de rege-
ring.* 30, 31.

ပါဘုဒ္ဒေ Ng. (Kr. ပါစာသာမျှ၊ of စာသာစာသာမျှ) ook
ပလျှောမျှ Ng. ပလျော် Kr.) *onderrigting, vermaning; onderrigt*
geven. ပါဘုဒ္ဒေမဲ့ mijne *onderrigting, vermaning.* 44. မျှပို
ယာမီပါဘုဒ္ဒေရာဘုပ္ပါဒြယာယံရှုမား Kjåhi-Agëng *gaf onderrigt*
aan (*vermaande*) zijn kinderen en kleinkinderen. 41.

ଶାରୀ^{କ୍ଷ} = ତାରୀ (Sansk. târa, *helder, klar*. Het wordt ook ver-
klaard door ଶିଖିଯାଇଲୁ, ମିଳିଥିଲୁ, en ଶିଖିନ୍ଦାଇଲୁ).

ମାନ୍ୟା ଯା Ng. ମାନ୍ୟା ଲିଖି Kr. zigbaar, duidelijk. 43.

Ng. (Kr. ନ୍ଯାଗ୍ରା) Kr.Ng. ନ୍ଯାଗ୍ରା slaan, slapen. 27, 43, 44.
 Ng. (Kr. ନ୍ଯାଗ୍ରା) MI. dalen, asdalen, naar beneden gaan of komen. —
 Ng. (Kr. ନ୍ଯାଗ୍ରା) afkomeling, afstammeling, kroost. ନ୍ଯାଗ୍ରା
 Ng. al zijn nakomelingen. 42.

ஏய்வு மூலம் Ng. (Kr. ஏய்வு மூலம் Kr. Ng. ஏய்வு) *afkommen*,
nederdalen; *afkomstig*.

କିନ୍ତୁ କିନ୍ତୁ Kr.Ng. *iemand tegen het lijf lopen, ergens tegen aan stooten.* 44.

କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥାକୁ. Kw. *water* (Sansk. *tirtha*). Zie bl. 39.

ଅର୍ଥାକୁ. ଅର୍ଥାକୁ. Kr.Ng. *ergens langs heengaen, volgen, involgen, inwilligen, gehoorzamen* (Ml. ترور; vrg. ସ୍ଵର୍ଗାଣ୍ଯ). ଯାହାକୁ ଏହାପରିଚୟ ଦିଲା ହେଉଥାଏ ଏହାକୁ ଅର୍ଥାକୁ. al waarheen ik gooi, ga gij daar langs. 23.

ମିଶ୍ରାକୁ. *volgzaamheid, gehoorzaamheid.*

ମିଶ୍ରାକୁ. *volgen, opvolgen, gehoorzaam zijn.* ଯାହାକୁ ଏହାପରିଚୟ ଦିଲା ହେଉଥାଏ ଏହାକୁ. *zij volgden alle de bevelen van koning Pirangon op.* 17. ଅର୍ଥାକୁ. zie ଅର୍ଥାକୁ. onder ଅର୍ଥାକୁ.

(ଅର୍ଥାକୁ. or କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥାକୁ. Kr.Ng. 1°. *regt door, door en door* (Ml. ترس of ترس). 43, 44.

2°. *voorkennis, voorwetenschap.*

କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥାକୁ. Ng. — ଅର୍ଥାକୁ. Kr. *een zaak doorzetten, geheel tot stand brengen.* 44.

କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥାକୁ. Kr.Ng. *blijk, teeken, bewijs* (vrg. ଅର୍ଥାକୁ).

ଅର୍ଥାକୁ. Kr.Ng. *regel, orde; wijze, manier.*

ଅର୍ଥାକୁ. Kw. *wijze, manier* (= ଅର୍ଥାକୁ) — Het wordt ook verklaard door କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥାକୁ. en ଅର୍ଥାକୁ.

କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥାକୁ. Kr.Ng. *regelen, in orde brengen.*

କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥାକୁ. *regelen; teregstellen, vonnissen.* ଅର୍ଥାକୁ. ଅର୍ଥାକୁ. ଗିରିଜାନ୍ତର କାହାକୁ. *gij moet dien overspeler teregstellen.* 30, vlgg.

ଅର୍ଥାକୁ. *ordening, regeling; wijze, manier; regterlijke uitspraak, vonnis.*

ଅନ୍ତର୍ପଦି \ vonnissen, straffen. 30, vlgg. ଯିହିଅନ୍ତର୍ପଦିଜାପ (ଅନ୍ତର୍ପଦି) ମାଦ୍ଵିଳକା \ dien moet gjij straffen met een boete. 34. ଅପାନ୍ତର୍ପଦି କିଳକା \ gestraft worden met een boete. 35, vlgg.

ଆଶିଯା \ of (ଅନ୍ତର୍ପଦି) Kr.Ng. genoegen in iets nemen, tevreden zijn; tevredenheid, dank (Ml. تریم). — ଆଶିଯାମାଦି \ Ml. کمال، تریم کا، dank-betwizing, dankerkentenis. 12, 14.

ଆଶିଯା Ng. ଆଶିଯା \ Kr. tevreden, tevredenheid; voldaan, te vreden zijn. 44. ଅଧାରଜାମାଶିଯା \ niet te vreden zijn. 30, 32.

ଅନ୍ତର୍ପଦି \ of ଅନ୍ତର୍ପଦି Kr. 1°. tevredenheid met iets of iemand, goedkeuring, toestemming. — 2°. dank, dankbaarheid. 15, 43.

ଛିନ୍ଦି \ of (ଅନ୍ତର୍ପଦି) Kr.Ng. helder, klaar, duidelijk (Ml. تریغ). 30, 37, 43.

ଆମା \ zie ଏମା \

ଛିନ୍ଦିମା Ng. (Kr. ଯାତିନ୍ତି \ Kr. h. ଖାପୁ \ en ଯାତିନ୍ତି) komen, aankomen; komst, aankomst; wegens, van, door; tot, aan; in vergelijkingen dan.

ଛିନ୍ଦିମାଯିହିବିଜିନ୍ଦି \ het moet komen in de maand Besar. 5.

ଛିନ୍ଦିମାଟ୍ର \ mijn komst. 28. ଯାଏଁ ଅତ୍ୟନ୍ତିକାମାପାର୍ତ୍ତି \ ik ben iemand van overzee (van den overwal). 25.

ଛିନ୍ଦିମାଯିନ୍ଦି \ (Kr. ଯାତିନ୍ତି) van waar? 23.

ଅଧାରଜାମାନ୍ତର୍ପଦି \ omdat het komt aan (d. w. z. omdat het even zoo veel is als) vragen te sterven. 26.

ଛିନ୍ଦିମାଗ୍ଲ \ Ng. (ook ଅନ୍ତର୍ପଦି Ng.; Kr. ଯାଏଗାଲି) bereiken; tot aan toe. ଯାଏଗାଲି ଅଧାରଜାମାନ୍ତର୍ପଦି ମାତ୍ରମାତ୍ରା (ପ୍ରାଚୀନ୍ତର୍ପଦି) ଛିନ୍ଦିମାମାତ୍ରା \ ଯାଏଗାଲି ଅଧାରଜାମାନ୍ତର୍ପଦି ମାତ୍ରମାତ୍ରା (ପ୍ରାଚୀନ୍ତର୍ପଦି) vervol-

gens verbrandden de woningen der krijgslieden, tot aan de woningen van al dit gemeene volk toe. 19.

ନେତାକୀର୍ଣ୍ଣି \ Ng. ନେତାକୀର୍ଣ୍ଣି \ Kr. *oragen.*

ମିଣା ତଥା ୨ ଘ୍ରେ Ng. ମିଣା ତଥା ଘ୍ରେ Kr. *vragen*. 22, 25. ଏହି ଯାଏଗୁ ଏକ ପଦ ମିଣା ତଥା ଘ୍ରେ de mensen van het dorp *vroegen*. 25.

କ୍ରାକେଲ୍ ଅନ୍ତରୀ Kr.Ng. *krakelen, twisten, vechten.*

ଏହା ମୁଣ୍ଡା \ Ar. Ml. تقدیر, Gods onveranderlijke voorbeschikking, onvermijdelijk raadsbesluit. Zoo ଏହା କାହିଁପାଇଁ \ het raadsbesluit van God. 44.

အေဂါနီ။ zie မို့။

ଆମ୍ବାଇୟା \ Ar. III. تعظیم, *eerbewijzing*, *bewijzing van hoogachting*, *eer-
biedige groete.* ଲିଖାଯାଅଗାହି ମାତ୍ରାମ୍ବାଇୟା \ een brief met de
betuiging van eerbied. 8.

- നു നു \Kr.Ng. volgen. Zoo in de spreekwijze നു നു ചി \Ng. നു നു നു \Kr.
achter iemand volgen, iemand achterna gaan of komen. നു പാടി സാ
നു നു ചി \ volg gjij mij -achterna. 20.

UNI **H** **UNI** || Ng. volgen, zich naar iemand of iets schikken, gehoorzamen.

ယာမျှယာမျှအောင်ပုံပြု、ik volg al wat gjij wilt. 15. — အိုမျှအောင်
gevolgd worden (= ပို့ပို့ရှိ)。

ଅୟାନ୍ତିକା\Kr. (ook ତ୍ୟାତ୍ମାନ୍ତିକା\Kr.; Ng. ପିଲ୍ଲା) medegaan,
vergezellen, begeleiden, mededoen, volgen, gehoorzamen.

ଅୟାନ୍ତିକା\Kr.Ng. achterna zitten, achtervolgen, vervolgen. 31.
ଦିଅୟାନ୍ତିକା\Kr. achtervolgd worden. ald.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr.Ng. orde, regel, schikking (Het wordt verklaard door ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ
ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr. en ବାହିଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr. — Sanscr. tata, uitgestrekt, uitgebreid).

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr. in orde brengen, regelen. — ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kw. zie bl. 45.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr. regelaar. ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr. regelaar der godsdiest: één
der titels van den Soesohoenan van Soerakarta. 11.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr.Ng. gewond, gekwetst; gewond, gekwetst worden; wond, kwet-
suur. 30, 31. ତ୍ୟାତ୍ମାନ୍ତିକା\Kr. myn bediende
wierd gekwetst aan den bovenarm. 7.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr. iemand wonden, kwetsen, een wond toebrengen. 30.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kw. naauwkeurig, juist, oplettend (= ବାହିଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kw.). Het wordt
gebruikt aan het einde van een bevelschrift, als vermaning, om
naauwkeurig acht te geven. 6.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr.Ng. tijdsbepaling, dagtekening. ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr.
ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr. gedateerd. 14.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr.Ng. naauwkeurig onderzoeken.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr.Ng. naauwkeurig gadeslaan, acht geven. ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr.
geef naauwkeurig acht. 43.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr. zie ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr. ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr.Ng. maken, tot stand brengen, scheppen. ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଣ\Kr.
geschapen.

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ Ng. କୋଣାର୍କିନା \ Kr. 1°. snoeien, een boom snoeien.—

2°. verwijten, iemand verwijtingen doen. 42, 45.

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ zie ଶ୍ରୀ II.

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ zie ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ Kr. Ng. teeken, bewijs.

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ bewijsen zoeken; opzoeken, opsporen. ମାନ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ opgespoord worden. 34.

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ Kr. (Ng. ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ) mond. 27.

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ Kr. Ng. vast, zeker, gerust, veilig, bestendig (Ml. تُنف). କୋଣିଭୁଲୁ
ହାତିଆଧିବାଦାପାତ୍ରତାକ୍ଷେତ୍ରିଯିତିନ୍ତି \ vast regeerde nu koning
Pirangon over Mesr. 17. କୋଣିଭୁଲୁ ପାଦାଧିବାଦାକ୍ଷେତ୍ରିଯିତିନ୍ତି \ dan worde, dat goed voor vast het eigendom van
den vinder. 30.

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ bevestigen, in stand houden, bekrachtigen. ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \
କୋଣାର୍କିନା \ die het (contract) niet hield. 37.

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ Kr. Ng. deksel, b. v. van een put. 21.

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ digt maken, toestoppen, overdekken (Ml. توقف). 45.

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ Ng. (Kr. ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ) oud, ouderdom (Ml. تَوْه). ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ een oud
mensch, gewoonlijk van de ouders. 45. ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ de beide
ouders. 3.

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ 1°. Ng. (Kr. ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ) al wat leeft en bestaat.

2°. Kr. Ng. al wat uit den grond voortkomt. Ook een kind. ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ

ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ \ zie ଶ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ

3o. Kw. *het leven* (= வாழ்வை) Het wordt ook verklaard door வாழ்வை.

EN EN U Kr.Ng. hetgeen bestaat, aanwezen heeft. 42.

ଅବାମ୍ବାଁ ମୀ. ୩୨, heer, mijnheer. ଅବାମ୍ବାଁକିଷଣ୍ୟାଙ୍ଗୀଁ ଦେ ହେର
Resident. 5, 36. ଅବାମ୍ବାଁ ହେର ପ୍ରୋଫେଟ. 20.

ஏதியூ Kr. (Ng. வயூ) en, met, benevens. எட்டுக்குடியூக்கிணங்கு
கிடக்குவியூ tot 50 en 60 toe. 4.

ങ്ങ ഉ ഹി || Kr. (Ng. ഉ ലു ണ്ണ) *zad, verzadigd zijn.* 20, 22.

ଶିଖାମ୍ବାଦୀ Kr.Ng. *onheil*, *onspoed*, *tegenspoed*, *ongeluk* (Ml. قیوس).

ମାତ୍ର କିମ୍ବା \| \veel onspoed. 3.

ହିପାମାକ୍ଷି iemand een schade toevoegen, ongelukkig maken. ଅଣାଟି

UN-^{LUK} die een ongeluk lijdt; verongelukt, ongelukkig. 42.

ବୁଦ୍ଧି ପାଇ ଆମ୍ବା \ indien hun een ongeluk wedervaart. 34.

ණෑඩ් *Kw. het uitspansel, luchtgewelf.*

ଶ୍ରୀ ପାତ୍ରମାନ୍ ନାମ ଏକ ଜଗତିକ ନାମ ଯାହାର ଅଧିକାରୀ ।

အာ ပါ \ of အာ အာ ပါ \ Ng. ဘု သူ ပူ \ Kr. *touw, koord, band, lint* (Ml. قالى). 43.

நீண்டங்கள் Ng. (Kr. நீண்டங்கள்) drie. நீண்டங்கள் drie maanden. 30. நீண்டங்கள்

၃၁၅၂ *drie honderd. ald.*

କ୍ରମି ।୦. Kr.Ng. *hardhoorig* of *doof*.

II°. gew. നുണ്ടി Ng. നുണ്ടിക്ക് Kr. voort, terstond, dadelijk;

welhaast, weldra; voorts, vervolgens. မြန်မာစာတို့၏ ယုံကြည်မှု

zal weldra het land van Java verlaten gaan. 12. ଅଧିକାରୀଙ୍କ ପାଦ
voorts wordt gezegd. 16. ଅଧିକାରୀଙ୍କ ପିନ୍ଧିଗାତରିନ୍ଦି ଵର୍ତ୍ତନେ ପାଦ
de koning van Mesr gegrepen. ald.

ကြောင်းပေါ် gew. မြတ်စွာ မြတ်စွာ of နှစ်မြတ်စွာ Kr.Ng. *klaar, duidelijk.* 12.

ပြရအသာ *klaar, duidelijk; opgaaf, verklaring.* **ပြရအသန္တ**
ပုဂ္ဂနိုဘဏ်ပုဂ္ဂန္တမာ *de opgaaf er van (volgt) hieronder.* ၉.

(ഉള്ളാവാഹനം) Ng. — മാക്സിസ്റ്റ് Kr. een zaak ophelderen, duidelijk maken; betuigen, bevestigen; opgaaf doen, berigten. 14.

କାନ୍ତିଯା \ କାନ୍ତିଯା \ Kr. (Ng. କାନ୍ତିଗାସ୍ପା \ କାନ୍ତିଗାସ୍ପା) *verlaten*. ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କର ଭାରତ ଦେଶରେ ଏହାର ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ପରିଚାରକ ହେଉଥିଲା । 12. ନାବି ମୋସା ନାବି ମୋସା \ Nabi Moesâ *wierd* vervolgens *verlaten* door den engel Gabriël. 20. ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କର ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ପରିଚାରକ ହେଉଥିଲା । 28. କାନ୍ତିଯା \ କାନ୍ତିଯା \ Kr. (Ng. କାନ୍ତିଗାସ୍ପା \ କାନ୍ତିଗାସ୍ପା) *wierd* (dat hij het gelaten had) op het gebergte Kéndéng.

ଅୟାମ୍ବାଁ ଅୟାମ୍ବାଁ Kr.Ng. *terugzenden, terugkaatsen; afwijzen, van de hand wijzen* (Ml. تُولِقْ). ମିଳାଅୟାମ୍ବାଁ *gij moet het afwijzen.* 31. କଣ୍ଠଯାପ୍ନୀ Kr.(Ng.ମିଳାଅୟାମ୍ବାଁ of ମିଳାଅୟାମ୍ବାଁ) *op zijn, ten einde zijn (= ଖୁଲ୍ବୁଧ୍ଵନି).* ଏହିକଣ୍ଠଯାପ୍ନୀରେ ଏହାକିମ୍ବାଁ ଏହାକିମ୍ବାଁ *zij werden alle opgebrand (ten einde, d. i. geheel, verbrand).* 18. ଏହିକଣ୍ଠଯାପ୍ନୀ ପୁଣିଯାହୀନ୍ତିଯାନ୍ତାକାରୀଯାମ୍ବାଁ *als de huizen der rijksgrooten op (ten einde, d. i. allen afgebrand) waren. ald. ମିଳାନିଯାହୀନ୍ତାରୀନ୍ତାକାରୀଯାମ୍ବାଁ କଣ୍ଠଯାପ୍ନୀ* *zijn tulband was nog niet ten einde.* 27.

ନୀର୍ବିଷ୍ଣୁ Kr.Ng. *nat., vochtig.*

ஏழ் பில்லை Ng. (Kr. விளாண்டு) het schrijven; schrift. 41. புக்கி அன்ன யாத்தி
ஏழ் பில்லை dit zijn de benamingen van schrift. 38.

ଅଣିଷ୍ଟା Ng.(Kr. ଅଣିଷ୍ଟା ଲେଖିବା) schrijven.

၁။ Kw. *oprecht*, *bestendig*; *voortdurend*; *onveranderde gezindheid* (Ml. تولس). ပုဂ္ဂိုလ်မာရီအံနိုင်းဘဏ် (ပုဂ္ဂိုလ်မာရီအံနိုင်းဘဏ်) dit, de brief, is een bewijs van *opregtheid* (*onveranderde gezindheid*). 11.

2º. Kr.Ng. *voorspoedig*, *voortdurend gelukkig*; *voorspoed*, *voortdurend geluk*. 42.

ନୀ ଯା\Kr.Ng. watergeut. ନୀ ହୁଣି ହୁଣି ଯା\Ng. water, dat door een
geut loopt. 39.

ନୀବ୍ୟ, zie ନୀବ୍ୟ,

Kr. hulp vragen. 35. അമിച്ചുകൂട്ടുവ് തന്തു തന്തു മാത്രം എന്ന്
അംഗം പാരുവാൻ വിധിയാണെങ്കിൽ dan moeten zij *bijstand* van fakkels
vragen aan de mensen die het naast aan den weg wonen. 33.

အော်သုတေသန *helpen, bijstaan.* 35. မှတ်ဆန်းပါ၏အော်သုတေသန *de menschen, die um bij-
stand gevraagd worden, moeten spoedig bijstaan met fakkels.* 33.

ମୁହଁଦି, *iemand helpen, bijstaan.* 33.

KR. NG. z. v. a. het voorgaande (zamengesteld uit het Sanscr. *nas*, *verdwijnen*, *ophouden te bestaan*, *vernietigd worden*, en *ASTA*). 44.

କ୍ଷେତ୍ର ପିଲାଙ୍କ Kw. onderzocht, begrepen, verstaan.

Ng. een duidelijk inzigt in iets hebben, iets goed begrijpen, wel verstaan; b. v. den inhoud van een brief. 14.

କିମିଲ୍ଲା \ of କିମିଲ୍ଲା \ Kr.Ng. *dun*, *fijn* (Ml. تیقیس of تیقیس). ୩୪
କିମିଲ୍ଲା \ ସନ୍ତିପିଲ୍ଲା \ indien (een wolk) de maan *dun* bedekt. 39.

ନୀବିଷ୍ଣ୍ଵରୀ Kr.Ng. grensscheiding. 25.

ଜୀପ୍\Ng. **ଜୀପ୍**\Kr. *aansluiting, verbinding; vereeniging, zamenvoeging; verkeering.*

ମିଣ୍ଡିପ୍ \ Ng. ମିଣ୍ଡିପ୍ \ Kr. *verbinding*, *vereeniging*, *verkeering met*
een ander. 13.

କ୍ଷିରା \ କ୍ଷିରା \ Kr. I^o. (Ng. କ୍ଷିରା ହାତା) *vorderen, eischen, verzoeken, vragen.*

ବାନ୍ଧିବା ଏବା କାହାରୁଁ, belooning vorderen of vragen. 26. ଯାନ୍ତିବା ଏବା କାହାରୁଁ,

hulp vragen. 35. ଗାଁତ୍ତିଯା (କ୍ରିପ୍ତ୍ୟାନ୍ତରୀ) aan of van de Godheid vragen. 43.

ଦ୍ୱୀପ. (ook ଧାରା Kr.; Ng. ଧାରାମ୍ବା) eten. ଧାରିଯାଣି ଯିବା menschen eten. 27. ଦିଲ୍ଲିକ୍ଷିତାମ୍ବା gegeten worden. 20. — କାଳୀ (Ng. ପାତାମ୍ବା) eten, d. i. spijts, voedsel, levensmiddelen.

କାଳୀମ୍ବା Kr. (Ng. କାଳୀମ୍ବା) en କାଳୀମ୍ବା ଓ କାଳୀମ୍ବା ଏବଂ କାଳୀମ୍ବା (ମୁହୂର୍ତ୍ତମ୍ବା) nedergaan, afgaan, astijgen; uitgaan, op reis gaan; afkomeling, astammeling; kroost. ଧାରିଯାଣିକାଳୀମ୍ବା al mijn nakomelingen. 15.

କୁର୍ତ୍ତିକୁର୍ତ୍ତି Kr. Ng. juist op een tijd gebeuren, juist op een oogenblik treffen (Ml. توج, منوچ). କୁର୍ତ୍ତିପାଇନ୍ଦ୍ରିୟିଯାମ୍ବା juist trof het, dat daar een mensch was; juist was daar een mensch. 23.

କାନ୍ଦାମାର୍ତ୍ତିକାନ୍ଦାମାର୍ତ୍ତି Kr. (Ng. କାନ୍ଦାମ୍ବା) water (Sanscr. t̄d y a). 45.

କାର୍ତ୍ତିମ୍ବା Kr. het hart. 44.

କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା Kr. (Ng. କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା) mensch. କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା (କ୍ରିପ୍ତ୍ୟାନ୍ତରୀ) koopman. କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା (କ୍ରିପ୍ତ୍ୟାନ୍ତରୀ) Javaan. 12. କାନ୍ଦିନି କାନ୍ଦି ଯାମ୍ବା ଏବଂ କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା al zijn menschen, d. i. al de zijnen. 11. କାନ୍ଦିନି ଯାମ୍ବା କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା menschen van Desaland, dorpbewoners, dorpelingen. 7, 34. କାନ୍ଦିନି ଯାମ୍ବା କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା menschen van Soerakarta. 34.

କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା Kr. (Ng. କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା) ontmoeting, samenkomst. 5.

କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା Kr. (Ng. କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା) vinden, aantreffen, ontmoeten, ondervinden. 30, 42. କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା de plaats waar hij het vindt. 29. କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା ongeluk ondervinden. 6, 45. — କାନ୍ଦିଯାମ୍ବା or କାନ୍ଦିକାନ୍ଦିଯାମ୍ବା gevonden, aangetroffen, ondervonden worden. 24, 29, 42, 44.

ନୀତି \ Kr.Ng. *gevolg, uitkomst.*

ନୀତି ଯି \ *een uitkomst doen hebben, het gevolg van iets doen zijn.* 42.

ନୀତି ହୁ \ Ng. (Kr. ତୃପ୍ତି) *waar, wezenlijk, oprecht, trouw, eerlijk braaf.*

ନୀତି ହୁ ଯି \ *volkomen oprecht, volkomen ter goeder trouw.* 15.

ନୀତି ହୁ \ Kr.Ng. *in ernst, in waarheid; iets dat wezenlijk, oorspronkelijk, niet nagemaakt is.* ଶ୍ରୀ ଜାଣନୀତି ହୁ \ *vertel de opregte waarheid.* 23.

ନୀତି ହୁ ମୂ \ Kr.Ng. *opregtheid.* ନୀତି ହୁ ହା ଧ୍ୟା ଯ (ଶ୍ରୀ) ଯ

ମୂ \ *mijn opregte gezindheid (mijn trouw) en dankbaarheid.* 15.

ନୀତି ହୁ ମୂ \ zie ନୀତି ଯି \

ନୀତି ହୁ \ zie ନୀତି ହୁ \

ନୀତି \ Kr.Ng. *zekerheid, zekerlijk.*

ନୀତି ହୁ \ କାହାରେ \ of ନୀତି ହୁ \ କାହାରେ \ Ng. — ନୀତି ହୁ \

Kr. *vaststellen, bepalen, verzekeren, bevestigen, bekrachtigen.* କାହାରେ

ନୀତି ହୁ \ କାହାରେ \ ନୀତି ହୁ \ କାହାରେ \ Grootvader kan voor zeker (of zich verzekerd) houden. 15.

ନୀତି ହୁ \ କାହାରେ \ ନୀତି ହୁ \ କାହାରେ \

ନୀତି ହୁ \ କାହାରେ \ କାହାରେ \ van wien het *bepaald is* dat hij mij op zal volgen. 14.

ନୀତି ହୁ \ କାହାରେ \ ନୀତି ହୁ \ କାହାରେ \ zoals bepaald (*vastgesteld*) is geworden. 36.

ନୀତି ହୁ \ zie ନୀତି \

ନୀତି ଯି \ zie ନୀତି \

ନୀତି \ zie ନୀତି \

ନୀତି \ ML. *تھم، Port. tempo, tijd.* 38.

ଅଣ୍ଟା ଡେଲା Ng. ଅଣାନ୍ତି Kr. *ontvangen, begrijpen; ontvangst, begrip.*

ଅଣାପାର୍ତ୍ତି Ng. ଅଣାପାର୍ତ୍ତି Kr. *iets in de hand nemen, aannemen, ontvangen; b. v. een brief, antwoord op een brief, berigt ontvangen.*

7, 11, 14. *gepacht land in ontvangst nemen.* 38. ଅଣାପାର୍ତ୍ତି Ng.
ଅଣାମ୍ବାଁ de één van den ander in ontvangst nemen. ald.

କୋପାର୍ତ୍ତି 1º. Kw. *een aanval op den vijand.* — 2º. Ng., କୋପାର୍ତ୍ତି Kr. *schadeloosstelling, vergoeding.*

କୋପାର୍ତ୍ତି Kr. *een aanval doen, op iets aanvallen, neervallen.*

କୋପାର୍ତ୍ତି ପିନ୍ଦି Ng. କୋପାର୍ତ୍ତି ପିନ୍ଦି Kr. *vergelden, vergoeden, schade-
loosstellen.*

ଅଣିଯାର୍ତ୍ତି Ng. ଅଣିଯାର୍ତ୍ତି Kr. *vergoed, schadeloos gesteld
worden.* 34.

ଅଗାର୍ତ୍ତି ଗାର୍ତ୍ତି Kr. (Kr. h. କିଣିଗ୍ରା Ng. ଏଗାଗାର୍ତ୍ତି) *rijden.*

ଅଗାର୍ତ୍ତି ହାଲାଯାଁ te paard *rijden.* 4, 20.

ଅଗାର୍ତ୍ତି ହାଲାଯାଁ Kr. (Ng. ଏଗାଗାର୍ତ୍ତି) *op iets rijden, berijden.* ହାଲାଯାଁ
ବାର୍ତ୍ତି bereden worden. 4.

ଅଗୁଣ୍ଡା Kr. Ng. *de toekomst (= ଭୟାଖାମ୍ବା).* ହିନ୍ଦିଶ୍ଵର୍ଣ୍ଣା in de
toekomst. 42.

ଅଗୁଣ୍ଡା en ଅଗୁଣ୍ଡା Kr. (Ng. ଅଗୁଣ୍ଡା en ଅଗୁଣ୍ଡା) *koopen.* 34.

ଅଗୁଣ୍ଡା କର୍ମାମ୍ବାଁ *doen of laten koopen.* କର୍ମାମ୍ବାଁ ଅଗୁଣ୍ଡା
କର୍ମାମ୍ବାଁ hij liet hen wapenen koopen. 16.

କିଳାଯାଁ କିଳାଯାଁ Kr. Ng. *toewerpen, toeroepen.*

କିଳାଯାଁ Kr. (Ng. ଏମିଲି) *roepen, oproepen, ontbieden, dagvaar-*

den. 17, 18. ଯଣିକ୍ରିଗାଯଣିକ୍ରିଗାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ ik roep u op; ik dagvaard u. 6 (in Ngoko). ଯାହାକ୍ରିଗାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି ପୁଣ୍ୟଧାରା \ toen riep hij Dorâ. 28. ଦିବ୍ସିଙ୍କାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ geroepen, opgeroepen worden. Zoo ook ଦିନିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ 23 (in Mâdyâ). — ମାତ୍ରାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ or ନିକ୍ରିଗାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ geroepen, opgeroepen. 18, 23.

କିଣ୍ଟି \ Kr.Ng. taal; wat iemand zegt, zijn woorden. ମାତ୍ରାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ ଯାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ କେବଳାମ୍ବା \ langzaam was zijn taal (langzaam sprak hij) tot Kjäi Aman. 15.

କିଣ୍ଟି \ een taal voeren, spreken.

ଅନ୍ତିଷ୍ଟି \ Kr.Ng. wedergade, overeenkomst, gelijkheid. ମାତ୍ରାନ୍ତିଷ୍ଟି \ zonder wedergâ. 40.

କିଣ୍ଟି \ awegen, gelijk maken (Ml. تَبَيَّنَ).

କିଣ୍ଟି \ tegen elkaar awegen; beantwoorden, gelijk met gelijk vergelden (= ମାତ୍ରାଯାନ୍ତିଷ୍ଟି).

ନିକ୍ରିଗାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ ଯାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ or ନିକ୍ରିଗାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ vergelijking; evenwigt, tegenwigt; wedergade, wat aan iets anders beantwoordt. ମାତ୍ରାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ ନିକ୍ରିଗାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ ମାତ୍ରାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ om te worden de wedergade der Arabische letters. 28.

କିଣ୍ଟି \ tegen elkaar overstaan, als parallel of gelijk. ତୁମ୍ହାକୁ ନିକ୍ରିଗାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ indien bergen tegen elkaar overstaan. 40.

ଅନ୍ତିଷ୍ଟି \ Kr.Ng. titel van een distrikts-hoofd, Regent (misschien van ଅନ୍ତିଷ୍ଟି \ ଅନ୍ତିଷ୍ଟି \ zoodat het eigenlijk iemand, die borg staat, betekent). Zoo ମାତ୍ରାନ୍ତିଷ୍ଟିଲ୍ଲି \ 7.

အိုကာ \ Kr. (Ng. အိုမျှ) *drie* (Ml. تیک). ယိုင်းအာပါ အိုကာ \ *het derde, ten derde.* 10. စားသူများအိုင်းကာ \ *mijn drie gemalinnen.* 13. အိုင်းအာရာမျှ \ *drie jaar.* အိုင်းထဲမျှ \ *dertig.*

ဒီကာ \ Kr. (Ng. ဒီမျှ) *elk drie.* ဒီက်ပံ့ \ *elk drie dubbeltjes.* 9. အေကို \ အေကို \ Kr. Ng. *iemand manen, aan de betaling herinneren* (Ml. قاڭى). 27.

အိုကဗျာ \ Kr. Ng. *standvastigheid, onkwetsbaarheid.* 41.

အိုကာ \ Kr. Ng. *uitrijden.* 4.

အိုကိုမျှ \ Kr. Ng. *beteekenis, uitlegging, verklaring.* အိုကိုရှုနာ \ *de verklaring er van is; dat wil zeggen.* 29, 44.

အိုကိုမျှ \ *uiteleggen, verklaren, betekenen, beduiden.*

အိုကာယူ \ Ng. အိုကိုယူ \ Kr. *veld, vlakte; bepaaldelijk rijstvelden, akkers die niet onder water gezet kunnen worden, hoogland.* 3.

ပအိုကာယူမျှ \ Ng. ပအိုကိုယူမျှ \ Kr. *hoogland: land, rijst-veld, dat niet onder water gezet kan worden.* 3, 38.

အိုင်း \ zie အိုကာ \

အေရှာ \ Kr. Ng. *groete, groetenis, heilwensch* (Ml. قابق of قابق). 11, 13. ချို့အေရှာ \ အေမိုင်းအာရာများရှာရှာဖြူရှာရှာ \ *een brief met zeer vele groeten.* 7.

အိုကာ \ Kr. Ng. *onbebauwd land.* 35.

အိုကာ \ Ng. (Kr. ယာပြု) *vallen.* 44.

အိုကာ \ or အိုကို \ Kr. (Ng. ယာရှုမှု) *ver, afgelegen; verte, afstand.* အိုကိုယူမျှ \ Kr. *verte, afstand.* ယာမှိုင်းအိုကိုယူမျှ \ *van verre.* 40.

କଣ୍ଠା Kr.Ng. *midden*, *middepunt*; *half*, *heft* (Ml. **ଅନ୍ତିମ**). କଣ୍ଠା *midden* in iets; *half*. ପରିମିତ କଣ୍ଠା ଯିବା ମଧ୍ୟରେ *midden* in het wond. 20. କଣ୍ଠା ପରିମିତ ଯିବା *half* vijf.

ଶ୍ରୀ କୃତ୍ତବ୍ୟାନ୍ତଙ୍କୁ Ng. (Kr. ମହାନ୍ତଙ୍କ) hand (Ml. قاغن).

କୌଣସି \ Kr. Ng. regts. ଦ୍ୟା ଯାନ୍ତି ଯୁକ୍ତି କୌଣସି \ zijn regter bovenarm. 7.

குட்டி Kr.Ng. merk, teeken.

merken; een merk, teeken maken; afperken, aantoonen,
oplettend op iets maken. 43.

እንተ ሂሳብ እንተ ሂሳብ Kw. *het hoofd laten hangen; zich bukken, onderwerpen.*

ወጪ የኩን ክጥታ በግብር Kr.Ng. *onverschillig, gedachteloos.* 44.

କାନ୍ଦିଯା \ କାନ୍ଦିଯା \ Kr.Ng. weenen (Ml. 21. تاغس).

ଯେବୁ ଯେବୁ \ zie ଯେବୁ \

ଅନ୍ତିମ I^o. Kr. (Ng. ଅନ୍ତିମ) *het vermogen om te zien; het gezigt; oogmerk, plan, meaning.*

Hø. Kr. h. (Kr. ലിംഗം \ Ng. ലിംഗം \) oog.

IIIº. Kw. *de zon.*

ନୀତ୍ସାକ୍ଷିତ୍ରୀ Kr. (Ng. ନୀତ୍ସା) zien. 17, 18, 26. ମାନ୍ଦିଯାପୁଣ୍ୟ
gezien, gebleken. 17.

କ୍ଷିଣ୍ଣିପୁଅଶ୍ଵିଙ୍ଗ୍ୟ \ zoo kwam het voor in den droom. 18. بُلُجْ

ଯିବୀନୀମାନିଯାପ୍ର୍ୟ \ het gehucht dat daar te zien is. 22.

ଶାହବା \ Ar. مل, تعلی, hoog, verheven. 6. الله تعلی, de hooge God, de Allerhoogste. 17.

କ୍ଷିଣ୍ଣା \ zie ଅଁଳ୍ଲା \

ଅଁଳ୍ଲା \ ook بُلُجْ \ Ng. କ୍ଷିଣ୍ଣା \ ook କ୍ଷିଣ୍ଣା \ Kr. het opzigt of toezigt hebben of houden, bewaken, de wacht hebben of houden, oppassen (مل. تفگی).

بُلُجْ‌କ୍ଷିଣ୍ଣା‌ଅନ୍ତିଗା‌ପାନ୍ତିଗା‌ପାନ୍ତିଗା‌ପାନ୍ତିଗା \ Sembâdâ bleef achter en bewaakte (paste op) het krommes. 25. କ୍ଷିଣ୍ଣା (କିନ୍ତି) ଯା \ het huis bewaken; op het huis passen; het opzigt en bestier over het huis hebben. 9. ଯିବୀନୀମାନିଯାପ୍ର୍ୟ ପାନ୍ତିଗା ପାନ୍ତିଗା \ die het opzigt (bestier) heeft over het regentschap te Ngoembârâ. 7.

ଅଁଳ୍ଲା‌ପାନ୍ତିଗା \ dat gjij bewaakt. 28. ଦିଲ୍‌ପାନ୍ତିଗା \ gelast worden te bewaken. ald. ଦିଲ୍‌ପାନ୍ତିଗା \ bewaakt worden. ald.

ଅଁଳ୍ଲା‌ପାନ୍ତିଗା \ Ng. କ୍ଷିଣ୍ଣାପାନ୍ତିଗା \ Kr. oppassen, bewaken, het opzigt, bestier hebben of houden. 13.

ତ୍ରଯାତିନା \ Kr. Ng. buurman (مل. تفگی). 29. Zoo ook تَيْ‌تَرَأَتْ‌تَرَأَتْ‌تَرَأَتْ‌تَرَأَتْ \ 42. କ୍ଷିଣ୍ଣିହ୍ୟ \ Kr. Ng. in bewaring geven, toevertrouwen. 9.

ଅଁଳ୍ଲାବ୍ୟ \ Kr. Ng. ouderdom der maan, dag der maanmaand (Het wordt verklaard door କ୍ଷିଣ୍ଣିବ୍ୟ \ କ୍ଷିଣ୍ଣିବ୍ୟ \ ଅଁଳ୍ଲାବ୍ୟ \ en କିନ୍ତି \). ଅଁଳ୍ଲାବ୍ୟ \ de tiende dag der maand. 5.

ଅଁଳ୍ଲାବ୍ୟ \ zie ଅଁଳ୍ଲା \

କ୍ଷିଣ୍ଣିବ୍ୟ \ କ୍ଷିଣ୍ଣିବ୍ୟ \ Ng. (Kr. କିଲ୍ \ କିଲ୍ \) verlaten; nalaten, achterlaten (مل. تفگی). 44.

एकीकरण \ Md. एकीकरण Kr. (Ng. **एकीकरण**) *eenheid; Ng. aanéén, vereenigd, samen.* **एकीकरण** \ Md. एकीकरण Kr. (Ng. **एकीकरण** of एकीकरण) *één. 7, 9, 20. एकीकरण* \ **एकीकरण** -- **एकीकरण** \ **एकीकरण** \ de ééne -- de andere. 28.

କ୍ଷମିତା ଅନୁଯାୟୀ Ng. କ୍ଷମିତା ଅନୁଯାୟୀ Kr. *vereenigen, zamenvoegen.*

ပန်းကဗျာများ Ng. ပန်းမို့ကဗျာ Kr. tot dezelfde soort behoerende. သမီးယနီ(မြန်မာနှင့်ကဗျာများ) Sajid Imram met zijn consorten. 19.

ଅନ୍ତିମ Ng. ଅନ୍ତିମିଯ୍ୟା Kr. ontoereikend, te kort komen; nutteloos.

21 \ zie 21.01.21

வி\Ng. I°. (Kr. ພົມາ) voorzetsel voor eigennamen van mannen van minderen rang (Ml. س or سی); b. v. ວິຖຸພາວະເຫີນກົງວິທາແກ້ວຍາ dezen Dorå neem ik mede. 25. Zoo ook ວິທາຖຸພາວິທະຍົມ (ປູເລ) Ingebei Among-Prâdjå, en ວິທາວິໄຊນິສູງ (ຫຼື ວິທາວິໄຊ) Adipati Såsrådiningrat. 30 vlgg.

II°. gew. ቅስታዊና ብርሃንና (Kr. የጊዜያችንና) tot aan toe; zelfs; tot aan toe komen; zoo ver komen, dat iets gebeurt of is. ቅሬታውን ስልጣን ብርሃንና ቅስታዊና ብርሃንና indien er niemand is, die het voor het zijne erkent, tot drie maanden toe (d. i. binnen de drie maanden). 30. ቅሬታዊና የጊዜያችንና 8

三

indien het gebeure, dat het te laat is. 6. ତମ୍ଭେ କିମ୍ବା ଯାଇଯାନ୍ତିରୁ
zij zijn *zelfs* dik. 22.

မိန္ဒါန I. gew. မိန္ဒါန en တိန္ဒါန Ng. အာမာဒီ Kr. nog, nog steeds zijn.
သာယမိန္ဒါပယဟုရှိပြု။ မိန္ဒါနအာမာဒီသိမ်းသိမ်း၊ leven zij nog? ja, zij leven nog. 3. အာမာဒီသမား nog een jong man. 21.
အာမာဒီရှုရေ့ဘုံး၊ nog steeds niet. 27. ချကိုယ်စာလာယဉ်အာမာဒီ
သာမာသာယူမိပါယုန္ဒါ။ moge gij nog steeds met gezondheid geze-
gend zijn. 8.

II°. gew. ယାଣି \ Kr. Ng. *gunst, toegenegenheid, liefde; toegenegen-*
zijn, liefhebben. 41. କିମ୍ବା ପ୍ରଥମ ଯାହାକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବାରେ
zijn *toegenegenheid* en *vriendschap jegens mij.* 14. ଯାଣି ପରିଚାର
ଅଧ୍ୟହାତି \ *uw toegenegenheid moet gelijk zijn.* 45. କିମ୍ବା କାହାର
ବାଧାରେ \ *liefde en ontferming.* 12.

ମାନିଁ\ of ମାମାନିଁ\ begunstigde; gunsteling.

ମାତ୍ରାକ୍ର. Ng. een onafscheidelijk voorzetsel (Ml. س): 1°. *zamen met, met.*

ବ୍ୟାକ୍ ପାଇଁ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଭାବୀ *te zamen met mijn kinderen en vrouw.* 7. ବାନିକିଯିଯିବିଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା *met alle de zijnen.* 11. ବାନିକିଯି
ଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା *met zijn komen; toen hij kwam.* 25. ଏହାକୁ ଯିବାବ୍ୟାପିତ୍ତା *tegelijk met zijn terugkomst.* 6. ବ୍ୟାକ୍ ପାଇଁ *met dat gedaan is;*
nadat. 6. ବାନିକିଯି Ng. ବ୍ୟାକ୍ ପାଇଁ *met dit, met dezen, d. i.*
thans, tegenwoordig.

2°. *heel, al;* b. v. ବାନାଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା Ng. ବାନାଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟାଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା *heel uw wil; al wat gij wilt.* ବାନାଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା Ng. ବାନାଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟାଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା *heel de menigte er van, d. i. alle.* ବ୍ୟାବ୍ୟାପିତ୍ତା Ng. ବ୍ୟାବ୍ୟାପି
ତ୍ତାଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା Kr. *heel den duur van; d. w. z. zoo lang als.*

3°. *een, niet in tegenoverstelling van meer dan een, maar zoo*
dat het eigenlijk *een geheele* betekent (Het wordt verklaard door
କ୍ରମାଙ୍କୀ ଏବଂ ଶିଖିବା); b. v. ବାନାକ୍ଷଣ୍ୟାକ୍ଷଣ୍ୟା *een Djoeng en*
een Kikil; eigenlijk een geheele Djoeng en een geheele Kikil. ବାନାଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା
ପାଇଁ ଏହାର ଏହାର *een dorp (eigenlijk een geheel dorp), twee dorpen.* 27.
ବ୍ୟାକ୍ ପାଇଁ Ng. ବାନାଲ୍ଲା Kr. *tien; eigenlijk een geheel tiental, vol tien.*
ବାନାଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା *vier; eigenlijk een geheel viertal.* ବାନିଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା Ng.
ବାନିକିଲ୍ଲା Kr. *een weinig; eigenlijk: met alles weinig.*
ବାନାକ୍ଷଣ୍ୟା Kr. (ook ଫିଲ୍ଗାକ୍ଷଣ୍ୟା Kr.; Ng. ଫିଲ୍ଗିଲ୍ଲା) *fraai, schoon; goed,*
best; behoorlijk, betrouwbaar; deugzaam. ବାନାକ୍ଷଣ୍ୟା ପିଞ୍ଜିପାଦିଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା
goed in zijn verkeering. 13. ବାନାଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା *een goede geaardheid.* 24.
ବାନାଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା Kr. (Ng. ବାନାଲ୍ଲାକ୍ଷଣ୍ୟା) *goedheid, weldaad,*

weldadigheid. 12. କୋଣାରକ୍କାରୀଙ୍କ ଅନ୍ତରେ ପରିଚୟ ଏବଂ ପରିଶୋଦନ କରିବାରୀ
zijn goedheid en ontfermende liefde. ald. ଯାଇଁଲୁହିଲୁହାରୀଙ୍କ କିମିଳିଲୁହାରୀଙ୍କ
କିମିଳିଲୁହାରୀଙ୍କ କାନ୍ଦିଲୁହାରୀଙ୍କ କାନ୍ଦିଲୁହାରୀଙ୍କ kwaad voor goed vergelden. ald.

ବାଧୀଙ୍କୁ Kr. Ng. *onbeschaamd, onzedig; een gemeen werk verrigten.* 41.
କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ of କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ ଏବଂ କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ of କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ
କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ Kr. (ook କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ Kr.; Ng. କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ) *verzoeken, bidden.* କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ
କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ of କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ ik bid of wij bidden; d. i. met uw
verlof! een spreekwijze, die door de Javanen menigvuldig gebruikt
wordt, wanneer zij een aanzienlijk persoon aanspreken of antwoor-
den. 19, 23.

ପିଲୁହାରୀଙ୍କ Kr. *gebeden.* ଯାଇଁଲୁହାରୀଙ୍କ ପିଲୁହାରୀଙ୍କ die gebeden wordt;
titel van den Vorst; z. v. a. *Zijn Majesteit.* 11.

ଶୁରୁକୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ ଶୁରୁକୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ titel van den Vorst van Soerakarta: ଯାଇଁଲୁହାରୀଙ୍କ
କିମିଳିଲୁହାରୀଙ୍କ କିମିଳିଲୁହାରୀଙ୍କ 11. ଦେବାନାରୀଙ୍କ ଦେବାନାରୀଙ୍କ
କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ *Soesoehoenan.* worden 13.

ବାଧୀଙ୍କୁ ବାଧୀଙ୍କୁ ବାଧୀଙ୍କୁ of ବାଧୀଙ୍କୁ Kr. (ook କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ Kr.;
Ng. କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ) *verzoek, bede.* ଯାଇଁଲୁହାରୀଙ୍କ ପାର୍ଷଵାରୀଙ୍କ ପାର୍ଷଵାରୀଙ୍କ
voorstel van een verzoek. 12. ପୁନଃକୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ ପୁନଃକୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ ten slotte is
mijn verzoek. 8.

ତଥାବତୀଙ୍କୁ ତଥାବତୀଙ୍କୁ zie ତଥାବତୀଙ୍କ

ବାଧୀଙ୍କୁ Kr. Ng. *antwoord.*

କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ କୁଣ୍ଡାରୀଙ୍କ antwoorden. 15, 21.

କୋଣାରକ୍କାରୀଙ୍କ କୋଣାରକ୍କାରୀଙ୍କ of କୋଣାରକ୍କାରୀଙ୍କ antwoorden; teruggeven, schulden betalen.

வுட்டிய Kr.Ng. *getuige; bloedgetuige, martelaar* (Ar. مل. شهيد).

ମହିଳା ଯାଇଲ୍ଲି ଯାଇଲ୍ଲି getuigen; als martelaar, onschuldig sterven.

ယနေ့ကိုယာရှိသိပုံမေတ္တာ၊ hij moet het voor den regtbank
getuigen. 29.

မာရွေမနာ \ of မြတ်မာ \ Ml. سودار, broeder, vriend (Sanskrit sôdara, uit sa en oedara, buik). 7.

ନୟାନ୍ୟ \ zie ମର୍ଦ୍ଦ \

જીવન્ય *Kw. jong, jeugdig, moedig* (Het wordt verklaard door હન્ગમા -
Sanscr. *sēnā*, *leger*).

၆၁၂ ပန္တေသန၏ Kw. legerhoofd, opperbevelhebber, veldheer. ၆၁၃
ကျော်မြို့တို့၏ အာဏာ၏ Opperbevelhebber in den oorlog: titel van den
Soesehoënan van Soerakarta. 11.

विद्युत् Kr. Ng. zich op iets toeleggen, een wetenschap beoefenen (misschien van het Sanscr. sô, scherpen, wetten). 42.

ବିଷ୍ଣୁମୁଁ \ zie ମୁଁମୁଁ \

ମିତ୍ରମା\ Ar. Ml. میتھیں of ۲نین, naam van den tweeden dag der week. ମିତ୍ରମା\ Ng. ମିତ୍ରମା\ Maandag. 8.

သန္တများ zie သန္တများ

ବନ୍ଦୁ^ଶ zie ପାତ୍ରି^ଶ

ମିଥୁ^ଶ Kw. water (Sanscr. sind hoe, de zee, de Indus).

ମିଥୁଯା^ଶ Kw. rivierwater. Zie bl. 39.

ମାନୀମା^ଶ of ମିଥୁମା^ଶ zie ମିଥୁମା^ଶ

ମାନୁମା^ଶ of ମିଥୁମା^ଶ zie ମାନୁମା^ଶ

ମିଞ୍ଚିମା^ଶ Kr. (Ng. ଯବା) wie? ମିଥୁମାନୁମାନୁମାମିଞ୍ଚିମା^ଶ wiens kind zijt gij? 22 (in 'Mádyå).

ମହାମିଞ୍ଚିମା^ଶ zie ମହାମାନୀମା^ଶ

ମହିମା^ଶ of ମିଥୁମା^ଶ Kr. Ng. familie, geslacht (Sanscr. s antâna). ୫

(ମୃଦୁମାନୀମା^ଶ) kinderen en familie; kinderen en verder geslacht van een vorst of aanzienlijk persoon. ୫ (ମୃଦୁମାନୀମା^ଶ) mijn kinderen en geslacht. 14. ମାନୀମାନୁମା^ଶ (ମିଥୁମାନୁମାନୁମାନୁମା^ଶ) met uw gemalin en kinderen en geheele familie. 8.

ମାନୀ^ଶ Kr. Ng. priester (Sanscr. Ml. سنتری). 24.

ମିଥୁମା^ଶ zie ମହାମା^ଶ

ମାନୁମା^ଶ Ng. (ook ମାନୁମାନୁମା^ଶ Ng.; Kr. ମାନୁମାନୁମା^ଶ) kleed, kleederen (Ml. سندل). 15, 44.

ମାନୁମାନୁମା^ଶ of ମାନୁମାନୁମା^ଶ kleeding, bekleedsel. 41.

ମାନୁମାନୁମା^ଶ of ମିଥୁମାନୁମା^ଶ zie ମାନୁମା^ଶ

ମାନୁମା^ଶ of ମିଥୁମା^ଶ Kw. geweer, wapen. — Kr. (Ng. ଟାପିମା^ଶ) schietgeweer (= କାଳାମା^ଶ en ପାତ୍ରି^ଶ Ml. سنجات). 16. ୫ (ଟାପିମା^ଶ)

ମିଥୁମାନୁମା^ଶ geweerloop. 9.

ଟାପିମାନୁମା^ଶ Kr. (Ng. ଟାପିମାନୁମା^ଶ) met een geweer schieten. 7.

ପିଣ୍ଡିକ୍ର.Ng. *vergenoegd, te vreden* (Ml. سُنَّة).

ପାନିପିଣ୍ଡିଯାଙ୍ଗୀ ଵର୍ଗେନୋଗେନ, *tevredenheid* (Ml. کسناغن). 8.

ପୁଣିକ୍ର.Kw. *rein, zuiver, heilig* (= ପୁଣିଯାଙ୍ଗୀ ଏବଂ ପୁଣିପାତ୍ରୀ ଏବଂ Ml. سوچ, Sanscr. soetji). 11.

(ପ୍ରକ୍ର.Kw. 1°. *fraai, schoon* (= ପାଞ୍ଜାଙ୍ଗୀ) — 2°. *een vorst* (= ଶାହୀ): zie bl. 40. — 3°. *een vrouw van hoogen rang.* — 4°. *eigennaam van de vrouw van Batârâ Wisnoe* (Ml. سری, Sanscr. sri, *schoonheid, glans, luister*).

(ପ୍ରକ୍ର.of ପାଞ୍ଜାଙ୍ଗୀKw. *hard; zeer, uitermate.* 44.

ପାଞ୍ଜାଙ୍ଗୀKr. (Ng. ପାଞ୍ଜାଙ୍ଗୀ Kr.Ng. ପାଞ୍ଜାଙ୍ଗୀ) *slaap; slapen.* 18.

ପିନାଙ୍ଗୀ zie ପାଞ୍ଜାଙ୍ଗୀ

ପୁଣା 1°. Kw. *dapper, een held* (= ପାଞ୍ଜି ଏବଂ ପ୍ରତିଶିଖୁତିୟି ଏବଂ Sanscr. soêra. Het wordt ook verklaard door ପାଞ୍ଜାଙ୍ଗୀପାଞ୍ଜାଙ୍ଗୀ ଏବଂ ପାଞ୍ଜାଙ୍ଗୀ Sanscr. soera en soerâ).

2°. *de naam der eerste maand van het jaar; anders ପାଞ୍ଜାଙ୍ଗୀ* 6.

ପୁଣାଙ୍ଗାଙ୍ଗୀ *naam van een stad.* 6, 11.

ପୁଣାନାନୀ *eigennaam.* 5.

ପୁଣାପ୍ରତିଷ୍ଠାଯା *eigennaam.* 6.

ପୁଣାପ୍ରତିଷ୍ଠାଯା Ng. ପୁଣାପ୍ରତିଷ୍ଠାଯା Kr. *avond* (Ml. سُوری). ପିନାଙ୍ଗୀପୁଣାପ୍ରତିଷ୍ଠାଯା Ng. ପିନାଙ୍ଗୀପୁଣାପ୍ରତିଷ୍ଠାଯା Kr. *heden avond.* 4.

ପୁଣାପ୍ରତିଷ୍ଠାଯାଙ୍କୁଣ୍ଡିଙ୍ଗୀ Kr. *te laat op den avond.* 4, 21.

ପୁଣାପ୍ରତିଷ୍ଠାଯାଙ୍କୁଣ୍ଡିଙ୍ଗୀ Kr.Ng. *overgeven, overhandigen* (Ml. سُور).

ପାପୁଣାପ୍ରତିଷ୍ଠାଯା *overgave, overlevering.*

ଘାନ୍ଧିମିଳ୍ଲି, *overgeven, opdragen.*

ଅନ୍ୟମାଣୀ Ng. — ମହିଳା Kr. overgeven, ter hand stellen,
opdragen, overleveren. ଆଯମ୍ବରାଣିଙ୍କୁ of ମିଥିଲାମ୍ବରା
ନାଙ୍କୁ overgegeven, ter hand gesteld, opgedragen, overgeleverd
worden. 10, 38.

ଶିରାୟୁସ୍ Kr. (Kr. h. ଲାହୁମାୟ Ng. ମିଳିମାୟ) het hoofd (Sanskrit. sîras, sirah). 26.

လေမာရို၏ zie တွေမာရို၏

விடுவதை Kw. *verdwijnen* (= விடுவதை) en விர்ணு Sanscr. *sirna*,
verwoest).

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ naam van een plaats, ten zuiden van Samarang. 4.
ଧୟାନୀକା or (ପ୍ରିଯା) ook ସାହୀନୀ Kr. (Ng. ମନତାମ୍ବା) lichaam (Sansc.
sarîra). (ପ୍ରିଯାଧୟାନୀ gij, met nadruk; gij (u) zelf. 45.

விசிமூ\ விசிமூ\ Kr.Ng. zich van iets onthouden, vermijden, weigeren. 42, 43.

ପ୍ରାଚୀକାଳୀକା Kr.Ng. pottebakker. 43.

ବ୍ୟାହାରୀ \ of ବ୍ୟାହାରୀ \ Kr.Ng. *begeerig, inhalig.* 41.

ନ୍ଯାୟକ୍ର. (Ng. نیا یا) en, met, benevens, daarbij, tevens. (Ml. سرت).

ମିଶନ୍ ଏଣ୍ଜିନିୟାର ପାଇସ୍‌ଟାର୍ କିମ୍ବା, een brief met de eerbiedige groete. 6.

ବ୍ୟାଙ୍ଗିମ୍ବା ପାଇନ୍କ ପ୍ରତ୍ୟୁଷଣ୍ଟାମ୍ବା jegens mij, en

jegcns mijn kinderen en geslacht. 14. དි ප සි ම න ත ම න ම න

tevens geve hij kennis. 29 (in Ngoko). — **ପାଇନ୍ଦିରାମା** of **ଶବ୍ଦିରାମା**

en dat met, daar benevens, als mede, tevens. 6, 7, 15, 17, 37.

អ៊ីនិងការយក នានា បាមាន \ *tevens* moet gjij meebringen. 6 (in Ngoko).

ପ୍ରକାଶିତ୍‌ Kr. (Ng. ଲାଗୁଣ୍ଠିଲ୍‌ en ସମ୍ପଦିତ୍‌) geschrift, brief, boek.

(Ml. سورة). 6, vlgg. මිගායා (මුද්‍රණ වුවා) een bewijsschrift, bewijsbrief, schriftelijk bewijs. 37.

என்றாண்டு Kr. (Ng. എൻഡ്) schrijven. നിന്തുണ്ടു ge-
schreven. 7, vlgg.

ବିଜ୍ଞାନୀ ହେଲା Kr. (Ng. ହେଲା କିମ୍ବା ଅମ୍ବା) het geschreven, geschrift.

ପିଲା ହୁଏ ଦିନ୍ଦି ହାତା ପା । \ het Chineesch geschrift van dat boek. 10.

ନେତ୍ରାବ୍ୟକ୍ଷମିତ୍ରୀ Kr. (Ng. ନେତ୍ରାବ୍ୟକ୍ଷମିତ୍ରୀ) gezond, genezen, hersteld.

ମୋହନୀ ପାତା || Kr.Ng. gezondheid. 8.

ஏஞ்சி Ng. 1º. கிராபி Kr. de ondergang der zon, avondschemering. —

2º. ດີບຸບາ | Kr. verstand, begrip.

ଓପ୍ପାଟି Ng. 1°. ପ୍ରକାଶ Kr. het ondergaan der zon. —

2º. ଜୀବିତାକ୍ର. verstaan, begrijpen, gedachte op iets hebben.

ବ୍ୟାକ୍ ପାଠିବା Ng. **ବ୍ୟାକ୍ ପାଣିବା** Kr. *te verstaan, te kennen geven.* 35.

ଯୁଧ୍ୟା 1°. Kw. *de zon*; en eigennaam van een Batârâ (= ଯୁଧ୍ୟାତ୍ମା
ତ୍ରିଦୟା).

2°. Kr. h. *het oog, gelaat, gezigt.*

ପିଖାଳୀ or ଯୁଧ୍ୟାଳୀ Kr.Ng. *de priesterlijke regtbank* (Ml. سرمهبی of سرمهبی
voorportaal of open gallerij). 34.

ବାହ୍ୟା Kr. (Ng. ବାହ୍ୟ) 1°. *zamen, gezamentelijk, tegelijk.*

2°. *toen, wanneer, als.* 15, 28. ବାହ୍ୟାନ୍ତର୍ଗ୍ରାହୀ *toen hij stierf.* 9.

ବାହ୍ୟାନ୍ତର୍ଗ୍ରାହୀ Kr. (Ng. ବାହ୍ୟାନ୍ତର୍ଗ୍ରାହୀ) *gezamentelijk, met elkander.*

ଅକ୍ଷ୍ୟବାହୀ ଶିଖବାହୀ *ik stel u voor het gezamentlijk te doen.* 4.

ଯୁଧ୍ୟାତ୍ମା Kr.Ng. *de zon.* 15, 39.

ଅକ୍ଷ୍ୟବାହୀ Ng. (Kr. ବାହୀ) *dikwijls, herhaaldelijk, meermalen.* 42.

ବାହାରୀ Kr.Ng. *stut, pilaar* (Het wordt ook verklaard door ଅବତ୍ତବାହୀ
cijfer, nommer).

ଶାକାନ୍ତମା (d. i. vorst Sâkâ) eigennaam van een vorst, van
wienst komst op Java (in het jaar 76 of 78 van onze jaartelling) de
Javanen hun jaartelling aanvangen (In het Sanscritsch wordt ieder vorst,
die zijn naam aan een zekere jaartelling geeft, 'Saka' genoemd; in 't
bijzonder wordt vorst 'Sâlivâhana' zoo genoemd, wiens jaartelling met
het jaar 76 of 78 van onze jaartelling een aanvang neemt; en een
jaartelling, voornamelijk die van 'Sâlivâhana', heet 'sâka'). 25, vlgg.

ବାହାରୀ Ng. 1°. ଅକ୍ଷ୍ୟବାହୀ Kr.Ng. *afkomst, oorsprong.* ବାହାରୀ ପ୍ରାଚୀନୀ
ଶିଖାଶିଖି ତ୍ୟାନ୍ତାପ୍ରାତାଯାନ୍ତର୍ଗ୍ରାହୀ *de afkomst er van was (het kwam)*
van Jeruzalem van daan. 18.

20. ବାଣୀ Kr. *van, uit; van af, van daan, van wegen* (ମହିଳା) wordt uitgesproken als ବାଣୀଃ zooals ook dikwijls geschreven wordt, ofschoon geletterde Javanen dit afkeuren). ବାଣୀଃ ନାମ୍ରମହିଳାଯିମ୍ବାଃ *van Samarang komen.* 5. ବାଣୀଗ୍ର୍ୟାନ୍ତିଭ୍ୟମ୍ବାଃ *van wegen hun zamenspannen; doordien zij zamenspannen.* 6. ଲିବମାକାନ୍ତିଭ୍ୟମ୍ବାଃ *nabij (niet ver) van de stad van daan.* 7. ବାଣୀଭ୍ୟମ୍ବାଃ *van de hoogte af.* 39. ବାଣୀଭିବାଦାକିଭ୍ୟମ୍ବାନ୍ତିଭ୍ୟମ୍ବାଃ *van wegen haar medelijden (uit medelijden) met haar vee.* 21. ବାଣୀଭ୍ୟମ୍ବାନ୍ତିଭ୍ୟମ୍ବାଃ *zij versmachten van dorst: ald.* ବାଣୀଭିପିଭ୍ୟମ୍ବାନ୍ତିଭ୍ୟମ୍ବାନ୍ତିଭ୍ୟମ୍ବାଃ *een bewijs geven van toegenegenheid.* 14. ବାଣୀଯ ବାଣୀଭ୍ୟମ୍ବାଃ *anders dan dit (uitgezonderd dit).* 7. ବିଭ୍ୟମ୍ବାଃ *zie beneden.*

ବୁନ୍ଦା 1°. Kr. (ook ବୋନ୍ଦା Kr.; Ng. ବୋନ୍ଦା) *vreugde, blijdschap, genoegen, vermaak; behagen; behagen in iets hebben, vermaak in iets scheppen* (Ml. سوک, Sanscr. soekha). 42, 45. ବୁନ୍ଦାପିଭ୍ୟମ୍ବାଃ *vreugde en blijdschap, of blijdschap en genoegen.* ବୁନ୍ଦାପିଭ୍ୟମ୍ବାନ୍ତିଭ୍ୟମ୍ବାଃ *of ବୁନ୍ଦାପିଭ୍ୟମ୍ବାନ୍ତିଭ୍ୟମ୍ବାଃ (Ng. ବୁନ୍ଦାପିଭ୍ୟମ୍ବାନ୍ତିଭ୍ୟମ୍ବାଃ) blijdschap en genoegen des harten; zielsgenot, zielevreugd, hartevreugd.* 8. Zoo ook ବୁନ୍ଦାପିଭ୍ୟମ୍ବାନ୍ତିଭ୍ୟମ୍ବାଃ 11.

2°. (Ng. ବାଣୀଭ୍ୟମ୍ବାଃ) *geven, schenken, vergunnen, toestaan.* ବାଣୀ ବୁନ୍ଦାଭ୍ୟମ୍ବାଃ *kennis geven, berichten.* 14. ବାଣୀଭାତିଭ୍ୟମ୍ବାଃ *gelukwenschen.* 8.

ကျေမာရှိ Kr. (Ng. ဖြစ်ယုံကြိုး) *iemand iets geven.* ပါပြမာနှင့်
မာနိုး of မာယ်မာရွှေမြှုံး *met iets begiftigd worden.* 16.
လူများ Kr. (Ng. ပါဝါယျား) *voet.* 22. လူများကျော်း *de voet van een
berg.* 40.

သရမာသား *zie ရမာသား*

တူဟေမြှုံး Ar. مکور, *dank, erkentenis.* 43.

သနိုက္ခား Kr. Ng. (Ng. သာဗား Kr. ဇီဗား) *ziek, ziekte; zieke zijn.*

(Ml. ساكت). မာသာသနိုက္ခား *tijdens de ziekte; toen hij ziek was.* 9.

မိန္ဒီနှုံး Kw. *magtig, vermogend, magt* (= ပျော်ပို့း *en* မာပါသား
Sanscr. 'sakti).

မာနိုရှိမြှုံး *de magt, waarmede iemand begaafd is.* 27.

တူမျှော်က္ခား Kr. Ng. *vijftig.* တူမြှုံး တူမျှော်အနိုက္ခား *tot vijftig toe.* 4.

တူမျှော်ရှိသူယယ္ယား *vijftig Spaansche matten.* 30. မိုးတူမျှော်က္ခား
vijftig maal. 33.

မိမာနီး Kr. Ng. *getuige, getuigenis* (Ml. سکس of شکس, Sanscr. sâxi).

မိမာနီး *getuigen, voor de waarheid instaan.*

မာနိုရှိမာနီးမြှုံး *getuigenis; door getuigen gestaafd.*

မိန္ဒီယျား Ng. (Kr. လူများ) *voet.*

သမာယ်မြှုံး of သမာယ်မြှုံး *zie ယ်မြှုံး*

မိန္ဒီပြုး မိန္ဒီပြုး Kr. Ng. *iemand van achteren om het lijf vatten*
(= လာက္ခား *en* မိန္ဒီယျား). — မိန္ဒီပြုး *een onderdaan, die
verpligte heerdielensten doet in plaats van pacht op te brengen.* Zoo

ရုံးမိန္ဒီပြုး 5.

ଯୁଦ୍ଧିକ୍ଷିପ୍ତା = ଯାହା ହୀନାମ୍ବା

ঘূঁঘূ Kw. *de ziel, geest* (Sanskrit. *soeksjma*). **ঘূঁঘূ** God de
wereldziel. 43.

ମାତ୍ରା ଯା ଯେ || Ar. Ml. صَحَابَةٌ, gezellen, vrienden, discipelen.

କାହିଁ zie କିମ୍ବା

မျမှော Kr. h. (Kr. ମିହ୍ରୁ Ng. ଏଣ୍ଟି) *sterven, overlijden.* 17. ମୋ ମ
မျမှောନ୍ତିପୁଣା ଯାଇଲୁ ଯାଇଲୁ *tijdens het overlijden van mijn Groot-*
vader. 13.

သုတေသန \ zie သုတေသန \

କୁଣ୍ଡାଳୀ ଅନ୍ତର୍ମାଲୀ Kr.Ng. met wapentuig steken.

兄弟 Ng. broeder of zuster. 30.

میں کریں Kr.Ng. *plan, oogmerk, bedoeling; voornemens zijn* (Ml. سہاج). 23.

வயல் of வியல் en வியல்யை zie யை

၁၀၀။ ၁၀၀. Kw. 100. honderd (= မြေပြီးမြော်၊ Sanscr. 'sata). —

2º. een hoen (= ହୋଇଏକ୍ ଏନ ପିଣିଏକ୍). ହୋଇଏକ୍
een boschhoen.

IIº. Kr. (Ng. କିମ୍ବାତମାନ) *tabak.*

မေတ္တာ ၃ Kw. *beest*, *dier*. — မေတ္တာ ၃၁ မေတ္တာပါမံ။ *wild dier.* 42.

విణ్ణి Kr. (Ng. ນິ້ນ້າ) grond, bodem (Sanscr. xiti, de aarde). 45.

விணி (பூர்வாணி) grond (grondgebied) van Prånårågå. 9. விணி ய

ବୁନ୍ଦା *\ de grond van een desa, desaland.* 57. ଶ୍ରୀ ଅନ୍ତି ଯାଦି ଶ୍ରୀ ପାତାଳ

bewoners van desaland, dorpbewoners, dorpelingen. 7, 34.

ପିଣ୍ଡି ଯିତି ଗିଲ୍ଲୁ \ or ପିଣ୍ଡି ଗିଲ୍ଲୁ \ Kr. (Ng. ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ \) eigenlijk *hooge grond*: benaming van een verheven plaats vóór den Kraton, waar de vorst verschijnt, wanneer hij zich aan zijn onderdaanen vertoont. 17.

କାନି ଧନ୍ତା ହୁ \ Kr. *tot den grond (het grondgebied) behorende*. 10.

ଧନ୍ତା ହୁ \ Kr. *grondgebied, landschap*. ଧରା ଛିନ୍ଦି ଧନ୍ତା ହୁ \ op mijn *grondgebied*. 9.

ନେତ୍ରାଶାଙ୍କ \ Kr. Ng. *niet afkeerig van iemand zijn, genegenheid tot iemand hebben, iemand genegen zijn*. 25.

ବାଣୀ \ zie ବାଣୀ \

ବାଣୀ \ ଏବଂ ବାଣୀ \ ଏବଂ ଗିଲ୍ଲୁ \ zie ବାଣୀ \

ଧନ୍ତା Ng. (Kr. ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ \) *de maan; een maand* (Sanskrit. 's a'sî, *de maan*).

ତ୍ରିଯ୍ୟଧନ୍ତା \ *drie maanden*. 30. ଧନ୍ତା ବେଶ \ *de maand Bésar*. 5.

ଧୃତା \ Kr. Ng. *mismoedigheid, bezorgdheid, angst, droefheid, smart, verdriet; mismoedig, bedroefd zijn* (Ml. سوسر). ଧୃତା ହି'ପ୍ରତିକାଳିରୁହୁ ଯ \ *het bedroefd zijn mijner ziele*. 12. ପାଇଁ ଜାଣିବାରୁହୁ ଧୃତା ହି'ପ୍ରତିକାଳିରୁହୁ \ *koning Pirangon was bedroefd (of beangst) van hart*. 18.

ଧୂମରୁହୁ \ zie ଧୂମ \

ଧୂମ \ Kw. *duizend* (= ୩୦୦୦ \ Sanscrit. sahasra).

ଧୂମରୁହୁ \ eigennaam. 9, 30.

ଧୂମରୁହୁ \ ଧୂମରୁହୁ \ Kr. Ng. *volgen, achterna loopen, iemand, die reeds weg is, achterna gaan*. 28.

ନିଷିଦ୍ଧି \ Kr. Ng. *sout, gebrek, valsche*. 42.

ମନ୍ତ୍ରିତାଙ୍ଗକୁ, zic ମିଳି,

မာဂိုဏ် Kw. 1°. een nederhangende wolk; zie bl. 39. — 2°. een voor-
spelling, openbaring. — 3°. een last, bevel.

MINNEN Kr.Ng. een deksel.

ମାନ୍ଦିବୀ \ geheel bedekken, overdekken. ମାନ୍ଦିବୀ \ geheel

overdekt worden. 27.

விடு^{கி} \Kw. 1°. kind (= மாண்பு). — 2°. z. v. a. ஏழுவு.

(ମୂଲ୍ୟ) wordt verklaard door ମାତ୍ରିକ୍ୟ ଏବଂ ପରିମିତିରେ

Sanscr. *s̄ēwâ*, *dienst*, *vereering*, *huldiging*; *s̄ēwî*, *dienend*, *vereer-*

rend, huldigend). 22. ພິ້ງຕີ່Kw. ພິ້ງແງ່ຍາ່Ng. voor wien men

verschijnt. Zoo ook ပါနိတာ၊ — အယမ္မဖုန်းနှင့်စုသော်၊

het krijgsheer voor den vorst verschijnt. 40. ଯାହିଁତ୍ୟାବାଧୀୟଙ୍କୁଣ୍ଡି

ମାନ୍ୟପଦ୍ଧତିରୁ ଯାଏଇଁ *zij verschenen* op de Pagelárran. 17, 18.

ပရိသတ္တမျှ Ng. ပရိသာတမျှ Kr. een plaats, waar onderge-

schikten voor hun hoofden verschijnen. Zoo worden voornamelijk de

Pandāpū's op het plein van de Kraton van den vorst genoemd

(Ml. فسیبیں). 36.

ନ୍ଯାୟ Ng. (Kr. ନ୍ଯାୟମଣ୍ଡଳ) rijstveld, dat onder water gezet wordt. 3.

ይህንን zie ከዚህንን

မျှသေမဟ္မာ \ zie မျှသေ \

ପୁଣ୍ୟମରାଜୀ ଅତିକାଳୀନ ପୁଣ୍ୟମରାଜୀ Kr.Ng. de hemel, de woonplaats der zaligen

(Ml. سوڙي of سرگ; Sanscr. swarga).

ପ୍ରତିଷ୍ଠାନିକାରୀ, ଯତନିକାରୀ, of ପ୍ରତିଷ୍ଠାନିକା Kr. zaliger, wijlen (Sanskrit. swargi).

ମାତ୍ରାମ୍ବଦ୍ୟଗାମୀ \ mijn Vader zaliger. 13.

ପ୍ରତିକାଳୀନ ଏବଂ ପ୍ରତିକାଳୀନ Kr.Ng. gescheurd. 27.

መ በተሸጋኑ የ መ ተ በተሸጋኑ scheuren, in stukken scheuren; iemand voor den tijd wegzenden. ማይ አቃቄ በተሸጋኑ gescheurd worden. 27.

ମୋହିଯାମ୍ବା \ gescheurd, stukken gescheurd. ald.

သပိတေသန၏ Kr.Ng. zestig. ထာရိမှု ၃၇၈ အနေဖြင့် ပါမဲ့ အပိုပါယအေ။ tot
vijftig en zestig toe. 4.

㠭(ウ)ウ\Kr.Ng. *toereikend, genoegzaam.*

Ar. میل شوال, naam der tiende maand van het Mohammedaansche jaar. 13.

ମୁଖ୍ୟ \ zie ମୁଖ୍ୟ

வதின்றி Kr. (Md. வதின்றி Ng. வதின்றி) *juist, pas; zoo even; thans,*

op het oogenblik. வடினாட்டின்புவை \ juist zeven maanden. 3.

သတိကျပွဲမရတော်မအမြတ်ပုံဖြစ်ပြီ၊ welche juiste tijd was het, dat gjij aankwaamt? 5. ပါးအောင်သတိကျပွဲမရတော်မအမြတ်ပုံ

ବୁ(ନ୍ରେଣ୍ଡଲାର୍ସାଯାଏପିଫାର୍ମାର୍ଟିକିଟିଏଣ୍ଡିଆର୍ବ୍ୟା) uw zoo even (pas)
geboren kind. 8.

ନାମାଳ୍ପା Kr. 1°. (Ng. ଲାଙ୍ଗୁ) steen, een steen (Sanscr. sila, steen; saila, steenachtig, steenig). 21. — 2°. (Kr.Ng. ଯାନ୍ତିକିମ୍ବା) edelgesteente, juweel, diamant. — 3°. (Ng. ବିଲ୍ପିମ୍ବା) benzoin.

ନାମାଳ୍ପା Kr.Ng. sout, gebrek; valsche, verkeerd (Ml. مُلسا). — ନାମାଳ୍ପାମିହି
of ନାମାଲ୍ପାମିହି Ng. ନାମାଲ୍ପାମିହି Kr. één van beiden. 31.

ନାମାଲ୍ପା Kr.Ng. awisselen, een ander of iets anders worden (Ml. سالن). 17.

ନାମାଲ୍ପା zie ନାମାଲ୍ପା

ନାମାଲ୍ପା Ng. (Kr. ମିଟ୍ରାମ୍ବାମ୍ବା) zilver. 39.

ନାମାଲ୍ପା zie ନାମାଲ୍ପା

ନାମାଲ୍ପା of ନାମାଲ୍ପା Kr.Ng. tegenstrijdigheid, verschil.

ନାମାଲ୍ପା of ନାମାଲ୍ପା Kr.Ng. strijdig zijn tegen iets, met iets
of iemand in strijd zijn. 12.

ନାମାଲ୍ପା Ar. Ml. مُلسا, heil, vrede, groete. ନାମାଲ୍ପାମାଲ୍ପା
elkander groeten. 23.

ନାମାଲ୍ପା of ନାମାଲ୍ପା Ar. Ml. مُلسا, heil, vrede, geluk. 41.

ନାମାଲ୍ପା Kr.Ng. achterhoudend, geheimhouwend.

ନାମାଲ୍ପା Ng. — ନାମାଲ୍ପା Kr. iets geheimhouden, verber-
gen, verzwijgen. 28.

ନାମାଲ୍ପା Kr.Ng. 1°. het schouderblad. — ନାମାଲ୍ପାଏଂଟିର୍ �elkander vooruitstre-
ven, elkander omverloopen.

2°. een soort van gevlochten machine, waurin iets aan een stok
hangende gedragen wordt.

3°. *bekommerd, ongerust.*

ଯୁଣିଯା \ *bekommerd, ongerust; bekommerring, ongerustheid; bekommert, ongerust zijn.* ଯୁଣିଯା ତିଯାର୍ଯ୍ୟମାନ \ *de bekommerring (ongerustheid) van mijn hart.* 8. ଯାଏନ୍ ଯୁଣିଯା ଯାତିର୍ଯ୍ୟା \ *uw hart zij niet bekommerd (ongerust).* 23.

ବ୍ୟା \ zie ବ୍ୟା

ବାପି \ Ng. (Kr. କୃତ୍ତିବ୍ୟା) *koebeest, rund (Ml. ساپی).* 29, 42.

ବିପ୍ର \ Kr. (Ng. ଅଗରା) *oud, bejaard, versleten.* ତିଯାନ୍ ବିପ୍ର \ *een bejaard, of oud, mensch.* 26. ମହିନେବିପ୍ର \ *de oudste.* 20. ମହିନେ ବିପ୍ରବିପ୍ର \ *de oudsten.* 9.

ବାଲିବିପ୍ର \ Kr. (Ng. ମାତିଙ୍ଗପା) *oudste, d. i. plaatsvervanger; de persoon, die een dorpshoofd bij afwezigheid vervangt.* 9.

ଯୁବତୀଯାଙ୍ଗା \ zie ଯୁବତୀ

ଯୁବିନ୍ \ Kr. (Ng. ମିଥିଲାପାଙ୍ଗା) *droom (Sanscr. swapna).* 18.

ଅନ୍ଧବିନ୍ \ Kr. (Ng. ଦିଲାଜିନ୍) *dromen.* 18.

ଷପ \ or ବାପ \ Ar. Ml. رَضْفُ, naam der tweede maand van het Mohamaansche jaar. 8.

ଯୁବତୀଯାଙ୍ଗା \ zie ଯୁବତୀ

ଷପ \ Kw. *zeven (= ମିହିନ୍)* Sanscr. saptā. Het wordt ook verklaard door ଶତାବ୍ଦୀଙ୍କା.

ଷପିଙ୍ଗା \ zie ଯୁବିନ୍ \ II°.

ଯୁବିନ୍ \ I°. Kr.Ng. *benepen, naauw, smal, eng.* 45.

II°. Ng. ବାଲିଙ୍ଗା \ Kr. *nijptang, schaar (Ml. سفت of سفیت).*

III°. Kr. (ook ଯୁଧ୍ୟତ୍ତା\Kr.; Ng. ଶୋକାତ୍ମା\) *besnijdenis.*

ଯୁଧ୍ୟତ୍ତା\Ng. ଯୁଧ୍ୟତ୍ତାବ୍ୟା\Kr. *eed; een eed doen, zweren.* 35.

ଯୁଧ୍ୟତ୍ତାବ୍ୟା\Ng. ଯୁଧ୍ୟତ୍ତାବ୍ୟା\Kr. *beëdiggen, een zaak met eede bevestigen, bezweren; vervloeken, verwenschen.*

ଯୁଧ୍ୟା\ eigennaam van een dochter van Nabi Soêngéb. 20, vlgg.

ଯୁଧ୍ୟା\ zie ଯୁଧ୍ୟା\

ଯୁଧ୍ୟା\Ng. ଯୁଧ୍ୟତ୍ତାବ୍ୟା\Kr. *opdat* (Ml. سفای). 44.

ଯୁଧ୍ୟା\Kr.Ng. *gereed, gereed zijn* (Ml. سدی; Sanscr. s a d j a.

Vrg. ଯୁଧ୍ୟା\).

ଯୁଧ୍ୟା\Kr.Ng. *juist, van pas, bij tijds; toereikend, matig, geschikt* (Ml. سدی).

Het wordt verklaard door ଯୁଧ୍ୟାବ୍ୟା\ ମାତ୍ରା\ en ଯୁଧ୍ୟାବ୍ୟା\).

ଯୁଧ୍ୟା\Kw. *juist, van pas maken.*

ଯୁଧ୍ୟା\Kw. *gereed houden* (Ml. ساجی *gereeđ maken, opdisschen,*

Vrg. ଯୁଧ୍ୟା\).

ଯୁଧ୍ୟାବ୍ୟା\ 1°. Kr. h. *aanbieding, aanbod.* — 2°. Kr. (ook କିଳାପ୍ରା\Kr.; Ng. କର୍ମପ୍ରା\) *wacht.*

ଯୁଧ୍ୟାବ୍ୟା\Ng. ଯୁଧ୍ୟତ୍ତାବ୍ୟା\Kr. *in gereedheid gebracht; gereed zijn.*

ଯୁଧ୍ୟାବ୍ୟା\ 1°. Kr.Ng. *in gereedheid brengen.* — 2°. Kr. h. *aanbieden, mededeelen.* — 3°. Kr. *de wacht houden over nacht.*

ଯୁଧ୍ୟାବ୍ୟା\ 1°. Kr.Ng. *in gereedheid laten brengen.* —

2°. Kr. h. (Kr. କର୍ମକାଳିକା\ Ng. କର୍ମକାଳିକା) *doen of laten aanbieden.* 12.

ଯୁଧ୍ୟା\ zie ଯୁଧ୍ୟା\

ବାତ୍ରୁଙ୍କୁ \ zie କିଣଗାନ୍ତା

ବୁନ୍ଦୁଙ୍କୁ \ Ar. مل. سجود, *zich nederbuigen, aanbidden.*

ବାଯା \ gew. ବୀଷାଯା \ Kr.Ng. *vermeerderen, toenemen.* 16, 44.

ବିଶା \ Kr.Ng. *ellendig, ongelukkig.* 42.

ବାଯିଧା \ Ar. سید, *heer.* Zoo in ବାଯିଧାନୀ (ବୁଲା) \ eigennaam van Amran, den vader van Mozes. 18.

ବୁନ୍ଦୁଙ୍କୁ \ Kr.Ng. *zich onderwerpen, het gezag van een ander over zich erkennen.* 16.

ବାଯିଧିଙ୍କୁ \ een der namen van den Soesohoenan van Soerakarta, misschien verbasterd uit سعد الّدین. 11.

ବିଯା \ Kr. (Ng. ବାପାଙ୍କୁ \ ook ଖୁମିଙ୍କୁ \ of ଚିଙ୍ଗୁ \ Ng. خُمِينَةَ \ or ଚିଙ୍ଗିଙ୍କୁ \ Kr.) *dag, in tegenoverstelling van den nacht.* ବିଯାଟାଙ୍କୁ \ *dag en nacht.*

ବାଯା \ Kw. *gelijk, gelijkelijk, samen, gezamentlijk, alle (= ଯାଏ \ en ଯାଏତ୍ରାୟାତ୍ରା) \ Ml. سام, Sanscr. sama).*

ବାତି \ Kr. (Ng. ପାପା \) *zoo veel als het vorige; ook in veelvuldig gebruik om het collective meervoud te kennen te geven.* ବାତିଯାମି ଯୁଦ୍ଧିଣ୍ଠିଙ୍କୁ \ *zamen beraadslagen.* 15. ବୁଅନ୍ତାପିଯାତିଥାନ୍ତି \ *twee kinderen, gezamentlijk (d. i. beide) van het vrouwelijk geslacht.* 20.

ବେଳିଯାଣିହାନ୍ତି \ Javaan, *gezamentelijk Javaan, d. i. Javanen onder elkander.* 37. ବୁଅନ୍ତାପାତ୍ରାପାତ୍ରି \ *zijn gezamentlijke kinderen en kleinkinderen.* 41. — ବାତାପାନ୍ତିପାନ୍ତି \ *en al wat iets dergelijks is, en alle dergelyken; en desgelyks.* 16, 18. — ନାମନାମ \ Kw.

ପାତିଯାତି\Kr. (Ng. ପାତାଯାତା) *onderling*. 42. — ପାତିଯାତି\ *gelijk* *zijn*. 45.

କାନ୍ଦି\Kr.Ng. 1°. *aanzien, gelaat*. — 2°. *schijnen, gelijkend*. — 3°. *iets door het gelaat uitdrukken, aanwijzen*. 43, 45. — 4°. *een geheime beteekenis, raadselachtig*. — 5°. *fraai, schoon*. 40. 42.

ପାତିଯାତିରୁଷିଲା\ *voortreffelijk*. 41.

ପାତା\ zie ପାତା

ପାତାଧାରୀ\ zie ପାତା

ପାତାରା\ or ପାତାରାତିରୁଷିଲା\ en ପାତାନ୍ତିଲା\ zie ପାତା

ପାତା\Kr.Ng. *geheim, vermomd; onzeker, onveilig* (Ml. سامِر).

ପାତା\Kr.Ng. *een put* (Ml. سوْمَر). 20, 39.

ପାତିଗାପା\ ପାତିଦ୍ୱାପା\ en ପାତାପା\ zie ପାତା

ପାତାରା\ Ng. ପାତାରାତିଲା\ Kr. *naam van een stad op de noordkust van Java*. 4.

ପାତାଧାରୀ\ or ପାତାଧାରୀ\ zie ପାତା

ପାତିଲା\ zie ପାତା

ପାତାରୁଷିଲା\Kr. I^o. ପାତାରୁଷିଲା\Md. (Ng. ପିଲା) *reeds, gedaan, afgedaan, geleden*. ପାତାରୁଷିଲାହୁଣିଲାହୁଣାଯାହୁଣାଟିଲା\ dit heeft *reeds drie jaren gekregen*; d. w. z. *reeds sedert drie jaar*. 3.

ପାତାରୁଷିଲାହୁଣାଟିଲାହୁଣାଯାହୁଣାଟିଲା\ *toen Pirangon reeds rijk was; toen hij rijk was geworden*. 15. ଏପିଲାପାତାରୁଷିଲା\ *buiten is het reeds dag*. 18. ପାତାରୁଷିଲା\ *reeds eenigen tijd*. 7.

ପାତାରୁଷିଲାହୁଣି\ପାତାରୁଷିଲା\ or ପାତାରୁଷିଲା\ *nadat*. 6, 7, 9, 11.

ଯବାନ୍ତିରୁ ପ୍ରକ୍ଷିପନ୍ତି ହେଲୁ ଏହି ବ୍ୟାପି । nadat zij hun vorigen koning
begraven hadden. 17.

II°. (Ng. **عنده**) *het moet niet, dat niet* (het Lat. *ne*). 38.

ବ୍ୟା-ଗଣିମା କରାଯାଇନ୍ତି ଯିମା \ wees niet verlegen van gemoed. 20.

Kr.Ng. tegelijk met den vijand sneuvelen (zamengesteld uit het Sanscr. voorz. sam, gelijkelijk, tegelijk, en यज्ञ). **၁၅၈၃**

ବ୍ୟାକ୍ ଏଇନ୍ଦ୍ରିୟାଙ୍କ Kr. 1°. voet, been (Het wordt ook verklaard door ପାଦାଙ୍କ).

ମୁହାନ୍ତି zie ମହାନ୍ତି

ପିଲାଯା of ପୁରାଯା Ng. ପିଲାତାମଙ୍ଗୀ of ପୁରାତାମଙ୍ଗୀ Kr. be-

loste; uitstel tot de betaling van een schuld.

ယဉ်ကိုယ်ရှု zie ယဉ်ကိုယ်

KL (EN EN) Kr. Ng. *schertsend, onachtzaam; scherts, kortswijl.* 41.

କୌଣସି (ଯାହାକୁ କାହାରେ ଦିଲା) *iemand soppen.*

କୁଣ୍ଡଳୀ Kr.Ng. *behoorlijk, betrouwbaar* (Het wordt verklaard door କୁଣ୍ଡଳୀ).

Ook eigennaam 25.

ଯତ୍ତିଣୀ \ zie ଯତ୍ତିଣୀ

யன്റ ധന്തം \ Ng. യണ്ടിനു \ ധന്തിനു \ Kr. *lasschen*, *zamenlasschen*,
zamenvoegen. 40.

en een Kr.Ng. tot het vieren van een feest bijdragen.

ମୂଲ୍ୟ *bijdrage tot het vieren van een bruiloft.* 5.

ମୁଣ୍ଡଳିଙ୍ଗ *zie ମୁଣ୍ଡଳିଙ୍ଗ*

ମିଳା Ng. (Kr. ମିଳାଯା) *gekookte rijst.* 42.

ମନ୍ତ୍ରୀ Ng. ମନ୍ତ୍ରୀ Kr. *beloven, belofte.*

ମନ୍ତ୍ରୀଯି Ng. ମନ୍ତ୍ରୀଯି Kr. *beloven om iets te doen.* କୌପ

ମିଳାଯାଯାଙ୍ଗୁଯି *de Patih beloofde het.* 26.

ମୁଖୀ Kr. Ng. *rijk; rijk zijn.* 18, 42, 43.

ମୁଖୀ *zich rijk vertoonen.* 43.

ମାଧ୍ୟମିକ୍ୟାଙ୍ଗୁ *verrijkt; rijkdom.*

ମିଳାନ୍ତିଙ୍ଗୁ *zie ମିଳାଙ୍ଗ*

ମିଳାଙ୍ଗ Ng. ମିଳାନ୍ତିଙ୍ଗୁ Kr. *de zee, oceaan (Sanscr. sâgara).*

ମନ୍ତ୍ରୀଯି Kr. (Ng. ମନ୍ତ୍ରୀ) *kunnen, vermogen, bekwaam, in staat zijn.*

ମୋହମଦିଯୁଦ୍ଦାମନୀଯାଙ୍ଗୁମାତ୍ରାମାଯାଙ୍ଗୁ *moge ik in staat zijn (moge het mij vergund worden) u te ontmoeten.* 8, 13.

ମିଳାନ୍ତିଙ୍ଗୁ ନାହିଁ ଏବଂ ମନ୍ତ୍ରୀଯି ମୁହମମଦିହାଙ୍କାନ୍ତିଙ୍ଗୁମାତ୍ରାମାଯାଙ୍ଗୁ *er was niemand, die het Chineesche schrift van dat boek lezen kon.* 10.

ମାତ୍ରାମାନିଃ ମାତ୍ରାମାନିଃ ମାତ୍ରାମାନିଃ ମାତ୍ରାମାନିଃ ମାତ୍ରାମାନିଃ *hij is niet in staat wederom kwaad te doen; hij kan geen kwaad meer doen.* 12.

ମିଳାଯିଙ୍ଗୁମାତ୍ରାମାଯିଙ୍ଗୁ *indien ik er in staat toe ben.* 22.

ମନ୍ତ୍ରୀଯି ନାହିଁ ମାତ୍ରାମାଯାଙ୍ଗୁ *niet afgedaan kunnen worden.* 36.

ମୁଣ୍ଡଳିଙ୍ଗ *zie ମୁଣ୍ଡଳିଙ୍ଗ*

ମାତ୍ରାମାଯାଙ୍ଗୁ Kr. Ng. *elk, ieder.* ମାତ୍ରାମାନ୍ତିଙ୍ଗୁ *elke dag.* 25. ମାତ୍ରାମାଯାଙ୍ଗୁ *elke nacht.* 41.

ରାଷ୍ଟ୍ରି ମହିଲା Kr. (Ng. ରାଯାରୀ) *rijstveld, dat onder water gezet wordt.* 3, 38.

ନିଷାଦି ମହିଲା Kr. *rijstvelden bebouwen.* 3.

ବାଣୀ Kr. Ng. *geduld, geduldig, bedaard* (Ar. مل. صبر). 44, 45.

ବାଣୀ Kr. Ng. *overzee, de overkant van een rivier* (Ml. سبز). ୩୫୨
ଅବାଣୀ Kr. Ng. *iemand van overzee.* 25.

ବାଣୀ Kr. Ng. *naar den overkant van een rivier varen; een reis over zee
doen; zich met een vreemde natie vermengen.*

ବାଣୀ Kw. *woord, wat iemand zegt, spraak, taal; spreken* (Ml. سبز;
Sansc. 's abda, *geluid, klank, woord*).

ବାଣୀ Kr. Ng. *noemen; God aanroepen,
aanbidden* (Ml. سبوت). ସୁଭାଗା ବାଣୀ ଯାତ୍ରା କାଳୀ ପାଦାନୀ
ଅଚ୍ଛାନୀ al mijn voorouders, die ik noemde, zijn zeven. 24.

ବାଣୀ Ar. Ml. صକ୍ଷବ୍ଦ, (ପ୍ରବାଣୀ) Kr. Ng. *vriend.*
(ପ୍ରବାଣୀ କାଳୀ ମହିଲା) Kr. Ng. *vriendschap.* 14.

ବାଣୀ କାଳୀ ook bij verkorting, als of de ବା in dit woord het Javaansche
voorzetsel ware, କାଳୀ Kr. Ng. *oorzaak, reden; omdat, dewijl; want*
(Ar. Ml. سبب). ସାମାଜାମାପା om welke reden? waarom? 4, 28.

Zoo ook bij verkorting କାଳୀକାମା 4. କାଳୀ କାଳୀ କାଳୀ *wat
is de oorzaak er van?* 21. କାଳୀ କାଳୀ କାଳୀ କାଳୀ କାଳୀ କାଳୀ
କାଳୀ କାଳୀ କାଳୀ *want tot heden toe ontving ik
geen brief van hem.* 8.

ବାଣୀ Kr. Ng. *titel van doorluchttige personen.* Zoo meestal als voorzetsel voor
titels en namen van goden en vorstelijke personen; b. v. କାଳୀକାଳୀ

ରାଜୁଙ୍କା ଏବଂ of ରାଜୁଙ୍କା Zijn Majesteit de vorst, of koning. 16, 26, 40.

ଦେଵୀ ବ୍ରହ୍ମ God.

ନିଃ Ng. (Kr.Ng. ଅତି ଏବଂ ଯିହାନ୍ତି) die, dat, welche, hetwelk. ନିଃମଣ୍ଡ
ତୁମିଲ୍ଲା ହେତୁକୁ ତୁମିଲ୍ଲା hetwelk zij voornemens zijn. 23. ତୁମିଲ୍ଲା ବାଧାରୀ
ତୁମିଲ୍ଲା ତୁମିଲ୍ଲା ବ୍ୟାହାରୀ indien ik het zelf niet ben, die het vraag. 25.
ତୁମିଲ୍ଲା ତୁମିଲ୍ଲା ମାତ୍ରା ପିଲ୍ଲା ଫାଟ୍ଟା ଯାହାରୀ de menschen van Mendang,
die de een na den ander de vlugt nemen, zijn vele. ald.

ମୟ Kr.Ng. negen. 15. ମୟ ମୟ ନେଗେଣ୍ଟିଆ negentien. 3.

ମିଳା I^o. Kw. ook ମିଳା or ମିଳା leeuw, tijger (Ml. سیخ; Sanscr. singha, leeuw).

ମିଳା ମିଳା eigennaam. 6.

ମିଳା ମିଳା eigennaam. 6.

II°. Kr.Ng. elk, ieder.

ତୁମିଲ୍ଲା ମାତ୍ରା zie ନିଃମଣ୍ଡ

ମାତ୍ରା ମାତ୍ରା or ମାତ୍ରା ମାତ୍ରା Kw. 1°. tijdsrekening, jaartelling (Sanscr. sangkalika, optelling). 25. — 2°. een ongeluk.

ମାନ୍ଦିଲ୍ଲା zie ମିଳା

ମାନ୍ଦିଲ୍ଲା Kr. (Ng. ମାନ୍ଦିଲ୍ଲା) zeer, uitermate (Ar. مُتَعَظِّم). ମାନ୍ଦିଲ୍ଲା ମାନ୍ଦିଲ୍ଲା zeer verheugd zijn. 4. ମାନ୍ଦିଲ୍ଲା ମାନ୍ଦିଲ୍ଲା ମାନ୍ଦିଲ୍ଲା zeer met verlangen (met groot verlangen) wachten. 28.

ମାନ୍ଦିଲ୍ଲା Kr.Ng. I^o. zie ମାନ୍ଦିଲ୍ଲା

II°. bezwaar, nood, verdriet, tegenspoed (Sanscr. 'sangsayā, twijfel, onzekerheid).

၁၂၆၅ Kr.Ng. een digtbegroeide weg. 45.

අයිත්තා මා 1°. අයිත්තා මා අයිත්තා මා Ng. විඛි යැකි මි Kr. *iets op de handen dragen; aanbieden.*

2º. Kr.Ng. een vracht rijst van vier en twintig bossen; en magt om weerstand te bieden.

ବୁଦ୍ଧିକାଳୀ Kr. h. (Kr. ବୁଦ୍ଧିକାଳୀ, Md. ବୁଦ୍ଧିକାଳୀ, Ng. ବୁଦ୍ଧିକାଳୀ
en ବୁଦ୍ଧିକାଳୀ) *welaan! komaan!* ବାନ୍ଧୁରେ ବୁଦ୍ଧିକାଳୀ ବୁଦ୍ଧିକାଳୀ
de Patih zeide: *Welaan! 27.*

နိုဝင်း၊ နိုဝင်းမျိုး Kr.Ng. een anderen weg kiezen, ontwijken, vermij-
den. 41.

شَعِيبٌ Ar. شَعِيبٌ, eigennaam. Zoo heet in den Koran en bij de Mohammedanen de schoonvader van Mozes. 20.

四

၁။ Kw. *voortreffelijk, uitmuntend* (= ପାଦିଷ୍ଠାନିକୀୟ Sanscr. *wi*, *zeer, als onafscheidelijk voorzetsel*). — ၂။ *neen, niet* (Sanskrit *wi*, *als onafscheidelijk voorzetsel, z. v. a. on-*). — ၃။ *den teugel vieren, loslaten*. — ၄။ ପାଦିଷ୍ଠାନିକୀୟ gew. ମନ୍ତ୍ରକ୍ରିୟା Kr.Ng. een soort van aardvrucht, *patattas*.

မြှေ 1°. gew. မြိမ်မြှေ Kr. ဖျေး၌ Ng. vermeerdering, bijvoegsel, daaren-
boven (မြှေ = ဖျေး၌).

2º. Kw. een menigte, velen (= ~~een~~^{vele} van)

வியு \ en குயு \ Kw. en, benevens, alsmede (வியு \ wordt ook

verklaard door ရှေ့ယူ။ en ဧယာ။ door ပိန္ဒာ။ 42. ယာမာယာ
သိန့်ကာာ။ ဧယာယာမာရာရှာယာသိန့်ကာာ။ hetzij in de stad,
hetzij in het een of ander dorp. 29. ဒိုက္ခာရီဒိုယာရိုးယျာ။
(van) de stad, of van een dorp. 34. — ဒီပုံ။ wordt in Kråmå, en
ဧယာ။ in Ngoko gebruikt.

ဧယာ။ gew. ဟာရတယူ။ Ng. (Kr. သူမာ။ သို့။ ဟပုံ။ နှင့်သူမို့။) ge-
ven, aanbieden, toestaan, vergunnen. ဟာမောဧယာ။ geef het niet. 25.
ဟာမောရာမာရာ။ အယာရာ။ ik geef het niet. 28. ဟရတယူမို့။
(Kr. သူမာသူမို့။ or အန်္ဂုံရီသူမို့။) kennis geven. 5, 29.

ဧယာ။ of ဟရတယူ။ Kr.Ng. vrucht.

ဧယာ။ ဧယာ။ ရာမျိုး။ vruchten. 39.

ဟရာ။ zie အာဟာ။

ယုဟာဏ။ Kw. 1°. voertuig, iets waarop men rijdt of vaart (= ဆွဲတို့
ကဲ့ထဲမျို့။) — 2°. beteekenis, verklaring; voorkeken (Sanscr. wâhana,
voertuig, aanvoering, aanbrenging). 18. ဟရယာရဟန္တာ။ wat is
de beteekenis er van (van den droom)? eigenlijk wat voert of brengt
dat aan? 19.

ဟမာ။ Kr. (Ng. ယာသမျိုး။) woud, bosch (Sanscr. wana). 20, 35.

ဟမာယာ။ Kw. een groot bosch, waarin zich veel wild bevindt
(Sanscr. wanawâsa, woudverblijf, boschverblijf). Zie bl. 40.

ဟနို။ Ng. (Kr. ယုဘုမျိုး။) durven, wagen; stoutmoedig, dapper zijn.
ဟယယနို။ hun dapperheid is gelijk. 29.

ဧယာရွှေ့ပို့။ Ng. (Kr. ဧယာမာနို့။ မာနို့။) geven. မာနွှေ့ဧယာရွှေ့ပို့
ik geef. 15, 27.

မဲမရှုံးဟောင်း Ng. (Kr. କାହିଁଏଣ୍ଟିମ୍ବାଁ en କ୍ଷେତ୍ରାନ୍ତିମ୍ବାଁ
 କାହିଁମ୍ବାଁ) doen of laten geven. ପାଇଁ କାହିଁ ମୁହଁମିତି ମର୍ଯ୍ୟାନ୍ତିମ୍ବାଁ
 କାହିଁ ମ୍ବାଁ କାହିଁ ମ୍ବାଁ କାହିଁ ମ୍ବାଁ କାହିଁ ମ୍ବାଁ କାହିଁ ମ୍ବାଁ
 କାହିଁ ମ୍ବାଁ କାହିଁ ମ୍ବାଁ କାହିଁ ମ୍ବାଁ କାହିଁ ମ୍ବାଁ କାହିଁ ମ୍ବାଁ

ይማሃኑ I. ook **ይማሃኑ**Kr. (Ng. ባንሻ) niet geschieden, niet plaats
hebben, niet doorgaan. **ይማሃኑ** het mist, of faalt niet;
het geschieft zeker. Zoo ook **ይማሃኑ** 42.

II°. (Ng. ઉટી) een winkel of kraam aan den weg, waar levensmiddelen enz. verkocht worden (Ml. بارخ of باروچ).

ጥያቃቅና ቤት en ባለቤት የሚከተሉትን አገልግሎቶች
ጥያቃቅና ቤት የሚከተሉትን አገልግሎቶች
በመዘገብ የሚከተሉትን አገልግሎቶች
Kw. algemeen bekend.

ଅନ୍ତିମ Kr.Ng. bekend, ruchtbaar.

ପାତ୍ର କଣ୍ଠା of ପାତ୍ରକା of ଶିଖା Ng. ପାତ୍ରକାନ୍ତିରୀ of ଶିଖ
 ପାତ୍ରକାନ୍ତିରୀ Kr. lezen, hardop lezen, zingende lezen (M. بَاقِي; Sanscr.
 watja, spreken). 42.

ပိုမ်းမြှေ့၊ zie ပိုမ်းမား

ମିହାନ୍ Ng. ତିଯାଣ୍ଟିପ୍ରା Kr. (Ng. gew. କିଯାଏଁ) gesprek; spreken,
zeggen (Ml. بچار, Sanser. witjara, redenering, redekaveling).
ତିଯାଣ୍ଟିପ୍ରାଯାଣ୍ଟିତିଯାଣ୍ଟିପ୍ରାଯିଗାହିଁ ଦ୍ୱୀ ଦ୍ୱୀ Dewi Soepoewah
zeide vervolgens tot (eigenlijk redeneerde, of hield een gesprek met)
Nâbi Moesâ. 23. କିମ୍ବାଯାଣ୍ଟିପ୍ରାଯିଦ୍ୱୀବିଁ de menschen van het
dorp zeiden wederom. 25.

ပိုမာနာနှင့် \ ook ပိုမာနာနှင့် Kw. zeer ervaren, kundig, bedreven,

geleerd (= ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ, MI. بِجَقْسَان; Sanscr. witjaksana).

Dezen titel geeft men op Java aan den Gouverneur-Generaal van Néerlandsch Indië. 11.

ପିଲାପା \ zie ପିଲା \

ମୁଖ୍ୟମା \ gew. ମାତ୍ରମା \ Kr.Ng. *vermengd, door elkaar*.

ମାତ୍ରମା \ Ng. *vermengen, vermengd.* 39.

ପିଲା \ Kw. *dapper, een held* (= ପର୍ଵତିନ୍ଦ୍ରା \ en ଶାନ୍ତିନ୍ଦ୍ରା \ Sanscr. wîra, *sterk, magtig, een held*).

(ପ୍ରତିକା \ *een held* (Sanscr. prawîra).

(ପ୍ରତିକା(ପ୍ରତିକା \ *eigennaam* 8.

ପର୍ଵତି \ Kw. ପର୍ଵତି \ Ng. (Kr. ପିଲା \) *achter, achteraan, van achteren.* 23. ଶ୍ରୀପର୍ଵତି \ zie ଶ୍ରୀଶା \

ପାଥ୍ୟମା \ ପାଥ୍ୟମା \ Kr. (ook ପାଯମା \ ପାଯମା \ Kr.; Kr.Ng. ପାଥ୍ୟମା \ ପାଥ୍ୟମା \) *leeren, onderwijzen.*

ପାଥ୍ୟମା \ Kr.Ng. *iemand onderrigten.* 42.

ପାରି \ Kw. *water* (Sanscr. wâri): zie bl. 39.

ପିର୍ବା \ of ପିର୍ବା \ Ng. (Kr. ପିଲାପା \ ପିର୍ବା \ en (ପ୍ରିମାକା) *vernemen, zien, weten, kennen; kennis.* ମାନାନ୍ତିର୍ବିଜ୍ଞାନୀ \ dat de rijksgrootten niet te weten komen. 19. ପିର୍ବାଧିଷ୍ଠାତା \ *den weg weten (of kennen).* 20. ଅପିର୍ବା \ *niet weten.* 44. ମାତ୍ରମାପିର୍ବା \ zie ମାତ୍ରମାପିର୍ବା \ ଅପିର୍ବା \ Ng. (Kr. ଅପିର୍ବା \) *kennis van iets nemen of dragen; iets weten, met iets bekend zijn.* Zoo ପାଇନ୍ଦାପିର୍ବା \ 43, en ଅପିର୍ବା \ 45.

印^० Kw. शरीर Kr. (Ng. शरीर) gedaante, gestalte, vorm, kleur, soort
(Sansk. शरीर); शरीरवाहि de gedaante van iets hebben.
उन्हीं विषयोंमध्ये जिन वorige gedaante. 27. वार्ताविषयात् वार्ता
मालायुक्तिवाहि de satsoenen van die dolken waren velerlei
(veelsoortig). 9. Zoo wordt het gebruikt, als men verschillende soorten
van dingen opnoemt; b. v. शरीरायामालावाहि शरीर
वार्तावाहिवाहि aan paarden, een hengst; kromme messen
zes. ald. शरीरप्रदावाहि शरीर de gedaante hebben van krijgslieden;
er als krijgslieden uitzien. 16. शरीरावाहि de gedaanten van planten
hebben; van een grond, die beplant is. 38. वार्तावाहिवाहि वार्तावाहिवाहि
in de gedaante van een kleine knaap. 27. शरीरवाहिवाहि वार्तावाहिवाहि
van wat soort het ook zij. 34. — वार्तावाहिवाहि वार्तावाहिवाहि
याहि en वार्तावाहि (Ng. वार्तावाहि) allerlei, allerhande; al
de soorten van, al de onderscheidene. वार्तावाहिवाहि वार्तावाहि
al de soorten van bladeren. 20. वार्तावाहिवाहि वार्तावाहि
al de soorten van schoonheid. 40. वार्तावाहिवाहि वार्तावाहि al de
onderscheidene Javanen. 12.

શાખા \ or શાખી \ ook ચાલા \ or ચાલી \ schilderen, verhalen; een
schilder. 43. ક્જાયિયાણ્ણે તરફાત જાણવાયિશ્વરી \ Kjäi-Agëng van
Séséla wordt geschilderd (wordt voorgesteld in het verhaal). 41.

ଓପ୍ପା Kr.Ng. (ପାଖୀ en ପିଲାଙ୍କାଳୀ Kr.)
leeren, onderwijzen. 42. Zoo ook ପିଲାଙ୍କାଳୀ ald.
ଅଣ୍ଟା gew. ମା (ପାଖୀ Kr.Ng. (Ng. ଧରାନ୍ତାଙ୍କା ମା ଧରାନ୍ତାଙ୍କା)
zwaar, zwaarte, gewigt (Ml. تھب)

କା(ପ୍ରତ୍ୟେ) Kr. (Ng. କାଣିତାନ୍ତ୍ରୀ) *belast, beladen; bevat, begrepen.*
 କା(ପ୍ରତ୍ୟେ-ମୁଦ୍ରାକରିତାନ୍ତ୍ରୀ) *vervat in den brief.* 13. କା(ପ୍ରତ୍ୟେତ୍ୟାକୀଣିତାନ୍ତ୍ରୀ) *het moet vervat zijn in het bewijs-
 schrift.* 37.

ତୁଣ୍ଣି\Kr. (Ng. ତୁଣ୍ଣିତୁଣ୍ଣିତୁଣ୍ଣି) zwaar, zwaarte, gewigt; zwanger, zwangerheid, zwanger zijn.

范(ဖြန့်မျှ) Kr. (Ng. ရတေသနများအတွက်) *lading, vracht; ook van de dragt eener zwangere vrouw.* 8.

యాగ్. యాణి\ en యాగ్నామవ్\ Kr. *tijding, nieuws, berigt, wat verteld wordt* (Ml. త్రు). 8. పిణ్డాహ్లైణి\ *tijdingen erlangen, nieuws vernemen.* 5. Zoo ook యాంవాప్యాణి\ 8. షిణ్డాహ్లైణి\ *tijding hooren.* 8. యాగ్నామక్కియాణిసీణ్డాహ్లైణి\ *men vertelt van degenen, die helpen, dat zij zelf meerooven.* 4. — యాయాగ్. యాయాణి\ or యాయాగ్నామవ్\ *nieuws mededeelen, berigten.* 27.

ပုဂ္ဂိုလ် Kw. een jaar (= ମନ୍ଦିର ବା Sanscr. w a r s a). ମନ୍ଦିର ପାଇଁ

ବାରାମ୍ବାନ୍ଦୁ Ng. (Kr. ବାରାମ୍ବାନ୍ଦୁ) gezond, genezen, hersteld.

ଏହାମ୍ବି \ Kr.Ng. *genezen, herstellen.*

ମାତ୍ରାବ୍ୟାକ୍ଷମ୍ଯ ଅନ୍ତର୍ଗତ Ng. (Kr.Ng. ମାତ୍ରାବ୍ୟାକ୍ଷମ୍ଯ ଅନ୍ତର୍ଗତ) gezondheid. 41.

ئەرگەنام Kr.Ng. erfgenaam, erven, een erfenis aanvaarden (Ar. میراث وارث).

အနုပါတရိယ္ဗာ of ယာပါတရိယ္ဗာ (Ar. Pers. اهل وارت of وارت آل) *erfgenaam, bloedverwant.* 9, 30.

ପାଶିବୁ \ verdeelen, een erfdeel ontvangen.

ଅଚ୍ଛିତ୍ତି \Kw. *schrift op zilver*: zie bl. 39.

ଶ୍ରୀମଦ୍-Kw. gelukkig, voorspoedig; een hooge rang (= ହେଲ୍ପିଯାନ୍ତିକିଯାନ୍ତିକିକାରୀ)

Sanscr. *wîrya*, *kracht*, *vermogen*, *dapperheid*, *luister*). 44, 45.

ଶିଖୁଁ Ng. (oook ଶିଖୁଁ Ng.; Kr. ଶିଖୁଁ Ng.) *beschaamd, schaamte.*

ମାତ୍ରିଙ୍କ ଘର Kr.Ng. (Kr. ମାତ୍ରିଙ୍କ ଘର) beschaamd gemaakt,

gehoond; hoon, schande. 43.

የንግ (Kr. የማኅና of የማኅኔ) *niet geschieden, niet plaats hebben,*
niet doorgaan. ብሔጊያዊንግ *het mist, of saalt, niet; het geschieht*
zeker. 42.

በዕለድ የዕለድ አይደለም Kw. verdwijnen, te niet gaan (= ተሰጥቶ እና ማጭ). In de Sēnkålā zoo veel als nul. 25.

புக்கு^{கு} Kw. *berg*: zie bl. 40.

ଗ୍ରହଣୀ । ୧୦. Ng. (Kr. କ୍ରମିତି) last, bestelling, boodschap. 17, 28, 43.

IIº. සිඟය || සිඟය තී Kr.Ng. eindigen, sluiten.

ତିଥାବ୍ୟ \ Ng. (Kr. ତିଥିବ୍) bestellen, commissie geven. ଯାହାକି
ତିଥାବ୍ୟନ୍ତିଥାବ୍ୟ \ ik heb in last gekregen van mijn Heer. 28.

கிளை அல்ல Kr.Ng. *het einde, het laatste; eindelijk, ten laatsten,*
ten slotte. 28, 43, 45. Zoo ook **மாகிளை அல்ல** 29.

ਫੁਲਿ \Kw. 1º. *verheven, uitmuntend* (zamengesteld uit ਫੁਲ en ਲਿਵ). —

2o. God (Sanscr. *widhi*, *bepaling, voorschrijft, bestemming, het noodlot, een naam van Wisnoe, Brahma*). ମୃତୀନୀ 44.

ଶରୀରୀ (Kr. ଶରୀରା) *naakt, bloot*. ଶରୀରୀରୀ *naakt, bloot zijn*. 42.
ମହିଳାଙ୍ଗୀ (Kr. ମହିଳାଙ୍ଗି) *vrouw, vrouwelijk (van het ongebruiklijke ଯାତ୍ରୀ Sanscr. *wadhoe, vrouw*)*. ମହିଳାଙ୍ଗୀରୀ *een vrouwmensch, vrouwspersoon*. 31.

ମାଣାରୀ or ମାଣାରୀ 1o. Kr. h. (Kr.Ng. ମାଣାରୀ Ng. ମାଣିକୀ) *aangezicht, gelaat*. — 2o. een Javaansche titel (Het wordt verklaard door ପଦାଭୂତୀ ଏବଂ ମାଣାରୀ Sanscr. *wadana, mond, aangezicht; en de top of spits van een driehoek*).

ମିଶ୍ରଯାଙ୍ଗୀ *zie ମିଶ୍ର*.

ମିଶ୍ରଯାଙ୍ଗୀ, ମିଶ୍ରଯାଙ୍ଗୀ Kr. (Ng. ମିଶ୍ର, ମିଶ୍ର) *uitkomen, naar buiten gaan, voor den dag komen; opbrengen, betalen; aanbrengen, openbaar maken; opkomen, verschijnen*. ମିଶ୍ରମିଶ୍ରଯାଙ୍ଗୀଲିମିଶ୍ରଯାଙ୍ଗୀ ମିଶ୍ରଯାଙ୍ଗୀ *welk^o komen er 12 pikols uit; brengt het 12 pikols op*. 3.

ମିଶ୍ରଙ୍ଗୀ I. gew. ଯାତ୍ରିମିଶ୍ରଙ୍ଗୀ Kr.Ng. *begin, oorzaak; doordien, omdat, dewijl*. 3, 12. ଯାତ୍ରିମିଶ୍ରଙ୍ଗୀରୀ or ଯାତ୍ରିମିଶ୍ରଙ୍ଗୀରୀ *uit hoofde dat*. 12. ଯାତ୍ରିମିଶ୍ରଙ୍ଗୀରୀ *uit hoofde van, wegens*. 12.

II. ମିଶ୍ରଙ୍ଗୀ or ମିଶ୍ରମିଶ୍ରଙ୍ଗୀ Kr.Ng. *een boom*.

ମିଶ୍ରମିଶ୍ରଙ୍ଗୀ *begin, aanvang*. 3. ମିଶ୍ରମିଶ୍ରଯାଙ୍ଗୀରୀ *het begin van den oorlog*. 12.

ମନ୍ତ୍ରଙ୍ଗୀ Ng. (Kr. ମନ୍ତ୍ରମାରୀ) *steen* (Ml. باتو). 39.

ମିଶ୍ରମିଶ୍ରଙ୍ଗୀ Ng. (Kr. ମିଶ୍ରଯାଙ୍ଗୀ, ମିଶ୍ରଯାଙ୍ଗୀ; Kr. h. ମିଶ୍ରଯାଙ୍ଗୀ ମିଶ୍ରଯାଙ୍ଗୀ) 10

¶ uitkomen, naar buiten gaan, voor den dag komen; opbrengen, betalen; aanbrengen, openbaar maken; opkomen, verschijnen.

କିଣାରା Ng. କିଣାଯିଷ୍ଟି Kr. *tusschenruimte, tusschentijd; gissing, meening* (vrg. ଯାହାରା). କିଣାରାମ୍ଭି *mijn gissing is, ik gis.* 28.

ବାଣୀମା || of ବାଣୀମା || Kr.Ng. aard, geaardheid, imborst. 43.

ନିଷାତିଣ୍ଡା, zie ନିଷାରା,

କିଣ୍ଠି Ng. (Kr. ଗଣାମା) de buik. 22.

ତିଲ୍ଲା, ook ଯୁଲିଲ୍ଲା, en ପୁଲ୍ଲା, hetgeen meer dichterlijk of destig
is, Ng. (Kr. ପାତାଗାମୀ) gedaan, afgedaan, reeds, geleden. Meestal
drukt het slechts met nadruk uit, wat wij door den verledenen tijd
van het werkwoord te kennen geven. 42, 45. ତିଲ୍ଲାବୁହୁକିଲ୍ଲା
ଏହିକିଣାଗାମିଲିଲ୍ଲା ଏହିକିଲିଲ୍ଲାଦିଯୁଧିତାନ୍ତରୀ ଵର୍ଲୋରେ
is uw overeenkomst: dus is dit geheele rijk van Mëndang mijn
eigendom geworden. 27. ଜାଣ୍ଯୁହିନାବପାଷଙ୍ଗନୀ, uw vorige ko-
ning is overleden. 17. — ପାତିନ୍ଦା, nadat. 19.

የኅጌና Kw. *eindelijk, ten laatste* (= ተካሃሳቸውን \ zusammen-
gesteld uit ማና \ en አገልግሎት). **የኅጌናኝነትበት** or **ዘመኑ**
በአገልግሎት *eindelijk, ten slotte.* 8, 14. Zoo ook **የኅጌናኝነት** \
voor **የኅጌናኝነት** 40.

କୁଣ୍ଡି Ng. (Kr. କୁଣ୍ଡିନାମା) ijzer (Ml. بسی). 38.

ဘန်းKr. (ook ဘတ်းKr., doch minder hoog, en မာန်းKr. h.; Ng. အေဒီ)

en պաշտված) naam. 9. — Առևաստաված genaamd zijn, heeten.

ଏହି ପାଇଁ ଯାକେ କଣ୍ଠ ଦେଇ, die genaamid was Sembâdâ. 28. ଶ୍ରୀମତୀ

பு மா மா யா மூ த்திலா யை \ zijn bediende, met name (gennaamd) Sembådå. 25.

ମୁଁ ବ୍ୟାପାର କରିବାକୁ ଜ୍ଞାନ ଦିଲେ \ ik ben genaamd (mijn naam is)

Rànoe-Tirtâ. 3.

ପାଇଁବି, of କିମ୍ବାକିଲୁ Kr. (ook ମାରିବି Kr.; Ng. ମାରିବି) noemen,

benoemen; daarvoor houden, verklaren. ഡിപ്പുഷ്ടേരി *genoemd worden.* 38.

ମିଥୁନାଁ ଓ ପାତ୍ରମନୀ ଅତିକର୍ଣ୍ଣାଳୁଙ୍କୁ. de opperste magt, het hoogste gezag (ମିଥୁନାଁ = ସ୍ଵାମୀମାନ୍ଦୁ ଅତିକର୍ଣ୍ଣାଳୁଙ୍କୁ Sanscr. wis̄esa, onderscheiding, onderscheid; soort; voortreffelijkheid, uitmuntendheid).

ପିଣ୍ଡାମା magt haben.

ပျမ်နမာ en ပျမ်နမ္မုံ zie ပီယံ

ஏன்-ஏன் Ng. ஏன்-ஏன் என்கள் Kr. iets duidelijk zien; vooruitzien,
propheteren (vrg. ஏன்-ஏன்) 41.

யாவியண | Ar. MI. وصيّة, uiterste wilsbeschikking, nalatenschap. 17.

କାହିଁ ଯାଇବା ଏହା Ng. bij uitersten wil vermaaken. ନିରାକାଶିଷି

ଯବିଯଣ୍ଡା ତୃପ୍ତା ଯାହା ଯାହା \ het rijk van Mesr wordt door uiterste
wilsbeschikking vermaakt aan mij. 17.

സാമ്പാദനം I^o. Kw. *dragen; gebruiken* (= കൊണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുക) Het wordt ook verklaard

door 布加提 *Ml.*, باو, *dragen, brengen*; Soend. 布加).

II°. Kr.Ng. een gloeiende kool.

III°. een soort van open zonder staart.

ஏடு \ I^o. gew. அடி \ Kr. (Ng. നീളം \ അടിയാണ്) \ en
10*

ఎంగులు) *met; en; wegens* (Soendasch ఇలు) *brengen: vrg. వామా*
 I.; en పిణ్యులు) wordt verklaard door లింగులు). యుషులు
 అపిణ్యుత్తయశసు) die put was *met een deksel van steen.* 21.
 త్రయినొణ్యులీక్ర. (Ng. త్రయినొణ్యులు) *zonder.* త్రయినొణ్యు
 లీప్రుట్రీణ్యు) *zonder krijgsvolk.* 16. గోహమిల్తి) *alsmede, daar-*
enboven. 10. Zoo ook గోహమిల్తి) 37. — ఇతిషతి) *al naar*
mate van. ఇతిషతియించుణొణ్యు) *al naar mate van hetgeen*
er geplant wordt.

¶¶\ naam van het zevende jaar van een Windoe. 11.

କିମ୍ବା en ପ୍ରଫ୍ରେ zie ପ୍ରେ

ဟ(ဖြစ်) \ en တ(ဖြစ်အဲ) zie (ဖြစ်)

ପିତିଙ୍ଗୀ \ zie ପିଙ୍ଗୀ \

ଓଡ଼ିଆ *Kw. taal, spraak (= ଭାଷାରୀ)*. **ଓଡ଼ିଆ** *zeggen, spreken.*

ウム gew. ハウム Kr. Ng. twist, oneenigheid, twisten, tegenstand bieden. 29.

သပါး of တာပါး Ng. ပံ့မယ် Kr. omkeeren, terugkeeren; hervatten.

တော်သမားတရမာ။ Ng. ပဲယူဆိုမျှ။ Kr. *terugbrengen, doen terugkeeren, terugzenden.* မာယ်ယူဆိုမျှ။ ဝင်္ဂါယ်ယူဆိုမျှ။ *teruggebracht worden, enz.* 9, 22.

ଓঁ মুসলিম Kr. (Ng. ນັກພາວັນ) Kr.Ng. ໂພນ້າ (N.) antwoorden, beantwoorden, vergelden. ଶାନ୍ତିକିଷ୍ଣ ପାର୍ଶ୍ଵମୁଖୀ Dwi Soepoewah

antwoordde. 22. ଯାଇଁଯୁଦ୍ଧିଯାଏତ୍ୟାହୁଷ୍ଣନ୍ତିଯିରୀଯାଏତ୍ୟାହୁଷ୍ଣପ୍ରୀତିକୁମାରୀ
kwaad voor goed *vergelden.* 12.

၄၃၁။ Kr. Ng. acht. ၁၀. မိုး၈။ Kr. achtmaa။ achtste. ၁၁. ၈။ acht
dorpen. ၂၁. ၈။ Ng. ၈။ Kr. tachtig.

جول Kr.Ng. soort van dunne bamboe; loop van een geweer (Ml.

ပျော်မြန္တာ \ geweerloop. 9.

ပျောက္ခာ Kr. Ng. *de maan* (gew. ပုဂ္ဂိုလ်များ MI. 39. — 2°. Kr. (Ng. ဘန်း) *een maand*. ၇ ပျောက္ခာ *zeven maanden*. 3. မာစာ ပျောက္ခာလင့်ဆာ *tijdens de maand Djoemadillakir*. 9.

ହିନ୍ଦୁଆଙ୍ଗ Ng. ହିନ୍ଦୁଆଙ୍ଗ Kr. Hollandsch, Hollander. 37. ହିନ୍ଦୁଆଙ୍ଗ
ଅଙ୍ଗ Ng. ହିନ୍ଦୁଆଙ୍ଗ Kr. een Hollander. ହିନ୍ଦୁଆଙ୍ଗ Ng.
ହୋଲନ୍ଡିଆଙ୍ଗ Kr. Holland. 13.

U u u u Kr.Ng. een weduw zonder kinderen. 31.

Suu-Kw., breed, ruim.

କିପ୍ପା \ Kr.Ng. *zich uitbreiden; wijder, ruimer maken.* ଯାଇଲ୍ଲି ଏଥିମାନ
କିପ୍ପା \ Adji-Sâkâ *breidde (zette) zich uit.* 26.

¶ **3333333333** Kw. *schrift op rotting*: zie bl. 39.

ଶିଖ୍ୟା । I^o. Kr. zie ଶିଖ୍ୟା ।

II°. Kr.Ng. *medelijden, deernis.* 21.

မာတိယန်များ *ontferming, medelijden.* မိန္ဒမာတိယန်များ
liefde en ontferming, ontfermende liefde. 12.

ဗုသနများ *Kw. het water van een watterval, water dat van een hoogte
afstroomt.* zie bl. 39.

မိသန်း zie သန်း

ယရှယ် *zie ရှယ်*

မိသံ၊ မိသံ Ng. မိသယျာ၊ မိသယျာ *Kr. tellen, optellen, rekenen.*

မိသံဘများ Ng. မိသယျာများ *Kr. optelling, getal.* အေမာကီ
သံယျာများ *zonder tel, ontelbaar.*

ဗုသံ၊ ဗုသံ Kr. (ook ဖာဘုရာ၊ ပာဘုရာ Kr.; Kr.Ng. ပူရွှေမြှေ၊ မြှေမြှေ)
leeren, onderwijzen.

ပဗုသံ Kr. *leering, onderwijs.*

ရဟာသံ *zie ရဟာသံ*

ယရှား Kr.Ng. *vat, kist, kast, enz.* Ook ပာယရှား 39.

စိယျာများ Ng. (Kr. စုမောင်) *schaap, geit.* 22, 29.

ဟန် 1°. Ng. ဟရဟန်များ Kr. *staal.*

2°. Kr. ဟရဟန်များ Kr. h. (Ng. ဟရမြှေ) *tand, de tanden.*

3°. Kr.Ng. *een rooster, ijzeren braadpan.*

ဟရဟန်များ 3°. Kr. (Ng. အျမှေမြှေ) *piek, lans.* 9, 16.

မိန်း Kr.Ng. 1°. *zaad, zaadkorrel* (Ml. حب؛ Sanscr. wîdja. Veg. မိန်း)

2°. *nakomeling, afstammeling.*

ဓမ္မန်း *eigenlijk: een korrel; vanhier Ng. (Kr. ဓမ္မန်း၊ ဓမ္မန်း)*

ମଦ. ଯତ୍କୁଣ୍ଠାଯ୍ *één, een enkel, van personen zoowel als zaken* (vrg. କିମିନ୍ଦି *onder* କିମିନ୍ଦି). **ତ୍ରୈଃପାତ୍ରଯାତ୍ମାକିମିନ୍ଦି** *één vrouwspersoon.* 31.

୨୫ୟ୍ Ar. Ml. **وَجُود**, *aanwezen, aanwezig, voorhanden zijn.* **ଶାଖା** *ବାହ୍ୟପୁଣ୍ୟକାରୀକର୍ତ୍ତାକୁଣ୍ଠାଯ୍* *zijn bezittingen, die er aanwezig waren.* 9, 10.

ଧାର୍ଵିତ୍ୟ Kr.Ng. *pligt* (Ar. Ml. **وَاجِب**). 23.

ଧାର୍ଵିତ୍ୟକ୍ରି *iemand verplichten, noodzakken.* **ମାଯାଧାର୍ଵିତ୍ୟକ୍ରି** *verplicht zijn.* 36.

ଗାସ 1°. Kr.Ng. *leefstijd, ouderdom.* — 2°. Kr. (Ng. **ପୁଣ୍ୟ**), *kleinkind, zoon of dochter* (Sanscr. *w a y a s, w a y a h, leefstijd, jeugd*). 13, 14.

ପୁଣ୍ୟଗାୟା *kinderen en kleinkinderen.* 15, 41.

ତିଯା Kr.Ng. *elk, ieder.* **ଯତିଯାପିଯା** *elk en een iegelijk; gewoon, gemeen, slecht.* 43.

ତିଯା Kr. (Ng. **ତ୍ରୈଃପାତ୍ରଯାତ୍ମା**) *breed, breedte; ruim, ruimte.* 26, 27.

ତିର୍ଯ୍ୟାନ୍ୟ Kr. *uitkomst, geboorte, oorsprong, begin* (van het Sanscr. *w idja, zaad, Jav. ତିନି* *en voorzaak, oorsprong*). 44. **ନନ୍ଦାନ୍ତିଷ୍ଠାଯ୍** *nadat aldus de oorsprong, of het begin, (van den brief) is.* 6, 9, 11, 14. — **ନନ୍ଦାନ୍ତିଷ୍ଠାଯ୍** *beginnen.* **ନନ୍ଦାନ୍ତିଷ୍ଠାଯ୍** *na aldus begonnen te zijn.* 7.

ତିର୍ଯ୍ୟାନ୍ୟ Kr. h. (Kr. **ତିଯା** Ng. **ତିଙ୍ଗ** en Kr.Ng. **ପାତ୍ରକିମିନ୍ଦି**) *uitkomen, voor den dag komen, geboren worden.* **ତିର୍ଯ୍ୟାନ୍ୟାକାମି**

၁။ Kr.Ng. een dubbeltje; geld in het algemeen (Ml. داغ). ကျမှန်။
vier dubbeltjes. 9.

2º. Kr.Ng. het kakebeen.

3º. Kw. z. v. a. **ණාය්** het uitspansel, luchtgewelf.

ପିଣ୍ଡା ପିଣ୍ଡା Kr.Ng. open zijn. 22, 23.

ବିଷ୍ଣୁମାତ୍ରମା Ng. — ମହାନ୍ତିର୍ମା Kr. *laten open doen.*

ଓପେନ୍-ମାଟିଲ୍-ଲା Ng. — ମାଣ୍ଡିଲ୍-ଲା Kr. *open doen, open maken,*
openen. 22.

ତିଣି\ of ତିଣି\ Ng. (Kr. ଯାତ୍ରା) *nacht*, *bij nacht*. ଯିବାକୁ ଯିବାକୁ
ଯାନ୍ତିଣି\ *bij dag en nacht*. 43, 44. ଯାତ୍ରାକିଣି\ *bij nacht gaan*,
of reizen. 33. ଯାତ୍ରାକିଣି\ dezen *nacht*, verleden *nacht*. 18.

၁၃။ ၁၀. Kr.Ng. *bruin, paarsch* (Ml. أونغو). 13.

2º. Kr. (Ng. ແກ້ໄຂ, en ແກ້ໄຂ) *ontwaken, wakker worden; en opstaan van den slaap.* 18.

ပန်မ။ Kr.Ng. *bepaling*, *grens*.

မာတိ။ *een tijd bepalen, vaststellen.* 30.

မာတ္ထ။ Kr.Ng. *gedaante, gestalte.*

မာတ္ထ။ *stichten, daarstellen, beginnen; herstellen, verbeteren*
(ဟာမာတ္ထ။ wordt verklaard door ဟာဂာဏ်ယာ။). မိုးမားမာတ္ထ။
ဟာရှေ့နှေ့ဘပုယိုဝိယာ။ die de Ca'ba te Mekka stichtte: 24. မာတ္ထ။
မြိုပါ။ 43.

မိုက္ခ။ Kr.Ng. *kring, cirkel.*

မိုရှေ့သာ။ *de omtrek van iets. မိုးမားစာရွယ်မြိုမား*
မျှ။ de mensen, die in den omtrek wonen. 35.

မိုက္ခ။ *insluiten, in zich bevatten, bezitten.*

မိုဒီ။ Ng. (Kr. အောက်။) *achter.* အျော်စိုး*zie အျော်မျှ။*

မူပံ့သာ။ Kr. (Ng. ဓမ္မများ။) *maagschap, bloedverwantschap, magen, bloed-*
verwanten, familie (Ml. بُنْسَ و Sanscr. wāngsa, geslacht, familie;
vrg. မူပံ့သာ။).

မူပံ့စမ္မ။ *eigennaam.* 7.

မှုသူ။ *zie ယာမီ။*

မှု

မှု *als getalmerk zeven.*

မှု။ Kr.Ng. *o! ach!* 41, 43.

မိုး။ မိုးမိုး။ Kr.Ng. *naar een andere plaats overbrengen, verplaatsen,*
verhuizen.

မိုးယာ။ *anders; buiten, behalven, uitgezonderd.* မိုးယာမြို့ဘာ။
buiten 's lands. 24. မိုးယာ(ရှိုးယာမိုးယာမြို့ဘာ။ မိုးယာမြို့ဘာ

ပါရမာ ၃ မျက် ၃ *behalven de huizen der Muzelmannen, verbrandden alle.* 18. မာတိယသနီယူ၌ အောင် *uitgezonderd dat, overigens.* 7.

အာတိ၌ Kr. ၁။ (Ng. မြနှာ။ en မြသာမြနှာ။) *twee; en dan veelal အာတိ၌* als het achter een naamwoord geplaatst wordt. အာတိ၌ ယူယျ၌ *two maanden.* ၃၆. အာတိ၌ ထော် *twintig.* ပေဒါအာတိ၌ messen *twee.* ၁၀. ယူအာတိ၌ *twee kinderen.* ၂၀. ယာမြာမာ အာတိ၌ *de twee meisjes.* ၂၁. — အာတိ၌မာတိ၌ယိုယျ၌ *beide partijen, beide.* ၂၉.

၂၁. (Ng. အာမြာ။ en ပေ၌။) *daarbij, met; bij; door; in vergelijking van; en.* အာတိ၌ရှိအာတိ၌သမာနာယျ၌ *met, of bij, u aangetroffen worden, d. i. u ontmoeten.* ၈, ၁၃. ပုနှိုင်လီရှာ။ ပုမှုတိ၌ယိုအာမာ။ *toen verschenen zij bij haar vader.* ၂၂. အာတိ၌ ရှိအာတိ၌ယိုအာတိ၌ *overblijven met een menigte mensen.* ၂၁. အသရဟာမာ ယာမာ တွေ့ဆုံးပြု၌။ အာမြာ၌ယျ၌ *de engel Gabriel was met te paard rijden; of reed daarbij te paard; d. w. z. was paardrijdende, was te paard.* ၂၀. အာတိ၌သမာနာယျ၌ ပုနှိုင်တိ၌ယိုအာတိ၌ယျ၌ *toen gjij met (d. i. van) mij scheidet.* ၈. ရှာတိ၌ယျ၌ တရာ့ပုနှိုင်တိ၌အာတိ၌ယျ၌ ဝေါဒခိုရာ။ Dèwi Soepoewah sprak vervolgens *met (d. i. tot) Nabi Moeså.* ၂၃. ပုနှိုင်အာတိ၌ပုံးမာနာ၌ အာတိ၌ယိုအာတိ၌ရှာတိ၌ယျ၌ *vervolgens wierd de koning van Mesr ingesloten met (d. i. door) Ki-Djâkâ Pirangon.* ၁၆. ရှာတိ၌ယျ၌ ပုံးမာနာ၌ရှာတိ၌ယျ၌ *Dèwi Soepoewah met (of daarbij, d. i. en) Dèwi Lajam.* ၂၁. — အာတိ၌ရှာနှိုး *of* အာတိ၌ရှာမှုံး

en voorts, als mede, als ook. 23, 24. මානුෂයාග්‍රහණයි,
en voorts wederom, en voorts almede. 12. 14.

အပါး Kr. (Ng. ဧည့်သမဂ္ဂ) tot twee maken; verdubbelen; elk twee. **အပါးပဲ** elk twee dubbeltjes ၂..

အနေဖြင့် of မာသယများ Kr. (Ng. အေသာက္ခာ) met; be-
nevens; door; en. ယာဉ်သယရှိအေသာက္ခာများ၏ ဘို့မြှင့်ပါ။
မြတ်စွမ်းများ in strijd zijn met de bepalingen van het Gouvernement. 12.
သာဆုတ်သူများ မာသယများ ပို့ယန် မာသများ de sterrewiechelaars met
(of benevens) den Patih Aman. 18. မိန္ဒမာပို့ဘဏ္ဍားမြှင့်ပါ။
အများ Ki-Djåkå Pirangon met (of en) Ki-Aman. 15. ဂောခိုက်များ
ပုန်ပို့မြှင့်ပါ။ မာသယများ ရှုပ်ရာများ တော်မာသယများ vervol-
gens wierd Nàbi Moeså verlaten door den engel Gabriël. 20. — မိန္ဒ
မာသယများ als mede. 14. — အေသာက္ခာမြှင့်ပါ။ en wederom,
oat. nog. 13.

2º. (Ng. അത്രും en അത്രും) *andermaal*, *nogmaals*, *nog*, *wederom*, *weder*. തന്നെ അതിനും മാറ്റവിധി വീം വിധിയും കുറഞ്ഞിരുന്നു. hij
kan geen kwaad doen *andermaal*. 12. അഡിയൻ ദ്വാരാ എഴുതിയ
de dorpeling zeide *wederom*. 25. മാറ്റവിധി മാറ്റി, weer

teruggebracht worden. 9. — ယျောဆပါ။ zie ပဟာ။ — မာ
ပါရှာကြုံသပါ။ zie မာပါ။ — သပါရှာသပါ။ *nogmaals en
nogmaals.* ထူးစွာ မြတ်စွာ မြတ်စွာ မြတ်စွာ အနေသပါရှာသပါ။ omdat er
geen put *ergens meer* was. 20.

ပါ။ Kr.Ng. *openbaar, zigtbaar; geboren worden, geboorte* (Ar. مظاهر). 44.

မို့သပျော်မာရှာတာဘယ်။ *hij is thans nog niet geboren.* 19.

ပျော်။ Kw. 1°. *hoog, verheven; hoogte, top.* မို့ပျော်။ *groot en ver-*

heven. 40. မို့ပျော်။ *op den top (van den berg).* ald. မာရှားသ

ပျော်မို့တော်။ *op het hoogste der aarde.* 40.

2°. *begin, oorsprong.*

ပျော်။ Kr.Ng. *voorouders, voorgeslacht.* 24.

ပေမျှ။ zie ပေတမျှ။

ဖုန်းမျှ။ *gew.* မာရှာပေးမျှ။ Kr.Ng. *zacht, langzaam, bedaard.* မှု
ဖုန်းမြတ်စွာ။ *langzaam (op een zachten toon en bedaard) sprak hij.* 15.

ပါန္တု။ Kr.Ng. *ster, gesternte* (vrg. မို့န္တု။). မျှရှာတဗုံးမြတ်စွာ
မာပါန္တု။ *zon, maan en sterren.* 35.

ပေဇာနှုံး။ Kr.Ng. *spoor, voetstap.* 35.

ပါ။ Kw. 1°. *alle, alles; geheel.* မို့ခို့ပေယ်။ or မို့ရှားပေယ်။
het geheel der brief, de gansche brief. 5, 6. လပါ။ *alle, alles.*

2°. *gelijk, even als (= မျှပါ။ မာမှ။ မာမှ။).*

ပေါ်။ zie ဘာ်။

ပေါ်ဘ်။ zie ဘာ်ဘ်။

ဖုန်းရှားရှား။ zie ရှားရှား။

ጥያቄናሸ zie ብኗጣቄናሸ
ብጥኑ en ሪፖርት zie ሪፖርት

ബുദ്ധാന്മാ (Kr. ດ ດ ດ ດ ດ) *gaan, reizen.* 49, 81. ബുദ്ധ
അട്ടിപ്പി *bij nacht reizen.* 33. ബുദ്ധാധനം *met koopmanschap*
reizen. 4. പിബുദ്ധാധനി *hoe veel maanden loopen er reeds?*
hoe veel maanden reeds gepasseerd? 3.

ଶ୍ରୀ କ୍ଷେତ୍ର (Kw. (Kr. କାଷାଯା-ପିତାମହୀ) ten uitvoer gebracht; gebeurd, verleden; gebruikelijk. 42.

ଶତାଖୀ Kr.Ng. tien duizendtal (Ml. سُّفْل; Sanscr. laxa, honderd duizend).

ଦୁଇଶହୀ tien duizend. ଦୁଇଶହୀ ଦୁଇଶହୀ twintig duizend.

ଶ୍ରୀପାତାପାତ୍ର (Kw. een wolk van rook: zie bl. 39.

ଶାନ୍ତି ongebruikelijk. Vanhier

ଶାନ୍ତିକାଳ Ng. ଶାନ୍ତିକାଳ Kr. een levering, rantsoen.

ଶାନ୍ତିକାଳି Ng. ଶାନ୍ତିକାଳି Kr. iemand bedienen; tegenstand bieden.

ଶାନ୍ତିକାଳିକାଳ Ng. ଶାନ୍ତିକାଳିକାଳ Kr. inleveren, indienen; b. v. bij den regtbank. 30, 31.

ଶାନ୍ତିକାଳି zie ଶାନ୍ତି.

ଶାନ୍ତିକାଳିକାଳ Ng. een ander met minachting behandelen; opgeblazen, verwaand, trotsch zijn. 41.

ଶାନ୍ତିକାଳିକାଳ (Kw. water, dat uit een rots zijpelt: zie bl. 39.

ଶାନ୍ତିକାଳିକାଳ zie ଶାନ୍ତି.

ଶାନ୍ତିକାଳିକାଳ Kr.Ng. een mes (Ml. ସୁଳା). 23.

ଶାନ୍ତିକାଳିକାଳ (Kw. zoeken, opsporen. ଶିଖିବା ଯାଏବା ଯାଏନା ଶାନ୍ତିକାଳିକାଳ zoekt dat. 44.

ଶାନ୍ତିକାଳି 1o. Kr.Ng. een vonk. — 2o. Kr. (Ng. ଶିଖିବା) uur. 45.

ଶିଖିବା (Luitenant. 11.

ଶାନ୍ତିକାଳି 1o. Kr.Ng. een ruwe diamant.

2o: Kr.Ng. ongezuiverde rijst.

3o. Ng. zie ଶାନ୍ତିକାଳି

ପ୍ରମାଣିତ । zie ପ୍ରମାଣି ।

ପ୍ରଧାନୀ Ng. ପ୍ରଧାନୀ Kr. *gelukkig*, *voorspoedig*, *zonder ongeval*.

ବାହାରୀ ବାହାରୀ ମା \ mijn reis was zonder ongevallen. 7.

မျှော်မျှော် Ng. (Kr. କଣ୍ଟିଙ୍ଗ) draad, garen, van katoen of andere dergelijke stof.

ବ୍ୟାପକ Kr.Ng. *vijf en twintig*; b. v. ବ୍ୟାପକରାଯାଙ୍ଗ
vijf en twintig Spaansche matten.

ବ୍ୟାଗି (୪୨) vier en twintig. 9.

ŋ̥iŋ̥iŋ̥i ook ŋ̥iŋ̥iŋ̥i Ng. (ŋ̥iŋ̥iŋ̥i Kr.) overheen, te boven gaan, overtreffen; overschieten; besmette, uitgemeten; meer dan (Ml. 1) ۱۰۰۰۰

ହୁଏ ପିଲାଣିଙ୍କା । \ een uitermate erg onheil. 6.

କୁଟିଲିଯି Ng. (Kr. କୁଟିଲିଯି) overtreffen, boven uitmunten.

¶ 10. Kw. *wederpartij*, *tegenpartij*; *gade*, *echtgenoot*.

2º. Ng. ook നാഡ്യയണ്ണ് en gew. ഡയണ്ണ് (Kr. നാട്ടിയണ്ണ്) of നാഡ്യയണ്ണ് വന്നു en ആദ്ദിയണ്ണ്) met, benavens, en. 40, 43, 44.

ଅକ୍ଷୟବ୍ୟାକ ଯାହିଁ ହିଁ ଅଣ୍ଟିଲୁ, die slecht en die goed is. 43. ମିଳାଗ୍ୟ
ମିଳାଗ୍ୟ ଅକ୍ଷୟବ୍ୟାକ ହିଁ ଦିନୀ ଏବଂ ରାତ୍ରି ପାଇଁ, bij dag en bij nacht. 44. ଧରାନ୍ତର ଯାହିଁ

ମୁଣ୍ଡୁ \ een wolk gelijk met het water. 39. କାଳାନ୍ତିରମାତ୍ରା
ମିଳା \ en waar is uw woning? 22 (in Madyā). କାଳାନ୍ତିରମାତ୍ରା

శమరంగు నుండి జాయి \ Samarang, Srondol en Ngoengárran. 4
(in Kråmå).

வடாஷ்டி, வடாஷ்டி of குவடாஷி Kw. partijen. 43.

விட வந்து Ng. (Kr. விடவூ) voorbij gaan, voorbij komen; te boven gaan

(Ml. **لیوٹ**. Het wordt ook verklaard door **ଲୋଟିଙ୍ଗ**). **ଲୋଟିଙ୍ଗ**

ନାଗୁଣିପିଲାଙ୍କାନିକ୍ଷିପ୍ତି ଯେ \ indien de koning van Mesr voorbij komt, pakt hem terstond. 16.

ବାଧ୍ୟ ଯେ \ Ng. (Kr. ବାଧି) *duur, lengte van tijd; verleden; vorig; lang geleden.* 28, 43. ନାଗୁଣି ବାଧ୍ୟ ଯେ \ uw vorige koning. 17.

ବାଦି ଯେ \ Ng. (Kr. ବ୍ୟଥିବା) *aan iemand of iets niet denken, vergeten* (Ml. لُغٌ). 28. ଯାଇ ବାଦି \ *vergeet het niet.* 45. ଯାଇ ବାଦି ବାଦି \ *vergeet het nimmer.* ald.

ବିଦା \ zie ଶିଦା \

ତୃପ୍ତ ତୃପ୍ତ ଯେ \ Kr. (Ng. ତୃପ୍ତି) *een (kleine) rivier.* 21.

ଯୁପୁଣ୍ୟ ଯେ \ Ng. ଯୁପୁଣ୍ୟ \ Kr. *mis, fout, verkeerd; gebrek, onrecht; missen, niet treffen, mislukken* (Ml. لُقْت). 42, 43.

ମାତ୍ର୍ୟ ମାତ୍ର୍ୟ ଯେ \ Ng. ମାତ୍ର୍ୟ ଯାତ୍ର୍ୟ \ Kr. *misslag, verkeerdheid, misdadigheid, schuld, zonde.* ରୂପାନ୍ଧା ୨ ମାତ୍ର୍ୟ ମାତ୍ର୍ୟ ଯେ \ hij besefte den misslag. 29.

ଫୁଲାଯେ \ Kr. Ng. 1°. *losgelaten, vrijgegeven* (Ml. لُفْس). 40.

2°. *ver, verte, afstand.*

ଫୁଟାମ୍ପା \ or ତୃପ୍ତ ତୃପ୍ତ ମାତ୍ର୍ୟ \ Kr. Ng. *los, niet vast.* 45.

ତୃପ୍ତ ତୃପ୍ତ ଯା \ naam van een distrikt ten oosten van Soerakarta. 30.

ବାହ୍ୟ \ Kr. Ng. *doorgaan; vervolgens* (Ml. لَجُو).

ବାହ୍ୟ \ Kr. (Ng. ବାହ୍ୟ) *voortgaan, doorgaan, vervolgen; voorts, vervolgens, daarna, daarop; voort, dadelijk.* 7, 16, vlgg.

ବାହ୍ୟ \ zie ବାହ୍ୟ \

ବାହ୍ୟ \ gew. ବିଦାହ୍ୟ \ Kr. ବାହ୍ୟ \ Kw. (Kr. h. ବାହ୍ୟ \ Ng.. ବିଦା

ଓଇଣ୍ଟା) *welvaren, heil; zich wel bevinden, welvarend zijn* (ଉଦ୍‌ବ୍ୟାନ୍) wordt verklaard door ମିଶ୍ରିତୀ ଏବଂ ପାଞ୍ଚଗ୍ରହ). 7, 8. ଅନ୍ତିମ
ଧ୍ୟାନାଣ୍ଜ୍ଞଯତ୍ତିଷ୍ଠିତୀ is de Pangeran *welvarend?* 4. କିମ୍ବା
ଦ୍ଵାରା ତିଥିଷ୍ଠିତିବ୍ୟାପରୀକ୍ଷାତ୍ମ୍ୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତୀ, dat hij gezegend worde
met *heil* in zijn regering. 11. ଯାଇନ୍ତରିତିଷ୍ଠିତୀ or ଯାଇନ୍ତରି
ଷ୍ଠିତୀକ୍ର. (Ng. ଯାଇନ୍ତରିତିଷ୍ଠିତୀକ୍ର) *heilwenschen, gelukwens-
schen.* 8.

ଆଯିବ୍ୟକ୍ଷିତାମ୍ବା Kr. (Kr. h. ଆଯିବ୍ୟକ୍ଷିତାମ୍ବା Ng. ଜୀବନିଯାତିକ୍ଷଣମ୍ବା) welwaart, gezondheid. 14. ପାଣିଲିଙ୍ଗୁମ୍ବା ଆଯିବ୍ୟକ୍ଷିତାମ୍ବା ଅକ୍ଷରମାନାମ୍ବା tijding aangaande uw welvaart. 8.

ବିଯ୍ୟ \ zie ବିହ୍ୟ

ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା Ng. betamelijk, wel (Ar. MI. لایق). 42.

¶ eigennaam van een dochter van Nàbi Soengeb. 20.

၈၁။ Ng. (Kr. မြန်မာဘုရား) *geschrift, brief, boek.* 5, 6. ၈၂။ ပေါင်းပေါင်း
၈၃။ bevelschrift. 5.

သမာန Kw. ပဒီ Kr. (Ng. ပတယျော်) *duur, lengte van tijd; verleden, vorig; lang geleden* (၆၆. ၂၄). ပဒီကြိုးဖြူစွဲတဲ့ ပတယျော် ၃၈. မိုးပတယျော်ထဲမှာ ပတယျော် ၃၄. မိုးပတယျော်ထဲမှာ ပတယျော် ၃၆. ပတယျော်ထဲမှာ ၃၄။ *reeds lang geleden, sedert lang*. ၇. အရှင်မှုတ္ထလို့ ၁၁. *tot een lengte van tijd, een langen tijd*. ၂၀. ဘန် ကြိုးဖြူစွဲတဲ့ ၁၇. မဏီရဟိုပြုမှုတဲ့ *hun vorige koning*. ၁၇. မဏီရဟိုပြုမှုတဲ့ *de vorige Patih. ald. ယနီကြိုးဖြူစွဲတဲ့ zijn vorige gedaante*. ၂၇. ဓမာရာ ကြိုးဖြူစွဲတဲ့ ၁၅. ဓမာရာ ကြိုးဖြူစွဲတဲ့ *zoo lung als*.

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ ୩୧ ୨୫
zoo lang als hij in het woud was. 20. — 然
既に古事記、zeer lang geleden。 はゞてはやく既に古事記、toen het reeds
een langen tijd en nog een langen tijd was; toen het een langen tijd
zoo voortgeduurde had. 20. Zoo ook はゞてはやく既に古事記、toen het
langen tijd zoo voortging. 16. 然てはやく既に古事記、 voor altoos.
8, 11, 14. Zoo ook はゞてはやく既に古事記、 12.

ပေါ်မာ \ eigennaam. 59.

வியங்க. (Kr. வீரபதி) *vijf* (Ml. லிம). 29. விச்வாநாயக் *vijf*
honderd. 30.

ଭୂମି Ng. (Kr. ଭୂମି) grond, bodem.

ମାର୍ଗନ୍ତି Ng. (Kr.Ng. ପଯାନ୍ତି) *indien, ingeval; dat* (Ml. مون لامون of لامون).

ମାତ୍ରାରେ ହାତ \ zoo veel als het voorgaande. 44.

வுக்கு \ zie வுக்கு \

KR. (Ng. **KR.**) *gang, loop, reis; de gang of loop van iets.*

28, 44. വിവാഹം ചെയ്യാൻ പറയാൻ *gaan, reizen.* വിവാഹം ചെയ്യാൻ
mijn *reis.* 7. നീം പാതിഹാരിയാണോ എന്ന് അപകടിയാണോ
അപകടിയാണോ de Patih was zeer verbaasd over zoodanigen *loop* daar-
van; was zeer verbaasd, dat dat zoo geloopen was. 27.

ବୁଦ୍ଧିଟୀ, en ବୁଦ୍ଧିପ୍ରକାଶୀ, zie ଫୁଟ୍ରୀ,
ବିଳୀ, zie ବିଳୀ.

သမာန Kw. *oorlog* (= ပို့ခံစာ). ယာဉ်တော် = ယာဉ်ဘဏ္ဍာ *strijden*,
oorlog voeren. ရှစ်ကျော်မန္တီတွဲတယ်တော် zie ရှေ့ဘဏ္ဍာ
 ဆရာတိ Ng. ပေါ်ကျော် Kw. (Kr. ယာဉ်ဘဏ္ဍာ) *juist, pas; zoo even; thans,*
op het oogenblik (Ml. ဖုန်းလွှဲ or ဖုန်းလွှဲ). 41.

၁၇၀။ Kr.Ng. zich aangenaam gevoelen, behagen scheppen. မာမျှ၏ပါ၏အ^{၁၇၀}
ရအေ၏မြှေ၏မာမျှ၏ပါ၏ပါ၏၊ doch inwendig smaakte zijn hart ge-
noegen; deed het hem genoegen. 27.

သမဂၢ zie သမၢ

ցայ, I^o. Kr.Ng. *stof*. **ցայ սահմանի դաստիարակութիւն** *uw stof*; *uw láagheid*; *ver-*
nederende benaming van een ondergeschikte. 5.

II. എന്തു\Ng. എന്തിന്നു\Kr. het ingaan, de ingang. — എന്തിന്നു\
en എന്തു\Ng. എന്തിന്നു\ en എന്തു\Kr. ingaan, naar
binnen gaan. 20. എന്തു\Na. എന്തു\Kr. de kraton binnen gaan.
16. — എന്തു\Ng. എന്തിന്നു\Kr. naauw binnen gegaan; in of
binnen zich bevinden, bevat of begrepen zijn. 34. എന്തു\Na. എന്തു\Kr.
നുണ്ടാക്കിപ്പോക്കു\ toen Adju-Sakkā naar binnen gegaan was. 26.

ပုဂ္ဂနိုင်၍ Kr. 2°. (Ng. အနောက်) *diep, diepte.* — ပုဂ္ဂနိုင်၍
 (Ng. ပန်းမား) *in, binnen.* ပုဂ္ဂနိုင်းမြို့မြို့၍ *binnen de stad.* 16.
 ပုဂ္ဂနိုင်းယူရှုပါ၍ *in den droom.* 18. ပုဂ္ဂနိုင်းကား
 ရှားများ၍ *binnen de Kraton.* 26. မိမိပုဂ္ဂနိုင်းယူရှုပါ၍
binnen twee maanden. 36.

ဖျော့သမျှ၍ Ng. ဖျော့အေးများ၍ Kr. *levering, opbrengst.* 25, 26.
 ပြုရတော့မေးမာရတော့ Ng. ပြုရအေးများ၍ Kr. *doen ingaan, naar
 binnen brengen, inbrengen.* 28. အေးပုဂ္ဂနိုင်းများ၍ *binnen gebracht
 worden.* ald. ဒီဖျော့သများမာစ်၍ ald. (in Mādyā).
 ပါမ္မ၍ Kr. (Ng. ပါရများ) *lip, lippen.* ပါမ္မီချို့ယူရှုပါ၍
zijn bovenlip. 26.

ပို့Kw. *woord, gezegde, spraak* (= ပုဂ္ဂသများ). — ပို့ဟပို့
spreken, zeggen.

ပျော်Ng. (Kr. ရှားများ) *gaan, heengaen, op reis gaan, weggaan, ver-
 trekken.* ပာအပျော်ပျော်၍ *ga niet weg; vertrek niet.* 25.
 ပြုမား၍ Kw. *onmogelijk, onwaarschijnlijk* (= ရှားမာသများ). Ook ei-
 gennaam. 8.

ပဲတဲ့၍ Kr. (Ng. ပဲပေါ်၍ en ပဲပါ၍) *voorbijgaan, voorbijkomen; over-
 heen gaan, te boven gaan; overschieten; bij uitstek, bovenmate, uiter-
 mate; meer dan.* မို့ပဲတဲ့၍ *voorbijganger.* 21. ပဲများမဲ့မာ
 ပါ၍ပျော်များ၍ *meer (langer) dan twee maanden, over de twee
 maanden.* 36.

ပဲမဲ့၍ Kr. (Ng. ပဲတဲ့၍ en ပဲပါ၍) *iemand of iets voor-*

bijgaan, voorbijkomen; overtreffen, boven uitsteken, uitmunten. யා දැං
හිංසියකීයති \ *boven uitmunten* van grootte; uitermate groot
zijn. 22. දැංහිංගායක්දියුහු \ *zijn kracht steekt uit; hij is*
bij uitstek sterk. 23. යා දැංහිංසියා \ *bij uitstek verheugd zijn.*
26. — පාය් දැං ගාමා \ *voorbijgegaan worden.* 35.

ମାୟିତ୍ତି Kr. overtroffen. — ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ of ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍
ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ alles overtroffen, d. i. uitermate, buitengemeen, zeer. 11.
ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ alles overtroffen (zeer groot)
is de bekommering van mijn hart; ik ben zeer bekommerd. 8. ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍
ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ dat over alles heen is
van onbehoorlijkheid. 12. ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ over alles
heen was zijn beangstheid; hij was zeer beangst. 27. — ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍
ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ ଯାହାକୁଣ୍ଡର୍ 't is over alles, alles heen met mijn
dankerkentenis; ik betuig den allergrootsten dank. 12.

வடினி Kr.Ng. het uitspansel, de hemel (M. مَنَّ).

ŋŋŋŋ Kr.Ng. ligt geraakt zijn.

ঘূঁটনা of **ঘূঁটনি** Ng. **ঘূঁটনা** Kr. zitten; een post of ambt bekleden.

44, 45.

ឆ្លងកូរីយិក Ng. តិចកូរីយិក Kr. op iets zitten; een beloofte gestand doen. 42. ពុំលាយយិកសំលាយទួលបារមានកូរីយិក de steen, waar gjij op zit. 22. — ពាណិជ្ជិយបារិយ iets waarop men zit. 40.

ଆହୁର୍ମୁଖୀ ଯାଏ । Ng. ଆହୁର୍ମୁଖୀ ଯାଏ । Md. ଆହୁର୍ମୁଖୀ ଯାଏ ।

Kr. een post, ambt,

ଅଁଳାମାଙ୍କୁ. Kw. *ongenegen, onwillig zijn* (vrg. het Sanscr. *langhana*).

ଅଁଳାମାଙ୍କୁ. Kr.Ng. *een huistempel, kapel: een kleine tempel naast de huizen van inlandsche hoofden.* 41.

ପିଣ୍ଡିଯୁ. Kr.Ng. *een breekijzer.* 10.

ପିଣ୍ଡାଙ୍ଗୁ. zie ମାତିଙ୍ଗୁ. onder ମାତି.

ପାଂ

ପାଂ. als getalmerk *acht.*

ପିଲାଙ୍କା ପିଲାଙ୍କା. gew. ପିଲାଙ୍କା ପିଲାଙ୍କା. Kw. *hooren.*

ପାରାଙ୍ଗୁ. zie ପାରାଙ୍ଗୁ.

ପାଙ୍କା. ପାଙ୍କା. or ପାପଙ୍କା. Kw. *een demonstratieve partikel, die men dikwijls door zie! voorwaar! ja! wel, of anderzins kan vertalen, maar die ook dikwijls slechts als een stopwoordje tot aanvulling in een vers schijnt te dienen.* 41 vlgg.

ପାନ୍ଦା. Kr. 1°. (Ng. ପାନ୍ଦା) voorzetsel voor eigennamen van mannen van minderen rang. 1, 7, 24, 25.

2°. voor eenige voornaamwoorden, om ze tot Krâmâ-woorden te vormen, als ପାନ୍ଦା. Kr. van ଏମାଙ୍କୁ. *wat?* ପାନ୍ଦା. Kr. van ମିଳାଙ୍କୁ. Ng. *die, dat;* ପାନ୍ଦା. Kr. van ମିଳାଙ୍କୁ. Ng. *waar?*

3°. achteraangehecht is het in ମିଳାଙ୍କୁ. Kr. van ଏମାଙ୍କୁ., en komt zoo overeen met het Ml. *من*.

ପାରାଙ୍ଗୁ. zie ପାରାଙ୍ଗୁ.

ପାରାଙ୍ଗୁ. zie ମିଳାଙ୍କୁ.

uitstroomen, **neérstroomen**, **aftroosten**. 39.

မိန္ဒာဘုရား Kr. (ook ယုရား Kr.; Ng. အုရား) zitten. 17, 18, 21, 41.

ଯାଇବା ଏବଂ ଯାଇବା କୀମତ ଆବଶ୍ୟକ

ပျော်တာ၊ ပျော်၏၊ en ပျော်များ zie ၏တာ၊

ପାନ୍ଦାକାଵଣ (pānā-kawan) Kr.Ng. bediende van een voornaam persoon;
iemand die bij een aanzienlijke dienst doet in de hoop van eens met
een post begunstigd te worden. 28.

ယုန္ဓိ zie ပါန္ဓိ

ଯାଇଯା \ zie ଯାଇଯା \

ပန္တိ၊ of ပန္တိ၊ Kw. verblijfplaats, ligplaats, zitplaats, woonplaats, huis,
woning. 42.

ပန္တအာ \ zie အကအာ \

ယနှစ် \ zie ယနီး

ମିଣ୍ଡାପୁ \ zie ମିଳା \

ပန္တများ Kr. (Ng. မန္တများ) *behoorlijk, betrouwbaar, gepast.* 12.

Kr.Ng. *heet*; *hitte*; *zonneschijn*; *driftig*; *opvolgend*; *onvruchtbaar*,
niet gelukkig (میں فادس. Het wordt ook verklaard door *نہیں کرنا*). 45.

ပန္တဖန္တ \ zie မျှော်

မြန်မြို့ရွေးမြို့ပဲ

范登波世族的姓氏 VAN DEN BOSCH. 14.

ရုပ္ပါန်း၏ Kr. Ng. *inwoning, verblijf* (Ml. قندق).

ရုပ္ပါန်း၏ Kr. Ng. *bij iemand zijn intrek nemen, logeren, gelogeerd zijn.* သရမာဘယ်တော်မူလှုပါ။
waar logeerdet gij? 5.
အူသရမာဘယ်တော်မူလှုပါ။ ik logerde. 5, 7.

မိန္ဒိုအော်၊ မိန္ဒိုအော်၏ Kr. Ng. *မျက်းအော်* en
ရှုဟုအော်) *nemen, afnemen, opnemen; aannemen* (b. v. tot kind);
halen. သနီခိုက်နှင့် မိန္ဒိုအော်၏
vervolgens nam zij een keisteen. 23.
သရမာဘယ်မိန္ဒိုအော်၏
gij neemt (hem) aan tot priester. 24.
သရမာဘယ်မိန္ဒိုအော်၏ ald.

ပျော်မျာ်၊ မျော်မျာ်၏ 1°. Kr. h. zie မိန္ဒိုအော်

2°. Kr. Ng. *eischen, vorderen, opeischen.* ယာမျော်အာရုံးအော်၏
het, krommes *opeischen.* 6. ပါမျက်းအော်၏ *geeischt worden.* 44.

မျော်၏
van iemand iets eischen. ပစ္စိန္ဒိုဘဏ္ဍာရာမျော်၏
ik eisch van u. 5.

ပုဇွန်အော်၏ of ပို့ဆောင်အော်၏ zie ယမ္မားပြော်

ပုဇွန်ပြော်၏ of ပို့ဆောင်ပြော်၏ Ng. ပုဇွန်အော်၏ of ပို့ဆောင်
ပြော်၏ Kr. *rotting.* 39.

ပုဇွန်၏ Kr. (Ng. ယတဲ့) *lang, lengte* (Ml. قلچع). 39.

ယတဲ့ ယနိုင်ပြော်၏ Kr. (Ng. ယတဲ့ ဘာရာမာ) *verlengen, langer
maken, uitrekken.* မျှော်ပို့ဆောင်ပို့ဆောင်ပြော်၏ *mege zijn
leven verlengd worden.* 8, 11.

ပျော်ပြော်၏ zie ယျော်ပြော်

ပို့ဆောင်အော်၏ Kr. Ng. *afkomst, oorsprong, begin* (waarschijnlijk van ဖုန်းအော်၏

Het wordt verklaard door ଶାର୍ଦ୍ଦିନୀ ଏବଂ ମିଥ୍ଯାକାଣ୍ଡିଜା ଦ୍ୱାରା
କାଣ୍ଡିପିଲିଙ୍ଗାତ୍ମକ). ମିଥ୍ଯାକାଣ୍ଡିକାମିଧାକ୍ଷାକ୍ଷାତ୍କୁଳାଯାପ୍ରା
de afkomst er van was van Jerusalem; het kwam van Jerusalem *af.* 19.

ଶିଖୁଣ୍ଡାମା \ tot iets verstrekken, dienen. ଯିନ୍ଦ୍ରପିଣ୍ଡାମାଯି
ତମାରଣାମା \ dat dient hun in de plaats van fakkel. 33. Zoo
ook 44.

သင်္ကာလူများ၏ ၈။ သင်္ကာလူများ၏ zie အေဂါန်များ၏
ယောက်များ၏ of ယင်္ခများ၏ Kr.Ng. kommando, bevel over troepen.

କାହାରେ iemand orders geven. କାହାରେ କାହାରେ orders ontvangen. 29.

ମିନିଯ | Kr.Ng. een oude Javaansche munt. ଗାନ୍ଧାରିଯ | goudgeld. 41.

(u) 1°. Kw. geschieden.

S. H. YOUNG

2. NEW VERSION

3e. Kr.Ng. een voorzetsel in woorden, die uit het Sanscritsche ontleend zijn, en waarin het overeenkomt met de Latijnsche en Fransche voorzetsels *pro* en *prae*, *pré* (b. v. in (प्रभावः); en dan ook in andere woorden, zonder dat de beteekenis daardoor een bijzondere wijziging erlangt; b. v. in (प्रमाणः) = प्रमाणं teeken, bewijs (Ml. نظر).

4°. verkorting van וְנִזְבַּח zie נִזְבַּח

enz. l. Kr., ook bij verkorting (*u* gezamenlijk, allen (*u* wordt verklard door *u en u*). Het wordt bepaaldelijk gebruikt vóór benamingen of titels van rangen en standen van personen, en betee-

kent dan zooveel als ons meervoud met het bepaalde lidwoord; b. v.
யാസ്ത്രാർത്തി \ de (gezamentlijke) regenten. 9. **യാഥാസ്യ** \ de vors-
ten. 12. **യാസ്ത്രാധികാരി** \ de Pangerans. 12. **യാ(പ്രസിംഗ്)**
\ de krijgslieden. 16.

မာယာ \ Kr:Ng. *zamen iets verrigten*; b. v. မာယာသော် Ng.
မာယာပစ္စာများ \ Kr. *zamen twisten*.

IIº. Kw. *gij*, *uw*; b. v. ພາຍໃຕ້ ພາຍໃຕ້ *uw* hart.

IIIº. ນັກໆ ແລ້ວ Kr.Ng. verdeelen, in stukken snijden. — ນັກໆ

Kw. deel, aandeel.

III°. ഉംഗു ഫിയു Ng. *komen*; ഫിയു kom! *komaan!* (Ml. ماری). 17.

ባንግ (Kr. Ng. ንግ) de rigting of gang naar een plaats.
ይባንግኩያ al waar ik heen ga. 20. የይባንግኩያዎችኩያ
al waar ik heen werp. 23 (op beide plaatsen in Mâdyâ).

ଆଜାମି Ng. (Kr. ଅଜାମି) naar iemand toe of naar een plaats gaan.

ပနာမ်းတိမ္မာများ *elkander op één plaats ontmoeten.* 31.

ပါ၏ Ng. ပန္တ္တ၏ Kr. rijst, die nog in de bolster of in de aren
is. 38.

ပါ၏ Ng. ပိန္တ္တ၏ Kr. hoe veel? အကျိန္တ္တ၏ de klok van hoe veel?
hoe laat? 4. ပုဂ္ဂၤပါ၏ hoe veel is uw leeftijd? hoe oud zijt gij?
ပိုဘာပို၏ hoe veel maanden? 3. ပမိုဘာယာအဗုဒ္ဓယိန္တ္တ၏
hoe veel (hoe groot) ook de breedte van uw hoofddoek zij. 27. —
ပိုဘာပို၏ Ng. ပိန္တ္တ၏ပိန္တ္တ၏ eigenlijk hoe veel? hoe veel? d. i.
een (onbepaalde) menigte. အိုမဲ့ပိန္တ္တ၏ပိန္တ္တ၏လူ၏ de mensen
van een menigte dorpen. 20.

ဖြိုးခြိုးဟ(ဖြိုး or ပုဂ္ဂၤချိုး) Kr. Ng. trachten, streven, pogen. 42.
အကျိန္တ္တ၏ပုဂ္ဂၤချိုး ပိုဘာအောင်ပေါင်းပာမှတ် သိအကျိန္တ္တ၏ပိုဘာ၏
ပုဂ္ဂၤများ onophoudelijk trachten naar hetgeen mijn geluk kan
bevorderen; onophoudelijk trachten mijne geluk te bevorderen. 14.
အောင်ပုဂ္ဂၤယာအောင်ပုဂ္ဂၤပိုဘာအောင်ပို၏ Kr. ik zal trach-
ten, dat zij een oprogt harte dragen. 15.

ဖြိုးမနီ၏ Ng. (ဖြိုးဟမောဆု၏ Kr. droefheid, smart, hartzeer;
bedroefd, neerlagtig, treurig; treuren. 44.

(ပြရ၏ Kw. 1°. het hart (= ဟနီ၏ Sanscr. prâna, adem). — 2°. juist,
duidelijk (= ပြရ၏).

(ပြရဘဏာ၏ Ng. (ပြရဘဏာ၏ Kr. naam van een plaats. 9.

ပါ၏၏ zie ပါ၏၏

ပရာဘာ၏၏ Kr. Ng. een aambeeld (Ml. فارن). 11.

ပုဂ္ဂၤ၏၏ Kr. (Ng. ဟနီ၏) durven, den moed hebben, ondernemen, willen.

ရတန္တမပျော်များ^၁ niet durven. 23, 35. — ပျော်မပျော်များ^၂
zich verstouten. 12, 34, 38.

ပိပုံများ zie မူများ

သွေး^၃Kr.Ng. een plaats.

ယရှာဏြုံး^၄Kr.Ng. bevel, gebod; de regering, het geregt; ယရှာဏြုံး^၅

ယရှာဏြုံး^၆ of ယရှာဏြုံး^၇ gebieden, bevelen, gelasten. (Ml.

အီး). 40. ယရှာဏြုံး^၈ ယရှာဏြုံး^၉ ယရှာဏြုံး^{၁၀} ယရှာဏြုံး^{၁၁}

ယရှာဏြုံး^{၁၂} bestaan er geen bevelen om de wegen te beschermen? 4.

ယရှာဏြုံး^{၁၃} bevelschrift. 6. ယရှာဏြုံး^{၁၄} ယရှာဏြုံး^{၁၅} ယရှာဏြုံး^{၁၆}

naar de schatting van het geregt. 35. ယရှာဏြုံး^{၁၇} ယရှာဏြုံး^{၁၈} het hoog

geregt, de hoogste regtbank. 34. ယရှာဏြုံး^{၁၉} ယရှာဏြုံး^{၂၀} ယရှာဏြုံး^{၂၁}

ယရှာဏြုံး^{၂၂} Ki-Djåkå Pirangon gelastte zijn volk. 16.

ယရှာဏြုံး^{၂၃} gelasten, gebieden, bevelen. 42.

ယရှာဏြုံး^{၂၄} iemand iets gelasten.

ယရှာဏြုံး^{၂၅} ယရှာဏြုံး^{၂၆} of ယရှာဏြုံး^{၂၇} ယရှာဏြုံး^{၂၈} het bestuur, de rege-

ring, heerschappij. 40. ကိုယ်ဘဝါယ်စီးပါးယရှာဏြုံး^{၂၉} ယရှာဏြုံး^{၂၁}

ယရှာဏြုံး^{၂၁} hij worde gezegend met heil in zijn regering. 10.

ယရှာဏြုံး^{၂၁} zie ဘရှာဏြုံး^၁

(ပြညာ) zie ဓရယာ

ပို့ဆော်^၁ of ပြုတော်^၂ Ng. (ook ပို့ဆော်^၃ ပို့ဆော်^၄ en ပို့ဆော်^၅

Ng.; Kr. ပို့ဆော်^၆ en လုပ်နော်^၇) nabij, digt bij, naast. 41.

မော်ယရှာဏြုံး^၈ ယရှာဏြုံး^၉ ယရှာဏြုံး^{၁၀} die digt (het naast) bij den weg

wonen. 33.

ပျမှော် \ zie မှော် \

යාචිංගා-ක්‍ර. of (උපි පා-ක්‍ර. 1°. Kr.Ng. onderzoek. — 2°. Kr. (ook යාචිංගා-Kr., Ng. විශ්වා) *kennis* (Ml. فرکس, Sanscr. parīkṣā en prēkṣā). එයදී යාචිංගා-ක්‍ර. indien het onderzoek er van reeds duidelijk is. 30. යාචිංගා-ක්‍ර. *kennis* geven, berigten.

ପାଶ୍ଚିମାଞ୍ଚ Kr.Ng. onderzoeken.

ଅର୍ଥିମା-କର୍ତ୍ତ୍ତିଃ of (ଅର୍ଥିମା-କର୍ତ୍ତ୍ତିଃ iets, of naar iets, onderzoeken.

دىيەتىڭ ئىنلىقلىرىنىڭ underzocht worden. 9.

ပြမာမိယ္၊ zie မာဘံ၊

(ଯୁଗମା \ zie ଯାମା \

(ပြန်လည်သောက်) zie (ပြန်လည်သောက်)

ပြနေသာ zie **နေသာ**

विद्या॑ विद्या॑ Kr. (Ng. विद्या॑) vernemen, zien, hooren, weten, kennen.

သပု၏ထောက်တွေကောင်းသိမ်းမေးမြှုပူ။ als hij zag, dat de beide meisjes weenden. 21. မှတော်၏ထို့ကဲတွေကိုယ်မျှ။ hij wist (kende) den weg niet. 20, 23. — Het wordt ook in Ngoko gebruikt, ten minsten in de bevelende wijs. သဘာဝါဘာ၏ထို့ကဲမြှုပူ။
komaan! ziet het zelf. 17.

କୁଣ୍ଡଳୀ Kr. *vernemen*. Ook dit wordt, althans in de bevelende wijs, ook in Ngoko gebruikt. 41, 45. ବ୍ୟାପି**କୁଣ୍ଡଳୀ** କୁଣ୍ଡଳୀ**କରିବାକୁ** *verneemt* den uitersten wil van uw vorigen koning. 17.

(ପ୍ରୟଥମାନୀୟ) \ en (ପ୍ରୟଥମାନୀୟ) \ zie ଧ୍ୟାନୀୟ \

ပုံတဲ့Kw. *begin*, *oorsprong*; *oorzaak* (= မိမိအေးကျော်) Het wordt ook verklaard door ယာယာ (Sanscr. *poērwa*, *eerste*). ယာယံတဲ့ = သမခိမိစိန္တဲ့

ပုံယဲ့ *aanvangen*, *beginnen*; *oorspronklijk daarstellen*; *maken*; *werken* (ယာယံတဲ့ = ယာမိစိန္တဲ့ နဲ့ ယာမိစိန္တဲ့). — ယာယံတွေ့ = ယာရှိစိန္တဲ့

(ပုံယျော်) or (ပုံယာယျော်) Kr.Ng. *een maagd*, *een huwbaar meisje* (III. فراؤن). 31.

(ပုံမိဘာ) zie မိဘာ

ပုံတော်Kw. *een berg* (Sanscr. *parwata*). Zie bl. 40.

(ပုံနှုံ) Kw. *komen*, *komst* (Sanscr. *prâpta*, *verkregen*, *bereikt*, *gekomen aan een plaats*).

(ပုံငါး) zie ငါး

(ပုံနှီးအော်) zie နှီးအော်

(ပုံမိအော်) zie မိအော်

(ပုံယမိ) or (ပုံယယမိ) Ng. (ပြုယျော်) Kr. *beampte aan het hof*.

(ပုံယယိရမာဒ္ဓာ) *medebeampte*. 10.

(ပုံရယားဝေး) en (ပုံရယားဝါး) zie ရယားဝေး

(ပုံရထယာ) Kw. *dapper*, *een krijgsman*; *de hofstoet*, *die den vorst omringt*.

(= ယုမိရဲ့) en (ပုံနှီးအော်) Sanscr. *pramêya*, *wat gemeten of beproefd kan worden*.

ပုံရော်Kr.Ng. (Ng. ယာယော်) *de gang naar een plaats*.

ထုတေသန (Ng. အာားထုတေသန) *naar een plaats gaan*, *zich naar iets toe begeven*. 28.

(ပျော်) Kw. *vorst* (Sanscr. *praboe*, *verheven*, *heer*). Zie bl. 40.

(ပျော်) Kw. = ယတယ်ပျော် *voorste*, en ပါပိမိရှုံး *oorzaak*: vng. ပျော်
ချော် Kw. *scheppen*. အံ့ချော် *de Schepper*. 29.

(ပြုတာရီ) Kw. *zelf*, *in eigen persoon* (= ပုဂ္ဂရာရာ). 42.

(ဖုရားတော်) Kr. Ng. *gereedschap*; *versiersel*, *tuig*, *huisraad*. အာယျာ
ဖူး(ဖုရားတော်နှင့်ဖူး) *een hengst met zijn tuig*. 9.

(ပျော်) zie ပါဘီ

ယပျော် Kr. 1°. (Ng. အာပျော်) *zamen*, *gezamenlijk*, *tegelijk*.

2°. (Ng. ယာရုပျော်) *behagen in iets scheppen*, *genoegen in iets ne-*
men, *gereeidelijk iets toestaan*, *bewilligen*. ရုယာရာ-ယပျော်အယာရုပျော်
ယပျော် *indien uw verkiezing er mee ooreenkome*; *indien gij het*
goed vindt. 4, 24.

ယရီး Kr. (Ng. ယရုယ်) *gift*, *geschenk*. ယရီး-ယပျော်ရီး *geven*, *me-*
dedeelen. ယရီးရီး *tijding mededeelen*, *berigt geven*. 8.

ယရီးရီး Kr. (Ng. ဖုရားရုပျော် or ဖုရားရုပျော်ရီး) *geven*, *schent-*
ken, *mededeelen*. ယရီးရီး(ပုရုဏ်တော်) *een bewijs geven*. 14.

မိဘီး or (ပျော်) Kr. Ng. *oorlog*. မိဘီး-ယမိဘီး or (ပျော်) ယ(ပျော်) *oorlogen*.

(III. فراغ). 12.

(ပျော်) eigennaam. 14.

မိဘီး zie မိဘီ

မိပျော်, မိပျော် Kr. (ook မိယဉ်အော် Kr.; Ng. (ဖုဖူး) *hooren*, *vernemen*. 17.

မိဘရုယ်မျာ် eigennaam, Ar. فِرْعَوْن, PHARAO. 15, vlgg.

ပျော် gew. မိမာ-မျာ် Kr. Ng. *zacht*, *week*, *malsch*.

၅၂၁။ မာစ၍၏ Kr.Ng. *nemen*, *afnemen*, *aannemen*, *adopteren*.

አክና የማዕራፍ ቅጂ ማስተካከለሁ \ ik neem u aan als kind. 25.

نگل Kw. *spijker, nagel* (Ml. *نگل*). **نگل** **نگل** *nagel der wereld:*
titel van den Soesoehoenan van Soerakarta. 11.

Het staat gelijk met ମାନ୍ଦିଗୀ als voornaamwoord van den eersten persoon. 45. ପଣ୍ଡିତାନ୍ତିକାବୁନ୍ଦାନ୍ତିକୀ, ik eisch van u. 5.

ପ୍ରକାଶନ ମେଲ୍ । 5. stof. uvv.

ပမာဏများ \ ဆု ပိမာဏများ \ zie သမာဏများ \

မြန်မာ Kr. Ng. *dwang*, *geweld* (= မူပုံပျော်မူသော ၏ ပိရ့ယော ၏ ML. *فُقْسٌ*).

dwingen, *dwingen, noodzaken, volharden, sterk op iets aandringen.*

යාටිසකා පාලිමා ආ \ Adji-Sakå dwong (bleef er op aanstaan). 26.

କିମ୍ବା କିମ୍ବା \ gedwungen worden. 23.

ପିଣ୍ଡାକ୍ର. (Ng. ପାଣ୍ଡମା) een vogel (Sanskrit. pax i).

ပရမာန၊ en ပရမာမိန္ဒြေ zie အထူး

ସାଲାନ୍ତିରାମା । 1°. Kw. *slaan* (Ml. **فوكل**). 2°. Kr.Ng. *op iets* *slaan*, *om een geluid te veroorzaken.* **ମିହାରାମା** । *geslagen worden.* 42.

ပတ္တာ zie ပတ္တာ

வடிவங்களையும் வடிவங்களையும் வடிவங்களையும்

பய\Kw. = விழுங்கி \ de Lotus, een bloem (Sanskrit padma).

ବ୍ୟାକି(ପ୍ରତି) eigennaam. 5.

ပအော် \ en, achter een naamwoord geplaatst, ပအော် Ng. (Kr. ପାଦ୍ମାଙ୍କା
ପାତାଯଳ୍କା) vier. 29. ପାତିପୁଣ୍ୟର୍ମୁଦ୍ରା veertig. 30. ପାତାଯଳ୍କା
ପାତା \ vier buffels. 5.

ပန္တီ၊ Iº. Kw. *heer* (= ဘဏ္ဍာ, Sanscr. *pati*, *heer*). ရှယ်မျှပန္တီ
zie ရှယ်မျှ.

II°. Ng. 1°. (Kr. ~~විශ්වාස~~) *dood, dc dood.* 44.

2o. Kr. ଯାଣ୍ଡାଙ୍ଗୁ \ en gew. କାନ୍ଦାଙ୍ଗୁ Ng. କାନ୍ଦାଙ୍ଗୁ ଯାଣ୍ଡାଙ୍ଗୁ \
 (of କାନ୍ଦିଙ୍ଗୁ) Kr. zeer, uitermate (eigenl. dood). Zoo ଯାଣ୍ଡାଙ୍ଗୁ 43.

ଅଣି Ng. (Kr. ମିହ୍ନା) sterren, dood zijn; uitgaan, uitdooven
 (Ml. مات). **ରାତ୍ରି ଶବ୍ଦରୁକ୍ତି** uw vorige koning is dood. 17.
 ଯାଇବୁଲୁଣ୍ଡି, vragen te sterven. 26. **ଧ୍ୟାନିଧ୍ୟାନ୍ତିରୁକ୍ତି**
 ଏଥାଂ indien hun fakkels uitgaan. 33.

ଅଣନ୍ତାଙ୍କୀ Ng. (Kr. କିମ୍ବା ଯିବା) dooden; uitdooven. ତୁ ଯାଏ ହିଲ
ତଣଙ୍କୀ, indien het tot doodslaan komt. 30. ଯାଣନ୍ତାଙ୍କୀ ଯାଣନ୍ତାଙ୍କୀ
elkander dooden. କଣ ଯାଣନ୍ତାଙ୍କୀ \ uitgedoofd. 33.

வினா Kr.Ng. zeven. 24. வினாவினா Kr.Ng. zeven menschen. 7. வினாபு
வினா Kr.Ng. zeven maanden. 3.

மாண்பு Kr.Ng. titel van een rijksbestierder of onderregent: *eerste minister, vezier, of grootvezier* (oorspronklijk hetzelfde als மாணி Sanscr. pati of patih, *heer*). 17, 18, 26. Ook மியன்பு 17.

Raden-Adipati, ook *Bale-mangoe* genaamd. 36.

သုတေသန Ng. (Kr. ମିଥ୍ରାମ୍ଭା) wit, blank (Ml. قوٰت; Sanscr. poëti, poëtih, zuiverheid). 39.

Patra (पत्र) Kw. blad van een boom; brief, schrift (= पत्रम् अथवा Sanscr. patra).

புது Kr. (Ng. புதுவை) *kind, zoon of dochter* (Ml. قنطرة; Sanscr. poetra). 5, 15, 20, 22, 24.

पुत्री Kr. h. de dochter van een vorst, prinses (Ml. فتی; Sanscr. poetrī, dochter).

ବାନ୍ଧିଯା \ zie (ବାନ୍ଧିଯା \

வினாக்கள், வினாக்கள் Kr. (Ng. விளிம்பு, விளிம்பு) begraben. 17.
வினாக்கள், வினாக்கள் begraben worden. ald.

வினா யீ \ zie யீ \

ပိုမာန် zie ပိုမာယာ

ମିଣାୟା Ng. ମିଣାକ୍ଷି Kr. *gedooien, vertrouwen.* ଅନ୍ତର୍ବାଦିଣାକ୍ଷି ଏହା
ik moet *vertrouwen*. 14.

ပန္တာ \ zie ပန္တာ \

କିଣି Kr.Ng. donker, duister; duisternis (Ml. ظلم). 44.

മിന്റ് \zie മിന്റ് \

ကုသ္ခာ၊ en ပုသ္ခာ၊ zie ပိုသ္ခာ၊

ଶ୍ରୀ ଯଜ୍ଞ ପାତ୍ର

ଯିବ୍ରା zie ବ୍ରା

କିମ୍ବାଣ୍ଜୁ Kr.Ng. (Kr. କିମ୍ବାଣ୍ଜୁ) een maal, keer; in eens, met eens (mis-
schien van ଏଣ୍ଜୁ met het voorzetsel ଏଣ୍ଜୁ en den uitgang ଏଣ୍ଜୁ).

ଶିକ୍ଷାପରିଷମା \ de zamenkomst van een keer, d. i. de eerste zamenkomst. 5. ଧର୍ମପାଦାଯାମାନିଦ୍ଵାରା ଅନ୍ତିମିଧାମା \ gij neemt hem aan tot priester in eens. 24. ଧାରାପିମାମା \ zie ଧାରା \ — ପାଦିମାମା \ eenmaal, eens. — ପିମାନାମିଧାମା \ ten eenen male, geheelenal. ଧାରାନାମିହିଯାନ୍ତିର୍ଗତିପିମାନାମା \ geheelenal geen tijding hooren. 8.

ଧାରା \ zie ଧାରା

ପାଦିଧାମା \ zie ପିନାମା

ପିଲ୍ଟୁ \ Holl. pistol. 9.

ପାଦିଧାମା \ zie ଧାରା

ପାଦିଧାମା \ zie ଧାରା

ପାଦି \ or ପିଲ୍ଟୁ \ Kr.Ng. onherroepelijk, zeker (Ml. قستی).

ପିଲ୍ଟୁ \ ଯାଚିଲ୍ଟୁ \ vast en zeker, vast bepaald zijn; 't is vast en zeker; vast en zeker. 6, 12, 15, 28, 28. ଯାଚିଲ୍ଟୁଧାରିଣ୍ୟାଚି
ଧାରା \ ik zeker gehoorzaam u. 15. ଯାଚିଲ୍ଟୁଧାରିଣ୍ୟା
ଧାରା \ 't is vast bepaald, dat het afgedaan wordt; het moet noodza-
kelijk afgedaan worden. 36. ପିଲ୍ଟୁ \ onherroepelijk bepaald. 43.

ପାଦିଧାମା \ zie ଧାରା

ପାଦା I. Kw. vrucht (= ଧାରାଧାରାଧାମା \ Sanscr. phala. Het wordt ook verklaard door ପାଦାଧାରା \ ଧାରାଧାରାଧାମା \ ଧାରାଧାମା \ en ଧାରାଧାମା). — ଧାରାଧାମା \ zie ଧାରା

II. Kr.Ng. notenmuskaat. ଧାରାଧାମା \ foelie.

III. ପାଦା \ କାପା \ Kr.Ng. slaan (= ଧାରାଧାମା \ ଧାରାଧାମା \).

ପାଦା \ Kr.Ng. een hamer (Ml. فالو). 10).

မူပျော်။ met een hamer kloppen, 'hameren' (မူပျော်) wordt verklaard door ကိုအိုကြော်။

ပရိပော်မူပျော်။ iets waarop met een hamer geklopt wordt; wat door een hamer dun gemaakt is; een plaat.

ယရှား။ Kr.Ng. een eiland (Ml. قلعة).

ယရှား။ in samenstelling met andere getallen, om de tientallen uit te drukken, anders ယပျော်မူပျော်Ng. (Kr. ရာသံ၊ သရာသံ) tien (Ml. 十، سفرة). ယအိုပျော်။ veertig. ယပျော်ရှားသီ။ tien Spaansche matten. 33. မိုးပျော်။ tien maal; tiende. 5.

ရပေးသံ။ zie ရပေးသံ။

ပရိပော်မူပျော်။ zie ပရိပျော်။

ပရိမူပျော်။ Kr.Ng. plaats; plank; bord, zooals een schaakbord; omslag van een boek. Kw. slagveld (Ml. فان). 41, 44.

ပရိမူ။ Kr.Ng. 1o. gelijk veel, gelijk hoog, gelijk lang, gelijk groot, parallel. ပရိမူနဲ့။ gelijk met het water. 39.

2o. een haan, die de gedaante van een kip heeft.

3o. stompe tanden, een gelijke rij tanden.

ဓါတ်မူ။ Kr.Ng. allen bij elkander, volkommen. မူဝါဒိဓါတ်မူအားလုံး။ နှိမ်ရှိပစ်ပါဘဏာမူအားလုံး။ zij verschenen alle in vollen getale op Pagelaran. 18. Zoo ook 40.

ပရိမူရှား။ zie ပရိပျော်။

ပရိမူ။ zie ပရိမူ။

ပျော်။ Kr.Ng. een jong blad.

အပြည့်။ 1°. jonge bladen krijgen.

2°. zich getroosten, gerust stellen, bedaren. မာမပြည့်။ getroost, bedaard. 29.

3°. aan een vischnet trekken.

မာမဝါ။ Kw. mondelinge overlevering, mededeeling, eigen uitgedachte leeringen. 41.

မသိနိသမ္မာ။ zie မိနိ။

မယာ။ Ng. (Kr. မခို။) gelijk, gelijkelijk; samen, gezamenlijk, alle; ook in veelvuldig gebruik om het collective meervoud uit te drukken.

မယာမရှိဖူး။ gelijk is hun moed. 29. မသမင်ပြမိန္ဒြု။ men moet gelijkelijk (even) voorzichtig zijn. 44. မယာရှိ။ of မယ ယရှိ။ zijns gelijke, zijn naaste, zijn medemensch. 41. မပိုယော။ alle medemensen. 42. မသမယရှိဖူး။ en dergelijke. 33. အောများ။ အိုရှား။ မယို။ မိုးတော်။ မိုးလားမယာရှိဖူး။ paard, buffel, koe, hert, schaap, met wat daaraan gelijk is (en dergelijke). 29.

ရှား။ ရှား။ ရှိဖူး။ ယောက်ယရှား။ အောများ။ မယာရှိ။ iemands vrouw, of dochter, of zuster, en dergelijken. 30. မယာယျာ။ samen twisten. 29. မသမင်ပေါ့။ samen (beide) worden zij een lijk. ald. ရှုပ်ဆုံးမယာယျာ။ မယာယျာ။ de menschen, die samen op weg zijn, moeten samen praten. 33. မသမင်ပို့ပ ယျာ။ leven zij (zamen) nog? 3. မရှားရှိယာရှိ။ မိုးမယာယျာ။ alle menschen van Mesr, die arm zijn. 15.

မရှားရှိယာယျာ။ မယာယျာ။ (ပြန်ရှိနော်။) houdt de wacht

op alle straten, soldaten. 16. ပာယာမီဘာဘုရားမောင်မျိုးစွဲမှတ်။
hoort gij allen. 17.

வியாபை Ng. (oook வியாபை, வியாபை, en வியாபை Ng.; Kr. காண்டி
நாபை, en வியாபை) nabij, digt bij, naast. 45.

मि अ॒ Kr.Ng. *helder, licht, duidelijk.* 41.

سیکل Kr.Ng. een zwaard, sabel, degen (Ml. سچ). 16.

جوج *Ng.* جوج *Kr.* gebed, bede, wensch (Ml. **فوج** godsdienstplegtigheid, *aanbidding*, *vereering*; Sanscr. *p o ê dj â*, *vereering*, *hulde*, *aan-bidding*). 44.

မြန် \ or မြန် \ Kw. *aanbidden*, *bidden*, *wenschen*. မြန် \ =
မြန် \ *geloofd*.

ပାଇଁ Kr.Ng. gebed, bede, wensch. ପାଇଁ ମୁଁ ବାଦନୀ ଯିବୁ
 ଏହି 6. କଣ୍ଠେ myn bede tot den Heere God. 8. ପାଇଁ ମୁଁ ବାଦନୀ
 ଯାଇସନ୍ତରୀ ବାଯା ଏହି myn bede voor uw kind. 8. Zoo ook 13 en 14.

ပါန္ဒၢ၊ Kr. (Ng. ଯାଣି၊ en ଧାର୍ତ୍ତି) *dood*; *de dood*; *sterven*. ပାଇନି
ပିନ୍‌ଦୁଲାଙ୍କୁ ଗିର୍ପ୍‌ । één wierd, er *dood* gevat. 7. ଯାଦ୍ଦୁଲାଙ୍କୁ
toen hij *dood* was. 9. ଶିଷ୍ଟିଖାମିଶ୍ରନ୍‌ତିନ୍‌ । de *doode* (*overledene*)
Chinees. 9. ତ୍ୟାଙ୍କିନିଯାଏଣ୍ଟିକାନ୍‌ । er was een Chinees, die
stierf. 9. ପିନ୍‌ଦୁଲାଙ୍କୁ ଧାର୍ତ୍ତିରୁ ଜାଗିଥାର୍ତ୍ତିବ୍‌ । zijn *sterven* (*zijn*
overlijden) had plaats op mijn grondgebied. 9. ତ୍ୟାଙ୍କିମାତ୍ରା ତ୍ୟାଙ୍କି
ମାତ୍ରା ଧାର୍ତ୍ତିକାନ୍‌ । indien het zoo loopt, dat ik niet *sterf*. 26.

မြန်မာရီ Kr. (Ng. အရာရှင်) dooden; uitdooven. 27. ပါပေမျက်
ပါပေမျက်ပါပေမျက် ပါပေမျက် ပါပေမျက် ပါပေမျက် ပါပေမျက်

ယန်, zie ယရယ်များ en ပယ်

ବ୍ୟାକ୍ ଯେତେ ଯେତେ

မရယောက်၊ I^o. Ng. zie မရယ်၊

II°. Kr.Ng. ~~u~~^u Kr. dàlém, een dak, verdek van een wagen.

မြန်မာသိပ္ပါန်၊ မြန်မာဘာသိပ္ပါန်၊ of မြန်မာဘာသိပ္ပါန် Kr. (Ng. အောင်)၊
of မြန်မာဘာသိပ္ပါန်) *onderrigten*, *vertellen*. မြန်မာဘာသိပ္ပါန်ရှိခိုး၏
ik zal u *onderrigten*. 41.

ပိုမ်း၊ zie ပိုမ်း

விவரங்களை Kr. (Ng. നാഡിയ) *zelf, eigen, in eigen persoon, alleen.*

ပမ္မာ Ng. (Kr. ପାଇଁନାମିରା) Kr. dalém ပାଇଁନାମିରା zonnescherm of regenschirm (Ml. قایوڠ of قایوڠ. ပାଇଁନାମିରା wordt verklaard door ပମ୍ବା
en ପାଇଁନାମିରା Vrg. ପାଇଁନାମିରା).

பானம் Kr.Ng. oom, vaders of moeders jongere broeder (Ml. فامن). 7.

ပနို့ကျော် zie မနို့ကျော်

ਪਤਿਆ \Kw. een vorst : zie bl. 40.

ပမာနိ zie ပမာ

ပါနီယမာ \ zie နီယ \

ပါဏအု Kr.Ng. *afgebroken, gescheiden, geeindigd.* အာမနိဝါယာ
onafgebroken. ပါဏအုနှင့်ပါယာ bid onafgebroken. 44. Zoo
 ook 45.

ပဏ္ဏရတုယေသန \ zie ပဏ္ဏရတုယေသန \ onder အာရာ

ပါဏ္ဍ Kr.Ng. 1°. model, voorbeeld.

2º. water, dat uit den grond opborrelt. Zie bl. 39.

ବିଭାଗୀ Kr. (Ng. ପୁଣିର୍ବେ) wit, blank. ନିଯମ ତଥା ବାର୍ଜିନ୍ଦିତ ବିଭାଗୀ
ଏକାହାଙ୍କୁ ଏକ ମନୁଷ୍ୟ ଏକ ନାତି ଏକ ବଲକେ ହିନ୍ଦୁ ଏକ ବିଭାଗୀ
(een Europeaan of andere buitenlander). 37.

କିନ୍ତୁ ମୁଁ କିନ୍ତୁ ମୁଁ Kr. (Ng. ବାଯାଙ୍ଗୁ ବା ଯାଙ୍ଗୁ) demand op weg te gemoet gaan. ଆପିନ୍ତୁ ମୁଁ ontmoeten, tegenkomen. ଆପିନ୍ତୁ ଶାଶ୍ଵତ ରାଜା ଏଇପିଲାହା ବିଶ୍ଵାସିତ ମାତ୍ରାଙ୍କ ମୁଁ de koning van Mesr kwam Ki-Djâkâ Pirangon tegen. 16.

sla hem twee honderd *maal*; d. i. geef hem twee honderd rietslagen. 30.

မိန့်ယူမျှ။ *de tiende*. 5. ပီးယား။ *de zevende*. 6. မာကိုအို
မူပို့ဆော်ယူ။ *honderd maal geslagen worden*; d. i. honderd rietslagen
ontvangen. 34. မာမို့ယား။ *de negende*. 15. မို့မားမာမို့မား။
ten tweeden. 10. မို့မားမာမို့မား။ *ten derden*. 10. — ပီး
wordt ook wel in Kråmå aangetroffen. 6, 7 en 8.

ပါမာရှုတူမျှ။ *zie ပါမာရှုမျှ*

ပါမာရှု။ Ng. (Kr. စိုးယား) *spijs, eten, voedsel*. 43. မာဂျားမားမာယာရှုမျှ။
hun kleeding en voedsel. 15. ပါမာရှုရှုရှုပါး။ *zijn eten is men-
schen; hij eet menschen*. 25.

မာရှုမျှ။ Ng. (Kr. စိုးယား) *eten*. 42.

ရှုပါမျှ။ *ongebruikelijk*. Vanhier.

ရှုပါကြွေး။ Kr.Ng. *hebzuchtig, begeerlijk*.

မာရှုပါမျှ။ *een groote begeerde naar iets, een ourig verlangen;
hunkeren, ourig verlangen, begeeren*. 42.

ပါမာရှိစား။ *zie ရှိပါယား*

ပါမာရှိစား။ Kr.Ng. titel van een voornaam *heer, prins* (Ml. قشیرن;
misschien van het Ar. حِيرَان, Ml. هِيرَان, Sund. မာရှိစားမျှ။
verwonderd zijn, zoodat het eigenlijk *bewonderde of voorwerp van be-
wondering betekent*). မားလို့မာရှိစားမျှမှုပါယား။ *is de Pa-
ngeran welvarend?* 4. ပါမာရှိစားမာရှိမှုမာရှိစားမျှမှု
al de Pangerans te Soerakarta. 12. မာရှိစားမှုမာရှိစားမျှ။
de Pangeran Dipå-Negårå. 11.

臣曰：「凡人之所以爲勤者，必以成務爲急。」*trotsch op iets zijn, een afgod van iets maken.* 41.

WITEN Kr.Ng. *iets op den schoot houden; voor iemand iets doen;*
iemand uithuwelijken.

ଶ୍ରୀ କଣ୍ଠା ଯାଜା \ eigennaam. 13.

ပါမီ en ပုံမာ zie ပုံမာ

ပန္တမာန။ Kr.Ng. een krom mes. 10, 25.

ຖបធិន្យា zie ຖយាបិន្យា

ပଣ୍ଡପଣକାଳୀ of ମିଥପଣକାଳୀ zie ଯାହାକାଳୀ

ပန္တသုရ zie မျှသုရ

ပနိမ်သပမ္မ။ zie ယီသပါ။

ပဏ္ဍာနီ、zię ယဏ္ဍာ

ப்பிரி \ ப்பிரி \ Kr. (Ng. கொய் \ கீலு) *vinden, aantreffen, ontmoeten,*

ondervinden. ແກ້ວມືຂອງພາກ ແລະ ແກ້ວມືຂອງພາກ ປະເທດ ມາຈີ່ ຊະເຫຼີນ,

geluk, ondervinden: 12, 42. ດາວໂຫຼດໍາ or ດິນຈຸດໍາ, gevonden worden; ontmoet worden, met iemand aangetroffen worden, d. w. z. iemand

ontmoeten. 雖然這書是中國人寫的，但是一本好書，中國人寫的，我們中國人讀，這就是我們中國人的事。

er gevonden. 10. വിന്റ് നീൻ ദുഷ്ട ഗേരുന്നുണ്ട്. 20. സൗഖ്യം,

hij trof Sembadā aan, ontmoette Sembadā. 28.

Zoo ook 8 en 23.

ယသိန္တယမျှ၊ ယသပိန္တယမျှ၊ *een ander, of elkaar, ontmoeten, aantreffen* မြတ်စွမ်းပေါ်ပို့ဆောင်ရွက်စွာပေး

maar ik ga er dan kunnen ontgaen. 13

ပုဂ္ဂဏာမျက်နှာ၊ en ပုဂ္ဂဏာသမျက်နှာ၊ zie ရပါးသမျက်နှာ

Ujma\Kw. een raadsman van den vorst, een hofgroot (M: ﻗَشْوَارِ).

(Sanscr. *pōeñg gawa*, een stier; en *voortreffelijk, edel*).

ပုဂ္ဂန်များ zie ကျော်များ

በተጠቀሱ እና zie ተጠቀሱ

ပေါ်မာသွား \ zie ယာမာသွား \

ပတ်မျက်၊ en ယတ်မျက်၊ zie မာမျက်၊

八

၁၀။ ၁၁။ Kw. duidelijk zien (= မြတ်မြတ်။)

2º. verkorting van tan^{-1} (= atan of arctan).

ଦିନିଙ୍ଗୀ¹ \`of ଦିନିଙ୍ଗୀ Ng. (Kr. ରୁକ୍ଷିଯିଙ୍ଗୀ) eerste; eerst, voorheen. 44.

ဘဏ္ဍာရိဘဏ္ဍာရိမျှ uw vorige koning. 17.

သမဂ္ဂ Kr. (oek తొయి తొయి Kr.; Ng. యాటామ్ప కాటామ్ప) eten; spijs,

(*de spijs*) van den Vorst. 26.

விளக்கம் 1º. Kw. een slag; slaan; sterk, krachtig (= மின்மின்டீட்டு)

ଏହା ଯାଇନ୍ ଯା କରିବାକୁ = ଯାଇବାକୁ କରିବାକୁ)।

2^e. naam van een wapen; een soort van *knobs*, *oorlogsknobs*, iets kleiner, dan de gewone ~~knobs~~

3º Kr.Ng. *straf*, *boete*; *straffen*, *in de boete*

slaan, beboeten (Ml. *ՃՈՅ* *straf, boete*; Sanscr. *danda, stok, staf*;

een wapentuig; straf, boete). നിന്നാണിരുന്നതുവരുമ്പോൾ

Spaansche matten. Indien zijn boete niet opkomt (indien hij zijn boete niet betaalt). 30.

မူရမာမျှ Kr. (Ng. ပါယ့်) *medegaan, vergezellen; mededoen; volgen, gehoorzamen.* မူရမာမူရမာမျှ၏ယဉ်ဆေးရွက် အသိများ၏ *zelf mededoen in 't rooven; zelf mee rooven.* 4.

၃၂။ zie ၃၂။

Ng. **ନେହା** Kr. een gehucht (Ml. କୁଦୁ boschaadje). 20, 22 (op beide plaatsen **ନେହା** in Krāmā).

Kr.Ng. 1°. ijverig, vlijtig: 24.

2º. een vriend tot lid der familie aannemen.

ଦୀପକ କୋକ୍ \ de eigenaam Dr Kock. 11.

مل *داتو* hoofd van een volksstam, edelman. Vrg. Sanscr. *dhâtoe*.

2o. honing (= **EINIG**).

3º. een traan (= ὄναρ). Het wordt ook verklaard door ὄναρ ὄναρ).

kraton. 4, 16, 18. — *an kraton* een paleis bewonen; hof houden. *an kraton* die zijn hof houdt in de riksstad van Soerakarta. 11.

ເມືກ້າ Kr. (Ng. ເມືກ້າ ແລະ ຂໍາ \ en ເມືກ້າ \) komen, aankomen; komst,

aankomst; naar, tot, aan, jegens; van wegen, door.

ଶ୍ରୀ ଯାତ୍ରୀ ପାତ୍ରକିଳା ଦେଖାଯାଏ \ zij waren gekomen aan het huis van

Nâbi Soengeb. 23. ແກ້ໄຂຖ່າຍງ່າຍະກົມືບຸນູ້ de komst van zijn bode. 28. ແກ້ໄຂທີ່ເກີ່ມ່ວຍງ່າຍາ໌ hij (de brief) moet naar mijn broeder. 7. ແກ້ໄຂທີ່ມີໄລຍິບຸນູ້ naar Samarang. 4. ແກ້ໄຂຢູ່ໃຫ້, waar *naar toe?* waarheen? ແກ້ໄຂຕາແກ້ຈົດຢູ່ແມ່ຍັດທີ່ມາ
ຖ່າຍາເຕັມບຸນູ້ Nâbi Moesa sprak tot de twee meisjes. 21. ຕ່າງຈິ
ຢູ່ແມ່ຍິເຫຼົາຖ່າຍາແກ້ໃບຢູ່ແມ່ຍາເຕັມບຸນູ້ Nâbi Moesa vroeg aan de twee
meisjes. 22. ມີ່າເຖິງບົດທີ່ເກີ່ມ່ວຍທຸລາ-ໄຍບຸນູ້ mijn brief
aan u. 8. ພາຍໃຕ້ເຫຼົາແກ້ໃບຢູ່ແມ່ຍິເຫຼົາທຸລາ-ໄຍບຸນູ້ mijn bede
voor uw kind. 8. ພາຍໃຕ້ເຫຼົາແກ້ໃບຢູ່ແມ່ຍິເຫຼົາຢູ່ເຊີງບຸນູ້ mijn bede
tot den Heer God. 8. ມີຄະນະສີບິຜົນທີ່ມີ່າເຫຼົາຢູ່ເຊີງບຸນູ້ haar
medelijden *jegens* (*met*) haar vee. 21. ໂພນີ່າງໆຈົດລິມີ່ຍັດທີ່ມີ່
ເຮັດວຽກຖ່າຍຸນູ້ de koning van Meer wierd gevat door Ki-Djâkâ
Pirangon. 16. ຍົດທີ່ມີ່ຍັດທີ່ມີ່ບຸນູ້ ແກ້ໄຂຢູ່ແມ່ຍິເຫຼົາ dat bewaakt
wierd door Sembâdâ. 28.

ବ୍ୟାଣିକୀ Kr. (Ng. କ୍ରମିତା) naar, tot, aan, jegens; van wegen,
door (het schijnt hoog Krâmâ te zijn). ବ୍ୟାଣିକୀଯିବେଳୀପାଇଁ
hij (de brief) moet naar Grootvader. 11, 14: ଏତ୍ୟାତ୍ମକାଲୀପାଇଁ
ତୁମ୍ଭୁଯାଙ୍କିଲିଗ୍ନାଚିନ୍ତିଷ୍ଠିତ୍ବୀ, voordat Grootvader naar Hol-
land gaat. 12. ଯାତ୍ରୀଯାଙ୍କପାଇଁବାନାକିଲିହେଲ୍ଲିତ୍ତୁଯାଙ୍କି
voorstel van
verzoeken aan Grootvader. 12. ଜୀବତ୍ୟାଗ୍ରହିତ୍ତୁବାନାକିଲିତ୍ତୁଯାଙ୍କି
zijn goedheid jegens mij. 12. (ଶ୍ରୀକର୍ଣ୍ଣତ୍ରାଯାକ୍ରିୟାନିଷ୍ଠାବାଦ
ଏପାଇଁବ୍ୟାଣିକୀଲ୍ଲିତ୍ତୁଯାଙ୍କିହେଲ୍ଲିତ୍ତୁଯାଙ୍କି
de maiteling Pangeran Dipâ-
Négârd is gevat door Grootvader. 11.

ယာနိုဘန်းမျှ၏Kr. (Ng. အောက်တော်မရမဲ့) *doen of laten komen, brengen, ontbieden.* အောင်မိသုပ္ပါယူ။ ယာနိုဘန်းမျှ၏ယိုတာမျိုးမျိုး
မရမဲ့တော်မျှ၏mijn plaatsvervanger liet den pachter Tingkowan komen. 9.

ယူယူမျှ၏Kr. (Ng. ရဲမေး) *een dorp* (Ml. مسون). ယူယူမျိုးမျိုး
in het *dorp*. Droedjoe. 7. အိုမံယူယူမျှ၏ *een mensch van een dorp, dorpbewoner, dorpeling.* 20, 25, 34. အိုအိုယံမီမီယူယူမျှ၏
menschen van het désaland, dorpelingen. 7. 34.

ပယူယူမျှ၏Kr. (Ng. ပရမေးမျှ၏) *de grond waarop een dorp staat, de omtrek van dorpen, de dorpen in den omtrek.* 21, 27.

မာစာ၏Kr. Ng. 1°. *grond, bodem* (Ml. سُلُو).

2°. *goederen, die op den grond verspreid liggen om verkocht te worden.*

3°. *een schenkbord.*

4°. *aard, natuur, geaardheid, hoedanigheid.* Zoo ook မာစာ၏ 24.

5°. *eigenlijk, wezenlijk.*

6°. *grondstof, kleur.*

မာလာနာမျှ၏ *den grond tot iets leggen.* 105.

မြို့၏Kr. (ook ပျော်၏Kr.; Ng. ပိုခိုးမျှ၏) *hoofddoek, tulband* (Pers. مل). 27.

မူယရယာ၏Ng. (Kr. မိမာဆုံးမျှ၏) *zelf, eigen, in eigen persoon, alleen.* 41.

မူယရယာ၏မူယရယာ၏မူယရယာ၏မူယရယာ၏ *indien ik het zelf niet ben, die het vraag.* 25.

ယာယာ၏zie ယာယာ၏

ယာယာ၏Ng. ယာယာ၏Kr. *vallen, nedervallen; last, bevel; gelasten, bevelen.*

ବାଦାଯାମିପୁଣ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍ଗେ \ al de bevelen van koning Piran-

gon. 17. ବାଦାଯିପୁଣ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍ଗେ \ dat bevel van te zweren. 35.

ବାଦାଯାମିପାଣ୍ଡିକର୍ତ୍ତାଙ୍ଗେ \ ହିଜ (de brief) moet u,

Demang Soerâ-Kerti, bevelen. 5. Desgeleijks 6.

ବାଦାଯି \ Ng. ବାଦାଯି \ Kr. doen vallen, op iemand neerzenden;

gelasten, bevelen. ବାଦାଯାମାଣ୍ଡେ \ gelast worden. 28, 35.

ବାଦାଯି \ Ng. (Kr. ମାନିବିଷ୍ଣୁ) hoog, hoogte. ବାଦାଯି \ van de hoogte,
van boven. 39.

ବାଦାଯି \ Ng. hooger in rang. ବାଦାଯିବାଦାଯି \ de Boepatis
en alle hooger in rang. 32.

ବାଦାଯି \ 1^a. het Holl. duit. — 2^a. Ng. (Kr. ମାନ୍ଦ୍ର) geld in het
algemeen. 5.

ବାଦାଯି \ Kr. (Ng. କଣିକିଷ୍ଣ) dolk, ponjaard, kris. 9.
ବାଦାଯି \ gew. ବାଦାଯି \ Kr. (Ng. ମନ୍ଦିର \ ମନ୍ଦିର) laag, beneden;
laagte. ବାଦାଯି \ Kr. (Ng. କିନ୍ଧିଲାଙ୍କ) laag, beneden. ବାଦାଯି\
କାନ୍ଦିକାନ୍ଦାଯି \ zijn benedenlip. 26. ବାଦାଯିବାଦାଯି\
ବାଦାଯି \ କିନ୍ତୁ \ de opgaaf er van (volgt) hieronder. 9.

ବାଦାଯି \ Kr. (Ng. ମାନ୍ଦିର \ ମାନ୍ଦିର) ten onder gebracht,
overwonnen, de onderliggende partij. 37.

ବାଦାଯି \ 1^a. Kr.Ng. fatsoen, gedaante. ବାଦାଯିକିପୁଣ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍ଗେ \ het fatsoen der
krissen. 9.

ବାଦାଯି \ Kr.Ng. teerling, dobbelsteen (Ml. واد، Port. dados). 32.

କିନ୍ତିଷ୍ଠା \ zie କିନ୍ତିଷ୍ଠା \

ஈ \ 1°. zie யாகி \

2º. verkorting van ပါနီ, zie ပါနီ.

naam van het vierde jaar eener Windoe. 15.

afgunst Kr.Ng. *afgunst*, *nijd*; *afgunstig*, *nijdig*; *zich nutteloos met de zaken van een ander bemoeijen*. 41.

ஏஞ் கீழ்ஏஞ் Kr. (Ng. ஏஞ் என மினய்) geel, goud, gouden.

en toen was er op de geele tijd, d. i. de tijd als de veldvruchten rijp

zijn. 38. Zoo ook ပါဏ်ဂျေး၊ geele grond, d. i. grond waarop veldvruchten staan te rijpen. ald.

၅၁၂ (မာယ်) General. 11.

۱۶. پی. gew. ۱۷. پی. Kr.Ng. overeenkomst, bepaling, voorwaarde, belofte;

afspreken (Ml. جنگی). **માણદીયન્સ**, *een overeenkomst treffen,*

een contract maken. 37. ພາຍໃນ ແລະ ນີ້ manen om de voldoening

van een belofte of om de betaling van hetgeen waartoe men zich te

woren verbonden heeft. 27. ດີຍ້າຢູ່ເກີຍ້າ gij hebt hetgeen gij
beloofd hebt, verloren. ald.

as *mā* of *mānā*, en *mānā* kw. *mensch* (Zoo ook *mānā* *mensch*, in

het Soendasch; Sanscr. *djanma*, geboorte, *djanmî*, een levend

wezen). 42. In de Sēnkålā beteekent ~~as~~ ^{en} één.

Wij **zijn** **en** **zoo** **veel** **als** **het** **voorgaande** (**zamengesteld** **uit** **het** **voorgaande**)

(८७) en het Sanscr. soe, *baren*, *telen*).

 I^o. Kr.Ng. *het staan; de regering.*

కුඩි Kr. (Ng. ගයින්) en වයින් of යුතයින්) staan, regeren, het bewind voeren, een rang of post bekleeden.

19 (in Ngoko). ນັກອົງການ als vorst regeren. 27, 40.

କ୍ରିୟାKr. (Ng. ଏଣ୍ଟିଗ୍ରି \ en ଏତାପାଇଏ) bij iets tegenwoordig
zijn; regeren. ଯିହାଙ୍କିମାନ୍ଦିବିପାତ୍ରାନ୍ତିବୁଧ୍ୟତାରୁଷ୍ୟ
ଅଧିକାରିକାମାର୍ଗରୁ \ die tegenwoordig was bij de verheffing van
mijn vader tot Soesoehoenan. 13.

မန္တရာဝင် Kr. bewind, bestuur. 45.

brief van den Soesoehoenan van Soerakarta aan den Gouverneur-
Generaal: ພັນຍາມພາກົມມາຮູ້ອີ່ມາດີ້າຫຼາຍ / Ik heb
een berigt ontvangen. 11.

Kw. *welaan!* *komaan!* (= ଏହା ଏବଂ ଉତ୍ତମମାତ୍ରା) Sanscr. *djoer*,
spoed, vlugheid).

15 Kr.Ng. *regt doorgaan; opregt, braaf.* 41, 43.

କିମ୍ବା of ପ୍ରାନ୍ତ Ng. (Kr. ପ୍ରାନ୍ତିକା) diep, diepte. — ଯଏକ୍ଷା
Ng. (Kr. ଯାନ୍ତିକା) in, binnen. 45. ଯଏକ୍ଷାକୁଣ୍ଡିପଦିଧିତାକା
in den droom. 19. ଯଏକ୍ଷାକୁଣ୍ଡିକାଳା binnen de stad. 33.

جورو Kr.Ng. *buas, meester* (Ml.). **سترهیچلار**, *astroloog. 19.*

କ୍ରମି Ng. (Kr. ହୋପାଲି) een paard. 29.

ଯୁଦ୍ଧିଣ୍ଠା || Kw. oorlog. (= ମିଥ୍ରା).

ପ୍ରାଚୀଣୀ Kr.Ng. *krijgsman, soldaat.* 16, 18.

۴۵-۷۱۸ Kr.Ng. *dal*, *vallei*, *ravijn* (Ml. چوراغ en جوراغ). 40, 44.

၁၆။ Kr.Ng. een jonkman, die huwbaar is. Het wordt als een soort van titel vóór eigennamen van mannen van dien leeftijd geplaatst.
၁၇။ မိန္ဒုပဲပိုက္ခမာ၏ အို၂၄။ ၁၇။ hij was nog een *jonkman*. 21 (van den twaalfjarigen Mozes). ၅၂။ ၃၁။ ၁၈။ ၁၉။ ၁၀။ *jongeling*. 23 (van denzelfden).
၁၈။ မိန္ဒုမာ၏ ၁၁။ ၁၂။ ၁၃။ ၁၄။ ၁၅။ de *jonkman* Pirangon. 15.

ଓଡ଼ିଆ ।°. Kw. *waar, wezenlijk* (= ଜୀବନୀ ଏବଂ କୌଣସିଲ୍ଲା).

II°. Ng. ଓଡ଼ିଆ ଡାଙ୍ଗୁ Kr. *djatihout*, een voortreffelijk inlandsch timmerhout (Ml. جاتی).

ଓଡ଼ିଆ ଲିଚାମ Kr. Ng. *lichaam, lijk* (Ar. جسم). 16, 17.

ଓଡ଼ିଆ ।°. Kr. Ng. *meaning, beteekenis.*

II°. Ng. ଓଡ଼ିଆ Kr. *Java, Javaan, Javaansch.* ଇନ୍‌ଦିଆ het eiland *Java*. 11, 27. ଶାହୁରାଫତିଂସି of ଶିଳାଚିଅପିଂ *Java*. 12. ନିଯାଫତିଂସି *Javaan*. ଏପିବାପିଅପିଂ *Javaan, zamen Javaan; Javanen onder elkander*. 37.

ଓଡ଼ିଆ Ng. ପିଂକାଟିଂ Kr. *naar Java gaan*. 25.

ଓଡ଼ିଆ Kr. zie ଓଡ଼ିଆ ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ

ଓଡ଼ିଆ Kr. ଓପୁର୍ବମଦ. (Ng. ପାତାଙ୍ଗୁ) *regen, regenen* (misschien van ପାତାଙ୍ଗୁ ଏବଂ ପାତାଙ୍ଗୁ *vallen, nedervallen*). ପାତାଙ୍ଗୁତାପାତାଙ୍ଗୁ ନିଷାଧାରୀ indien het heden avond niet *regent*. 4.

ଓଡ଼ିଆ Ng. *met den vinger aanraken, op den schouder tikken.* ପାତାଙ୍ଗୁତାପାତାଙ୍ଗୁ ନିଷାଧାରୀ ଦେଵି ସୋପୋଇ ତିକିପାତାଙ୍ଗୁ ପାତାଙ୍ଗୁ ବାବା ଦେଵି ସୋପୋଇ *Dewi Soepoewah tikte haar vader op den schouder*. 24.

ଓଡ଼ିଆ ।°. Kw. ଓପୁର୍ବମଦ. (Ng. ପାତାଙ୍ଗୁ) *man, mannelijk.* ପାତାଙ୍ଗୁ ଏବଂ *een hengst*. 9. ଓପୁର୍ବମଦ (ମନ୍ଦିର) *mannen, en vrouwen*. 21. — In de Sénkâlå betekent ଓଡ଼ିଆ *één*. 25. (ଓଡ଼ିଆ = ପାତାଙ୍ଗୁ).

2°. Ng. ଓପୁର୍ବମଦ Kr. *spoor van een haan.*

ଓଡ଼ିଆ het Nederduitsche *Julij*. 14.

ଓଡ଼ିଆ zie ଓଡ଼ିଆ ।°.

KW. een regenwolk (Sanscr. *djaladara*, water inhoudend, een wolk): zie bl. 39.

କୁଳୀ en କୁଳୀ zie କୁଳୀ

djapa, het prevelen van gebeden, gepreveld gebed). 41.

16. [] naam van een regentschap in de residentie Soerabaja. 6.

နေထိုး Kr.Ng. het verblijf op een plaats, het zich ergens bevinden. 35.
နေထိုးရှိ zich ergens ophouden.

၁၆၅၃ Kr.Ng. *overall rondgaan om iets te zoeken; b. v. မြန်မာရှိယဉ်။*
een bosch naar alle rigtingen doorzoeken (Het wordt verklaard door
မြတ်မာရ်။ en ထား။).

ဧရ. ၁၃၂ မာမျှ၊ *grensscheiding* (Het wordt verklaard door မာမျှ၏
မာမျှ၏မာမျှ၏)。 ဧရ. ၁၃၂ မာမျှ၏မာမျှ၏ *de grensscheiding van*
Midian. 20.

as as zie as

၁၅၆၂၂ Kr.Ng. 1°. ontoereikend. 27.

2º. terugvragen, terugnemen.

କ୍ରନ୍ତିକା\Kr.Ng. zich regstreeks ergens heen begeven. କ୍ରନ୍ତିକାଯିଟାହିଁ\

ବୁଦ୍ଧିଷିଳିଗ୍ରେହି\ hij begaf zich regtstreeks naar het gebergte Këndëng. 25.

ମାତ୍ରାକ୍ରନ୍ତିକାଯିଟାହାତିକା\ hij begaf zich regtstreeks naar de woning van de Patih. 25.

କ୍ରନ୍ତି\Kw. overwinning; winst, voordeel; verwinnaar, heldhaftig, dapper

(= ଜାଯି\ Ml. جای; Sanscr. djaya, overwinning, overwinnend, overwinnaar). 29.

କ୍ରନ୍ତିକା\eigenaam. 6.

କ୍ରନ୍ତି\ Pers. Ml. جام of جم, klok; Kr.Ng. uur. କ୍ରନ୍ତିକାନ୍ତିମ୍ବାଲା\ de klok van hoeveel? d. i. hoe laat? କ୍ରନ୍ତିକାନ୍ତିମ୍ବାଲା\ klokke vijf; d. i. om vijf uur. 4.

କ୍ରନ୍ତିକା\ zie କ୍ରନ୍ତି\

କ୍ରନ୍ତିକା\ zie କ୍ରନ୍ତି\

କ୍ରନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତି\ Ar. Ml. جمادى الآخر, naam van de zesde maand van het Mohammaansche jaar. 9.

କ୍ରନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତି\ zie କ୍ରନ୍ତି\

କ୍ରନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତି\Kw. een slager. 43.

କ୍ରନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତି\ en gew. କ୍ରନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତି\Kr.Ng. duim. କ୍ରନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତି
ଅକ୍ଷିକିଲ୍ଲାନ୍ତି\Ng. କ୍ରନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତି\Kr. de duim van den voet;
d. i. de groote teen. 22, 23.

କ୍ରନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତି\ of କ୍ରନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତି\ de naam van het achtste jaar van een Windoe. 6.

କ୍ରନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତି\ of କ୍ରନ୍ତିଲ୍ଲାନ୍ତି\ de naam van het derde jaar van een Windoe. 13.

ରେଣିଆ \ zie ରେଣ \

ରେଣା \ Ar. مَرْجَعٌ, de dag der zamenkomst in de Moskeen, Vrijdag;

een week (Soendasch ରେଣାମା \). ଯିହିକିନ୍ତିରେଣା \ op Vrijdag. 15.

ରେଣା Ng. ରେଣି \ Kr. waken, de wacht houden (Ml. جان ; Sanscr. d'jâgré).

ରେଣାନ୍ତି Ng. ରେଣାନ୍ତି \ Kr. bewaken. ଯାତାରୁଧାରୁଧାରୁ

ବାଯାରେଣାନ୍ତି \ houdt de wacht op alle straten. 16. ଯାତାରୁଧାରୁ

ପୁଣ୍ୟରୁଧାରୁଧାରୁଧାରୁ \ op al de straten wierd de wacht
gehouden. 16.

ରେଣାନ୍ତି Ng. (Kr. ଧୟ \) een haan. 32.

ରେଣାଯା \ ook ରେଣାନ୍ତି \ Kr. Ng. de wereld (Sanscr. djagat, ook
djagad).

ରେଣାନ୍ତି \ Ng. naast op tegenover iemand zitten.

ରେଣାନ୍ତିରୀଖା \ naast of tegenover elkander zittend.

ରେଣାନ୍ତିରୀଖା \ Kr. Ng. maaltijden, die vóór het trouwen gegeven
worden. 5

ରେଣା Ng. ରେଣି \ Kr. buiten, als bijwoord. ନିଷାଦିରୀଧିଷବାନ୍ତା \

ଯିହିକୁ \ hij zag, dat het buiten reeds dag was. 18. ରେଣା Ng.

ରେଣା \ Kr. buiten, als voorzetsel; b. v. ରେଣାନ୍ତିରୀଖା \ buiten
de grenzen. 30. ଯାତାରୁଧାରୁଧାରୁ \ buiten de stad. 16.

ରେଣାନ୍ତି \ naam van een gewest. 6.

ରେଣାନ୍ତି \ Ml. جُبِرِيلُ, Ar. جُبِرِيلُ, eigennaam van den engel
Gabriël. 20.

ରେଣା \ Kr. Ng. iets waarmee men polijst of iets glad maakt; ook naam van
een dorp. 5.

۳. Kw. = ۰۰۰ voet. Van hier Kr.Ng., gew. ۰۰۰ een voorzetsel voor titels van met gezag beklede personen; b. v. ۰۰۰ de Pangeran. 4. ۰۰۰ de Raden Adipati. 6, 36. ۰۰۰ de Soesoehoenan. 11. ۰۰۰ de Profeet. 22. ۰۰۰ de Heer Resident. 36. Zoo ook ۰۰۰ het Gouvernement. 12.

۰۰۰ of ۰۰۰ wordt gebruikt als bezittelijk voor-naamwoord van den tweeden persoon in Kråmå, in plaats van ۰۰۰ doch is minder nederig dan dit, en wordt meestal gebruikt, als men spreekt tot een persoon, die wel minder van rang is, dan de spreker, maar uit hoofde van zijn meerderen ouderdom of om andere betrekkingen onderscheiding verdient, of wanneer, omgekeerd, de persoon, tot wien men spreekt, wel hooger van rang, maar jonger van jaren is (vrg. ۰۰۰ onder ۰۰۰ I°.). Zoo in een brief van den Soesoehoenan van Soerakarta aan den Gouverneur-Generaal: ۰۰۰ uw kleinkinderen 13.

۰۰۰ een uitgestrektheid gronds van vier Tjatjahs (of Bahoes).

۰۰۰ een Djoeng rijstveld. 3.

۰۰۰ zie ۰۰۰

۰۰۰ Kr. (Ng. ۰۰۰) voltallig, allen bij elkander. ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ tot dat voltallig zijn tien menschen; tot dat er tien menschen bij elkaar zijn. 4. ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ de menschen van vier dorpen bij elkaar. 21.

۰۰۰ zie ۰۰۰

၁၁

မဟုတ်။ I^o. als getalmerk 9; b. v. အာယာ 10. bl. 8.

II°. zie မိမယာ

ရှယ်သယကြိုးပျော်။ de eigennaam *Johannes*. 14.

ရှယ်။ Kr. Ng. (Ng. ပူဇော်များ) *als, indien; dat.* ရှယ်မာရွှေ့။ *als het oogst is.* 3. ရှယ်မှုံးသယရှာမြန်မာရှာမာရှာ။ *indien gjij niet gehoorzaamt.* 6. ရှယ်မှုံးပိုးယာ။ *indien het gebeure.* 6. အကြိုးသယရှာမြို့။ ရှယ်။ *ik geef kennis, dat . . .* 6. Zoo ook 12, 13, en elders.

မိန္ဒီ။ Ng. မိမှုံးသယ။ Kr. *waarheid, wezenlijkheid, werkelijkheid; waar, wezenlijk, werkelijk.* 41. ဓမ္မပုံမာဏီတေသနမှုံးမှုံးသယ။ စုရုံးမှုံးသယ။ *toen het gezien werd (bleek) waar te zijn, dat hun vorige koning overleden was.* 17.

မိမှုံးနာရီ။ Ng. (ook မိမှုံးနာရီ။ Ng.) မိမှုံးသယ။ Kr. *naar de waarheid van iets onderzoeken, met aandacht op iets letten; aandachtig.* 44.

မိမှုံးသယ။ en မိမှုံးသယ။ zie မိန္ဒီ။

ယဟ္မာ။ or ယဟ္မာပျော်။ eigennaam, Ar. Ml. يعقوب, *Jakob.* 24.

ယျော်။ Kw. 1°. *oorlog.* — 2°. *een oorlogswapen* (= မိဘံ၊ ယော်အောင်၊ ပြဿာ၊ Sanscr. yoeddha, *strijd, krieg, oorlog*). — မိဘံယော်။ *eigennaam* zie မိမယာ။

ယာဇာ။ Kw. *vervolgens, daarna* (= မှုပါး။ en အာဇာ။ Sanscr. yâta, *gegaan*).

မိန္ဒာ Kw. voorzichtig zijn (= ထင့်ယဏီ၊ မြတ်ယပါ။ Sanscr. yatna, poding, streven, inspanning).

(ပုမိန္ဒာ Kw. bedachtzaam, voorzichtig zijn (Sanscr. prayatna, aanhouwend streven, inspanning, voorzigtigheid, behoedzaamheid). 44, 45.

ယ(အေား) Kr. (Ng. ယုဝါဘျာ) geld (Sanscr. yâtrâ, gaande, loopend). 10. ယသုပ္ပါယာ eigennaam. 24.

ယယ်။ Kr. (Ng. ယရမ်) leeftijd, ouderdom (Sanscr. âyoes, ouderdom, leeftijd, âyoesa, tot het leven behorend, in het leven bewarend).

ယယ်ယုန္တနိဂုံကဗ္ဗာဒ္ဓရာဇ်ယုန္တနာပါမီယန္တယုန္တ။ de ouderdom van Nâbi Moesâ was twaalf jaar. 22. ယုန္တပိုဒ္ဓနိစိန္တယုန္တယုန္တ၊ moge zijn leven verlengd worden. 8.

ယုံ or ယူး zie ယာယုံ

ယုံး or ယူး Kw. God; meestal als titel voor den naam van een godheid; en eigenlijk volgens een naar mijn oordeel zeer waarschijnlijke gissing van den heer Gericke een verkorting van မြတ်ယပါ၊ grootvader.

ယူးကျော် zie ယူး။ ယူးမိမိုး zie မိမိုး

ရယောက် or ရယောကျိုး Kw. 1°. gepast, betrouwelijk. 2°. maken, doen, kinderen verwekken (ရယောက် = ဟန္တော်ယူးပူး၊ မှာယ်ယူး၊ ရာရယောက် = ဟရာယ်ယူး ၆၁. ယိုးကို; Sanscr. yôga, zamenvoeging, vereeniging; godsdiestige aandacht met oogmerk, om zich door volkomene afgetrokkenheid met het Wezen der wezens te vereenigen; middel; geschiktheid enz. yôg y a, gepast, geschikt, voegzaam, bekwaam).

(புற்யானா Ng. புற்யானி Kr. *fraai, schoon, goed, deugdzaam*
 (= யஸ்தியா) Sanscr. *prāyoga, gelegenheid, uitslag, aanwen-
 ding* enz.). 44. சினியாஸாஸ்திராஸ்திரி (புற்யானி ஸ்திரை)
 hoe het ten aanzien van de goederen *het best* zou zijn. 10.

Java een naam van een ríjksstad op Java, Djokjokarta. 6.

मन्मः Kw. Iº. *geven* (= मन्मृत् Sanscr. मा, *gift*, *gave*).

(Ml. ප්‍රියා); b. v. හිංසු යා මෙයින් යා *zijn taal.* 15.

କୁଣ୍ଡଳୀ zie କୁଣ୍ଡଳୀ

ମାତ୍ରାଗୀ \ zie ମାତ୍ରା

KRUMMEN Kr.Ng. zich uitbreiden; het goed van een ander zich toeigenen.

၁၇၂ အရှင်မန္တမာရိပုဂ္ဂန္တ၏ *zich over de dorpen in den omtrek uitbreiden.* 27.

କାନ୍ଦିଯାଙ୍କ ରୀତି । en କାନ୍ଦିଯାଙ୍କ ଅନ୍ତିମ । zie ରୀତି ।

କ୍ଷମା ଦିଲ୍ଲା ହୋ \ zie ହୀ ଦିଲ୍ଲା ହୋ \

၆၁ ၂၀၁၁ ၂၀၁၁
ကျော်မြန်မာ ၁၁ ၁၁ ၁၁

kring Kr.Ng. zich op het water bevinden, uit het water ophalen.

2º. *zich naar een ander schikken.* ମୁହଁ ପାଇନ୍ଦିବା କିମ୍ବା କାହାରେ ଥିଲୁଗା ଏବଂ

Wij schik mij naar al wat gij wilt. 4.

ବିଜ୍ଞାନୀ \ zie ବିଜ୍ଞାନୀ \

ମିଶିଲ୍ଲା \ zie ମିଶିଲ୍ଲା \

မိန္ဒာအျေး zie မိန္ဒာအျေး

တော်ဘိုးအောက်မှာ zie တော်ဘိုးအာ

တွေ့ပါပါမှာ en မိန္ဒာပါပါမှာ zie မှုပါမှာ

တော်ဘိုးမှာမှာမှာမှာ zie တော်ဘိုး

တွေ့မှာမှာ zie မှုမှာ

တော်မှာမှာ zie မှုမှာမှာ

တိမှာမှာ zie ဓါတ်မှာ

မိန္ဒာစိုး zie မိန္ဒာစိုး

မိန္ဒာစိုး zie မိန္ဒာစိုး

မိန္ဒာစိုး zie မိန္ဒာစိုး

တွေ့မှာမှာ zie မှုမှာမှာ

တော်ဘိုး en တော်ဘိုး zie တော်ဘိုး

တော်ယာ Kr.Ng. ziel (Ml. ပာ့)

မိန္ဒာမိုး zie မိန္ဒာမိုး I^o

မိန္ဒာမိုး zie မိန္ဒာမိုး II°

တွေ့မှာမှာ zie မှုမှာမှာ

တွေ့မှာမှာ en တွေ့မှာမှာ zie မှုမှာမှာ

တော်မိန္ဒာမိုး en တော်မိန္ဒာမိုး zie မိန္ဒာမိုး

မိန္ဒာမှာမှာ zie မိန္ဒာမှာမှာ

မိန္ဒာမှာမှာ of တွေ့မှာမှာ zie မှုမှာမှာ

မိန္ဒာမှာမှာ en မိန္ဒာမှာမှာ zie မိန္ဒာမှာမှာ

တွေ့မှာမှာမှာမှာ zie မှုမှာမှာ

တွေ့မှာမှာ zie မှုမှာမှာ

四

Ng. (Kr. ນ່າງ ໄດ້ ສະ ພັນ) voornaamwoord van den tweeden persoon; doch alleen als aanhechtes aan naamwoorden in gebruik, om het bezittelijk voornaamwoord uit te drukken: *uv*; (Ml. ³) b. v. ນ່າງ ຜົນ, *uv* naam. 3. — De *n* van den uitgang *an* smelt met de *m* van

၅။ in één; b.v. ဟန္တဖုန္ဂီဒ္ဒ။ in plaats van ဟန္တဖုန္ဂီဒ္ဒ။
uw bedrijf. 3.

ଅଧ୍ୟା । ୧୦. Kw. een voorzetsel voor naamwoorden: *hoog*, *verheven*, en dikwijls omtrent zoo veel als de superlatief van het bijvoeglijk naamwoord, waarvoor het geplaatst wordt (= ଯୁଦ୍ଧିଷ୍ଠିରାଣ୍ୟା ଏବଂ ମହାପାତରୀ ମ୍ଲ. *महा*, Sanscr. *mahâ*); b. v. ଅଧିକାରୀ *oppervorst*, *souverain*. ଅଧିକାରୀସ୍ବୀନ୍ୟ �grootst, of liever, om het zoo uit te drukken, *oppergroot*.

II°. Kr.Ng. *met voorbedacht, opzet iets doen* (= ແກ້າມຕັ້ງ). ພິມ
ພິມຕັ້ງ *opzettelijk geschieden, gedaan worden.* 34.

ஏப்பு^{Ng.} ஏப்பு^{Kr.} die of dat van zoo even, zoo even genoemd, gezegd,
voormeld. யானவாகின்றவயு[\] dat gezegde goed. 29. கிணிய்
ஞ்சியையயு[\] die slechtaards van roovers. 7. ஏயங்குங்கு
ஏயுக்கிணியு[\] als toen was er juist iemand. ஏயுட்டிக்கி^{Ng.} ஏ
யுயை[\] Kr. dezen nacht, verleden nacht. 18.

ஏப்பூவு gew. ஏப்பூவு Kr. (Ng. எட்டியூ) *weenen* (Het wordt behalven door எட்டியூ ook door வடினாவு verklaard). 19.

ବିଧୀୟୁଁ zie ବିଧୀୟୁଁ

ଶ୍ରୀଯାତ୍ମକ \ zie ପାଠ \

எனினும் என எனினும் என்று \ zie என்று \

zoo veel. 10. မာယပါနိမ္ဒၢ၊ *ten tijde van zoo veel; d. i. te dier tijd.* 22.

II°. မာမာ၊ een uitroep, waardoor een wensch wordt uitgedrukt:
och! toch! o! မာမာအေး *dat toch!*

မုန္ဒြာ zie ယုန္ဒြာ

မုန္ဒြာရှုံး။ I^o. zie မာမာ။

II°. Kw. ziedaar.

III°. Ng. မုန္ဒြာနှုံး။ Kr. *zich verstellen, veinzen.*

မာရွှေ။ Kr. (ook မာယပါ။ Kr.; Ng. ယာနို့) *hart, gemoed* (Sanscr. manas, manah); b. v. မာရွှေရွှေပါး *mijn hart, mijn gemoed.* 8.

မာရွှေ။ or မာနှုံး။ Ng. (Kr. မာယပါ။) *nog, nogmaals, wederom, nog meer.*

မာယပါမာရွှေမာရွှေ။ မာရွှေ။ *zoo wederom, zoo ook.* 30.

မာရွှေရွှေယာရေး။ zie မာရွှေရွှေယို့။

မုန္ဒြာမူး။ Kw. *verschillend, onderscheiden.* မုန္ဒြာတော်မုန္ဒြာတော်မုန္ဒြာ

မုန္ဒြာ။ Ng. မုန္ဒြာတော်မုန္ဒြာတော်မုန္ဒြာတော်မုန္ဒြာ။ *de vier of vijf van hem verschillende, d. w. z. de vier of vijf buren.* 29, 34.

မုန္ဒြာမိုး။ *de verschillende (d. i. de van de hoofdplaats des rijks onderscheidene) landen (of gewesten).* 17. မုန္ဒြာမိုး။ Ng. မုန္ဒြာ

မိုးယိုး။ Kr. *verschillende kleuren, veelkleurig, bont.*

မာရွှေ။ zie ယုန္ဒြာ။

မာနို့။ Ng. *ik, mij, mijn, wij, ons.* Dit voornaamwoord wordt in poëzie ook zonder onderscheid van rang gebruikt; maar anders is het alleen in de hofstaal in gebruik, als iemand van rang tot zijn onderge-

schikten spreekt. Het staat gelijk met ପଣ୍ଡାନ୍ତିଶ୍ଚ als voornaamwoord van den tweeden persoon. ଅନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ ik geef kennis. 5.
ସମ୍ଯକାନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ myn bevelschrift. 5, 6.

ଅନ୍ତିଶ୍ଚ Ng. (Kr. ପିଣ୍ଡାନ୍ତି) een vogel.

ଅନ୍ତିଶ୍ଚ Kr. (Ng. ପିଣ୍ଡାନ୍ତି) schaap, geit. 20.

ଅନ୍ତିଶ୍ଚ zie ପଣ୍ଡାନ୍ତି

ଅନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ zie ପିଣ୍ଡାନ୍ତି

ଅନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ zie ପଣ୍ଡାନ୍ତି

ଅନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ zie ପଣ୍ଡାନ୍ତି

ଅନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ zie ପଣ୍ଡାନ୍ତି

ଅନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ zie ପଣ୍ଡାନ୍ତି III°.

ଅନ୍ତିଶ୍ଚ Kr. Ng. een staatsdienaar, verschillend in rang, naar mate hij binnen of buiten den hofzetel geplaatst is (Het wordt verklaard door ପାଣିନୀଜାଣ୍ୟୁଁ Ml. مُنْتَرِی; Sanscr. mantri, een raadsheer, staatsraad). 17, 18.

ଅନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ zie ପଣ୍ଡାନ୍ତି

ଅନ୍ତିଶ୍ଚ or ଅନ୍ତିଶ୍ଚ Ng. Kw. mensch (Ml. مَافْشِي; Sanscr. manoesya or mānoesa). 42.

ଅନ୍ତିଶ୍ଚ Ng. ଅନ୍ତିଶ୍ଚ Kr. welligt, misschien; in geval, indien, bijaldien.

ଅନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ ଅନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ welligt brengt het twaalf Pi-

kols op. 3. ଅନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ ଅନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ welligt wordt het gehouden door Babah Tjarsing. 13. ଅନ୍ତିଶ୍ଚବଦାତରିତ୍ୟଃ୍ୟୁଁ misschien komt de koning van Mesr voorbij, d. i. indien de koning

van Mesr voorbijkomt. 16. ଶିଖିତିଥାଣ୍ଟା \ *indien zij veel in getal zijn.* 4.

ପୁଣିଥାତିଖିତିଥାଣ୍ଟା \ *indien dit waar is.* 8.

ଧରାନ୍ତିରାହାପ୍ରା \ zie ଧରାନ୍ତିରାହାପ୍ରା

ଶିରିତାହାପ୍ରା \ zie ଶିରିତାହାପ୍ରା

କୁରାହାପ୍ରା \ en କୁରାହାପ୍ରା \ zie କୁରାହାପ୍ରା

ଶିଗାର୍ଦ \ naam van een rijkenstad en rijk op Java in den ouden tijd. 45.

ଶିଗାର୍ଦ Kr.Ng. *een regenwolk.* 39, 45.

କୁରାହାପ୍ରା \ zie କୁରାହାପ୍ରା

ଶିହିରାହାପ୍ରା Ng. (Kr. ହିରାହାପ୍ରା) *een hert, hertebeest* (Ml. مُنْجَشْن).

ପାହାରାହାପ୍ରା \ zie ପାହାର୍ଦ

ଶିହିର୍ଦ \ ook ହାତ Ng. (Kr. ହାତିଙ୍କା) *naar, tot, aan, jegens, tegen, door.*

(Zie over den vorm en den oorsprong van dit voorzetsel de aanmer-

king bij § 151 van de Spraakkunst). ଯାହାପ୍ରାତିଥାପୁର୍ବାହାପ୍ରା

ଧରାନ୍ତାହାପ୍ରା \ ik heb een voorstel *aan u te doen.* 15. ଯାହାପ୍ରାତିଥାପ୍ରା

ଶିଖିତାହାପ୍ରା \ ik gehoorzaam (*aan*) u. 15. ଯାହାପ୍ରାତିଥାପ୍ରା

laat hem *tot mij brengen.* 16. ଏହାପାଦାପୁର୍ବାହାପ୍ରାତିଥାପ୍ରା

ik wil naar de rijkstad van Mendang. 25. ଶିଖିତାହାପ୍ରା *waar naar*

toe? waarheen? 23, 24.

ଯାହାପ୍ରା \ zie ଯାହାପ୍ରା

କୁରାହାପ୍ରା \ zie କୁରାହାପ୍ରା

ପାହାର୍ଦ \ zie ପାହାର୍ଦ

ଶିଖି \ zie ଶିଖି

ଶିଖିତାହାପ୍ରା \ zie ଶିଖିତାହାପ୍ରା

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟା \ zie ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟା \

ଅଧ୍ୟା \ zie ଧ୍ୟା \

ଅଧ୍ୟାତ୍ମି \ zie ଧ୍ୟାତ୍ମା \

ଅଧ୍ୟା \ zie ଧ୍ୟା \

ଅନ୍ତିଃ Ng. ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟା \ Kr. ophouden; genezen; uit een post ontslagen worden.

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାତ୍ମିକାଲ୍ପନ୍ତି \ het houdt niet op. 4.

ଅନ୍ତିଃ zie ଅନ୍ତିଃ

ଅଧ୍ୟା \ zie ଧ୍ୟା \

ଅନ୍ତିଃ zie ଅନ୍ତିଃ

ଅନ୍ତିଃ \ zie ଅନ୍ତିଃ

ଅଧ୍ୟାତ୍ମି \ zie ଧ୍ୟାତ୍ମା \

(ଅନ୍ତିଃ) of ଅ(ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାତ୍ମି) Ng. (ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟା \ Kr. derwaarts (vrg. ଆନ୍ତିଃ)).

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାତ୍ମି \ of ଅ(ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟା) Ng. ଅନ୍ତିଃମି \ of (ଅନ୍ତିଃ) Kr. herwaarts,

hier naar toe (vrg. ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାତ୍ମି). 23.

ଅ(ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟା) en ଅ(ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାତ୍ମି) zie (ଅନ୍ତିଃ)

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟା \ of ଅନ୍ତିଃ \ en ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାତ୍ମି \ of ଅନ୍ତିଃମି \ zie ମନୀ

ଅଧ୍ୟାତ୍ମି \ zie ଧ୍ୟା \

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାତ୍ମି \ zie (ଅନ୍ତିଃ)

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାତ୍ମି \ en ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାତ୍ମିମି \ zie ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାତ୍ମି \

ଅନ୍ତିଃ \ en (ଅନ୍ତିଃ) zie (ଅନ୍ତିଃ)

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟା \ Kr. Ng. gulzig, inhalig, wreid. (Ml. ଗୁଳ୍ମ, vertoornd, vergramd;

Sansc. moêrkha, dwaas, dom, onwetend). 43.

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟା \ zie ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟା \

ପାରିହିନ୍ଦୀ zie ପ୍ରତିହିନ୍ଦୀ

ମେର୍କୁସ୍ ନାମୀ de eigennaam MERKUS. 11.

ପାରିହାତ୍ମକୀ ଏବଂ ପାରିହାତ୍ମନ୍ତିନ୍ଦୀ ଅତିଥିତ୍ତନ୍ଦୀ ଏବଂ ପାରିହାତ୍ମକୀ
(ପ୍ରତିହାତ୍ମକୀଯାତ୍ମକୀ ଏବଂ — ପାରିହାତ୍ମନ୍ତିନ୍ଦୀ ଏବଂ ପାରିହାତ୍ମକୀ
ନିଷ୍ଠା ଏବଂ ପାରିହାତ୍ମନ୍ତିନ୍ଦୀ ଏବଂ ପାରିହାତ୍ମକୀ ଏବଂ ପାରିହାତ୍ମନ୍ତିନ୍ଦୀ

ପାରାମ୍ପରୀ I°. zie ପାରାମ୍ପରୀ

II°. Kr.Ng. verontrust, ongerust, verlegen. ପାରାମ୍ପରୀହାତ୍ମକୀଯାତ୍ମକୀ

ନିଷ୍ଠାନ୍ତିନ୍ଦୀ wees niet verontrust in uw hart; uw hart zij niet verontrust. 20.

ପାରିମ୍ପରୀ zie ପାରିମ୍ପରୀ

ପ୍ରତିଧାରୀ zie ପ୍ରତିଧାରୀ

ପ୍ରଯାପୀ Kr.Ng. waardering, schatting. ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ Ng. ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ

ପ୍ରତିଧାରୀ Kr. naar dat het geschat wordt. 30, 35.

ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ geschat worden. 10.

ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ waarderen, schatten.

ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ het gewaardeerde, waarop iets geschat wordt. 9.

ପାରାମ୍ପରୀ I°. Ng. (ook ପ୍ରଯାପୀ Ng.; Kr. ପାରିମ୍ପରୀ) oorzaak, reden (= ପାରାମ୍ପରୀ).

II°. Kw. medelijden, jammer (Het wordt verklaard door ପାରାମ୍ପରୀ
ପାରିମ୍ପରୀ).

ପ୍ରଯାପୀ Kr.Ng. zich uitbreiden, van een vuur, dat verder gaat. 18.

ପାରାମ୍ପରୀ Kw. en Ng. ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ Kr. (Ng. gew. ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ) weg; middel, werk-
tuig, oorzaak (Sansc. mārga, weg, pad). ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ, ଦେଶ
weg. 21. ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ ଦେଶ den weg weten. 20, 23. ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ
en ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ ଏବଂ ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ ଏବଂ ପାରିଯାନ୍ତିନ୍ଦୀ op den weg, op weg,

onder weg. 7, 17. — ଉତ୍ତରାନ୍ତିଃ langz den wèg, door middel van.

ଅକ୍ଷମାଦ ଯାହା ଏହାରେ ଯାତାନ୍ତିଃ ଯିବୁଥାତୁ ଯାହାରେ ହିବୁଥାତୁ
de Vorst is gestorven doordat zijn mond gescheurd wierd. 27.

ହାତାନ୍ତିଃ ଯାତାନ୍ତିଃ ହାତାନ୍ତିଃ ଯାହା ଏହାରେ ଯାହା ଏହାରେ ଯାହା
dat door middel van Grootvader. 12.

ପାଠୀନ୍ତିଃ ଯାତାନ୍ତିଃ ଯାହା ଏହାରେ ଯାହା ଏହାରେ ଯାହା
door middel van dit, d. i. uit oorzaak hiervan. 12.

ପାଠୀନ୍ତିଃ ନାମ ବା ଏକ ଜଗତର ନାମ. 8.

ପୁରୁଷାନ୍ତିଃ zie ପୁରୁଷାଃ

ପୁରୁଷାଃ zie ପୁରୁଷାନ୍ତିଃ

ପୁରୁଷାଃ zie ପୁରୁଷାନ୍ତିଃ

(ଶ୍ରୀ) ପାତାଃ ଏବ ପାତାନ୍ତିଃ zie ପାତାଃ

ପିତୃଃ zie ପିତୃନ୍ତିଃ

ପିତୃନ୍ତିଃ zie ପିତୃଃ

ଅଧିକାରୀନ୍ତିଃ zie ପାତାଃ

ଅମରାଃ Ar. مَكَّةُ, naam der stad Mekka. 24.

ଅମାନ୍ତିଃ ଅମାନ୍ତିଃ ଅମାନ୍ତିଃ ଏବ ଅମାନ୍ତିଃ ଏବ ଏହାରେ
ଅମାନ୍ତିଃ ଏହାରେ ଏହାରେ

ଅମାନ୍ତିଃ ଏବ ଅମାନ୍ତିଃ ଏବ ଏହାରେ

ପୁରୁଷାଃ ଏହାରେ ପୁରୁଷାଃ

ପିତୃଃ ଏହାରେ ପିତୃଃ

ଅଧିକାରୀଃ ଏହାରେ ଅଧିକାରୀଃ

ମାନ୍ଦିଲାଃ Ar. مَدْيَنُ, verward met مَدْيَنُ, naam van de landstreek
Midian. 20.

ଅନ୍ତରୀଳଃ gew. ପାତିଙ୍ଗାଃ Kr.Ng. het afscheid nemen.

ပနိုင်း၍ afscheid. ပနိုင်း၍ ယာပနိုင်း၍ afscheid nemen.

ଯାହିଁ \ zie' ଯାହିଁ \

ପିଣ୍ଡ zie ପିଣ୍ଡ

ପିଣ୍ଡା ଯେ \ zie ଯେ ଯେ \

ଯାଏଣାହିଁ zie ଯାହିଁ

အေဂျင် \ zie ၅၈ \

ଶିଖୁ ଗଣ୍ଠୀ zie ଗଣ୍ଠୀ

ଅ(ନ୍ତ୍ର) ପାଣୀ zie (ନ୍ତ୍ର) ଯାଏ

ବିଣାକା । zie ବିଣାକା ।

ପିଣ୍ଡ ଯି \ zie ଯିଗ୍ନ ଯାର୍ \

ଏହା ଯାଏ ଯି \ zie ଯି ଯାଏ \

ପ୍ରଯାଗର୍ଜ୍ୟାମୀୟ en — ପ୍ରକଳ୍ପୀୟ zie ପ୍ରଯାଗର୍

எனி || Kr.Ng. 1°., gew. மினு || goud (Ml. مس of مس). 95. எனுதா

ପିଲ୍ଲା \ zie ପିଲ୍ଲା \

2°, een titel bij de Javanen; b. v. அவ்வீட்டிலியா 6.

గాటయాణ్య || १ titel der zonen van prinsen. గాటయాణ్య-పూర్వియ.

titel van prinsen van den bloede. 8. ଶାହୁମାନ୍ଦିଆରିତିଲେଖିତ ପରିଚାରକ ପାଠକାଳୀନ ପରିଚାରକ ପାଠକାଳୀନ

vrouw van den Saesoehaenau van Soerakarta. 13.

Eij, I^e. Kw. zeer op iets gesteld zijn, zich veel aan een zaak laten

gelegen zijn.

II°. Kr.Ng. zich kastijden. 44.

(E) ۱۰۰۰ Ar. موسی, de eigennaam van Mozes. 19 vlgg.

ଶିଖ୍ୟୀ zie ଶିଖ୍ୟୀ

Ar. Ml. ^{مصر}, de naam van *Egypte* en van de oude hoofdstad des
riks. 15 vlgg.

‘କୁଳ୍ପିଯାଏନ୍‌ ଏନ୍ – ଯାଣିଏନ୍‌ ଜିୟେନ୍’

ତ୍ୟାବନିଷ୍ଠା \ zie ତ୍ୟାବନିଷ୍ଠା \

ଶିଖିଣୀ \ of ଶିଖିଣୀ \ Kr. Ng. arm, behoestig (Ar. Ml. مسکین). 16, 43.

ଲାଭକୀ, of ଲାଭକୀ, zie ଯାମ୍ବାଙ୍କୁ

het Nederduitsche meester. 11.

ମିଣିଯାମ୍, zie ମିଣିଯମ୍

ଯାନ୍ତିକା \ zie ଯାନ୍ତିକା \

ଶବ୍ଦାନୁଷ୍ଠାନୀ^୧ zie ଶବ୍ଦାନୁଷ୍ଠାନୀ^୨

କିମ୍ବା, zie କିମ୍ବା,

ଶିଖ୍ୟା ଜୀବନ

ଅଧ୍ୟୋତ୍ସବ ପତ୍ର

ଶିଖ୍ୟୀ zie ପାଇଁ

ይበኝ zie ቤኝ

፩፻፭፻ zie ፩፻፭፻

ପୁଣ୍ୟା \ zie ପୁଣ୍ୟା \

எனு \ gew. என்னு \ Kr.Ng. *goed, goederen, schatten* (Ar. مال).

ଯାତ୍ରାମୁଖୀକରିଣିମା \ het goed (de goederen) van den Chinees. 10.

ପାଞ୍ଚାମୀ ଏଣିଗ୍ ଗୋଦ । 29.

एतम् Kr.Ng. I^o. onzuiverheid van ziel of lichaam, ziek, ziekte (Sanskrit).

mala, *vuiligheid, onreinheid, zonde*).

II. zie ପାତା।

ପାତା। zie ପାତା।

କିମ୍ବା। zie କିମ୍ବା।

କିମ୍ବା। 1°. Ng. କିମ୍ବା। Kr. *oorsprong, begin; oorzaak, reden; reden waarom,*

daarom; om reden dat, omdat, de wijl (M. مُوكِدٌ; Sanscr. *wortel, oor-*

sprong, begin). 42, 43. କିମ୍ବାକିମ୍ବାନ୍ତିମ୍ବା। *de voorzaak is aldus;*

om deze reden; trouwens. 4, 24. କିମ୍ବାର୍ଥବ୍ୟକ୍ତିକାମଣିମ୍ବା।

de reden waarom wij weenen, is dat . . . କିମ୍ବାର୍ଥବ୍ୟକ୍ତିକାମଣିମ୍ବା

reden waarom wij weenen. 21. କିମ୍ବାଯାହୀଲିଯୁଇଲୁଗୁଣାନ୍ତିକାମଣିମ୍ବା।

omdat zijn goed door mij in beslag genomen wordt. 10. କିମ୍ବାହି

ଯାହାହାନ୍ତିର୍ଯ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିକାମଣିମ୍ବା। *daarom heeft Grootvader*

thans vergund. 14.

2°. Ng. (ook ମୁଖ୍ୟ। Ng.; Kr. ମୁଖ୍ୟ।) *in vroegeren tijd, vanouds.*

ମୁଖ୍ୟ। Kw. 1°. *in den vorigen staat terugkeeren, de vorige gedaante*

hernemen, volkomen herstellen.

2°. *heerlijk, volmaakt* (Ml. مُلْيَا of مُلِّي).
ମୁଖ୍ୟ। Kr. Ng. *daarenboven.*

ମାନି। zie ମିଳି।

କିମ୍ବା। zie କିମ୍ବା।

ମାନାତ୍ୟମାନ୍ତା। (målā-ékat) Kr. Ng. *engel* (Ar. Ml. مَلَكٌ). ମାନା

ତ୍ୟମାନ୍ତାକାମାନ୍ତା। *de engel Gabiel.* 20.

ମାନ୍ଦାନ୍ତା। Kr. Ng. *opwellen; opborrelen.* 39.

କିମ୍ବା। zie କିମ୍ବା।

၁၂။ zie ၁၂။

မာရမန္တ။ Kr.Ng. *arm, behoeftig* (Soendasch မာရမန္တ။ en မာရမန္တ။). 15.

မုစ်ပါဏ္ဍာ။ I^o. Ng. *bezitting, eigendom* (Ar. ملک). 29.

II°. Kr.Ng. *begeerte naar iets hebben*.

၁၃။ zie ၁၃။

မာရွှေ။ zie ၁၄။

မာရွှေန္တ။ zie ၁၅။

မိုး။ zie ၁၆။

၁၄။ zie ၁၅။

မာရမ။ zie ၁၇။

၁၅။ Kr.Ng. *overeenstemming; overeenstemmen, overeenkomen; algemeen, algemeen maken*. မာရမိုးန္တမျှ။ *overeengekomen*. 10.

၁၆။ zie ၁၆။

မိုး။ en ၁၆။ zie ၁၇။

မာရမနာရမာ။ zie ၁၈။

မိုးမြို့။ Kr. (ook မိုး။ Kr.; Ng. ဗြော်) *hooren*. ဧည့်သာမိုးမြို့။ *ik hoor*. 13. မိုးမြို့နို့။ *tijding hooren (vernemen)*. 8.

၁၇။ en ၁၇။ zie ၁၇။

မိုးနှုပါ။ zie ၁၈။

၁၈။ zie ၁၇။

မာရမနာရမာ။ zie ၁၉။

၁၉။ Kr.Ng. *mogelijkheid, waarschijnlijkheid* (Ar. حَاجَةٌ, *doorgang*,

passage, weg). ଏହାରୁଧିନ୍ଯାଙ୍କାଣାଟିକ୍ୟା ଦେ ମୋଗିଲ୍ଲିକିହେତୁ ଏହାରୁଧିନ୍ଯାଙ୍କାଣାଟିକ୍ୟା ଦେ ମୋଗିଲ୍ଲିକିହେତୁ

ପାଇଁବିନ୍ଦି \ en ପାଇଁଲୋଭା \ zie ପାଇଁଲୁ \

ଯାହିଁ ଯାହିଁ ଯାଁ \ zie ଯାଏ \

ଅଣ୍ଟିଯାନ୍ ଜି ମାଣ୍ଟିଯାନ୍

ପିଲ୍ଲା ଏବଂ zie ପିଲ୍ଲା

ଶିଥିଯାଇବୁ \ zie ଶିଥିଯାଇବୁ \

கி யா னி \ Kr. Ng. dik, vet. கி யா னி யா னி \ dik en vet. 22.

Kw. *en*, *benevens*, *met* (= മാസ്യമാണ്). 103.

मार्क्स Kw. *ik, mij, mijn, wij, ons.* 44, 45.

ရမာဒရမာ \ zie ရမာ \

ஏனா Ng. அதி Kr. *dat, opdat*; met een volgend werkwoord in de bevelende wijs, *moge* (Het wordt verklaard door அதி அறியா en என்னா). அதி விழட்டுவிடும்பூர்வீயபூர் moge zijn leven verlengd worden. 8. Zoo ook மின்னா அதி. 10. — Ook ஏனா ஏனா Ng. அதி ஏனி Kr. (M. ۲۷). Ook dit wordt behalven door படையெபூர் en பாக்கி d. w. z. *een verzoek, een bede, ver-*klaard door அழையுதியா en என்னா). மின்பாக்கும்பூரா அதிமூல்தீர்யயாக்கிருப்பாக்கும்பூரா அதிமூல்தீர்யயாக்கும்பூர் ten slotte is het de bede van Grootvader, *dat ik gezegend moge worden met welvaart.* 14. Zoo ook மின்னா ஏனி 11.

ئەلەن Kr.Ng. *wolk* (M). مېڭ، Sanscr. mēgha). 39.

ପିଣ୍ଡ / zie ପିଣ୍ଡ /

ଚିତ୍ରମ୍ବୁନ୍ଦୁ \ zie ଚିତ୍ରମ୍ବୁନ୍ଦୁ \

ଏହି \ gew. ଯାଇବୁ \ or କାହିଁ \ Kr.Ng. slechts, maar, alleen. ସମ୍ପର୍କବ୍ୟବ
କିମ୍ବା କାହିଁ \ slechts vier Tjatjahs. 3. ଲିଙ୍ଗବିଧିରେ ଯାଇବୁ \ dit alles
slechts. 10. ଏହିମାନିଧିବଳ୍ୟରୀଧାରାଯିବାକିମ୍ବା \ alone het
huis van Sajid Imram bleef over. 19. ଯାଇବୁର୍କିମିବାନ୍ତିକିମ୍ବା \
slechts die ééne. 20, 21. ଯାଇବୁର୍କିମିବାନ୍ତିକିମ୍ବା \ ik vraag alleen
tot belooning. 26.

ପ୍ରତିକିମ୍ବା Iº. Kw. een tijger.

IIº. ପ୍ରତିକିମ୍ବା ଯାତପିକିମ୍ବା or କିମ୍ବା କିମ୍ବା Kr.Ng. het opzigt of bestier over
iemand hebben, een kind oppassen, zorg dragen, beschermen: regelen,
bestieren. — ଯାତପିକିମ୍ବା \ naam van den tijdelijken voorzitter der
Pradâtâ te Soerakarta (eigenlijk z. v. a. riksvooga). 30.

ପ୍ରତିକିମ୍ବା \ iemand oppassen, bedienen, verzorgen. 45.

ପ୍ରତିକିମ୍ବା \ het opzigt over iemand hebben, iemand beschermen.

ଚିତ୍ରମ୍ବୁ \ zie ଚିତ୍ରମ୍ବୁ \

ଚିତ୍ରମ୍ବୁ \ zie ଚିତ୍ରମ୍ବୁ \

ଚାନ୍ଦିମ୍ବୁ \ zie ଚାନ୍ଦିମ୍ବୁ \

ଚାନ୍ଦିମ୍ବାଶମ୍ବୁ \ zie ଚାନ୍ଦିମ୍ବାଶମ୍ବୁ \

ଚିମ୍ବୁ \ zie ଚିମ୍ବୁ \

ଚିମ୍ବା \ zie ଚିମ୍ବା \

ଚିମ୍ବା \ zie ଚିମ୍ବା \

ଚିମ୍ବା Ng. ଚିମ୍ବା Kr. aanstaande, aanstonds, op het oogenblik, straks.

43, 45. ଯିକିଛି ତମାରୁ ଏନ ଯିକିପି ତମାରୁ *thans, nu.* 12, 14. ଯିକିପି ତମାରୁ ବ୍ୟାପାରୀ ହେଲୁ ଯାଇଥାରୁ ଅନ୍ତିମାରୁ ନୁ ଗା ଆଖି ବରହଣ. 7. ଯିକିଛି ତମାରୁ ତାଙ୍କୁ କୁର୍ରି ରାମା ପିଲୁ ହେଲୁ *thans verwisselt uw vorst.* 17. ତମାରୁ ମାରୁ Ng. *en, ook, indien* (Ml. ତାତ). ତମାରୁ ହୋଇ ଯାଇଥାରୁ ଅନ୍ତିମାରୁ ହେଲୁ ଯାଇଥାରୁ ଦେଖିଯାଇଥାରୁ ଏନ ହେଲୁ ଯାଇଥାରୁ *en het deksel (of: het deksel nu) van dien put is uitermate groot.* 21 (in Krāmā). ଯାଇଥାରୁ ମାତ୍ରାରୁ ତମାରୁ ଯାଇଥାରୁ — — ତମାରୁ ମାତ୍ରାରୁ ତମାରୁ ଯାଇଥାରୁ ଯାଇଥାରୁ *indien er een overspeler is, — — en die overspeler nu gevat wordt.* 30.

Zoo ook op dezelfde en de volg. bladz. in Ngoko, en 34 in Krāmā.

ଶିଳ୍ପିମାତ୍ରାରୁ ଏନ ଶିଳ୍ପିମାତ୍ରାକିଲୁ ହେଲୁ *zie ଶିଳ୍ପି.*

ପିଲୁମାରୁ ଫି ଶିଳ୍ପିମାରୁ ଏନ ପିଲୁମାରୁ ମାରୁ ଫି ଶିଳ୍ପିମାରୁ ହେଲୁ *zie ମାରୁ.*

ଶିଳ୍ପିକିଲୁ ହେଲୁ *zie ଶିଳ୍ପି.*

ପିଲୁକିଲୁ ହେଲୁ *zie ପିଲୁ.*

ପିଲୁମାରୁ ହେଲୁ *zie ପିଲୁମାରୁ.*

ଶିଳ୍ପିକିଲୁ ଏନ ଶିଳ୍ପିମାତ୍ରାକିଲୁ ହେଲୁ *zie ମାରୁ.*

ତମାରୁ Kr.Ng. I^o. *tijd, getijde, moeson* (Ml. ماس, Sanscr. māngsa).

ପିଲୁକିଲୁ ମାତ୍ରାକିଲୁ ହେଲୁ *op den tijd dat de Vorst at; op den etenstijd van den Vorst.* 26. ତମାରୁ କିମ୍ବା ହେଲୁ *de tijd wanneer de veldvruchten geel (rijp) zijn; en ତମାରୁ ମାତ୍ରାକିଲୁ ହେଲୁ de tijd wanneer de velden zwart zijn, wanneer er geen veldvruchten op staan.* 88.

II°. *neen, niet.* ତମାରୁ ମାନ୍ଦି ଯାଇଥାରୁ ହେଲୁ *hij moet geen menschen eten.* 27.

III°. *vreten, verslinden.*

ଅନ୍ତର୍ମୟୀ, zie ପ୍ରାଣୀ

ପୁଣିଯ୍ୟ, zie ଯ୍ୟକ୍ଷି,

聽 Kr.Ng. het lichaam vooroverbuigen, om naar iets te luisteren of te zien.

အရှင်၊ အရှင်၊ Kr.Ng. *aanhoudend loeren* (vrg. het voorgaande). 109.

ရှေ့။ ရှေ့။ zie ရှေ့။

လုပ်ရှိ zie ယုပ်ရှိ

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ

ဒိုက္ခ zie ယံ့က္ခ

ଅଁ ଜାଇ zie ଯାଇ

நயங்களின்பேர்முறை விதிவிளை, indien het schrift is, dat ijzer betreft;
d. w. z. indien het schrift op ijzer is: 88.

வினாவு \ of வினாவு \Kw. 1°. de eerste, voornaamste in den strijd,
een voorvechter, hoofd of leunvoerder (= பின்னான) \படிமுப\

en (မြန်မာ ဘာသ္မာ သံသာ) Sanscr. manggala, voorspoedig, gelukkig).
ရယ်သနခိုက်သံသာ eigenmaam. 7.

2º. een olifant.

een als getalmerk één; b. v. een een 17. bl. 6.

stoet, spoed of haast Kw. qam gew. maatmaat Ng. (ook stoetmaat) en haastig Ng.; Kr. qam' am' maat) spoedig, gauw (maat wordt verklaard door maatmaatmaat).

မြတ် zie ၆၈

غائب Ar. مل. *verborgen.*

ଶ୍ରୀମଦ୍ ଗୀତା ପାଠୀ

ရှေ့တော်များ of ပို့ဆောင်ရေးနှင့် Ng. ရှေ့တော်များ of ပို့ဆောင်ရေး Kr. 1°. plaats.

ယူနိုင်ကာ ? မြန်မာ၏ ရှား။ waar is de plaats van de put? waar bevindt zich de put? 22 (in Madyå). ပါးစွဲမြို့မြို့တို့ကာ ? မြန်မာ၏

waar ook de *plaats* van het vinden zij; waar het ook gevonden worde. 29.

အေသာက်၏ ပို့မြတ်များ^{twoe plaatsen.} ၃. မယ်ကြံမြတ်များ^{မယ်} မယ်၏ အနာဂါး
indien het de *plaats* is van een kluizenaar; indien er een kluizenaar
zich ophoudt. ၄၀.

2°. የጊዜ ስንቅ በዚህ የሚመለከት ነው እና የሚመለከት ነው ይላል (Ng. የጊዜ የሚመለከት ነው), plaats hebben, plaats vinden, toestand, wijze waarop iets geschiedt. 63, 44.

ପ୍ରସାଦିବିତାମିହ୍ନ୍ତା \ wanneer juist had het plaats, dat gij van Samarang kwaamt? 5. ତଣକ୍ଷିପୁଣ୍ଯତାତ୍ମତାଯିବାଯାହାହ୍ନ୍ତା \ zijn toestand is, dat hij een hooger last volbrengt; hij is thans aan het volbrengen van een hooger last. 8. ଅନ୍ତର୍ମୂଳବିତଣକ୍ଷିପୁ
ତ୍ରୟୋତ୍ତମାକଣିଧୀଯିବାହ୍ନ୍ତା lang was zijn toestand van te zijn midden in het woud. 20. ତଣନ୍ତିଷ୍ଠିପୁତ୍ରଜିତେତଣକ୍ଷିପୁତ୍ରତ୍ତା
ତଣତେତାକଣିଧୀଯିବାହ୍ନ୍ତା Dèwi Soepoewah; vlug had plaats haar drenken van haar vee; Dèwi Soepoewah drenkte vlug haar vee. 22.—
ତଣକ୍ଷିପୁହ୍ନ୍ତା \ in den toestand van, terwijl; b. v. ଅନ୍ତର୍ମୂଳକ୍ଷିପୁ
ତ୍ରୟୋତ୍ତମା \ zij weende in den toestand van haar spreken; zij weende terwijl zij sprak; zij weende onder het spreken. 19. ପ୍ରାଣକ୍ଷିପୁ
ଅକ୍ଷରତା \ hij ontwaakte in zijn toestand van slapen; hij ontwaakte uit zijn slaap. 18. Zoo ook ତଣତ୍ତତ୍ତ୍ଵା in Ngoko. ତଣତ୍ତତ୍ତ୍ଵାତ୍ୟା
ଯାତମା \ in den toestand van dat de menschen veel zijn; terwijl de menschen veel in getal zijn. 4.

ବିତଣାହ୍ନ୍ତା Ng. ବିତଣାହ୍ନ୍ତା Kr. een plaats. ବିତଣାହ୍ନ୍ତି
ପୁଣ୍ଯତା \ de plaats van den put. 20. ବିତଣାହ୍ନ୍ତିପୁଣ୍ଯତାଯା
କର୍ତ୍ତବ୍ୟତାହ୍ନ୍ତିପୁଣ୍ଯତା \ op de plaats, waar het vroeger ge-
woon was te geschieden. 26. ବିତଣାହ୍ନ୍ତିପୁଣ୍ଯତାହ୍ନ୍ତିପୁଣ୍ଯତା
ଅକ୍ଷରାଯା \ reeds heeft hij bereikt de plaats van Sembadå; de plaats
waar Sembadå zich bevond. 28.

ଶିଖି \ or ଶିଖି Ng. (Kr. ବିତଣା) ook ଯାତି \ Kw. ଶୁର (Sanscr. agni).
ଶିଖି \ Kw. 1º. kundig, bedreven, bekwaam (M. ଚାର୍ଚ, nut, waarde;

Soendasch मृग्य, voordeelig, nuttig; Sanscr. गोणा, eigenschap, hoedanigheid; uitmuntende hoedanigheid, voortreffelijkhed, deugd). —

ଲୋକ୍ୟାନ୍ତିକ୍ୟ \ eigennaam. 7.

2o. vuur dat door wrijving van twee stukken hout ontstaat (= anjum
ଅନ୍ଧମାଣ୍ଡଳ).

3°. in de Senkåla één.

ବାନ୍ଧି \ of କିମିଣ୍ଟି Ng. ବାନ୍ଧିବାନ୍ଧି \ of କିମିଣ୍ଟି ବାନ୍ଧି Kr. *afwisselen*, *ver-*
vangen (Ml. گنت).

କିମ୍ବାନ୍ତିର୍ଯ୍ୟ Ng. କିମ୍ବାନ୍ତିର୍ଯ୍ୟ Kr. *iemand vervangen, aflossen, opvolgen.* 14.

ଓପାଣ୍ଡିବ୍ୟା \ of କିମ୍ବାନ୍ତିବ୍ୟା \ en କିମ୍ବାନ୍ତିବ୍ୟାକି \ zie ଗାନ୍ଧି \
ଓପାଣ୍ଡି \ Kr.Ng. ophangen; in beslag nemen; iemand in zijn betrekking schorsen

(Ml. متنوگ of گنخ). مانندی چیزی را که ^{کن} dat goed neem ik
in beslag. 10. مانندی ^{کن} in beslag genomen worden. 10.

ကာလိုက်မာ Ng. — မနိုက် Kr. doen ophangen; in beslag la-
ten nemen. 29.

ଅନ୍ତିମ Kr.Ng. *begiftigen, belonen*. 107. ଅନ୍ତିମ ଯିଷୁନ୍ଦିକ୍ଷା ଅତିଥି

କୁଣ୍ଡିଲ୍ଲ *begiftigd (gezegend) worden met heil (of welvaart).* 8, 11, 14.

ଗୋଟାରାମ୍ପା \ geschenk, belooning.

ଶ୍ରୀ Ng. (Kr. ଶୁଣି) een berg (Ml. شُونق). 40. ଶୁଣିଶ୍ରୀପା \ als een
berg. 40.

ଶ୍ରୀକ୍ଷ. 1°. te haastig (= ଶୁଣିଯାଇବା).

2°. ଶ୍ରୀକ୍ଷ or ଶ୍ରୀଶ୍ରୀକ୍ଷ. heer (= ଶୁଣିଯାଇବା). Zoo noemen ook bij
de Javanen de ouders hun kinderen, als deze boven hen in rang
verheven zijn. 19.

ଶ୍ରୀଗିରି\Kw. 1°. een berg (= ଶୁଣିଯାଇବା Sanscr. giri, een berg). Zie bl. 39.

ଶୁଣିଯାଇଲାହା \Kw. onderwijzer, meester, hoofd (Ml. شُورود godsdienstleeraar; Sanscr.
goeroe, zavaar, gewigtig, groot, moeijelijk, uitstekend, eerwaardig,
en een godsdienstleeraar). ଶୁଣିଯାଇଲାହା \ een meester in het vleijen,
iemand die zeer weet te vleijen, zich een goed voorkomen weet te geven. 41.

ଶୁଣିଯାଇଲା \ or ଶୁଣିଯାଇଲା \ iemand tot zijn onderwijzer kiezen, leeren,
van iemand onderwijs genieten. 42.

(ଶୁଣିଯିତା) \Kw. begrijpen, verstaan (Sanscr. grahitā, vattend). 45.

ଶ୍ରୀଗାରା \ de eigennaam Gerard. 11.

ଶ୍ରୀଗିରା \Kw. schrift op metaal: zie bl. 38.

ଶୁଣିଯା \ Kr. (Ng. ଶୁଣିଯାଇଲା) een getrouwde vrouw, huisvrouw, echtgenoot,
gemalin. 8. ଶୁଣିଯାଇଲାନ୍ତିନ୍ଦିଗା \ mijn drie vrouwen. 13.

(ଶୁଣିଯିକି) \ Kr. Ng. een zaag (Ml. شُرکاجی). 10.

(ଶୁଣିଯା) \ Kr. (Ng. ଶୁଣିଯାଇଲା) waning, huis. 3, 9, 18, 22.

ଶୁଣିଯା \ Kr. (Ng. ଶୁଣିଯାଇଲା) wonen. 9.

(ଶୁଣିଯାଇଲା) \ Kr. (Ng. ଶୁଣିଯାଇଲା) bewonen. ମନୀଅନ୍ତିପିଲା \ (ଶୁଣିଯା

ଫୁଲିଣି(ପ୍ରମାଣାନୀ) door wien grond van Prânârâgâ bewoond wierd;
die op grond van Prânârâgâ woonde. 9.

ବାହ୍ରିଯାଗ୍ରୀKr. (ook ଧ୍ୟାମ୍ବାହ୍ରିଯାଗ୍ରୀKr.; Ng. ଧ୍ୟାମ୍ବାହ୍ରିଯାଗ୍ରୀ) de grond waarop een huis staat. କାହିଁଲ୍ଲାବ୍ୟାହିଅତ୍ୟାବ୍ୟାହିନ୍ଦ୍ରିୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତୀ
ବାହ୍ରିଯାଗ୍ରୀ gewas, dat op het heem staat. 38.

(ବ୍ୟାପି)Kr. (Ng. ଯାତାନୀ) handel, koophandel. ନିଯମିତ୍ତିବ୍ୟାପି handelaar,
koopman. 3.

ଖୁଣିପ୍ରୀତିଯାଗ୍ରୀ, ଶ୍ରୀଦୀପ୍ରୀତିଯାଗ୍ରୀ, ଶ୍ରୀକୃତ୍ୟାଗ୍ରୀ or ଶ୍ରୀକୃତ୍ୟାଗ୍ରୀKr.Ng. kreupel-
bosch. 44.

ନିର୍ବାଚନୀକାରୀKr.Ng. 1º. luidruchtige vreugde (= ଘୋରାଏ ଏବଂ କାହାନୀ) Zoo ook
ଧ୍ୟାମ୍ବାହ୍ରିଯାଗ୍ରୀ 45.

2º. naam van een gewas (Het wordt ook verklaard door କାହାନୀ).
ନିର୍ବାଚନୀକାରୀKr.Ng. voor zich heen drijven. ପାହିଦିପୁଣିନିର୍ବାଚନୀକାରୀଧ୍ୟାମ୍ବାହ୍ରିଯାଗ୍ରୀ
toen wierd het (het vee) voortgedreven door Dèwi Soepoewah. 22.

ଧ୍ୟାମ୍ବାହ୍ରିଯାଗ୍ରୀ zie ନିର୍ବାଚନୀକାରୀ

ନାରାଜିକାKr.Ng. 1º. geraas, geweld.

2º. van schrik beven. ଯିହାଅତ୍ୟାବ୍ୟାହିନ୍ଦ୍ରିୟାନ୍ତିଷ୍ଠିତୀବ୍ୟାହି
ନାରାଜିକାଯିତ୍ତାହ୍ରେଣିକାରୀ die de vorsten van Java deed beven. 12.
ନାରାଜିକାଯିତ୍ତାହ୍ରେଣିକାରୀ trillen, rillen, beven.

ନିର୍ବାଚନୀଧ୍ୟାମ୍ବାହ୍ରିଯାଗ୍ରୀKr.Ng. een dunne stok, roede. ନିର୍ବାଚନୀଧ୍ୟାମ୍ବାହ୍ରିଯାଗ୍ରୀ
met een dunne stok of roede slaan, rietslagen geven. ନିର୍ବାଚନୀଧ୍ୟାମ୍ବାହ୍ରି
ଧ୍ୟାମ୍ବାହ୍ରିଯାଗ୍ରୀ geef hem tweehonderd rietslagen. 30. ନାରାଜିକାନିଧ୍ୟାମ୍ବାହ୍ରି
rietslagen ontvangen. 34.

ကျော်Kr.Ng. een beest wegjagen. **ကိုကျော်** weggejaagd worden. 42.
ကျော်Kr.Ng. heer. **ကျော်မြတ်** de Heere God. 11. Verder wordt
 deze titel alleen aan vorstelijke personen en echte zonen van vorsten
 gegeven. **ကျော်ပေါ်** de Heer vergat het. 28. **ကျော်**
 mijn Heer. ald.

၁၁၅ Kw. steen, rots. 39.

ଲୀଖିବା Kr. (Ng. ଯୁଗିପ୍ରାଣ) leven, levend. ଜାମା କ୍ରିଯାଣିଗିବା, zij
leven nog. 3.

ନାମା Ng. (Kr. କ୍ରିତିକା) *brengen, dragen, voeren, leiden, medebrengen, medevoeren, vervoeren, aanvoeren.* ଯାହା ଗାଁ ଯାଏ ତୁ ଯେବେ ଗାଁ ଦିଲ୍ଲାଁ
gij moet werkvolk medebrengen. 6. କୌଣସି ଯାଏ ଯାଏ ଯାଏ
die dezen brief brengt. 6. ଯିତ୍ତାରୁ ଯାଏ ଯାଏ ଯାଏ
Dorå voer (neem) ik mede. 25. ଯାଏ ଯାଏ ଯାଏ ତୁ ଯାଏ
zij moeten fakkels dragen. 33. ଗାଗାଯା meegedragen, medege-
voerd worden. 28.

କାର୍ଯ୍ୟ (Kr. କରିବାରୀ) werk; doen, werken, maken, aanstellen, benoemen; bouwen. ଲାପାର୍ଥୀତାକାରୀ letters maken. 29.
ତମାନୁକାର୍ଯ୍ୟରେତ୍ତାକାରୀ gjij doet niet anders dan slapen. 27.
କାର୍ଯ୍ୟ (ପ୍ରାଣକାରୀ) twisten, krakelen. 32. କରିଗାର୍ଯ୍ୟ gemaakt worden. 26.
କାର୍ଯ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟ zie. କାର୍ଯ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟ te laat voor het werk, d. i. voor het bruiloftsfeest. 6.

மனம்பாங். (Kr. மன்பாங்) werk, verrigting, dienst.

ପାଣ୍ଡିତ୍ୟାଙ୍ଗୀ, of ପାଣ୍ଡିତ୍ୟାଙ୍ଗୀ Ng. (Kr. ପଣ୍ଡିତ୍ୟାଙ୍ଗୀ)

ମୁଁ) *werk, arbeid, bezigheid, bedrijf.* ଯାହା ତଥା ଯାହା
wat is uw *bedrijf?* 3.

ଭାଷା Kr. h. (Kr. କାନ୍ଦିଗ୍ରୀ Ng. ଆଣିଗ୍ରୀ) *hart, gemoed.* Zoo ଭାଷା
ମୃଦୁ ମିଜ୍ଜୀ ମିଜ୍ଜୀ Ng. ଆଣିଗ୍ରୀ) *hart, gemoed.* Zoo ଭାଷା
aan den Gouverneur-Generaal. 11, 12. Zoo ook ଭାଷା ମିଜ୍ଜୀ ମିଜ୍ଜୀ
zijn *hart, van koning Pirangon.* 18.

ଭାଷା Kr. (ook ଯାଇଗ୍ରୀ Kr.; Ng. ଯାଇଗ୍ରୀ) *behartigen,*
overdenken, overwegen. ଏହି ଶବ୍ଦରେ ଯାହା କିମ୍ବା ଯାହା କିମ୍ବା
ଯାହା (ପ୍ରାଚୀନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଗତିରେ) de Heer Resident *overwege vervolgens*
die regtszaak. 36.

କିଣିବା Kr. Ng. *uitspreiden, uitbreiden, op den grond uitrollen.*

କିଣିବା ମାଟ୍ରା ମାଟ୍ରା *wat op den grond uitgespreid wordt, b. v. een mat.*
ବାକିବା ମାଟ୍ରା ମାଟ୍ରା *een met matten belegde plaats; voornamelijk de*
plaats op de Aloenaloen vóór de Sitinggil, waar de Regenten en andere
Hoofden zitten, wanneer de vorst naar buiten komt en zich aan zijn
onderzaten vertoont. 17.

ତଥା ତଥା 1º. Ng. (Kr. ଗ୍ରାମିଣିଗ୍ରୀ) *zoeken.*

2º. Kr. Ng. *een pop.*

ତଥା ତଥା କିଣିବା Ng. (Kr. ଗ୍ରାମିଣିଗ୍ରୀ) *naar iets of iemand zoeken.*
କିଣିବା ତଥା କିଣିବା *naar gezocht worden.* 24.

କିଣିବା ଯାକିବା ଯାକିବା or ଯାନ୍ତିବା Ng. (ook ଯାତାନା ଏ କିଣିବା
ଅଗ୍ରା Ng.; Kr. ତଥା କିଣିବା) *spoedig, gauw.* (= କାମାଗ୍ରା). 41.

କିଣିବା Kr. Ng. *donderslag.*

କାଳିନିଙ୍ଗ \ or **କିଳାଲିନିଙ୍ଗ** \ Kr.Ng. 1º. naar alles de handen uitstrekken, begeerlijk, hebzuchtig zijn.

2°. iemand die verpligte heerediensten doet.. Zoo ପର୍ମିଳାନୀ
ଶିଳ୍ପୀ । ৬.

କାହାରେ Ng. (Kr. ଯୁଗମା) gewillig, geneigd; genegen zijn, willen.

ጥያቄዎንጂዕስናኝኞችናሸኑ\ indien zij niet *willen* bijstaan. 34.

steen Kr.Ng. een steen, die tot rustplaats dient.

ଶିଲ୍ପ ଶିଳ୍ପୀ । ୧୦. *een glans* (Nl. **ଶିଲ୍ପିଙ୍କ**, *glinsteren*, *blinken*, *schitteren*).

2º. van een lijk, onbegraven op den weg blijven liggen. 16—17.

କ୍ଷମିତା \Kw. glinsteren, blinken, schitteren (III. كمیلخ).

၏ ယု။ zie ၏ ယု။

କିମିଁ zie କିମିଁ

၁၂၅၃ ၏ ။ ။ ။ en ။ ။ ။ Kw. met spoed; spoed, haast maken;
zich spoeden, zich haasten (M. ၁၂၅၃).

 Gouverneur. 11.

ନୀତିବ୍ୟାହା \ Gouvernement. 12, 34.

ମୀଟା \ Ng. (Kr. ଯାହିଁ) groot, aanzienlijk. 43, 34.

၁၁၃၂ Kr. (Ng. မျှော်) *hebben, bezitten.* ၁၁၃၃ သုတေသနများ *een kind hebben.* ၂၄. ၁၁၃၄ ချုပ်ယူရီယူများ *erfgenamen hebben.* ၉. ၁၁၃၅ မိမိယူရီယူယူမှု *de dorpelingen, die den omtrek (het desaland in den omtrek) bezitten.* ၃၅. ပုဂ္ဂမြား

ଏହାମେ ଯାହାକିମ୍ ପାଖିଲାଗୁ \ hij verstoutte zich een voorstel van

15*

een verzoek te hebben. 12. നാമ്പ് (പ്രാഥമിക്ക്) een zaak (of zaken) hebben; in een regtszaak gewikkeld zijn. 5.

ଅୟାୟାଙ୍ଗୀ Kr. (Kr. h. ଅଳ୍ପ ଦ୍ୱାଙ୍ଗୀ Ng. ଶ୍ରୀତାଙ୍ଗୀ) *bezitting, eigendom.* ଅୟାୟାଙ୍ଗୀପୁଣ୍ୟୀ

amgj, Kr.Ng. *het goed van een ander in tijdelijk bezit, in leen,*
hebben.

ଭାଣ୍ଡ ଏବଂ ଲିଙ୍ଗ ଏକାକୀକରଣ କରିବାକୁ ପାଇଲାମୁ।

ଫଳା ୨ ଟି ଯେବେ ଡାମ୍ପାର୍ ଅଥବା ୨ ଟି ଫଳା ୨ ଟି ଯେବେ ଡାମ୍ପାର୍ bladeren, loof. 20.

၁၂၃ zie ၁၂၄

၁၅။ zie ၁၆။

ମୁଖ୍ୟ Ng. ମୁଖ୍ୟ Kr. *het lachen.* — ମୁଖ୍ୟ Ng. ମୁଖ୍ୟ Kr.
lachen. 45.

mmuy Kr.Ng. de handen naar iets, dat hoog is, uitstrekken. m̄muy

મ્યુઝિક 43.

ஏய்டு Kr.Ng. overeenstemming, vereeniging, zamenspanning, zamen-
rotting. வகிண்யடியுள்ளு doordien zij zamenspannen. 4.

gaande, gang, weg; âgama, toegang, toenadering, en een werk over godsdienst of godsvereering). **ବୁନ୍ଦିଲ୍ ପାତାଳା ଏଇ କିମ୍ବା**

Fructu Kr.Ng. vruchtbaar, vruchtbaarheid, van den grond of van een land.

ମାନାପିଲ୍ଲାଙ୍କିଯାଯିବୁଗ୍ରା \ zeer gezegend was de vruchtbaarheid er van (van het rijk van Mendang). 27.

ମାତ୍ରାଙ୍କି \ of କାଳାମାତ୍ରାଙ୍କି Ng. (Kr. କାଳାମାତ୍ରିଯୁ) wapen, wapentuig.

ମାତ୍ରାଙ୍କି \ 16 (in Krāmā). (ପ୍ରତିକାଳାମାତ୍ରାଙ୍କିଯାଗ୍ରା \ kriegerslieden met hun wapentuig; gewapend krijgsvolk. ald.

ମାତ୍ରାଙ୍କି \ Kr.Ng. zich verwonderen, verwondering. ମାତ୍ରାଙ୍କିଯାଗ୍ରା \ ik verwonder mij over zulk een begeerte van u. 26.

ମାତ୍ରାଙ୍କିଯାଗ୍ରା \ କାଳାମାତ୍ରାଙ୍କିଯାଗ୍ରା \ de Patih verwonderde zich zeer. 27.

ମାତ୍ରାଙ୍କି \ Kr.Ng. 1°. ronddraaijen.

2°. een soort van spel: even of oneven. 32.

ମାତ୍ରାଙ୍କି Ng. (Kr. ପ୍ରାଣୀ) naam van een kleine vogel, die de gedaante heeft van een kwartel en waarvan het wijfje tot vechten gebruikt wordt. 32.

ମାତ୍ରାଙ୍କିଯା \ zie ମାତ୍ରାଙ୍କି

ମାତ୍ରାଙ୍କିପାଦା \ Kr.Ng. 1°. splitsen, delen.

2°. iemand benadeelen.

3°. wanhopen. 43.

ମାତ୍ରାଙ୍କି Ng. ମାତ୍ରାଙ୍କିଯା \ Kr. ligt, gemakkelijk (Ml. كُمْقَع). 44.

ମାତ୍ରାଙ୍କି \ zie ମାତ୍ରାଙ୍କି

ମାତ୍ରାଙ୍କି \ zie ମାତ୍ରାଙ୍କି

ମାତ୍ରାଙ୍କି \ Kr.Ng. Gambir, zeker struikgewas, waarvan de bladen tot een dik sap gekookt wordt, dat vervolgens tot balletjes of koekjes gevormd en met Betel gekaauwed wordt. 10.

ବୀରା \ zie କୁଣ୍ଡଳ \

ଓঁ ওঁ Ng. ৰিণী Kr. *gelooven, vertrouwen* (**ওঁ ওঁ**) wordt verklaard door
ଶିଖ୍ୟାଙ୍କାରୀ). 41.

Kr.Ng. *aanklagen, een aanklagt voor den regtbank brengen.*

မယ်မို့အကျင့်အမြတ်အမြတ်၊ indien het zoo ver komt, dat er aan-
klagte van geschiedt. 31. Zoo ook 32.

యీ ఉపాయికలు \ *aanklager; aanklagt.* యీ ఉపాయికలు యీ ఉపాయికలు

አንቀጽ ማቅረብ ነው \ laat de aanklacht niet geschieden. 31 wlgg.

am \ zie am \

այլ և սուսայի 1°. Kw. veelheid, menigte (= բազ բազ և սուս բազ և).

வான்று, *alles, allen* (= வாய்மையைக் கொடுவது).

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ ୩.୧୨.୨୫ ପାଇଁ ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ଅଧିକାରୀ ହେଲାମାଣି କାଳିନ୍ଦୀ ପାଇଁ ଏହାର ପରିଚାରକ ହେଲାମାଣି କାଳିନ୍ଦୀ

weg. 21. ଯାଇନ୍ଦ୍ରିୟାବଳୀରୁ *uitmunten van grootte; bij uit-*
stek groot zijn. 22. ଯାହାକି ଯାତାପିଯାପିରୁ *aanzienlijk of gering.* 37.

de *hooge* regering, het *hoog* geregt. 34. 37.

ଅୟିଯାଣ୍ଟ୍ କିମ୍ବା zie ଅଣ୍ଟ

၁၂၁၂ Kr.Ng. 1°. getal, bedrag, hoofdsom.

2°. los, roem; roemen, loven, prijzen, aanprijzen. 41, 42.

အေကျိုးမျှ Kr. h. (Kr. အေသာ့။ en အေသာ့မျှ Ng. ဖျေသာ့။ en ဖျေသာ့မျှ) bezitten, hebben; bezitting, eigendom. အေသာ့မျှ

ନବି ଶେଂଗ୍ବ ଦ୍ୱାରା ଜନ୍ମିତିରେ ଦୁଇ କିନ୍ଦରେଣ୍ଟିରେ ହେଲାଯାଇଛି । Nabi Soengeb had twee kinderen. 20.

ଅନ୍ତରେ ଯାଏନ୍ତିରୁଷିମୀ । *het eigendom van onzen Heer.* 28.

အကျိုးအနှစ်များ of **အကိုးအနှစ်များ**Kr. (Ng. လီ၏ယာ၏
ရုံများ) *grootmaken, vergrooten.* 41.

ନୀତିମୂଳ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ (Kr. ନୀତିମୂଳ୍ୟ) *vijf.* ନୀତିମୂଳ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରମୁକ୍ତିକାର୍ଯ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ *vijf* dagen. 5.

ତୀର୍ଣ୍ଣବ୍ୟାପ୍ତି । vijftien. 10.

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ \ zie ମୁଁ \

زي زی zie زی

四

en een \ naam van het zesde jaar van een Windoe. 6.

q̄w. geheelenal, niet overlaten (Het wordt verklaard door **q̄w** juist).

enqen \Ng. (Kr. ເນັ້ນໜີ້ນ) *allen, alles, geheel, gansch; b. v.*

ပအမိန့်ဘုရားရတေသနအိမ်များ၊ hoort gij allen. 17. မဏေ
ရာမိန့်/ယိန့်မှာရား၊ dit geheele rijk van Mesr. 17.

ବ୍ୟାପାରୀ (beter ବ୍ୟାପାର୍ୟିଙ୍) ୧୦. Ng. (Kr. ପିଯାଣାମ୍ବାର୍) self, in eigen persoon, op eigen gezag, iets verrigten.

2º. Kr.Ng. titel van een Javaansch hoofd, *Ingebéi*. 30. Zoo gewoonlijk

ଗ୍ରାମୀଣ ଜ୍ଞାନପତ୍ର । 7.

کن پاچ Kr.Ng. 1º. bovenarm (Ml. باه of باه *schouder*; Sanscr. bâhoe, arm).

କାହାରୀ ଯାହାଣିଟିମା \ zijn regter bovenarm. 7.

2º. *magt*, *sterkte* (= അത്ഭവം).

3°, de stijlen van een deur.

4º. een vierde van een Djoeng.

အေရာင်ယာ Ng. (Kr. မိမိအေရာင်ယာ of ရှာမှုအေရာင်ယာ) slechts, maar,
alleen. အနီယာနီအေရာင်ယာသုရပါ၊ wees maar voorzichtig, Ger! 19.
ရှာမှု ရှုယာ မေတ္တာ ရှာမှုရွှေအေရာင်ယာ wees (blijf) gjij maar hier. 24.
Zoo ook 25.

କୁନ୍ଦିଗ || Kw. *kundig, bekwaam.* 45.

କୌଣସି Ng. (Kr. ଯୁଧ୍ୟାମାର୍ଗ) juist, regt, waar (M. بُنْ). ଯାହାରୁଙ୍ଗାରୀ
କୌଣସି de regte weg. 20.

ਤੋਨ Kw. *toorn, gramschap.*

ପାତ୍ର, Chin. *pachter*. ପାତ୍ର ପିଲା ପାତ୍ର ନାହା ପାତ୍ର, *pachter* Tinko-wan. 9.

କୁଣ୍ଡଳୀ Kw. 1°. groote hitte. 45.

2º. strijden, vechten.

၁၃၂

ଭୂମି of **ଭୂମିକ୍** Kw. de grond, de aarde (= **ଭୂତାଳ** Sansc.
boetala, de aarde, de oppervlakte der aarde).

ଶ୍ଵରୀ Kr.Ng. ster (Ml. بنتخ). 11.

நீர்ப்பு Kr. (Ng. நீர்ப்பு) *groote rivier, stroom; bepaaldeelijc de Solorivier, als de grootste van Java.* **நீர்ப்பு** *ஏன் நீர்ப்பு என்றால், rivier of stroom was er niet. 21.*

ঝুঁ ঘুন্নু ॥ Kr.Ng. een hakmes, kapmes. 10.

କାଣ୍ଡା Ng. (Kr. କୁଣ୍ଡା) vervolgen, doorgaan; voorts, vervolgens, daarna,
daarop; voort, dadelijk. କାଣ୍ଡାକିଣୀ ପ୍ରମାଣୀ grijp hem dadelijk. 16.

କାହାରୁ ଯାଇବା ପାଇବା କିମ୍ବା କାହାରୁ ଯାଇବା କିମ୍ବା
het in de Kraton. 19.

ຖញ្ញា ហី, zie ຖញ្ញា ហី,

မြန်မာစိုး of မြန်မာဘို့ Kr. (Ng. မြန်မာများ) morgen, de toekomst, toekomstig; in de toekomst, in 't vervolg, namaals (vrg. မြန်မာစိုး).

ଧ୍ୟାନିମାନ ଧ୍ୟାନ ମଧ୍ୟ ପରିମାଣ କରିଯାଇବା ଚିନ୍ମୟ ହୁଏ । de tijd komt dat,
deze uwe rijkszetel verwoest wordt. 19. Zoo ook 43.

ନ୍ଦ୍ରା ମୁଣ୍ଡ Ng. (Kr. ନନ୍ଦା ମୁଣ୍ଡ) water. 39.

ନୀତିବାଚି Ng. (Kr. ପାତକା) *een kind, jonge of meisje.* 23, 26, 41.

မြတ်သော်လျင်မှာ \ een jongeling. 23.

ਫਾਇਆਈ Ng. (Kr. ଫାତ୍ୟାର୍ en ପିନ୍ଧିଆର୍) *fraai, schoon, goed, best, deugdzaam.* 41, 42, 43. ਹਿੜ੍ਹਾ ਕਿਹਾ ਅਨੁਕਾਨੀ ਵਿਆਈ er moet goed toezigt op gehouden worden. 32.

କ୍ରୂଯାପ୍ର \ zie କ୍ରୂଯି \

အာရိ Ng. tot, aan, naar; met, door, tegen; van. ယာဉ်များ၏အာရိ
verre van mij. Zoo ook 24.

كِلْتَلْبَاعَ Kr.Ng. *blaauw* (Ml. بَيْضَوْ *lichtblaauw*, *hemelsblaauw*).

ကျော်, zie ပျော်,

ଓঁ কুঁ কুঁ of কুঁ কুঁ কুঁ Ng. কুঁ কুঁ of কুঁ কুঁ কুঁ en কুঁ কুঁ Kr. jagen, jagt
op iets maken, najagen, nazitten, vervolgen, een doel trachten te bereiken.

ឃីរាងវគ្គរាយរាយ \ een plaats van *jagen* (waar men jaagt). 40.

ଯାଇଁଟି ହି ହି ନୀ ଯାଇଁଟି ମିଳା । *zij maakten jagt op (zij vervolgden)*
de boosdoeners. 7. କରୁଣାଦିପୁଣ୍ୟତ୍ତେ । *ik wierd vervolgd.* 24.

ଯିବୀରାହୁର୍ତ୍ତ ଧାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟା, welche die roovers nazitten (vervolgen). 35.

ଭାଷାର୍ଥୀ Ar. III. بُرْكَة, zegen.

ଭାଷାନ୍ତିକ୍ରୀ zegenen, zegen aanbrengen. 41.

(ଭାଷା) Kw. 1º. zich door boetingen volmaken (= ନାମା).

2º. z. v. a. (ଭାଷା) zeer verliefd zijn (Het wordt ook verklaard door ବିନ୍ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର୍ଥୀ ଯମିଙ୍ଗ୍ରୀ ଏବଂ ଯମିଙ୍ଗ୍ରୀ).

3º. nakomeling van Barata (Sanscr. bhârata, van Bharata).

(ପ୍ରତିଜ୍ଞା) (ଭାଷା) eigennaam. 9.

ଭାଷାଚିହ୍ନୀ Kr.Ng. 1º. het exerceren van troepen (= ଭାଷାର୍ଥୀ Soend.

Ml. بَارِسْ lijn, streep, rij, gelid van troepen.

2º. de veéren op de zijde van een haan.

ଭାଷାଚିହ୍ନାକଣ୍ଠୀ troepen, soldaten.

ଭାଷାଚିହ୍ନାକଣ୍ଠୀ or ପାତ୍ରାଚିହ୍ନାକଣ୍ଠୀ een plaats, waar zich troepen ophouden, waar troepen gekampeerd zijn; kamp, legerplaats. 9.

ଭାଷାଚିହ୍ନୀ or (ଭାଷା) Ng. (Kr. ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ) ontbolsterde rijst (Ml. بَرْس). 42.

ଭାଷାଚିହ୍ନୀ or (ଭାଷା) Kr.Ng. schoon, rein, zuiver (vrg. ପୁଣିଙ୍ଗୀ).

ଭାଷାଚିହ୍ନୀ or (ଭାଷା) reinigen, zuiveren; een zaak ophelderen.

ଭାଷାଚିହ୍ନୀ ତାଙ୍କିର୍ଯ୍ୟାକଣ୍ଠୀ ତାଙ୍କିର୍ଯ୍ୟାକଣ୍ଠୀ toen reinigden zij het (het lijk van den koning van Mesr). 17.

ଭାଷାଚିହ୍ନୀ Kr.Ng. eenig goed, enige zaak, iets, wat ook (Ml. بَارِغ). ଭାଷାଚିହ୍ନୀ

ଭାଷାଚିହ୍ନୀ or ଭାଷାଚିହ୍ନାକଣ୍ଠୀ ବେଳିକଣ୍ଠୀ eenig goed. 29, 34.

2º. toen, wanneer, tijdens.

of Kr.Ng. *boek* (Het is dit Nederduitsche woord zelf).

၁၀ နိုင်ပိုဒ်၏ မျက်နှာ၊ het boek van den Chinees. 10.

မိဘ။ Ng. gew. မိဘ။ (Kr. မိဘ။) moeder. မိဘ။
မာမယ်။ Ng. မိဘ။ မာမယ်။ Kr. oudere zuster, en titel van vrouwen.

titel der vrouwen van den Soesoehoenan van Soerakarta. 13.

Il^o, toch! 43.

ଓ়ଖା Kr.Ng. *openen, beginnen, open leggen, laten zien, vertoonen; het eerste eten na den vasten (= ଓଖାଟିଆ ମୀ. ବୁଦ୍ଧି).*

ବ୍ୟାଖ୍ୟାମୀ begin (= ପିତିଙ୍କାମୀ). 29.

জোখা \ zie জোখা \

ଦ୍ୱାରା କିମ୍ବା କାହା Kr.Ng. niet tegen een verlies in het spel kunnen, valschi spelen. 43.

ବ୍ୟାକୀଙ୍କୁ Kw. kunnen, vermogen, in staat zijn. 42.

କ୍ରାନ୍ଟି Kr. (Ng. ଅମବା) *dragen, brengen, voeren, leiden, meedragen.*
medevoeren, ververvoeren, aanvoeren. ଯିହି ଗର୍ବ କ୍ରାନ୍ଟି ଏହା କି କ୍ରାନ୍ଟି
 ଏହି କିମ୍ବା କିମ୍ବା ଯାଇଲୁ କ୍ରାନ୍ଟି କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା
 କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା die Kekpit *vervoerde* tijdens zijn ziekte. 10. କ୍ରାନ୍ଟି କିମ୍ବା
vervoerd worden. 9.

କିଣିନ୍ଦି \ Kr.Ng. 1º. *cerbied, hulde* (Ml. بکتی, Sanscr. bakti).

2º. *een som, die betaald, of een geschenk, dat gegeven wordt voor het verkrijgen van een post.*

କାଣିନ୍ଦି \ *cerbied bewijzen, eeren, vereeren.*

ଯାଣିନ୍ଦି \ *cerbied-betuwing, eerbiedenis.* କିମାଣାତ୍ମକାନ୍ତିକା
ଯାଣିନ୍ଦି \ *een brief met de betuwing van eerbied.* 6. ଯାଣିନ୍ଦି
ଏବଂ ପାଣିନ୍ଦିବାଙ୍ଗପାନ୍ଦି \ *en de betuwing van eerbied van alle
de regenten.* 9.

କାଣାଯାପ୍ରା \ Ng. (Kr. ଯାତ୍ରା) *gaan doen, zullen.* କିମାଣାତ୍ମକାନ୍ତିକା
କାଣାଯାପ୍ରାହେତୁଣି \ *hetgeen gij voornemens zijt, waarheen zal het zijn?*
waarheen zijt gij voornemens te gaan? 23.

କିଣିଯାପ୍ରା \ Kr.Ng. *een hoofd van den tweeden rang.* କିଣିଯାପ୍ରାପ୍ରା \
een dorpshoofd, dat onder een Dëmang staat. ଯାତ୍ରାଯାତ୍ରିକ୍ଷୟାଜା
ଯାଚିନ୍ଦିଧିଲ୍ଲୁ \ *hij geve kennis aan zijn dorpshoofd.* 29.

କ୍ର୍ଯୁଣି \ Kr.Ng. *geaardheid, inborst; wijsheid, begeerte, begeerlijkheid, neiging*
(Ml. بودی; Sanscr. boeddhi, verstand). 42.

ତ୍ରୟାଯା \ Ng. *verschil, onderscheid; anders, verscheiden (= ତ୍ରୟାତ୍ରି)*
(Ml. ڈیڈا, Sanscr. bheda). 43, 45.

କାଯାମା \ Kr.Ng. *lichaam* (Ar. Ml. بدن). କାଯାମାପା \ *mijn persoon.* 25.

ତ୍ରୟାତ୍ରିକ୍ଷୟା \ Kr.Ng. *spelen, dobbelen; een speler, dobbelaar.*

ତ୍ରୟାତ୍ରିକ୍ଷୟାକ୍ଷୟାମାନ୍ଦି \ *een speelgezelschap.*

ଯାତ୍ରାକ୍ଷୟାକ୍ଷୟାମାନ୍ଦି \ *spelen.* ତ୍ରୟାତ୍ରିକ୍ଷୟାକ୍ଷୟାମାନ୍ଦି \
mensen die met elkander spelen. 32. ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଵାଳିକାତ୍ମକାନ୍ତିକା

အာနိဂုံ Ng. အာရွှေအာသု။ Kr. *inwendig*, *van binnen*, *in het hart*.
 (Ar. مل. باطن). 44, 45. ပို့အာရွှေအာသုကာလျှော်ပို့ပုံ။
inwendig smakte zijn hart genoegen; inwendig in zijn hart deed het hem genoegen. 27.

ጥንቃጭ ማኅ x zie ባለሙስ የሚከተሉት ነው

ଆପଣାକୁ \ zie ଆହିଏ \

ବାଟାଵିଆ \ naam der stad *Batavia*. କୌଣସିଯିବା ବାଟାଵିଆ \
de stad *Batavia*. 12.

بَطْل Ar. *ijdel, vruchtelos zijn, aan het doel niet beantwoorden.* 44.

ဘာမေး\Kr.Ng. *tutlegging, verklaring.* ပြနာမေး \ ပြနာမေး \ *uitleggen, ver-
klaren (van een droom).* 18.

I^o. Kr.Ng. *taal, spraak, wijze van spreken* (Ml. بھاس, Sanscr. भाषा).

Ho. Kr. *beleefdheid, eerbied,*

III°. Ng. *tijdens*, *wanneer*.

କୋଣାର୍କ ମହାଦେଵ Ng. — କାନ୍ତିଲୀ Kr. vertalen.

KN\NG. (Kr. ~~W~~ ^W ~~W~~) kunnen, vermogen, in staat, ervaren zijn

(Soend. Ml. میس bekwaam, ervaren en vergift). 42, 45. ଶିଖିତାନ୍ତିକା
ଶିଖିତାନ୍ତିକା Ng. (Kr. ଶିଖିତାନ୍ତିକା) in staat zijn het vee te drenken. 22.

ଶିଖିତାନ୍ତିକା Ng. (Kr. ଶିଖିତାନ୍ତିକା) bekwaamheid, kundë. 41.

ଶିଖାନ୍ତା Kw. kleed, kleederen, dosch (= ପାତାନ୍ତା Sansc. bh o è-
sana, versiersel). 41.

ଶିଖାନ୍ତା Kr.Ng. naam van de twaalfde maand van het Mohammedaansche
jaar, anders ଶିଖାନ୍ତା genaamd, Ar. Ml. بُشَرٌ الْجَمِيع (Ml. بُشَرٌ groot). 5.

ଶିଖାନ୍ତା Ng. (Kr. ଶିଖାନ୍ତା) morgen, de toekomst, toekomstig; in de
toekomst, in 't vervolg, namaals (vrg. ଶିଖାନ୍ତା).

ଶିଖାନ୍ତା Kr.Ng. bepalen, vaststellen. ଶିଖାନ୍ତା ଶିଖାନ୍ତା ଶିଖାନ୍ତା
niet bepaald worden. 3.

ଶିଖାନ୍ତା 1º. Kr. (Ng. ଶିଖାନ୍ତା ଶିଖାନ୍ତା Kr.Ng. ଶିଖାନ୍ତା ଶିଖାନ୍ତା) branden, verbranden
(= ଶିଖାନ୍ତା Sansc. bh a s m a, asch). ଶିଖାନ୍ତା ଶିଖାନ୍ତା ଶିଖାନ୍ତା
voort daarop verbrandde het paleis van Mesr. 18.

2º. Kw. ten einde.

ଶାହାନ୍ତା Kr.Ng. onderhoorigheid, gebied (Ml. شاہی under). ଶାହାନ୍ତା
tot een gebied behooren. ଶାହାନ୍ତା ଶାହାନ୍ତା ଶାହାନ୍ତା dat onder mijn
gebied behoort. 9.

ଶାହାନ୍ତା of ଶାହାନ୍ତା Kw. de wereld, het heelal (= ଶାହାନ୍ତା Sansc.
bh oewana, wereld, bhawana, woning). ଶାହାନ୍ତା ଶାହାନ୍ତା zie ଶାହାନ୍ତା

ଶାହାନ୍ତା Ng. ଶାହାନ୍ତା Kr. wegwerpen, verbannen, bannen (Ml. جوْغ of جوْغ
ଶାହାନ୍ତା). ଶାହାନ୍ତା ଶାହାନ୍ତା verban hem naar Loddjä. 39 vlgg.

ଶାହାନ୍ତା Kr.Ng. volk, onderdaan, krijgsvolk, krijgsbende, leger (Ml. جا

Sanscr. *bala*, *sterk*, *sterkte*, *troepen*, *leger*). မာန္ဒါနဘာသာ
ပရီယုပါနအာဖိုဘဏ္ဍာ။ de menigte van het volk van Ki-
Djáká Pirangon. 16. ဟန္တိပါယ်ကိုမာန္ဒါနဘာသာ။ hij verzweeg het
voor zijn volk. 28. Desgeleeks 40.

ଆଣି \ zie ଗାଣି \

Kn. q. u. Kr. Ng. een van Bamboe gevlochten lig- of zitplaats; een gebouw om bij voorkomende gelegenheden te gebruiken, en niet tot een eigenlijk gezegd woonhuis ingerigt, een zomerhuis, kraam, stal enz. (Ml. بالي).

ବ୍ୟାପାର (ବ୍ୟାପାର) *huisraad.* ବ୍ୟାପାରି (ବ୍ୟାପାରି) *zijn woon-
verblijf.* 9.

ବିଷୟକି \ Kr. Ng. een ongeluk, onheil, ramp. 44. ଶିଖିବିଷୟକିର୍ତ୍ତନ
ମିଥାଦାନିଷ୍ଟ \ een vreeslijk onheil ondervinden. 6. ଧ୍ୟାନିବା
ଯାତ୍ପୂର୍ବ୍ୟବ୍ୟାକ୍ୟଗିରିନ୍ଦ୍ର \ ଯାତ୍ରିଧ୍ୱିନୀବ୍ୟକ୍ତି \ indien gij den
vorst van Mëndang wilt gaan dienen, dan wordt gij zeker ongelukkig. 25.

ବୀରପାତାଙ୍ଗ of ବୀରପାତାଙ୍ଗ Ng. loon, soldij; besoldigen (Ml. بلنچ). କିମ୍
ବୀରପାତାଙ୍ଗ ପାତାଙ୍ଗ die besoldig ik. 15.

ଯେବେ *iemand besoldigen.*

ଅଧିକାରୀ-ମହା \ zie ପାଇଁ \

କିମ୍ବାଙ୍ଗ୍ରୀ en meestal ବାଙ୍ଗ୍ରୀ Ng. କିମ୍ବାଙ୍ଗ୍ରୀ Kr. een hulpwoord, om
de zamengestelde telwoorden tusschen *tien* en *twintig* te vormen
(Ml. جلس). ଏକାହୁଯାଙ୍ଗ୍ରୀ Ng. ଦୋହିରୁମିଯାଙ୍ଗ୍ରୀ twaalf. ତିନିଯା
ବାଙ୍ଗ୍ରୀ Ng. ଚିତାତିଯାଙ୍ଗ୍ରୀ dertien. ପଞ୍ଚିଯାଙ୍ଗ୍ରୀ Ng. ଷାଷ୍ଟିଯା
ବାଙ୍ଗ୍ରୀ Kr. veertien. ଚିତାତିଯାଙ୍ଗ୍ରୀ Ng. ନାସିତିଯାଙ୍ଗ୍ରୀ Kr. vijftien.

କିନ୍ତିଯନ୍ତ୍ରୀଁ Kr.Ng. zestien. ପିଣ୍ଡୁଯନ୍ତ୍ରୀଁ Kr.Ng. zeventien. ତୁମ୍ଭ
ସୁଯନ୍ତ୍ରୀଁ Kr.Ng. achttien. ଧାର୍ଯ୍ୟନ୍ତ୍ରୀଁ Kr.Ng. negentien. ଧାର୍
ସନ୍ଧୁନ୍ତ୍ରୀଁ negentien jaar. 3.

ଭାଷୀଁ Kr.Ng. werpen; eenwerp. ଧାର୍ଯ୍ୟନ୍ତ୍ରୀଁ ଧାର୍ଯ୍ୟନ୍ତ୍ରୀଁ ଧାର୍ଯ୍ୟନ୍ତ୍ରୀଁ
ଅନ୍ତର୍ଗତୀଁ in welke rigting ik *werp* (gooi), ga gij daar langs. 23.
ଭାଷୀଁ ଏତିକାଳୀଁ Kr. werpen. ଦିଲ୍ଲିଯୁଣ୍ଡର ହାନ୍ତିକ୍ରୀଁ
geworpen worden. 23.

ଭାଷିତାରେ ଭାଷିତାରେ = ଭାଷାଙ୍କିତାରେ van alle kanten?
ଭାଷିତାରେ ଭାଷିତାରେ of ଭାଷିତାରେ ଭାଷିତାରେ Kr.Ng. welgemaakt van li-
chaaam. Of beteekent het *van alle kanten, rondom, hoe men het keert*
of wendt? ବାଧାଯାତ୍ରାନ୍ତିକ୍ରୀଁ ଦିଲ୍ଲିଯୁଣ୍ଡର ଭାଷିତାରେ ଏକ
knaap schoon van gestalte (en) *welgemaakt* (*of van alle kanten*). 26.

ଭାଷା 1º. Kr.Ng. ଭାଷାମନ୍ତ୍ରୀଁ Ng. (Kr. ଜାତା) *vader* (Ml. باب); ଭାଷା
wordt ook als vereerende titel gebruikt. ଦିଅଦିନିକିତାବିଭାଷି;
ଭାଷାମନ୍ତ୍ରୀଁ କୁଣ୍ଡଲାନ୍ତ୍ରୀଁ gij wordt geroepen door *vader* Nâbi Soe-
ngeb. 23. ଶ୍ରୀଯକ୍ଷିପ୍ତବାହାରା ହେତୁରୁଷା ହେତୁରୁଷା ହେତୁରୁଷା ହେତୁରୁଷା
(in Krâmâ). De Soesohoenan van Soerakarta noemt in een brief aan
den Gouverneur-Generaal, dien hij als *Grootvader* betitelt, den Heer ko-
lonel Nahuys, toenmaals kommissaris des konings, ଭାଷା ଏବଂ *Vader*. 11, 13.

2º. Kw. *goud* (Het wordt ook verklaard door କିମାତାନ୍ତିକାଳମନ୍ତ୍ରୀଁ
ମିଳା ଏବଂ ମାନ୍ତ୍ରୀଁ).

ଭାଷାକିନ୍ତ୍ରୀଁ Ng. (doch ook in Krâmâ) ଭାଷାମନ୍ତ୍ରୀଁ Kr. *heer, landdrost;*
bepaaldelijk titel der *Regenten* op Java (Sanskrit. bhôêpati, *koning*,

vorst; zamengesteld uit *bhōe*, *aarde*, en *pati*, *heer*). පාඨය
 සියිල්ලාගුණීය ජ්‍යෙෂ්ඨ ප්‍රජාතිවියායා. alle de
 Regenten, die het vorstelijk rijk in Prānārāgā beschermen. 9. ඇය
 නියිතියින්, de Regenten van Mesr. 17. ඇයනියයායා,
 de Regenten en die hooger in rang zijn. 32. — Als titel van een Vorst
 is het meer een Kawi-woord. Zie bl. 40.

ମାତ୍ରା ପତ୍ରକାଳୀ Kr.Ng. regentschap. 7.

မြတ်သံ၊ Kr.Ng. *overspel*: မြတ်သံ ယောက်မြတ်သံ *overspel bedrijven*. 30.
 မြတ်သံမြတ်သံ of မြတ်သံယောက်မြတ်သံ *een overspeler*. 30. မြတ်သံ
 မြတ်သံမြတ်သံ de persoon met welke *overspel bedreven* wordt. 30. မြတ်သံ
 ပါရယာမှုမြတ်သံ မြတ်သံမြတ်သံမြတ်သံမြတ်သံ *met één vrouw wordt
 overspel gedreven door twee menschen*. 31.

ጥያቄ-ሮስ በኋላ ተያያዥ ስለሆነዎች personen die met elkaar overspel bedrijven. 30.

ଭାବୁ ପରିଚୟ କରିବାକୁ Ng. (Kr. ଖାତା ମ. ଗାନ୍ଧା ଏବଂ) getrouwde man of vrouw,
echtgenoot. ଭାବୁ ପରିଚୟ କରିବାକୁ iemands vrouw. 30. ହାତାଙ୍ଗ
ଭାବୁ ପରିଚୟ କରିବାକୁ met mijn kinderen en vrouw. 7 (in Krâmâ).
ଦିନିରାତିରୀ କିମ୍ବା zie ଦିନିରାତିରୀ କିମ୍ବା

କୁଣ୍ଡି zie କୁଣ୍ଡା

၁၅၃、 zie ၁၅၄、

۱۰. Kw. gev^aarlij^k, gev^aar (= مُغْرِبَةٌ می. بھا^ی; Sanscr. bhaya, vreeslij^k, verschriklij^k).

2º. Kw. en Kr.Ng. een *kaaiman*, *krokodil* (Soend. *காயம் மூர்மீ*). (جوای).

3º. Kw. het betaamt.

4°. Ng. *waarschijnlijk*, misschien. 29..

ብዛዕባ ብሔራዊ (boja) Kw. ብዛዕባ ወጪና አገልግሎት Kr. (Ng. ብዛዕባ የባላ) neen, niet.

မျှသော မြတ်မျှသော အနီးအပါး \ indien zij weinig in getal zijn, (dan) niet. 4.

သူမဟုတ်ဘဲအနိစာတိတေသနရှိပါ။ မတေသနမျှ၊ heft gjie geen
nieuws vernomen? Neen. 5.

বাজা বারা (båjå-wårå) Kr.Ng. *kennisgeving, berigt.*

အေသာက်များ Ng. — အနိဂုံ Kr. *kennis geven*,
berichten. 29.

El Kr.Ng. de aarde; een landstreek; en (Ng. **El** Kr. **El**) land, grond,

landerijen (Ml. جوم, Sanscr. bh o e m i). ڈھنیہ بھائیہ چیلے بھائیں

KJ een uitgestrektheid land (grond) zoo groot als mijn hoofddoek. 26.

ପାଲି (Kw. 1°. een aardvrucht: zie **ପାଳା** — 2°. een vorst (= **ପାଲୁ**) zamengesteld uit **ପାଲି** en het Sanscr. **pâla**, beschermer): zie bl. 40.

en een Kr.Ng. 1°. deelen, verdeelen (Ml. بھاٹی).

2º. Kw. **بهکی** \ بهکه \ of **بهک**, geluk, voorspoed (Ml. بهکی of **بکی**; Sanscr. bhâga, deel, geluk; bâgya, te verdeelen, en geluk; bâdj, verdeelen). **بهکنی** \ wees gegroet.

အာရာတေသနမှတ်တမ်း Ng. — အနိုင်၍ Kr. groeten, verwelkomen.
အာရာတေသန၏အာရာတေသနမှတ်တမ်း Ng. — အနိုင်၍ Kr. elkander
groeten. 28.

ଫାଣ୍ୟ \ Kr. Ng. *fraai, schoon, bevallig* (Ml. باڻوں). 41, 43. **ବାନ୍ଧିତା**
ଶାରୀରିକ ହିଂସାରୁଦ୍ଧାରୀ \ een knaap *schoon (bevallig)* van gestalte. 26.—
ରାଜ୍ୟମାନ୍ୟ \ een titel van verre afstammelingen van vorsten. 5.
ଶାରୀରିକ ସ୍ଵର୍ଗତି \ *schoonheid, bevalligheid.* 40.

۱۰ Kr.Ng. 1º. artikel, hoofdstuk (Ar. می باب).

2°. verkorting van ə.ɪ.ə.tɔŋ \ zie ə.ɪ.ə.tɔŋ \ — (Het wordt ook verklaard door ə.ɪ.ə.tɔŋ \).

EN EN 1°. Kr.Ng. den grond ondergraven, om ergens in te breken.

2º. het begin.

3°. Chineesch voorzetsel voor namen van mannen; b. v. 陈(Chen)

கால்யோ 9.

KN KN Kr.Ng. voor den dag brengen, vertoonen, laten zien, openbaar maken;

een kind ter wereld brengen, baren; een bloem die zich uitbreidt; ver-

menigvuldigen; toebereden, bruikbaar maken. ପାର୍ଶ୍ଵନାଥଙ୍କୁ

en zij heeft haar zwangerheid ter wereld gebracht. 8. —

ஏ என்று Ng. met een, tegelijk.

EDEN zic EDEN

Na een Kr. zich verspreiden, uit elkaar gaan. 22. 10. 2

Deze voorstellingen worden veel mensen van Mendang verspreid.

den (verwijderen) zich her- en derwaarts.

Kr.Ng. *uitspreiden, ontrollen, ontvouwen* (Het wordt verklaard door

ଫୁଲ୍‌ପାଇଁ ଖାତା ଖାତା \ zijn hoofddoek *uitspreiden*. 27. ଖାତା

uitgespreid worden. 27.

(com) zie com (com) >

— *arm a. N. g. — arm a. v.v. bedorven, beschadigd.* മിക്കവാൻ മാനുഷി മി

späteren Verhandlungen. (in Krämer)

D. L. J. H. M. — D. L. J. H. M. (Am. Ed.) — 26

بابلonia Babyloniens, Babel (Ar. MI. بابل). 24.

¶ 1. Kr.Ng. een kreng.

2^a. Ng. (Kr. ນັງພູມຂົງ) een tijk. 29.

ପାଇଁ କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

ଭୁବନ୍ଦୁ Ng. ଫିଲ୍ମ୍ବା Kr. *vreugde, blijdschap; verheugd, blijde zijn.* ସାହିତ୍ୟରେ
କିମ୍ବା ଯାଏବୁ ଯାଏବୁ Kr. *zeer verheugd zijn.* 4. Zoo ook ଯାଏବୁ କିମ୍ବା ଯାଏବୁ *uiter-*
mate verheugd zijn. 26.

କିମ୍ବା କାହାରେ କାହାରେ Kw. *vernietigen, verwoesten.* 40.

କାହାରେ Ng. (Kr. କାହାରେ) *zeer, uitermate, erg, hevig, fel.* କିମ୍ବା
କିମ୍ବା କାହାରେ କାହାରେ *waar is de ongeregeldheid het ergst?* 4.
କିମ୍ବା କାହାରେ କାହାରେ *onheil dat uitermate erg is.* 16.

ଭୂଷା ବ୍ୟାକ Ng. *volk, natie, geslacht* (Ml. *بَنْسٌ*; vrg. ଭୂଷା ବ୍ୟାକ). 17.
ମୁସଲ୍ମାନ୍ଦୁ ବ୍ୟାକ Muzelmannen. 18, 19. କିମ୍ବା ଭୂଷା ବ୍ୟାକ କିମ୍ବା
ଭୂଷା ବ୍ୟାକ *een blanke.* 37. କାହାରେ ଭୂଷା ବ୍ୟାକ *landlieden.* କାହାରେ ଭୂଷା
ବ୍ୟାକ *zijn landlieden.* 9.

ଜୀବନାମ୍ବା Ng. (Kr. କିମ୍ବା) *groote rivier, stroom; bepaaldelijk de*
Solorrivier, als de grootste van Java. କାହାରେ କିମ୍ବା ବ୍ୟାକ *water van*
een groote rivier. 39.

କିମ୍ବା Kr. Ng. *verward, in de war, verlegen zijn, verdwalen* (Ml. *بِيَغُونَ* of *بِيَغُونَ*).
ନାବି ମୋସା କିମ୍ବା Kr. Nabi Moesâ *verdwaalde.* 20.

ଛୁଟି

ଛୁଟି Kw. 1°. *vol zijn* (= କିମ୍ବା କାହାରେ).

2°. == ଯାଏବୁ ଯାଏବୁ *veel.*

ଯାଏବୁ Kr. (Ng. ଯାଏବୁ) *veel, menigte, aantal, bedrag.* 18
ଯାଏବୁ କିମ୍ବା ଯାଏବୁ *veel onspoed.* 3. କିମ୍ବା କିମ୍ବା ଯାଏବୁ *indien zij veel in*
getal zijn. 4. କିମ୍ବା ଯାଏବୁ ଯାଏବୁ କିମ୍ବା କିମ୍ବା ଯାଏବୁ *de straatoor-*

vers hun *menigte* (*aantal*) was zeven mensen (waren zeven in getal). 7.

၁၆၅၂ မြန်မာ Ng. (Kr. କଣ୍ଠିମୀଳା) *weinig*, *weinige* (Ml. قیتّق, *droppe*).
မြန်မာ Ng. een *weinig*. မြန်မာ ၈၄၂၁ op zijn minst. 6.

四

ଅବ୍ୟାପ୍ତି, en ଅବ୍ୟକ୍ତି, zie ଅବ୍ୟାପ୍ତି।

፩፻፭፻ zie ፩፻፭፻

ଛିନ୍ଦି, zie ହିନ୍ଦି,

ଚିତ୍ର, zie ଚିତ୍ର,

၁၇၆၂၊ zie ၁၇၆၃

ପାନୀୟ । zie ପାନୀୟ ।

ရုရွှေနှို့ zie ရုရွှေမျှေး
 ရုရွှေများမှာ zie ယူနှို့
 ပြုနှို့ zie ပြုမှို့
 အုနှို့ zie ယူမှို့
 အနှို့မှာ zie ဒါမှာ

အနှို့များ en အနှို့မှို့များ zie ယာနှို့များ
 အုနှို့ zie ယူမှို့
 အနှို့ zie ယူနှို့
 ပြုနှို့များ en ပြုနှို့မှို့များ zie ပြုနှို့များ
 အမြတ်များ zie ယာနှို့
 အကုန်များ zie ယာပျော်
 အကုန် zie အကုန်
 ပြုကုန် Kr.Ng. zonder vast beroep zijn. ရုပ်သိကုန်သိကုန် het gewone volk. 19.

အကုန်အနှို့များ zie အကုန်
 ရှုစွဲများ en ရှုစွဲနှို့ zie ယူရှုစွဲများ
 အရှုန် zie ယူရှုန်
 ရှုန်အနှို့ zie ယူနှို့ရာ
 ရုရွှေ zie ရုရွှေ
 ရှုသပျော် zie ယူသပျော်
 ရုဖြူ zie ရုရား
 အားရှုံး or အားရှုံး zie ယားရှုံး
 အားရှုံးမို့ zie ယားရှုံး

(ଅଣିଯାଇଲ୍) en (ଅଣିଯାଇକି) zie ଜାପା

ଜାଗିଲ୍) zie ଯାଗାଇଲ୍)

(ଅଣିଲ୍) zie ଜାଣିଲ୍)

(ଅଣିଖିଲ୍) zie ଜାଣିଖିଲ୍)

(ଅଣିଖା) zie ଜାଣିଖା

(ଅଣିଖି) zie ଜାଣିଖି

(ଅଣିଖିଲ୍) zie ଜାଣିଖିଲ୍)

(ଅଣିଖିନିଲ୍) zie ଜାଣିଖିନିଲ୍)

ଫୁମାଳୀ zie ଫୁମାଳୀ

(ଅଣିଲ୍) zie ଜାଣିଲ୍)

(ଅଣିତାଙ୍ଗି) zie ଜାଣିତାଙ୍ଗି

(ଅଣିଲ୍) zie ଜାଣିଲ୍)

ଫୁଲୀ zie ଫୁଲୀ

ଫାରିଲ୍) Kr. (Ng. ଫାରିଲ୍) ruiken, zoenen.

ଫିରାଲ୍) zie ଫିରାଲ୍)

(ଅଣିଲ୍) zie ଜାଣିଲ୍)

(ଅଣିଲ୍) zie ଜାଣିଲ୍)

(ଅଣିଲ୍) zie ଜାଣିଲ୍)

(ଅଣିଲ୍) zie ଜାଣିଲ୍)

ଫାରିଲ୍ଲାଗଣିଲ୍) zie ଫାରିଲ୍ଲା

(ଫାରିଲ୍ଲା) Kr. Ng. om hulp vragen. 21.

ଫାରିଲ୍ଲା) zie ଫାରିଲ୍ଲା

မြန်မာပုံ၊ zie ရှားရပ်ပုံ၊

တယ့်ပျော်၊ en တယ့်ပါရမာ၊ zie ယာယ့်ပျော်၊

မြန်မာစုံပုံ၊ en မြန်မာစုံပါရီ၊ zie ရှားရပ်စုံပုံ၊

မိန္ဒိယျော်၊ zie မိန္ဒိယျော်၊

ဖျောက်ပါရီ၊ zie ဟျောက်ပါရီ၊

အောင်ပါရီ၊ zie ဘာယ်ပါရီ၊

မြန်မာရော်ပုံ၊ zie ရှားရပ်ရော်ပုံ၊

မိန္ဒိယီ၊ zie မိန္ဒိယီ၊

မြန်မာရားရား Kr.Ng. grooten dorst hebben, van dorst overmachten. 21.

မြန်မာ၊ zie ဗျား၊

မြန်မာအားရားရား၊ zie ဗျား၊

မြန်မာရီ၊ zie ရားရီ၊

တမူး၊ zie မူး၊

တမူးမျော်၊ zie မူး၊

တယ့်၊ zie ယော်၊

မြန်မာရီ၊ zie မိန္ဒိယီ၊

မြန်မာပျော်၊ zie ဗျားပျော်၊

တယ့်ပျော်၊ တယ့်ပျော်ရမာ၊ en — နှီမျော်၊ zie ယာနီမျော်၊

တယ့်ရီ၊ en တယ့်ရာနီမျော်၊ zie ရီ၊

မြန်မာမျော်၊ zie ဗျားမျော်၊

တရားရားအတရားရား၊ zie ဟာရီ၊

တရားရားအောင်၊ zie ဟာအောင်၊

မြန်မာ၊ zie မိန္ဒိယီ၊

ଧୂମାଣ୍ଡି \ zie ଯିନ୍ଦି \

ଅମୁର୍ଗା \ zie ମୁର୍ଗା \

ଧୂମାହୁରାମାନାଥା \ en — ମନ୍ଦିର୍ଗା \ zie ମହାମୁଖ୍ \

ଧୂମକ୍ଷି \ zie ମହମକ୍ଷି \

ମିଟା \ zie ମିଟା \

ମିଯାଙ୍ଗ୍ \ Kr.Ng. *een vrouw schaken.* 31. ଧୂମାମିଯାଙ୍ଗ୍ \ ଧୂମାମି
ତାଙ୍ଗ୍ \ or ଧୂମାମିଯାଙ୍ଗ୍ \ *een schaker.* 31.

ଅପ୍ରସା \ zie ଆପ୍ରସା \

ଅପ୍ରସାର \ zie ଆପ୍ରସାର \

ଅପ୍ରସାରାନ୍ତି \ Kr.Ng. *langwerpig uitgestrekt.* 39.

ଅପ୍ରସାର \ zie ଆପ୍ରସାର \

ଅପ୍ରସାରାନ୍ତି \ zie ଆପ୍ରସାର \

ଅପ୍ରସାରାନ୍ତି \ zie ଆପ୍ରସାର \

ଅପ୍ରସାରାନ୍ତି \ Kr.Ng. *dorst, dorsten, dorstig.* ମନୀତିବ୍ରତାନ୍ତି \ *van de dorst,*

die zij hebben. 21.

ଅପ୍ରସାରାନ୍ତି \ zie ଆପ୍ରସାର \

၃၅၆

၃၆၁

ଯାଏନ୍ତି \ zie ଯାଏନ୍ତି \

¶**عِلْمٌ** Ng. ¶**عِلْمٌ** Kr. *kunde, wetenschap* (Ar. مُعْلِم). 41, 44.

၁၂၈၁

၁၃၈၂၊ ၁၃၈၃၊ ၁၃၈၄၊ ၁၃၈၅၊ ၁၃၈၆၊ ၁၃၈၇၊ ၁၃၈၈၊ ၁၃၈၉၊ ၁၃၈၁၀

၃၁။ အေမြန်မြေ \ zie မြန်မြေ \

ଶ୍ରୀ ଜୀ ମହାନ୍

ជំរើង ឬ \ zie ឬ រើង \

ဇီဝရိုး zie ရိုး။

ଯାହିଁଏ \ zie ଯାହିଁ\

ဗျား၊ ဗျားတရား၊ en ဗျားတန်း၊ zie သူမျှ၊

ተጥበኝነትና en ተጥበኝነትና zie የሟርግዎች

କିମ୍ବାଙ୍ଗ Kr.Ng. overreden, bepraten; overhalen. 16.

၁၂၁၃

ጋብዙን zie በዙን

ଶିଖୀ

ଶିଖ୍, zie ଶିଖ୍,

၅၂၁၃၄၂၁၃၂၂၁၁ zie ၅၂၁၃၄၂၁၃၂၂၁၁

ଅଣିପାଁ zie ଅଣିପାଁ

ଶିଳ୍ପୀଙ୍କ୍ୟା, zie ଶିଳ୍ପୀଙ୍କ୍ୟା

ଭୟାନିଯା \ zie ଭୟାନିଯା \

ဘယ်၊ en ဘယ်တို့ zie ဟာယ်၊

ဘရှာသေဆာရာများ zie ဟာရှာ၊

ပြီးပါ၊ en ပြီးပို့ zie ပြီးပါ၊

ဘန်း၊ ဘန်းဖျော်၊ ဘန်းတော်း၊ en ဘန်းဘန်း zie ဟာန်း၊

၃၂ als getalmerk 3; b. v. ၁၀ ပါ ၃၂ ၁၇၃၀。

ဘယ်၊ naam van een oord. 30.

ဘရှာယာရှာများ zie ဘရှာယာရှာ၊

ပြိုအပါး zie ဟိုအပါး၊

ဘရှာပျော်ရှာ၊ zie ဟာရှာပျော်ရှာ၊

ဘရှာပျော်ရှာ၊ zie ဟာရှာပျော်ရှာ၊

ဘရှာပျော်ရှာ၊ ဘရှာပျော်ရှာ၊ ဘရှာပျော်ရှာ၊ en — ဟာန်းရှာ၊ zie ဟာရှာပျော်ရှာ၊

ဘရှာရှာ၊ zie ဟာရှာရှာ၊

ဘရှာရှာ၊ zie ဟာရှာရှာ၊

ဘရှာရှာ၊ zie ဟာရှာရှာ၊

ဘရှာရှာ၊ zie ဟာရှာရှာ၊

ဘရှာရှာရှာ၊ zie ဟာရှာရှာရှာ၊

qumzām zie qumzām

ଯାଏଗିଲୀ, zie ଲୀଏଗିଲୀ,

عبد الرحمن، eigennaam van den Soesoechuan van
Soerakarta. 11.

Soerakarta. 11.

၁၇၂၁၃၇၄၁၃၂၂၁။ zie ၁၇၂၁၃၇၄၁၃၂။

ရှုတေသနရေး၏ zie ရှုတေသနရေး၏

ကျင့်မြှုပ်, zie ကျင့်မြှုပ်

ରୋଗ Kw. en Kr. (Ng. ରୋଗ) *rouw, berouw; rouw, 'spijt, berouw*

hebben; aangedaan; zich beklagen, betreuren, aan iemands leed deelnemen;

—**ရှေ့နှေ့များ** = အေခါ်နှေ့များ
ယော်များ Kr.Ng. *spijt, berouw.* ဟန်ထုတေသနအပေါ်များ၏ ယိုး

ଅଜି-ସକା Adji-Såkå had groote spijt. 29.

କୁମାରପାତା naam van een plaats. 4.

କିମ୍ବା କିମ୍ବା en — କାହିଁଏଁ zie କିମ୍ବା

ପ୍ରାଣ ଯା । zie ପାଣ ଯା ।

ଏହିଯୁ \ zie ଯେହିଯୁ \

ଘ୍ରାଣ୍ଡି, zie ଘ୍ରାଣ୍ଡାଲ୍

ଯେତେ କିମ୍ବା *zie* ଯେତେ କିମ୍ବା

ଏହୁ Kr.Ng. 1º. *water putten.* 2º. *onderwijs genieten.* ତୁମ୍ଭାଙ୍କାପାଦ
ଏହୁ de mensen, die zamen *water putten.* 22. Zoo ook ଅନ୍ଧିଯା
ଏହୁ 21.

ଏହିଲୁହିମ୍ବୁଁ ଯେ ଯୁଗ୍ରୀ

ଏହୁ Kr.Ng. *des nachts de ronde doen.* ଯିବାଟିଲୁହିଲୁହିମ୍ବୁଁ ଏହୁ
କିନ୍ତୁ ପୁଣିତାୟ ଶବ୍ଦାବ୍ୟାଳିପିତ୍ରିପୁଣିତାୟ elken nacht was het
zijn verkiezing *de ronde te doen* binnen de stad en buiten de stad. 16.

ଏହିଭାବୁଁ ଯେ ଯାହାରେ

VERBETERINGEN.

- bl. 7, r. 8, lees နိုဝင်ဘူမိ။ voor နိုဝင်ဘူမိ။

» » 2 en 1 v. o., 1. ဟန္တု၊ လန္တု Kr. Ng. teruggaan, deinzen, wijken.

» 8 » 1, 1. ရှာအေး။ of အာအေး Kr. h. (ဟန္တုအေး၊ လန္တုအေး Kr., ဟပါး၊ ယပါး Ng.) terugkeeren, naar huis gaan.

» 10 » 1, 1. II°. ဟန္တုအေး၊ လန္တုအေး Kr. (ဟပါး၊ ယပါး Ng., အာအေး Kr. h.)

» 11 » 6, v. o., 1. ဤနှစ်အေး။ Kr. (Ng. အဖျို့သို့။)

» 18 » 10, v. o. ဟန္တုအေး is Kr.Ng.

» 20 » 5. ဟျေဆျေ၊ အေးသွေး is Krāmā tnggil.

» — » 8. ဟျေဆျေ၊ အေးသွေး is ook Krāmā tnggil.

» 25 » 3, 1. ဟပါး၊ ယပါး Ng. (ဟန္တုအေး၊ လန္တုအေး Kr., အာအေး Kr. h.)

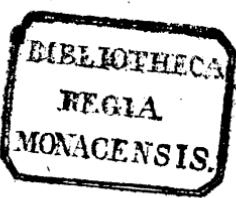
» 80, na regel 4 in te voegen: အာအေး zie ဘုံး

» 84, r. 3, v. o., achter မာတော်၊ nog bij te voegen: en မာတော် vrg. Sanscr. dharana en dhârana, vasthoudend, regthoudend, enz.) 44.

» 89 » 1, 1. elfde maand.

» 134 » 16, 1. ဓါဂ္ဂမား၊ voor ဓါဂ္ဂမား

» 139, na regel 17 in te voegen: မာတော်သွေး zie မာတော်

GEDRUKT BIJ C. A. SPIN.

